

27252.35.5

Harvard College Library

FROM THE

SUBSCRIPTION FUND,

BEGUN IN 1858.

18 Sept., 1896.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

©

Georg von

GAAL GYÖRGY

MAGYAR NÉPMESE-

GYŰJTEMÉNYE.

KIADTÁK

KAZINCZY GÁBOR ÉS TOLDY FERENCZ.

ELSŐ KÖTET.

PESTEN,
PFEIFER FERDINÁND SAJÁTJA.
M. DCCC. LVII

Digitized by Google

27252.35.5

HARVARD COLLEGE
SEP 18 1896
LIBRARY.

Subscription fund.

Digitized by Google

ELŐSZÓ.

Egy, hosszú évek során át a nemzeti becsület érdekében, csendesen de sikerrel munkalkodott férfiúnak áldozatosan gyüjtött szerzeményét veszi általunk a magyar közönség, mint a nemzetéért honán kivül is folyton fáradozott hazafinak vég hagyományát, s ránk nézve új kincsét a magyar népköltészetnek, mely, valamint őáltala méltattatott elöször az azt megillető figyelemre, úgy senki által oly buzgón nem kerestetett, oly gazdagon öelötte, söt mindeddig még, ki nem aknásztatott. Öszves gyüjtései nyolcvan mesét tartalmaznak, részint altala megfigyelve s leirva

Digitized by Google

részint magyar közvitézektől tollba mondva, vagy magok által számára leírva úgy mint azt otthon a nép körében hallották s magok is elbeszéleni szokták. Ezek közől tizenhetet egy kötetben, az ilyeket már akkor kedvelő német közönség számára kidolgozva adott ki Gaal György maga, s oly időben (1822), mikor nálunk nem csak kiadót, de általában még csak méltatót sem leltek a népi élet e szép virágai; Erdélyi János pedig a vele használatúl közlött egyik kézirati kötetből hetet bocsátott ki „Magyar Népmeséi“ legújabb kötetében (1855), mik a 194 lapnyi könyv-

Digitized by Google

nek 108 lapját töltik be. Ennyi ismeretes a tetemes gyűjteményből, melyet mi, annak létesítője iránti kegyeletből, de nem kevésbbé népköltészetünk érdekében, amennyire bizonyos erkölcsi tekintetek vagy némelyek csonkasága nem korlátolnak, mint közel félszázados igyekvések gyümölcseit minél teljesben kívánunk irodalmunkba bevezetni.

A jelen első kötetben, melyet a második nyomban fog követni, két mese van (I. II.), mely Gaal német kidolgozásában, és három (szinte I. II. és VIII.) mely Erdélyi említett gyűjteményében megjelent: kis részei a nagy egésznek,

Digitized by Google

melynek közzétételével, úgy hiszszük, méltó emléket állítunk azon férfiunak, kit mint a magyar népmesekönyv valódi megalapítóját*) feledniink s nem hirdetnünk többé nem szabad.

Bánfalva, october közepén, 1856.

A kiadók.

*) Életrajzát adják Toldy Ferenc Irodalmi Arcképei, Pest, 1856., az I. könyv XI. cikkében.

Digitized by Google

TARTALOM.

I. Világbíró nagy Mátyás. 3
II. Balga Tamás. 23
III. A mostoha anya. 51
IV. Többsincs királyfi. 78
V. A szökött katona 104
VI. A testvéri átok. 111
VII. A zöld dragonyos. 139
VIII. A kövévált királyfi. 159
IX. Szegfühajú János. 170
X. Jankalovics. 200
XI. A három tanács. 222

Digitized by Google

Digitized by Google

MAGYAR MESÉK

A NÉP SZÁJÁBÓL.

I—XI.

Digitized by Google

Digitized by Google

I.

VILÁGBIRÓ NAGY MÁTYÁS.

Volt egykor a világon egy király, kinek neve volt Világbiró Nagy Mátyás, s ennek egy fia, kit a maga nevére kereszteltete, s egy szegény tudós emberrel hetvenhét nyelvre taníttata. Három év elfolyása után a szegény tudós ember haza vitte a király udvarába a királyfit. Atyja, annak örömére, hogy fia hetvenhét nyelvet tud, nagy vendégséget adatott, hová mindenféle országnagyjai hivatalosak voltak. Itt, áll a vendégség sok napig, de végre eljött az a nap, melyen a lakomának vége szakadt. Néhány nappal utóbb elmegy a királyfi az ő királyi atyjához a szobába, s ezen szobában volt egy szépen éneklő madárka; amint a királyfi belép, a madárka el kezd csevegni, a királyfi elmosolyodik; észreveszi ezt az atyja, s igen szerette volna tudni, mit érthetett olyast a fia a kis madár cseve-

Digitized by Google

géséből, hogy arra elmosolyodott; kérdé tehát, mit mondott a madárka? Királyi atyám, ha megmondom, el fog rajta szomorodni. Addig unszolta fiát a király, hogy elmondá: nem egyebet, királyatyám, hanem hogy én még oly nagy úr leszek, hogy királyatyám a mosdótálat, a királyanyám pedig a törülközőruhát fogja nekem tartani. — Itt ezen a király igen megütődött, tehát eltökélé magában, hogy fiát valami módon kivégezze a világból. Mindezt elbeszélte a királynénak, mit hallott fiok, a kis madártól, s mindketten megegyeztek hogy csakugyan legjobb lesz a fiút elveszteni A királyné javaslá: valamely nap menjünk ki a Duna mellé sétálni a fiunkkal, s hívjuk a partjára, én mutogatom neki a benne ugrándozó halakat, te pedig hátul lökd be a vízbe. — Harmadnapra kelvén, a király kimegy sétálni feleségestől s gyermekestől a Duna partjára; a királyné egész a parthoz hívja a fiút, hogy nézné a halakat, a gyermek oda megy, és elbámulván, a király hátulról meglöki, beesik a Dunába, s a víz viszi; a király pedig örömmel tért vissza palotájába.

Már a királyfit viszi a Duna vize négy nap és négy éjjel be a tengerek közzé. Itten a tengerek közt lakott egy Gál nevezetü király, kinek a tengeren mindig voltak halá-

Digitized by Google

szai háromszáz csolnakkal, hogy ne csak halásznának, hanem, ha mit hozna a víz, azt is kifognák. Azon tájban kinéz várából Gál király, s látja, hogy a tengeren valami emberformá lebegne; mindjárt reákiált a halászokra, sietnének eleibe annak, mit ott a víztől hozni látnának. Mennek tehát a halászok a legnagyobb friseséggel, és még életben kapják ki a vízből a Világbiró Nagy Mátyás király fiát. Itten mindjárt vitték a Gál király eleibe, de ő a rajta esett szerencsétlenség történetének valódi mivoltát nem beszélte el, hanem hogy beléesett volna a partról, a mint ott nézegetett; hasonlóképen, az ő királyi eredetét sem beszélte el. Mind ennek hitelt adott Gál király, s maga mellé vette inasnak. Szolgál már ő a király mellett kevés ideig; egykor amint az asztalnál sokféléről beszélgetnek, előhozza Gál király, hogy ő a napokban a világ mindenféle részeire fog kurrenseket küldeni azon okból, hogy jönne országába egy oly okos ember, ki az ő három leányát hetvenhét nyelvre megtanítaná; s ezen fáradságának érdemes jutalmát várhatná tőle. Ezt hallván Világbiró Nagy Mátyás, mondá a királynak: Felséges király, kár volna ezért külső országokra kiküldeni; megtanítom en a három princesznét három év elforgása alatt

Digitized by Google

mind a hetvenhét nyelvre. — Itten a király igen megörült és monda: ha te ezt, mondásod szerint végbe viszed tökéletesen, tehát leányaim közöl egy a tiéd lesz jutalom úl, s halálom után te fogsz országlani.

Már most Világbiró Nagy Mátyás nem volt többé inas, hanem a három princesznének nyelvtanitója. Oktatja őket, s három év elforgása alatt megtanitá mind a hetvenhét nyelvre. Itten a király igérete szerint, a melyik tetszett a királyfinak, azt választá a három királyleány közöl mátkájaul; mindjárt elkendőzik neki, és a király azon volt, hogy a lakodalom minél előbb menjen végbe; de a királyfi nem állt reá, azon okból, hogy még ő esztendeig próbálni akar, és ha holnaphoz egy évre meg nem jelen, ne is várják többé.

Innen elmegy útjára a királyfi, megy, mendegél sok napig, egyszer estvefelé ép egy keresztúton öszveér egy másik utassal, megszólítja: jó estét földi — Feleli amaz: adjon isten neked is. Földi, kérdik egymástól, hová utaznának; mindketten szolgálatot indultak keresni. Szigeti, a volt az útas neve, mondja, hogy ő tudna egy királyt, kinek két cselédre volna szüksége, jönne hát vele. Világbiró Nagy Mátyás reá állt. Megy már Szigetivel néhány napig; egykor Szigeti mondá királyfi

Digitized by Google

Világbiró Nagy Mátyásnak: de szép ember vagy te. pajtás. — Felelé amaz: sokkal szebb vagy te. Igy dicsérték egymást, mert oly egyformák s oly szépek voltak, hogy azon században hozzájok hasonló nem volna. Egykor előveszik a tükört és néznek mindketten bele, s megismerték, hogy egyik olyan volna, mint a másik, mind nagyságra, mind pedig szépségre. — Elérkeznek a királyhoz, kinek a neve vala Fejér király, s szüksége volt két cselédre; bejelentetik tehát nála magokat, hogy szolgálatot keresnének. Itten felhivatja a király mindkettőjöket, s megfogadta maga mellé, de minthogy különbséget nem tehetett közöttök, tehát mindkettőnek a nevét hátára és mellére kivarratta, hogy arról tudhatná, melyik volna. Itten is Világbiró Nagy Mátyás nem adta ki, hogy királyi vérből származott légyen. Szolgálnak ők a király mellett, s nagy kedvében voltak mind a ketten, s igen szerette őket. Minthogy Világbiró Nagy Mátyás a király egyetlen leánya mellett többet forgolódott mint Szigeti, tehát a királyleány halálba beleszeretett, s tudtára is adta, hogy venné el feleségül, s az atyja halála után király leend. De Világbiró Nagy Mátyás királyfi, mivel neki elkendőzött mátkája volt, nem ajánlta magát, sem ki nem vallá, miért nem

Digitized by Google

akarja őt feleségének. A király is észrevette, hogy leánya azért oly szomorú, mert Világbiró Nagy Mátyásba belé szeretott; nem akarta leányát a bútól epesztetni, tehát maga is mondá Világbiró Nagy Mátyásnak, venné feleségül az ő egyetlen leányát. Feleli erre Világbiró Nagy Mátyás: köszönöm felségednek irántami szivességét, de már azt nem tehetem, mivel el van nekem mátkául jegyezve Gál királynak a leánya; hanem Szigeti pajtásom olyan szép mint én, olyan derék mint én, tehát legyen ő oly szerencsés. — Tudtára adta leányának a király, hogy azért nem akarja s veheti őt feleségének Világbiró Nagy Mátyás, mert Gál király leánya van eljegyezve mátkájaul, hanem Szigeti, a ki oly szép és oly derék mint ő, Világbiró Nagy Mátyás, tehát menj ahoz, kedves leányom. — A királyleány erre is reá állott. Tehát Szigeti elveszi feleségül a királyleányt, és a király kirendelé a fényes menyegzőre a napot. Elkezdődött hát a lakodalom, és tart nagy örömök között, vigan voltak mindnyájan; egykor bejön a palota udvarába a Vörös vitéz, s mondja és felüzeni a királynak, hogy haneki kilenc óra alatt bajnokot nem állit, tehát megöli egész udvarával. Ezen igen megrettent a király, mert ennek igérte volt a leá-

Digitized by Google

nyát azon föltétellel, hogy egy királylyal volt háborúja, ha azt Vörös vitéz meggyözi, tehát jutalomúl neki adja leányát. Itten a király csendesiteni akarja a muzsikát, mert képzelte a veszedelmet, ha leányát nem adja Vörös vitéznek, és máskép, ha nem adja, ki lesz oly bátor erös vitéz bajnok, ki Vörös vitézzel szembeszállni, s öt kivégezni merészkednék, tehát az öreg király csak azon volt, hogy pusztuljon a vigaság s legyen a királyleány Vörös vitézé. De észrevette ezt Világbiró Nagy Mátyás és parancsolá: maradjon a vendég és szóljon a muzsika, és szembeszállok én Vörös vitézzel. Folytatódott tehát tovább is a mulatság, elmúlik kilenc óra, felkiált Vörös vitéz: állitsd elö azt a bajnokot, király, mert máskép rajtad és udvarodon öntöm ki haragomat. Kiszól az ablakon Világbiro Nagy Mátyás: várakozzál egy keveset Vörös vitéz, mindjárt megjelenek elötted. Csakhamar felöltözik s kimegy az udvarra; már akkor le volt teritve Vörös vitéznek a köpönyege; itten mindjárt az egyik szélére állt Világbiró Nagy Mátyás, másik szélén pedig állt Vörös vitéz. Itten el kezdett elöször Vörös vitéz szitkozódni: jobb volna neked szöllöt örizni, mint velem szembeszállani. Feleli Világbiró Nagy Mátyás: a tapasztalás mutatja meg,

Digitized by Google

ki lesz a győzedelmes, én sem vétettem neked, te sem nekem. Akkor kezet fogtak s kezdték a bajvivást. Mind a két fél vitézül viseli magát; Világbiró Nagy Mátyásnak elfáradván jobb keze, kardját veszi a bal kezébe, és oly vágást ád a Vörös vitéznek a hasára, hogy a béle mindjárt kidölt. Itten az orvosok kik jelen voltak, mindjárt visszatették a bélét, s bevitték az ispotályba. Meg sem is halt Vörös vitéz, hanem gyógyúlt lassanként. Itten nagy örömkiáltások követték Világbiró Nagy Mátyás győzedelmét, a királyleány lehúzván újjáról egy drága gyürűt, neki ajándékozza. Ekkor felmennek a palotába, s több napig még tartott a vigaság; ennek is oztán vége szakadt; eszébe jut Világbiró Nagy Mátyásnak, hogy közelget az idő, melyen meg kell jelennie Gál király udvaránál, ha akarja hogy mátkáját el ne rabolja tőle más; azért, más napra kelvén, elmegy a Fejér királyhoz s megjelenti, hogy már mennie kell, mert a terminus esztendő ilyenkorra volt; az időt megmondá. Az öreg király megköszönte az ő kimutatott szives barátságát, és Szigeti holtig való háladatosságra kötelezé magát. Hogy tehát semmi módon el ne késsék Világbiró Nagy Mátyás, mindjárt befogatott hat lovat hintóba, és három nap, három éjjel min-

Digitized by Google

dig vitték. A városon kivül kiszállt a hintóból s bement a Gál király palotájába; örömmel fogadták, s még harmad nappal elébb jött, mint ki volt rendelve. Mátkája csak azon vala, hogy minél hamarébb esküdnének öszve, de Világbiró Nagy Mátyás azt kivánta, hogy az hat hét mulva történjék. Itten ő mátkájával igen megelégedve ártatlanúl mulatozott; elmult a hat hét, beállt a menyegző, megesküdtek, áll a lakodalom.

A Vörös vitéz pedig felgyógyúlt sebéből, újra boszút kivánt állni a Fejér királyon. Mitevő legyen Szigeti? gondolta, hogy el kell vesztenie országát és kedves feleségét, tehát mondá Vörös vitéznek, várakoznék hét napig. Reáállt Vörös vitéz, gondolván, ki tudja hol jár azóta Világbiró Nagy Mátyás. Itten mindjárt befogat Szigeti, és hajtat a Gál király palotája alá, itt kiszáll a hintójából, és azt a botot, mit még vándorlásuk idején velek hordoztak s min fel volt vágva Világbiró Nagy Mátyás s a Szigeti neve, tehát azt adta inasa kezébe, hogy menne be a palotába, s csak azt kérdezze: ki legyen Vilagbiró Nagy Mátyás inasa; és ha megtudja, adja neki azt a botot s mondja meg, hogy adja mindjárt Világbiró Nagy Mátyás kezébe. Ezt véghez vitte mind a két inas. És ugyanaz nap esküdt meg

Digitized by Google

mátkájával Világbiró Nagy Mátyás, s épen vacsora előtt volt, mikor bevitte a botot az inasa s adja a kezébe. Mindjárt megismeré, hogy Szigeti itt volna. Bámulták a vendégek, mit jelentene ez; azzal Világbiró Nagy Mátyás csak fölkerekedik az asztaltól s kimegy, kérdi az inasától, ki adta legyen neki azt a botot. Feleli: hogy egy inas, a ki kün van a kapu előtt a hintóval. Kimegy tehát a hintóhoz Világbiró Nagy Mátyás, és mindjárt mint jó barátok, egymást megölelték. Mondja Szigeti mint van a Vörös vitézzel, hogy ha hét nap alatt nem tud neki bajnokot állitani, tehát kiöli a királyi udvart. Ekkor mondja Világbiró Nagy Mátyás: ne félj, add csak ide ruhádat, ne az enyém, s vegyük fel egymásét. Akkor felült a hintóba Világbiró Nagy Mátyás, és hajtat a Fejér király palotájához, Szigeti pedig fölmegy a vendégek közé. Megtanitá pedig Világbiró Nagy Mátyás Szigetit, mit tegyen és hogy melyik az ő mátkája; ő tehát bátran fölment, senki reá nem ismerhetett, mivel mindenre egyformák voltak, azért senkinek sem volt eszébe, hogy ő más volna. Igy vigan vannak mindnyájan; elmúlik a vacsora, készül mindenik a lenyugvásra. Szigeti is, mintha ő volna a vőlegény, megy Világbiró Nagy Mátyás mátkájával a hálószo-

Digitized by Google

bába, lefekszenek az ágyba, és kihúzza Szigeti a kardját s élével felfordítva teszi az ágy közepére. Itten megszomorodott a királyleány, gondolta, minek ment férjhez, ha férje így fog vele bánni. Így fölviradtak, másik éjtszaka hasonlóképen cselekvék Szigeti, már akkor meg nem állhatta a menyecske, hogy ne szóljon, s monda: miért cselekszed ezt velem kedves férjem? Ha nem szerettél, miért választál társadul? — Ezt ne csodáld, felelé Szigeti (viselvén Világbiró Nagy Mátyás személyét); az ő országukban, úgymond, ilyen szokás van, tehát ő itt is megtartja négy vagy öt napig. Elszomorodott a királyleány, és csak siránkozott a maga szobájában, mert ő egyedül annak tulajdonítá azt, hogy férje nem szereti. A harmadik éjtszakát is eltölték; negyednapra kelven, mint ama három nap alatt, úgy most is a városon kivül sétálgat Szigeti. Volt pedig a Gál király palotájában egy vén banya, a ki látta a királyleányt, mily szomorún sétálna a kertben, bemegy utána és kérdi: felséges királyleány, miért szomorkodik? hiszen most vigabbnak kellene lenni mint azelőtt, mikor oly szép ferje van. — Hagyj békét öreg, felelé a királyleány, ha tudnád, mint van az én sorom, nem csodálnád az én szomorúságomat. — Mond a vén

Digitized by Google

banya: igen szeretném tudni. — Hallgasd csak öreg, én még most is olyan leány vagyok, mint mikor férjhez mentem, mert férjem éjtszakára mindig a' mezitelen éles kardot teszi közénk az ágy közepére, hogy egymáshoz ne nyulhassunk. — Tudja-e mit, felséges királyleány? e szerint úgy sem töltheti kedvét a férjével, legjobb lesz tehát a világból kivégezni. — Tudtára adták a vén királynénak is, mit akarnának tenni Világbiró Nagy Mátyással; a királyné igen helyesnek hagyta.

Hagyjuk már most ezeket tanácskozni. A Világbiró Nagy Mátyás fia, a mint elérkezett a Fejér király udvarába, tüstént szembeszállt Vörös vitézzel és öszvedarabolta. Akkor ismét a Szigeti felesége lehúzza a gyürüt újjáról és ajándékozza Világbiró Nagy Mátyásnak; ezen gyürübe pedig belé volt vágva a Szigeti és felesége neve. Ekkor felült Világbiró Nagy Mátyás a hintóba és siet visszza a Gál király udvarába a mátkájához. A mint elérte a város bástyáit, ott talalta Szigetit, és mindjárt visszaadják egymásnak ruháit, Szigeti megköszönte a vele tett jót, és úgy elbucsúztak egymástól. — Haza megy már most Világbiró Nagy Mátyás, semmit sem gondolkozott olyanról, a mi neki szerencsétlenséget okozna; arról meg volt győződve,

Digitized by Google

hogy az ő jó barátja Szigeti, ha egy ágyban hált is mátkájával, még sem nyúlt hozzá.

A vén asszony tehát tanácslá, hogy estvére vacsora után fördőt kell bevinni Világbiró Nagy Mátyásnak, és egy üsttel készen legyen forró zsír, elegyest forralva szurokkal, és mikor már benne ül a fürdőben, tehát akkor reá kell önteni, hogy mindjárt öszveégjen. Itten vacsorálnak, a vacsorának is vége szakad, mondá tehát Világbiró Nagy Mátyásnak mátkája, hogy fördenék meg először és úgy nyugodnék le. Erre minden unszolás nélkül reááll, behozzák a fördőt, bele ül, azonnal az elkészített forralt zsírt reá öntik. Itt az egész teste öszveégett és zsugorodott, mégis a képére egy csep sem ömlött; akkor kapják, minthogy magával jóttehetetlen volt, kivitték a városon túl. Itten van ő a város szélén, most látja, mit tettek vele; arra megy egy jó asszonyság, látja a nyomorúltat, kapja az urával, felvették s bevitték a házukhoz, gondolván hogy ezért meg fogja az isten áldani. Itten gyógyítja az asszonyság Világbiró Nagy Mátyást; annyira meggyógyúlt, hogy beszélhetett, de nem járhatott. Gondolá, jobb lesz valami móddal Szigetihez mennie, legalább el fogja holtig tartani; folyamodott tehát először a város elöljáróihoz, hogy ad-

Digitized by Google

nának neki legalább egy lovat, a min járhatna ide s tova koldulni; a város adott is, felült tehát reá, nem a maga erejéből, hanem úgy tették fel, megköszönte azon jó asszonyságnak, kinél öt esztendeig feküdt, jótéteményeit s elindúlt Szigeti felé. Sok ideig ment, mert fájdalmai nem engedték, hogy folyvást tehesse az útját, hanem a hol valami jó embert talált, ott megpihent két vagy három hétig is. Esztendőt is eltöltött, még sem ért céljára. Esztendő és két hónap múlva jutott el a Szigeti lakhelyére, hol ezelőtt hat évvel volt. Itten látják a szolgák ezt a koldust, ki nevette, ki pedig sajnálta, volt mégis olyan, a ki levette lováról s bevitte a konyhába. Nem mondta meg, ki légyen, csak szegény koldusnak adta ki magát. Kérdezi ott a szakácsot, melyik ételt vinnék a királynak es királynénak? mondják: ezt; ő tehát alattomban beléveti a leveses tálba a gyürüt, mit először kapott a Szigeti feleségétől, s min ki volt vágva a neve. Itten beviszik a szolgák a levest, s a mint méri a levest a királyné, kanalába akad a gyürü, mindjárt reáismert, hogy ö azt Világbiró Nagy Mátyásnak ajándékozá, mikor először meggyözte Vörös vitézt. Mutatja Szigetinek a gyürüt s kérdezi: hogy van-e valami idegen az udvarban? —

Digitized by Google

Felelék: nincs egyéb, hanem egy öreg koldus van a konyhában. Mindjárt parancsolá, küldenék be az ebédlőszobába, de mondják az inasok, hogy nem járhatna. Tehát hozzatok be szépen, hogy meg ne ütődjék valahol. Azok nem is gondolták, hogy Világbiró Nagy Mátyás lenne, mivel híre volt, hogy megölték volna, tehát mindenik azt gondolá, hogy már régen a földben fekszik; maga Szigeti és a királyné is azon vélekedésben volt. Itten beviszik mint koldust Világbiró Nagy Mátyást; nagy szakála volt, senki sem gondolta volna, hogy ő volt valamikor Világbiró Nagy Mátyás. Itten mindjárt kérdi a királyné, hol kapta ezt a gyürüt? Ő először sokáig nem akart tudni felőle; mondja a királyné: én ezt a gyürüt Világbiró Nagy Mátyásnak ajándékoztam, az pedig mint mondják, megöletett. — Él még, felelé Világbiró Nagy Mátyás, felséges királyné, nem engedte az isten, hogy életemtől megfoszthassanak, megfosztottak a testem ép és szépségétől. Akkor a királyné és Szigeti felugorván székeikről, nyakába borúltak és sírtak azon szerencsétlenségén. Itten elő kezdi beszélni, hogy minden szerencsétlenség rajta őérettök történt; mond Szigeti-kedves barátom, ha lehetne, testem épségét is kivánnám veled felosztani; de azt nem le-

Digitized by Google

het, hanem lakjál vel em holtomig, máskép nem mutathatom igaz b aráti szeretetemet. — Az egész délután mindig az ő szerencsétlenségéről folytatták a beszédet, eljött a vacsora s vacsora után m entek nyugodni.

Volt már Szigeti feleségének két magzata, egy gyermek és egy leány. Ezen éjtszaka álmodja Szigeti, hogy ha Világbiró Nagy Mátyás testét az ő gyermekeinek kieresztett vérével megkenegetné, tehát még derekabb ember lenne mint a zelőtt volt. Itten fölkél Szigeti, előbeszéli á lmát feleségének; mondja ez, hogy ő is azt álmodta. Tehát mit gondolsz, mit cselekedjünk? Felele a királyné: én reád hagyom, tégy a mit akarsz. Szigeti tehát bemegy a szobába a két gyermekekhez, kik aludtak akkor is, kapván a kést, elvágja mindkettőnek a nyakát, s kiereszti vérét egy tálba, azzal ott hagyja a gyermekeit, s megy azon szobába, hol Világbiró Nagy Mátyás vala s mindjárt megkenegeté egész testét. Akker elaludt Világbiró Nagy Mátyás, és mikor föl érzett, tehát oly állapotban találja magát, mint mikor Vörös vitézt összedarabölta; mindjárt bemegy Szigetihez és mondja: micsoda vér lehetett az, a mivel meggyógyítál? — Örült ezen mind Szigeti, mind a királyné, hogy meggyógyult, nem szomorkodtak sem-

Digitized by Google

mit is, sem nem sajnálták, hogy megölték két magzatjokat, mert gondolák, hogy fiatalok, több magzatjuk is lehet; de ily jó barátot nem találhatnak többé, ha azt elvesztik; s ennek köszönhetik, hogy Vörös vitéz boszuállásától megmenekedhettek. Most tehát, monda Szigeti feleségének: jerünk, takarítsuk valahová megölt gyermekeinket. Bemennek a szobába, hát már akkor a tanítómester előtt tanúlt mind a kettő; itten csudálta Szigeti és a felesége, hogy az isten mind magzatjokat, mind pedig jó barátjokat megtartá. Világbiró Nagy Mátyás már most csak azon volt, hogy a rajta elkövetett csúfságot megbüntesse; mindjárt mondja Szigetinek: barátom, fogass be hintódba s végy magadhoz jó számu katonaságot, és jöj velem a Gál király országába, ki akarom önteni haragomat azokon, kik rajtam azt a csúfságot elkövették. Örömmel tett Szigeti jó barátja kedveért, elindultak tehát, másnap Szigeti is feleségestől követte barátját. Mentek tehát a Gál király országa felé, ott a városnál, de kivül, egy keveset megálltak, s Világbiró Nagy Mátyás az egész várost körülvéteté katonasággal. Kérdezi ott a földeken levő emberektől mi újság volna a városban? — Nem egyéb, hanem a király leánya, ki ezelőtt hét évvel

Digitized by Google

férjhez ment, de ura elveszett, megint férjhez ment egy herceghez, s ma kezdődött a lakodalom.

A királynak pedig előre megavizálták, hogy valami külső országi katonaság körülvette a várost; ezen megijedt, nem tudta mire vélni a dolgot, nem is álmodá, hogy még életben volna Világbiró Nagy Mátyás. Világbiró Nagy Mátyás tehát maga bemegy Szigetivel s ennek feleségével a városba, követve egy regement lovasságtól, mindjárt körülvették a királyi palotát, s bemegy a palotába Világbiró Nagy Mátyás. Már a muzsika megállt, a vendégek féltek; belép Világbiró Nagy Mátyás és mindjárt parancsolja, hogy a vőlegény jönne előre. Előrejött, mondá néki: távozzál, mert én elébb, mégesküdtem vele mintsem te. Elmegy a vőlegény, parancsolja aztán Világbiró Nagy Mátyás, fognák és húznák nyársba a hóhérok az ő szerencsétlenségének okozóit. Azonnal mindjárt kapják a vén banyát s a királynét, rendeletére nyársba húzzák; Világbiró Nagy Mátyás parancsolá, hogy még a királyt s az ő mátkáját is úgy végeznék ki az életből; de az ország nagyjai elébe terjesztvén hogy az öreg király abban nem bűnös, s mátkáját, mint fiatal személyt,

Digitized by Google

könnyü volt reábeszélni, tehát a sok kéresre megengedett.

Már most ő vette át az egész országot, itélete szerint osztott parancsokat, s mikor mindent rendbe hozott, felfödözte az ország előtt, hogy ő királyi vérből való. Itt ezen nagyon örült az egész ország, s ő elébe adta tanácsosinak, hogy nehány ezer katonasággal el fog menni az atyja országába, hogy megtekintené. Az ország maga is akarta ezt. Szigeti feleségestől elváltak jó barátjoktól s mindnyájan minden jót óhajtottak egymásnak.

Már most Világbiró Nagy Mátyás paran csára készen állt minden az útazásra; elin indúl tehát feleségestől, kit gráciába vett oly föltétellel, hogy ha legkisebbet észrevesz, azonnal megöleti. Sok ezer katonaságtól kisértetve, elérték a királyi lakóvárost, mert senki az ő népének nem akarta magát ellenébe szegezni: a városon kivül szép gyep vala, ott tábort üttet s bemegy a testőröktől kisértetve a királyi palotába. Már az öreg király jött eleibe s kérte, engedne meg a városnak s ne rontaná, inkább meg fognak neki fizetni. Senki, sem az atyja, sem az anyja meg nem ismerte Világbiró Nagy Mátyást, mert csak azt gondolák, hogy vizbe halt. Már most Világbiró Nagy Mátyásnak, a fiának;

Digitized by Google

mindennel kedveskedik az atyja a király, hogy csak békével maradhasson. Itten beestveledik, a vacsora után a számára rendelt szobába kiséri gyertyával az öreg király és királyné; az egész ország félelemben volt, rettegett a városon kivül való sok néptől. Fölvirad, az öreg király és királyné idején fölkeltek, s már várták, mikor ébrednek föl vendégeik. Látják, hogy már a szobában beszélgetnek; bekocogtat az öreg király feleségestől, bemegy megalázódva, jó reggelt kiván; ismeretlen fia elfogadja, azonnal öltözni kezd, a mosdóvizet kéri, itten hozza a király a mosdótálat, a királyné pedig a törülközőkendőt, és így tartja előtte. Akkor mondja Világbiró Nagy Mátyás királyfi: tudná-e, kinek tartja ő a mosdótálat, és a királyné a törülközőkendőt? — Mondják: nem tudjuk. — Én vagyok felséges király atyámnak a fia, kit itt s itt a vizbe taszítottak azért mert a madártól megértém, hogy oly nagy hatalommal fogok birni, hogy királyi atyám a mosdótálat, királyné anyám pedig a törülközőkendőt fogja tartani. Ez beteljesedett, én is király vagyok, a népem pedig kivül a városon fekszik.

Engedelmet kért az atyja s anyja a fiától, és mondják, hogy mivel öregek, venné

Digitized by Google

tehát a fia által az országlást, és lenne két ország királya. Tudtára adták a városbelieknek, hogy az elveszett királyfi volna az, kit ellenségnek véltek; örült az egész ország, s holtig való hüséget ajánlott a királyfi országlására.

II.

BALGA TAMÁS.

Volt egyszer a világon egy szegény embernek egy gyermeke, és nem tudta az a szegény ember a gyermekét föltartani. Végre árvaságra maradt, és itt a falubeli jó öreg asszonyok tartogatták, vittek neki enni, és ő szépen fölnevelödött az öregasszonyok táplálása által, ugy annyira, hogy 9 vagy 10 esztendős lett. Már akkor hogy eszére jött, felgondolta magának, hogy oly fiatal legénynek szégyen már isten nevében élni, hanem jobb volna szolgálatot keresnie. Úgy annyira gondolkodott hogy gondolkozása után el is indult hetedhét ország ellen bujdosni és szolgálatot keresni Mén, mén, möndegél az uton, egyszer elötalál utjában egy embert a ki is

Digitized by Google

elindult magának szolgálatot keresni. Mikor szépen összejöttek, a gyermek kérdi az embertől: hová megyen bátyám uram? és az ember így szólott hozzá: hát öcsém, te hová mégy? — Én is szolgálatot megyek keresni; gyere, megfogadlak én, mert sem fiam, sem leányom, egyéb, egy öreg apám van, és úgy leszünk mi hárman. — Az úton való menetelökben kérdé az ember: mit kivánsz hát öcsém, esztendőre? és az esztendő nem több most, csak három nap. Azt mondja a gyermek: nem bánom én, bátyám uram, akármennyit; elszolgálom én magát holtig is ha megtetszem, csak ennem és innom elég legyen. — Nosza azon útazásokból haza érnek. Mondja az édes anyjának az ember: no edes szülém, itt a gyerek, a kit én szolgának fogadtam. Felel neki az anyja: nem szolgát fogadtál, mert az neked utóbb is urad lesz. — Lehetetlen dolog az édes szülém, ily szegény gyermek hogy nekem uram lehetne valaha, holott ennek se apja se anyja, semmi nemzetsége nincs, mint egy fárol szakadt, csak ugy él a világon. — Nosza ottan mindjárt adnak neki enni és inni eleget; meg is evett annyit, hogy két három ember sem ett volna meg többet. Jól lakik a gyerrek, mondja neki a gazda: eszel-e még többet? — Nem eszem már én többet, bátyám

Digitized by Google

uram, mert igen nagyon jól laktam. — No ha jól laktál, gyere megmutatom a földet, ahol kapálsz és dolgozol ott magad. Kivezeti az ember a dologra, megmutatja neki a földbevetett kukoricát, hogy azt kapálgassa és munkálja; mikor megmutogatta, ott hagyta, s maga hazament. Ott kapálgat a gyermek magának, kapál annyit, hogy harminc vagy negyven ember sem dolgózhatott volna annyit; egy nap kimegy estve érte a gazda, hogy haza vigye, látta sok munkáját, s gondolá, ugyan sokat dolgozott az az egy ember. Mondja otthon az édes anyjának édes anyám asszony, nem hinné kend azt, hogy ez a mi szolgánk oly jó dolgos volna, mert nem dicsekedésből mondom kedves szülémnek, hogy harminc negyven ember sem dolgozott volna annyit, mint ez maga. No tehát ilyformán nem hiába hogy sokat tud enni.

Itten hogy a három nap egy esztendő volt, egymásután elmúlnak az esztendők, mondja neki a gazda no öcsém, elmúlt az év, megmaradsz-e még, vagy pedig elmégy? — Nem megyek én bátyám uram, mert megmaradok magánál. — No öcsém, ha megmaradsz, én meg más évre is megtartalak; hanem mit kérsz, hogy utóbb valami nehezteléstink egymásra ne legyen a bérfizetés miatt. Oh de-

Digitized by Google

hogy lesz édes gazd'uram, holott én magánál igen szeretek szolgálni, mert innom és ennem mindenkor bőven kijár. Azonnal megint megmarad a gyermek; lassanként elfolynak az ő napjai, mikből három tett egy esztendőt. Esztendő vége elérkezvén, megint mondja a gazda: itt az év vége, elmégy-e tőlem, vagy megmaradsz? — Amint mondám, édes gazd'uram, kivánok tovább is szolgálni magánál, ha tetszik mind gazd'uramnak, mind öreg anyámnak. — Itten mondja neki az öreg asszony: édes fiam, én szeretlek, meg nem gyülöltelek, és a fiam is szereti hogy tovább is kivánod szolgálni, azért hát csak mondd meg, mit kivánsz esztendőt által, mert mi sem kivánjuk ingyen való szolgálatodat; ha továbbra is megmaradsz, jó jutalmát kapod, mit meg is fogsz emlegetni. — Köszönöm igen szépen, édes szülém, magának énhozzám való jó akaratját; még megmaradok és szolgálok, mint eddigelé. — Itten megmarad még három napot azaz egy esztendőt; annak is közelget a vége. Mielőtt elérkezett volna, egyszer gondolja a gyermek: bram isten, talán jobb volna már nekem innen menni és másutt is próbálni, mert fiatal embernek annál jobb, minél többet próbál, tanul és lát. — Kimegy érte a gazda, haza

Digitized by Google

mennek együtt kocsin, mondja neki a gazda: elmégy-e, vagy pedig megmaradsz? mondja neki a gyermek: majd megmondom estvére, ha előbb otthon jól lakom. — Mondja a gazda az édes anyjának: édes szülém, a mi béresünknek mintha nem volna kedve többé nálunk maradni, mert kérdezém, s azt felelte majd megmondom, ha jól lakom; azért csak jól kell ám tartani, hogy semmi panasza ne legye az ebség felől, mert az nagy szégyen lenne nekünk, ha házunktól éhen menne el. — Ne jól lakik a béres, mondja neki az öreg asszony: no, fiam, elmégy-e, vagy megmaradsz? — Már én, édes szülém, el fogok menni és többet is akarok próbálni. — No, fiam, ha elmégy, nem bánom, hanem mit kívánsz azon három esztendőbeli szolgálatodért? — Nem kívánok én, édes szülém, semmit sem, csak hogy jó é em volt a házuknál; azért köszönöm jó akaratjokat, hogy engem mint árva fiút fölneveltek és tartottak, mintha magok gyermeke lettem volna édes szüleimnek. — Erre az öreg asszony azt mondja neki: én sem fogom hiába kívánni eddig való szolgálatodat, hanem adok neked minden napra hét garast; azért, jó uram, mondja meg ezt egy szóval, hány? Hatvanhárom. Itten megadták neki a fizetését és egy bivalbőr nadrágot, ev-

Digitized by Google

vel elmegyen a szegény legény hetedhét ország ellen. Magyarország kellőközepében, a mint megy az úton, erdőkön, hegyeken, mezőkön, már sehol semmit sem talált, sem falut sem várost, csak a nagy erdőséget; megunván magát a nagy utazásban, gondolja magában, talán jó volna egy keveset leülni a fa alá pihenni; azonnal meg is cselekedte A mint leült, álom ereszkedett reá, és gondolá, hogy jó volna egy keveset lefeküdni, le is feküdt és gondolá magában mig el nem aludt, hogy jó volna talán azon az úton a melyen jött visszafordulnia. Azon gondolkozásában elaludt, s azt álmodja, hogy a mely úton jött. vissza ne menjen, hanem csak menjen tovább, mert ha visszamegy, még a bivalbőr nadrágot is elveszti, hanem hogyha előre megy, jobbra fordúl a dolga: menjen keresztül azon a nagy erdőn, a mint pedig kiér belőle, balra ne forduljon, hanem menjen a jobb kéz felőli úton, ott meglát nem sokára egy nagy királyi rezidenciát, melyben szolgálatot fog találni magának, mert az ott levő királynak meghalt a parádés kocsisa hát őt minden bizonynyal megfogadja.

Elérvén azon residenciához, megállapodik egy keveset a silbak vagyis strázsa előtt, ott jár kel és vigyázolódik, mikép me-

Digitized by Google

hetne be a strázsától a királvi palotába. A strázsa jó szemmel tartá, hogy mit akar az ott, s gondolja magában, talán jó lenne meg szólítani, mi szándéka volna annak a szegény legénynek: megszólítja tehát: mit akarsz itt földi? talán el akarsz valamit lopni, hogy úgy vigyázódol a palota előtt? Feleli ő: nem akarok biz én, katona uram, lopni, hanem azért jöttem, mert hallottam, hogy a felséges királynak cselédre volna szüksége; ha engemmegfogadna, szivesen beállanék szolgálatába. — Én nem tudom, barátom, megfogad-e vagy sem, hanem eredj be hozzá, majd meghallod, mit mond. — Azonnal bemegy a strázsa engedelméből, megy az udvaron végig meglátja az inas, mondja neki, hol jársz itt földi mint ismeretlen? — Ó tekintetes uram, hallám, hogy a királynak cselédre volna szüksége, tehát mondaná meg neki, fogadjon meg engem, hiven szolgálnám, hahogy megtetszeném neki. Avval fölszalad az inas mondja a királynak: felségednek nagy újságot mondok, ha meg nem haragudnék reám érette — Micsoda lehetne az, inas dehogy haragszom.

Nem egyéb, felséges király, hanem egy paraszt legény jött ide a palotaudvarba szolgálatot keresni s azt mondá nekem, ahogy megszólítám, hogy szeretne felsegednél szol-

Digitized by Google

gálni, mindenkor híven és alkalmasan viselné magát. Itten a király mondja: jöjjön fel Fölmegy hozzá süveg levéve: mondja neki a felség: hát mit akarsz fiam, mit? — Nem egyebet felséges király, ha szükséges volna szolga, én ide szeretnék szegődni. Mondja neki a király: igenis, nekem szükséges volna a jó szolga, legkivált ha jó kocsis volna, mert a parádés kocsisom most két hónapja hogy meghalt, hát kocsisnak volna nekem egy ember szükséges; ha gondolod magadban, hogy jól tudnál a lóval bánni és kocsizni rajta, hát én megfogadnálak, és jó fizetést is adnék, mivel látom, derék egy fiatal szép ember vagy, illenél a hintóm eleire. Feleli neki a legény: felséges király, lóval csak keveset bántam, hanem azért reménlem, hogy majd csak elbánok vele, a mit nem sok idő múlva meg fogok felségednek is mutatni. Itten megfogadja a király, levezeti az istállóba és a többi kocsisokhoz, s mondja a legfeljebb való kocsisnak: no fogadtam egy új szolgat a parádés kocsis helyére; de még ő nem oly kitanúlt kocsis mint a többi, hanem te légy most a parádés kocsisom, s ennek az új szolgának adjátok a kezére a legroszabb vagyis legalábbvaló lovakat Itten általadtak neki minden lóhoz való szerszámot, s az istállót is meg-

Digitized by Google

mutogatták neki, hát ő mind fölgondolá, hogy nem bolondság itt lenni, mégis azért meg nem ijedett, fölvállalá, gondolta magában: nem soká leszek én legalábbvaló ember a palotánál és felséges király előtt, mert a mit tudok, rövid idő alatt kimutatom magamat az én felséges uram előtt, hogy minél hamarébb eleibe hághassak mindenféle alkalommal a többieknek, Meg is tette a mit gondolt. Minden estvére volt neki három szál gyertya kirendelve, de azt sem égette el, hanem mind megmaradt, s mégis az istállója csak oly világos volt éjjel, mint a többié nappal. De haragudt, ha valamely kocsis bement az istállójába, nehogy meglássák, hogy neki a gyertyája megmarad, azért elárulták volna a király előtt, hogy talán el akarja adni, azért gyüjti rakásra a gyertyát, a mi neki volt rendelve az istállóba Hanem észrevette, hogy utána talán leseked nének, azért mindétig jól tudott magára vigyázni, hogy reá semmit észre nem vettek.

Látja a király, hogy lovai, a mik legalábbvalók voltak, legjobbakká lettek, többet értek mint a legparádésabb loval, azért nagyon szerette azon kocsisát; gondolta hogy valami mesterséget is kell tudnia a lovakhoz. azért fogott ki minden kocsisán. Egyszer mondja a király a többi kocsisoknak: mi az

Digitized by Google

ördögöt csináltok azon lovaknak, hogy ugy megvetköztek? látjátok, ezek legroszabbak voltak, és most legjobbakká lettek: mi dolog lehet az köztetek? Azért is nem te leszesz mai napságtól fogva az én parádés kocsisom, hanem ez, kit most fogadtam. S parancsolja nekihallod-e jó szolgám, te legkevesebb idő óta vagy ndvaromnál, s mégis a magad jóviselete miatt annyira kedvembe tüntél, hogy más cselédeimet meghátráltattad s magadat előre hoztad; azért mai napságtól fogva te lészesz az én parádés kocsisom Nohát jertek, szolgák, adjátok ennek által minden jószágot mi a parádés lovakhoz, hintókhoz tartozik. — Itten mindent átadtak neki; kinek volt nagyobb öröme, mint neki, hogy szegény legény létére oly nagy beesületet nyert a király előtt, de a többi kocsis annál inkább haragudt reá, hogy mindnyájokat ekként megelőzte. Itten mi történik a dologból? Nem egyéb semminél. Egyszer tehát a király ebéd felett gondolja magában, s mondja a feleségének: hallod-e társam, ki kellene már egyszer menni az új kocsissal, próbát tenni, mit tud, és hogy tud parádézni. — Én nem bánom, szivemnek szép szerelme, menjünk ki, majd meglátjuk hivségét s tudományát, ezt felelte a fölséges királyné a fölséges királynak. Itten a király

Digitized by Google

mindjárt parancsolja az inasnak, menjen le a kocsishoz s mondja meg neki, hogy délután négy órára legnagyobb parádéban készen legyen a legjobb lovakkal és legszebb hintókkal. Ezeket mind megmondá neki az inas; mond a kocsis: jól van, régen tudom már. Itten az inas gondolá, hogy talán haragból beszél, felszalad a királyhoz, mondja neki: fölséges király, nagyon haragszik a kocsis, mert oly mérges szóval mondá, hogy régen tudja már azt. Felele a király: hadd haragudjék eb az anyja, majd megbékül a maga kenyerén. — Itten a kocsis mindeneket a legnagyobb frisseséggel elkészít legnagyobb parádéban; a király a palota ablakából szemléli, hogy készülődik a kocsis, kihúzza a hintót a szín alól az istálló eleibe, amint oda húzta, kiszedi a kerekeket, a hintót felfordítja avval lefelé a kivel felfelé szokott lenni, a kerekeket úgy rakja a tetejébe mind a négyet. Itt a király látván mit csinál a kocsis, üzen a feleségének, jöjjön csak, nézze a kocsis gorombaságát. Oda megy a királyné, feleli a királynak: ó ember, csak hagyjuk reá, ő tudja mit csinál. A király is azt mondja: eb az anyja embérének, legyen úgy a mint ő akarja. Bemegy a kocsis az istállóba, fölvesz egy marok szénát a lovak elől, megtörölgeti vele mind a hatot. a

Digitized by Google

ime, mind a hat lónak aranynyal volt a szőre, ezüsttel a farka és a serénye, gyémánttal a szeme. — Kivezeti a kocsis kettesét az istállóból, úgy ég a két lónak a szeme, mint a legvilágosabb gyertya; bemegy a többi négy lóért vissza, azokat is kivezeti, azok szinte olyanok voltak, mint a többi kettő. Befogja, de nem úgy mint a lovakat szokták a hintó eleibe fogni, hanem fejjel a hintó felé, farral pedig előre; csodálja a király, hogy mit csinál az az ember. Mikor már mindent elkészitett a kocsis, fölüzen az inastól, hogy jojjon le a király ő felsége, ő már régen készen van. Lemegy a király, elneveti magát: ha ha ha, mit csinálsz te? sohasem láttam én úgy fogni hintóba lovakat. Mond a kocsis: ne féljen felséged semmit sem, én tudom, hogy mit csinálok. — Beül a király a hintóba feleségével együtt, fölül a kocsis a hintó tetejére, kétfelé csap a lovak mellett, s a lovak úgy megmennek hátra, jobban sem kell. Itten a király megörül az ő parádejának, elment más városba parádézni; a kik csak látták, mind nagyon csodálták, mind nagyon szépnek tarták; a többi förendü urak is örültek, hogy az ő királyuknak oly híres és tudományos kocsisa van. — Avval a más városból visszafordulnak a palota felé, haza érkeznek, kijönnek a

Digitized by Google

hintóból, megveregeti a király a kocsis vállát, belényúl a zsebébe, megajándékozza tíz ezer forinttal: emberséges ember vagy, fiam, mond, hol tanultad azt a mesterséget? igen okos és tudományos mestered volt, a ki arra tanított. Itten a kocsis elteszi a tizezer forintot, s feleli a királynak: alázatosan köszönöm fölségének hozzámvaló jóakaratát és szivességét. — Ne köszönd, fiam, mond a király, neked szántam azt, csak mindenkor jól viseld magad. — Itten a királyné is gondolja, hogy ha már a király megajándékozá tizezer forinttal, hát én már mivel ajándékozzam meg őtet? Már én pénzt nem adok neked, hanem jöj hozzám reggel 9 órakor, én is meg foglak ajándékozni. — Elmegy reggel a megmondott parancsolatra, bemegy az inas a királynéhoz, megmondja neki hogy parancsolt üdejére eljött a kocsis; mondja neki a királyné: jöjön be hozzá. Bemegy eleibe. No, fiam, eljöttél? — Igenis, eljöttem, feleli a kocsis, a fölséges királyné asszonynak parancsolatára. — No ha eljöttél, fiam, hat megajándékozlak téged három szál aranyhajjal, és a mely három szál aranyhaj mindenkor igazat fog neked jelenteni.

Itten a király leányának igen nagy kedve volna kimenni parádézni, kéri a királyatyját

Digitized by Google

engedné meg neki is kimenni a kocsissal hintóval sétálni, hogy ő is örvendezhetne azon új szokásban. A király szép kérésének engedett; elmentek s azonnal vissza is érkeztek, kérdi a király a leányától: nó, édes leányom, hogy volt a mulatságod? — Felséges királyatyám, igen jó volt s tetszett is, hanem egyet megis elfeledtem felséges királyatyámtól megkérdezni Mond az atyja: de ugyan mit, édes leányom? — Nem egyebet, felséges atyám, hanem hogy mi legyen a mi kocsisunknak a neve? — Én, szerelmes leányom, magam sem tudom bizonyosan; tudom hogy Tamás, de micsoda Tamás, nem tudom. Feleli a leány: felséges atyám, ha meg nem nehezteine reám, én tudnék neki egy nevet adni az ő cselekedeteiért, mert a mint látom hogy bánik a jószággal, lehetne őt Balga Tamásnak hivni. Mond az atyja: nem érdemlene töled hogy annak hivd. — Itten ezek mind végbementek, következendőképen ez lett a dologbol. Más nap reggel korán, midőn dolgát végezte volna, kimegy a kocsis az istálló eleibe, ott holmit eltisztogat; fölkel jókor a király leánya, kitekint a palota ablakán, reákiált a kocsisra neve szerint: Tamás! tekintget a kocsis két felé, nem lát senkit hogy kiabál, nem is gondolta volna hogy a király leánya legyen. Me-

Digitized by Google

gint kiált a leány: Tamás! tekint kétfelé a kocsis, megint nem látott senkit; megint kiált a leany: Balga Tamás! tekint a kocsis fölfelé, elkáromkodja magát: ki vagy? .... E szóra mindjárt megnehezedett a király leánya. Itten napról napra nől neki a hasa; meglátván a király, leánya szerencsétlenségét, elhivatja magához a feleségét, s mond: hallod-e asszony, mi a ménkő baja van a leányodnak, hogy mintha a hasa nőne? — Ó szegény ember! hízik, azért vastagszik. — Azonban sok szóbeszéd után mond az anya a leánynak: ugyan, kedves leányom, mi a bajod neked? holott mikor elsőben felöltözél azon ruhába mit felséges atyád csináltatott, akkor kerek volt az alja s most meg elől rövid, hátúl hosszú; mi az óka annak? Feleli a leány: ó felséges anyám, szabó nem jól szabta, varró nem jól varrta, az a hiba abban. — Azért mondom, kedvesem, hogy királyatyád tőlem kérdést vett, hogy valami rosszat gondolna felőled, de én gondolatomban sem tudnám, kivel cselekedted volna azt. — Annyira, hogy napról napra nődögél a princeszné hasa, s egyszer elérkezik az üdő, hogy a princeszné vajudik és megszüli a gyermeket. Itten megüzenik a királynak, egyszersmind a királynénak is, hogy leányuk

Digitized by Google

meggyermekezett volna; erre a király azt feleli: mondottam, ménkő teremtette, hogy így lesz a dolog; micsoda szégyen ez most az én királyi udvaromnak! Itten elmegy a leányhoz, gyermekfekvő ágyából letérdepölteti, két töltött pisztolt mellének szögez, hogy kitől való volna a gyermek, vallaná meg; de mivel a leány nem közlötte azt a dolgot soha senkivel sem, hát nem tudott senkire sem vallani. Itten a király összehivatja mind a tizenkét tanácsosát, hogy valahogy vennék ki a leánytól, kitől volna a gyermek. Mind elősámlálják a princeket és grófokat, de a leány akkor is azt mondja, hogy ő nem tudja; magában fogantatódott. Azt felelik a tanácsosok, hogy az lehetetlen dolog a mostani emberek között. Tartják ott a tanácsot három nap és három éjjel, még sem mehettek vele semmire. Egyszer kimegy a király a törvényházból, egy hitvány szolgálóleány eleibe áll s kérdezi: ugyan felséges király, mi dolog legyen az, hogy itten a tanácsbeli urak régen törvénykeznek? — Nem szükség azt neked tudni mond a király. Azt felelli neki a leány vissza: hátha, felséges király, hamarébb tudnék én róla mondani mint a törvényes urak? — Avval bemegy a király a törvényházba s grácziát kér személyének, hogy engedjenek neki egyet

Digitized by Google

szólni. Felelnek a törvényes urak: mindenkor lehet bátran szólani. — Nem egyebet szólok, mond a király, hanem most, hogy kün voltam, szolgálóm azt felelte, hogy ő azon dolognak hamarébb végére tudna járni. Itten a tanácsosok egymás szemébe tekintenek, megszégyenlették magokat orcapirulással, behivatják a leányt maguk eleibe. No mit akarsz mondani, édes leányom, felőle? — Felel a leány: nem egyebet törvényes urak, hanem egyébként meg nem tudják ki legyen a gyermek atyja, hanem csináltasson király ő felsége egy szál aranytulipánt, de ne legyen kinyílva, hanem csak bimbójában legyen, s tétesse a maga házában az asztal közepére, s tegyék mellé a kis gyermeket, adják a jobb kezébe, úgy hivassák összve az egész udvarbeli férfi cselédeket egyenként, azok menjenek el az asztal előtt, s arra jól vigyázzanak, mikor a gyermek atyja fog menni, akkor a tulipán kinyílik és a gyermek atyja felé hajlik, akkor tudja meg a felséges király, ki legyen az atyja a kis gyermeknek.

Itt a király mind összehivatta szavára az udvari népet, egymás után elpasszíroztatja, hát meg sem mozdul a virág; legutoljára, felhivatják a parádés kocsist, az elmegy az asztal mellett, hát a virag szépen kinyílik es felé

Digitized by Google

hajlik. Akkor tudták meg, ki legyen a gyermek atyja. Azon a király igen megszomorodott s elszégyenlé magát, a tanácsosait is tüstént haza bocsátá, a leányát áristomba tétette maga itélete szerint, a kocsist pedig akasztófára itélteté, hogy délután négy órára fel is akasztatja. De hogy a kocsis azt észrevette, gondolá, jobb lesz odébb állani; összeszedé hát a jószágát, úgy hogy mindenét magához vette, s avval útnak eredt. Mikor a hátulsó kapun kimenne, megszólítja a strázsa, hová menne; ő is azt feleli nagy rövidséggel: hagyj békét barátom, az időm már kitelt. Azzal, hogy ő onnan elugorhatott, a király is későn gondolkozott, mert szolgája már akkor eltünt, nem tehetett neki. Ezért igen haragudt, s gondolá magában, hová tegye most már a leányát, mivel királyi udvarát úgy meggyalázta; jöjjön ide hat kömives, kiknek mindjárt azt parancsóla, lyukajtsák ki bástyáját, hogy leányát oda befalazzák. Úgy is lett, a fülkét megcsinálták, s leányát berakták.

Itt az elszökött kocsis már azt jól tudta, hogy a király leánya áristomban volna: azon gondolkozott; hogy szabadíthassa ki. Gondolkozásában annyira utazott, hogy egy nagy erdőre találá és a nagy erdőben egy házhoz

Digitized by Google

ert, mely házban egy vén banya lakott A hogy ő azt meglátta, mindjart imigy szolt hozzá: isten jó napot, öreg anyám. — Hozott a szerencse, fiam Tamás; hol jársz itt, holott a te országotokból a madarak sem járnak it? Azt mondja neki a Tamás: hej, édes öreg anyám, halál elől bujdosom. – Hogyhogy, fiam Tamás? — Úgy, hogy egy királynál voltam kocsis, s a leánya gyermeket is kapott tőlem, miért az atyja majd fölakasztatott; azért vettem útam ez idegen országba. Mondja az öreg asszony: ne felj Tamás semmit: adok majd én neked egy jó mesterséget, de úgy, ha jól megbecsülöd; s adott neki egy nagy kalapácsot. Ezzel, úgymond, a kőbástyákat elrontathatod. – Tamás pedig vette útját tovább; ballag ballag, úgy annyira megyen a nagy erdőségben, hogy megint egy rosz házikóra bukkan; a melyben szintén egy öreg asszony lakott. Épen estvére vacsorakor jutott oda; benéz az ablakán s mond: jöjjön ki csak edes öreg anyám Felel az öreg asszony kimennék, de nem tudom, ki vagy — En vagyok, édes öreg anyám. — No hát köszönd is, hogy öreg anyádnak fogadtál, mert ha nem, hát mindjárt meghalnál, mondja neki az öreg asszony; jer be hát fiam, most én mondom neked; beszéld el nekem, hová akarsz menni.

Digitized by Google

Felel Tamás: biz én öreg anyám, a halál ellen bujdosom — Hogy lehetne az? szép fiatal ember vagy te. Felele a kocsis: úgy hogy egy királynál voltam kocsis, s a leánya tőlem viselőssé lett, azért akasztófára itéltetett. Mondja az öreg asszony: csak hogy igéretének eleget nem tehete, ennekutána te fogsz neki parancsolni, de úgy, ha szómat fogadod; majd adok én neked most egy ajándékot, melynek oly ereje van, akár hegyen, akár völgyön vagy száraz helyeken, ha azt levágod, oly víz fog folyni a helyén, mintha Tisza vagy Duna folyna ottan. Meg is adta neki azon igéretét, egy szál aranyvesszőt, melynek az az ereje volt. A sok beszed közt ott elestveledett, meg is maradt éjtszakára, reggel napfelköltekor elindúlt útjára. Menvén mendegélt az úton, annyira bújdosott, hogy meginl egy házra talált; ott is egy öreg asszony lakozott, kinek egy hét fejü sárkány kutyája volt Mihelyt a mi vándorunk oda érkezett, a kutya igen csúnyául elordítá magát, meghallja azt az öreg asszony, s elszól látván a kutyát, azonnal mondja neki: jere be, fiam, ki vagy? Felel neki a legény: vagyok szegény árva legény, a ki is már sok időtől fogva bújdosom Mond az öreg asszony: fiam, már én minden bújdosásidat jól tudom, tu-

Digitized by Google

dom azt is, hogy rajtam kivül már két asszonynál valál, s én vagyok a harmadik; s hogy az a kettő is adott neked jó mesterséget, én is adok ajándékúl egy kardot, mely kard mindenkor gondodat viseli, csak tudj neki parancsolni. Már azzal a három mesterséggel elélhetsz, s azon szeretődet is, a király leányát, kit a bástyába falaztak, kiszabadíthatod, s atyját a királyságról leszállíthatod hanem úgy, hogy azon három szál arany hajnak ereje lesz a legnagyobb bizonyság, hogy a királynak meg kelletik halni, s te pedig úgy ülsz a királyi székbe. Itten feleli neki a legény: igen szépen köszönöm a maga tanácsadását énnekem; menjek-e még tovább ezen az úton, vagy pedig visszafordúljak? Azt feleli neki az öreg asszony: már fiam, tovább ne menj, hanem fordúlj vissza, s minél hamarább iparkodjál azon király palotájához, ki a leányát a kőbástyába rakatta, mert meg ha most hamarjában oda mégy, hát elevenen kiszabadítod, kis gyermekével együtt; hanem csak siess hozzá, s mikor oda érsz, éjfél után mint egy óra tájban, mondd a kalapácsnak: nosza édes kalapácsom, eredj ezen palota napkeletről való bástyájának, úgy törd össze és hányd ki a fundamentomából, hogy reggelre porából se maradjon, és a kit ott

Digitized by Google

találsz, egy megtagadott királyleányát, kigyermekével együtt, azt utasitsd utánam, erre meg erre napkeletre, hogy én arra mentem, az ő szeretője Tamás, te is pedig elsiess ám utánam.

Azzal a kalapács megfogadta a szavát, elment, úgy összetörte a bástyát, hogy reggelre porából sem maradt, és a princesznét is elevenen kiszabadítá kis gyermekével együtt s megmondá neki, merre menjen napkelet nek Azzal el is ment utána, és egy helyen a fa alatt meg is várta Tamás az ő szeretőjét. Kérdi tőle Tamás: ugyan szép szerelmem sokat szenvedtél-e a bástyában berakatva? — Azon szóbeszéd közben, mi legyen az ő kis fiújoknak a neve, feleli neki a princesznė: édes szivem, nem egyéb, hanem Gondolát mely bár még kicsiny, mégis meg tudta nekem jövendölni, hogy ki fogsz minket a kőlyukból szabaditani. Itten már ők egy mást megértették. Szépen megviradván, kitekint a király a palota ablakán, hát látja, hogy a bástya végkép el van rontva, összecsapja a két kezét: mi dolog lehet ez, hogy nekem valami ellenségem tudatlanságból támadott és ily nagy kárt okozott? Itten a király törl a fejét, ki lehetett volna az, a ki neki azt ese lekedte, mindjárt elhivatja magához a jó

Digitized by Google

vendőmondóját, mondja meg; ki lehetett az. Feleli a jövendőmondó: felséges király, nem egyéb hanem a Tamás, a ki itt volt kocsis, s oly mestersége van neki, hogy felséges király egész erővel menjen reá, nem tud neki tenni, mert még utóbb ő fog felségének parancsolni Itten a király nagyon gondolkozik, hogy lehetetlen dolog volna az egy oly szegény legénytől, mikor nekem van ezernyi ezer jó vitéz katonám, csak meg tudok neki felelni annyi emberemmel; hanem csak azt mondd meg nekem, hol és merre van, majd elmegyek utána, az egész ármádiámat utána usztom, mégis végére járok rosz cselekedetiért. Ezzel a király az öszves ármádiát fegyverbe állitá, s utána indult egész erővel úgy annyira, hogy már egyszer észrevette, hogy nem messze volna előtte. A Tamás is meglátta öt, s mondja feleségének: no szerelmem jön az atyád egész erővel reánk; mit csináljunk most, megálljunk-e neki, vagy elbújunk előtte? Felel a kis gyermek: atyám, a mely reménységem van magában, álljunk meg neki, ne féljünk töle semmit. Itten már az egész ármádiája a királynak csakhogy el nem fogta öt; akkor Tamás levágja a földre az aranyszál vesszőt, úgy elhasadt a föld előtte mint Magyarországon a Tiszának és Dunának a

Digitized by Google

milyen a szélessége, és oly sebes víz folyt rajta, hogy semmi alkalmatossággal át nem mehettek rajta. Itten a király ugyan gondolkozik mit csináljon most az ember ellen; gondolá magában, ágyúval majd agyon löveti, kicéloztatta ágyúit, lövöldöztet Tamás felé, de a Tamás semmit sem ijedett meg, hanem meg inkább kiállt egy kis partocskára, melyre legjobban szolgált az ágyúk erős golyóbisa; minél jobban lőttek reá, ő még annál jobban iparkodott felkapkodni s a maga kezével a királynak viszahajingálni; úgy annyira hányta neki vissza a golyóbisokat, hogy az ezernyi ezer álló emberekből sokat leronta már. Itten a Tamás ugyan elfáradt, de mégis azt felelte, hogy csak meg nem szünik, míg tőle a király valami keveset nem függ. Már itt a király latja, hogy semmit sem tehet neki, s megallítá népét egy keveset pihenni; megpihennek a népek, de a Tamás is megpihent ám. Gondolja a király: még szerencsét próbál, pedig bár ne próbált volna, mert nagyon pórúl járt. Mert mihelyt elkezdék az ütközetet, mindjárt a Tamás is azt mondja a kardjának: no te édes kardom, eredj te erre a végére, itt fekszik a leghíresebb népe, vágd le úgyannyira, hogy csak kettőt hármat hagyj meg hírmondóúl a királynál; a királyt is bánthatnád,

Digitized by Google

de annak hagyj békét — Itten a kard mind le is vagdalta A kalapácsot pedig más útra bocsátá, hogy kit ott talál, ő is mind agyon verje, egyet vagy kettőt hagyjon meg emlékezetnek a többieknek Elment a kalapács a Tamás parancsolata szerint. ő is mind leverte Ki volt oly szerencsés, mint a szegény Tamás. Mert mikor megjöttek az ő jószágai, nagy örömmel mondák: itt vagyunk, Tamás; kérdi a Tamás: úgy viseltétek-e magatokat amint nektek parancsolám? Felelnek: igenis úgy, amint uram parancsolta. Itten fölveszi a Tamás az aranyszál vesszőt a vízből, a víz azonnal elfut, a föld öszvemegy. Elmegy a Tamás az ő szerelmével a király felé, megfogja a királyt: no, felséged, kezemben az életed, te akartál nekem halálomra járni, de bezzeg, ki a vitéz, látod, hogy én vagyok. Ezen szavaira azt mondja a király: hallod-e jó fiam, hagyd meg életemet, mert nálam jobb vitéznek ismerlek el: engedd meg, hadd menjek még egyszer királyi palotámba. Itten a Tamás azt feleli neki: hallod-e barátom, azt a kevés időt én megengedhetem, de elsőben mégis a feleségemnél teszek kérdést. Azonben a király mégis fogságban marada miga, vitéz Tamás feleségétől megtudá, megengedjünk-e életének vagy sem. Azt feleli a féle-

Digitized by Google

sége: engedj meg jó társam atyámnak, mert kérlek. Mond a Tamás: megengednék neki édes szép szerelmem, de csak magadra hagyom: hogy a te rosz atyád három lelket akart ártatlanul elveszíteni, nem méltó az engedelemre; de ha érdemes reá, van még nekem három szál aranyhajam, a mely három szál aranyhaj, igaz jelentésű; azok majd megmutatják, érdemes lesz-e atyádnak életét meghagyni vagy nem. Leveszi a kalapját, ölébe teszi feleségének s mondja neki: szakítsd ki egyik szál aranyhajamat, ha abból csupa nyers vér cseppen ki egy csep, hát úgy megérdemli atyád a valóságos halált, s kiszakitja a felesége egy szál aranyhaját, megszorítja a végét, kicseppen belőle egy csep véres viz, s akkor mondja neki: bizony azt jelenti, hogy atyádnak meg kell halni. Erre megint az ő társa azt feleli: kérlek igen szépen, csak engedj meg neki; de a Tamás csak azt mondja, hogy jobb lesz öneki királynak lenni, mintsem egy rosz embert megtartson a világon. Megint leteszi fejét felesége ölébe: hallod-e galambom, ne kivánd atyádnak tőlem az életét, mert meg nem engedhetek neki a roszaságáért; ha még nem hiszed, szakitsd ki megint egy szál aranyhajamat, ha abból két csep piros vér kicseppen, érdemes akkor

Digitized by Google

atyád a halálra. Azonnal megint kiszakít egy aranyszál hajat, megszorítja a végét, akkor is kicseppen belőle két csep véres víz; mond a Tamás: látod, édes társam, hogy bizony megérdemli atyád a szomorú halált. Itten megint kéri a felesége: kérlek, édes rózsám, engedj a szavamnak, ne adj halált, kérlek, királyi atyámnak, nem cselekszi többet a mit veltünk akart, mert én azt jól tudom, udvarához viszen, régi gráciájába még egyszer bevesz. Itt felel a Tamás: hallod-e angyalom, jobb volna-e neked szegénynek maradni, mintsem holtig királynénak lenni? De ha már annyiba telt is a te kérésed, mégis csak engedek egy kevés ideig; van ugyan még egy aranyhajam, csendesen öledbe hajtom a fejem, ne sajnáld kivenni még azt az egy szálat, ha még abból három csep piros ver cseppen, bizonynyal azt jelenti, meg kell atyádnak halni; azért hát ne sajnáld azt kiszakítani. Azonnal megfogja, azt is kiszakítja, végét megszorítja, kicseppent belőle három csep piros vér. Látod édes társam, hogy most ez mit jelent; három ártatlan vért el akart atyád büntelenül veszteni, ezek azt jelentik, meg kell halni. Itt mindjárt a Tamás a királyt megfogatta, kötözve haza is hozatá a palotához; itt a tanácsosok összegyülekeztek, a sze-

Digitized by Google

gény királyról ugyan törvénykeztek, hogy megmaradhatna még az élete; de a tanácsosok már haragudtak reá, mivel hozzájok is mostoha móddal viseltetett. Itt kérdé a Tamás hallja a törvény, hogy én most mit mondok: érdemes-e az az ember az életre, ki a maga gyermekét halálra ítélte? Felel itt a törvény: nem tudjuk mi végre kérdi ezt tőlünk kegyelmes felsége. — Nem egyébből kérdem, felelte a Tamás, hanem mikor ő még uralkodott szépen, én szegény legény hozzá érkezém, királyi palotájánál szolgálatot vettem, kevés idő alatt szerencsétlen levék, szerencsétlenségem után házától eltávozám, bujdostam mint egy szegény árva a nagy bűm miatt annyira, hogy bújdosásom után királyságra juttam. Itt a tanácsosok mind el hazamentek, azt felelvén neki: úgy bánjék vele, a mint neki tetszik. Tetszett Tamásnak, a mit őneki szánt volt a király, hogy az akasztófán megszáritja; fel is akasztatá. Itt a király feleségét, ki a leánynak igaz szülőanyja volt, őt is lófarkára szánta, a mit nagyhamar meg is próbált, megkerültette vele háromszor a várost, mégis hogy a lófarkán egészen megmaradt, négyfelé vágatá, s kitette a város négy szegletére, s itt egy-egy sorra feliratá hogy

Digitized by Google

kiki tudhassa, mi végre volt oly csúfos halála királyné asszonynak.

Mikor ezek elmúltak, tanácsosok jöttek, az új királyoknak így szépen tiszteletet tettek: éljen sok ideig ifju királyunk, azt kivánják neki az ország szolgái. Itt felel Tamás: lássátok, barátim, én szegény legény, szolgálni indúltam csak magam egyedül, királyságra jutottam, látja minden ember; azértis köszönöm, a mit kivántok, azt visszakivánom. A ki nem hiszi, hogy én így nyertem fel a nagy becsületet, me sajnáljon elmenni oda, a hol ez megtörtént.

III.

A MOSTOHAANYA.

Történt egy időben, hogy egy királyt hosszu csendes uralkodása után a mas királyok megtámadtak a végett, hogy fiat Fülöpöt, ki már akkor tizennyolc esztendős vala, hugával együtt, ki már akkor tizenhatodik évében jart, megöljék vagy pedig valami olyas rabságra vethessék, a hol többet nem lesz róla emlékezet. Ezt az irigységet okozta a királyfi gyenge

Digitized by Google

esztendeiben már elfolyamodott hire jeles testi és lelki tulajdonainak és a huga kimondhatatlan szépségének. Féltek a körüllevő nemzetek, hogy ha a királyfi fölnevekedik, mindnyájokat adó s hatalma alá veti, tehát minden módot megvetettek, hogyan lehessen a Fülöp királyfi atyjának veszedelmére országával s két magzatjával elbánni. Volt pedig a királynak egy öreg szolgája, ki már harminc esztendőt tölte udvaránál mint kocsis, s régi szolgálata miatt nem volt egyébre gondja, mint egy pár lóra, melynek egyike fias kanca volt, ez volt az ő kedves paripája De már most valamint a kocsis, úgy a ló is minden díszét elhagyá s búsúl; hasonlóképen a csikó is egészen elsoványodott, mivel látta az királyfiu gazdájának veszedelmét nem csak a körüllevő királyokban, hanem még az anyjában is a ki mostoha volt; mert édes anyja megholt, mikor még a királyfiu négy esztendős vala. A király akkor az ország javaslásából megházasodott, s az új királyné, ki a bavárus király leánya volt, gyülölte a megholt királynétól maradt két magzatot oly annyira, hogy azoknak veszedelmét minden módon ohajtotta. Ezt pedig az öreg kocsis jól átlátva, hogy a királyi herceget mily szerencsétlenség fogja érni, ha jó tanácsadói s

Digitized by Google

hív szolgái nem lesznek; tehát föltevé magában, hogy ha még sokáig él, megmutatja hív szolgálata által a királyfihoz való hűségét.

Történt tehát, hogy háborúra kellett készülni a királynak, mivel a körüllevő nemzetek ellen védelmezni kellett magát. A királyfi legnagyobb vitézi bátorsággal indítá harcra a katonaságot; sok legény, mivel látta a néphez való jószivűségét és hogy jó király lesz még belőle, önszántából jött az ármádiához s örömmel ment a háborúba. Már minden mi a hadviseléshez tartozandó, készen vala, csupán indúlni kelletett. A király parancsolatot ad a seregnek, hogy két nap múlva indúlni fog, s a királyfit a királykisasszonynyal együtt ajánlotta az ország nagyjainak és feleségének, hogy jó gondjokat viseljék, a királyfit oktassák, hogy jó királyt hagyhasson a nemzetnek holta után. Hallván a királyfi, hogy őt a királyatyja el nem akarja vinni magával, igen megszomorodott, mivel már kardját, dárdáját mindenét elkészíté; föltevé tehát magában hogy elmegy a királyatyjához s kérni fogja, hogy őt is vigye el magával, hiszen ő is tudja már forgatni a kardot. Az öreg király semmiképp nem akart kívánságára reá állani, mert monda: ha te szerencsétlenül elveszesz az üt-

Digitized by Google

közetben, kire száll az ország? — Felele a királyfi: ó királyatyám, megtartják még továbbra is életünket az istenek. — Teljesedjék tehát kivánságod, édes fiam, mond a király, gyermekét megölelvén; másnap viradóra tehát útnak kell indúlnunk. Válaszsz hát magadnak, fiam, lovakat és szolgákat magad mellé tetszésed szerint, a kiket gondolsz hogy hiven fognak szolgálni. — Királyatyám, gondolom, hogy a mi szolgáink mind hűségesek, tehát reggel jókor ki parancsolom rukkolni a lovászokat lovaikkal együtt, s akkor megmondom, hogy ki lesz a szolgám s melyik ló a paripám.

A szolgák tehát mindjárt reggel rendbe álltak; az öreg kócsis legkésőbb jött ki lovaival. A királyfi tehát megvizsgálván mind a szolgákat mind pedig a lovakat, megkérdezte a szolgáktól, ki mióta szolgál; s az öreget, mint legrégibb szolgát választá maga mellé, s a lovak közül, habár a király ellenzette, azt a senyevész csikót, melyre az öreg kocsis vigyázott, választá paripájaul, a kocsisnak pedig maradt az anyja a csikónak. Kinek volt nagyobb öröme mint a királyné nak, a királyfi mostohaanyjának. Azon bizodalomban volt, hogy az ellenség meg fogja ölni, minthogy idejére gyengének látszott, de hogy ő is megmutatná külsőképen fájdal-

Digitized by Google

mát, hogy nehezen esik elválása a királyfitól, három mérföldet elkisérte. Ekkor félrehíván a királyfit ezt mondá: Édes fiam, tapasztald irántadi buzgó anyai szeretetemet, íme fogd e szelencét, melyben zsír van, melynek az a tulajdonsága, hogy mielőtt hadba mégy, kend meg vele karjaidat, s neked ez felette nagy hasznodra lesz az ütközetben, mert semmi módon el nem fog fáradni s győzedelmeskedel ellenségeden. — Ezt az öreg szolga abban hagyta. Akkor a királyné elment, a királyfi az ő kedves húgától elbucsúzott, s így folytatá az öreg király a királyfival útját az ellenség tábora felé. A királyfira reájött a félredolgára való menetel; hátramaradt tehát szolgájával a királyatyjától. Itten beszédbe ered szolgajával mindenféléről, s az öreg beszéde igen megtetszett neki, mivel mindent fontosan s okosan adott elő. Továbbá mondá az öreg szolga: Királyfi, temagad nagy veszedelemben forogsz, mert nem csak a külsőországi fejedelmek, hanem még a mostohaanyád is életed végére akar járni. Erre a szavára megboszankodott a királyfi, mit észrevett az öreg szolga, s monda: engedj meg királyfi, hogy azt merészlem neked mostohaanyádról mondani; a tapasztalás meg fogja mutatni, hogy hozzád való szeretete csupán csak szinlés volt

Digitized by Google

és képmutatás, hogy így jobban eltakarhassa végbevinni akart gonoszságát. — Felele akkor a királyfi: beszéld tehát mit tudsz mindent; s ha legkisebb hamisságot veszek is észre szavaidban, fölakasztatlak. Erre megszólal az öreg szolgának a lova s azt mondja: gazdámnak a szava igaz, és ha, királyfi, az ő tanácsadásaira hallgatni nem fogsz, s miket javasol, végbe nem viszed: magadat, királyatyádat és országodat a végső veszedelembe ejted. Midőn ezt elvégezte volna az öreg szolga lova mondani, akkor elámult a királyfi, hogy micsoda kegyetlen szentenciát mondott előre a szegény szolga fejére.

Egyszer amint tovább mentek volna, a királyfi paripája is megszólal: királyfi edes gazdám, én előre látom, mily sok veszély fog rajtunk megfordúlni, de ne félj semmit; csak fogadd a szolgád tanácsát, s szerencsésen fogunk járni mindenütt. A királyfi nem győzte csodálni, mikép van az hogy ez a két ló beszél; de erre semmit sem kérdezett a szolgájától, hanem csak azt, hogy mit vett észre az ő királyi mostohaanyjában, micsoda hamissagot akarna elkövetni, a mi az ő veszedelmére lehetne. Mond az öreg szolga: királyfi édes gazdám, nem-e mikor kikisért három mérföldre a királyné, tehát

Digitized by Google

félre hítt s kezedbe adott egy szelencét tele zsírral, hogy magadat azzal megkennéd ütközet előtt; fog az neked erőt adni annyit, hogy akármely hatalmas ellenségeden is győzedelmeskedel. Az a szerencse, királyfi, hogy engem elhoztál lovastól, mert másképp végedre jártak volna, és így is, hacsak szavamat nem fogadod, elveszesz. A lovak is azt mondják rá: igaz. Mondja tovább az öreg szolga beszédét: lásd az a zsír lett volna a te megrontód, mert az a vén banya, ki a királyné mellett van, s kit ő nagyon becsül, s még a királyatyád előtt is nagy becsbe hozott, az készítő neked ezt a veszedelmes zsírt, mivel mindig azon tünődött a királyné, hogy csak te meghalnál, hát a fiát, Andrást emelhetné a királyiszékbe, a hűgodat pedig feleségének. A vén banya, hogy még nagyobb becsületet nyerhessen, mondá a királynénak: felséges királyné, én tudok ebbe módot találni, hogy András herceg legyen idővel a király, hanem a dologban nem kell másnak tudni, mint nekem és a királynénak, s mindent úgy kell végbevinni a felséges királynénak, hogy Fülöp sem mit észre ne vehessen. Erre ajánlkozott a királyné. No tehát, mondá a vén banya, íme ez a szelence, tele van csinált zsírral, kinek az az ereje van, hogy egy óra múlva a használata

Digitized by Google

után egész 48 óráig minden erejét az embernek elveszi; tehát igen alkalmas lesz Fülöp királyfinak, mert most ütközetbe megy, s a királyné neki ajándékozza mint oly jószágot, hogy ha vele magát megkeni, tehát nagyobbodni fog az ereje s meggyőzi az ellenséget. Ennek — folytatá a vén banya — meg fog örülni a királyfi, s megkeni magát vele, hogy vitézségét megmutathassa; azonban megcsalatkozik s az ellenségtől meg fog öletni, mert nem lesz ereje magát védeni. Így oztán bizonyosan Andrásra száll majd a birodalom. — Örült a királyné s dicsérte a vén banyát, hogy ily okos tanácsot tud adni, s fogadta, hogy nem feledkezik el azt megjutalmazni. Íme, úgymond, most fogd addig is ezt az erszényt három ezer aranynyal. Kinek volt nagyobb öröme, mint a vén banyának, a vett ajándék miatt. — A királyné tehát a szeléncét magához vevé, és amint magad is tapasztaltad, édes gazdám királyfi, átadá neked. Most tehát, hogy semmi kétkedés ne legyen megis beszédemben, tehát a tábor megállapodásával hivasd parancsolatodra a legerősebb közvitézt, s mondd, hogy kenje meg karjait. Felele a királyfi: meg fogom tenni, mihelyt a tábor megáll.

Most hagyjuk a mostohaanyát a kirá-

Digitized by Google

lyi palotába visszatérni. A királyfi tehát szolgájával neki ereszti lovát és beérik az öreg királyt. Hol maradtál oly sokáig hátra, édes Fülöpöm? kérdé fiától a király. — Mond a királyfi: öreg szolgámmal csendes beszélgetésben töltöttem az időmet. — Kérdi fiától a király: hát hogyan tetszik az öreg? Igen jól, felséges atyám; reménylem, hív szolgám lesz nekem is, mivel oly régen szolgál udvarunknál.

Tudnunk kell, hogy a király igen szerette eleinte az öreg szolgát Pált. de a többiek észrevették, hogy a király leginkább szereti, tehát minden roszat beszéltek róla, hogy részeges, az abrakot eladja s lovait nem tisztogatja jól, és csak mind azon volt, hogy a király elkergesse udvarából; de a király tekintvén az ő sok idejü szolgálatát, mégis megtartá, s azt a kancát, a mely vemhes volt, gondviselése alá parancsolta. Az öreg Pál nem zúgolódott a király parancsolatára, s átvevé a kancát, de irígyei örültek, hogy ily szégyent tehettek rajta.

Most térjünk vissza a királyhoz. Nem szólt tehát a királyfi, mikép Pál szolga megparancsolá, királyatyjának, hogy mit kapott mostohaanyjától, mit beszélt szolgája, és hogy lova és annak csikaja is beszélni tud. Elérték

Digitized by Google

;ehát a tábor megállapodására rendelt helyet letelepedének és ettek. A királyfi, miután éjtszaka kinyugodta volna magát a tábor, reggel mindjárt parancsolja Ferkót, ki egy markos s nagyerejü közember volt, hozzá a sátorba jönni, s mondá neki: tudod-e Ferkó, minek hivattalak? Ő pedig meg volt ijedve, s nem tudta mit szóljon: királyfi, isten felfeszített-ugyse, nem raboltam, sem nem loptam egy krajcárt sem, ártatlanúl fogok szenvedni. — Felele a királyfi: nem mondom hogy raboltál vagy loptál, hanem hallgass reám s fogadd parancsolatomat. No most vesd le a dolmányodat. — Felséges királyfi, mond a Ferkó, engem az ördög szaggasson széljel mint a mákot, ha valakinek a jószágát eldugtam, vagy ha nálam leli felséges királyfi; én nem cselekedtem semmi roszat. — No csak vesd le hamar, mond a királyfi. Mit volt mit tenni Ferkónak, leveti dolmanyát. No a lajblit is. — Bizony nincs nálam semmi lopott jószág. — Csak hamar, Ferkó, s itt van e szelencében a zsir, kend meg vele magad mind a két karodat. — Felséges királyfi, én nem vagyok rühös, ehen nézze a karomat, hogy tiszta. — No csak kend meg a karodat — Teszi Ferkó, és azután mondja a királyfi az ő öreg Pál szolgájának: adj abbol az er-

Digitized by Google

szénybŏl Ferkónak száz aranyat. — Felséges királyfi, de szépen hangzik fülemben az a szó; köszönöm felséges királyfi. — És most menj, Pál, a másik sátorba, s adj enni és innia Ferkónak bort vagy pálinkát, a mit szeret. — Felséges királyfi, mondja a Ferkó, én mind a kettŏt nagyon szeretem. — Elmentek tehát a királyfi sátorából, Pál az öreg szolga es Ferkó a közvitéz; Pál mindjárt eleibe tesz Ferkónak egy bográcz húst, valami tiz fontra való volt még benne, meg egy pint pálinkát, és bort eleget. Mivelhogy hideg volt, tehát a hust Ferkó, hogy jobb ízŭn ehessék, megmelegíteni, s a fát hozzá vágni akarta. Kezdi a fát vágni, hát egyszer csak azt mondja a Pálnak: öreg apám, ilyen teremtettét, én nem tudom mi bajom, oly erŏtlen vagyok, kivált karjaimban; mintha semmi ér és in nem volna benne. Mindjart kihíjja a királyfit az öreg szolga s mondja, tekintené meg Ferkót. Kijön a királyfi sátorából és megy egyenesen a Ferkóhoz: mit csinálsz, Ferkó, bizonyosan sokat ittál. — Kiralyfi, mond erre a Ferko, egy kortyot sem ittam s egy falatot sem ettem; ihol meg akartam melegiteni a hust, s kijöttem a sátorból fát vágni, s egyszerre ŭgy elveszett az erŏm, hogy már a fejszét sem birom fölemelni; nem tudom mi a guta lelt.

Digitized by Google

— Mondja tehát a királyfi Ferkónak: menj be az öreg szolgám sátorába, s ott pihend ki magadat, vagy beküldelek ispitályba. — Isten mentsen meg! a lenne még a pokolbeli kin, a minap voltam az ispitályba a pajtásomnál és diétája volt neki, az igaz, rosszúl is volt; mert bevittem neki alattomban egy pint pálinkát s egy komisz kenyeret, meg vagy két fontra való disznópecsenyét, s alig birta meginni egyszerre a pálinka felét, s a kenyérnek, valamint a pecsenyének is csak felét tudta megenni. Irtózom csak ha említeni is hallom az ispitályt. — No hát Ferkó, mond a királyfi, maradj a sátorban, majd jobban leszesz. De a Ferkó mindig jobban jobban lankadott, úgy hogy estve felé már alig kelhetett föl; ott volt a bor, pálinka, hús előtte, de hozzá sem nyúlt, mert nem kellett. Éjtszakára elaludott s fölérezvén, kezdi a pálinkát kóstolni, vagy nyolcvan kilencven kortyot gyomorfájástól behajt; de még azt a kortyot is, mit elöször bevett, ki kellétt köpni; eléggé fájlalta, hogy nem ihatik, de mit volt mit tenni, oly erötlen vala s apetitusa nem volt. Az nap is csak úgy volt Ferkó; a királyfi gyakran bement ötet megnézni hogyan van, megismerte hogy szolgájának beszéde igazság, mégis csak várta kimenetelét. Tehát még az

Digitized by Google

nap is oly erőtlen volt Ferkó; éjtszaka következett, elaludt Ferkó, reggel felérzik, próbál fölkelni, hát látja hogy már összetütheti bokáját. — Apám, mondja az öreg szolgának, már jobban vagyok, hanem hol a hús, bor és pálinka? hadd egyem, mert mennem kell, mit gondol a kapitányom? — Azt gondolja bizonyosan, hogy fölakasztottak; a hús a tüzön van Ferkó, a bor és pálinka melletted a sarokban. — Nohát csak hamarjába egy-két korty pálinkát s néhány korty bort reá behajtok, egy-két falat húst nyomatéknak. — Jól lakott a Ferkó, és az öreg szolga behívja a királyfit, nézze meg. Ferkót, már megint semmi baja. Bemegy tehát a királyfi: Ferkó hogyan vagy? — Felséges királyfi, igaz, hogy jobban vagyok egy kevéssé, mert egy itce pálinkát, meg ennek a csobolyó bornak felét, mégis elmorzsolgattam, de reménylem, hogy megint nem lesz semmi bajom; hanem, felséges királyfi, hogyan megyek a kapitányomnoz? megveret, mert nem hiszi, hogy itt voltam a királyfi parancsolatjából; hanem jó lenne egy kis irást vinnem neki, úgy majd elhiszi. A királyfi tehát ád neki egy cédulát, melyben megírta, hogy Ferkónak semmi bántása ne legyen. Elmegy hat Ferkó a kapitányához; ez mindjárt rá támad mérgesen: hol

voltál oly sokáig? valahol részegeskedtél? — Uram kapitány uram, nem, a felséges királyfinál voltam, íme ezt írta kapitány úrnak. Olvassa a kapitány magában: „a közvitéz Ferkónak, ki az én parancsolatom által sátoromnál negyvennyolc óráig tartatott meg, semmi bántása ne legyen. Királyfi Fülöp.“ Úgy menekedett meg Ferkó az ütlegtől.

A királynéra térjünk vissza. Haza érvén a királyné, a király kisasszonynak mindenben kedvét kereste, remélvén, hogy föltett gonosz szándékát végbe fogja vinni; s kinek volt nagyobb becsülete mint a vén banyának! Örült a királykisasszony, hogy oly jó hozzá a királyné mostohaanyja, más nem szomorítá, csak hogy királyatyját és bátyját nem láthatá.

A királyfinak pedig tudtára adta az atyja, hogy harmadnapra az ellenséggel megütközznek. Alig várhatá azt a napot a királyfi, addig is vadászattal foglalatoskodott. Történt hogy vadászat közben egy árnyékos fa alatt kissé nyugodni akarnának, ledőltek alája s elszunyadtak. A királyfi álmában látta, hogy egy öreg ősz ember jött volna hozzá s egyik kezében egy nagy kardot, a másikban pedig más kardot hoz felé, s az egyiket leássa az egyik ló első lába alá, a másikat a másik ló lába alá, s ezzel eltünik. Ezek után egy szarka

Digitized by Google

szállt valahonnan a fára, és az ő csergésével felköltötte az alvó királyfit az ő szolgájával. Fölkelvén, csudálta álmát a királyfi, hogy mi az és mit jelenthetne. Ezt a szolga észrevette hogy valamin gondolkoznék a királyfi, s kérdezi: felséges királyfi, ha szabad kérdést tenni felségednek, igen szeretném tudni, micsoda gondolatokba merült? — Mond a királyfi: édes szolgám, igen furcsán álmodtam, mintha egy öreg embert láttam volna felénk jönni álmomban, s két kardot hozott a két kezében, az egyiket az egyik ló első lába alá, a másikat, a másik lónak lába alá beásta. — Ezt csudálja, felséged? feleli az öreg Pál szolga. Nézzük meg, talán a lovak lába alatt találjuk meg azon kardokat. Reá állt a királyfi, s alig hogy kezdik ásni a ló lába alatt a földet, azonnal megleltek. Örült a kiralyfi a talált kardon. körül nézi, találja rajta ezt az irást: „győzedelmeskedik ellenségein.“ Kinek volt nagyobb öröme, mint a királyfinak.

Visszatértek tehát a táborba. Eljött az ütközetre rendelt óra, már készen álltak a katonák; jelt adnak. A merre csak ment Fülöp királyfi és Pál szolgája, ritkult az ellenség s a ki közüle észrevette ezen vitéz karjának hatalmas erejét, vagy szaladással mente

Digitized by Google

életét vagy pedig gráciáért esedezett. E vérengző csata reggeltől fogva egészen estve nyolc óráig tartott; igaz hogy Fülöp atyjának katonái az ellenséget helyéből kiverték s jó távolra el is hajták, de megestveledett s nyugovásra adták magokat. Csodálta az öreg király a fia hősies erejét, s áldotta az istent, hogy ily magzattal megajándékozta, nem különben dicsérte az öreg szolgának vitézségét, s tusakodott magában, hogy jóllehet a Pál csak mint kocsis szolgált harminc évig engem, de mégis olyan atyától kellett születnie, ki a haditudományokra tanítá s nem utolsó familiából kell lennie, mert ő idegen nemzetből való, ki midőn szolgálatot kért udvaromnál, nem is tudakoztam születéséről, sem vándorlásának okáról. Igy gondolkozott az öreg király majd egész éjfélig; elérte az álom s elaluszik. Álmában látja a fiat Fülöpöt a palotában szobájában nyugodni, s egy álorcás belopódzik éjféltájban hozzá s megáll előtte az ágyának, s kihúz kebléből egy nagy kést és már keresztül akarja szúrni: és mintha akkor Pál bement volna hozzá, erre a gyilkos megrettent s elejté a kést kezéből. Ekkor fölérzik a király, el sem beszélhette kedves fiának az ő irtóztató álmát, mert már ideje volt, hogy az ellenséget tovább hajtsák;

Digitized by Google

újra kezdék az ellenséget mozgatni, de az úgy megátalkodott, hogy bármint voltak is rajta, semmi módon meg nem indíthatták. Már az öreg király kétségeskedett a háború szerencsés kimenetelén, látván az ellenség sokaságát, kik majd három annyian voltak, mint az ő ereje. Észrevette Fülöp atyja gondolkozásait s monda: királyatyám, bizzunk a mi jo vitéz katonáinkban, kiket az ellenség sokasága meg nem rettent; nincs egyéb hátra, király atyám, hanem újonnan támadjuk meg az ellenséget, legelőször is királyatyám testőrzőit ereszszük reá, hogy mutassák meg hűségöket, s a haza iránti fiúi szeretetöket. — Kedves fiam Fülöp, monda az öreg király, magamban is felbuzdúlt a vér, hogy én is kiálljak a sikra személyesen. Eleget kérte Fülöp, hagyjon fel azzal a gondolattal, mivel már öreg, de eleget nem beszélhetett királyi atyjának. Neki indúltak megint az ellenségnek, s az öreg király úgy megörvendeztette az egész táborát, mivel látták, hogy velek együtt a haza boldogságáért életét feláldozza, hogy örömkiáltással ragadják fegyveröket markokba, az ellenséget mindenike mint egy vad oroszlán ölte vágta. Az öreg királyt jollehet a fia s az öreg Pál nem hagyta el, mégis az ellenség részéről néhány bátor vitéz a kik

Digitized by Google

látták, hogy az öreg király fiastól, és Pál, kik legnagyobb kárt tettek az ellenség vitézein, itten harcolna (mert Fülöp és Pál oly dühösséggel vagdalta őket s nemkülönben az öreg király, hogy a lovak az elesett holtaktól már alig mehettek) észrevette, hogy az összevazavarodott nép közt a király minden segítség nélkül maradt, a Fülöp eltéveszté az atyját, és sokan megrohanák az ellenség közül az öreg királyt, s lovát az ellenség fővezére átdöfé; szerencséjére a királynak, itt jő a Ferkó néhány pajtásával nagy sebesen, azt gondolá, hogy a királyfit kerülgeti oly nagyon az ellenség, oda ugrat a pajtásaival, s látta az öreg királyt hogy már ló nélkül van és bal karjából csorog a vér: oly mérgesen vágott közé, hogy a királytól már hátráltatta az ellenséget. Észrevette Fülöp hogy atyja nincs sehol körüle, már azt gondolta, hogy vagy elfogták, vagy talán már meg is ölték; ugyan üzte mindenütt mindenfelé az ellenséget, végre látja, hogy jobbfelöl igen csoportozik, oda ugrat Pállal, látja hogy atyja és Ferkó pajtásaival együtt már sebeket is kapott; reá rohan Fülöp az ellenségre, s legelőször is azt a fővezért szúrja át, a ki királyi atyja lovát keresztül ütte. Az ellenség tehát mindenfelöl megfutamodott, nagyobb részét levágták, so-

Digitized by Google

kat elfogtak, végre megszünt a csata, s a Fülöp király atyja győzedelmeskedett. Más nap követeket küldöttek az ellenkező királyok, s békességet kértek, meg is adta az öreg király. Megvitték e követek, mily becsülettel fogadta őket az öreg király, s kéréseket, tudniillik a békességre való reáállást; a királyok tehát az öreg király jószívüségét személyesen meg akarták köszönni, s másnap tiszteletére mentek. Az ellenkező fejedelmek között leghatalmasabb volt a burkus király; ez ment be a Fülöp atyjához legelül. Esztendejére is majdnem hasonló volt az öreg királyhoz, a háborúban egész familiájával részt vett, mert neki is hasonlóképen egy pár magzatja volt, egy férfi s egy leány, kik akkori időben a legszebbek közé számláltáttak. Tehát a burkus király Fülöp atyjához az öreg királyhoz, feleségestől, fiastól és leányostól ment, s ezután követte a többi kisebb fejedelem. Fülöp bement az atyjához, mielőtt még a királyok megérkeztek volna, tehát ott volt mikor a burkus király az ő szép cselédeivel bejött; a két király megcsókolta egymást, és Fülöp hasonlóképp a burkus király fiát Károlyt. A többi beszéd közt előjött, hogy mily nagyon le vannak kötelezve a fejedelmek az öreg királynak jó barátságáért. A két királyfi együtt beszél-

Digitized by Google

getett; a két király, királyne és királykisasszony együtt. Az első pillantat által szerelembe esett Fülöp a királykisasszonynyal, és a királykisasszony a királyfit igen megszerette. Nyughatatlan volt már a szive Fülöpnek, varta mikép lelhetne alkalmat a szép Luizával szólani; de a hosszas beszélgetés után a királyok elváltak egymástól, s a királyfiak is félbeszakasztá beszédjöket. Mily fájdalmasan látta Fülöp, hogy a kit úgy megszeretett, többé talán nem láthatja; egy édes pillantatot vetett egymásra a két szerelmes, melyből megismerték és elárulták titkos szerelmöket és elváltak.

A dolog tehát úgy mint a háború szerencsésen elvégződött, haza felé indultak; a hazaindulóra a más nap rendeltetett. Fülöp gondolá magában, jó lenne a királyatyját arra kérni, hogy a burkus királyt, mint már most jó barátját, házanépestől invitálná a mi országunk meglátogatására; s eme feltett szándékát végbe is vitte; elment királyatyjához s kérte, ne vetné meg egy kérését. Mindent, fiam, a mit kivánsz, éretted teszek. — Ezen jó barátunkat a burkus királyt, atyám, invitáljuk országunkba, és majd oly szövetséget tehetünk vele, mely országunknak még idővel nagy hasznára lehet, mert ő erös egy király-

Digitized by Google

ság, és ha idővel akárki ellenünk támadna is, bátran kiállhatnánk az ő segedelmével, mert számos és vitéz katonái vannak. — Tetszett az öreg királynak fia beszéde, s általlátta annak hasznát; felele tehát: legyen úgy; s mindjárt követeket küldött a burkus királyhoz, a kik ki is jelenték nála az öreg király akaratját; örömmel kivánta azt a burkus király teljesíteni. Ezek után visszatértek a követek s azt a hírt hozták, hogy holnapután készen lesz a burkus király feleségestől, fiastól, leányostól és cselédestül az öreg király országán keresztül utazni hazájába. Ez nagy örömére vált Fülöpnek, de főkép a Luiza princeszné küldött ajándéka, egy fejér keszkenő, melyre a Fülöp királyfi és a princeszné neve volt kivarrva, s alatta e szavak: barátság, szeretet, holtig való hüség. Mely nagyon örült ennek Fülöp, azt ki nem mondhatni

Tehát elérkezett a vacsora, hozzá ült a király, királyfi s az asztalhoz tartozandók. A királynak, hogy hogy nem, eszébe jött, hogy Pált is, a ki oly híven szolgált és vitézül harcolt, vacsoráljon velünk; elküldik tehát a király inasát érette: Pál, jöjjön, a király hivatja, minél hamarább. — Ugyan minek? kérdi Pál. — Nem tudom. — Bejelentik Pált; felele a király: csak jöjjön be. Bemegy Pál,

Digitized by Google

mindjárt mondja: mit parancsol, felséges király? — Egyebet nem, hanem most ülünk a vacsorához, és te is velünk. Eleget húzta magát, de mind hiába volt, a király kívánságának be kellett teljesedni. A királyfi megfogván a Pál kezét, az atyja és maga után az első helyre ültette, mondván: ámbár nem tudom születésednek eredetét, de nemes tetteid és okosságod érdemessé tesznek, hogy ezt a helyt viseld. — Vacsoráltak A király kívánta tudni, honnan vette eredetét Pál. Felséges királyom, mit harminc év alatt eltitkoltam, most kívánod, hogy fölfedezzem? Hadd abba, felséges király. — Nem, csak beszéld el. — Tehát király parancsolatára el kezdi beszélni, és ekép. — Felséges király, én burkus születés vagyok, az atyám ennek a mostani burkus király atyjának fővezére volt; de ellene sokan áskálódtak, sok irigye volt, oly annyira, hogy ártatlanságát a hamis vádak elnyomták és a király kivegeztette; az anyám szomorúságában meghalt. Én akkor 15 esztendős voltam és a burkus lovasságnál főhadnagy, engem is tisztségemtől megfosztottak. Az országban szégyenlettem már tovább maradni, és vettem bújdosásom felséged országába; föltevém magamban, soha senkinek sem fogom megmondani születésemet, a mit harminc évig

Digitized by Google

el is titkoltam felséges király udvaránál. — Mely szerencsétlen volt, kedves Pál, felele a királyfi, a te atyád és anyád, hasonlókép neked, mely sokat kellett eddig tűrni! Felséges atyám, ha kérésem foganatos leszen, úgy is elesett a fővezérünk, s mindenkor szükséges egy jó fővezér, legyen az Pál. Én tudom, hogy ő mindenfélekép érdemes arra. — Ezen mindnyájan elámúltak az asztalnál; látja a királyfi, hogy gondolkozik az atyja, teljesítse-e kívánságát vagy sem: akkor tele tölti atyja poharát, s a magáét, és mondja: kérem királyiatyámat, igyunk Pál, az új fővezérünk egészségeért. Feleli az öreg király: éljen sokáig! Ezen véletlen megváltoztatását állapotának Pál az égi hatalomnak tulajdonítá, köszönte a királyának és királyfinak róla való gondolkozását, s először ugyan föl nem akarta vállalni, de a király a mint megmondá, úgy kelle lenni.

A vacsora után kiki a maga szállására ment, minthogy másnap reggel már hazájokba fognak indúlni vissza. Alig várhatá Fülöp királyfi hogy megviradjon, mindig csak azt ohajtozván, hogy minél hamarább meglátháthatná a királykisasszonyt. Fölserkent tehát a nap, s nem sokára megjelent a király táborával s udvarával együtt. Ó mely nagy örömmel látta Fülöp a királykisasszonyt! A két

Digitized by Google

király tábora összezárkozott s örömkiáltások között folytatták útjokat. Míg hazáig értek, volt elég alkalma Fülöp királyfinak beszélni s mulatozni a királyleánynyal, s titkon már a holtig való hüségre kötelezték egymást. Már nem volt tovább a város, a király lakhelye mintsem hat mérföldnyire, előre küldé tehát a futárt, hogy hírül adnák már itten közelétét; valamint az országbeliek mindenütt örvendeztek királyuk látásán, nem különben várta a főváros is az ő jó fejedelmét; el is érkezett a nép, s örömkiáltásokkal vevé körül, a kis gyermekek és leányok koszorúkat hánytak elébe, akkori szokás szerint. Jelen volt a király felesége, Fülöp mostohaanyja s a Fülöp testvér húga. Fülöp az ő kedves húgát, az atyai tiszteletet miután megtevé, megosókolván, a burkus királyhoz és Luizához vezeté. A burkus király fia, ki eddig nem volt szeretetnek rabja, most azzá lett; eddig csak nevette, kik a szeretettől oly nagyon meg voltak hódítva, de már most látja, hogy mely nagy erőt vehet az ember szívén egy szép lelek szerelme. Mind a két királyfi tehát oly gondolattal volt, hogy a két királyleányt magáévá tegye.

Most már beérnek a palota külső tájékára, és ott a kirukkolt purgerság nagy öröm-

Digitized by Google

mel fogadá, s a királyné is, eltitkolva átkozott szándékát, még nagyobb szivességet mutatott; tehát kérte a királyfit, jönne némelykor hozzá s beszélné el, miként tölté a háborút, micsoda viszontagságokon estek által. Kivánságát megtette a királyfi, hogy legkisebbet se vehessen észre a királyné, hogy ő már tudja minden álnokságait.

A vén banya rendelkezését igen helytelennek állitá a királyné, mivel amint akarták, el nem sült; de a vén banya, bizván ördögi mesterségében, mondá: ne féljen, királyné, nem fog uralkodni Fülöp királyfi, hanem András lesz az ország királya, mert akárhogy, Fülöp királyfit kivégezem az életből.

A király kirendeltetett egy napot, melyben az ország nagyjai megvendégeltetnek. Eljött hát e nap; ennek legjobban örült a vén asszony, remélvén, hogy gonosz föltett szándékát végbeviheti; ki is mondá a királynénak: felséges királyné, most van olyas alkalom, mit hasznunkra fordíthatunk. — Hogy kérdé a királyné. — Íme most lesz a vendegség, én egy nagy darázszsá változtatom magam, s mikor éljent fognak inni, én majd elszállok a királyfi pohara felett és oly mérget eresztek belé, hogy mindjárt meg kell hal-

Digitized by Google

nia. — Gondolatod jó, csak vidd végbe, megkapod jutalmát.

A két királyfi tehát egymás barátságában tölték legtöbbnyire idejöket, azért már semmit sem titkolhattak el egymástól; mondja tehát Fülöp királyfi: ó mely nagyon szívembe tünt a te testvérhúgod! oly annyira, hogy nála nélkül már nem folytathatom életemet. — Nem különben vagyok én, felele a burkus királyfi, a te húgoddal. — Így tehát fedezzük fel királyatyáinknak szándékunkat; s mi ketten pedig, valamint atyáink, segélni fogjuk egymást holtig, minden esetben.

Eljött már az óra is, hogy megjelenjenek a vendégszobában; ott voltak hát mind együtt, a burkus király és királyné ültek az első helyen azután az öreg király a királynéval, azután a két princeszné, és úgy a két királyfi, kik, kedvök szerint kiki a maga kedvese mellé esett. A királyfi mellett ült Pál a fövezér, és úgy a többi ország nagyjai következtek. Most is tehát Pál fövezér (kit ezelőtt mint szolgáját neveztünk, most fövezér név alatt jön elő) ki el akarta rontani, a mint el is rontá, a királyné szándékát s a vén banya akaratát, mondja: felséges királyfi, ne gondolja, hogy már minden ellenségtől meg volna menekedve; a legnagyobb ellensége meg

Digitized by Google

megvan, tudniillik a mostohaanyja; az most is abban dolgozik, hogy a királyfit valahogy a világból kivégezhesse. Én mindent jól tudok, hogy mai nap a vendégségben akarnak a királyfinak végére járni, mely így fogna végbevitetni, hogy a vén banya egy nagy darázszsá fog válni, s mikor éljent akarnak inni, akkor elszáll a királyfi pohara felé s mérget ereszt belé, hogy mindjárt szörnyű halált haljon tőle. Hanem majd felvigyázok én reá, és ha látom, hogy a királyfi poharában van a méreg, minthogy a poharak egyformák, kicserélem a királynééval, a darázst pedig keszkenőmmel leütöm és egy üres pohár alá teszem. Ha a dolog nem leend igaz, tehát a királynénak nem lesz semmi baja, ha pedig benne lesz a méreg, meg fog halni azon halállal, mit a királyfinak készített.

Mind ezt, a mint mondá, véghez is vitte Pál vezér: a darázst az üvegpohár alá rekeszté, a királyfi poharát a királynéével felcserélte. Inni kezdenek tehát éljent, és mindenki kezébe tartja poharát, örült a királyné, hogy feltett gonosz szándékát végre fogja hajtani; isznak tehát, s a királyné azonnal legnagyobb fájdalmakat kap, úgy hogy mindjárt doktorokat hívattak, de mindenik azt mondá, lehetetlen rajta segíteni, hanem két óra múlva

Digitized by Google

meghal. A király irtózott e véletlen dolgon hanem a királyné, nem akarván e terhes vétket más világra vinni, oda hívatta magához: megérdemlem, úgymond, e halált, mert fiadnak Fülöpnek akartam okozni, hanem velem történt. Már többet nem szólhatott, azonnal meghalt. A vén banya is asszonnyá vált megint, s megégettetett. Pál vezérnek pedig még sokkal nagyobb becsülete lett a király előtt, mert a királyfi mindent előbeszélt, hogyan tartá meg már két ízben életét.

Ezek után a két királyfi, az atyjok és ország akarata s magoknak kivánsága szerint, a két királyi princeszszel öszveházasodtak, és országlott mind a kettő csendességben számos esztendőkig.

TÖBBSINCS KIRÁLYFI.

Volt a világon két király, egyiknek neve volt Absolon, a másiké Salamon. Soká éltek ők, soha egyik a másiknak hírét sem hallá, mindegyik azt gondolta, hogy ő a legnagyobb úr a földön; és mivelhogy egymásnak soha hírét sem hallották, tehát, háboruság-

Digitized by Google

ról nem is gondolkoztak. Egyszer azt gondolja Salamon: ugyan, én istenem, kire marad az én nagy uraságom, ha meghalok? ki lesz utánam a legnagyobb úr a világon, mikor sem fiam, sem leányom, sem semmiféle nemzetem, kire a királyságom hagyhassam? — S elbúsulásában azt gondolá, hogy már ha neki nincs semmie csak a királysága, fölhagy mindennel, istenre bízza magát, intézze a dolgot amint akarja.

De az Absolon király, mivel fias és leányos volt, elbízta magát sok szép cselédeiben és uraságában s egyszersmind királyságában, nagyon kevély és kényes volt. Felfuvalkodottságában azt mondá: nincs az istenek után nagyobb úr önála e világon. Mivelhogy cselédei, szám szerint kilencen, s mind igen szépek voltanak, tehát szépségökben mind nagyon elbizakodtak, kényesek valának, senkihez nem is szóltak.

Itten hadd maradjon Absolon az ő szép gyermekeivel; jerünk Salamonhoz, őt vigasztalni nagy szomorúságában. Itten délebéd felett Salamon király szokott merengése közben elgondolá, hogy mily öreg már, még sem ád az úristen nekik egy magzatocskát sem' kiben legkisebb örömük avagy vigasztalásuk volna; mivel már 73 esztendős házasok vel-

Digitized by Google

voltak, még is magzat nélkül éltek. Egyszer gondolja Salamon, hogy le kellene ebéd után menniök a kertbe sétálni, s le is mentek dél után négy órakor, felnyitogatja a kertész nekik a virágos kert kapuit. Amint bementek volt karonfogva a kertbe, sétál a király a királynéval együtt az úton, hát amint mentek volna, jobb felől volt egy tüskebokor, s azon bokorból kinőtt egy szép líliomszál, minden sérelem nélkül. Meglátja ezt a királyné, elmegy hozzá, csodálkozik, mi dolog lehet, hogy az a szép líliomszál abból a csúnya tüskebokorból minden sérelem nélkül úgy kinőtt, ottan körül-körül járkál mellette, a király pedig elmegy magának a gyalog úton, de a királyné ott maradt a líliomnál, szépségén csudálkozva. Addig-addig nézeget a bokorba, hogy egyszer kirepül belőle egy kis madárka, s annak a madárkának volt a fészkében négy fia; ezzel feltekint a királyné az égre s öszvetett kezekkel azt mondja: ó felséges isten, ez micsoda kis állat, s mégis négy fiúval megáldottad; áldj meg engem is csak akkora fiúval is, mint ez a kis bogár a ki itt mászkál. Azonnal meghallgatta szavait az úristen, s mintha mindjárt megnehezedett volna, kiált a királynak: hallod-e, társam, jöjj vissza. — Feleli a király, minek menjek

Digitized by Google

már ennyiről vissza? jöjj te ide. — Én nem megyek, hanem csak te jöjj ide. — Oda megy a király, elmondja neki a királyné mi történt vele, mutatja a madárkát is, mely ott repdesett egyik ágról a másikra, azután megmutatja neki szép négy fiát is, és mond: nézd édes társam, annak a kis madárnak mily szép négy fia van, nekünk pedig nagymódú embereknek, legkisebb magzatunk sincs; s én hogy ezeket megláttam, azonnal az úristenhez felfohászkodtam, adjon nekünk is egy magzatot, hamindjárt olyan lesz is, mint ez a kis bogárka, a ki itt mászkál a föld szinén. S nem tudom, talán meghallgatta az úristen kérésemet, mert hogy azt találtam mondani, mindjárt egész testemben megnehezedtem. — Feleli a király: o édes társam, adná az isten, hogy úgy lenne, a mint mondod. Elmennek onnét magok útján sétálni a kertben; hát napról napra látszik, hogy a királynénak nő a hasa, s úgy annyira nöldögél, mint most is szokásban van, hogy kilenc hónapra szokott a gyermek megszületni, hát ő is annyi időre fogott világra hozni egy gyermeket. Itten a király látja, hogy már a felesége a szüléshez készülne, mindjárt tudományos doktorokat hivat a házához, hogy annál könnyebben szülné meg a gyermeket; megszületett min-

Digitized by Google

den sérelem nélkül. Kinek volt nagyobb öröme, mint Salamon királynak! Mindjárt összehívatja országából a grófokat, bárókat s az ő érdemes tanácsosait, gondolná ki a tanács, hogy az ő egyetlenegy magzatának mi lenne a neve. Itten a tanácsosok ugyan törvénykeznek a gyermek nevén, de egysem tudta eltalálni, mivel a király akarta, hogy valami különös neve legyen, mivel csak ez az egy gyermeke volt; azért a tanácsosok semmiképp sem tudtak neki kellő nevet találni. Ekkor a királynak eleibe megy egy koldus asszony, kér tőle alamizsnát; mondja neki a király: isten adta szegénye, ne botránkoztasd a lelkemet, holott látod, fejem sem szabad a nagy gondolkozásban. Kérdi a koldus asszony, miben volna neki oly nagy gondolkozása? Feleli a király: mit kérded, szegény koldus, nem tudsz te azon segíteni; gyermeknek akarunk nevet találni, de senki sem képes a tanácsosok közül; mivel több gyermekem nem volt, akarom, hogy több oly név ne legyen, mint lenne a fiamé. — Mondja a koldus asszony: ha engem a felséges király beboesátna a királyi törvényházba a többi tanácsosok közé, hát talán én tudnék neki nevet adni. Itten nagyhamar a király beszalad a törvényházba, mondja a törvényes uraknak: kérem

Digitized by Google

a törvényes urakat, egy koldus asszony azt mondá nekem, hogy ha őt a törvényházba beeresztenénk, leghamarébb tudna neki nevet adni. Bebocsáták a törvényházba, mondják neki a törvényes urak: no mit akarsz te koldus asszony, hogy ide jöttél? Ha felvállaltad, hogy azon egyetlenegy gyermeknek tudnál nevet adni tetszésére valót a királynak, hát most mondd meg, ha pedig nem, vége az életednek. Itten mondja az öreg asszony: kérem a törvényes urakat, én megmondanám, de nem tudom, miben áll a dolog; ha előbb megbeszélik, hogyan mikép van, majd szólok aztán egyet. Erre röviden megmondja neki a tanács: nem egyéb, koldus asszony, hanem a mi felséges Salamon királyunknak, hetvenhárom esztendős házas létére nem volt több gyermeke egynél, annak akar nevet adni olyast, hogy ne lenne semmiféle embernek hasonló. Mondja az öreg asszony: általértettem a dolgot; hát szabad-e most nekem szólni a törvényes urak ellen? én bizonnyal megmondom, mi legyen a neve a királyfinak és hiszem is, hogy tetszetős lesz királyi atyjának. — Feleli a tanács: igenis, szabad szólnod, csak beszélj. — Nagyhamar mondja az asszony: nem érdemel egyéb nevet, hanem csak ezt: Többsincs. Itten a tanácsosok

Digitized by Google

egymás szemébe tekintgetnek, mind jóváhagyák, adják a király elébe, hogy ezt felelte az öreg asszony és ezt a nevet adta a gyermeknek. A király elmosolyodott rajta, hogy az öreg asszony úgy eltalálta az ő tetszésére a gyermek nevét, meg is ajándékozta örömében húsz ezer aranynyal, mondván neki: azért adom ezt az ajándékot, hogy többé ne koldulj, hanem élj belőle becsületesen, és ha elfogy, jöjj el hozzám, még akkor adok negyven ezeret, csakhogy a fiam nevét kedvemre eltaláltad.

Elfogyott az öreg asszonynál a pénz, elmegy a királyhoz megint, de a király felelt neki: hát elfogyott a pénzed öreg? — Mondja neki vissza: igenis elfogyott, felséges király. — No ha elfogyott, igéretem szerint megadom azt a negyven ezer aranyat, hanem abból úgy élj hogy senkihez ne menj koldulásképen valamit kérni, mert ha azt megtudom, életednek végére járok; mert egyszer húsz, másszor negyven és így hatvan ezer aranyból egy koldus asszony halála óráiaig elélhet becsületesen.

Elérvén az öreg asszony halála óráját, maradt neki még tíz ezer aranya, azt egy özvegy asszonyra hagyta, kinek házánál lakott, hogy lenne az neki a házbérre; eltemették

Digitized by Google

az öreg asszonyt, s a tíz ezer arany a házi-asszonynál maradt, de ez a tíz ezer aranyból oly gazdag lett, hogy a világon csak párját kellett keresni.

No ezen időknek elfolyásában már a királyfi Többsincs napról napra nevelkedik és okosodik, és mint okos gyermek maga állapotja felől gondolkodik, úgy annyira, hogy van már kilenc vagy tíz esztendős. Egyszer bemegy az atyjához s azt kérdi töle: felséges atyám, hány ezerekből való jószágunk van nekünk? Feleli a király: szerelmes gyermekem Többsincs, a mi csak a széles világon van, az mind a miénk, s ha én meghalok, csupán magad maradsz, csak jól intézd a dolgod. — Ezen szavaira azt mondja a gyermek: ugyan felséges atyám, meg ne nehezteljen hogy én azt felelem: lehetetlen dolog az, hogy e világon ne volna több király csupán mi, muszáj még más királyságnak is lenni valamely szélén a világnak; azért, felséges atyám, csak állítsunk fegyveres népeket, mert nem tudjuk, honnan és ki üt mireánk; s támad nekünk ellenségünk nem sok idő múlva. — De ezen szavait a gyermeknek nem igen hallgatta meg a király: ej, fiam, dehogy támad nekünk ellenségünk, hagyj békét azon gondolatnak s ne beszélj oly gyerekséget. Evvel megszo-

Digitized by Google

morodván Többsincs, elmegy az atyjától. Egykor éjtszakára jön az idő, lefekszik a gyermek, s éjjeli álmában azt álmodja, mintha egy angyal ment volna hozzá azt jelenteni: hallod-e, fiam Többsincs, a te atyád nem gondolkozik semmiről, egyszer azt veszi észre, hogy mind a te életednek, mind pedig az övének vége lesz; de te semmit ne gondolj atyád akaratával, hanem eredj magadnak hetedhét ország ellen szerencsét próbálni; majd akkor meglátod magad, miként jöend reátok az idő. Tudom, hogy atyád ellenzeni fogja, de te azzal semmit se gondolj, ha király akarsz maradni. Ahogy ezeket megálmodta volna a királyfi Többsincs, elmegy az atyjához azonnal, elbeszéli neki az éjtszakai álmát. A király ezen megszomorodván, hogy azon egyetlen gyermeke ott hagyná, feleli neki: szerelmes gyermekem, egyetlenegy fiú, miért kívánsz öregségünkre itt hagyni, holott semmi bajod? ha én meghalok, csak királynak fogsz te maradni. — Mond a gyermek: már, királyi atyám, ha azt álmodám angyal mondása szerint, meg nem szegem szavát; elmegyek hetedhét ország ellen, szerencsét próbálok az Absolon királylyal és az ő fiaival, mert amint reménylem, még az ő kisebbik leányát Klárát magamévá teszem. — Azt feleli a királyi

Digitized by Google

atyja neki: fiam, hogy indulnál annyi útra, holott semmi hírét nem hallottad, nem csak te, hanem még én sem? ugyan hová tudnál indúlni és bujdosni idegen földekre próbátlan gyenge fiú létedre? Ha olyanokat akarsz véghezvinni, még többet kell tanulnod mikép lehessen azt jól végbe vinni. — De itten a gyermek azt feleli, hogy ő többé királyi atyjánál nem marad. Már látja az atyja, hogy semmi módon meg nem tarthatja a fiát, nagy búnak adja magát, és feleségével együtt busúlnak és siránkoznak a gyermek fölött. Végre útnak bocsátják; mondja neki a királyi atyja: hát, fiam, már ha elmégy, hány ezer vitézekből álló sereget viszesz el magaddal, a kik éjjel és nappal vigyázzanak reád? — Feleli a gyermek: nem viszek én királyi atyám, egynél többet, a Habakuk nevezetü szolgámat; bízom abban s az én istenemben, hogy vele is szerencsés leszek. — Mondja a király: már látom fiam, hogy végkép el akarod magadat ölni; hogy nem szánsz minket ily öregeket itt hagyni. De már ha csakugyan el kell menned, utadból meg nem foglak: mennyi pénzt viszesz magaddal? Feleli a gyermek: nem kell nekem több, királyi atyám, száz tallérnál, elég lesz az nekünk kettönknek, mert amint látom, felséges atyám sok társzekért

Digitized by Google

megpakoltatott ezüsttel és aranynyal az útra, de mit csinálok én annyi teméntelen pénzzel oly állapotokban? csak hadd maradjon ide haza. Azt is láttam, hogy különbnél különbféle paripákat készíttetett föl számomra; nekem azok sem kellenek, hanem majd kimegyünk még ma délután a ménes közé, ott találunk egy deres csikót, a ki mindennap a csikós hirével kel fel; az is jó lesz nekem, ha elvesztem sem lesz nagy kár, s a szolgámnak is azt a régi fakó lovat viszem el, minek királyi atyám már hasznát nem veheti. — Amint indulófélen volt a fiú, a király szebbnél szebb kardokat akart köttetni oldalára, de ő akkor is csak azt felelte: nem kell nekem egyéb kard, csak az, mely a padláson van eldugva, minek már semmi hasznát nem vehetni, azzal megyek szerencsét próbálni idegen országon. Itten a rosz deres csikót megnyergelik neki a legények, meg a rosz fakót, s azzal elment hetedhét ország ellen, az Absolon királyt keresni.

Ment mendegélt az úton, legénye mindenütt vele van, úgy annyira mentek az országban, hogy már sem erdőt, sem hegyet, semmit nem találtak, csak a nagy pusztaságban maradtak, nem láttak sehol semmit, csak az eget és földet. A mint reájok estveledett,

Digitized by Google

azt mondja a királyfi: no édes szolgám, már itt elestveledtünk, mit csináljunk most? Feleli a szolga: mit csinálnánk egyebet, királyfi, itt meghálunk, megvárjuk a reggelt, akkor majd elmegyünk valamerre a szerencse útján; vagy jóra vagy roszra elvezet bennünket. — Jónakhagyta a királyfi az inas szavát; megháltak, reggelre felviradnak, ismét útnak indúlnak. Mennek mendegélnek az úton hetedhét ország ellen, a sok járásukban találnak egy nagy erdőségre, belé érkeznek, elsötétedtek, ismét megeresztnek, beszélgetnek egyről másról. Egyszer meglátja a királyfi a nagy sötétségben, mintha valami tüzecske megcsillámlana előtte, mondja a szolgának: hallod-e Habakuk, nézd, amott egy kis tüzet látok, jó volna oda tekintenünk, ha reá tudnánk találni. — Felel a szolga: én nem bánom, amint a királyfinak fog tetszeni, ugy cselekedjék. Ezzel a lovakat megnyergelik és tetejébe ülnek, mennek mendegélnek a tüz felé, mikor megközelítették volna, megcsendesednek és vizsgálódnak, mi lehetne ott. Hát nem egyéb volt, hanem egy öreg asszony, annak volt egy kilencfejü sárkány kutyája, az észrevette őket, hogy ott jarkalnának, kiszaladt elejekbe nagy ordítva, majd hogy el nem nyeldeste őket, tüz és láng úgy jött a szájan

Digitized by Google

a mint kiférhetett. Ugyancsak megijeszté a két utast; mit volt tenni, Többsincsnek muszáj volt a rozsdás kardot kirántani s első szerencsét próbálni vele. A mint hozzávágott, úgy eltalálta, hogy hét fejét egyszerre elüté, a nyolcadikat is jól megsebesité; de a kutya sem hagyta magát, hanem erősen akarta őket zavarni, másodszor is hozzá vág a királyfi, s elcsapta még azt a két fejét is. Azonnal elmennek az öreg asszony ablakára, benéznek rajta, ki legyen ott, hát látják, hogy egy öreg asszony egy holtemberfejet eszik az asztalon; hanem a mint ezt meglátták, mindjárt ott akarták hagyni, de az öreg asszony jól tudá, hogy ablakán valaki van, elkiáltja magát: kik vagytok és mit kerestek? jöjjetek be, ha nem, hát vége az életeteknek. Azzal kijön hozzájok: no mit akartok, mondjátok meg. — Azt felelik neki: édes öreg anyám, útas emberek vagyunk. — Mondja az öreg asszony: no ha útas emberek vagytok, hát itt most muszáj meghálnotok, majd elmehettek reggel. Ugyan megfogadtak a szavát, bementek, a lovakat bekötték az istállóba. A házban kérdözgetőlődött tőlök a vén asszony, hol járnak, mit keresnek s hová akarnak menni. Azt mondja a királyfi: édes öreg anyám, megyünk az Absolon királyt keresni, mivel igen nagy hírt

Digitized by Google

hallottam, azért kérem édes öreg anyámat, hogy ha tudna róla valamit mondani, merre volna az ő országa. — Mondja az öreg asszony: fiam, azt jól tudom hogy az országa erre van, de azt nem, hogy mely helyt. A szóbeszéd között kérdi az öreg asszony: ugyan, fiam, hogy tudtatok ide jönni ily csendességgel, holott nekem van egy kilencfejű sárkánykutyám, akármiféle ember jött ide, mindjárt megette, és hogy titeket meg nem evett? Akkor már pedig az öreg asszony jól tudta, hogy kutyáját a királyfi Többsincs levágá, de amúgy próbálásképen keresi, kivallanák-e szépségésen, hogy megölték; öszveszedegeté a holtember testéből való csontokat és más egyebet az asztalon, kiviszi neki s kiabálja a kutyát, hogy jönne elő enni. Ezek oda ben gondolják, hogy jó volna talán kivallaniok, hogy a királyfi Többsincs agyon vagdalta, jobb lenne talán úgy; azonnal kiszalad a királyfi az öreg asszony után; ugyan, édes öreg anyám, ne keresse a kutyáját, mert agyon vágtam, mivel meg akart marni. — Mondja az öreg asszony: no fiam, köszönd hogy magad megvallád, hogy megölted, máskép vége lett volna az életednek. — Akadhatok-e többet úgy meg mint itt most? kérdi a királyfi; még nem akadtunk meg, csak most először.

Digitized by Google

Azzal az idő reggelre közelgetvén, az öreg asszony egy kicsinyt lefekteti őket; mikor megviradott volna, akkor fölserkenté álmukból, hogy indúljanak útnak, a merre elkezdettek, hanem azt is megmondá, merre menjenek egy más öreg asszony felé, s az útat megmutatta, hogy akármi módon keressék föl azt, ő legjobban tudja nekik mondani, merre volna az a király ahová ő akar menni.

Elmennek onnan, s mennek hegyen, völgyön, azon az úton, mit nekik mutatott, egykor estve elérik az öreg asszonyt, oda mennek a házhoz közel; hát annak is volt egy tizenkétfejü sárkánykutyája, az is észrevette hogy ott járkálnának, nagy mérgesen elejekbe szalad, ordít keservesen s végkép el akarja őket ölni Mit volt Többsincsnek mit tenni ki kellett a kardot rántani s szerencsét próbalni. Úgy hozzá vágott, első vágással kilenc fejét egyszerre levágott, megmaradt még három feje épségben; azzal hogy a kutyára jól reá ijesztett, mindjárt elszaladt nagy véresen az asszony eleibe. Kimegy az öreg asszony a házból a nagy sivalkodásra, meglátja, hogy az ő tizenkétfejü sárkánykutyájának csak három feje volna, az is vérben fagyban van, s az útasok is azonnal oda jutnak. — Jó napot adjon az isten, öreg anyám. — Isten hozott,

Digitized by Google

fiaim, mit kerestek itt, holott ily emberek mint ti, nem szoktak erre járni; hát ti mit akartok itt? — Felelnek neki: édes öreg anyám, mi bizony az Absolon királyt jöttünk keresni, ha reá tudnánk valahol találni, és ha öreg anyánk valamit tudna nekünk róla mondani. - Igen is, én tudok, fiaim, de ti nem tudtok oda menni. Hanem mi a kérdésem tőletek? mit csináltatok kutyámnak? hogy tudtátok úgy megcsúfolni, holott az hat embertől sohasem akart félni, s mégis ti ketten úgy megcsúfoltátok. Elbeszélik neki az útasok, mikép történt velek az a dolog, hogy őket erővel meg akarta volna enni os csak egy kicsikét kezdtem felé vágni megis kilene fejét vágtam le egyszerre; azért engedelmet kérek öreg szülémtől, hogy ily nagy kárt találtunk okozni. — Az feleli az öreg asszony: fiaim, én azért megengedek, csak hogy oly derék vitézeknek látlak benneteket. Azért ha azt akarjátok hogy az Absolon király kiseb bik leányát elhozzátok, maradjatok meg nálam reggelig, reggel mindenféle állat be fog hozzám jönni reggeli raportra, azok közül, majd megkérdezem kik tudnának oda menni.

Itten reggel elérkeznek mindenféle esuszó-mászó állatok; kérdezi tőlök, melyik tudná Absolon király rezidenciáját? azt fele

Digitized by Google

lik, hogy nem tudják egyik sem. Hát meglátja az öreg asszony, hogy hibázna közülök egy, kérdezi tőlök: hogy hagytatok el közületek egyet? Felelnek: elmaradt, mert sánta és a szárnya is el van szedve, azért maradt el, nem birt velünk jönni. — Hát hogy ezt megmondák az öreg asszonynak, mindjárt elküldötte őket haza, hanem megmondá nekik: no ha szembe találjátok, hogy minél hamarébb hozzám jöjjön, tőle akarok valamit kérdezni Nagy sokára elérkezik a sánta sas, megy az öreg asszonyhoz: mit tetszik parancsolni királyné asszonyomnak? — Feleli az öreg asszony: nem parancsolok semmit, hanem csak azt kérdem tőled, hallottad-e valamikor Absolon király hírét? — Feleli a sánta sas: igenis, hallottam, mert sok bárányt elhordtam országából, ott lötték el az egyik lábamat, ki is szedték a tollamat, a mely tollaimmal oly verseket írnak, hogy Salamon királynak végére járnak — Mondja az öreg asszony: ép azért szeretem hogy tudod lakóvárosát, mert itt van a Salamon királynak fia Többsincs, a ki is országát tudni s kisebbik leányát elnyerni akarja; tehát most el fogsz vele menni útitársnak, megmutatod neki hol van az ő királyi palotája, s adj neki

Digitized by Google

valami jó mesterséget, melynek legnagyobb hasznát vehet'.

Elmegy vele a sánta sas mint jó úti társ; mennek heted hét ország ellen, felérnek egy iszonyú nagy hegyre, melyről már meglátszott az Absolon király palotája. Mondja neki a sánta sas: már én tovább nem mehetek veletek, mert amott a király palotája, ahová menni akarsz királyfi; hanem most feltartom a jobb szárnyamat, szakíts ki belőle egy szál tollat, annak a tollnak az a mestersége van, hogy szorítsd meg a végét s tartsd a tenyeredre, kicsöppen belőle három csöp zsír, dörgöld el a kezeden, mondd: hip-hop, ott legyek a hol akarok, Absolon király rezidenciájánál. Most felemelité a bal szárnyát s mondja neki: szakíts ki a bal szárnyamból is egy szál tollat, mely tollban az a mesterség van, akármely szükségedben kivánsz irni, hát nem szükség a pennát tintába mártogatni, ugy irhatsz vele a mint akarsz mindenféle alkalomkor. — Itten hogy e mesterségekkel megajándékozá a sánta sas ott hagyá őt s elment maga útjára haza felé.

Itten Többsincs királyfi gondolkozik a szolgájával Habakukkal, s mondja neki: no édes szolgám, már most mit csináljunk? te be nem jöhetsz velem, hanem itt kell marad-

Digitized by Google

nod míg visszajövök; viseld gondját lovainknak, harmad vagy negyed nap múlva, eljövök én hozzád, ha a szerencse jól szolgáland reám. — Azzal ott hagyja a hegy oldalába, maga fölmegy a tetejébe, megszorítja a toll egyik végét, alátartja a tenyerét, belécsöppen három csöp zsír, eldörgöli, öszvecsapja a két kezét: hip-hop ott legyek a hol akarok fejér galamb képében, Absolon király rezidenciája tetejében! Azon szavai után mindjárt ott termett galamb módja szerint, elkezd magának dúdogálni. Egyszer meglátja az idősb princeszné; igen csodálkozik micsoda szép madár az ott, honnét került oda, nem győzött a szépségén eléggé bámúlni: bemegy a királyi atyjához, mondja neki: felséges királyi atyám, be igen szép jószág kereste meg királyi palotánkat, gyönyörüség reá nézni és szavát hallgatni. Kimegy a király, megnézi, és nem győz csodálkozni, honnan jött volna ez a szép jószág ide; mindjárt szerette volna megfogatni elevenen, de schogy sem tudta, elküld a fővadászhoz, jöjjön oda a legnagyobb frisseséggel. Elérkezik a vadász s mondja mit tetszik parancsolni a felséges királynak? Feleli a király: nem tetszik egyéb, hanem csak az, hogy lődd meg nekem azt a madarat, de úgy, hogy meg ne dögüljék belé, ha-

Digitized by Google

nem elevenen meg lehessen fogni és sebéből kigyógyúlhasson, mert szeretném kalitkában tartani. — Hozzá lő a vadász, de a galamb semmibe sem vette, megrázá magát s más végére repült a palotának. Meglátják ezt a király leányai, megijednek, hogy talán majd ott hagyja őket a galamb, könyörögnek királyi atyjoknak, hagyna neki békét, majd megszokik talán a többi madarakkal. Itten a király helybehagyta leányai esdeklését, nem bántotta többé a galambot, hanem parancsolá, hozzanak ennivalót. Mindjárt hoznak kukoricát, árpát, s az árpa közt találkozott nehány szem tiszta búza, a galamb csak azt kapdossa, meglátja a király, hogy a tiszta búzát jobban szeretné, próbára mindjárt hozatott, azt szórtak neki; a galamb a többi madarakkal eszik, mintha mindig ott lett volna. Egyszer azt mondja a legidősb leánya, Sára: méltóztassék meghallgatni bennünket, felséges atyám, azt gondoltuk. engedje meg nekünk hogy a madarat meg próbáljuk fogni, hát ha nekünk megállana, mivel oly szelidnek látszik. — Mondja a király: próbáljátok meg, én magam szeretném, ha megfoghatnátok. Mindjárt a legidősb leánya próbálja magához csalogatni, de sehogy meg nem foghatá; látja a középső leánya Rózsa, ő is kezdi próbálni, de

Digitized by Google

neki sem akart megállni; elmegy a legkisebbik leánya Klára a kiralyi atyjához, megkéri igaz szeretettel, hogy már a két nénje próbálta a madarat megfogni és meg nem foghaták, engedné meg neki, hadd próbálná meg ő is, talán majd neki meg is fog állani.

Azt feleli a király: nem bánom, szerelmes leányom, próbáld meg te is. Azonnal elmegy a kisebbik leány, s visz le a kötényében egy összemarok tiszta búzát s azzal kezdi magához csalogatni; a galamb látta és jól tudá, hogy a fog lenni az ő mátkája: mindjárt nagy szelidséggel adta magát, mert mihelyt szórogatta neki a tiszta buzát, közelébb, közelébb jött hozzá, egyszer úgy annyira, hogy a leány hozzá kezde nyúlni, s azonnal a galamb szépen meglapúlt és megállt neki. Nagy örömmel megfogta, szalad nagy frisseséggel királyi atyjához, mondja neki: felséges atyám, itt a szép madár, nekem megállt. Mindjárt a király csináltatott neki aranyból kalitkát és a maga házába bevitette, ott felakasztatá, mindenféle étkeket, cukrot s más egyébféle édességeket és sütemények et hoztak neki, de a galamb a király házában sem nem evett, sem nem ivott, csak a nagy busulásnak adta magát és szomorkodott.

Egyszer éjtszakára fordúl az idő, vacsora

Digitized by Google

után lefeküsznek, a kisebbik leánya azt álmodja éjtszaki álmában, hogy ha a királyi atyja az ő szobájába vitetné a madarat, többé nem búsúlna, sem nem szomorkodnék, hanem mindég víg kedvvel ennék és innék. Fölérezvén a princeszné éjjeli álmában, elmegy reggel tiz órakor királyi atyjához, elbeszéli az álmait, hogy a madarat ha az ő szobájába vinnék, igen jó kedve lenne, ennék és innék s nem lenne oly szomorú A király meghallgatta leánya kérését, elvitette mindjárt szobájába, s a galambnak jó kedve volt, evett és ivott, s a maga módja szerint énekelt. Elmegy a leány az atyjához: királyi atyám, ha letszik, jöjön most, nézze meg a madarat, micsoda jó kedve van, mindig énekel. Elmegy a király, megnézi, látja, hogy mily jó kedve van a madárnak, s ő is igen örült neki.

Egyszer estvére fordúl az idő, a királyné avizáltatja, hogy minden gyermeke készer legyen tíz órára őhozzá vacsorára. Ki is mentek mindnyájan, tizenegy óráig tartott a vacsora, azután mindenik elment a maga szobájába. A kisebbik leány mikor ment volna haza, és a szobája ajtaját benyitá, meglátja a galamb, mindjárt nagyon örült és énekelt; ő is igen örült, hogy a galamb úgy szereti, megsimogatá s enni adott neki, azután lefe-

Digitized by Google

küdt az ágyba. Egyszer mintegy tizenkét óra tájban megrázkódik a galamb a kalitkában, megnyilik a kalitka előtte, és oly princcé vált, hogy szebbet lehetetlen volt akkori időben látni; elmegy a pinceszné ágyához, fölserkenti a legjobb álmából. Nézi a princeszné, micsoda nagy világosság volna az ő szobájában, hát Többsincsnek ruhájától és szépségétől volt oly világos. Kérdi a princeszné: ugyan ki vagy te? — Felel vissza: Salamon király egyetlen fia Többsincs vagyok. Hallám atyád hírét, hogy atyámra egész erővel akar jönni s ki akarja a világból végezni; hát én azért jöttem udvarához, megtudjam, mi végre s mi oknál fogva cselekedné ezt. — Feleli a princeszné: de ugyan te volnál-e az szivem? ha tudnám hogy te vagy, holtig neked ajánlanám magamat. Monda Többsincs: igenis én vagyok. — No ha te vagy, hát én királyi atyámnak palotáját el kivánom hagyni, elmegyek veled atyád országába. — Felel a királyfi: azért is jöttem, ha egyebet nem, de tégedet elviszlek királyi atyádtól; s azért csak készülj és jöj velem. — Mond neki a princeszné: megállj, szivemnek szép szerelme, egy kevés ideig, mert ez oly hirtelenséggel végbe nem mehet; elsöben egy levelet is kell királyi atyámnak írnom, hogy merre mentem, s hová

Digitized by Google

lettem. Bemegyek tehát királyi atyám szobájába, kihozom az irószerszámokat, s megirom, kivel mentem el, s mely országban lesz megmaradásom. — Azt feleli a királyfi Többsincs: nem szükséges irószerszámokért bemenned, van nekem egy szál tollam, a kit nem kell soká tintába mártani, mégis lehet eleget irni vele. — No ha van, szivem, tehát add ide, irjunk egy kis levelet vele. Mindjárt oda adja neki s ő megirja a levelet. — No, szivem, kész a levél, ird hát alá magadat, ki vagy te. Azonnal aláírta magát Többsincs s kijelenté ki legyen ő A levél hogy elkészült, elvitte a leány, az atyjának szobaajtajába letette, s azonnal visszament a királyfihoz: no, szivem, készen vagyunk, most menjünk a merre akarsz. De hogy megyünk ki e palotából? mert minden kapun strázsa áll, ki nem lehet tőlök menni. — Ne gondolkozzál te, szivem, semmiről, majd elmegyünk mi, a mint meg sem gondolod. — Kimennek az ajtó eleibe, megszorítja a tollnak a végét, mondja a princesznének: tartsd alá a te tenyeredet, csöppentek belé három csöp zsirt, azonnal dörgöld el rajta. És mikor mondá: hip-hop, ott legyünk a hol akarunk! azonnal ott lettek ama nagy hegy oldalába, hol Habakuk a

Digitized by Google

szolgája volt: és ott mindjárt lóra ülnek s mennek haza felé.

Egyszer, megviradván, megleli a király a levelet, elolvassa, hát nincs a kisebbik leánya: haragjában mindjárt utána akar menni, hogy visszahozza. Meglátja az idősb fia, hogy ő akar menni érette, így szól: felséges atyám, nagy szégyen volna az nekünk, ha királyi atyám menne utána; majd elhozom én s hacsak a föld színén van, vissza is hozom. Azzal útnak is ereszti, nagy sietségében utol is érte a szökevényeket; mikor megközelítette volna: megállj, Salamon király fia, kiálta, add vissza húgomat, ha nem, vége az életednek! — Azt feleli Többsincs: jer csak közelebb, majd meglássuk, ki lesz a vitéz. — Ezzel összemennek, kezdenek harcolni, de Többsincs a maga kardjával levágja a királyfi fél karját. Azzal ez mindjárt visszafelé megy s nagy szomorúan mondja az atyjának: királyi atyám, nincs semmi mód, hogy visszahozhatnánk, oly erővel bir Salamon király fia. Ekkor elkérezkedett a másik fia is Absolonnak, de ez is szerencsétlenül járt, mert vállban nagyon megsebesíttetett, s ő sem vihete semmi jó újságot királyi atyjának, csupán azt, hogy Salamon király fiát lehetetlen meggyőzni. Elkérezkedett a harmadik is, ez pedig legsze-

Digitized by Google

rencsétlenebbül járt, mert életével fizette meg a viaskodást. Itten Absolon király igen megszomorodott, hogy két fia megsebesíttetett, egy pedig megholt, és e fia halála után oly levelet kapott, melyből megérté, hogy soha Salamon királyra fegyvert ne fogjon, mert valósággal úgy fog járni mint a harmadik fia. Ezen a király még jobban megszomorodván, nem sokára meghalt többi fiával együtt; Többsincs pedig megmaradt királynak, s a leghíresebb vitéznek, kit még most is Többsincsnek hínak. És így kedves princesznéjével az atyai országba megérkezvén, örömmel fogadtatott, s megesküdvén, szép magzatokat neveltek. Az Absolon országát pedig elfoglalta, leányait nagy pompával elhozatta és más hercegekhez házasítá, és országlott a népnek legnagyobb megelégedésével és mindenek örömével.

Digitized by Google

VI.

A SZÖKÖTT KATONA.

Egykor volt egy katona, ez pedig szolgált sok ideig; tehát most már raportozott, hogy adnának neki obsitot; de nem hogy obsitot kapott volna, hanem kapott a sok raportirozásért jó ötveneket. Már most gondolkozik, mitevő legyen? tehát azt tette föl magában, hogy elszökik. Megy már, mint szegény katonaszökevény, s egy erdőbe ér. Az úristen pedig parancsolá Péternek, menne eleibe azon katonának, van neki három krajcára, ugyan fog-e adni. Itten eleibe kerül Péter s mondja: édes úr, a mivel megáldá az isten, segitsen. — Szegény legény vagyok, mond a katona, se egen se földön nincs több három krajcáromnál, ezt is oda adom. Ezzel elment Péter, kérdi az úristen: no hát adott-e valamit? Ide adta mind a három krajcárját a menynyi volt. — No, Péter, most kerülj megint eleibe, s kérdezd, ugyan mit kivánna az istentől. Mond a katona: Szegény koldus én, nem egyebet, mint egy szép fejér kenyeret, a ki mindig fris volna és soha el nem fogyna, és

Digitized by Google

kulacsot, tele jó veres borral, hogy akár menynyit innám, még se fogyna ki belőle soha, hanem mindig tele volna, és egy sonkát, mely hasonlókép ne fogyna. Ezzel elment Péter, kérdi az úristen: no, Péter, kérte-e a katona a lelki üdvösségét? — Dehogy kérte, dehogy kérte; nem kért egyebet mint egy friss szép fejér kenyeret, mely soha el ne fogyjon, hasonlókép egy oly sonkát s olyan kulacsot tele veres borral, mely mindig tele lenne, ha akármennyit innék is belőle.

Megy a katona az erdőben, hát lát maga előtt egy szép fejér kenyeret, néz kétfelé, nem látja-e valaki, azzal csapja a hóna alá, és megy tovább; itten megint talál egy zsíros tarisznyát, s abban egy sonkát, ezt is a köpenyeg alá kanyarítja; ismét megy tovább, talál egy kulacsot tele borral; hasonlóképen ezt is vitte magával. — Ismét mondja az úristen: menj még Péter, azon katona eleibe, s kérdezd: ugyan mit kívánna még az istentől; talán majd fogja kérni a lelki üdvösségét. Elment Péter; látja a katona, hogy jő utána valaki és kiabál, hogy várná meg; feleli a katona: nem várlak, mert én nem láttam sem kenyeredet, sem kulacsodat sem sonkádat. Semmi módon nem akarta várni, eleget mondá Péter, hogy ő nem keres sem kenyeret, sem

Digitized by Google

sonkát, sem kulacsot tele borral; de mégis beérte. Mikor utolérte, mondá Péter: ugyan, katona uram, mit kivánna az istentől? Nem egyebet biz én, hanem egy olyan pipát, melyből a dohány soha ki ne fogyna és mindig égne, és egy oly zsákot, hogy ha mondanám valakinek: bújj belé, tehát mindjárt belé kellene bújni, s egy olyan furkót, hogy ha mondanám: üsd furkó! tehát ütné mindaddig, míg nekem tetszenék. — Visszatért Péter, kérdezi az isten: no hát, kérte-e a lelki üdvösségét? — Legkisebbet sem hozott elé a felől, hanem akarna egy pipát, mely mindig égne, s egy oly zsákot hogy ha valakinek mondaná: bújj belé! tehát akárki lenne, belé kellene bújnia, s egy oly furkót, hogy ha mondaná: üsd furkó! ütné míg az ő kedve tartaná.

Megy a katona az útján, megtalálja a pipát, s már akkor is égett, és egy zsákot furkóval. Megy mendegél, mint szökött katona, elér egy várost s belément; ottan hozat magának egy itce bort, megiszsza, s látja, hogy napvilágnál már nem messzire mehet, mivel már estve felé van az idő: mondja tehát a korcsmárosnak, adna szállást éjtszakára; de a korcsmáros megmondá rövideden, hogy neki helye nincs, hanem ha tetszik menjen a palotába, hol, míg élt, a király lakott, mert mi-

Digitized by Google

óta megholt, senki sem lakhatja a palotát. Feleli a katona: magam is az ilyféle helyet szeretem. Mindjárt bejelenti a város kapitányának a korcsmáros, hogy nála volna egy ember, ki a palotába akarna szállásolni; azonnal parancsolák, hogy enni s inni valót készítsenek be neki. Még napvilágnál behordtak enni s inni valót eleget azon szobába, hol ebédelni szokott a király, életében. A katona elment tehát a palotába, evett és ivott a mennyi szemének szájának tetszett, s mivelhogy estve volt, gyertyát gyújtott. Eljött már tizenegy óra, hallja a nagy lármát a konyhában, látja, hogy bejön egy inas, és látja hogy ott volna a katona. Takarodjál innen, kiált hetykén reá, és pedig minél hamarább, mert különben életeddel lakolsz. — Búj a zsákba! Itten mindjárt bebújt az inas, s a katona mondá: üsd, furkó! s a furkó ugyancsak páholja ám. Mikor gondolta hogy eléggé megverte, mond: elég! de a zsákból azért ki nem bocsátá. A szakács már nem tudta, hová lett az inas, tehát meg akarta látni, hol maradt oly sokáig. Bemegy a szobába, hát látja, hogy a katona csak maga ivogat, mondja neki: takarodjál innen, mert mindjárt szétszaggatlak. — Búj a zsákba, kiált a katona, s ugyan kezdé döngetni a szaká-

Digitized by Google

csot is a furkóval, az inas pedig behúzta magát a zsáknak a csücsába.

Egyszer itt jő a király a sok ördögökkel, s mindjárt parancsolja, hogy kotródjék minél hamarább. Látják, hogy meg sem moccan, mondja hát egy a többi közül: mit könyörgünk neki? szaggassuk széllyel. — Be a zsákba mind! üsd, furkó! kiált a katona, s a furkó úgy elzsákolja őket, hogy utoljára maga Plútó is könyörgött, hogy kérjen tőle amit akar. — No, ilyen teremtette, ha megadod a mit kérek, úgy kieresztelek. — Kiereszti: no mást nem kérek, hanem egy pár lelket; veletek megyek egyenesen pokolba s magammal hozom el.

Megy velek együtt a pokol felé, elérik, bemennek, hát látja, micsoda rosz trakta volna ottan, egy nagy kádban látja hogy olajban mint főzik ott a lelkeket; belévágja a zsákját, s kilencvenkilenc lélek kapaszkodott reá. Megy már velek kifelé; mihelyt három mérföldnyire hagyá a poklot, mindjárt bárányokká váltak a lelkek. Itten juhász lett a szökött katonából.

Őrzi már a lelkeit, kik juhokká váltak; egykor mondá az úristen Péternek: menj el a katonához, s kérd tőle azt a kilencvenkilenc lelket, melyet juhokul őriz, de magát meg ne

Digitized by Google

vedd. — Elmegy Péter, előtalálja a katonát, s mészárosnak adta ki magát s kérdezi tőle: eladók-e a juhok, juhász. — Eladók. — Hogyan adod? — Magammal együtt három pénzért. — Nekem kendre, juhász, nincs szükségem, hanem csak a juhokra, mert juhászom van. — Feleli a katonából lett juhász: máskép nem adom. — Elment tehát Péter az úristenhez, megbeszélte: nem adja máskép, ha csak őt is meg nem veszem. — Menj vissza és mondd neki, hogy hagyja odáig hajtatni a juhokat, hová te akarod. Visszament tehát Péter és mondá: no, juhász, én megveszem veled együtt, hanem hagyd odáig hajtanom, hová nekem kell. Rá áll a juhász; elérik tehát a mennyország kapuját, beolvassa a juhokat Péter; mikor már négy vagy öt lélek lett volna hátra még, mondá Péter, csakhogy a katona kirekedhessen: nézd, még egy amott a bokrok közt maradt. Hátra néz a juhász, mire visszatekint, hát már csak az utolsó volt kívül, annak hirtelen megkapja a gyapját s az berántá a kapun. Itten Péter eleggé akarta valami módon kitudni a mennyországból, de gorombáskodni még sem mert vele, félvén, hogy a zsákba bújtatja; végre, nem tudván mit csináljon vele, megy az úristenhez s megjelenti, hogy a katona bejött a mennyországba;

Digitized by Google

már most mit tevők leszünk vele? Feleli az úristen: porrá változtatom testét, s eresztek egy nagy szelet reá, hogy innen kihordja. Porrá változtatá tehát a katona testét s egy nagy szél által mind elhordatá Már most, hogy valami haszúát vegyék, silbakra állíták, hogy vigyázzon és senkit Péter híre nélkül be ne ereszszen. Ő tehát már a mennyország kapujánál volt mint őr; mikor jöttek a kapura, kérdé: ki vagy? — Feleli: lélek. — Kérdi: mi voltál? voltál-e katona? Ha azt felelte: nem voltam: várakozzál ugymond, mindjárt hívom Pétert; ha pedig mondá, hogy katona volt, úgy magától beereszté. Észrevette Péter, hogy felesen jöttek be katonák a mennyországba, megfosztá tisztségétől, s a katona lelke állomás nélkül maradt, mert látták, hogy semmire sem lehet vele menni.

A királyi palotában nem volt többé semmi lárma, lakhattak csendességben. Eleget várták a katonát a városbeliek, de semmi hírt nem hallottak felőle. Mivel azután nem látták többé, sem őt, sem pedig a királyt, a ki ezelőtt két évvel meghalt, hogy kisértene; tehát mindenki azt gondolá, hogy arra várakoztak az ördögök, hogy ezt a katonát kaparíthassák körmük közé.

Digitized by Google

VII.

A TESTVÉRI ÁTOK.

Egy rongyos faluban volt egy szegény ember és felesége; és már eltöltöttek sok esztendőt és semmi magzatok nem volt; az öregség is elérte már, kérték tehát az istent, adna nekik valami magzatot, a ki gyámolójok lenne vénségökben. Meghallgatta az isten könyörgésöket, s az asszony teherbe esik; eljön az idő, és meggyermekezik, s a világra hoz két magzatot, egy férfi gyermeket s egy leányt. Mind a kettőnek aranyhaja volt, s olyan szép vala, hogy azon szépségnek az egész világon még párja nem volt. Itt mit tevő legyen az öreg atyja a két gyermeknek? mivelhogy szegény volt; gondolkozott, kit hina el keresztkomájának; sokakat eljárt, de senki sem akart neki elmenni, hanem inkább csufolták, hogy az a gyalázatos vén asszony még öregségére teherbe esett. Ezt igen nagy fájdalommal hallá az öreg ember, és szomorúságában már nem tudta hová fordúljon; íme útjába akad egy gazdag kereskedő, ki látván e szegény embert oly búsnak, kérdezi töle: mit

Digitized by Google

szomorkodik öreg apám? ez pedig felele: hogy ne szomorkodnám, mivel feleségem két magzatot szült a világra és nincs senki, a ki akarná őket a megkeresztelőre is vinni. A kereskedő felele erre: tudod-e öreg, én szivemből el fogok menni feleségemmel együtt keresztkómádnak, mert gyermekem nekem semmi sincs; de hol lakol? — Én, felele a szegény ember, a falu végén lakom, egy rongyos házban; meg fogja ismerni édes jóakaró uram, egy eperfa van a ház előtt, és a kamra oldala ki van dőlve, a ház oldala pedig úgy van megtámogatva, s egy tarka kutyám van, melyet Cerberusnak hínak, az mindig az eperfa alatt fekszik; így tehát könnyen meg fogja lakásomat találni. — Elment ezután az öreg ember sietve, és mondá az ő feleségének, hogy már akadott komára. A kereskedő más nap reggel meg is jelent feleségestől; látván a két kisdedet, elcsodálkozott, hogy micsoda ritka szépség legyen ez a világon, és bárcsak neki lenne egy magzata, és meg lenne elégedve. Elvitték tehát keresztelni a gyermeket, a fiút nevezték Rudolfnak, a leányt pedig Juliskának. Nevekedtek naponként szegény atyjok munkás keresménye által, s már tíz esztendősök valának. A kereskedőnek semmi gyermeke mivelhogy nem volt s nem is lett, tehát

Digitized by Google

ő azt a két gyermeket örökből felfogta, s mivelhogy igen nagy gazdagsága volt, tehát már többé nem akart vele bajlódni, egyiknek adta egyik boltját, a másiknak a másikát, s oly föltétellel, hogy a mit nyernek, azt a magok hasznára fordíthassák, csak a tőkepénz meg ne csorbuljon. A két növendék örült az ily szerencsének; folytatták tehát a kereskedést, s kevés idő alatt már 600 forint profitot csináltak. Egyszer lőn oly szomorú idő, hogy sem vásárlók, sem pedig más munka elő nem adhatta magát, tehát hogy vígabban múljék az óra, mond a fiú a húgának: menj és hozz egy tucet kártyát, hogy mulathassuk s gyakoroljuk magunkat a játékban; jó mindent tudni. A leány nem akará megszegni kívánságát, tüstént elment s nem sokára visszatért a kártyával. Már a kártya itt van, mond Rudolf, hanem most kezdjünk a játékhoz azon pénzben, mit a magunk részére szereztunk, de úgy, hogy akarmelyikünk nyeri el a pénzt, ismét visszaadja. Mondja a leányka: nem bánom, reáállok. Kezdenek tehát a kártyához, s kevés idő alatt elveszti a maga részét Rudolf; erre tehát monda húgának: már én, kedves húgom, nem játszhatom, mert elvesztettem mind, hanem add vissza. Tehát a húga a föltételt szentül megtartván, visszaadta;

Digitized by Google

tjat kezdenek játszani, és a leány elveszti mind, s elnyeri a bátyja. Itten mondja a húga a bátyjának, hogy mind elvesztette, adja vissza, mert már nincs mire játszani; felele Rudolf: talán elment az eszem, hogy visszaadjam, és hogy hiába töltsem az időt; biz én nem adom. Erre megszomorodott a kis leány s mondja bátyjának, hogy oly föltétellel kezdették el a játékot, hogy akarmelyik nyeri a pénzt, azt visszaadni tartozik; de Rudolf erre semmit sem hajtott, hanem elég az, hogy ő elnyerte. Itten a húga a tőkepénzből vesz három forintot, s megint a játékba fognak, Rudolf lesz szerencsétlen s a leányka szerencsés, mert mind a maga pénzét, mind pedig a bátyjáét elnyerte. Itten Rudolf mondá, adná vissza a tőle elnyert pénzt; felelé a húga: te sem adtad vissza, én sem fogom. Erre megharagudt Rudolf, és mondá, hogy el fogja őt átkozni, hogy sem föld, sem ég be nem veszi. Mivelhogy ezen ijesztő szavakkal, látta Rudolf hogy semmire sem mehet, tehát átkozni kezdte valóban; s egyszerre a föld megnyilván, húgát elnyelé, s lement egészen a halak királyáig, a ki is neki pártját fogta

Ezalatt gondviselő atyjok, ki látogatásokra ment volt a boltba, kérdi: hol Juliska? Mondá a bátyja, hogy a piacra ment volna.

Digitized by Google

Ennek akkor ugyan hitelt adott az öreg kereskedő, de mivel éjtszakára sem jött haza, tehát gyanúság esett a fiúra, hogy hová lett a húga. Mi volt tehát Rudolfnak a sok faggatás után mit tenni, megvallá, hogy ő játszott volna a húgával pénzre oly föltétellel, hogy a ki elnyeri, tartozik ismét visszaadni; ő elnyerte először az én pénzemet s megint visszaadta, újra kezdettük a játékot, s én nyertem el az ő pénzét mind, és többé vissza nem adtam. hanem meg akartam tartani; húgom tehát a tőkepénzből vett három forintot, s azzal mind a pénzt, a mit tőle nyertem, mind pedig azt, mit eddig a boltban szerzettem a portékából. a kártyán tőlem elnyerte; én hát visszakértem, de ő nem akarta adni, mivelhogy én sem adtam neki vissza, tehát eltette pénzemet s én elátkoztam, hogy sem ég, sem föld be ne vegve, erre megnyilott a föld, s nem tudom hova lett. Felele az öreg boltos: no te átkozott, hogyan tehetted ezt a testvérhugoddal? mivel te elátkoztad őt, én is elátkozlak, hogy sem ég, sem föld be ne vegyen, és addig mindig jöj menj, mig húgodat vissza nem hozod

Ekkor megnyilott a föld, és Rudolf elsülyedt, s lement egészen also Indiába Mén, mén, mendegél, sehol semmit nem talál, csak a nagy pusztaságot; elfáradott már is nem

Digitized by Google

tudta hová vegye útját; íme lát egyszer egy szép palotát előtte, megkettőzteti lépéseit, s elérkezett a palotához Kapui be voltak zárva, tehát sehol be nem mehetett, hanem csak a kapunak a rostélyán kukucskál be; ott ben az udvarban lát járkálni egy öreg embert, s később az öreg ember is meglátta őt; csudálta az öreg az ő szépségét, s kérdezé, hol vette itt magát és mit keresne? Mondá ő: öreg apám, én szolgálatot keresek. — Te szép gyermek, én az udvarnál semmi szolgálatot nem tudok, hanem hogyha maga a király, ki e palotában lakik, ad neked valami szolgálatot, én örülni fogok rajta s megjelentem mindjárt a királynak. Fölmegy az öreg ember a királyhoz, s mondá neki: felséges király, itt van kívül a palotán egy aranyhajú szép gyermek a más világról, a ki szolgálatot jött keresni; én itt az udvarban semmi helyet nem tudok, a mely üresen volna, hacsak felséged nem rendel számára valami szolgálatot Erre mondá a király: küldd fel, öreg, azt az aranyhajú fiút hozzám. — Mikor fölment hozzá, kérdezte tőle, hogy bánt-e lóval valaha vagy sem? — Hogy ne bántam volna, mivel a mellett nevelkedtem. Mindjárt felöltöztették fulajtár ruhába.

Itt néhány esztendeig fulajtárkodik, annyira, hogy már igen nagyon megnőtt a gyer-

Digitized by Google

mek, s lóra nehéz volt; azon idő alatt szerencséjére volt egy igáskocsis két lóval, ki a szakácsasszonyoknak a konyhára vizet, fát mit hordott; az öreg kocsis meghalt, itten a két ló úgy leesett lábáról, hogy az istállóból ki sem bírt menni. Itt a király felhivatja a fiút: hallod-e fiú, már fulajtárnak nagy vagy, már fulejtárnak nagy vagy, már most lészsz igáskocsis avval a két lóval; hízlald annyira, hogy szolgálhass a mit parancsolnak a szakácsasszonyok; így majd ha jól viseled magadat, többet adok a kezed alá. — Itten a fiú minél hamarább felhízlalta a lovakat, annyira, hogy az udvarba kihordozá inni a kútra; a király meglátta, hogy a lovak veszik magokat, mindjárt felhivatta a gyermeket: hallod-e fiú, éjtszakára kivihetnéd e lovakat a Verestenger partjára, talán még hamarébb javulnának attól a zöld mezőtől. — Itt a fiú estve öszveköté a két lovat s kivezette a tenger partjára; ott legelteté kötőfékszáron egész tíz óráig, akkor tekint a tengerre, látja hogy kétfelé nyílik a közepe s jön a Világ szép asszonya. Bújna a fiú, de nem tud hová; mindjárt reákiált a Világ szép asszonya: hallod-e, ne is bújj már, jere hozzám, igyál, egyél s beszélgess velem. Úgy lett. Akkor lefeküdtek s elaludtak. Itten a Világ szép asszonya még hamarébb felérzett

Digitized by Google

reggel mint a fiú, s megrúgta a talpát: hallod-e, kelj föl s hozd el a két lovadat. Oda viszi; itt a Világ szép asszonya keszkenőjével megtörölgette a lovakat, s oly két réz szőrű paripa lett belőlök, hogy gyönyörű volt reá nézni is Akkor a Világ szép asszonya csak elfordúlt tőle, öszvecsapott a tenger vele és oda van. Itt a fiú a két lovat öszvekötte s felült a tetejébe, megy haza felé; itt a többi kocsis meglátta, mindjárt felmentek a királyhoz s panaszt tettek: felséges király, nem jó gyermeket fogadtunk Mondja a király: miért? — Azért, felséges király, hogy oly két rézszőrű paripát lopott az éjjel, hogy ha annak gazdája találkozik, még felségednek udvarán legnagyobb gyalázat eshetik miatta. — Lehetetlen — Nincs különben.

Itt a fiú beköti a két lovat az istállóba; a király mindjárt felhivatja: hallod-e fiú, hol vetted ezt a két lovat? hogy merted ezt a lopott jószágot hozni az én udvaromba, holott ha annak gazdája találkozik, még miesoda szégyent vallhatok miatta — Felséges király, a lótól ne féljen, mert nem loptam; hanem én a lónak a szénát vágva, s az abrakot rostálva szoktam adni a vizet pedig fonttal merni az abraknak az árát nem szoktam a zsebembe rakni mint a többi kocsisok: ha nem hiszi a

Digitized by Google

felséges király, jöjön le, nézze meg a lovakat, rajta a maga bélyege. — Akkor a király lemegy, látja, igaz hogy az ő bélyege rajta van, itt a fiút megajándékozza egy tucet aranynyal. Megörült a fiú, hogy már van elég pénze; az nap hon maradt lovaival; második estve is következik, megint kivitte a két lovat arra a helyre, hová az első estve, megint ott legelteti kötőfékszáron egész tizenegy óráig; akkor tekint a Verestengerre, látja, hogy kétfelé nyílik a közepe, jön a Világ szép asszonya, bújnék a fiú, de nem ud hová Hallod-e, ne is bújj már, csak jere hozzám, jobb lesz, igyál, egyél, beszélgess velem. Akkor a fiú oda ment és mulattak ketten. Aztán lefeküdtek. Itt a fiú felérzett, megtapogatta, akkor a Világ szép asszonya úgy pofon csapta, mindjárt szikrázott a szeme a fiúnak: hallod-e, ne bánts, még idő van erre, utóvégre is a tiéd lesz ez. Akkor a fiú megszégyenlé magát it újra elaludt. Reggel még hamarébb fölkelt a Világ szép asszonya, mint a fiú, megint megrugja a talpát: hallod-e, kelj föl, hozd el a két lovadat Akkor a fiú oda viszi, s a Világ szép asszonya a keszkenőjével megtörölgeti a két lovat, olyan két ezüstszőrü paripa lett belőle, szintúgy tündöklött Akkor a Világ szép asszonya csak elfordúlt tőle, összecsapódott a

Digitized by Google

Verestenger, s oda van a Világ szép asszonya, s a fiú csak maga maradt. Öszvekötte a két ezüstszőrü paripát, felült a tetejébe, viszi haza felé. Meglátta a többi kocsis, mindjárt felmentek a királyhoz: felséges király, nem jó gyermeket fogadtunk. Kérdi a király: miért? — Azért mert oly két ezüstszőrü paripát lopott, hogy ha annak gazdája találkozik, még felségednek az élete is elvesz miatta. — Lehetetlen? — Nincs különben. Itten a fiú az istállóba bekötte a lovat; a király mindjárt felhivatja: hallod-e, fiú, hol vetted azt a lovat? hogy mered az udvaromra hozni azt a lopott jószágot, holott ha gazdája találkozik, még az életem is elvesz miatta? — Felséges király, a lótól ne féljen, mert nem loptam, hanem a szénát vágva, az abrakot rostálva szoktam adni; a vizet pedig fonttal mérni, az abraknak az árát nem szoktam a zsebembe rakni, mint a többi kocsis; ha nem hiszi-felséged, jöjön le, rajta a maga bélyege. Akkor a király lement, hát látta hogy rajta az ő bélyege, akkor a fiút megint megajándékozta egy tucet aranynyal; itt a fiú megint megörült, hogy pénze elég van.

Akkor a fiú otthon van harmadik nap is, harmadik estve is következik, megint kiviszi arra a helyre a tenger partjára azt a két lo-

Digitized by Google

vat, megint ott legelteti tizenkét óráig kötőfékszáron, akkor tekint megint a Verestenger közepére, látja hogy kétfelé nyílik, jön a Világ szép asszonya, megint reákiált: hallod-e, fiú, ne is bújj, csak jere hozzám, jobb lesz igyál, egyél és beszélgess velem. Akkor a fiú hozzá megy, isznak, esznek és mulatnak. Hallod-e fiú, ha azt akarod, hogy tiéd legyek, te az enyém, semmiféle embernek ne dicsekedjél velem soha, hogy nekem ilyen meg ilyen szeretőm van, mert ha rólam csak legkisebbet szólsz is valakinek, sohasem leszek a tiéd Akkor lefeküdtek és elaludtak. Reggel még hamarébb felkölt a Világ szép asszonya mintsem a fiú; megrúgja a talpát a fiúnak: kelj fel, eredj, hozd el a két lovadat. Oda viszi a lovat, megtörölgeti a keszkenőjével a Világ szép asszonya, olyan két aranyszőrű paripa lett belőle, hogy fényessége mindjárt elvette a fiú szeme fényét. Akkor csak elfordúlt tőle a Világ szép asszonya, összecsapódott vele a Verestenger, s oda van. A fiú meg összekötötte a két aranyszőrű paripát, felült a tetejébe s megyen haza felé. Még közel sincs a városhoz, mikor a ló fényessége az egész városnak elvette szemefényét. Itt a többi kocsis akkor is meglátta, mindjárt fölmennek a királyhoz: felséges király, nem jó gyermeket

Digitized by Google

fogadtunk. A király kérdi: miért? — Azért, felséges király, hogy oly két aranyszőrü paripát lopott az éjjel valahol, hogy még felségednek, ha annak gazdája találkoznék, az élete is elvesz miatta. — Lehetetlen? — Nincs különben. — A fiú bevitte az istállóba a lovat; akkor a király csak arra hagyta hogy gondolta magában: annak a fiúnak bizonyosan valami mesterségének kell lenni. Már most nem hozatta fel maga elébe, hanem csak abba hagyta, hogy talán még hamarébb kitanúlja így a mesterségét, ha nem vallatja.

Itt a királynak volt egy öreg parádés kocsisa, a ki szolgálta már ötven esztendeig annakelőtte; felhivatja mind azt, mind a fiút maga eleibe. Hallod-e, már te eleget szolgáltál, azért se reám, se a gyermekre ne neheztelj; mert ez napságtól fogva ez lesz az én parádés kocsisom, te pedig fogsz lenni azzal a két lóval igás kocsis, és szolgálsz a szakácsasszonyok körül a mi szükséges. Itt a fiú lett mindjárt a királynak parádés kocsisa, úgy megszerette a király. Az öreg kocsis igen nagyon megharagudott a fiúra: kutya ilyen adta fatyja, most jött ide, s már kitúr a helyemből. Itt a fiúnak oly jó dolga volt, hogy csak mikor a király parádéra ment, csak akkor ült a ló farához. Hanem a többi kocsisokkal ebé-

Digitized by Google

delt s vacsorált mindig; de mivelhogy haragudott reá az a vén kocsis hogy a helyéből kitúrta, egyszer azt találta mondani a többi kocsisoknak: majd meglássátok, hogy még e fiú király lesz s itt elveszi a princesznét. A fiú meghallotta ezt, s így felel neki: de ördög vigye princesznéteket, nem kell nekem, mert az én szeretőmnek az alfele partja is szebb mint a tiéteknek az orcája. Itt az a haragos kocsis mindjárt felment a királyhoz: felséges király, így van a dolog: azt találták mondani a többi kocsisok egymás közt, hogy majd meglássátok, még az a fiú király lesz itt, s elveszi a princesznét: a fiú azt felelte: de ördög vigye a princesznéteket, nem kell nekem, mert az én szeretőmnek az alfele partja is szebb mint a tiéteknek az orcája. — Azon a király igen nagyon megharagudt, mindjárt felhivatta a fiút maga eleibe. Hallod-e fiú, mit mondtál az estve a többi kocsisoknak? — Mit? felséges király, hiszen én nem is beszéltem velek. — Már ne is tagadd, csak mondd meg, jobb lesz. Mit volt mit tennie, muszáj volt megvallani. Itt a király a fiút mindjárt a siralomházba tetette, hogy holnap nyolc órakor felakasztatja; akkor az éjjel meg is csinálták neki az akasztófát. Mikor már reggel az idő következett, a fiú kivánkozott a király eleibe,

Digitized by Google

adjon neki még annyi gráciát, hogy csak egyszer beszélhessen vele. Erre a király mindjárt felhivatá maga eleibe : gráciát , fiam , mit akarsz? — Már látom, felséges király, meg kell halnom , csak annyi gráciát adj nekem, hogy legalább oda csináltass akasztófát, hová azon két lóval jártam, a tenger partjára. Itt a király még is adott annyi gráciát neki, hogy arra a helyre csináltatott neki akasztófát, hová azon két lóval járt. Mikor a nyolc óra már elmúlt, kisérték kifelé a fiút, két hóhér karonfogva vezeti; akkor a fiú azt mondja a két hóhérnak: ha engem úgy fel tudtok kötni, hogy se le ne essem, se meg ne fúljak, hogy mikor ott hagytok , leszabadúlhassak , hát megajándékozlak kettőtöket egy véka aranynyal. Ennek a két hóhér igen nagyon megörült, s mikor oda értek, úgy kötték fel, hogy sem le nem esett, sem meg nem fúlt, hogy mikor ott hagyták, hogy már vége van, leszabadúlt szépen a fiú a fáról. Ott sír a fa alatt, földbe is bújna csak lehetne, s tekint megint a Verestengernek közepére, látja hogy kétfelé nyílik megint, jön a Világ szép asszonya. Megint reá kiált : hallod-e, fiú, ne is búj már, csak jere ide jobb lesz, lám megmondám hogy így jársz, hogy ne dicsekedjél velem semmiféle embernek , mert mind én , mind te

Digitized by Google

elkárhozunk, hanem azt te meg nem állhattad; most kicsinybe múlt hogy megmaradt az életed; én eddig mindig szabadon jártam a merre akartam, hanem most haza kell mennem a magam városába; az mind addig lesz fekete gyászszal behúzva, valamig veled nem beszélek ott; az pedig, tudod, soha sem lesz, mert jóllehet oda kerülsz még valaha, de mégsem ismerjük meg egymást sohasem, ha egy tálból eszel, egy pohárból iszol is velem. Akkor csak elfordúlt tőle a Világ szép asszonya, és összecsapódott vele a Verestenger, és oda van.

Azonban a fiú bújdosásnak adta magát; megy mendegél, annyira, hogy egyszer az úton annyi hangyát talál, hogy még csak meg sem tudott közöttök mozdúlni. Csak megáll közte: uram én istenem, mit csináljak velek? egyet sem akarok belölök agyonütni, sem agyon tapodni Akkor a hangyák királya csak megszólal hozzá: hallod-e, fiú, látom hogy jó szívvel vagy hozzám és népemhez, látom hogy sem agyonütni, sem agyon taposni nem akarsz közülök egyet is, ne is bántsd, mert még jótét helyébe jót várhatsz; ha valaha megszorúlsz, csak azt mondd: hangyák királya, add nekem az erődet, én is oda adom az enyémet neked, oly hangya lészsz mint most én vagyok, akárhová elbújhatsz;

Digitized by Google

és ha ember akarsz lenni, csak azt mondd: hangyák királya add vissza az erőmet, én is visszaadom a tiédet, s oly ember lészsz mint valál. Itt a fiú igen nagyon megörült, hogy ily jó mesterséget kapott, avval útnak indúlt, s ott hagyá a hangyákat, hogy már ő azzal a mesterséggel akár merre elmehet. Annyira megy, mendegél, hogy egyszer megint talál annyi sast, hogy meg sem tud mozdúlni közte, csak megáll közötte. Ugyan mit csináljak én ezekkel? sem agyonütni, sem agyon tapodni nem akarok ebből egyet is. Itt a sasok királya egyszer csak megszólal hozzája: hallod-e fiú, látom hogy jó szívvel vagy népemhez és magamhoz, sem egyet agyon nem akarsz tapodni, sem agyon ütni, ne is bántsd, mert még jótét helyébe jót várj; ha valaha megszorúlsz, csak azt mondd: sasok királya, add ide az erődet, én is oda adom az enyémet, s olyan sas lészsz mint én vagyok, akár mindig szállva járhatsz; a hol ember akarsz lenni, oly ember lészsz mint valál. Itten a fiú annak igen nagyon megörült, hogy már jó két mesterséget kapott, már nem fél akár merre megyen a világba. Azzal ott hagyá azokat is, megy mendegél útjában annyira, hogy talál egy csárdát, a kiben lakott egy öreg ember maga, tán már ért kétszáz esz

Digitized by Google

tendőt, s beköszönt hozzája: jó estvét, öreg atyám uram. — Jól jártál, fiú, hogy atyádnak szólítottál, mert ha ezer lelked lett volna is, itt kellett volna elveszned; hanem mondd meg, micsoda járatban vagy? — Én bizony abban vagyok, keresem a halak királyát; hogy ha valaha hírét hallotta volna, valami újságot mondani felöle. — Ó fiú, már én éltem kétszáz esztendőt, de a halak királyának soha hirét sem hallottam, nem hogy tudnék felöle neked valamit mondani; hanem hiában is mégy, maradj itt nálam, úgy sincs semmi cselédem, holtig ellehetsz velem. Felel a fiú: de ha veszni indúltam, ha elveszek is, még sem maradok. Itt az öreg ember azt mondja neki: hallod e fiú, én jót akarok neked, karodat nem kivánom, mert itt s itt van száz juhász, annak száz kutyája, elyanok mint egy borjú, to egyéb felé nem mehetsz, ha ezer lelked lesz is, el kell veszned. — Már mindegy, akár ott veszek, akár itt, s azzal csak útnak indúl a fiú s ott hagyja az öreg embert. Egyszer meglátja a juhászok közt a tüzet, csak úgy csillámlik közöttök, és a kutyákat. — Uram én istenem, mit csinaljak most? ha igy emberképben oda megyek, úgy szélly el szaggatnak a kutyák, hogy a szél sem kap egy cseppet el a poromból, igy is el

Digitized by Google

kell vesznem; ha hangya leszek, úgy valamelyik reám tapod, úgy is el kell vesznem; ha sas leszek, valamelyik juhász meglát s agyon lő, úgy is el kell vesznem. De akármit ad az isten, már mindegy; sasok királya, add nekem az erődet, én is oda adom az enyémet neked. Mindjárt lett belőle sas; azzal csak fölkerekedik, szépen oda leereszkedik a juhászok háta megé, semmiféle állat észre sem vevé; akkor mondá: sasok királya, add vissza az erőmet, én is visszaadom a tiédet: s lett oly ember, mint annakelőtte volt. Csak akkor vette észre az öreg számadó, a ki már háromszáz esztendőt ért, mikor oda köszönt hozzá: jó estvét öreg atyám. — Hozott a szerencse, fiú; ezer volt a szerencséd, hogy ezek a kutyák észre nem vettek; ugyan hogy jöttél ide, vagy micsoda járatban vagy, mondd meg. — Én biz öreg atyám, keresem a halak királyát, ha valaha hírét hallotta volna vagy tudna felőle valamit mondani nekem. — Ó fiú, már éltem háromszáz esztendőt, de annak soha hírét sem hallottam, nemhogy tudnék felőle neked valamit mondani; hanem hiába is keresed, már tovább nem mehetsz, maradj meg itt, légy tanyás; egyéb dolgod nem lesz, itt leszesz mindig a tanyánál. — Mond a fiú: nem bánom, meg is maradok. Itt pedig az a

Digitized by Google

száz juhász volt a Világ szép asszonyának juhászai, és a kit ők őrzöttek százan egy falka juhot, egyéb hasznát nem vette, minden reggel fejtek egy zsétár tejet tőle, és abban a tejben mosdott minden reggel a Világ szép asszonya, és az csak olyan volt, mintha a vízben mosdott volna mindig, mind addig, valamíg a fiúra reá nem került a sor. Amint egyszer reá is került, hogy neki kellett a tejet bevinni, mikor megmosdott benne a Világ szép asszonya, úgy meggyengült minden teste, mintha másánt született volna a világra. Akkor a fiú csak kiment vissza a tanyára; beszélt a Világ szép asszonyával, de nem gondolta egyik is, hogy még valaha úgy találkoznak. Másik nap reggel más viszi be a tejet; a Világ szép asszonya megmosdik annak előtte, a ki neki bevitte, hogy ugyan oly tej-e az, a milyet neki tegnap hoztak, hanem az csak olyan volt, mint a milyent azelőtt vittek? — Hallod-e, barátom, mondd meg annak a fiúnak, a ki tegnap hozta a tejet, hogy hozzon nekem még holnap azon tejből, kiből tegnap hozott, igen nehezen várom. Harmadik reggel megint beviszi a tejet a fiú, ott előtte megmosdik a Világ szép asszonya benne, akkor megint úgy megujúlt a teste, mintha másánt született volna. — Hallod-e fiú-

Digitized by Google

ne menj el az udvaromtól, mindig ideben lakjál velem. De a fiúnak nem kellett az, monda hogy nem maradhat ben, mert ő tanyás, ki kell mennie a tanyára. Akkor megajándékozta a Világ szép asszonya ezer forinttal, s azzal kiballagott a tanyára, s mondja az öreg számadónak: ugyan öreg atyám, van-e itt csárda közelében? — Minek az, fiú? — Annak, hogy most van pénzem elég, szeretnék a parasztok között mulatni és táncolni. — Minek mennél te oda, mikor itt mindenféle van, mulathatsz és táncolhatsz eleget. — Nem úgy szeretném én, csak a parasztok közt kívánnék mulatni. Mondja a számadó: ne menj, mert itt hamis emberek vannak, valahol agyon ütnek. — Dehogy bántanak, ha én nem bántok senkit. — No ha úgy van, csak eredj. Estve a fiú ott hagyta a tanyát, pedig nem oda ment ám ő mulatni, hanem máskép el nem mehetett a tanyáról éjtszaka, hanem bement egyenesen a városba, a Világ szép asszonyának kapujára; de be nem mehetett, mert már akkor becsukták a vas kaput. Itt gondolkozik, hogyan menjen be, egyszer azt mondja: hangyák királya, add nekem az erődet, én is oda adom az enyémet neked. Mindjárt lett belőle hangya, akkor szépen bebújt a kapu alatt, fölment a garádicson, egyene-

Digitized by Google

sen a szoba ajtajára, hol a Világ szép asszonya feküdt a legkedvesebb szobaleányával, s ott bemászott a kulcslyukon a szobába, s egyenesen föl az ágyra és a Világ szép asszonyának ölére, s azt jól megcsípte. Elsivalkodta magát a szobaleányára: semmirekellő mindjárt agyonverlek, megmondottam, hogy nem jól vetted meg az estve azt az ágyat. Gyertyát gyújtottak, újra megvették az ágyat, lerázták a hangyát, semmit sem találtak, azzal megint lefeküdtek. De még jól el sem aludtak, mikor már a hangya megint felmászott, még jobban megcsípte mint előbben; akkor megint elsivalkodja magát: megmondottam, hogy nem jól vetted meg az ágyat, vagy hangya vagy bolha van ben. Újra gyertyát gyújtának, az ágyat újra megvették, lerázták a hangyát és semmit sem találtak. Harmadszor megint lefeküdtek, még jól el sem aludtak, mikor a hangya megint felmászott, még jobban megcsípte, mint előbbször; akkor a Világ szép asszonya oda kapott s a hangyát leszorítá a markába, s mondja megint a szobaleányának, hallod-e te, vagy hangya, vagy bolha van itt, már itt van a markomban. És mindjárt gyertyát gyújtottak megint, me nyitja a markát, hát látja, hogy egy nagy han gya van benne; mondja a szobaleányának

Digitized by Google

eredj hozd el az ablakból azt a palaczkot; és a hangyát beléereszték s a száját erősen bedugták s kitették az ablakba. Bezzeg most akadt ám meg a hangya: ha hangya maradok, itt kell elveszni, ha emberré változom, úgy is megtudják hogy én voltam. Már egészen megviradt az idő. Már akármit ád az isten, így hangya képeben kár volna itt elvesznem; hangyák királya, add vissza az erőmet, én is visszaadom a tiédet. Erre oly juhász legény kerekedik ki a palackból, hogy a Világ szép asszonya a mint reá veté szemét, majd elolvadt szerelmében. Szívemnek szép szerelme, én a tiéd, te az enyém, ne menj sehova, maradj ideben nálam. De a fiúnak nem kellett egyéb, csak hogy megszabadúlhatott a palackból, szónak sem állt, csak kimegy egyenest a tanyára, s mondja az öreg számadónak: megelégedtem a szolgálattal, visszamegyek a honnan jöttem. — Hallod-e fiam, ha kedved nincs, ha magam fia volnál sem tarthatnálak erővel, azért csak eredj isten hirével.

Akkor elindúlt visszafelé; annyira ment, hogy egyszer oda ért a tenger partjára, hol a Világ szép asszonya kijárt hozzá; látja, hogy a tengerben oly garádics változik a habból előtte, mintha csak kőből raknák eleibe. Itten gondolja a fiú magában: bármit ad az isten,

Digitized by Google

én lemegyek rajta. Elindúlt, és mind addig ment, valamig le nem ért az alsó Indiába; akkor öszvecsapódott a Verestenger és ő odaalá maradt.

Oda alá már annyira járt kelt, hogy éhen szomjan majd elveszett, sehol semmit sem talált. Ekkor talál egy kis szép gyümölcsöskertet, a kiben volt mindenféle arany gyümölcs és minden fa alatt egy-egy arany nyoszolya; itt, gondolá magában, mivel már éhen volt nagyon: nem bánom, akármit csinálnak velem; s fölment egy arany körtvefára, jól lakott arany körtvével, akkor lejött és ott sétált az arany nyoszolyák között. Az pedig volt a halak királyának az udvara, hanem szerencséjére nem volt hon a király, oda volt az országát járni. Egyszer látja a fiú, hogy a halak királynéja jön le a kastélyból a kis kertbe, mihelyt meglátta, mindjárt térdre esett a fiú, és úgy panaszolja dolgát a királynénak: felséges királyné, mi türés tagadás, nem bánom akármit csinálnak velem, hanem én jól laktam az aranygyümölcsből, mert az éhségemet nem állhatám. Mondja a királyné: arra való az, fiam; ha jó laktál, ne félj, nem lesz semmi bajod. S megfogta a fiú karját s fölvezette a szobájába, meg ott újra ennie innia adott; a fiú hogy jól lakott, lefeküdt, egész nyolc

Digitized by Google

óráig estve aludt. Akkor haza jött a halak királya; mihelyt bement az ajtón, azt mondja a feleségének: idegen szagot érzek a házamnál. Mi volna? nincs itt semmi sem. — Már ne is tagadd: csak hozd elő, jobb lesz. — Mi tűrés tagadás, egy idegen országi gyermek akadt ide, enni s inni adtam neki, most pedig alusznik. — Mondja a király: hozz nekünk is, vacsoráljunk. Akkor oda ülnek az asztalhoz, s mondja a király: hallod-e, fiú, kelj föl, jer hozzánk s vacsorálj velünk. Feleli a fiú: köszönöm, felséges király, már én beelégedtem vele, volt elég. — No csak jere, a mennyi kell, egyél igyál. Akkor a fiú fölkelt s oda ült az asztalhoz, itt ett velek, a mennyi kellett neki, mikor jól lakott, lefeküdt arra a a helyre, a hol elébb feküdt. Itten a király felcségestől együtt hozzá fogtak a kártyához pénzre játszani; mondja a király: fiú, jer velünk játszani. — Dehogy megyek, felséges király, mikor most is az elől bujdosok De itt arra semmit sem adnak, s másodszor is mondja neki a király: hallod-e fiú, jer velünk játszani. — Dehogy megyek, felséges király, mikor most is az elől bújdosok. Arra nem ad a király semmit sem, harmadszor is mondja neki: hallod-e fiú; jer velünk játszani. - Dehogy megyek, felséges király, most

Digitized by Google

is az elől bújdosok. Akkor a király tudakozta tőle: mi dolog lehet az, hogy az elől bújdosol? — Ez, felséges király: volt nekünk egy öreg boltos keresztapánk, kinek volt két boltja, és volt nekem olyan húgom mint magam, földig ért neki az arany haja. És az az öreg boltos elvitt minket a maga házához, egyik boltot adta egyikünknek, másikát másikunknak, hogy a mit nyerünk legyen a miénk, csak a tőke maradjon meg. Annyira kereskedtünk mi ott, volt már hatszáz forint keresetünk; akkor mi is a húgommal úgy összeültünk játszani, mint felséges király felségestől, hanem oly fogadást tevénk, a melyikünk elnyeri a másikét hamarébb, visszaadjuk egymásnak. Igaz, hogy a húgom elsőben elnyerte az enyémet, s én nem játszhattam, visszaadá nekem, és másodszor hozzá fogtunk, akkor én nyertem el a húgomtól, ő is kérte vissza, de én nem adtam neki, hanem azt mondám, hogy én nem adom vissza akár hol veszem, nem azért játszom, hogy hiába törném az eszem, vagy hogy szemem hiába rontanám. Akkor a húgom visszament, és a tőkepénzből fölvett három forintot, hozzá fogtunk harmadszor is, akkor a húgom mind a magáét, mind pedig az enyémet elnyerte; akkor én is kértem, adja vissza, de húgom azt

Digitized by Google

felelé: tudod mit fogadtunk, én visszaadtam neked egyszer és te nem adád; én sem azért rontom az eszem és szemem, hogy visszaadjam, nem bánom akárhol veszed. Mondám én: hallod-e, édes húgom, ha vissza nem adod, úgy elátkozlak, hogy se az ég, se a föld, se én, se senki ne tudjon felőled semmit, úgy elveszesz erről a világról. Akkor a föld csak megnyílik a leány alatt, és oda van, s én most is őt keresem.

Itt a halak királynéja mindjárt összecsapta a kezét, elszaladt a más udvarba, hol a király öcscse, s ennél a legénynek a húga lakott. Felséges princeszné, itt van a maga bátyja, úgymond. Erre a leány mindjárt térdre esett, s meg sem birt mozdúlni, hanem a királyné haza ment, a fiút karon fogva oda vitték a húgához. Itt hogy megismerték egymást, úgy siránkoztak, hogy majd megszakadt a szivök. Ott vannak ők egy kevés ideig. Egyszer a fiú azt mondja a húgának: hallod-e édes húgom, mondd meg az uradnak, jöjön el, nézze meg a mi országunkat is, mert ha nem jön, úgy is elviszlek. Az urának kedve volt reá, s mondá: szivesen elmegy. Akkor mindjárt társzekeret pakoltak ezüsttel aranynyal, úgy elindúltak haza felé hárman, annyira, hogy mikor haza értek, már oly öreg volt

Digitized by Google

az atyja és anyja és az öreg boltos feleségestől együtt, hogy a házból ki sem birtak menni. Itten mikor az atyja házához mentek, bekö-szönt a fiú: jó estvét öreg atyám uram. — Hozta a szerencse a felséges királyfit, hogy volnék én magának apja? — Ugyan, öreg atyám, nem adhatna az éjtszaka hármunknak szállást? — Szívesen adnék, de az én házam nem arra való, hogy egy királyfi meghálhasson benne. — Héj, öreg atyám, meghálunk mi a pitvarban is. Be is szálltak hárman a pitvarba, ott viradtak fel. Itt reggel bemegy öreg atyjához a fiú: ugyan öreg atyám, mit kiván a szállásadásért? — Felele az öreg: mit kivánnék a felséges királyfitól? nem kivánok semmit. — De, öreg atyám, nem akarom azt hiába hagyni. S azzal hat társzekér aranyat és ezüstöt leraktak pitvarába.

Második estve elmentek az öreg boltoshoz. Jó estvét, öreg boltos atyám. Hozta a szerencse a felséges királyfit. — Adhat-e szállást az éjtszakára? — Szívesen, királyfi, mert nekem is jól esett néha napján, mikor kereskedtem. Itt már a boltos jó vacsorát, ágyat is jót adott nekik, ott viradtak fel akkor éjtszaka hárman. Itt reggel kérdi a fiú a boltostól, mit kiván a szállásadásért? — Mit kivánnék a felséges királyfitól? nem kivánok

Digitized by Google

semmit. — De nem veszem én hiában. Úgy két társzekér aranyat s ezüstöt leraktak a boltos házába, és maradt magoknak négy társzekérrel. Azzal kiindúlnak a városból s elmennek egy darabot, az úristen koldusruhában elejekbe kerül az út mellé, melyre mentek, ott kéregetett mint a koldus szokott, ők csak marokkal hányták a pénzt, hogy az öreg föl sem győzte szedni a mit neki hánytak. Másodszor ismét elejekbe kerül, akkor is annyit leszórtak, hogy az öreg fel nem győzte szedni, s azzal elhagyák. Harmadszor megint elejekbe kerül, akkor is annyit leszórtak, hogy fel nem győzte szedni. S így szól hozzá: ugyan, felséges királyfi, mit kivánnak az úristentől? ha valamit tudnék segiteni. — Mond a fiú: nem kivánnék az istentől egyebet, mint van nekem egy öreg atyám és oreg anyám és egy öreg boltos feleségestől együtt, csak azok mind a négyen oly fiatalok lennének mikorra oda érünk, mint mi. Erre csak elveszett elölök a koldus és ők visszafordúltak. Mire haza értek, olyan fiatal lett a négy öreg mint ők hárman voltak. Akkor beszélt meg mindent az atyjának és anyjának, hogy hol járt azóta, hogy nem akarta magát mindjárt kimutatni.

Így ezek után a leány újra a halak királyanak öcscsével megesküdt, és magzatokat neveltek és eltek örömök között.

Digitized by Google

VIII.

A ZÖLD DRAGONYOS.

Volt egykor egy özvegy királyné, és kiadta parancsolatban, hogy a mely katonája mars közben tíz lépést előre megy vagy hátra marad, mindjárt agyon lövettessék. Egy zöld dragonyosra igen rá ért a szükség, és mivelhogy már nagyon megszorult, tehát gondolta. bármi büntetést kapjon, mégis hátramarad. Leszáll hát lováról, s a mint lecült, hetvenhét esztendeig azon a helyen maradt. Az özvegy királyné pedig, ki táborával az ellenségre ütött, meggyőzetett, oly annyira, hogy még lakóvárosából is kinyomták. Volt a királynénak egy szép princnéje; a királynė tehát a princnét az ő király palotájával együtt elátkozta, hogy senki hozzá ne jusson, hacsak három nagy próbán keresztül nem megy. Itten a szegény dragonyos hetvenhét év múlva észrevette magát, s bement azon királyi lakóvárosba, mely el volt átkozva, és bement egy fogadoba, s kért magának egy meszely bort, és fizetett volna már a borért; volt nála pénz, de az mit még akkor kapott, mikor háborúba indut-

Digitized by Google

tak, tehát már ekkor nem volt kelete, és a korcsmáros mondja, hogy ez a pénz már nem jár az országban, mert ez annak a királynak a pénze, ki ezelőtt hetvenhét évvel elvesztette országát. Akkor jött eszére a zöld dragonyos, hogy oly sokáig ült szükségén, s elbeszélte a korcsmárosnak, hogy s mint járt; erre a korcsmáros elmondá, hogy a princné el van átkozva a rezidenciával együtt, hanem, úgymond, te próbált ember vagy, kisértsd meg a szerencsét, ha megszabadíthatnád. A dragonyos rászánta magát, s elment a palotába. Amint egy szobából a másikba járkálna, jön eleibe az elátkozott princné fekete medvebőrben, s megszólítja mit keresne itt, nem tudja-e a parancsolatot, hogy aki az ármádiától hátramarad, legkeményebben megbüntettessék? A dragonyos feleli, hogy eltévelyedett. — No tehát, mond a princné, maradj itt, és ha három napot és három éjtszakát kitöltesz, tehát megszabadítsz az átoktól, s megkapod a királyságot és személyemet. Reáállt a dragonyos, eltünik a princné. Itten mindjárt mindenféle ételek teremnek az asztalon, de a nélkül, hogy a konyhában tüzet találna, vagy a ki azt behordta, látná; minden a mit csak gondolt hogy ez jó volna, kedvére megtermett. Igy tölté el a napot, jön az estveli idő, ihol

Digitized by Google

jön a princeszné, hoz magával gyertyát, egy könyvet és egy fekete keszkenőt, s eleibe teszi, mondván: csak arra kérlek, meg ne ijedj, ne félj semmit, hanem gyújtsd meg ezt a gyertyát, és itt e könyv, ezt olvasd, hogy akárki jön le hozzád, reá ne nézz se ne szólj. Elmegy a princeszné, maga marad a dragonyos, meggyújtja a gyertyát, s eleibe veszi a könyvet s olvassa. Eljön tizenegy óra; itt összejönnek mindenfélék, szebbnél szebben felöltözve, de ő reájok sem tekintett; eleget kérdezték: mit keressz itt, dragonyos? Amint így kérdezgetik, egyszer feleli az egyik: mit szólítgatod? hanem kapd fel, hajítsd nekem. És így hajigálta egyik a másiknak. Üti tizenkét órát, elmentek mindnyájan, csak a dragonyos maradt maga, de már magával jót tehetetlen volt. Jön reggel a princeszné tiszta veres ruhában, mindjárt megkenegeti, és azután semmi baja sem lett. Ismét mondja a princeszné: már egy éjtszakát szerencsésen eltöltöttél, tehát még azt a két éjtszakát álld ki; akármit fognak veled tenni, ne félj semmit, megjön ismét egészséged. Eltávozott a princeszné. Volt neki, úgymint a dragonyosnak, kívánsága szerént mindenféle enni és inni valója, sétált egyik szobából a másikba, így töltötte az egész napot. Jön ismét a második éjjel, eljő

Digitized by Google

megint a princeszné, hoz magával ismét gyertyát és könyvet és egy veres kendőt, s leteszi a dragonyos eleibe, és mondja hasonlóképen mint tegnap, gyújtaná meg a gyertyát és olvassa a könyvet, és akár kik jönnek, akármit kérdeznek, semmit se felelne, hanem csak azt a könyvet olvasgatná. Föltette magában a dragonyos, hogy akármi történik vele, már csak kiállja azt a két éjtszakát. Üti tehát a tizenegy órát, nagy lármával jönnek a palotába, úgy hogy még a palota is rázódott belé. Itten legelőször is mihelyt bejöttek, azt mondják: no nézzétek, megint itt van a dragonyos; eleget kérdezgetik, mit akarna, de ő csak folyvást olvasgatá a könyvet. Megúnták mindig szólítgatni, kapják, kirántják az asztal mellől és szíjat szabnak a hátából; mikor a negyediket szabnák, akkor kezdi tizenkét órát ütni, és úgy hagyják a dragonyost. Már ő föl sem kelhetett a fájdalom miatt, hanem azon helyen, a hol kínozták maradt reggelig. Eljön megint a princeszné kékes ruhába, megölelvén a dragonyost, azután megkenegeti, és ismét jobban lesz; kéri megint, hogy ezt az egy éjtszakát még töltené el, azután minden jól lesz. Fogadta a dragonyos. Ezek után ott hagyta magát a princeszné, így hát csak evéssel, ivással, gondolkozással töltötte az

Digitized by Google

egész napot. Beestveledik, újra jön a princeszné, ismét hoz magával gyertyát, könyvet és egy kék keszkenőt, mondván, hogy most is csak úgy cselekednék mint már két éjtszaka: gyújtsa meg a gyertyát s olvassa a könyvet, s ne szóljon senkihez, ne nézzen senkire. Mondá a drágonyos, hogy mindent megteend; ezzel ott hagyta a princeszné, ismét elérkezett tizenegy óra, még nagyobb zörgés támad a palotába, de a dragonyos nem is fülelt reá; bejönnek a szobába hol ő volt, ott dombéroznak s mondják, menjen ki, mivel itt semmi keresete; a dragonyos ezt csak elhallgatta, s akármit kérdeztek, nem felelt; ekkor mondják: fogjuk meg, nagy úr akar ez itt lenni. Kapják tehát s viszik a konyhába, hol iszonyú tüz égett, és a nyárs készen állt; itt mindjárt a nyársba húzzák, és sütik forgatják a nyárson. Üti a tizenkét órát, mindjárt elszéledtek. A princeszné felszabadúlt az átok alól, mindjárt leszaladt, s szabadítóját levette a tűzről és nyársról. Már a dragonyos majd hogy meg nem volt halva, megkenegette ugyan a princeszné, mi által jobban is lett, de mégsem járhatott, igy mint beteg ágyban feküdt három nap, s azután nem volt semmi baja.

Már ők úgy vannak mint házasok, csak

Digitized by Google

hogy nem voltak megesketve, töltenek egy hetet így egymással, mondá a princeszné: kedves férjem, minthogy én is rég nem voltam a templomban és te is, menjünk tehát ebbe és ebbe a városba. Felele a dragonyos: nem bánom, kedves társam. Elmentek tehát a városba, s beszállnak egy nagy vendégfogadóba. Volt pedig abba a kocsmába egy ördöngös vén csaplárosné, a ki irígylette a dragonyosnak ezen nagy szerencséjét, ki már most mint király volt, mióta a princnét kiszabadítá az átok alól. Volt pedig a dragonyosnak egy fiatal inasa, kinek mondá a vén kocsmárosné alattomban: jöj ide, te ifjú, fogd ezt az aranyat, miért nem kívánok egyebet, hanem hogy azt a gombostüt tüznéd az urad frakjába. Gondolván az inas, hogy ez által semmi kárt nem okozhatna urának, tehát örülve az aranynak megigérte a vén asszonynak, s meg is cselekedte. Más nap reggelre kelvén az idö s felöltözvén mind a dragonyosból lett király mind a princeszné, mielött elindúltak volna, mondá a princeszné: no, szívem, vigyázz hogy el ne aludjál, mert ha elalszol, tehát nálam nélkül fogsz élni. Mennek a templomba, bemenvén, letülnek egymás mellé. Mihelyt kezdödött az ájtatosság, mindjárt elszunnyadt a király, pedig eleget rán-

Digitized by Google

gatta a princeszné, de mind hasztalan volt. Vége lett az ájtatosságnak, kimennek a templomból, mondá a princeszné: megmondtam, hogy el ne aludjál, mert nálam nélkül maradsz. A király örömest aludt volna egész nap s egész éjjel is, csak hogy a templomban ébren lehetne, de akkor nem jött reá az álom. Második nap következett, elmennek megint a templomba, és mihelyt beültek a székbe, mindjárt szundikált, eleget rángatta a princeszné, de hiába volt. Vége lett az ájtatosságnak, kijönnek, mondja a princeszné nagy szomorúan: már látom, hogy nálam nélkül kell maradnod, mert meg nem tudod magadat az álomtól tartani. Oly nagyon szivére vette a király, hogy könnyezett, hogy a sok szenvedései után sem lehet a princesznével boldog. Mondá a princeszné: még egy nap, azaz még egy próba van hátra, mert még egyszer elmegyünk a templomba, de ha akkor is elaluszol, mint már kétszer, úgy nem látsz többé soha. Eleget sohajtozott a király, nem tudhatá, mi lelte hogy mindig álmos mikor a templomban kell lennie. Elmennek harmadszor is; eleget erőlteté magát a király hogy el ne aludhassék, de mind haszontalan volt, mert mihelyt a székbe beültek, mindjárt oly mélyen elaludt, hogy mikor már minden áj-

Digitized by Google

tatosságnak vége lett, még akkor is alig tudták felkölteni. Ezzel kijöttek a templomból; itten a princeszné sírva nyakába ugrik a királynak, mint az átok alól magszabaditójának, s zokog keservesen s mondá: nincs már többé veled maradásom! s megölelvén, eltünt. Könyek csordultak ki a király szemeiből, látván szemlátomást, hogy veszti el kedvesét, kiért annyit szenvedett. Haza megy az inasával a korcsmába, szobájába s keservesen sirt. Az inas nem gondolta, hogy mindezt ő a gombostüvel okozta légyen; a vén korcsmárosné pedig felette örült magában.

Már most mitevő legyen a király? haza felé indúlt, úgymint a királyi lakóvárosba, itt elöbeszéli az egész történt dolognak mivoltát; igen sajnálták az ország nagyjai, eleget vigasztalák, de mind hasztalan. Legtöbbnyire mindig magánosan töltötte idejét, s mikor sétálni ment, tehát azon fiatal inasát vitte magával, ki a gombostüt a frakjába szúrta; mert ezt leginkább kedvelé. Kimegy tehát a király egykor napközben a városon kivül levő erdöbe sétálni az inassal, szomorkodván mindig; és azon erdöben volt egy nagy vendégfogadó, mert keresztülment rajta az országut. Kivetödött oda a király és ott épen három deák volt. Ezek ismerék a királyt, s látván, hogy

Digitized by Google

nagyon bús, annyi bátorságot vettek magoknak, hogy megkérdezték: felséges király, mi lehet oka e nagy bánatának? — Feleli a király: kedves fiaim, ha megmondom is, nem segíthettek rajta. — Hátha segíttünk? csak beszélje el felséged. — Előbeszéli tehát a király, mikép szabadítá meg a princesznét az átok alól, s miként járt a templomba, hogy muszáj volt elaludnia, s nem tudhatja okát; eleget inté a princesznéje hogy, ha elalszik, tehát el fogja őt veszteni. Ekkor újra könyezett a király; s mondják a deákok: felséges királynak a frakjába van tüzve egy gombostü, az okozta hogy elaludjék. S odamegy egy a deákok közül s kihúzza és eldobja. Hanem felséges király, ezt annak a vén korcsmárosnénak tulajdoníthatja, ki azon fogadóban van, hol felséged a princesznével szállva volt; hanem most, ha felséged még idővel meg akarja princesznéjét találni s magáévá tenni, fogadja tanácsadásunkat, tudniillik: most mindjárt hozasson magának akárhonnan egy oly fekete lovat, kiben egy szál fejér szőr sem találkozik, és csináltasson egy aranygolyóbist, mert azt a vén asszonyt mással meg nem lehet ölni, hanem aranygolyóbissal, pedig míg ő él, addig felséged boldog és dolgaiban szerencsés nem lehet. A király jól figyelmezett tanács-

Digitized by Google

adásukra, amint tovább így folytatták: mikor, felséges király, meglesz a tiszta fekete paripa, fekete szerszámmal és hasonlókép felségednek tiszta fekete öltözete, és az aranygolyóbis, mikor mindezek készen lesznek, töltse azon aranygolyóbist felséged egy pisztolyba, s menjen el azon vendégfogadóba ahoz a vén korcsmárosnéhoz; ő majd a legnagyobb szivességet fogja mutatni, hanem felséged csak tekintsen be a szobába s meg se kösse a lovát; s mikor kijő a szobából, a vén asszony ki fogja kisérni: de mihelyt ő kilép, felséged kézen tartva lovát, fordúljon vissza s lőjön belé, akkor tüstént kapjon lóra, s csak hagyja reá, míg meg nem áll magától, mind addig hátra se nézzen. — Mindezt így végbevitte a király; meghozatta a lovat s elment a korcsmárosnéhoz, bemenvén a szobába, csakhamar megfordúl, a korcsmárosné kimegy utána, akkor a király csak kikapja a pisztolyát és belélőtt, azzal felült a lovára, eresztve kedve szerint; a ló fél óra alatt egészen a tengerekig vitte, s ott egy kunyhó előtt megállapodott. Ott pedig lakott a félvilág csősze; beköszön a király: jó estvét, öreg apám. — Felele az öreg: jó estvét, fiam; szállj le lovadról és jöj be. — Akkor fogadván az öreg szavát, bement a kunyhóba; a mie volt az

Digitized by Google

öregnek, azzal szolgált. Már most kérdi az öreg, ki legyen és hová igyekeznék? Elbeszéli a király, hogy mint járt dragonyos korában, s hogyan szabadítá meg a princesznét s mikép vesztette el egy vén asszony miatt; utoljára kérdezi az öreget, tudna-e valamit mondani róla? — Kedves fiam, felele az öreg, én nem tudok semmit felőle, mivel e határban, hol én csősz vagyok, sehol sincs, mert napjában gyakran egy fertály óra alatt bejárom; hanem a tengereken túl, a másik felében a világnak, az öcsém csősz, ott bizonyosan megtalálod, mert ott van az öreg király, kinek semmi gyermeke, tehát nála szoktak az olyan szerencsétlen személyek és férfiak tartózkodni. Javaslom tehát, menj a tenger partjára, lesznek ott szebbnél szebb csónakok, de te egyikbe se ülj, mert ha belétilsz, tehát végedre fognak járni; hanem menj mindaddig a tengerparton, míg csak egy rosz csónakra nem találsz, mely félig tele van vízzel, csak ülj bátran belé, és az fog minden sérelem nélkül általvinni Elbucsúzik töle a király, megköszönve jó tanácsadását s minden jót kivánt. — Ott jár a tenger partján, hívják mindenütt azon szép csónakokba, de ő megfogadta szavát az öregnek, ment mindaddig, míg csak azon roskadt hajóra nem talált; belé ült bát-

Digitized by Google

ran, és általvitte nagy hamarsággal a tenger tulsó partjára. A tenger partjától kissé távol levén a kunyhó, oda ment és beköszönt: jó napot öreg apám. — Isten hozott, édes fiam; már jól tudom mi járatban vagy, a mátkádat keresed. Igaz, hogy az én határomban van, az üveghegyen levő várban; a kiraly, fiam, már férjhez akarta adni, de ő azt mondá: mivel három próba által mentettek meg az átoktól, tehát három próba által megy végbe az én férjhezmenetelem. A király reáállt, és a princeszné kéreszkedett az üveghegyen levő várba, hogy aki oda felugrat s azon három ajándékot, mit ő kirendel, három próbatétel által magáévá teszi, az leend férje. És már, édes fiam, sokan próbálták, sok király és herceg, mivel szépsége különös, tehát mindennek szemébe tünik, de a módját nem tudják, miként lehetne oda felugratni, az ajándékot megnyerni és a princesznét magáévá tenni. Most, kedves fiam, van-e pénzed? — Biz én nekem nincs, öreg apám. — No ha nincs, van nekem elég; szedj magadnak aranyat elegendőt és menj be a városba, most áll a vásár, s nézz magadnak egy oly lovat, a melyben semmi fejér ne találtassék, s csináltass egészen fekete ruhát, a lovadra fekete szerszámot, s üttess reá aranypatkót gyémántszegekkel·

Digitized by Google

Ha már ezek készen lesznek, jöj hozzám, hogy megláthassam.

Utána látott a király, hogy ezeket minél hamarább megszerezhesse, meg is szerzette, s kiment az öreg kunyhójához és mondá: no, öreg apám, minden jól van. — Derék, fiam; most csak menj az üveghegy alá, és már ott sok mindenféle nagy urak fiai lesznek, akik igyekeznek felugratni, de föl nem érik ésszel, hogy lovukra aranypatkót gyémántszögekkel üttetnének. Hanem mikor oda érsz, mindaddig várakozzál, míg csak reád nem kerül a sor, és tudd meg, hogy lovad minden bizonnyal felugrik. Az első ajándék lesz egy csudálatosan aranynyal kivarrott keszkenő, második próbára egy arany alma, a harmadikra pedig a princesznő gyürüje.

Ezek után elmegy a király; mikor odaért, látja, mely számosan vannak, mindenik próbál és minden haszon nélkül. Már rajta a sor, ő pedig oly könnyen ugratott fel, hogy még a hegy tetején túl száz ölnyire volt a lova körme. Megismerte mindjárt a princesznő s örömmel szorítá szivéhez. Megkapván a keszkenőt, leugratott, a jelenlevőkön messze túl jött le a lova. A királytól pedig erős parancsolat volt, hogy aki az ajándékból nyerni fog, mindjárt személyesen jelenjék meg nála,

Digitized by Google

de ő nem ment a királyhoz, hanem egyenesen az öreg kunyhójához. Amint megérkezett, mindjárt kérdezte az öreg: no, fiam, megtetted-e az első próbát szerencsésen? — Feleli a király: meg, öreg apám. — De már holnapután, fiam, ebben a ruhában ne menj oda, mert reád ismernek, hanem csak menj be a városba és végy tiszta sárga ruhát, sárga lovat mint a ruha, s a lóra tiszta sárga szerszámot. — Megint megszerzé a király mit az öreg ember mondott, és mikor minden készen volt, ment az öregnek bemutatni. Az öreg ember mind jónak találta: hanem most ha oda érsz, úgymond, ne várd meg, míg reád kerül a sor, hanem mihelyt oda érsz, csak ugrass fel; de e lovadon is rajta legyen az aranypatkó gyémántszegekkel.

Elmegy tehát a király; az ott uralkodó pedig neheztelt, hogy be nem jelenté magát az, aki elkapta az aranynyal kivarrott kendőt; tehát a fél ármádiát a vár körül húzta, hogy megkaphassák. Mikor oda ért a király sárga lovon, sárga ruhában, nem várt senkire, hanem felugratott és elkapta az arany almát, ezzel megcsókolván a princesznét, keresztül szökött a lova az ármádián, és elszalajtották; haszontalan okoskodott a vén király. Elment tehát az öreghez, s ez mindjárt kérdezi: no,

Digitized by Google

fiam, majd megkaptak úgy-e? — Majd ám, öreg apám. — De már most megint másképp kell cselekednünk. Menj el hát a városba s végy egy tiszta fejér paripát, arra fejér szerszámot és magadnak tiszta fejér öltözetet, a lóra pedig üttess aranypatkót, gyémántszegekkel. Addig ki sem jött a városból a király, míg mindez készen nem vala. Mikor tehát már minden megvolt, akkor felült a lóra s elment megmutatni az öregnek. Az öreg megnézte: ez jól van, fiam, csak vigyázz, hogy meg ne fogjanak. Akkor elindúlt a király, és mikor oda ért, akkor sem várakozott a sorra, hanem neki ereszti a lovát és felugratott, megkapta az aranygyürüt, és akkor is megcsókolván a princesznét, leszöktet. De azt gondolta, hogy most is csak annyira való katonaság van a vár körül, pedig kétannyit parancsolt a király, így tehát a katonaság közepébe ugrott le a lova. Ezt látván, mindjárt ki akarja szöktetni; amint ugranék ki a lova, egy a katonák közül a lába ikrájába döfte bagnéját, s megismerték hogy sebet kapott, mert amint felettek ment a ló, csepegett a vére.

Megérkezik az öreghez, az öreg mindjárt mondta: meg nem kaptak, úgy-e, de megsebesitettek? — Igaz, öreg apám. — No, fiam, jer, hadd bekötni sebedet, s nyugodd ki ma-

Digitized by Google

gadat. — Az öreg király pedig igen mérgelődött, hogy nem tudhatta, ki nyerte legyen azon ajándékokat el, és hogy kié lenne a princeszné. — Mond az öreg csősz: no, fiam, tudod-e mit kell most cselekedned? — Nem tudom, öreg apám, feleli a király. — Vedd föl e szegény ruhát, mivelhogy már most nincs az üveghegyi várban a princeszné, hanem a városban levő királyi palotában: tehát e ruhában elmégy a királyi udvarhoz szolgálatot kérni, megfogadnak mindjárt kuktának a koryhában; a sebedet pedig kösd be ottan; mikor gondolod hogy már vaksolja a princeszné hogy te lennél és alattomban nézni fog tégedet, tehát akkor kötözgesd be sebedet azon keszkenővel, melyet első ugratáskor nyertél, a gyürüt pedig vesd azon csészébe, melyben neki a kávét viszik be, és mikor inni fogja, szájára jön.

Elmegy tehát a király és szolgálatot kér az udvarnál, meg is fogadták kuktának; csak a volt a fő gondja, hogy mikor lesz alkalma a gyürüt a princeszné kávejába vetni. Másnap reggel mindjárt szerencséje volt hozzá, mert a szakács midőn kitöltögette volna a kávét, más valami sietős dolga volt, tehát nem várakozhatott mig a kávét széthordják, hanem megparancselta a kuktának, mutatná meg

Digitized by Google

az inasnak, melyik a király kávéja, melyik a princeszné. Ő tehát élt ez alkalommal s belé veti a gyürüt a kávéba. Beviszik a princesznének, a mint keveri, hallja hogy csörgene a kanala, tehát nézi, mi lehetne benne, látja hogy a gyürü, mit harmadik próbatételkor adott. Mindjárt behivatta az inast, hogy mi csoda idegen volna az udvarnál? — Nincs itt más, mint a kukta, kit tegnap fogadtunk. — No menj, és mondd neki, jöjön hozzám mindjárt. — Felséges princeszné, még semmi ruhája nincs készen, amely ruhában pedig ide jött, nem igen lehet kegyelmes princesznehez beereszteni. — No csak te mondd meg neki, feleli a princeszné. — Meg is mondá az inas, de ő mint kukta azt felelte: mondja meg a princesznének, hogy neki annyi ide, mint nekem oda. Ezt megmondá a princesznének. Azonban észreveszi a király, ki mint kukta volt a konyha körül, hogy a princeszné a konyhába szolgáló szobába ment; mindjárt oldozza tehát sebét s ismét beköté azon aranynyal kivarrott kendővel. Mindjárt megismerte a princeszné, hogy ő lenne, ki őt az átok alól kiszabadítá, s ki az ő három kivánt próbáját megtette; nem szólott semmit, hanem bement az öreg királyhoz s előbeszélé mint szabadítá ki az átok alól, és a három pró-

Digitized by Google

bát is megtevé, tehát érdemes, hogy férje legyen. Itten az öreg király mindjárt parancsolta az udvari papot, s felhivatván a királyt, összeesküdtette őket.

Élnek már most együtt néhány hónapig; mondja egykor az ebédnél az öreg király: vedd kezedhez az ország kormányzását, már én öreg vagyok s a nyúgodalmat óhajtom. — Feleli a dragonyosból lett király: jóllehet már sokat próbáltam, de még esztendeig elmegyek próbálni valamerre. Eleget marasztá a felesége és az öreg király, de haszontalan volt kérésök; elbucsúzott tehát újra feleségétől és az öreg királytól. Megy már mendegél, és egykor bemegy a vendégfogadóba és kér magának enni. Itten a korcsmaros mindjárt parancsolja: Ignác, hordj be ebédet ennek az úrnak. Feleli: mindjárt. Hordja az ételt és nem látja a király; kérdi a korcsmárostól, ki lenne az, ki az ételt hordja? Mondja, hogy az inasa; kérdi a király, mennyiért adná neki? feleli a korcsmáros: háromszáz aranyért. Mindjárt lefizette a király, akkor felkölt az ebédtől s mondja: Ignác, jer menjünk. Megy tehát, és beszélgetnek együtt mindétig; egyszer beestveledtek, és menvén, egy helyet találtak, és kifogva sok furmányos szekereket. Mondja nekik a király: jó estvét; elfogad-

Digitized by Google

ták, s egyszersmind kérdi, megengedik-e neki, hogy itt velek meghálhasson? — Felelték: miért ne? Itten mindjárt parancsolta a király: hordj fát, Ignác, rakj tüzet nekik. Akik ott voltak, kereskedők, furmányosok, hogy ki hordaná a fát és ki csinálná a tüzet, nem láttak senkit; itten mondja egy: ez helyes szolga; hanem cseréljünk, mondja a kereskedő, nekem van egy tarisznyám, és abból, ha mondom: Mars kifelé! annyi katonaság masíroz ik, míg azt nem mondom: elég. — Itten megteszik a próbát, kinyitja a tarisznya száját és mondja: Mars kifelé! Omlik bandával sok lovasság s gyalogság mindaddig mindaddig, míg csak ismét nem parancsolá: Mars befelé! Erre mind szépen bemasíroztak. Ez megtetszett a királynak, tehát cseréltek; de a kereskedő, mikor elváltak egymástól, nem mondá: Ignác, maradj nálam; tehát a király már megy haza felé a tarisznyával; egykor megéhezik s mondá: Ignác, ha most itt volnál, de megenném valamit te hoznál. — Hiszen itt vagyok. — Hát nem mentél el a kereskedővel? — Hiszen nem mondá: maradj nálam, tehát eljöttem.

Elérkeznek már ők a királyi város alá, itt mindjárt kinyitja a tarisznyát s mondja: Mars kifelé! Itten bandával jő ki lovasság és

Digitized by Google

gyalogság; akkor mondja Ignacnak: menj el a királyhoz, s mondd meg neki, hogy jönne ki s nézze meg a katonáimat. Elmegy Ignác a királyhoz, bemegy a szobájába és mondja: felséges király, a fiatal király hivatja, jönne megnézni az ő katonáit, mely kivül van a városon. Nem látta a király, ki hija, tehát azt felelte, hogy nem megy Mond Ignác: ha felséged nem jön, tehát elviszem. S felkapja az öreg királyt és vitte kifelé. Itten láttak hogy hozná az öreg kirá yt, tehát mindenütt szólt a banda. Mond az öreg király: fiam, tudod hogy az országom nem oly nagy, mit fogunk csinálni ezzel a sok néppel? mivel tartjuk? Felséges király, nem kell ennek enni. Itten parancsolá: Mars befelé! s mind bemasíroztak. Csudálta az öreg király. Ezek után bementek a városba, az öreg királytól átvevé az ország kormányzását, és élt a feleségével csendességben.

Digitized by Google

VIII.

A KŐVÉVÁLT KIRÁLYFI.

Volt egyszer egy király, s ennek volt két fia. A két testvér igen szerette egymást. Midőn megnőttek, el akartak menni más országban is próbálni, hanem szüléik nem akarták ereszteni. De lehetetlen volt megtartóztatni őket, s azért sok summa pénzzel elindultak.

Mennek már sok napokig, érnek más országokba, melyeknek hírét sem hallák, s egy nagy városba jutnak; épen vásár volt benne. Mondja bátyjának az öcscse: bátyám, nézd, micsoda szép virágbokrétákat árulnak; vegyünk kettőt, s egyikre zöld pántlikát, a másikra pedig vörös. Egy bicskát is vettek, s azzal tovább mennek. Egy hónapi bujdosás után egy útra érnek, mely kétfelé vitt, az egyik jobbra, a másik balra; a jobbról való út be volt húzva fekete gyászszal, a másik pedig fel volt ékesítve, hogy csak vígságot mutatott. Hol az út kétfelé vált, egy nagy nyárfa

Digitized by Google

állott; ott a két testvér törvényt tesz. Mond a kisebbik: bátyám itt el kell válnunk, mert itt kétfelé visz az út; egyik jobbra, másik balra; egyik szomorúságot jelent, a másik pedig örömet. Felel az idősb: öcsém, én nem bánom, akármelyiket választod magadnak, nekem mindegy. A kisebbik is mondá: bátyám, én sem bánom. — No, öcsém, mivel idősb vagyok, tehát én megyek ezen a fekete posztóval bevont uton, te pedig menj e szép uton. — Nem bánom; hanem, bátyám, tudod-e mit cselekedjünk? Szúrjuk e fába ezt a kést, a mellett kössük a pántlikára mind a te rózsádat, mind az enyémet; és ha visszafordulunk, ha az én rózsám el lesz hervadva, tehát tudd meg, hogy végem van; ha pedig én jövök ide hamarább, ha rózsád el lesz hervadva, tudni fogom, hogy oda vagy, ha pedig még fris leend, várni fogl k az általunk megrendelt idő után még ket hètig; s ha akkorra nem jösz meg, le fogom venni a rózsámat s visszamegyek királyatyámhoz. — A bátyja mindezt jóváhagyta s elváltak egymástól, kiki a maga utján menvén.

Hagyjuk most itt öket. Miután azon városban a kést és a két rózsát megvették, a mint bujdostak, elöltaláltak egy szegény embert, két oroszlánnal, két medvével és két far-

Digitized by Google

kassal, s kérték, adná el nekik. Mondja a szegény ember: miért ne, háromszáz aranyért. Leolvasták mindjárt az aranyokat, s az állatokat elvitték magokkal. Ott, hol az út kétfelé ment, az állatokat is elosztá egymás között, egyik-egyik kapott egy oroszlánt, egy medvét s egy farkast. Így megy kiki a maga vadaival. Mennek mendegélnek, az idősb elért egy királyi várost, mely egész gyászban volt, szomorkodtak mindnyáian, mert volt ott egy külsőországi bajnok; az pedig egy király fia volt, kinek országa határos vala azon király országával, kinek városa gyászban vala. E gyász oka az volt, hogy ez a királyfi kérette volna a király leányát Rózsikát feleségének, a leány pedig teljességgel nem szenvedhette s azt mondta, hogy készebb lesz meghalni, mintsem hozzá menni. Ezért a királyfi, kinek atyja nagytekintetü fejdelem volt, először háborút üzent, de jobbnak találta, hogy kár volna oly sok embernek elveszni, hanem inkább bajnokokat fog kivánni, kikkel viaskodhassék, hogy legalább a királyt megfoszsza jó vitézeitől; de legkivált a király két fiára fente fogát, jól tudván, hogy ezek sem akarják hogy hűgok hozzá menjen. Már a királynak személyes bajvivásra bajnokokat kellett küldeni, kiknek ő sok ajándékokat

Digitized by Google

igért és még mellette leányát is, hogyha princesznéjének a királyfin győzedelmeskedő bajnok személye tetszeni fog. Sokan föláldozták életöket, de mind szerencsétlenül járt, úgy annyira, hogy a király bajnokai és még a két fia is, kik szerencsét próbáltak, mind elvesztek. — Ebben a városban tehát az idősb királyfi a maga három állatával egy nagy korcsmába ment, s ott mindjárt jó ebédet parancsolt mind magának mind pedig az állatoknak. Minden úgy történt amint kívánta. Itten kérdi a korcsmárost: miért volna ez a város oly szomorú? Elbeszélte, hogy a király egyetlen egy leányát Rózsikát el akarja venni egy szomszéd királyfi feleségül, de nem akar hozzá menni; ez a királyfi igen nagy vitéz, tehát hogy a királyunk leányát meg nem kaphatja, bajnokokat kiván, akik közül egy vele mindennap megvívna. Sok ajándékot igért a király annak aki meggyőzné, és még leányát is hogyha tetszeni fog a leánynak; de már sokan meghaltak azon királyfi kardja által, magát a két királyfit is megölte; most már senki sem találkozik, aki merészlene vele kimenni, így hát maga az öreg király akarja holnapi nap a szerencsét megpróbálni és a két fiáért boszút állani. — Mond a korcsmárosnak: én szeretnék vele megpróbál-

Digitized by Google

kozni. — Felel a korsmáros, mivel nem ismerte, hogy ő is királyfi volna: még az úr gyönge és kardja rövid, annak pedig hosszú kardja van. — Felel a királyfi: hát hány órakor fog a bajvívás történni? — Holnap reggel nyolc órakor, akkor együtt lesznek az ország nagyjai és a város népe, s nézni fogják a dolog kimenetelét.

Itten a királyfi az ő három állatával a piacon jókor megjelent, hogy magának elől helyt vehessen; összejön a sok nép, látták hogy ez idegen volna ezzel az állatokkal, nem tudhatta senki, ki lehetne, mert az arcát befödözte a leeresztett sisak. Eljön tehát a király gyászban lova, maga, s utána hoznak több lovat, hogy ha egyik agyon szuratnék, lenne mindjárt helyébe más. Sajnálja az egész ország; annak a szomszéd királynak a fia ott hányakodik és csúfolja az öreget, hogy még ő is akar valamit próbálni. Itt megszólítja az öreg királyt a bujdosó királyfi: én, idegen, kit fölséged nem ismer, fogok e hánykodóval szembe szállani. — Hátra megy a király. Volt pedig a királynak ott egy deres lova, arra ült a bujdosó királyfi; a hánykodó királyfi pedig kezde csúfolódni, hogy oly merész, hogy még páncélt sem ölt magára. Felel a bujdosó királyfi: így is meg fogok én

Digitized by Google

neked felelni. — No ha oly nagyon bízol magadhoz, vedd le arcodról a sisaknak azt a részét, mely betakarja. — Hogy abba teljesedjék kívánságod, megcselekszem. Levonta az arcáról; itten látja az egész nép, mely fiatal szép legény volna, nem reménylék, hogy még győzedelmes lehetne, és sajnálák előre ezt a szép fiatal legényt; nem tudta senki hogy királyfi volna. Erre a zsibongásra, ámbár igen szomorkodott, a királyleány mégis kívánta látni a bajnokot, ki atyjáért és érte vívni fog; látja hogy mely derék és mely szép, s oda lett a szeretet miatt; már most nem csak azért fájt a szive, hogy mennyin elvesztek érte, hanem hogy ez a szép ifju is veszni fog.

Itten elkezdik a viaskodást, mind a két rész erősen tartja magát, egyszer a királyfi egy kis szúrást kap a combjába, ekkor neki mérgelődvén, úgy általdöfé, hogy mindjárt szörnyüt halt. Amint lecsett a lováról, az állatok mindjárt széjjelszaggatták. Hallatszott az örömkiáltás: éljen! éljen a jövendőbeli király, a királykisasszony férje! Meghallják a palotában is, hogy nagy lárma volna a nép közt, kijön a király a leányával a piacra hol viaskodtak, hát látják, hogy a szomszéd király fia már darabokban hever a földön. Itten nagy örömmel fogadta a király és leánya Rózsika

Digitized by Google

s a nép csak ezt kiáltozá: éljen a jövendőbeli király, a princesznének férje! Végre beértek a palotába, itt megebédeltek Mielőtt még a király leánya szándékát kérdezték volna, már is az ebédnél az egész tanács férjének rendelte a királyfit, maga a királyleány is ugyanazon szándékban volt. Összeadták őket s megvolt a nagy lakodalom.

Élnek már ők együtt. Egyszer az öreg király, amint ebéd után beszélgetnének, mondá: de szeretnék nyúlhúst enni. Azon országban pedig nagyon nehéz volt nyulat kapni, mivel igen kevés volt. Itten a fiatal király kedvét akarván keresni az ipájának, elment hogy majd nyulat lő; elment egy nagy erdőbe, addig jár, hogy egyszer beestveledett, s meg kellett ott hálnia. Tüzet csinál, a vadak pedig a tüz körül feküdtek; hát hallja hogy a fán valaki reszketve jajgat: ó de fázom! — No jer le, ha fázol, mond a király; jer le. — Nem merek, felel a vén asszony, ki a fán volt. — Miért nem mersz? — Félek az állatoktól; hanem üsd meg vadaidat e veszszővel amit lehajítok. Megfogadta szavát, megüti mind a hármat, és kővévált mind a három. Itten leugrik a vén asszony, kikapja a vesszőt és megcsapja a királyt, s kővé vált ő is. — Már oda haza várják a kiralyt, és

Digitized by Google

nem jön, nem tudták hová lett; sírt a felesége, maga az öreg király fölöttébb búsúlt hogy vejét elvesztette.

Hagyjuk az erdőben a kővévált királyt, menjünk a másikhoz, az öcséhez. Már az öcsese visszafordult, elért azon helyre, hol fel volt akasztva a bokréta, hát látja, hogy a bátyjáé nem csak hogy meghervadt, de még meg is száradott. Fölteszi magában, hogy föl fogja keresni legalább a sírját bátyjának. Elindult tehat azon az úton, mely akkor fekete posztóval volt behúzva; megy, mendegél, eleri a várost, s azon korcsmába száll meg, hol legelőször a bátyja. Itten mihelyt belép, mondja a korcsmáros: isten hozta felségedet; ugyan régen várja már az egész város, a királyné igen szomorkodik. Itten mentegeti magát, hogy ő nem az, akit gondol, de a korcsmárossal el nem hitetheté, mivelhogy olyan volt mint a bátyja, és hogy neki is megvolt a három vadja A korcsmáros tehát elment s bejelenté az udvarba, hogy a fiatal király megjött; itten örültek mindnyájan, az öreg király mindjárt leányával együtt hintón eleibe indúlt. A korcsmáros előbb haza-érkezett, s monda: jön már a király felséged feleségével együtt. Itten mit volt mit tennie, eleikbe ment; a királyné, a bátyja felesége, mi-

Digitized by Google

velhogy épen egyformák voltak, mindjárt megölelte s kérdé: hová lett oly sokáig? — Feleli: én nem vagyok az, akit felséged gondol; hanem az az én bátyám, én pedig az öcscse vagyok. Itten az öreg király bevette a hintóba, és a palotába mentek, s monda az öreg király, hogy mivel nem tudja hová lett a bátyja és utána nagyon szomorkodik, tehát maradna udvaránál, legalább fájdalma nem lenne oly súlyos. Nem akarták sehová ereszteni, de ő megmondá, hogy tovább maradnia nem lehet, hanem elmegy a bátyját keresni. El is ment, s jár kel mindenfelé az országban; itt ugyanazon időben eltéved, hol a bátyja elestveledett; őreá is az idő reá sötétedett, tehát meg akart ott hálni, s tüzet rak magának. Akkor is odament a vén asszony, és reszketve jajgat: ó de fázom! — Feleli az ifju király öcscse: jer ha fázol a tüzhöz, itt melegedhetel kedvedre. — De félek attól a vadaktól. — Ne félj, nem bántanak azok téged. — Hiába csak félek én tőle, hanem ha megvágná e vesszővel a mit lehajitok, ugy lemennék, mert nem lenne oly hamis. De a királyfi meg nem üté vele, hanem csak a földet mellettek; tehát a vén asszony mindjárt leugrott, akkor kapja a kövévált király öcscse, megfogatta az oroszlánnal: no te, vén

Digitized by Google

ördög, most kezem közt vagy, hová tetted a bátyámat? — Én nem tudok róla semmit. — Neki küldi a farkast s maratja vele, ugy anynyira, hogy kénytelen volt kivallani, hogy az a mellette való kő volna az ő bátyja, hanem itt a zsebembe van egy kis bögre, abba van zsír, kend meg azzal az orra alját, s megint az az ember lesz a ki ennekelőtte volt. — Megkente és mindjárt fölugrott. Isten hozott, öcsém, hogy jöttél ide? de hogy ily nagyon elaludtam. — Felel az öcsese: el ám bátyám, mert oly kő voltál mint az állataid. Akkor megüti az állatokat is a vesszővel, és mind föléledtek s mindjárt megismerték egymást. — Itt a királyfi csak maratta tovább a vén asszonyt a farkassal, hogy vallaná ki, hol volna még több ember, kiket kővé változtatott; annyira kínoztatá, hogy a legutolsóig mind kivallotta, és ment a számuk mintegy hat ezerre. Miután már többet nem vallhatott, akkor parancsolá az állatoknak, hogy szaggatnák széllyel; szét is szaggatták. Már most mind a ketten mennek, kiki a maga három állatával, azon városba, hol az idősbik felesége volt; mikor megérkeztek, mely nagy örömben volt az egész nép, az kimagyarázhatatlan. Örült az öreg király, és a királyné, hogy ismét megkaphatta a férjét; ismét alő-

Digitized by Google

beszélték, hogyan jártak, és hogyan jött ő az öcscse által ismét életre. Az öreg király általadta a vejének az országot, és az idősb ott maradt királynak, a kisebbik pedig haza ment, és az atyja halála után az is megkapta az országot, és sok ideig szerencsésen ország lottak.

Digitized by Google

IX.

SZEGFÜHAJU JÁNOS.

Volt a világon egy király, kinek neve Theodorus vala; ennek országában volt egy özvegyasszony, ki az ,ura halála után teherben maradt. Mivel igen szegény volt, igy gondolkozék: nem akad nekem még bábaasszonyom sem, mert miből fizethetem ki? Ezen gondolkozásai között elérkezett egészen a tengerszélig; itt van egy fertelmes varangyékos béka, kitől igen megrettent. Eszrevette a béka az asszony félelmét, feleli neki: ne félj, szegény asszony; s akkor egy szép menyecskévé változik. Most, ugymond, fedezd fel nekem gondolkodásodat. Monda a szegény asszony: közelget a gyermekszülésem, és nem tudom hogyan kaphatnék egy bábaasszonyt, mivel módom nincs hogy pénzért magamhoz hivassam. — Felele a békából lett asszony: ne félj, vezess házadhoz, s én leszek a te bábaasszonyod. — Elmennek tehát a szegény asszony lakására, azonnal ke-

Digitized by Google

vés idő vártatva meg is születik a gyermek, a bábaasszony feltisztítja, és mivel keresztanya más nem volt, tehát mind a bábaságot, mind pedig a keresztanya-hivatalt ő vitte véghez. Ezeknek mikor vége lett, a gyermeket oda hagyja az anyjánál, és visszament a menyecske a tenger partjára, és ott ujonnan békává vált, s bement az ő tengerben volt országába. Ott mindenféle jó eledeleket készitett a szegény asszonynak s másnap elvitte hozzá, s ismét eltávozott. Már most mindig azon gondolkozott, hogyan csalhatná el anyjától a kis gyermeket; elmegy tehát egy-két nap múlva sokféle eledelekkel és italokkal a szegény asszonyhoz, és a beszélgetés között mondá: jó asszony, valamit kivánnék töled, ha megtennéd; a te hasznodra lesz, csak igérd meg, hogy megteszed a mit kérek. — Sokat gondolkozott a szegény asszony, es mondá: mindent kész vagyok megtenni. Erre mond a másik: add nekem a kis gyermekedet. — Ez igen igen keservesen esett az anyjának, de megis megtette kivánságára. Elvitte tehát a menyecske a kis gyermeket a tengerhez, a tengert megvágta az aranyveszszővel, és bemegy az országába: ott mindjárt összeaprítja a gyermeket, és behányja egy kádba, és ott hagyja három napig, mely idő

Digitized by Google

alatt a Rézországban járt iskolába. Harom nap múlva ismét veszi a kenetet, s megkenegeti a gyermek tagjait; a gyermek magához jött. Édes gondviselő anyám, minek bántottál? Ó mely szép helyeken jártam, és mely szép tudományokat tanultam. — Hagyj békét lesz még módod más tudományokat és szépségeket látni.

Egykor a gyermek anyja gondolkozott, hogyan van az ő fia, igen szerette volna meglátni; elmegy tehát a tenger partjára, a hol összeakadt a békával; mikor oda érkezett, mindjárt észrevette az a béka, hogy a gyermek anyja odakün volna a tenger szélén, kapja tehát az aranyvesszőt és megüti a tengert, és a tenger kétfelé szalad, és grádicsok lettek egészen a békából lett menyecske országáig. Itten bevezette az asszonyt, az látta az ő édes gyermekét, igen örült; minden drága étkekkel a gyermek anyját tractálta. Ezek után hija a gyermekét hogy menne haza, de az semmi modon nem ajánlta reá magát; ott hagyt tehát a gyermeket, és ajánlta az ő keresztanyjának, hogy jó gondot viselne reá, hogy semmi baja se legyen. Ezek után a béka kikisérte a gyermek anyját, és a tenger összeszaladt, azzal ismet összevágja a gyermeket, s beveti a

Digitized by Google

kádba, és ekkor elküldi az Ezüstországba járni iskolába. Mikor három négy nap elmúlt, veszi az aranyvesszőt s megüti a testének darabjait, azonnal fölébred, és monda a gyermek: Ó kedves keresztanyám, mért bántott engem? mely szép helyeken jártam és mely szép tudományokat tanultam. — Feleli a keresztanyja: hagyj békét, fiam, lesz még mindazokban módod. Akkor megfogja a gyermek kezét, és monda: jer, egyél és igyál. Elmennek az ebédlőszobába; midor oda értek volna, a keresztanya észbevette, hogy a gyermek édesanyja a tenger partján járna; monda tehát a gyermeknek: tánultál-e már, fiam, valamit? — Hogy ne tanultam volna. — Tehát nem veszesz semmit észre? — Dehogy nem, jól tudom, hogy az anyám a tenger szélén van. — Menj el tehát, s vezesd be országunkba. — Még én azt a saját tudományom erejével végbe nem vihetem, hanem adja nekem a mesterséget, és úgy megteszem. — Oda adja hát neki az aranyvesszőt, és megvágja vele a tengert, és azonnal legázebb út lett a rezidenciáig. Az édesanyja igen nagy örömmel látta, hogy érette jött ki; bevezeti tehát édes anyját, és ott vendégeskednek. Mikor már mindennek vége lett, akkor elbúcsuztak egymástol, és a gyermek kikisérte

Digitized by Google

az édesanyját. Mikor visszatért, újra ötet összevágta a keresztanyja, és beveté a kádba. Akkor a gyermek elment járni iskolát az Aranyországba; ott volt három- négy napig, akkor keresztanyja ujra megüti tagjait az aranyvesszővel, és azonnal fölébred a gyermek, s újra nagyon sajnálta, hogy tovább nem folytathatá iskoláit az Aranyországban, de a keresztanyja biztatá, hogy még idővel szebbeket fog látni.

Újra eljön a tenger szélére a gyermek anyja, a gyermek mindjárt észrevette, hogy anyja a tenger szélén járna, mondá tehát a keresztanyjának: nekem úgy tetszik, mintha édesanyám a tenger széle mellett föl s alá járna. — Mondá a keresztanyja: menj és vezesd be. — Veszi a gyermek az aranyvesszőt, és a tenger vizét megvágja; azonnal a legkellemesb út lett egészen a rezidenciáig. Igen szivesen fogadta a szegény asszonyt a gyermek keresztanyja és pompásan vendégelte. Mikor mindennek vége szakadt, akkor mondá a gyermeknek: kisérd ki édesanyádat; es megigérték neki, hogy kevés idő múlva meg fogják látogatni. A gyermek kikisérte tehát az édes anyjat; mikor visszatért ujonnan kapja a keresztanyja, összevágja és beveti kádba.

Digitized by Google

És a gyermek elment akkor a Gyémántországba iskolát tanulni. Mikor már három négy napig ott töltötte volna iskoláit akkor veszi a keresztanyja az aranyvesszőt, és a gyermek összedarabolt tagjait megüti, azonnal ismét fölébred, és feleli, hogy minek háborgatja és minek veszi el azon szép országból, hol ő annyi szépségeket látott; de a keresztanyja ismét biztatja, hogy még szebbeket és hasznosabbakat is tapasztaland, csak csendes szívvel legyen. Ezek után megy a gyermek az ebédlőszobába, és evett ivott a keresztanyjával.

Monda egyszer a gyermek: nehezen esik az nekem, hogy az édesanyám oly szegénységgel él. — Feleli a keresztanyja: majd jobbra fordúl állapota nem sokára; ne, fogd e zsacskó aranyt, és menj el anyádhoz. — Kérdi a gyermek: hát, keresztanyám, nem jön? — Felelé: én is elmegyek, hanem te vedd magadhoz ezt a zsacskó pénzt, és menj el előre, és mondd anyádnak, vegyen a zsacskóból a menuyi szükséges lesz egy rezidenciájának csináltatására, s küldd el azonnal a város elöljáróihoz, hogy engednének helyt, hol egy rezidenciát lehetne építeni.

Elment tehát a gyermek anyja a város fő elöljáróihoz, kérni, hogy építhessen itt re-

Digitized by Google

zidenciát. Ezt a város elöljárói meg nem engedék; hanem küldék a királyhoz, kérne attól szabadságot. Elmegy tehát a szegény asszony, és bemegy a királyhoz, elölbeszéli kerését hogy mit akarna, ezt meg ezt; kérdi a király: ki parancsolta s kinek a kivánsága annak a rezidenciának épitése? Feleli a szegény asszony: az én fiamnak. — Mondá a király: küldd el, szegény asszony, a fiadat hozzám. — Haza megy az asszony; már tudta a fia, miként járt, mielőtt megszólította volna, tehát mosolygott. Ezen igen megszomorodott a jó szivü anya, ezt észrevette a fiu s mondá: miért szomorodott meg, édes szülém? — Hogyan ne, fiam, mikor te kinevetsz. — Ó nem, isten mentsen meg, hanem nevetem a király gondolatát; hát mit szólt? — Nem egyebet, fiam, hanem hogy mennél el magad hozzá. — Ezt hallván az ifju, azonnal kezd öltözni és csinosan elindult; a merre ment, orcájának fényessége tündöklött mint a nap. Mikort elért volna a király rezidenciájához, mivelhogy igen sok nép követte, tehat az örök valami princnek vélték; tehát gverauz volt mindenfelől Kitekint a király az ablakon, mert ép akkor a leánya szobájában volt, s monda leányának: nézd, leányom, mely csudálatos szépséggel bir az a királyfi

Digitized by Google

vagy vezér, az egész rezidencia fénylik az ő szépségétől. Eleibe ment tehát a király és királyleány a szegény asszony fiának, és nagy becsülettel fogadák, bevezetik karonfogva a parádés szobába, és ott mondá az ifju a királynak: megjelentem felséged parancsolatára; én kérettem anyám által a felséges királytól szabadságot egy rezidencia épitésére. — A király: szivesen, úgy mond, épittessen tetszése szerént.

A királyleány a szegény asszony fiátt oly annyira megszerette, hogy férjének kivánta titkon magában.

Ezek után lekisérte a király és királyleány a fiút, és ő elment haza felé; mindjárt parancsolatot ada ki, hogy az épitéshez szükséges mesteremberek jelenjenek meg nála.

Jön a fiú keresztanyja, az előbeszéli neki minden esetét, hogy és miként jart a királynál, és ezek után bemennek a szegény asszony héjlékába, a ki őket szivesen, a mie volt abból, vendégelé; de látta a gyermek keresztanyja, hogy nem igen telnék tőle, tehát azon étkeket, melyeket elkészitve hozott magával, behozta, és úgy mulatták magukat.

Összejöttek tehát a kőmüvesek és minden az épitéshez tartozandó mesterek megje-

Digitized by Google

lentek és dologhoz fogtak; de mivel gondolá a gyermek keresztanyja, hogy sok időbe telnék e nagy épület elkészítése, tehát kapta, elővette az ő mesterségét, és azon okból kihívja a gyermek anyját a városba sétálni, hogy azon idő alatt a rezidencia elkészüljön. Mikor tehát gondolá hogy elkészült: no de gyerünk már haza, komám asszony, úgymond. Visszafordúlnak haza felé, és mikor haza értek volna, nem tudá az asszony melyik legyen az ő háza, látván hogy annak helyén egy nagy rezidencia volna. Eleget hivá be a gyermek keresztanyja, hogy az az ő háza lenne, de annak hitelt nem adott, hanem azt vélte, eltévedt: hanem komaasszonya, megfogván kezét, fölvezeti a palotába. Elejekbe jön a gyermek, és kérdé: talán eltévedtek, mivel oly sokáig tértek vissza. — Felele a keresztanyja: nem de máskép vélte az édesanyád, alig tudtam a maga házába behívni. Azután hozzá ültek a vacsorához, és a vacsora közt a komaasszony javaslá, hogy mivel ezen épület elkészült, tehát adnának egy pompás vendégséget, a hová a királyt és az ország és a város elöljáróit elhivatnák. Ez tetszett mindnyájoknak; nem volt tehát más hátra, mint elkészülni hozzá s a hivatalosokat elinvitálni.

Digitized by Google

Mikor tehát már minden készen volt a vendégségre, elment a fiu maga a királyhoz. Mint a természetnek különös szépségét, követte majd az egész város, az örök, valamint először, most is úgy fogadták; a király és leánya, meglátván jönni, mindjárt eleibe mentek, s karon fogva felvezette; mely örömmel fogta volt a királyleány, azt ki sem lehet mondani. — Szegfühaju János, úgymint az ifju, a királynak ekképen szól: minthogy elkészült a rezidenciám tehát szándékoztam, hogy Felséges király, több nagyokkal együtt hajlékomban egy kevés mulatságra láthassam. Örömmel ajánlta magát a király és legfőbbkép tetszett a királyleánynak ez az alkalom. A királynak valami dolga érkezett, tehát ott hagyá Szegfühaju Jánost leányával a szobába; mikor tehát magok voltak, el nem titkolhatta szerelmét a királyleány, hanem ily szókra fakada: fogadd el, János, ezt a szivet, a ki tégedet hiven kiván szeretni. — Erre mond János: mindezekre feleletet nem adhatok szülém értekezése nélkül; lesz még alkalmunk erről szólani. Ekkor fölkel és haza megy.

Eljöttek tehát más nap a vendégek a kiket örömmel fogadtak; csodáltak a palotának nagy ékességét és mesterséges fölépité-

Digitized by Google

sét, hozzá ültek az ebédhez, és minden a legnagyobb móddal és pompával ment végbe Eljött azomban az idő, hogy Jánosnak el kellenék menni, és szomorkodott, mikép mehetne el a vendégektől. Ezt észrevette a keresztanyja, kihivja és kérdi: mi bajod? — Mennem kellene és nem tudom, hogyan hagyjam itt a vendégeket. — Hát ezen búsúlsz, hiszen itt vagyok én, eleget teszek a vendégek között, csak te menj és járj békével, fiam. S egyebet nem mondok neked, hanem hogy ha valakivel összejösszz, azt szép szóval illesd, es ha meg fogsz akadni és halált szenvedni, akkor haza fogsz jönni és nálam fogod magadat jelenteni mindenkor, és úgy mégy el megint; ha pedig haza jösszz, senkinek se mutasd addig magadat mig valahol valamit nem találsz, es ha valamit találsz, húzd ki a kardodat és vágd keresztül, úgy nyertes leendesz ha ezt fogod cselekedni.

Itten a fiu többet nem beszél, hanem a keresztanyjától adatott mesterséggel bujdosni indul. A vendégek tehát vigadnak, de a királyleánynak szemébe tünt hogy nem volt jelen, tehát kérdezte, hová ment; és igy a többi fejedelmek. Itten egy kis nehezte lés adta magát elő, hogy Janos ott hagyá a

Digitized by Google

vendégeket, szükséges volt tehát, hogy keresztanyja valami okossággal éljen; azért elővette mesterségét és megcsinálta, hogy a vendégek úgy elfelejtkeztek Jánosról, hogy azt sem tudták: volt-e a világon valaha. Igy tehát a vendégek a legnagyobb megelégedéssel elszéledtek, a komaasszony is haza ment á tenger fenekén levő országába.

Ment tehát mendegélt Szegfű János e világon a havasokon föl s alá, egyszer jön a Verestenger partjára, ott lát egy szegény asszonyt szedegetni. Megszólítja János: jó reggelt, öreg anyám. Az asszony fogadá köszönését, és: most van, mondá, szép virág, az életed kezemben. S azzal veszi az aranyvesszőt és megüti a tengert, és megfogja a János kezét. A tenger pedig mikor megvágattatott a vesszővel, azonnal út lett egészen a rezidenciáig, hova Jánost a vén asszony, ki a Rézország királynéja volt, vezette. Mikor tehát oda értek, kérdi az ifjutól: hogy micsoda járatban volna; feleli, hogy szolgálatot keresne. A Rézországi királyné leánya pedig megtanitá, hogy csikós legyen; ő tehát a királynénak azt mondá, hogy csikós szeretne lenni. A királyné enni inni adatott neki, és azután a ménest kezdette olvasni eleibe, s megparancsolá, hogy a mé-

Digitized by Google

nessel mindaddig menjen, mig csak az önmagától meg nem állapodik.

Elmegy tehát János a ménessel hegyeken völgyeken keresztül, és egy szép laposon megállapodik. A rézországi király leánya hoz neki mindenféle jó étkeket; az ifju meglátván a leányt, kérte távoznék tőle, ha megtudja a királyné, tehát el fogja veszteni életét. Mondá a leány: ne félj míg engem látsz; s magához bátoritá Jánost. Mulatni kezdettek együtt s mindenfélére tanitja, miként kell cselekednie; de János semmiképen szavára reá nem akar állani; utoljára mégis reá vette a leány. A leánynak haza kelle menni, tehát az ifju maga maradott; azonban álom ereszkedék reá, és a ménes neki megy az ezüsterdőnek, és nagy károkat tesz benne. Itt az ezüsthajú leány észrevette, hogy az ezüsterdőben micsoda károkat tesz a rézszőrü ménes; mindjárt küldi az ezüsttátost, a tátos megy a felhőben, és behajtja a rézszőrü ménest. Itten felérzik az ifju, büsul, ezt észrevette a rézhaju leany, kapja a rézszőrü tátost, és mondá Jánosnak, ne búsúljon, hanem menjen az ezüstvárhoz, és ott meglátja őt az ezüsthajú leány, és vissza fogja adni a ménest.

Mikor oda ért János, meglátja őt az

Digitized by Google

ezüsthaju leány, és kiereszti a ménest, úgy hogy a vén anyja, az Ezüstország királynéja, észre sem vette, és monda: ifju, ez többet ne történjék. János tehát hajtá a ménest; a ménes közzül egy megellik, és pedig kettőt, az egyik szép volt, a másik pedig igen csúnya. Itten az a csúnya csikó nem tudott menni, tehát János kapja a nyaka közé, és úgy viszi sok ideig. Egyszer megszólal a csikó: tégy le, édes gazdám: már vittél engem, tehát majd foglak én vinni. Most ha haza megyünk, folytatá, majd a királyné börtönbe akarand tenni, de attól semmit se félj, mert oda nem tehet, hanem mikor megvacsorálsz, jöjj ki hozzám és majd elmegyünk valahová. — Ment tehát vacsorára János; mondá neki a királyné: no, micsoda károkat tétettél a ménessel? Az ifju semmit sem szólott. No csak egyél igyál és jól vigyázz magadra — Ezek után kimegy a fiu a méneshez, és a kis csikó mondja: ülj föl reám, és megyünk. — Kérdi a fiu hogy: hová? — A tenger fenekére, a bátyámhoz, az ezüstszörü tátoshoz. — Felült tehát a csikóra, és elértek az ezüst tátoshoz, a ki mindjárt igy szólott no, ifju, eljöttél; tudod-e miért hivattalak?— Felele az ifju, hogy nem tudná. — No itt e

Digitized by Google

csengetyü; ha valahol megszorulsz, csak ezt rázd meg, azonnal megjelenek segítségedre bármi veszedelemben. Megköszönte János, s haza indul, haza is ért, a leány kérdezte, hol járt, felelé, sétálni az akol körül; itten mondja neki a leány, menjen vele az ezüstvárhoz, mert ott igen szép mulatság lesz. Elmennek tehát, és majdhogy el nem értek az ezüstvárhoz, akkor mondja a kis csikó: édes gazdám, ha oda érünk, be ne menj a vendégházba, hanem a mellette lévő különös szobába, és igy kihallgathatod mit fognak beszélni; bogyha szorúlna a kapca s ki akarnál jönni, tehát csak azt nézd, melyik nyeregkápán van két csillag. Elérnek tehát azon ezüst várhoz, ott mindenik megköti a lovát, és már a sok lovak száma szamtalan volt. Itten az ifju nem ment be a leanynyal a vendégházba, hanem a mellette levő különös szobába, és ott hallgatta mit beszélnek. Itten a lova kezdi vagni a földet, János mindjárt kiment, de mivel már a tátosok igen sokan valának, nem tudta mindjárt melyik az ő lova, azért vigyázta melyiken van két csillag. Csakhamar rea akadt s kérdezé: mi lelt, édes lovam? — Engem semmi sem lelt, hanem téged fog valami lelni; do azért csak menj be és nézd miként vannak, és hallgasd mit beszélnek, és

Digitized by Google

ha ismét hívlak, csak hamar ülj fel reám, és jól megkapaszkodjál hogy le ne maradj. Bemegy tehát János újra a szobába, és hallgatja mit beszélnek. A gyémántországi gyémánthaju királyleány mondja: jól vigyázzatok, nincs-e itt Szegfühaju János, nem látta-e őt senki. És mivel nem is ösmerték, azért bemegy a vendégházba János, mihelyt meglátják, azonnal fölugráltak, és mindenikkel akart volna menni. Itten csakhamar elmegy János, a lova már vágta a földet, azonnal mindjárt felült a lovára, a ló vitte őt az aranytejfürdőbe; mikor onnan kihozta, akkor észrevette a többi tátos, hol van János; erre mindenik felül a maga tátosára. Itten Jánost fölviszi lova a felhőkbe, és úgy ki az ezüstországi határból. Az ezüstországi leány sem sokáig késett, hanem jött János után és mondá neki: ugyan miért cselekedted azt; már most többé nem lesz ott diéta, hanem az aranyvárban. Avval az ifju sokat nem gondolt.

A vén asszony már leste a leányt és az ifjút, és mihelyt a ménes aklához ért a leány, mindjárt mondja az anyja: no, szép virág, hol voltál? — Jól tudja, édes anyám, hol voltam — Azt hogy tudom, igaz, de hogy az ifju veled elmenjen, ki parancsolta neki? — Felele a leány: el kellett mennie, mert ő tartja a

Digitized by Google

diétát. — A vén asszony beszélgetése közben a leányával, beszökött János a méneshez; ezt észrevette a vén asszony s mondá: János, hol voltál? — János csak meghúzta magát, semmit sem szólt, a lova bátorítja: ne félj, nem tehet neked semmit. A vén királyné mindjárt parancsolja, hogy vigye őt a leánya áristomba; elvitte: az áristom volt egy különös szoba, és a vén asszony úgy tétette oda Jánost, mint siralomházba. Megy egyszer a vén asszony a siralomházhoz, itt mondja az ifjunak: aluszol-e vagy álmodol? — Felel: sem nem aluszom sem nem álmodom, csak a mostoha sorsról gondolkozom. Itten pedig nem az ifju felelt, hanem a rézhajú leány. Ezen a vén asszony igen megszomorodott, azért eltökélé magában, hogy kiereszti őt; estve tehát megparancsolta a leányának, hogy eresztené ki a siralomházból. A leány tehát mondá Jánosnak, hogy menjen a méneshez: s ő maga sem késett sokáig, hanem ment az ifju után, vitt magával szép ágyat, s szépen megveté, s Jánossal együtt lefeküdt.

A vén asszony a méneshez megy, s ott találja őket feküdni együtt, spádéjához kap s mind a kettőt keresztül akarja szurni, de a leány felugrik, és a spádét megkapja, és mondá, hogy az ilyen akarattal hagyjon föl.

Digitized by Google

Az anyja a királyné tüstént siralomházba parancsolá. Megijedett János; ezt észrevette a gyémánthaju leány, mindjárt küldi az ő gyémánttátosát, hogy szabadítaná ki Szegfű Jánost; elment tehát a gyémánttátos, s mikor oda ért hozzá, kérdi János, mit akarna; mondá: hogy a gyémánthaju leány küldé hogy szabadítaná ki. — Feleli János: menj el és mondd meg neki, hogy én a magam mesterségemmel beérem, és senki tanácsára nincs szükségem. A gyémánttátos tehát visszament a gyémánthajú leányhoz, elbeszélte mit mondott Szegfű János.

Megviradott tehát, azonnal a vén királyné kiviszi a Rézhegyre, hol már el volt készítve számára az akasztófa, ott öt felkötték, és úgy maradt estvélig. Mikor besötétedett, akkor lova oda ment és levette és mondá neki: tudod-e, mit fogsz már most csinálni? — Feleli János, nem tudja. — Itt van rajtam a te vitézi ruhád, öltözz fel és elmegyünk a vén Rézkirálynéhoz, mikor beugratsz a várába, mondd, neki, jöjjön a Rézhegyre, ott meg fogsz vele vívni.

Kapja a vén királyné az ő öltözetet, és ment utána; mikor oda ért, már akkor ott várta öt János; kapják mindjárt kardjaikat, kezdenek verekedni, úgy annyira, hogy a kö-

Digitized by Google

rüllevő tartományokba elhallatszott a fegyverek csattogása, és sok fejedelem mind összevecsödült. Mondja a vén királyné, mivelhogy elfáradott: hallod-e, ifju, pihenjünk egy keveset. A csikó nem akarta engedni, mivel látta a sok mindenféle királyt ott jelen lenni kiket nem látott a gazdája; de mégis megpihentek. Leszállt tehát lováról János, akkor mondja neki a lova: nem látod édes gazdám, kik vannak itt nézőül? nem szégyenled magadat? Akkor felugrik lovára János, és a vén asszonyt összedarabolta; akkor bevezetik őt karonfogva egy fölékesitett hintóba, és úgy koronázták rézországi királynak.

Megint gondolkozik János, hogy még többet is kellene próbálnia; azért újra bújdosik a havasokon, és sok fáradsága után megint akadt egy vén asszonyra, ki a tenger szélén szedegetett; az pedig volt az ezüstországi királyné. Tudta János hogy megakadott ismét, de aval nem gondolt, hanem megszólítá: jó reggelt, öreg anyám. Elfogadja tőle az ezüstországi királyné, és mond: no, szép virág, itt vagy. S csak kapja az aranyvesszőt, megvágja a tengert, a tenger két reszre szakad és legszebb út lett egészen az ezüstvárig. Bevezette tehát várába a vén asszony, és enni inni adatott neki, azután kérdi,

Digitized by Google

miosóda járatban volna. Mondá: hogy szolgálatot keresne. Az ezüsthajú leány kérte az anyjától, adná neki inasul, de semmi módon meg nem nyerheté, hanem csikósnak tette a királyné. Itten mindjárt elölolvassa neki a lovaknak számát, és megparancsolá, mindaddig menjen a lovakkal, míg csak önmaguk meg nem állapodnak. Mennek a lovak hegyen völgyön, egyszer mégis megállapodtak. Itt Jánost nyomja az álom, még pedig jól, a ménes bemegy az aranyerdőbe és iszonyú károkat tesz. Ezt mindjárt észrevette az aranyhaju leány, és kiküldi az aranytátost, hajtaná be az ezüstménest a várba. Megy te hát a felhőkben az aranytátos és behajtá az aranyhajú leány parancsolatára. Itten felérzik János, nincs a ménes sehol, megijedett es elszomorodék, mitevő legyen. Ehon jön az ezüsthajú leány, hoz neki enni inni, de Jánosnak nem kellett semmi. Mondá a leány: ne busulj semmit, csak menj el az aranyvarhoz, mihelyt az aranyhaju leány meglát, mindjárt visszaengedi a ménest. János tehát elmegy, meglátja az aranyhaju leanyt, mindjárt visszaeresztő a ménest anélkül hogy megtudta volna a vén aranyországi királyné; de megmondá, hogy többé ily nagy károkat ne tétessen. De János, csakhogy megkaphatta

Digitized by Google

a ménest, megy haza felé; itten megellik a méneg közül egy kanca, és pedig kettőt, egyik igen szép volt, a másik meg sovány és csúnya, a ki nem mehetett. Mit csináljon János? kapja a nyaka közé és viszi; mikor már sokáig vitte, akkor a csikó mondja: no majd viszlek már én most téged, csak ülj fel rám; tudod-e, édes gazdám, ha most haza érünk mit kell cselekedned? — Feleli János: nem tudom. — Azt, hogy mikor már megvacsoráltal, jöjj hozzám, elmegyünk a tengerek fenekére, és ne hallgass a sok szóra. — János megvacsorál, és elmegy a csikójához, ottan mindjárt reá ül, és viszi a tengerek fenekére az aranytátoshoz; ez volt pedig a kis csikónak a bátyja. Mikor oda értek, monda az aranytátos: tudod-e, édes gazdám, miért hivattalak? — Nem tudom. — Ne, itt van egy aranypatkó, abban a patkóban van háromszáz lyuk, és minden lyukban egy csengetyű; hogy ha valahol meg találsz szorúlni, tehát csak rázd meg, mindjárt ott termek segítségedre. — Ezt megköszönte János, és föllült a csikójára, és visszatért előbbeni helyére. Itten nem sokára jön az ezüsthajú leány, és mondá neki, menne el vele az aranyvárhoz, ott igen szép mulatság lesz. János ajánlotta magát szivesen, és nem sokára el is érték az

Digitized by Google

aranyvárat. Itten mondá a lova: édes gazdám, a vendégházba be ne menj, hanem a mellette lévő szobába, és ott hallgasd, mit beszélnek; és ha meg fogsz szorúlni, csak azt nézzed melyikünknek van a nyergén három csillag; akkor ülj reám, és vigyázz hogy le ne maradj. Ezzel bemegy János; egykor vágja a csikója a földet, kérdi a gazdája: mit akarsz, édes lovam? — Ülj fel reám. Azzal viszi őt az aranyfürdőn keresztül. Akkor észrevették a fejedelmek, utána az aranytátosokon, de a csikó beviszi a felhőkbe, és onnan ki az ezüstországi határból. Itten már utóléri az ezüsthaju leány s mondá Jánosnak: no, szivem, agyan nagy kárt tettél nekem. De evel nem gondolt János; hanem a vén ezüstországi királyné már oda baza leste őket, s csak kapja Jánost és összeaprítja; ekkor az ezüsthajú leány változott egy hangyává, és kivitte őt a lovának, és mondá, vinné az erdőbe és vágná meg evvel az ezüstvesszővel. Ezt megcselekedte a lova és megvágván a vesszővel, azonnal talpra felállott; akkor méreggel telve, felült az ő tátos csikójára, és menne az ezüstvárhoz. Mikor bement, mondá az Ezüstország királynéjának; készülne és jönne mentül előbb az Ezüsthegyre. A vén asszony bizott magában, azért

Digitized by Google

megjelent; itten mindjárt hozzá kezdettek a bajvíváshoz, és három nap három éjjel mindig tartott a verekedés; összejöttek a körüllévő fejedelmek a nagy fegyverecsattogásra, végre mégis erőt vett János az ezüstországi királynén, és összevágta. Kérte a leánya, szedhesse össze az anyja testét, s János megengedte. Ezek után az ott lévő fejedelmek bevitték és másodszor megkoronázták úgy mint Ezüstország királyának.

Itten kezde az ifju gondolkozni, eszébe jutott, mit monda neki a keresztanyja, hogy haza kellene mennie; s megindula haza felé. Sok fáradsága után már haza érkezett, és ime a tenger szélén találja keresztanyját, kapja a kardját s úgy hozzá vágott, hogy a kardja azonnal hátra hajlott. Erre a keresztanyja kinevette, min János igen elszomorodott; keresztanyja, ezt látván, megszólítá: ne búsúlj, mert annak úgy kellett megtörténni. S kérdezi, hol járt volna az ota; de ő mind ezekről semmit sem akart beszélni, hanem csak azon volt, hogy mielőbb láthassa édesanyját. Elment tehát keresztanyjával együtt az édesanyja látogatására, ki is nagy örömmel fogadá. Tudtára adta János, hogy az ő idehaza létéről senkinek ne szólana, mert el kell ismét mennie.

Digitized by Google

Igy töltött három napot az édes anyja házánál, azután elbúcsúzott, és útját vette ismét az Ezüstországba. Mihelyt megérkezett, minden rendelést megteve, hogy távolléte alatt az országot jól igazgassák a főbbek, s azzal útnak indult. Ujra megyen hegyen, völgyön, síkon, egykor ér a tenger partjára, és ott talál újra egy vén asszonyt. Mindjárt megszólítá: jó napot, öreg anyám. — Elfogadta az öreg asszony, és mondá: fiu, hogyan tévelyegtél ide? — Monda János: én nem tévelyegtem el, hanem a kénytelenség hozott ide. A vén asszony pedig jól tudta micsoda kénytelenség hozta oda, s azonnal kapja az aranyvesszőt, megvágja a tengert, a tenger ntat ad, és megfogja a vén asszony a János kezét s bevezeti az Aranyországba. Itten az aranyhajú leánynak igen megtetszett János, és kérte anyját, adná melléje inasnak, de anyja már előre gondolá szerencsétlen kimenetelét, tehát semmi módon azt meg nem nyeré, hanem a vén asszony jobban azon gondolkozott, mi módon veszthetné el azt a szép ifjut. Félre hivja egy különös szobába, és mondá neki, ne fogadja a leánya szavát, ha valamit mondana neki; s mindenkép kedvezett az ifjúnak és mindenfele kincseket igért neki, csak hogy azt megtartana; kérdezi azu

Digitized by Google

tán, mi akarna lenni? János csupán csikós akart lenni. Itten a vén asszony eleibe kezdi olvasni a ménest és mondá neki, hogy most menne vele, mind addig míg csak magától meg nem állapodik. Elmegy János a ménessel, megállapodott a kőszíklákon, itt az ifjú ledőlt és azonnal elszunnyadt Az aranyhaju leány azonnal észbevette hogy János elaludt, mindjárt felült az aranytátosára s elment hozzá; aluva találta; itten mindjárt felkölti, és ad neki egy aranyövedzőt és egy aranygyürüt. Ezek után a leány meg akarta ölelni, de ő, ugymint János nem engedte, mert eszébe jutott, mit parancsolt a vén királyné; a leány mondá, ne húzza magát, de János csak arra kérte, távoznék tőle, mivel ő a királynétól tartana; de a leány mondá: ha én itt hagylak, meglásd, mint fogsz járni. Itten az aranyhajú leány eltávozik Jánostól, és álmot eresztett reá. Elaluszik János, a ménes pedig megy a gyémánterdőbe, és nagy károkat tesz; fölébred János és néz mindenfelé, hol láthatná a ménest, de haszontalan tekingetett, mert már a gyémánthajú leány behajtatta s erősen strázsáltatta. Elindult János keresni, és búsúlt a rajta történt szerencsétlenségén; s midőn így fel s alá járna, egykor hozzá mene az aranyhaju leány, és mondá: nem-e

Digitized by Google

mondám, hogyha eltávozom tőled, károdra lesz? Hanem egyebet ne tégy, mert már várakozik reád a gyémánthaju leány, menj el a gyémántvárhoz, mihelyt meglát a gyémánthajú leány, azonnal mindjárt elereszti a ménest. Ment tehát János a gyémántvárhoz: mihelyt meglátta a gyémánthajú leány, mindjárt megszólitá: no, szép virág, hol jártál oly sokáig? nem-e az aranyhajú leánynyal szerelmeskedtél? Hanem csak hajtsd el a ménest, majd eszedbe juttatom én azt még neked Itten megy az ő ménese a kösziklák felé, és a lovak közül egy kanca megellett kettőt, az egyik ezek közül is szép volt, a másik pedig igen sovány; ez semmi módon nem mehetett, tehát kénytelen volt János fölvonni vállára és úgy vinni. Mikor jó darab ideig vitte volna a csikót, megszólal hozzája, tenné le, és már most ő fogja vinni mint gazdáját. Fölült reá János, és mennek haza felé; ujra megszólal a lova: tudod-e édes gazdám mit kell cselekedni? — Feleli János: nem tudom. — No mihelyt haza érünk, fülmégy a vacsorához, ott az aranyhaju leány majd mindenféleképen fog neked kedveskedni, de te azt csak semminek nézd; mikor elvégezted dolgodat, jöj tüstént le, el fogunk menni a tenger fenekére a bátyámhoz. — Itten fölmegy János a

Digitized by Google

cselédszobába, az aranyhajú leány mindjárt leült mellé és beszélgetni kivánt vele, de János semmit sem akart szólani. Megvacsorál János, és lemegy az akolhoz; mondá a csikó: no, édes gazdám, ülj reám és menjünk a bátyámhoz. El is értek nem sokára; itten a csikónak bátyja volt aranytátos, és mindjárt mondá: no, édes gazdám, eljöttél? — Monda: eljöttem. — Fogd tehát ezt az aranypatkót, melyben van háromszáz hatvanhat szeg hogy ha reám szükséged lesz vagy ha valami bajba esel, tehát csak húzzál ki belőlök egy szeget, azonnal mindjárt segítségedre leszek.

Az aranyhajú leány nyughatatlan volt és szomorkodott, hogy nem viszonozta szeretetét János, kivel ő annyi jót kivánt tenni.

Haza ért János a kapott ajándékkal; itten a leány mindjárt mondja: menne vele a gyémántvárba mulatságra. A vén királyné észbevette hová akar menni leányával, tehát mindjárt a siralomházba tétette s másnap fölakasztatta. Búsúla csikója az ő gazdája elvesztése után, s azért gondolá, jó lenne elmennie bátyjához tanácsot kérni. Elmegy, elbeszéli a gazdáján történt szerencsétlenségét; feleli erre a bátyja: föl fog támadni még az életre a te gazdád és az enyém, mert az aranyhaju leány azon lesz; csak te térj visz-

Digitized by Google

sza. Visszatért a csikó azon helyre, hol Jánost felkötötték, oda érkezett nem sokára az aranyhajú leány, és megkapván kését, levágja Jánost és megkeni, s azonnal fölébred. Ekkor János boszút akar állani az aranyországi vén királynén, azért mindjárt kihúzott a patkóból egy szeget, s tüstént ott termett a csikónak a bátyja, az aranytátos, s monda neki: ülj fel és menjünk. A vén királyné udvarába beugrat János: No, te vén asszony, jöjj az én halálomnak elkövetett helyére és boszut állok rajtad. A vén banya, ugymint az aranyországi királyné, nem késedelmeskedett, hanem a rendelt helyen megjelent; János mindjárt el kezdette vele a verekedést, és utoljára győzedelmeskedett s összedarabolta, és azután a jelenvaló fejedelmek Aranyország királyának koronázták. — Ezen verekedésnél jelen volt a gyémánthajú király leány, a ki Jánost föllöttébb kedvelte.

Most már János volt Réz-, Ezüst- es Aranyország kiralya. Megunta a sok bujdosást. Miután koronazásának vége lett, a fejedelmek mindnyájan, kiki a maga országába, visszatért: itten gondo kozik magában János, nogy most mitevő legyen? el nem tudta határozni dolgát; kiment tehát egy erdőbe a paripáján lovaglani, és ismét mély gondolkoza-

Digitized by Google

sokba ereszti magát. Egykor gondolja magában: bár csak itt volna a keresztanyám, hogy adna nekem tanácsot, mitévő legyek. Alig végezte el e gondolatját, s ime szeme előtt látja a keresztanyját. No, fiam János, hogyan vagy? — Igen jól vagyok, de most nem tudom, mittévő legyek. — Nem egyebet, hanem a gyémánthajú leányt, ki az én néném leánya, ki reád születésed napjától várakozik, meg fogod kéretni, és azon a nyert országaidon fogsz uralkodni. Megyünk tehát, fiam János, a gyémántvárhoz.

És mihelyt Jánost meglátta a gyémántországi királyné az ő húgával jönni, mindjárt eleibe ment, és őt mint jövendőbeli vejét örömmel fogadta; a leány meg nem tartóztathatta magát, hogy Jánost meg ne ölelje, sok sürü könyhullatásokat ejtve, ezen kedves Jánosáért vérzett szive nem szólhatott.

Ezek után János a gyémánthajú leányt elvette feleségének, és megesküdtek; az esküvés után elmentek mindnyájan a János édesanyjához, ki őt nagy örömmel fogadta. Igy tehát odahaza levén mint egy külsőországi király, a városban levő főuraknak vendégséget adatott, melyre maga a király, ki a városban lakott, megjelent. Ott sok min-

Digitized by Google

denféle beszélgetés jött elől, de János legkisebbet sem szólt végbevitt dolgairól. Csodálták a felesége ékességét, csodálták az ő réz, ezüst, arany és gyémánt szőrű paripáit. Miután a vendégségnek vége szakadt, akkor János az ő rezidenciáját a királynak ajándékozta, és elment édesanyjával a felesége országába; ott országolván sok ideig, számos szép magzatokkal dicsekedett.

Digitized by Google

X.

JANKALOVICS.

Egyszer volt egy királyi város, és abban a királyi városban volt egy szép királyfi, és annak volt egy hiteles inasa. És kiment a királyfi az inasával sétálni a kenderes kertek alá, és ott három testvérleány kendert nőtt, és a legnagyobbik azt mondá: ha őtet a királyfi elvenné feleségül, hát ő egy szál kenderből csinálna annyi fejérruhát, hogy az egész ármádia megérné vele három esztendeig; a másik pedig azt mondá, hogy egy szem búzából csinálna annyi kenyeret, hogy az ármádia megerné vele négy esztendeig; a harmadik pedig azt mondá, hogy ha őt a királyfi elvenné, tehát szülne két aranyhajú magzatot. Es ezeket az inas mind hallotta, s mondá a királyfinak mivelhogy oly hiteles inasa volt: Felséges királyfi, egy újságot hallottam a sétálásunk között, hogy azon három leány közül, ki a kendert nőtte, meglátván felségedet, ázt mondta a legidősb: ha engem a ki

Digitized by Google

rályfi elvenne feleségül, egy szál kenderből csinálnék annyi fejérruhát, hogy az egész ármádiának elegendő lenne három esztendeig; a másik pedig azt mondá, hogy ő szülne egy szem búzából annyi kenyeret, hogy az ármádiának elegendő lenne négy esztendeig; a legkissebb pedig azt mondá, ha őt elvenné feleségének, tehát ő szülne két aranyhajú magzatot. — Ez mind jó volna, kedves szolgám, feleli a királyfi; de mégis legjobban tetszik nekem az, ki a két aranyhajú magzatot szülné. — Már most pedig azon volt a királyfi, mennél hamarább megláthassa az ő jövendőbeli mátkáját; befogatott a hintóba s elhozatá, és elvette feleségének, féléesztendeig volt vele, s következett, hogy háborút kelle tartania más fejdelemmel s el kelle mennie Tehat lakott az udvaraban egy banya, arra bízta feleségét, hogy reá legnagyobb gondot viselne. Mikor a királyfi távol vala, következett a királyné gyermekszülése, és mikor megszülte a két aranyhajú gyermeket, a vén banya mindjárt egy elkészitett ládába tette s a tengerre ereszté, a királyné ala pedig két kopókölyköt teve. Nem vette észre a királyné hogy magzataival mit csináltak, mivel nagy faidalmak között magán kivül volt. Mi okból cselekedte ezt a vén

Digitized by Google

banya? abból, hogy volt neki egy hajadon leánya, tehát azt akarta volna a királynak feleségül adni. Itten a királyné a két kopót mint saját gyermekeit neveli; az udvari tanácsnok megírta a királynak, mily magzatokat hozott a világra az ő felesége. Hagyjuk a királyt a sok bú között.

A ládába tétetett két gyermek megy a tengeren; a partján lakozó molnár minden pénteken és szombaton halásztatott a szegényes számára; e tájban pénteken és szombaton egész délig halásztatott, és semmit sem foghatott; délután kivete a hállóját, hát mindjárt a kis láda belé akadt. Mihelyt érzi hogy valami volna hállójába, azonnak kihúzta, s látta benne a ládát; ennek igen megörült s hazavitte a feleségének s felbontá; hát benne találja a két aranyhajú gyermeket, kik arany almával játszodoztak akkor is. A molnár mindjárt dajkát fogadott nekik; az egyik gyermek volt, a másik leány; amaz többet nőtt egy holnap alatt, mint más gyermek esztendő alatt. Annakutána hogy a gyermekek felkaptak iskolába jártatta őket a molnár, s mikor már jól kitanúlt mind a gyermek mind a leány, a molnárné a leánykát kifogta az iskolából, mivel annak nagyobb tudományra szüksége nincs, hanem a gyermek

Digitized by Google

folytassa tovább is az iskolát. Mivelhogy a leánykát már most a molnárnénak mintegy segítségül odahaza tarták, elküldé a kútra korsoval vizért; alig tett néhany lépést, eltöri a korsót. A szép kis leányka nagy sírással visszajő, kérdezi az anyamolnárné, mert azt vélte anyjának, oly sirva látván, s vigasztalá: ne sírj, leányom, vedd azt a másik korsót s menj el vizért. Elmegy ismét, és mikor már megtöltött korsóval visszatért volna, amint a pitvarajtót be akarná csukni, akkor üti az ajtóhoz, és ime megint eltöri a korsót. Itten mondá a molnárné: már bizony ha magam lánya volnál, ennyi tett vigyázatlanságodért megbüntettelek volna. A leányka jól hallá s újra igen elszomorodott, hogy nem tudná ki az apja s kicsoda anyja. A gyermek haza jön az iskolából, mindjárt előbeszéli magok között a leányka a testvérének, hogyan járt a korsóval s mit mondott anyjok, hogy ha saját magzata volna, azon tett karért már megbüntette volna. Igy tehát mind a két gyermek átlátta a molnárné beszédéből, hogy ők nem lennének az ő magzatai, eltökélték tehát magokban, hogy minél előbb el fognak innen menni s addig bujdosni, míg csak az ő igaz atyjokra s anyjokra reá nem találnak. Itten a két gyermek harmadnap mondja a

Digitized by Google

molnárnak és molnárnénak, hogy elmennek, mivel fel akarják keresni szülleiket. A két öreg sír és eleget marasztá, de mind haszontalan, minthogy nem volt mást tenni, erővel nem tartóztathatta, hanem útnak eresztette őket három pogácsával és három márjással.

Mentek ők az úton, s előltaláltak egy öreg koldúst; ez kérte, hogy a mivel az isten megáldotta őket, azzal segítenék. A leányka mondja: adjunk ennek az öregnek egy pogácsát, és egy márjást. Es igy elmentek tovább. Alig mennek, ismét elejekbe akadt egy öreg koldús, s kérte nogy a mivel őket az isten megáldotta, azzal segítenék. A leányka ismét mondá hogy adjanak neki egy pogácsát és egy márjást. Már most csak egy pogácsa és egy márjás maradt. Mennek ismét tovább, alig hogy mennek kétszáz lépést, elejekbe akad a harmadik koldús, s hasonlóképen kéri, hogy a mivel őket megáldotta az isten, azzal segítenék. Itten a leány megint mondja: adjuk neki még azt a pogácsát és azt a márjást. Igy már minden eleség és pénz nélkül maradt a két gyermek Folytatják tovább is az útjokat; egyszer megéhezik a leányka és mond: bátyám ehetném, nézd a tarisznyát, ha volna benne egy kis kenyérmorzsa, azt is jóízuen megenném. Megtekinti a gyermek a

Digitized by Google

tarisznyát s benne látja mind a három pogácsát és a három márjást; leültek tehát a fa alá s kenyereztek. Itten jön hozzájok két öreg ember s kérdezi őket, hogy mi járatban volnának; mondják, hogy atyjokat s anyjokat keresnék. Felele nekik a két öreg: fiaim, jót tettetek három koldussal, annak jutalmát veenditek s reá akadtok szüléitekre. Ekkor az egyik öreg elkiáltja magát: Jankalovics jer elé! Jankalovics mindjárt ott termett, s mondá neki az öreg ember: no Jankalovics, e két gyermekkel ismertesd meg az atyját és anyját, két lélekért. Erre Jankalovics keresztül fordúlt a fején s lett belőle egy szép paripa, s mond a királyfinak: királyfi, ülj reám mind húgostól, s szólj, úgy vigyelek-e mint a szél vagy pedig mint a gondolat? Csak azon vette észre magát a királyfi, mikor a varos alá vitte, ahol király atyja lakott.

A királynét pedig, mihelyt a király a hadból megjött, meg nem öleté, hanem egy bivalbőrbe varratta s a templom elébe tétette oly parancsolat alatt, hogy minden bemenő a templomba a királynéra fújná az orrát és reá köpne; s napjában csak egyszer kapott eledelt. Igy nyomorgott a szegény királyné, a vén banyának a leánya pedig lett a királyné.

Azon említett város alatt, ahová vitte

Digitized by Google

öket Jankalovics, satort húztak, s mondta nekik Jankalovics: tudjátok-e mit? ma háromszor mennek a templomba; mikor ti beléptek, ne cselekedjétek amit a többiek, mert ott a templom előtt van egy asszony bivalbőrbe bevarrva, s mindenki leköpi a király parancsolatjából, de ti ne tegyétek, hanem jól vigyázzatok magatokra hogy ne aredáljanak, s mielőtt a pap elvégezné a misét, jőjetek ki, mert máskép a király megaredáltat benneteket.

A király mindjárt, mihelyt meglátta, csodálta ennek a két gyermeknek szépségét, s szemmel tartá, hogy parancsolatját nem teljesíték; de ők nem várták el a mise végezetét, s mielőtt a király észrevette volna, már akkor eltávoztak s kimentek a Jankalovicshoz Mond ez nekik: No még tizenegy órakor elmentek a templomba, de most még annyi időt se késsetek, mert a király még patrolokat is állíttat, hogy kézre kerithessen benneteket.

Ők tehát tizenegy órakor mennek ismét a templomba, és a király mindjárt szembe vette őket, mihelyt a templomba léptek, s kivált azért, hogy azon személyt, ki a templom előtt bivalbőrbe varrva kitéve volt, meg nem köpék. Ben vannak tehát a templomban, áll a mise, de ők, amint megparancsolta Janka-

Digitized by Google

lovics, még annyi ideig sem maradtak ben mint először, tehát a király ismét nem végezhette el föltett szándékát, megint nem foghatta meg őket. Mikor harmadszor kellene megint menni a templomba, megmondá nekik Jankalovics: már most megaredál benneteket, mert nem fog bemenni a templomba, hanem katonákkal vár be titeket a templomajtóban; hanem azért meg ne ijedjetek, s ha kérdezi miért nem tartjátok meg a királyi parancsolatot, feleljétek, hogy ti mint idegenek nem tudjátok a parancsolatot és szokást: és ha vacsorára hivand magához a király, azt feleljétek neki, hogy nem vagytok érdemesek e tisztességre. Ugy is lett. Mivel a királynak igen nagyon megtetszett a két gyermek, mondá nekik, hogy szivesen várná vacsorára, tehát ne vessék meg udvarát. A két gyermek ajánlkozott hogy elmegy, de vacsora előtt még kimentek Jankalovicshoz, s ez mondá nekik: ugy-e hogy megaredáltatott s meghitt benneteket vacsorára a király? Menjetek el, és majd mikor a vacsora fölött beszélget veletek s igérni fog mindent, de ti ne kérjetek egyebet csak annyi helyet, menynyit inastok egy fertályóra alatt cigánykerékkel körülkerül. Ugy lett. Erre a király azt igérte hogy nem amennyit egy fertályóra

Digitized by Google

alatt hanem a mennyit harom nap alatt körül kerül cigánykerékkel, ad nekik. A két gyermek vacsora után visszament Jankalovicshoz, s kérdi tőlök Jankalovics: megigérte-e a király? — Meg, és nem csak annyit, hanem annyit harmadnapig be tudsz hányni kerékkel. A király alig várta hogy az felviradjon, hogy annak a két szép gyermeknek tett igéretét beteljesitse, s felviradtkor feleségestől anyósostól a gyermekek sátorához ment. Kiált a királyfi: Jankalovics, jer elő. Jankalovics mindjárt ott termett, s parancsolja neki, a királyfi: no amennyit ültenész egy fertályóra alatt. És akkor neki indúlt Jankalovics, s háromszáz kilencven kilenc mérföldet hányt be a kitüzött idő alatt. Akkor esett le a vén banyának s a leányának az álla, mikor meglátta Jankalovicsnak az ő nagy próbáját, s mondá leányának: az eszi meg a te fejedet és az enyémet is, kiuek helyt adtál a határodon; hanem vagy dicsértél meg vagy nem valaha valakit, de dicsérd meg ezt a két gyermeket, és mondd, hogy nem láttál soha ily gyönyörü szép két gyermeket mint ők, és ily szép sik földet mint amilyent a királytól kaptak, hanem van a forró tengerek között egy szép aranyvár: hogyha azt a szép aranyvárat erre a

Digitized by Google

szép sik földre tehetnék, akkor lenne még szép.

Azután pedig hogy a király feleségestől anyósostól elment, kérdi Jankalovics a királyfitól: mit beszélt neki az a vén banya? — Azt mondá, hogy van a forró tengerek közt egy aranyvár, hogyha azt e sik földre tehetnénk, akkor lenne még gyönyörü ez a szép sik föld mit a királytól kaptunk. — Feleli Jankalovics: legkissebb az aranyvárat ide hozni; s alig várja már az estvét, s mikor az estveli hajnal múlt elfelé, keresztül bukott a fején, lett belőle egy paripa, és mondja a királyfinak: ülj reám, királyfi! és mikor a királyfi gondolta hogy vajmi keveset haladtak még, hát már akkor az aranyvárnál voltak, és Jankalovics neki ment az aranyvárnak s mindjárt öszvekapta s takarodott arra a sik földre, és mindjárt kiállitá az aranyvárat, úgy amint a forró tengerek közt állott, és az egész városnak nagy világosságot adott. Észbevette azt a vén banya s mondá a leányának: az eszi meg a te fejedet meg az enyémet is, mert elhozta Jankalovics az aranyvárat, mit tizenkét sárkány őrizett. Így tehát a vén banya ezuttal el nem veszthetvén a királyfit, pakolt mindjárt a leányával s a királylyal a gyermekekhez, és mikor oda értek, mondá:

Digitized by Google

sohasem láttam még ily két szép gyermeket és ily szép aranyvárat ily szép sík földön; de — folytatá — van még a veres tengerek között egy aranysátor, hogyha még azt az aranysátort ez arany rezidencia eleibe tehetné, még sokkal szebb lenne mint most. Ezt a sátort pedig huszonnégy sárkány őrizte, mert a vén banya csak azon volt, hogy Jankalovicsot a királyfival elveszíthesse.

Miután a vén banya a királylyal és leányával haza ment, kérdi Jankalovics a királyfitól, mit mondott az a vén banya? feleli a királyfi: nem egyebet, Jankalovics, hanem hogy a veres tengerek között van egy aranysátor, hogyha még azt az aranyvár eleibe tehetnénk, tehát akkor lenne még szép. — Mond Jankalovics: Legkissebb az. Mihelyt az estveli hajnal múlik elfelé, Jankalovics keresztül bukik a fején s lett belőle egy paripa, és mondá a királyfinak: ülj reám, királyfi. Még azt gondolta a királyfi hogy még jó meg sem indúltak, mikor már a veres tengerek közt, az aranysátornál voltak. De Jankalovicsnak nem lehetett az aranysátorhoz közel menni, hanem a királyfit küldötte csak: az aranyláncokat vagdald el, mondá neki, ne gondolj az oszlopokkal, hanem kapd öszve a sátort s takarodj vele. Amint kijött a királyfi a sá-

Digitized by Google

torral, felült tüstént lovára, s ment az aranyvár felé. Mihelyt oda ért, már akkor a huszonnégy aranyágas ott várta; mindjárt kihúzta tehát az aranysátort, s az még nagyobb világosságot tett mint az aranyvár magában.

A vén banya mivelhogy nyughatatlan volt s mindig azon törte a fejét, mi móddal veszíthetné el a királyfit Jankalovicscsal együtt: mindjárt észrevette mihelyt kihúzta a királyfi az aranysátort; mondja tehát leányának: kelj föl, mert elhozta Jankalovics az aranysátort, hanem vagy dicsértél meg valaha valakit vagy nem, de megdicsérd ám ezt a két gyermeket. Azzal kiment leányostól és vőstől, s mondá a leány: sohasem láttam ily szép két gyermeket, s ily szép aranyvárat aranysátorostól. Mondá a vén banya: van még a jeges tengerek között egy aranyhíd, hogyha még azt ide hozatnák, még százszor szebb lenne mint most. Ezek után elment vőstöl és leányostól a városba. Monda Jankalovics: mit mondott, királyfi, a vén banya? — Nem egyebet, hanem hogy a jeges tengerek közt van egy aranyhíd, hogyha még azt ide hozhatnánk, akkor még százszor szebb lenne az aranyvár. — — Felele Jankalovics: az legkissebb. Mikor tehát elmulik az esthajnal.

Digitized by Google

Jankalovics keresztül bukik a fején és lesz belőle egy paripa, és mondá a királyfinak: ülj reám, királyfi. És mikor a királyfi nem is remélte, már akkor a jeges tengerek között voltak az aranyhíd mellett, mit harminchat sárkány őrizett. Mondá neki Jankalovics: királyfi, szedd öszve a hidat, és jöj el vele. És minél hamarább felült a lovára, és minél hamarább az aranyvárhoz sietett, és minél hamarább igyekezett az aranyhidat az aranysátor eleibe kihúzni.

De a vén banya viradtát sem várja, kinez az ablakon, hát látja hogy Jankalovics elhozta az aranyhidat; és mondja a leányának: Kelj fel, leányom, az eszi meg a te fejedet és az enyémet, kinek helyt adál a határodon, mert elhozta Jankalovics az aranyhidat; hanem vagy dicsértél meg valakit vagy nem, ezt a két gyermeket megdicsérd. És kimennek megint, s mondá a vén banya: soha sem láttam ily szép két magzatot ily aranyhajjal, és ily aranyvárat aranysátorral és híddal; hanem van a zöld királynak huszonnégy aranyalmafája, ha még azt a huszonnégy fát ide a híd eleibe tehetnénk, ó mely sokkal szebb volna. Ezuk után elmegy ismét vissza vőstől leányostól a városba. Kérdi mindjárt Jankalovics, mit mondott az a vén

Digitized by Google

banya? feleli a királyfi: nem egyebet, hanem a zöld királynak van huszonnégy aranyalmafája, hogyha azt a huszonnégy fát ide a híd eleibe lehetne tenni, mennyivel díszesebb lenne. — Mondja Jankalovics; az csekély dolog. Alig várja, hogy múljék el az estveli hajnal, keresztül bukik a fején, s lett belőle egy ló, s mond a királyfinak: ülj reám. Azt gondolta a királyfi, hogy még nem igen haladtak, és már akkor az aranyalmafáknál voltak. Mindegyik alatt külön-külön két-két sárkány, huszonnégy fejű, volt: de Jankalovics álomszellőt fújt reájok, s mind elaludtak, akkor neki ment Jankalovics az aranyalmafáknak, mind a huszonnégyet fölszedte, azzal visszafordúlt és az aranyhíd eleibe rakta sorjában.

Itten a vén banya az egész éjtszakát virasztotta, örömmel látta volna Jankalovicsnak és a királyfinak vesztét, s látja hogy a huszonnégy almafa az aranyhíd előtt volna Monda: kelj fel, leányom, az eszi meg a te fejedet és ényémet, kinek helyt adtál határodban, mert elhozta Jankalovics a huszonnegy aranyalmafát. Hanem vagy dicsértél meg valaha valakit vagy sem, de ezt a két szép gyermeket újra megdicsérd. Kimegy reggel a vén banya vőstől és leányostól együtt, és

Digitized by Google

mondja: sohasem láttam életemben ily szép aranyhajú gyermekeket, ily szép aranyvárat aranysátorral, aranyhíddal és ily szép huszonnégy aranyalmafákkal; de még van a fekete tengerek között egy muzsikafa, ha még azt ide hozhatná, hát még százszorta különb volna. Elment a vén banya a városba; most már, gondolta, minden bizonynyal vége mind Jankaloviesnak mind pedig a királyfinak. Itten kérdi Jankalovics, mit mondott a királyfinak a vén banya? Hogy a fekete tengerek között van egy muzsikafa, ha még azon fából hozhatnánk egy ágat, akkor lenne igen szép a mi várunk. Mondja Jankalovics: mindent megtettünk, de azt, nem tudom, hogy fogjuk megtenni. Alig várja Jankalovics hogy az estveli hajnal elmúljék, keresztül fordúl a fején s lett belőle egy szép paripa, s mondja a királyfinak: ülj reám, királyfi. És mennek mendegélnek igen nagy darab földet, és mikor már a Világ-vámjától három mérföldre voltak, azt mondja neki: királyfi, szállj le most rólam. Akkor leszállt a királyfi, s Jankalovics a földhöz vágja magát s lett belőle egy mákszem, mit az ő parancsolatára, a királyfi a zsebébe tett. És monda Jankalovics: no, királyfi, vagy dicsértél meg valaha valakit, vagy nem, de megdicsérd a Világ-vámját.

Digitized by Google

Elérkeznek a Világ-vámjához, mert a királyfi úgy ment mint a gondolat, s köszönti: adjon isten szerencsés jó estvét, édes öreg apám uram. — És az öreg fogadván: adjon az isten teneked is, édes fiam. — Mond a királyfi: sohasem láttam ily szép vén embert mint kend, édes öreg apám Világ-vámja. — Felele a Világ-vámja: én is már háromszáz kilencven kilenc esztendeje mióta Világ-vámja vagyok, sok szép ifju keresztül ment rajtam, hanem még én sem láttam ily szép ifjat, mint te vagy, kedves fiam. No ne félj semmit, te szerencsés leszesz jarasodban, miben igyekszel.

S azzal megindúl a királyfi; mikor már három mérföldet ment túl a Világ-vámján, akkor kingrik Jankalovics a zsebéből és mondja; no jó szerencséd hogy úgy tudtál a Világ-vámjának kedvére beszélni, mert ha megtudta volna hogy én zsebedben vagyok, oly apróra őröl mint a máknak kilenced része. Mert a Világ-vámjának oly fogai voltak mint egy szántó vas, és azon kellett keresztul menni. Ekkor Jankaloviesból megint ló vált ott és felült réá a királyfi és megindúltak; megint mentek jó darab földet, annyira hogy a fekete tengert elérték, hol a Jankalovics bátyja volt a tengeren. Beköszön a bátyjá-

Digitized by Google

nak: jó szerencsével, bátya. — Hozott a szerencse, öcsém; mert háromszáz kilencven kilenc esztendeje hogy egymást nem láttuk, mivel a Világ-vámjától nem tudtuk megkeresni egymást. Hanem, öcsém, mondd meg, mi járatban vagy s mi okon jöttél hozzám? — Felel Jankalovics: nem egyébért, bátyám, hanem vagy tettél valaha jót vagy nem, tehát most tégy. — Ami telik tőlem, öcsém, éretted mindent. — Nem egyebet, bátyám, hanem hozz nekem a muzsikafából egy darabot, mert én igen elfáradtam. — A Jankalovics bátyja belé ült a ladikba a fekete tengeren, és úgy meglökte a ladikot az innenső végén, hogy a túlsó részén hat mérföldet csúszott a szárazon, s azzal ment a muzsikafához, leszakít róla egy galyat, s azzal megindúl a ladikja felé. Mikor a galyat belé teszi a ladikba s maga is belé ült, meglöki az evedzőjével ugy, hogy még az innenső részén tizennyolc mérföldet csúszott a szárazon, mivelhogy úgy megijedett. Mert azon egy galy után 68 sárkány rohant. Jó szerencséd, Jankalovics, hogy a tengernek innenső részén meg nem kaptalak, mert sohasem örölted volna meg senki szerencséjét, mint eddigelé, ordítá utána a sárkány. Akkor megy Jankalovics az öcséhez, felkölti és mondja: jó szerencsét

Digitized by Google

kívánok az útra, isten hirével már elmehetsz. Jankalovics akkor lóvá vált, és a királyfi rea ült, s útnak indúltak a Világ-vámja felé. Mikor három mérföldnyire voltak tőle, mondja Jankalovics a királyfinak: szállj le rólam, királyfi, mert nekem már nem lehet tovább menni. S leszállt a királyfi, Jankalovics pedig egy mákszemmé vált megint s mondja a királyfinak. vagy dicsérd meg a Világvámját vagy nem, de most megdicsérd, mert ha megtudja hogy nálad vagyok, úgy megőröl bennünket mint egy máknak kilenced része. Közeledvén a királyfi a muzsikafával a Világ-vámjához, így szól: adjon isten szerencsés jó reggelt, édes öreg apám; bejártam jobb részét a világnak, és sohasem láttam oly szép vén embert mint maga, öreg apám Világ-vámja. — Felel a Világ-vámja nem tudom, fiam, csúfságból mondod-e vagy nem, mert ha tudnám hogy csúfságból teszed, úgy megőrölnélek mint egy máknak kilenced része. — Mondja a királyfi: nem biz én, öreg apám, mert én nem szoktam csúfolódni hanem igazán beszélni. — S mond a Világvámja: Isten hírével elmehetsz, fiam. — Még három mérföldet ment a királyfi gyalog túl a Világ-vámján, akkor kiugrik zsebéből Jankalovics s lóvá válik, és a királyfi felült reá,

Digitized by Google

és mondja a királyfinak: nézz hátra, királyfi és mondd: sohasem láttam oly csúnya vén embert mint te vagy Világ-vámja. És erre a Világ-vámja azt kiáltja: no jó szerencséd, Jankalovics, hogy nem tudtam hogy a királyfinál voltál, mert majd megtanitottalak volna! s azzal mérgében a földhöz vágja magát, és csak a nagy szélvész támadott belőle, és azota nincs Világ-vámja hogy Jankalovics megcsúfolta. Ezzel útnak indúltak a muzsikafával, s elérték az aranyvárat; mind az egész város fölébredett a fa zengésére. S akkor Jankalovics mind a négy szegletére az aranyvárnak, s mind a huszonnégy almafára egy-egy galyat tett a muzsikafából, kinek zengésétől még a szózat sem hallatszott az aranyvár körül.

De a vén banya már akkor nem hogy alhatott volna, de bújában sehol helyét nem találta, s mondja a leányának: az eszi meg a te fejedet és az enyémet, kinek helyt adál batárodon, mert elhozta Jankalovics a muzsikafát: De vagy dicsértél meg valaha valakit vagy sohasem, azt a királyfit dicsérd meg. Kimennek mindhárman a királyfi tiszteletére, és mondja a vén banya: no sohasem láttam ily szép két aranyhajú gyermeket, ily aranyvarat, aranysátorral, s aranyhidat aranyalma és muzsikafákkal. S mondá Jankalovics,

Digitized by Google

hogy a királyfi invitálná a királyt minden udvari cselédestől magához ebédre. S mond a királyfi Jankalovicsnak, mikor már a király elment: de mit adunk a vendégnek, mikor üres a konyha? Feleli Jankalovics: ne búsúlj rajta, csak azon légy hogy eljöjön a király minden udvari cselédestől. S azzal mindjárt öszvetüt háromszáz kilencven kilenc karszéket a vendégek alá, s fordúl a kiralyhoz, hogy jönne minden udvari cselédestől, mert már minden készen van, s azzal visszatért a várba; utána ment a király egész udvarával. Mikor bejöttek az ebédlő szobába, Jankalovics mindenkit rangja szerint ültet az asztalhoz, s betülteti mind a karszéket, csupán egy maradt üresen; s mondja a királynak Jankalovics: még egy cseléd hibázik, s lehet hogy a legkedvesebb. Itten a királyfi mindösszenézi ki hihaznék az ő legkedvesebb cselédei közül, s mond: nem tudhatom, ki lehetne az.— Felel Jankalovics: még az is a felséged cselédje, aki bivalbőrbe varrva van a templom eleibe ország csúfjának kitéve, s azt is ide kell hozni. Mindjárt akart érette menni a vén banya, ki miatt a szegény királyné szenvedett, de Jankalovics nem engedé, nem lehet, ugymond, hogy vendég menjen érette, mert én azért vagyok mint cseléd. Elment tehát a királyné

Digitized by Google

hoz a templom elibe, s úgy szét metélte róla a bivalbőrt, hogy még a madár sem rakhatott volna fészket, akkor ölébe vette a királynét s bevitte az aranyvárba, s mivelhogy a király mellett levő székbe senki sem ülhetett — mert ha belé ült a vén banyának a leánya, ki mint királyné volt, tehát a székből mindjárt kivettetett — abba tette tehát a bivalbőrbe bevarrott királynét.

Mikor a vendegek mind ben voltak, hogy egysem hibázott, bemegy Jankalovics a konyhájába s megrúgja, kiugrik belőle huszonnégy szakács és a fáinabb-nál fáinabb ételek s italok készültek a konyhán. Hordják az ételt befelé az inasok, és a vendégek vígadnak; mikor már ebéd után jó kedvők volt s egyről másról beszélgettek, bezzeg főzte ám Jankalovics a taplót, mert mindig a banya felé forgatta a vizes lepedőt. — Mikor már kibeszélte mindenik magát, Jankalovicsra, mint utolsóra került a beszéd. A többi közt volt egy királyfi, a ki elvett egy hajadonleányt, — úgy kezdi beszédét,— a ki megszülvén, két aranyhajú gyermeket hozott a világra; de mivelhogy a király a két gyermek születése napján nem volt oda haza, mert ellenségre kellett az ármádiával mennie, hitvesét egy vén banyára bízta. Mikor a királyné a

Digitized by Google

két aranyhajú gyermeket megszülé, az a tűz alá való vén banya a két gyermeket elrejté tőle, egy kis ládába tétette, s a tenger vizére ereszté és a királyné alá két kopókölyköt tett. Mikor a király hazaérkezvén az ellenségtől, az ajtót benyitja hitveséhez, hát már a két kopó erősen megtámadta, min ő igen elszomorodott s hitvesét, méltatlan büntetéssel, bivalbőrbe varratá, s a templom eleibe kitéteté. — Mond a király: abban igazságod van, fiam, Jankalovics. — A két aranyhajú gyermeket, folytatá Jankalovics, kifogta a fekete tenger partján lakozó molnár s fel is tartotta, s azon megismerbeti a felséges király ártatlan hitvesét és két aranyhajú gyermekét, kikkel én is megismertetem szüléiket. — Köszönöm mond a király, hogy ezt a jót tetted velem, hitvesemmel és gyermekeimmel.

És vagy volt oly mulatság vagy soha; de volt ám akkor, midőn Jankalovicsnak két nagy szarva támadott s az egyikre ölti a vén banyát, a másikba leányát, és elment ezen két neki igért lélekkel.

Igy volt vége a gyermekek bujdosásának, és oztán éltek boldogabb napokat.

Digitized by Google

XI.

A HÁROM TANÁCS.

Történt Ugocsa vármegyében Csedreg faluban, hogy egy gazda embernek felesége meghalálozott; ők pedig mindketten azt fogadák, hogy akármelyik hal meg közülök hamarébb, a másik megmarad özvegynek holtig. Tehát a parasztgazdának meghalván a felesége, ő meg akarta tartani fogadását, gazdasszonyra pedig nagy szüksége volt, mert a nélkül igen nehéz a gazdaságot folytatni; a fia tiz éves vala, tehát meg nem lehetett házasítani; így volt hát gazdasszony nélkül három évig. Ekkor a fia tizenhárom esztendős lett, tehát megházasítja egy tizenhét éves leánynyal; de a fiu a ki megházasodott, még némelykor elment a gyermekekkel játszani. Első az aratás ideje, kimegy a gazda a munkára és megparancsolá a menyének, küldene ki férjétől enni; főzött tehát a menyecske tejben kását, és odadta férjének, vinné ki az atyjuknak és a munkásoknak. Ő te-

Digitized by Google

hát elmegy az étellel, a falun kivül játszanak a gyermekek bikát, hivják öt is; letette az ételt és játékba indult; játszanak, s meg is éheztek, kapják, a kásához ültek és megették. Már most gondolja a derék házas ember, hová megyek az üres edénynyel? s indúl haza felé, haza is ér; mindjárt kérdezi a felesége: hát oda vitted az ételt? — Dehogy vittem, mikor a gyermekek falun kivül elvették és megették. — No várj, csak jöjön haza az atyánk, majd megkapod a kutyaporciót. — Hazajön a dologból az öreg gazda a munkásokkal, mindjárt mondja a menyének: no, édes leányom, miért nem küldöttél enni? — Én küldöttem, de a férjem megeteté a falun kivül a gyermekekkel, akikkel játszott. — Feleli az öreg gazda: édes menyem, tehát semmi az, ne szólj neki felőle. — Másnap ismét dologra megy az öreg gazda a többi munkásokkal, ismét meghagyá, hogy ételt küldene a menye; fogadta hogy minden bizonnyal fog küldeni; főzött tehát túrós csikot s parancsolá a férjének, hogy vinné ki az atyjuknak az ételt. Elmegy ő az étellel, már most föltette magában, hogy pajtásaival játékba nem ered, sem pedig az ételt meg nem eteté velök. A falun kivül volt egy erdő amin keresztül kellett mennie, beért az erdőbe,

Digitized by Google

a gyermekek pedig, kik pajtásai voltak, ismét hivják, hogy menne rigót szedni; elmegy velek, s addig addig mászkáltak a fákon, hogy megéheztek, tehát újra megették az ételt, és valamin összevesztek, s a mellett hogy a túrós csikot megették, megis verték és a szélkét eltörték. Megy ő már most haza felé sírva, látja a felesége hogy sírva jön a férje, kérdezi mi baja volna; feleli hogy a gyermekek megették a csikot, a szélkét eltörték és őt megverték. Akkor elővette a felesége és helyesen megverte. Hallotta pedig, hogy szégyen ha a feleség megveri férjét; tehát nem is várta az atyja hazajövetelét, s elbujdosott.

Megy már ide s tova az országban s egy városba ér, hol egy gazda ember lakott, kinek nem volt semmi magzata. Mivelhogy igen szép gyermek volt, tehát felfogta őt örökbe és iskolába jártatta. Tanúlt az ifju igen jól, s a gazdag embernek nagy öröme lett a felfogadott gyermekben. Jár ő már az iskolába huszonhárom éves koráig; ekkor mondja a fogadott apja: fiam, elegendő már a te tudományod, tehát már most időd van a házasságra. Feleli a legény: kedves atyám, én meg nem házasodhatom. — Miért nem? — Azért mert feleségem van, aki miatt elbúcsúztam hazámtól és ide vetődtem; mert fia-

Digitized by Google

tal koromban meg kellett házasodnom, mivel az atyám felesége meghalálozott, ők pedig megfogadták, hogy sem az atyám meg nem fog házasodni, sem pedig az anyám férjhez többé nem megy; az anyámnak a halála történt hamarább, és az atyám, fogadását meg nem akarván szegni, tizenhárom éves koromban megházasított, nekem pedig még akkor is megvolt a gyermekekkel való játékra hajlandóságom. Küld egykor ételt a tőlem a feleségem az atyámnak és vele dolgozó munkásoknak, én pedig játékba estem a gyermekekkel a falun kivül, elfáradtunk és megettük az ételt; ekkor csak haza mentem nagy szomorúan, akkor általnézték; másnap is küldenek tőlem ételt, de hogy egy erdőn kellett keresztül mennem, ott találtam a többi gyermekeket, a kik madarásztak, tehát hívtak ők is rigót szedni, reá álltam, a sok járkálásban elfáradtunk és megéheztünk, tehát ismét megettük az ételt; evvel haza megyek; itten a feleségem kérdezi, hogy elvittem-e az ételt? mondám hogy nem vittem, hanem a gyermekek megették és a szélkét is eltörték. Itten előkap a feleségem és megver; hallottam pedig, hogy szégyen volna az, ha a feleség férjét megveri, tehát azon okból eljövék hazám ból és ide jöttem. — Erre feleli a fogadott

Digitized by Google

apja: no, fiam, már, tudom, hogy ezután nem ver meg a feleséged; itten ad neki pénzt elegendőt az útra, kikisérte mind a fogadott apja mind az anyja, és mondották: no, fiam, egyebet nem mondok, hanem a járt utat a járatlanért sohase add; ahol szép azaz fiatal korcsmárosné és öreg korcsmáros van, vagy pedig fiatal korcsmáros és öreg korcsmárosné, soha oly korcsmában meg ne hálj; és az estveli haragot hadd reggelre, a reggeli haragot pedig estvére.

Ezt mind jól eszébe tartotta a fiu, ezek után megköszönte minden jótéteményeiket és elvált. Megy már ő haza felé, itten előtalál két furmányos szekeret, akik meg voltak drága portékával terhelve; összeakadván, ezek is azon nemzet voltak ki ő; megszólítá mindjárt a magok nyelvén: jó napot, urak. Ezek felelik: jó napot az úrnak; s tovább beszélgetnek, hogy hol járt volna. Mondá, hogy itt s itt járt iskolába. A furmányos szekereket, mivel igen meg voltak terhelve és lassan mentek, el akarta hagyni, de ezek a kereskedők, akik voltak nyolcan, minden kocsinál négy-négy és egy-egy kocsis, ló pedig minden kocsiba hét-hét, tehát kérték a kereskedők hogy barátság okáért mint földi, maradjon velek. Nem bánom, mondá, s felült a sze-

Digitized by Google

kérre. Mennek, már beestveledett, s amint mennek, itten volt egy vak út. Mondák a kereskedők: menjünk ezen az úton, hamarább érünk abba a városba. — De, földiem, sohase adjuk a járt utat a járatlanért; de nem beszélhette reá őket. No de én nem megyek ki a járt útból, mondá, s leszállt a kocsiból és elhagyta őket, mondván, hogy majd összetalálkoznak nem sokára. Itten a mint elváltak egymástól, leült a legény magányosan, hallja egykor, hogy nagy lárma támad az erdő közt. gondolá hogy bizonyosan a kereskedőket valami útonállók elölkapták; fegyver levén nála, tehát kapja magát, siet arra felé, hol a lárma hallatszott; oda ér, hát látja hogy már kettőt a haramiák megöltek; itten közikbe lött, elszaladtak a haramiák mindjárt, és ő mondá nekik: nem mondám, hogy a járt utat a járatlanért sohase adják. — Az igaz. — Visszafordúltak a szekerekkel s mondják a kereskedők: no a te jótéteményedért legyen az egyik szekér minden portékával együtt tiéd, akár melyiket válaszd magadnak mind a kettőn sok ezer forint aru portékák vannak. Egyikre felült a legény, hogy az lesz az övé.

Már most vannak ők mindössze kilencen, mivel kettőt megöltek a haramiák;

Digitized by Google

mennek az országúton, elérnek egy vendégfogadót, mindjárt mondják: itt kieresztünk, mert itt igen szép korcsmárosné van, és sok ízben már megháltunk itt. Feleli a legény aki hozzájok akadott: meghálunk ha nekem tetszeni fog. Beszálltak az udvarba, mivel semmi móddal el nem beszélhette őket hogy ott meg ne háljanak; a hat kereskedő ágyat vettetett magának a szobába, a legény pedig a kocsisával maradt a kocsinál, és a kocsi alá csináltatott ágyat magának..

Éjféltájban látja hogy jön az udvarba egy valaki farkasbőr bundában s legelőször is a kocsikhoz jött, megkötő a lovát és nézi, aludnának-e vagy sem. Tették magokat, mintha aludnának; evvel elmegy a farkasbőr bundás ember a korcsmárosné ablakára, megzörgette, azonnal mindjárt kijött az asszony, s megcsókolták egymást. A ház háta megett volt egy szalmakazal, oda hátrahúzódott a korcsmárosné azon emberrel. Itten a kocsi alatt fekvő legény felkölt és ment utánok alattomban, látja hogy a farkasbőr bundát leveté magáról az ember; itten oda megy és egy jó darabot az egyik sarkából elmetsz a késével. Ezt mikor visszafordúlt, észre nem vette mindjárt, hogy a bundája szélét elvágták, ezután bemegy a korcsmárosnéval

Digitized by Google

az ember a szobába, és egy kevés idő mulva látja hogy kijön s felült a lovára. A lovának pedig a füle hegyét is elvágta az ott kin fekvő legény, ki az egyik kocsi portékát elnyerte, azert hogy megmentette a haramiáktól a kereskedőket. Elmegy tehát a lován a farkasbőr bundás ember, nem tudta hogy a lovának a füle el van csipve, sem pedig hogy bundájának szárnya el van vágva. Egy két óra mulva lárma támad a szobában, sikolt a korcsmárosné, jajgat, hogy megölték legyen a férjét a kereskedők A korcsma körül nagy majorságok voltak, onnan mindjárt a lármára összeszaladt a sok ember s megkötözték a kereskedőket s bevitték a városba, mely csak egy órányi járás volt onnan. Az asszony mondá: hogy ez az úr, a legényre mutatva, ben sem volt a szobában kocsisával együtt, tehát elmehet isten hírével. — Magam is bemegyek a városba, feleli a legény, és megtudom, mi történik velek Felült a maga kocsijára és elment, a másik kocsit mind a portékával együtt vitték a vármegyére.

Elérkezett tehát a vármegyére az ifju legény, kérte mindjárt a vármegye urait, vizsgálják meg a dolgot igaz-e vagy sem. Itten mindjart előhívják az asszonyt es a kereskedőket, az asszony erősen mondotta hogy ők

Digitized by Google

cselekedték, a kereskedők pedig hogy ártatlanúl szenvedik e gyalázatot. Feleli az ifju: én meg fogom mutatni hogy ki ölte meg a korcsmárost; nem más hanem az az ember, aki lóháton jött a korcsmába tizenegy óra után, és legelőször is jött engem nézni, aluszom-e a kocsi alatt, én pedig aluvónak tettem magamat a kocsisommal együtt; mikor látta hogy aluszom, megkopogtatta a korcsmárosné szobaablakát, és az asszony mindjárt kijött, itten megcsókolták egymást és hátra mentek a ház háta megett levő kazalhoz; az ember leveté magáról a farkasbőr bundát s a szin alatt hagyta, én pedig oda mentem és elvágtam az egyik széléből ezt a darabot; itt van, nézzék az urak; a lovának a füléből elcsiptem ezt a darabot.

Az idő pedig mintegy ősz tájban volt, tehát hüvös szelek fújdogáltak, így tehát sokan voltak az ott jelenlévő urak közül farkasbőr bundában; tehát mondá a legény: a mint képzelem, itt lesz az a bunda a melyből vágtam, mindjárt illesztem mindenikhez. És ekkor reá találnak, hogy a főszolgabíró bundájának a széléből volt ép oly darab elvágva és most ki van toldva, és még most is a bélésen látszik mintha vér fecskendezett volna reá. Itten mindjárt gyanúba jött a főszolga-

Digitized by Google

bíró, tehát hogy még jobban megtudnák a dolog mivoltát, elküldik a darabantokat, néznék meg a szolgabíró lovait, s a melyiknek meg volna csonkítva a füle, tehát hoznák el. Megtalálták a darabantok a lovat, elhozzák, hát látják hogy fris vágás volna a fülén, itten a szolgabírót mindjárt betették a korcsmárosnéval együtt, a kereskedőket pedig kieresztették Megköszönték a kereskedők, hogy a haláltól megmenté, neki adták még a másik szekeret is kocsistul, kocsisostul, lovastul és portékástul, magok pedig elmentek gyalog a városba hová valók voltak.

A fiu is megy a két portekával terhelt szekérrel, eléri a faluját, hol atyja és felesége lakott, s beszállt estve felé a korcsmába. Itten kérdezi a korcsmárostól: meghálhatok-e itt? — Meg, uram. — Van-e elegendő széna, abrak, és étel három személyre? — Fog lenni minden. Kifognak, étettek itattak, és magok is vacsoráltak. Itten mond a korcsmárosnak: ezelőtt tíz évvel valék e faluban és voltam szállva egy ilyen nevezetü embernél, ugyan él-e még? Felele a korcsmáros: kedves úr, meghalt már vagy hét esztendeje. — Hát a fia él-e? — Azt nem tudja senki hová lett, mert tizenhárom esztendős korában megházasodott, és még mint gyermek elment az

Digitized by Google

utcára játszadozni, a felesége pedig már volt tizenhét éves; miért miert nem, megverte a felesége a férjét, azóta nem tudja senki hová lett. Kérdezi tovább a korcsmárost: ott lakik-e még ahol ezelőtt? – Feleli hogy ott. Evvel nem kérdezte a korcsmárost, hogyan viselte magát azóta a felesége, hanem csak, kiment, és magához vett két pisztolt, és ment a megholt apja házához: itten benéz az ablakon, mindjárt megismerte a feleségét, látja hogy az asztalnál egy fiatal suhanc nevetközik: mindjárt haragra indulván, kapja a pisztolt, fölhúzza és agyon akarja lőni. Akkor eszébe jut a fogadott apjának szava, hogy mindig jobb az esteli haragot reggelre hagyni, a reggelit pedig estvére, tehát leereszti a pisztol szerszámát és visszament a korcsmába. Itten ismét kérdezi: hogyan viselte magát azóta az az asszony? — Igen jól. — Van-e gyermeke? — Egy van, mert mikor a férje elment, teherben maradt tőle. Akkor gondolja magában: de jó hogy eszembe jutott a fogadott apám tanácsadása, hogy az estveli haragot hagyjam reggelre, a reggelit pedig estvére. Ezek után lefeküdtek, reggel fölkeltek, mondja a korcsmárosnak: venne-e annyi időt magának, hogy vele eljönne ahoz a menyecskéhez? Feleli a korcsmáros: szí-

Digitized by Google

vesen, miért ne. — Elmennek. Az asszony meg nem ismerte, tehát kérdezi, hogyan van, mióta halt meg az öreg, és hogy a férje hol van? — Mond az asszony: én igen szerencsétlenül jártam a férjemmel, már tíz esztendeje elmúlt mióta semmit sem tudok felőle, hová lett; s el kezde sírni. Tovább kérdezi miért ment el innét hazulról? — Nem egyebért, hanem ételt küldöttem ki a földre az atyánknak, és ő megétette a többi gyerekpajtásaival, így tett két ízben, és hogy a szélkét is eltörte, tehát megvertem; akkor elment, azóta se láttam. — Akkor kérdi: ugyan megismerné-e ha haza jönne? — Talán csak megismerném, feleli, talán nehezen. — No, lásd, én vagyok az, és még sem ismersz el. Akkor megölelvén férjét, igen megörült az asszony. — Nem sokat beszelgetet a fiú, hanem mondja hogy neki dolga volna, az asszony azt gondolá hogy megint itt akarja hagyni és sírt keservesen; de ő értésére adta, hogy csak általmegy a korcsmába. Befogatott a két portékával rakott kocsijába, behajtatott az udvarába; látja a felesége mily szerencsés lett az ura, s megújúlt az öröme Ezek után éltek együtt csendességben.

Digitized by Google

Digitized by Google

GAAL GYÖRGY

MAGYAR NÉPMESE-

GYŰJTEMÉNYE.

KIADTÁK

KAZINCZY GÁBOR ÉS TOLDY FERENC.

MÁSODIK KÖTET.

PESTEN,
PFEIFER FERDINÁND SAJÁTJA.
M. DCCC. LVII.

Digitized by Google

Pest, 1857. Kmieh Gusztáv könyvnyomdája.

Digitized by Google

ELŐSZÓ.

Ime ismét egy fogás Gaal György mesegyüjteményéből; ezuttal tizennégy mesével.

Ezek közöl Gaal maga, német kidolgozásába egyet vett fel, a XXIII. szám alatti halászmesét; Erdélyi hármat, a XIII. XXI. XXII. számúakat.

Tíz tehát elöször jelenik meg, söt magyarban tizenegy.

A mi kiadásunkat az is jellemzi, hogy azokat nem csak a tartalomra nézve illetetlenül, egészen úgy mint egy és más nép-embere által közöltettek, adjuk, de híven tartva meg a kifejezés minden sajátságait is A nyelvtani szófüzés azért igen gyakran nem correct; az egyszerü népi elme sokat oda gondol, kifejezésében szökéseket tesz,

Digitized by Google

tudva hogy hallgatója oda érti, mit ki nem mond is. Ebben, mint egyébben is, különbözik e naiv rögtönzők előadása az irói előadás nyelvétől. S ez által, ha szabálytalan is, néha frisebb. A mívelt olvasó, ha egyszer bele egyezett a népi elbeszélők e kiváltságába, gyönyörűséget is fog érezni e pongyolaságból.

Mi ily olvasót tartottunk szem előtt; s ezt azok kedvéért mondjuk el, kik azt látszottak kívánni, hogy szabályos mondat-alkotást hozzunk ez elbeszélésekbe.

Még a kiejtésre nézve is meghagytuk a sajátságokat. A puszta olvasót azok nem zavarják; a nyelv gondos észlelője köszönettel fogja venni.

Digitized by Google

Meg kellett tehát még az egyenetlenségeket is hagyni. Egy elbeszélő így, más amúgy fejezte ki magát, amúgy ejtett egy vagy más szót.

Az első kötet a tudomány, az összes időszaki sajtó által örömmel üdvözöltetett, dicsértetett, ajánltatott. Bár derék kiadónk a közönségtől is hasonlót tapasztalna. Vér ez a mi vérünkből; megérdemli hogy mint édes miénket nyájasan fogadjuk.

Sajtó alatt egy harmadik kötet is.

Augustus 10. 1857.

Digitized by Google

TARTALOM.

XII. Ki hogy vet, úgy arat 3
XIII. Nemtudomka 29
XIV. Leányszín Bálint és Gyöngyszín Ilona . 54
XV. Csonka és sánta pajtás 74
XVI. A buzogányos gyermek 100
XVII. A szerencsés óra 115
XVIII. Hamupepejke 133
XIX. Az aranymadár 149
XX. Esztendőre ilyenkor 157
XXI. A hűséges princeszné 167
XXII. A szalmakirály 188
XXIII. Egy szegény halászról 214
XXIV. Az akasztófára rendelt királyfi . . . 229
XXV. A rosz végre jóra fordúlt 245

Digitized by Google

MAGYAR MESÉK

A NÉP SZÁJÁBÓL.

XII—XXV.

Digitized by Google

Digitized by Google

XII.

KI HOGY VET, UGY ARAT.

Volt a világon egy király, akinek három gyermekei valának, amelyek így neveztettek: a legöregebbnek neve vala Imre, a következendőnek Edvárd, a legifjabbat pedig Innocensnek hívták. A többi között amidőn ezen nevezett királyifjaknak az atyjok őket felneveltette fényes születések szerént úgyannyira, hogy az imént említett királyfiak oskoláikat már egészen elvégezték, az édes atyjok is ezen felnevelt gyermekeknek egy kevéssé megöregedett, jóllehet ugyan őtet az öregsége nem annyira sanyargatta, mint istentől rá küldött betegsége. Sok időknek elfolyása után betegségében, a sok rendeléseknek elintézése után, már annyira ellankadozott, hogy kénytelenítteteti a doktorokat összehívni. Amidőn öszvejöttenek, tanácskoztak azon, hogy őtet megint régi jó egészségire hozhassák, de itten valóban semmiféle orvosság nem használt. Mit volt mit tennie, ezen tanácskozók

Digitized by Google

közt egyik megszólamlott, és mondotta, hogy volna a világon egy kert, amelybe egy kút volna, és egyetembe ott volna olyan víz, amelyből hogyha akarminő beteg innék, tehát a régenti egészsége visszatérne, sőt mi több, még fiatalabb is lenne. Itten ezen beszédet hallgatták a királynak fiai is, és a többi között Imre, a legöregebbik, a maga szobájába hivatta testvéreit, és itten megcsókolta őket ezen elejekbe tett kérdésivel, hogy állnának az ő szándékára. Itten Edvárd és Innocens testvérei, ambátor még nem tudták akaratját, de még is megerősítették ötet azzal, hogy akármi volna, ők akarják szándékát követni. Ezen nagy erős fogadások után mondja Imre, testvéreinek : ime mostanában megmondom tinéktek. Tudjátok, a mi édes atyánk beteg, és pedig igen rosszúl vagyon, de a doktor mondotta hogy azon vízből, amely a világon van, hogyha iszik belőle, megegészségesedik. Így tehát, édes testvéreim, mondjuk meg édes atyánknak, hogy engedje meg minektünk : mi el akarunk menni mind a hárman, és azon vizet felkeresni. Ugyanazonnal mindjárt megis jelentették, és kérték atyjokat engedelem végett, hogy elmehessenek. Bármely nagy fájdalmat okozott édes atyjoknak ezen kérések, de azonban még sem tagadhatta meg az ő esedezéseket.

Digitized by Google

Így tehát midőn már édes atyjoktól az engedelmet megkapták, mindjárt minden rendeléseket megtettek, és három beborított hajócskát csináltattak számokra. Midőn már minden együtt volt, elbucsúztak édes atyjoktól és nemzetségeiktől, és egyszersmind a három testvérek bátoritották őket hogy ne búsúljanak: majdan nem sokára visszajönnének. Ezek után megcsókolták egymás, és útnak mentek. Amint a vizen mentek volt, legelsőbb evedzett Imre bátyjok, és azután Edvárd, és szegény Innocens, mint legifjabb mindig legutolsó volt. Így amint ők mennének, egy kis leányka a vizben sirva rongyosan vagyon, és amidőn Imre arra ment, kérte őtet még az egekre is, hogy venné őtet fel, hogy ezen jótételéért dolgában segiteni fogja; de az én Imrém bizony fel nem vette a kis leányt. Amint Edvárd is arra ment, szinte azonnal üdvözlötte a kis leány őtet, és imádta mint bátyját, de ez is szinte oly üresen hagyta kéréseit, mint az első. Utóbbá — nem hiába az neve is Innocens — arra jött, alig várta ezen nagylelkü ifju királyfi csak hogy arra mehessen, s azon kis leánykát felvehesse; különben másokkal is szánakozó volt, és másokkal jót tenni mindenkoron szeretett; így tehát a midőn közelgetett, őtet a kis leány öszvetett ke-

Digitized by Google

zekkel kérte, csakhogy felvegye, különben itten meg kell nekie halni; de az Innocens királyfinak nem kellett sok kérés, anélkül is hiszen a volt szándéka, övele jót tenni, és hogy a legközelebb faluba valahová beadja. Bevette tehát ladikjába, és azonnal a maga ingeiből reá adott egyet, és más ruhákkal is betakargatta, és minthogy a kis ladik oly félhajó formára volt csinálva, egy ágyat is csináltatott bele, és oda a leánykát belé fektette, és mindjárt kis pecsenyét, kalácsot, hozzá tartozandó jó italt is adott nekie, hogy annál nyugodalmasabban aludhassék, amint valóban úgy is volt.

Hagyjuk tehát már itten a kis leányt aludni, és menjünk a három testvérek rendelésére. Itten tehát amidön ezen a vizen egy vendégházra akadtak, kiszaladtak mind a hárman, és bementek a vendégfogadóba, és itten ettek és ittak; ezek után azt végezték magok között, hogy akármelyik hahogy hamarébb ezen helyre megérkezik, tehát a többieket is meg kell nekie várni. Így tehát amint megfogadták, úgy meg is tartották szavaikat, amint bővebben megláthatjuk, és hallhatjuk cselekedeteket. Itten elbúcsúztak, és megcsókolták egymás orcáit, és három fele vették útjokat; de itt az volt már a kérdés, ki merre

Digitized by Google

menjen? A kis leány felébredt, és mondotta hogy ő csak tartson egyenesen, jóllehet messzire lehet látni, és még sem szemlélhetnek valamely szigeteket avagy házakat. Ő valóban szót is fogadott, és bátyjainak azt mondotta, hogy egyenesen fog ő hajózni, ami nekik kedvekre volt, és a két testvérek egyik jobbra, másik balra mentek. Már most hagyjuk menni ki a merre akar; hanem lássuk és hallgassuk, mit csinál az Innocens királyfi az kis leánykával. Már többé nem volt szomorú, sőt inkább vig volt a leányka; itten a többi között kérdezgeti egyről másról a királyfi: kicsoda, vagy micsoda lenne, kik az ő nemzői, és hogy hivják ötet. Az első kérdésre azt mondotta a leányka: kímélje meg ötet az által, hogy ő ne lenne azon szerencsétlen, aki maga nemzetségit és szüléit felfedezze őelőtte, hanem annyit mondhatok, hogy most oly szerencsétlen vagyok mások csalárdsága által, mint az úr valahára hazajöttekor lenni fog. Ezen nagyon megváltozott a szegény jószívü Innocens; azért mindjárt is mondotta a kis leány: mindazonáltal ne félj, de azonban eszeddel élj, isten el nem hágy, és elhagyatásodkor is meg fog segíteni. Ezen megintelen megörült az Innocens királyfi, de már mondd meg tehát, hogy hivnak? Felele: engemet ne-

Digitized by Google

veznek Erzsébetnek. Ezen szót igen is nagyon kedvelte ezen királyfi, minthogy megholt anyját is úgy hívták. Már mostanába mondja az Erzsi: te engemet mindenekről tudakoztál, hallgasd meg te is hát kérésemet, és felelj: nemde te vagy azon királynak fia, aki oly rosszúl vagyon, és azon vizet keresed amely által meggyógyúlhat, és testvéreid is azért mentek volt, nemde? Felelte volt Innocens: Igen. Látod, édes jótevő princem, te igen nagy jót tettél velem, köteles tartozásomban vagyon énnekem is, hogy velem tett jó akaratodat viszonozzam, de el ne felejtkezzél rólam mind szerencsétlen ideidben, annál inkább ha dolgod jól fog folyni, és visszajövetelünkkor neveltess fel pompásan, hogyha azon égő szeretet benned el nem aludt, a melylyel erántam ezen kis idő alatt viseltetél. Ó de mely szivesen hallgatta a kis Erzsi beszédjét Innocens! mindeneket megfogadott nekie, sőt még azt is, hogy haza jövetelökbe úgy fogja őtet neveltetni, mint első kisasszonyt. Ezt megköszönte Erzsi és csókolta kezeit jóakaratjáért, és ők ketten per te s tu voltak, mivel kedvelte nagyon a kis Erzsi leánykát. Itten előhozta mindjárt: látod édes Innocens úti társam, mink ketten szerencsésebbek fogunk lenni, mint a te két testvéreid, hanem eszeddel élni

Digitized by Google

tudj, és örömödben el ne felejtsd magadat, hanem szót fogadj akkor, amidőn szükséges lenni fog, és kiáltani fogok. Látod, kedves Innocens úti társam, azon nagy kertet, amelynek közepibe az a nagy roppant kastély van? ottan van az a víz, amelyből hogyha a te jó atyád inni fog, hát meggyógyúl; hanem már mostanában hallgasd mitevő légy. Én erről hallottam valaha szüleimtől, s így tehát neked is tanácsúl adom mind ezeket; hanem amidőn be fogsz menni az ajtón, meg ne ijedj: ott két óriás fog állani, és amint be fogsz menni a kertajtón, a közepső kertbe vagyon három kút, és ugyan a közepső kútból meríts vizet, azonban kárt tenni avagy valamit elhozni ne bátorkodjál, különben rosszúl fog a dolgod menni, hanem azonban enni és inni, és amit csak akarsz tenni, mindeneket elkövethetsz, de csak el ne felejtsd magadat. Itten azt is tudtára adja a kis Erzsi, hogy senkinek semmi ereje és hatalma nincsen valakinek véteni, hanem éjfél után aki ottan találtatik, azonnal öszveszakasztják. Így tehát tegyed azt amit én teneked mondottam, úgy mindenekben jól fog dolgunk menni.

Alig hogy oda értek hajócskájokkal tizenegy órakor estve, azonnal egy karóhoz megkötötte hajóját Innocens, és a kis leányka

Digitized by Google

Erzsi kint maradt, és Innocens királyfi bement, elvitte magával a hozott három palackot, és amint bement volt, egy keveset megrémült; bámúlt a sok ritkaságokon, jóllehet ugyan nekie ezek mind tetszettek, de azonban még sem felejtkezett ő el Erzsi szavairól, hanem azonnal, amint mondotta volt Erzsike, azon kútból a középső kertben palackait teli merítette, és úgy istennek hálát adott, és azzal útnak vette magát ki a kertből. Mindazonáltal palackait egy helyre letette volt, és mindeneket jól megnézett, fájt ugyan neki a szíve hogy tudta: sokáig nem maradhat. A többi közt, amidőn már majd az egész palotát öszvejárkálgatta, lejön; az óriások mellett vagyon egy szoba, ahol aludt három princeszné, és sokféle ételek, valamint italok is voltak. A kis Erzsi csak egyszerre kiált: Innocens úti társam, vigyázz, soká ne mulass, mivel már két fertály tizenkettőt elütötte; de azonban gondolta magában: míg én jól nem lakom, és kívánságomat be nem teljesítem, addig el nem megyek. Már majdhogy egész kívánságát be nem teljesítette volt, újonan kiált a kis Erzsi: Innocens uti társam, gyere, mivel három fertály már elmúlt tizenkettőre. Ezt hallotta jól Innocens, és ment volna már, de szembe tünt ottan fekve egy angyali szép-

Digitized by Google

ségnek személye, úgymint princeszné; nem sokat késett, hanem piros két orcáit megcsókolta, és azonnal két fekete folt maradt a képén adott csókjaitól. Ekkor nyomban harmadszor kiáltott Erzsi leányka: Siess, Innocens uti társam, különben ezen szempillantásban tizenkét órát üt. Minthogy kívánságát beteljesítette, azonnal fölfogta letett tele merített palackait, és hajócskájához sietett; alighogy felült, mindjárt ütött az óra tizenkettőt. Itten hogyha legkevesebbet késett volna is Innocens Erzsébet leánykával, életeket eljátszották volna, de még is kiáltottak utána a felébredt óriások a többi emberekkel egyetemben: hogyha te holnap magadat minálunk jelenteni nem fogod, rettegjen egész házad nemzetsége. Lehet képzelni, mely viszontagságok között hányódtak mindketten, de örültek mégis, hogy szerencsésen megmenekedhettek. Így amint evedzettek haza felé, mondja Erzsébet leányka: kedves Innocens uti társam, fedezd te fel énnekem mit láttál, és mit csináltál azon idő alatt, míg azon kecsegtető helyen voltál, különben, hogyha kérésemet nem teljesited, igen könnyen veszedelembe jöhetsz. De Innocens királyfi mintha valamely papnak gyónt volna, mindeneket megvallott, azt is hogy megcsókolta az ott lévő

Digitized by Google

princesznét. Mindezeknek értésire azt mondotta Erzébet: lásd, édes Innocens uti társam, ha te már mostanában azon a helyen, a melyet magatoknak kiválasztottatok, bátyáiddal öszvejöszsz, vigyázz magadra: ők tégedet itatni fognak, csakhogy vizeidet palackaidból a magokéba önthessék, és a tiédbe természeti Dunavizet fognak önteni, és ezen alkalmatosság által atyád előtt végképen meg lészsz vettetve bátyáidnak álnoksága miatt, ők pedig felmagasztaltatnak. Jól vagyon; amint Erzsébet leányka mondotta, ugyanúgy a szegény jó lelkü Innocens királyfit a többi két testvére meg is csalta; azonban még is gondoskodott Innocens királyfiról a leányka, mivel mindenekről értelmessé tette volt őtet, és legtöbbet azt emlitette uti társának, hogy ha testvéreivel öszve fog jönni, mindeneket megmondhat mit látott, és mely helyről hozta az élő vizet, de csak azt ne mondja mit tett volt az ott fekvő princesznével.

Jól vagyon; Innocens mindezeket jól megtartotta fejibe, és nem is tett semmi említést mindezekről, hanem mind csak azon voltak Imre és Edvárd két testvérei, hogy szegény öcscsöket ravaszság által elcsábíthassák. Jóllehet ugyan eleget vigyázott magára, mindazonáltal még is megcsalták, nem ugyan ré-

Digitized by Google

szegséggel, hanem álomport öntöttek poharába, és amidőn ő azon italt megitta, kevés idő alatt csendesen el is szunnyadozott. Amidőn Innocens legmélyebb álmába volna, itten örültek csalárd testvérei, és vizét a magok palackjokba önteni nem átalkodtak, az övébe pedig közönséges vizet öntöttek, és amint mindent kipakoltak, szinte azon móddal ismét mindeneket visszatettek volt. Már itten, amidőn Innocens királyfi kialudta volt magát, az volt legelső kötelessége, becsinált üvegjeit megvizsgálni, hogy valamely szerencsétlenség nem esett-e rajtok; de fájdalom hogy nem vette észre alattomba praktikált cselekedeteiket Így amidőn már végképen magokat a vizen álló vendégházba kipihenték, útnak vették magokat atyjok városa felé.

Csakugyan kevés idő alatt otthon is lettek. Nagy örömmel várta az egész udvar a három királyfit, és amidőn édes atyjok eleibe mentek, legelsőbb is mindegyik kezeit megcsókolta; egyik is, másik is azt állította, hogy az ő vize a legjobb, de minthogy közönséges szokásban vagyon minálunk is az ily alkalmatosságokban a legifjabb kérésit szerencséltetni, tehát a beteg király, úgymint édes atyjok, az Innocens vizéből legelsőbb is ivott valami keveset: de erre nem hogy jobban

Digitized by Google

érezte volna magát, sőt inkább rosszabbúl lett. Amidőn a két testvére látta ezen dolgot, azonnal édes atyjokat kérték, hogy az ő vizökből igyék, mindjárt jobban fog lenni: valamint édes atyjok valóban ivott is vizökből, ezen italtól ugyan nem hogy rosszabbúl lett volna, sőt inkább majdnem egész régenti fris egészségét visszanyerte, és így többet is ivott belőle, már úgy annyira, hogy valóban egészséges lett. El lehet gondolni, mely szörnyü nagy öröm díszesitette a királyi házat; de amint az öröm mérték nélkül virágzott, úgy annyira és oly hamar bú és bánat is borította az udvart azon okból, mert a király örömibe nem is tudta talán hogy mit csinált. Elég az hozzá, ő nagyon haragudott fiára, de még is azt nekie nem mutatta, hanem egy időben behivatta az udvari vadászt, és ezen parancsolatot adta nekie, mondván: Pista, te ki fogsz az én Innocens fiammal holnap vadászni menni, úgy is kedvelli ő nagyon ezen mulatságot; de amidőn már jól messze fogtok a várostól lenni, anélkül hogy te valamit önekie mondanál, egyszerre maradj hátra, és lődd agyon. Ezen szóra azonnal térdre esik a vadász azon kérésivel, hogy akarmit, csak ettől a rettenetes szolgálattól kíméljen meg kegyelmes király: készebb leszek itten hagyni

Digitized by Google

a jó szolgálatot, mint hogy én, akit udvarlok, agyon lőjem. Sírt, könyörgött érette, de mind nem használt Pista esedezése, hanem ismét ezen parancsolatjával erősíti: hogyha te holnap reggel 10 óráig őtet agyon nem lövöd, és nagyobb bizonyság végett a szivét és tüdeit nekem haza nem hozod, hogy megehessem, úgy mindjárt akasztófára szegeztetlek. Mit volt tenni Pistának, kellett megfogadni a parancsolatnak beteljesítését, jóllehet ő más gondolattal simította mind ezeket. Amidőn már mindent megmondott udvari vadászának, vacsora közt azt mondta gyermekeinek: mivel, kedves fiaim, fáradtatok érettem, megengedem néktek: mindegyik mulathat holnap úgy amint akar, egész nap; és minthogy Innocens vadászatba találja legfőbb kedvét, tehát kimehetsz Pistával jókorán, ti pediglen később. Itt kinek volt nagyobb öröme mint Innocens királyfinak, hogy látta édes atyjának szivességét? de azonban nem tudta volt alattomos rendeléseit. Következik a reggel, jó korán ugyan fel is költötte Pista kedves urát; látta azonban Innocens Pistát hogy nagyon szomorkodik, de akármint vallatta, még sem hozhatott belőle ki egy szót sem e felől, csak mindég azt mondotta, hogy nem volna neki kedve ma vadászni menni. Alattomban

Digitized by Google

aranyait, nem különben drága kincseit öszveszedte volt Pista, úgy mint udvari vadász, aki Innocens szolgája vala, és mindeneket okosan elrendelt, mintha istennek rendelései tették volna; mindazokról pedig ő semmit sem tudott, hanem amidőn már mindeneket elkészített, jelenti urának hogy kész volna minden, méltóztassék lóra ülni, és induljanak ki vadászni. Aki is mindjárt felült, és mentek.

A midőn kiértek, azt mondja vadász Pista, kedves urának lábaihoz borúlva, és lábait csókolva: Én szerencsétlen inas! Kérdi az: mi bajod? Ha már ki kell fedeznem, hallja tehát szerencsétlenségemet. Énnekem parancsolatom vagyon ő felségétől, hogy agyon lőjem, és szivét tüdeit haza vigyem; mindazonáltal ne ijedjen meg, édes drága jó uram, hanem cselekedje azt, amit én javaslani bátorkodom: itt vannak minden legdrágább kincsei és öszveszedett pénze, menjen a merre tud, és lovát is vigye el. Ő pedig egy kutyát, aki épen arra szaladt, agyon lőtt és tüdeit és szivét kivette szemlátomást. Ezen jóságáért meg akarta ötet jutalmazni Innocens, de az megköszönte, és csak arra kérte, hogy valaha róla meg ne felejtkezzék. A királyfi erre csak egyet mondott nekie, hogy az Erzsébet leánykára jól vigyázzon, szolgáljon a-

Digitized by Google

mit parancsol, és beszélje el neki, de csak magának, történetit: tudom hogy senkinek szólni nem fog; hanem az udvari praefectustól kérj költséget, aki úgy is megfogadta volt énnekem hogy kedvemért nekie mindenkor mindenbe szolgálni fog, és hogy utoljára tisztelem őtet.

Már mostanába hagyjuk szaladni az Innocens királyfit, és menjünk arra, mint végezte dolgait Pista. Amint elbúcsúzott urától, haza ment ezen jelentéssel, hogy a királyfit agyonlőtte, és íme itten vagyon szive és tüdeje, amelyet az öreg király mindjárt előtte megevett. Kevés idő múlva azon kertnek commendáns urától, ahonnan az élő vizet hozták, azt írták a volt beteg királyhoz: hogyha nem akarja magát ostromoltatni, tehát küldje el ide palotámba azon fiát, aki személyesen itt volt, némely dolgokat akarnánk vele közleni, és hogy semmi baja lenni nem fog. Itten kényteleníttetett a király úgy szólván e parancsolatot beteljesíteni; ugyanazon okból mindjárt előhivatta két fiát, akiknek mondotta, hogy mi jött volna az kertnek direktorjától. Arra Imre mindjárt azt felelte: Elmegyek én, kedves atyám, csak minden készen legyen holnap. Amidőn ezeket Imre királyfi mondotta volt édes atyjának, legna-

Digitized by Google

gyobb rendeléseket tétetett; és következendő nap reggel jó idején magával vitt inassal fényes ruhába felöltözködve elindultak, és szerencsésen azon említett helyre el is érkeztek, ahol ötet legnagyobb parádéval várták, és ami még több, a hídon, ahol önekie keresztül kellett nyargalni, fekete bársonynyal volt a közepe behúzva; épen csak a hídnak széleit hagyták úgy, fontos okokból, amelyeket majd bővebben megértünk. Itten, amidőn Imre királyfi ezen szembetünő felékesített hidat meglátta, ő ugyan semmiféleképen el nem kerülhette, hanem kénytelenittetett azon keresztül menni inasával egyetemben, de nem a bársonyon, hanem csak a szélein, ahol be nem volt azzal húzva, keresztül nyargaltak. Alig hogy a hídon keresztül mentek volt, tiszteletire egynehány fő fejek mentenek eleibe és bevezették a palotába, és valamennyieknél praesentálták; de megijedt Imre, mivel ezen a helyen soha sem volt, azt sem tudta mitévő legyen, jóllehet ugyan nem annyira mutatta nekiek. Így a midőn már örvendeztenek eljövetelén, azt kérdezték: Te voltál itt atyádnak vitt élő vizért? Viszonozta: Igenis. Mondd meg tehát, mit láttál, mit csináltál, és honnan merítetted a vizet? Mivel az öcsesitől mindezeket hallotta, meg is tu-

Digitized by Google

dott felelni; de midőn kérdeztetett több-izben is: semmit mást nem csinált volna-e? valóban többet nem mondhatott, mivel azt nem látta, mit csinált volt az öcscse ottan. Igy tehát a csalárdság világosságra jött, és drágán és sajnosan meg is fizette az ő hamis tetteit. Minthogy már nem vehettek belőle semmit mást ki, alattomba a rendelés megtétetett, amelyet mindjárt meglátunk. Minthogy látták hogy ez itten nem volt, tehát azt mondották nekie: ha mást nem tett mint amit mondott, tehát elmehet. Örült Imre királyfi alattomban hogy szerencsésen elmehet; de amidőn a hídnak közepén volt, hátra marasztották az inasát, őelőtte pedig fortélyosan a híd kétfelé nyittatott, ahol oda készített halálos eszközöktől, melyek alul oda voltak csinálva, meg is halt, mert amidőn a híd felnyittatott, beléjök esett; az inasnak pedig ismét egy levelet adtak által azon parancsolattal, hogy ha holnap az öreg királynak az a fia meg nem jelenik, aki személyesen itt volt, tehát felgyújtatják városát, és más kegyetlenségeket is visznek rajta véghez. Amidőn az inas elindúlt haza felé, nagy szomorúan haza érkezett a történetnek elbeszélésivel; itten a nagy szomorúság, sírás, bánkódás meg nem szünhetett az elvesztett fiúért; és a midőn az általadott

Digitized by Google

levélnek értelmét ismét általolvasta a király, majdan kétségbe hogy nem esett. De mit volt nekie mit tenni, hivatja az otthon levő Edvárd fiát, és értelmessé teszi az egész dologról ötet; ez nagy bátorsággal azt feleli: attól ne tartson édes atyám, hogy kegyetlenséget tesz rajtunk, mivel én el fogok oda menni; hanem hogy szegény Imre oly rút halállal meghalt, azt magam is bánom. Alig hogy megreggeledett, mindenek rendelésbe voltak, felült Edvárd királyfi is egy inassal, és jó egészséget mondott otthon maradott nemzetségeinek, addig is míg visszajönne.

Ezzel mentek; és amidön odaértek, valamint bátyját, szinte ötet is ágyuszóval, trombitaharsogásokkal várták tiszteletül, de valamint Imre, úgy szinte Edvárd királyfi is nem bátorkodott a bársonyon keresztül lovaglani, és csak a szélén lassú lépéssel lovaglott. Amint már a többi között beszélgetés gyanánt ettől is azt, amit itten volt bátyjától, kérdezték, ez sem mondhatott mást mint az, és más cselekedetekről semmit nem tudott. Ennek is tehát azt mondotta a fő fejedelem: Jól vagyon, elmehettek haza, és ez is azon halált, a melylyel Imre bátyja kimúlt, nem kerülte el. Itten láthatjuk tehát a hamisság-követők sorsát. Ezen második itten levő királyfi inasának

Digitized by Google

is általadtak egy írást, amelyben meg volt írva hogy most nem egy napot, hanem négy holnapokat adok várakozásúl, és hogyha addig sem küldöd el az igazi fiadat, ki itten volt, úgy egész erőmmel reád fogok menni, és téged ostromolni.

Itten a király bezzeg megijedt úgy, hogy nem is tudta mikép imádja istenét segítségül, mivel azon felekezetnek százszorta több és vitézebb katonái voltanak. Hogy látták cselédjei az ő királyokat szomorkodni, kivált vadász Pista, a aki Innocens hív szolgája volt, valamennyien kérték az istent, csak némiképen megsegítse az ő szeretett királyokat. A többi közt Erzsébet kis leányka már jóformán felnevelkedett. és minthogy a királytól parancsolat volt, hogy kisasszony név alatt tiszteljék, mivel azonban megszerette őtet, jóllehet Innocens fia hozta, mindazonáltal az udvari praefectusnál nevelkedett, és mindenféle szép munkákra taníttatott, még pedig a király költségire; az egész udvar is szerette őtet, úgymint Erzsébet kisasszonyt, mivel jó, és kellemetes, és emberbecsülő volt. Így amint napról napra az egész udvar szomorkodott, egyszeri időben azt mondja Erzsébet kisasszony, nevelőjének, hogy engedné önekie meg máma Pista vadászszal templomba menni, és

Digitized by Google

hazajövetelekor övele csak két óráig magánosan egy szobába lenni. Az udvari praefectus, kéréseit ezen ártatlan kisasszonynak meg nem tagadhatta, hanem mind azokat megengedte. Így amidön a dolog elvégeztetett volna, templomba mentek ketten imádkozni, és haza jövetelökkor egy rendelt szobába becsukták magokat, és nagy csendességben ottan értekeztek. Egy kevés idő múlva azt mondja Erzsébet: térdepeljünk le ezen feszület eleibe, és fohászkodjunk valamiért, és mint fogjuk szívünket érezni. Amint ezt véghez vitték, kérdi a kisasszony: Pista, mint érzed szívedet és lelkiesméretedet? Felelte: Nyugodva és csendesen. No látod, tehát én is hasonlóképen úgy érzem, valamint te. Pista, meg ne ijedj kérésemtől, és fogadd meg előbb: reá állsz-e? én veled leszek mindenütt. Azt mondja Pista: Drága kisasszony, hogyha tudnám: valósággal életem vesztésibe kerülne, még is reá állnék parancsolatjára. No hallgasd: ami királyunk nemde szomorú, és öregszik napról napra, és máskülönben engemet szépen felneveltetett a maga költségén, holott ezt nem reménylhettük volna töle, minthogy Innocens princfia hozott engem ide, és oztán agyon lövetni parancsolta általad. Jó hogy te azon esetbe okosabb voltál, mint az ő

Digitized by Google

rendelése, és hogy énnekem azt felfedezted; arról még senki semmit nem tud hogy életben vagyon, hanem, édes Pistám, bármely büntetést vetne reánk a királyunk, amelyet nem reménylek, de mindazonáltal még is kérjünk audenciát ketten, és hogy csak maga előtt akarunk valamit kérni, hamindjárt az udvari praefectus úr jelenlétében is történni fog, az semmit sem tesz. Jól vagyon. Amint ők ketten megfogadták egymásnak lekötelezésöket, hogy erről szólani senkinek nem fognak, úgy meg is tartották. Következendő nap jelentik magokat, és kérik ő felségét, hogy tetszenék őket egy kegyelem kéréséért eleibe bocsátani; a király szivesen megengedte udvari praefectus jelenlétiben őket magánosan bejönni. Itten mindjárt lábait csókolták, és sírtak, de nem szólhattak semmit sem fájdalmaiktól. Kérdezi a király: te Erzsébet és Pista, mit tudnátok tik éntőlem kérni, hogy én azt meg nem adnám? Nagy nehezen üdvezlik őtet, és kérik nem egyébért, csak hogy Pistának, aki lábai előtt térdepelt, vétkeit megengedje, legyen bármely cselekedetből álló vétek az. Ha az isten előtt eltöröltetik vétked én nem bántalak érette, és meg is engedem. Ő itten nagy fohászkodással hálát adtak az egek urának, és felugrottak eleibe, és

Digitized by Google

mondják, hogy az Innocens királyfi még él, és Pista őtet meg nem lőtte. Ezen a király úgy megörült, hogy oly annyira leeresztette magát hogy Erzsébet kisasszonyt, valamint Pista vadászt is örömébe megcsókolta: Ó ti jó lelkek, tehát ily kéréstek vagyon tinéktek? hálát adok én az istennek; de mondd meg tehát, Pista, hol vagyon Innocens fiam? Felséges király! én útnak eresztettem sok kincsekkel, és nem tudom, hová szaladt. De hiszen szivét megettem? Az egy idétlen vadállaté volt. No az semmi sem, csak hogy él. Itten elmentek haza örömmel, az egész udvar mindjárt megtudta ezen édes érzeményü újságot; már most még jobban szerették Erzsébet kisasszonyt és a hiv szolgát Pistát; de ezen jelentéséért és okosságáért Pistát mindjárt úri szolgálatba tetette, anélkül is irni olvasni tudott, és máskülönben jól nevelt ifju is volt, és Erzsébet kisasszonynyal az udvari praefectusnál együtt nevelkedtek, továbbá és egy szóval mindig együtt voltak.

Amidőn ő felsége megtudta ezt, hogy Innocens fia még életben vagyon, azonnal lefestette őtet friseséggel, és mindenfelé elküldötték a képit ezen aláirott szavakkal: Aki ezen királyfit megtalálja, avagy haza hozza, amit csak kíván tőlem, mindent megadok. A többi

Digitized by Google

közt ezen lefestett királyfi abban a városban is kitétetett, ahol ő boltoslegény volt már három esztendeig. Itten minthogy épen akkor ragasztották ki, amidőn a nagymise alatt nem vették annyian észre, és ahol ő mint boltoslegény volt urával asszonyával, mint másszor is, a szobaleány pedig véletlenül menne az utcára, hát látja hogyottan fel vagyon ragasztva a kép, de írni és olvasni a leány nem tudott, hanem leszakasztotta, s amidőn asszonya jött, mondja: Asszonyom, ehez a képhez oly nagy hasonlatossága vagyon a mi legényünknek, hogy alig hiszem hogy nem ő lenne. Az urának olvasni oda adják, és a többi közt ő is csodálkozik rajta, mely szép ifju lenne, de tagadhatatlan volt: a sok faggatás után megvallotta hogy ő volna az a szerencsétlen királyfi, akiknek az egész történetét előlbeszélette. Itten csodálkoztak rajta, hogy oly alacsonyságra vetette magát, de nem is hiába dicsérték őtet az ő jó viseleteért, mivel csakugyan a nevelése és fényes születése sem engedte volna meg máskép viseletit. Itten a boltos mindjárt kocsit, inast, pénzt nagy summával adott neki uti költségül, és nem sok idő mulva az városból, ahonnét jó esmerősétől elbucsúzott, az atyja városába érkezett. Minthogy itt kivülről éjjel nappal várták, alig

Digitized by Google

hogy kérdezték személyének való kitételit meglátása után legnagyobb puska és ágyuszózatokkal atyja házáig bekisérték. Innocens, mint mindenkoron, engedelmes fia volt atyjának, ennek lábaihoz borúlt, és atyai engedelmét kérte, de édes atyja csókjaival nem győzött nekie eleget panaszkodni: Inkább énnekem kell töled bocsánatot kérni, mintsem teneked! Elbeszéllette már nekem Erzsébet veled hozott kis leánykád, hogy a Pista parancsolatomat véghez nem vitte; már mostanában, édes fiam, pihend ki magadat; és továbbá elölbeszéllette Innocens fiának szerencsétlenségit, és egyszersmind megmondotta a küldött levélnek értelmit, aki is két napnak elfolyása után útnak vette magát bíboros bársonyos ruhában, de előre megizente nekiek egy inas által személyének kijövetelit.

Valamint két testvéreit, szinte úgy ötet is legnagyobb tisztelettel fogadták, hanem Innocens királyfi a vele ment inasával egyetemben nem kíméllették a bársonyt, hanem keresztül erős futással szaladtak, hogy csak úgy rebdeztek utánok a bársony darabjai. Ezek mindjárt látták hogy ennek kell lennie, és mindjárt azt tették nekie is kérdésül: mit csinált, amidön itt volt? Ő megvallotta, hogy egy leányt megcsókolt, akinek két fekete folt

Digitized by Google

maradt a képén; mindjárt kihozták ezt, és újonnan egymást megcsókolták, és azon két fekete folt ábrázatjáról abban a szempillantásban elmúlt. Örömökben valamennyien együtt Innocens atyjához mentek, aki is nem kissebb örömindulatok közt vette őket, és nagy mulatságot adott nekiek; és több érdemes fő fejeket meghívtak. Itten beszéd közt megköszöni Innocens atyjának annak a kertnek direktora, aki máskülönben valaha királyi fejedelem volt, de ottan elátkozva volt három princesznéjével egyetemben; s elmondja, hogy úgy volt elrendelve, hogy ha ki oda bemenni bátorkodik, és leányát megcsókolja, és elhivatván megvallja cselekedetit, meg fognak szabadúlni; Innocens pedig azt cselekedte, tehát legyenek ők egymásé. Azonnal megesküdtetik őket, és nagy vendégséget tartottak három napig, és engedelmet kért a királytól az elátkozva volt fejedelem, hogy két fiai oly szerencsétlenül jártak: ők csak magoknak tulajdoníthatják, miért ők Innocens öcscsöket megakarták csalni. Amint ezen két öszveesküdt hitvestársak sok ideig együtt éltenek, nem felejtkezett el Innocens az Erzsébetről és Pistáról sem, hanem Erzsébet kisasszonyt, minthogy már arra való volt, az első titkos tanácsához férjhez adta, és

Digitized by Google

Pistát főrangba tétette, és maga feleségének testvérét hitvestársúl neki szerezte, és így ezek után szerencsésen és legjobb békességben együtt éltek, és sok esztendeig együtt laktak, és így lett a történetnek is vége.

Digitized by Google

XIII.

NEMTUDOMKA.

Volt egy időben egy király Scythiában, ahonnend a magyarak eredetöket veszik anélkül is, akinek egy felesége vala. És egynehány esztendőknek elfolyása után felesége meggyermekezett, és szült a világra egy Dániel nevezetü princet, és abban az éjtszakában, valamint órában, nem különben minutában is, a ménesen egy kanca egy csikót ellett, és azon csikót a király, amidőn megtudta volt, hogy azon csikót ellette a kanca, azonnal a kisded gyermekinek Dánielnek ajándékozta. A többi közt amidőn már a gyermek több esztendeig neveltetett, és arra való volt hogy már oskoláit is folytathatta, azokat járta és szorgalmatosan tanúlt, de önekie bevett szokásában volt, valahányszor oskolába be vagy hazajött, mindenkoron legelőbbször is lovacskájához ment, megnézni és megsimogatni.

Egyszeri alkalmatosságnál, amidőn a királynak el kellett menni háborúskodni, te-

Digitized by Google

hát önnön feleségit és gyermekit legfőbb generálisára bízta, és alattomban ezen generális az királynéval szövetségbe jött. Itten, minthogy az asszony félt a gyermeknek okosságától, valamint a generális is, azt javaslotta nekie, hogy jól vigyázna, és alattomba járjon hozzája, és öelőtte olyas dolgokról legkevesebbet se mutasson. De minthogy ezen két szerelmes, ördögökkel praktikált gondolatokkal teli volt, a gyermeket ezen világból kiveszteni szándékoztak, azon okból minthogy féltek az ő szemességétől. Jól vagyon; eltökéllették magokba a szegény Dánielnek elvesztését, eféleképen úgymint: kérdezi a generális a királynétól: Te szivemnek szívszerelme, mely móddal mulasztod hát ki gyermekedet ezen világból? amelyre feleletül adta: az legkevesebb, mivel én anyja vagyok: ma tehát éjtszaka, amidőn le fog feküdni, de már akkor oda lesz készítve az ágyba egy hegyes tőr, és én nekie fogok hízelkedni a midőn lefeküdni fog, és egyszersmind csiklandozni fogom, ezt ő pedig nem szereti, akkor tehát meg fog hirtelen fordúlni, és úgy abban a hegyes törben agyon szúrja magát, és így lesz Dániel életének vége.

De minthogy a kis princ mindenkoron oskola előtt lovához lement megnézni, hogy

Digitized by Google

mint vagyon, épen ezen az napon lovacskáját nagy szomorúan találta, és magában kezdett a királyfi lovacskájához beszélni: ugyan mi bajod lehet, te szegény pára? de minthogy a ló a kocsisoktól megszólamlani nem bátorkodott, csak leütötte a fejét, és úgy is gondolta magában: oskola utan megintlen hozzája fog eljönni, és addig is nagy szomorúan mutatta magát előtte. Oskola után a Dániel királyfi ismét elment a lovához, és oly alattomban beszaladt, hogy sem kocsisok, annál inkább mások az ő bemenetelét észre nem vették, és újonnan kezdett magában lovához beszélgetni, és simogatta: Ugyan édes párám, mi bajod lehet teneked? Hát egyszerre a lovacska megszólalt: Énnekem ugyan semmi bajom nincsen. Hát ezen szavakra szinte meghidegedett a királyfi, és kérdezi ötet: Tudsz tehát te beszélleni is? Ó igen is, hallgasd meg csak panaszimat: a te anyád öszve vagyon beszélgetve a generálissal, és ki akarnak mulasztani rút halállal ezen világból; és elbeszéllette nekie, hogy mint tartsa magát ezen az éjtszakán. Valamint a lovacskája javaslotta, úgy szót is fogadott; nem is vetköződött le, csak a kanapén elszunnyadott, és úgy reggelig ottan maradott. Ezen a cselekedetin Dániel királyfinak megdöbbentek a két akaró

Digitized by Google

elvesztők; jóllehet ugyan nem tudták miokból cselekedte volt ő ezt, mindazonáltal újra ismét öszvebeszélgettek, és azt végezték, hogy úgy is szereti Dániel az édességeket, tehát minthogy másszor szokásában volt a legkissebb darabot megenni, tehát annál tetszetősebb kis darab édes cukrocskákat méreggel öszvevegyítve készíttetnek, és úgy fogják elintézni, hogy épen szeme előtt látszassanak.

Másnap, amidőn oskolába akart menni, ismét lovacskájához ment, és mindjárt megszólamlott hozzája: nemde kis királyfi, nem végeztek ki ezen világból? de vigyázz máma; és elbeszéllette nekie hogy azon édességből ne egyék, különben, hogyha szót nem fogad, meg kell nekie halni. Amidőn a királyfi haza jött az oskolából, ismét szokása szerint lovához bement, és az megint említette őt a legnagyobb figyelmetességre, aki is azt végbe vitte. Amidőn már az asztalhoz ültenek, kevés levest és még egynehány ételekből józűen evett. Már itten azt gondolta az anyja és a generális, hogy majdan nem sokára vége lesz életinek, de amidőn az édességet elébe adták, hogy egyék belőle, kézcsókolással megköszönte, és felkelt az asztaltól, és elment tanulni. Te szivemnek szivszerelme, tu-

Digitized by Google

dod-e mi itten a bökkenő? A király ezekben a napokban haza fog jönni, tegyed magadat beteggé, és azt mondjad nekie, hogy addig meg nem egészségesedel, míg azon csikónak, aki akkoron ellett meg, amidőn te szülted a kis Dánielt, májából nem eszel: lásd ime ez ami akadályunk: nem a gyermeknek okossága, hanem a csikónak fortélyos javaslása; kövesd tanácsomat, úgy szerencsésen ki fog ütni igyekezetünk.

Jól vagyon. Amint ők itten elvégezték tanácskozásokat, a generális a maga szobájába ment. Azon idő alatt a király is megérkezett, és, ami még legtöbb, az örömmel teljes kis Dániel királyfi is épen akkor oskolájából haza jött, és praefectusa addig nem hagyta atyja eleibe menni, míg a leckéit fel nem mondotta. Azon alkalmatosság alatt a királyné panaszolkodott hitves társának, amint feljebb mondottuk, hogy addig egészséges nem lehet, míg csak azon csikónak májából nem eszik. Hiszen, lelkem, az legkevesebb: levágatom, és kívánságodnak eleget tesztünk; de csak várj egy keveset, míg a Dániel fiam haza jön, akié a csikó, hogy legalább utóljára megláthassa. Csenget a király; amint bejön az inas, épen akkor Dániel királyfi is bement; az inast elküldi, és mondja az atyja a

Digitized by Google

fiának: meg kell öletnünk a teneked adott csikódat az anyád kedvéért. Jól vagyon, édes atyám, de várjon egy kis ideig, legalább hogy felvehessem nyargaló nadrágomat, és egyszersmind engedje meg hogy itten előtte megjelenhessek. De az okos Dániel fortélysággal élt, és leszalad nagy hamarsággal lovához, aki igen nagyon búsúlt, és megmondotta nekie ezen szomorú hírt; de a lova Dánielt bátorította, és javaslotta nekie, hogy kérné ki atyjától azon szabadságot, hogy utóljára az udvarban háromszor körül nyargalhasson, és annak elvégzése után kérjen magának egy pohár bort, és igya meg atyja egészségeért, és az anyja, valamint a generális egészségeért, hogy azon cselekedetöket véghez nem vihették, a melyben iparkodtak volt. Amint Dánielnek lova javaslotta, úgy is cselekedett; beszalad nyargaló nadrágjával, és térdre esik atyja előtt; engedje meg, édes atyám, hogy utóljára legalább rajta az udvarban háromszor körülnyargalhassák. Azonnal megtétetett a rendelés és a lovacskát felnyergelték. Amidőn felült és már háromszor körüskörül lovaglott Dániel, megállt, és kért atyjától egy pohár bort, amelynek megkapása után atyjára reá köszöntött: ez legyen édes atyám egészségéért; hasonlóképen,

Digitized by Google

anyámnak, és a vele tartott generális egészségéért azon okból, hogy kívánságokat rajtam nem bosszúlhatták elszánt gyilkolással. Ezeknek elmondása után Dániel lova vele egyetemben, amidőn már megitta volt borát egészségekért, a palotán felül ugratott, és úgy hetedhét országig elvitte őtet.

Amidőn a kiraly ezt hallotta, és látta ezen szörnyűséget, bement a genarális szobájába, és megköttette ötet azon parancsolattal, hogy mindjárt a várnak négy szegletire felakaszszák, ami véghez is vitetett, feleségét pedig legerősebb tömlöcbe tétette; de mivelhogy Dánielnek visszajövetelire semmi mód nem adatott, feleségit azonba szerette, megirgalmazott nekie, és kivétette a tömlöcből, és igy régentibb gráciájába megmaradott.

Azalatt a Dániel királyfit a lova egész London városáig vitte Angliaországba, és letette a mezőn, ezen kérésnek mondásával: én azért hoztalak, édes gazdám, ezen városba, hogy ha te megtartod szavamat, tehát itten király fogsz lenni. Megigérte Dániel, s megis tartotta fogadását. Azt mondotta nekie a csikó: hogyha tégedet akárki és akármiről kérdezni fog, feleletül csak azt adjad: n e m t u d o m. Jól vagyon; bement a városba a királyfi, és egy helyütt megtalálják szólítani:

Digitized by Google

ki vagy? Nem tudom. Honnend jösz? Nem tudom; és ez mindig így ment. Ez minthogy egynehány napokig a városban így járkált, a többi közt a királynak is tudtára adták, hogy itt volna egy igen gyönyörü gyermek, és akarmit kérdeznek tőle, feleletül mindig csak azt mondja: Nem tudom. Az semmi, hozzák ide, majdan én a konyhámba adatom szolgának. Aminthogy el is hozták a király eleibe. Tetszett nekie Dániel, mivel szép gyermek volt, és kérdezi az is tőle: hogy hívnak? Nem tudom. Ezzel mindjárt a főszakácsnak általadatott azon parancsolattal, hogy akár micsoda kárt talál tenni, verni nem szabad őtet. Itten az a bevett szokás volt, hogy minden vasárnapokon, akire a sor reá jött, otthon kellett maradni, tüzet rakni, és a többinek mindnyájan misére kellett menni. Nem sokára őreá is a sor reá érkezett, ahol a többi közt reá parancsoltak, hogy a vizet és húst addig is legalább feltegye, hadd forrjon; ez pedig feltette ugyan, hanem hamut is hintett a hús fölé, és vízzel teli töltötte. Amidön haza jöttek, látják a cselekedetit: mit volt mit tenni, verni őtet szabad nem volt, és úgy szidás nélkül vagy azzal, nékie mindegy volt. Kérdezik őtet, miért tette ezt? nem tudom. Kénytelenittettek mindent kivetni, és fris húst ho-

Digitized by Google

zatni, és úgy megintlén mindeneket hozzá készíteni, és ezek után Nemtudomkának is hívatott. De minthogy Nemtudomka a konyhába többféle károkat is tett, a főszakács ő felségének megjelentette azon kérésivel, hogy méltóztassék őtet máshová tetetni; akit is még azon a napon a kertésznek általadtak, hogy segítsen nekie egyben és másban dolgozni, és ha valahová a kertész ki tanál menni, hogy a kertre vigyázzon.

Történt egy vasárnapon, hogy a kertész is szokás szerint misére ment, és a többi között az egyik királyleány odahaza maradott, minthogy valami fájdalmat érzett tagjain. Minthogy pedig más senki a házban nem volt mint Nemtudomka, a lova meglátogatta, és kérdezösködött mint szolgál egészsége, és mint vagyon dolga? Nemtudomka mindenekről értelmessé tette lovát, hogy meglehetösképen foly a dolga; itten hozott neki egy kantárt, és azt mondotta: hogyha engemet akarsz, csak ezt a kantárt rázd meg, de oly időben, amidön csak magad vagy: mindjárt megjelenek; már mostanában rázd meg a kantárt: azonnal itt termett egy rézszínü szép ló, és nekie való ruha, akire felöli, és a kertben sebes nyargalással öszveszaladozta a kertet úgy annyira, hogy majdan egészen öszve nem gá-

Digitized by Google

zolta. Ezt az ablakból jól látta a kisasszony, de mindazonáltal senkinek e felől semmit sem szólt. Amidőn már ezen kárt megtette, megrázta Nemtudomka lova magát, és mindjárt megváltozott, és elment; ő pedig az istálóba teknő alá bújt féltibe, és a kantárt jól eltette, hogy senki arra ne találjon.

Jól vagyon; haza jön már most az öreg kertész, és látja ezen rontásokat a kertben: ilyen adta teremtette, hol vagy Nemtudomka? gyere elől, majd adok én teneked jobban vigyázni; de az ablakból látta a kisasszony, intett nekie meg ne merje verni; de az csak kiált reá; s minthogy meglátta a lábait a teknő alatt, mondja: gyere ki. Nemtudom. Kihúzta őtet: miért nem vigyáztál jobban? Nemtudom. No várj csak, még egyszer hagyj ilyen kárt tenni, majd adok oztán neked. Nemtudom. Nagynehezen oztán sok munkával meglehetősen összeigazgatták a kertet, de egész hét alatt minthogy dolgoztak rajta a sok kertészek, tehát még is valamikép majd oly állapotban és rendbe hozták mint régenten volt. Ezt megtudta a király is: mit volt mit tenni? megmondották hogy azon idő alatt történt, míg a templomba voltunk, és Nemtudomka nem vigyázott, más pedig itthon senki sem volt. No isten neki, csakhogy megint helyre hoztátok

Digitized by Google

egészen. Jövő vasárnap megint elmennek valamennyien misére kivévén Nemtudomkát, és a királyleány magát ismét betegnek tetette, mivel gondolta hogy megint lát majd valakit a kertbe nyargalni. Jól vagyon; amidőn már mind elmentek volt, egy fertály óra múlva Nemtudomka megrázza a kantárját, azonnal ott termett ezüstszínü formába kedves lova; az felült reá, de kétszerte rútabbúl elcsúfította a kertet mint első vasárnap. Ezen kártételt a királykisasszony csak az ablakon által nézte, és fájt nekie azon lovon ült szép ifjuért a szíve. Ezek után Nemtudomka leszállott, a ló megrázta magát és elment, amaz pedig elbújt az udvarba. Haza jött az öreg kertész, s majdhogy a guta meg nem ütötte ezen kártételért, meglátja Nemtudomkát az udvarban: no várj, te gaz, majd adok én teneked vigyázást, de ő szokása szerint felele: Nem tudom. Te ilyen adta, szedte vette kölyke, majd tudom én, csak kezembe kerülhess. Nem tudom. A kertet ismét nagy nehezen felékesítették; de harmadik vasárnap, amidőn megintlen, kivévén Nemtudomkát, a templomba mentek, de igaz, a királykisasszony megint betegnek jelentette magát; gondolta magában: talán megint eljön azon szép ifju. Alig hogy elmentek misére, megrázza kantárját Nemtudomka, ott

Digitized by Google

terem lova aranyszínü szőrbe, erre is feltült, tündöklött aranyos szép ruhájába, és úgy öszverontotta a kertet, hogy nem egy hamar lehetett megcsináltatni; de ezt már a királykisasszony sem nézte betett ablakon által, hanem az ablakot kinyitotta, és kikönyökölve úgy nézte az ifjat; ezt megpillantá Nemtudomka, oda ugrat és egyenesen az ablakon be hozzája, és megcsókolja kezeit, de semmit nem beszélt. Erre azt mondja a kisasszony: szólalj meg már egyszer, látom én hogy tudsz beszélni, csakhogy nem akarsz, és magadat ostobának teszed. Ezzel kiugratott, és leszállt istállójához; lova elment, ő pedig fel s alá sétált az udvarba. Jól tudta ezt a királykisasszony, hogy ez valami különös ágból veszi eredetét, de csakhogy valamin aggódik; mindazonáltal erről senkinek legkevesebb említést sem tett, hanem mindaddig betegnek csak tetette magát; de már mostanában igazán fájt a szíve, és betegeskedett. Haza jöttek a templomból, látják az iszonyú nagy kárt, kérdezik Nemtudomkát: ki tette ezt? Nem tudom. Miért nem vigyáztál? Nem tudom. Erre megfogták és meg akarták verni, de minthogy mindég azt felelte: Nem tudom, azt gondolták hogy bolond, azért el is engedték nekie a büntetést. Amidön már lecsendesed-

Digitized by Google

tek, a többi közt azt találja mondani a király, leányának, hogy nézzenek utána már egyszer, hogy férjhez mehessenek, különben megvénülnek. Itten a király mindenféle országbeli királyfiakat és fényes születésü ifju nemzetségeket beinvitáltatott azon okból, hogy amelyikbe bele szeret leánya, legyen bár az akár kicsoda, ahoz adja feleségül. Kevés idő múlva megérkeztek. Amidőn már öszvegyültek, kisasszonyai válogattak magoknak, a két első csakugyan királyfiakat szerettek meg, de a harmadik testvérjek egyiket sem szerette azok közzül, hanem — minthogy édes atyám megengedte már, hogy akár gazdag, akár szegényhez mehetek férjhez, hivassa be mind azokat, akik csak udvarunkba laknak. Itten ezen parancsolatra valamennyien megjelentek: egyiket sem választotta magának. Kérdezi: senki nincsen más az udvarnál? Van, de abba csak bele nem szeretsz. A Nemtudomka jöjjön fel. Amidőn bejött a szobába, kérdezi a királykisasszony hogy hívják: Hogy hívnak tégedet, szép ifju? Nem tudom. Erre megcsókolta Nemtudomkát: Én szivemnek szivszerelme, én a tied vagyok, és te enyim. Ezen valamennyien csodálkoztak, de mit volt mit tenni, atyja szavát megváltoztatni nem akarta, és igy megesküdtenek mind a hárman.

Digitized by Google

Amidőn már a mulatságban vígadtak volna, Nemtudomka semmit se beszélt, hanem lejött a szobájába. Minthogy észrevették hogy mind a két ifju házasok itten vagynak, épen csak Nemtudomka hibázik, leküldenek hozzája, hogy jönne fel: hivatja a király, de ő csak azt mondotta: Nem tudom. Már elmúlt a bál is; azt javaslották a királynak, hogy szégyenökre ne essék, csináltasson Nemtudomkának deszkából házat a palota előtt, ott lakjék feleségivel egyetemben; ami úgy is lett; ők ketten ott laktak sok ideig. Egyszer kimentek vadászni a két ifju királyfiak, úgymint Nemtudomkának sógorai; és amidőn háza mellett elmentek, mondják neki: Gyere vadászni. Nem tudom. Hiszen majd tudjuk mi, te vén bolond; és elmentek; Nemtudomka pedig megrázza kantárját, anélkül hogy valaki látta volna, megjelent lova rézruhával egyetembe, és elejökbe vágtatott, mintha már haza menne a vadászatból. Ezek amidőn meglátják őtet, egymáshoz szólnak: ugyan ki lehet ezen királyfi? Ez valami külső országbeli princ, még a ruhája is tiszta rézből vagyon. Kérdezik: honnend jön uraságod? nem jönne-e vissza vadászni velünk? Én már elvégeztem a magamét, és mutatja nekik az aranyvadkacsát, hogy mit visz. Ennek meglátására egymás

Digitized by Google

szemibe néztek, és mondják egymásnak: Vegyük meg tőle, ha eladja, nagy becsületet nyerünk mi ezzel. Kérdik ötet, miért adná azt az úr minekünk el? Feleli: pénzért nem, hanem ha azon két gyürücskéket nekem adjátok, melybe esküdtetek, úgy oda adom. Ezek egymásnak szemibe néznek, sokáig gondolkoznak, egyszer azt mondják egymásnak: adjuk oda hiszen majd csináltatunk mi efélét az aranymüvesnél, ez által pedig nagy becsületet szerzünk magunknak. Oda adták, és kérdezik: ki lenne személye? Feleletül adta: én, a deszkavári királynak fia. Ezzel egyszeribe elbucsúztak, és örömökbe elnyargaltak, Nemtudomka pedig megelőzte őket, és addig felöltözködött más ruhájába, és kiáll az ajtaja mellé; hát egyszerre jönnek, és mondják: Látod sógor Nemtudomka, miért nem jöttél el, lásd mit vadásztunk! Nem tudom. De tudjuk mi, szamár. Ezen megörült a király, minthogy efélét ebben az országban nem is látott. Másnap megintelen kimentek, és ismét hítják ötet: Gyere sógor, vadászni. Nem tudom. A másik azt mondja: Hagyj békét annak a bolondnak. Nem tudom. Ezzel elmentek, de Nemtudomka megintlen megelőzi őket ezüstszin szőrü lovával, és magán is azonféle ruha ékeskedett. Amidőn megszemlélték ötet, egyik

Digitized by Google

azt mondotta: az a tegnapi királyfi! a másik mondja: nem az, mivel az rézruhába volt. Megszólítják őtet, hogy nem jönne-e vissza velek vadászni? Nem, mivel már én elvégeztem, és mutatja nékik az aranyszarvast; akik ezt megszeretvén, ismét kérdik: miért adná el nekik? Barátim nem egyebért, hanem ha azon aranygyürüket hagyjátok homloktokra sütni, úgy oda adom. Egymás szemibe néznek — jóllehet ámbátor fájni fog, de a haj alatt senki sem fogja látni. Azonnal reá sütötte homlokokra az aranygyürüket, ámbátor szívekre szolgált, de még is örömükben azt nem érezték annyira: és megint kérdezték tőle: kihez volna szerencséjök? A deszkavári királynak fiához. Ezzel elbucsúztak tőle, és elnyargaltak; de Nemtudomka újonnan megelőzte őket, és kiállt a kapu eleibe a maga közönséges ruhájába, és amidőn megjöttek, csúfolták: Látod, te vén banya, mit vadásztunk? miért nem jöttél ki? Nem tudom. Mivel eszed nincs. Nem tudom. Amidőn a király eleibe felvitték, százszortább megörült, és dicsérte őket. Harmadszor amidőn kimentek volt, szokások szerint hívták sógorukat, de csak Nem tudom felelettel hagyta őket elmenni; most is úgy jártak. De megintlen elejekbe lovaglott, aranyszín szőrü lovával, és

Digitized by Google

olyféle ruhájával Nemtudomka, és amidön meglátták ötet aranyos ruhába, azt találták egymáshoz mondani: Valósággal megint a deszkavári király fia jön vadászatról, jóllehet ugyan aranyruhába jön, de mindazonáltal még is annak kell lenni. Amidön már jól közelgetett, reá ösmertek, és kérdezik töle: honnend jöne azon pompás öltözettel? Vadászatról. Hát mit vadászott? Ó igen gyönyörü szép aranytúzokot. Ezt amidön meglátták, majd meghaltak érte, és újonnan kérték töle. Oda adom ezt is, de csak ha az akasztófát hátatokra hagyjátok sütni. Ezen fájdalmat ugyan gondolhatták magoknak, de mindazonáltal eltökéllették magokba: nem látja azt senki a hátukon, hagyjuk reá sütni; amint meg is esett. Itten ellovaglottak haza a szép vadállattal. De jóformán megszenvedtek érte; és nagy dicsekedéssel a király eleibe mentek a hozott vaddal, amiért jobban megörült mint a két első hozott vadállatnak. Nemtudomka pedig, amidön elváltak egymástól, leszállott lováról, és ez azt mondotta nekie: Ime általadok három tariszuyát, nem sokára háborúja fog lenni feleséged atyjának az Kukorica Marci királylyal, és amidön látni fogod, hogy már igen veszt, tehát rázd meg kantárodat, majdan ott termek, és mi is fogunk mint esmeret-

Digitized by Google

lennek az ő segítségére menni. Az első zacskónak olyan tulajdonsága vagyon: amidőn akarod, mindenféle katonák jönnek ki belőle; a másodikból, akármennyi muníciót akarsz, annyit kaphatsz; a harmadikból pediglen élelmet amennyit csak kívánsz. Amidőn már elvégezték beszédjeket, ő a maga ruhájába felöltözött, és haza ment. Már akkor pedig mindenütt keresték hogy hová lehetett? Kérdezi a felesége őtet és a sógorai is: hol voltál, Nemtudomka? Rosz hír vagyon, háborúnk lesz. Nem tudom. Másnap már, minthogy a Kukorica Marci királytól oly parancsolatot hoztak hogy reggel a csata elkezdődik, kénytelenítettek elkészülni, és a megrendelt órára az ifju házas királyok is kimentek. Amint hadakoztak, Kukorica Marci úgy megverte a király népeit, hogy már alig volt erejek; egy szóval, ha egy napra pihenést nem adott volna nekiek, az országból is kiverte volna. Itten haza való jövetelekor az egész udvar szomorúságban volt, kivált Nemtudomka felesége, mivel mindég gondolta: mit csináljon ő a boldogtalannal, ki beszélni, sem mást mit tenni nem tud. Kérdi őtet azért: Lelkem, mit csináljak én már mostanában, ha az atyám országát elveszti, hogy éljünk? Nem tudom; de mindig örült; estve pedig megfogta felesé-

Digitized by Google

gének a kezét, és hozza ötet egész az atyja házáig; épen akkor vacsoráltak. Ezek csodálkoztak ezen az ő megjelenéseken, holott soha sem szoktak eljönni sem ebédre, annál inkább vacsorára. Amidőn beérkezett, nevetett, örült, és kiabált: Nem tudom, es mutogatta kezével hogy itten akar vacsorálni feleségivel. Nagyon is szívesen fogadták ötet, mivel ily jó kedvében még soha sem látták. Amint vacsora közt beszélgettek egyről másról, megszólamlik egyik sógora: Én nem tudom, minek örülhet ez a Nemtudomka, holott mostanába szomorkodni kellene. Azokra a szavakra felugrik, és botját kezibe veszi, s örömmel teljesen kiábálja: Nem tudom, több ízben is, és forgatja botját, vág mindenfelé, és csúfolja öket mutogatással, hogy mit félnek, nem tudom. Akkor megüti melyit, és az egekre mutatott ezen mondással: Nem tudom. Felkeltek feleségivel egyetemben, megcsókolták atyjának kezét, a többiek is egymástól elváltak, és ezek ketten haza mentek aludni. Csodálkozott mindegyik ennek az ő vig napján. Másnap reggel korán már mindenek fegyveresen az utcákon állottak; amint két sógora Nemtudomkának ment a palotából ki, által ugrattak hozzája, és mondták: Gyere, sógor, verekedni, tegnap úgy is elegct hada-

Digitized by Google

rásztál. De ez szomorúnak tetette magát, és mondta: Nem tudom. Ezek után elmentek, s a midőn a sógorok már jó messzi voltak a katonasággal, Nemtudomka megrázta kantárját, mire ott termett jó lova, és mondotta neki: No, édes gazdám, meg vagy már szabadítva, megtartottad szavadat, ezentul szabad már beszéllned. Kiki gondolhatja, mely örömire lehetett szegény Nemtudomkának, hogy szabad volt már beszéllenie. Lovát bevezeti udvarába, és beszalad feleségéhez ezen mondásokkal: no angyalom, szép feleségem, ne félj már többé, ne is szomorkodjál, mindenek jól fognak végződni. Hogy megörült a felesége, azt kiki képzelheti; mindazonáltal ő megtiltotta nekie, hogy felfedezze még atyja előtt is hogy beszéllni tud, és háborúba megy. Legottan is előtte páncélos ruhába felöltözött, lovára felült, megcsókolta őtet, és elment. Alig mentek ki a városból, a tarisznyát megfordították, és annyi katonaság lett egyszerre, hogy csak szörnyüség volt; mindig odább közelgetnek hozzájok, és épen akkor Kukorica Marci király, feleségének atyját már nagyon megverte: de amidőn meglátta hogy hátulról is jön egy nagy sereg nagy futással; még jobban megijedt volt, de Nemtudomka fejér zászlóját előre küldötte volt: hogy ne féljen, az ő

Digitized by Google

segítségire mindjárt ott lesz. Kérdi a király: kihez lenne szerencséje, és mint érdemlette meg ezen szeretetet? Én a deszkavári királynak fia vagyok, a többire leszen még szerencsénk beszélleni; addigis megcsókolták egymást. Most Nemtudomka az elfáradt katonákat hátra küldötte, és a magáét rukkoltatta előre. Amidőn már két jó óráig viaskodtak volt, úgy tetette magát a deszkavári király fia, mintha megsebesítették volna, csizmáját keresztül szúrta, és vért öntött beléje, mindazonáltal magát úgy tetette, mintha ő azt nem is látná és hátra szaladott, s mondja: no kedves esmeretlen király, ne busúljon, a mi részünkön lesz a győzödelem, de én rólam se felejtkezzék meg. Itten nagyon lekötelezte magát a király, hogy akármiben lehet szolgálatjára lennie, azt mindenkoron teljesíteni fogja, egyszer csak azt mondja: Deszkavári király fia, meg vagyon maga sebesítve! Hol? A lábán, és vér is fut belőle. Kérem tehát adja le nyakáról kezkenőjének felét, hadd kössem be. Hát ha az ingit kérte volna, nem adta volna-e oda? Azután megint elment a viaskodás piaczára, és Kukorica Marci királyt úgy megverték, hogy egész az országaig visszakergették, és őtet sok adóra kötelezték, melyet sokáig fizetett is.

Digitized by Google

Itten elmúlt a háború. A deszkavári király fiát hítták magokkal, embereivel egyetemben, hogy annál jobban meghálálhassák nekie eránt ok mutatott szeretetét; de ez megköszönte, hogy el fog jönni másnapra. Itten elbucsúztak egymástól; ő, mintha itten pihentetni akarta volna katonáit, leült, és ők nagy örömmel elmentek. Mikor már jó messze voltak, zacskókba szedte ármádáját, a maga lovával frissen hazament; lova itten eltávozott, ő pedig levetette otthon páncélos ruháját, és feleségének itten elbeszélte mely szerencsésen lett vége a harcolásnak, és még egyszer kérte, csak ne szóljon senkinek semmit is, hogy tegyen először sógorain egy megérdemlett csúfolódó tréfát. Azért meg is hagyta feleségének, hogy víg legyen, ő pedig beszélleni semmit sem fog; utóljára arra is megtanította feleségit, hogy említse: nem hiába mutatott Nemtudomka az égre, és mindég örült: hát örömre is vált a mi szomorúságunk; másküllönben hogy kérdezze meg sógorait, micsoda vitézségeket vittek véghez, és miért nem vitték el Nemtudomkát erővel hadakozni; legalább megtanúlt volna ott beszélleni. Itten hallják a muzsikaszólásokat. Kimegy Nemtudomka az ajtó eleibe, és nagy szomorúan nézi őket; de két sógora rá kiált: No te in-

Digitized by Google

gyenélő, mért élsz a világon, ha mindig csak otthon henyélsz? lásd, mi veszekedtünk, és erőszakkal mindeneket meg is nyertünk. Nem tudom. Nem hiába mondotta ő valóban nem tudom, de igazán el is találta. Estve oztán nagy mulatság van, ahol mindenféle nagy és kis urak megjelentenek az egész udvari személyekkel egyetemben. Itten mindnyájoknak kedvek volt, csak épen Nemtudomka egyszerre kiszökött onnend, és elment házába, és körüskörül felállitotta háza előtt ágyúit katonáit őrizésképen. Azon alkalmatosság alatt meghasználta felesége a feltett kérdéseket mind, de csak az ő sógorait dicsérték; és mikor arra a kérdésre kellett volna felelni: „miért nem vitték el Nemtudomkát magokkal, legalább megtanúlt volna beszélleni:" hát azt mondják nagy fitykén: Bolondot oda vinni? ugyan gondolat! Minthogy ottan a szobában nem volt, a király utána küldötte legfőbb generálisát hogy hiná fel; de amidőn generális uram meglátta a sok fegyveres katonákat, visszaszaladt, és jelenti hogy oda követségképen kellene menni, ki tudja mi van a dologban? Mindjárt egynehány katonákkal bement hozzája, és mondja: a király hivatja, jönne fel; és megszólamlik: tőle mint atyámtól ugyan nem érdemlem, de addig fel nem

Digitized by Google

megyek míg ömaga le nem jön hozzám. Amelyet mikoron megmondott a generális, a király lejött hozzája, de már akkor a sok katonaság onnend elveszett, ő pedig letérdepölve várta ötet, úgymint a királyt. Amidőn ez belépett, kezét kérte, megcsókolta, és felkelt: köszönöm édes atyám nagy megalázódásodat. Most bíboros bársonyos királyi ruhájába felöltözködött, s kérte atyját hogy a többiek előtt praesentálja. Mindegyik csodálkozott, hogy oly szép ifju volt, és megszólamlott, feleségét pedig a többiek előtt megcsókolta.

Beszélnek most a deszkavári király fiáról, hogy ha az nem lett volna, elvesztünk volna; kérdezi tőlök Nemtudomka: Ösmerik-e még ezt a kezkenőt? Ó igen is. No tehát nem kell már keresnünk ötet: én azért neveztem magamat úgy, mivel deszkaházba laktam. Megmutatja a két aranygyürüket: Ki ösmerné ezt magáénak? A két királyleány mindjárt, egyik is, másik is, azt mondja: Az enyém. No tehát, hogy megesmerjék a ravasz erkölcsü embereket, ezek a két szemtelen sógoraim adták énnekem az aranyvadkacsáért, amelyet ha nem hisznek, nézzék meg a homlokukra sütött bélyeget; és az utóbb hozott vadálhatért hátukra az akasztófát sem szégyenlették reásüttetni. Ezt mindjárt megvizs-

Digitized by Google

gálták, és valósággal úgy találták. Nem volt itt többé kedvesebb ember mint a született királyfi Dániel, az úgynevezett Nemtudomka, akinek is a királyságot általadta felesége atyja, és megkoronáztatott Angliába, London városába, és két sógorai régi becsületeket elvesztették szemtelenségek miatt, és így szerencsésen éltek együtt mindnyájan, míg meg nem haltak. A lovat pedig mindég magánál tartotta.

Digitized by Google

XIV.

LEÁNYSZÍN BÁLINT ÉS GYÖNGYSZÍN ILONA.

Volt egyszer a világon egy király, a kinek két gyermeke volt, egyik fiú, a másik pedig leány. A leány olyan szép volt, hogy széles e világon társa nem volt; a fiút nevezték Leányszín Bálintnak, a leányt pedig Gyöngyszín Ilonának; és azt a bátyja oly annyira szerette, és nagy szeretetből kívánta hogy mindenkoron előtte és vele legyen; de minthogy az épenségesen nem lehetett hogy mindig szem előtt legyen, egész országába kurrenseket ereszgetett, hogy ahol csak egy képiró találtatik, oda jőjenek valamennyien az ő tulajdon házába. Akkor egész országában a kik csak képirók voltak, valamennyien megjelentek; és a húgát eleikbe mutatta, hogy, ha úgy le tudnák őtet venni, amilyen valóban volt, ő felette igen nagy ajándékot adna nekiek. De a képirók közel sem jártak hozzája, nem hogy le tudták volna valósággal

Digitized by Google

rajzolni. Amidőn már látta a királyfi hogy azok semmire sem mehetnek vele, azt mondja nekiek: Tudnátok-e még képirót országomban, aki meg nem jelent volna? Felséges királyfi, már senkit egyebet nem tudunk; egy öreg maradt el tőlünk az úton, aki nem győzött velünk jönni. Akkor mondja a királyfi nekiek, hogy várakozzatok addig, míg ide érkezik. Akkor oda érkezett az elmaradt öreg képiró, és megmutatták neki a királyfinak hűgát, de még jól rá sem vetette szemét az eljött öreg, hogy azonnal kicsukta magát egy különös szobába, és huszonnégy óra alatt úgy lerajzolta, hogy még hétszerte szebb volt, mint a leány valójában. Itt a királyfi a lerajzolt képnek igen felette megörült, s a képíróknak jó-e, s bő ajándékot osztogatott, és azután széllel bocsátotta ismét az országba.

Itt a királyfi úgy annyira örült a képnek, még jobban mint ha hűgát láthatta volna, és azt mindig szeme előtt tartotta és forgatta. Egyszer kimegy a Veres tengernek partjára sétálni, ő pedig a képet mindig nézegette; egyszer nekie jött egy nagy forgószél, a képet kikapta kezéből, és bevitte a tenger közepire. Itten a királyfi ezen szerencsétlenségen igen nagyon megszomorodott, hogy mely nagy nehezen tett reá szert, és még is ily vé-

Digitized by Google

letlen nem reménylett szerencsétlenségből elvétetett tőle; azután haza megy a királyfi bújában. Az anglus királynak pedig volt itten hat halásza, és mindég hajtotta őket a tengerbe halászni, mondván hogy addig haza se jőjenek, míg az ő kedvére való halat nem fognak, különben mindnyájokat felakasztatja. Itten a halászok, amidőn a tenger közepire érnek, meglátják a képet, hogy a víz tetejébe lebegett; a halászgazda tehát azonnal felvette a vízből, és mindjárt mondja a többieknek, hogy vigyük mi meg ezen képet a királynak, hogy talán még nagyobb örömet okozzunk nekie, mint ha halat fognánk. Ezek után visszafordultak. A király meglátván hogy az ő halászai oly hamar visszajönnek, nagyon csodálkozott hogy mi dolog legyen az, holott másszor öt hat napokig is odakint halásztak, és még is alig kaphattak kedve szerint való halat. A halászok pedig kiszálltak a csónakból, és felvitték a képet a királynak eleibe; itt a király annak igen nagyon megörült, s azt mondja a halászoknak hogy többet ne menjenek ki soha halászni, amint van, mindenekbe szabadosok lesztek mint magam. Oly kegyelmet kaptak a halászok. Akkor a király a városba volt tizenkét tanácsos uraival, és mindjárt behivatta őket udvarába, és a képet

Digitized by Google

elejekbe adja: Halljátok-e? ha tik ezt huszonnégy óra alatt ki nem tanácsoljátok, hogy hol lehet azon leány, aki itt le vagyon írva, és nekem meg nem mondjátok, hát én valamennyiteket erős büntetés alá vettetlek. Akkor a tizenkét tanácsos urak annyira tanácskoznak, majdhogy meg nem bolondúlnak valamennyien, mivel a legöregebbik úgy is olyan féleszü volt, s mondja a többieknek: Halljátok-e, hogy tudnánk mi azt amit soha sem láttunk avagy hallottunk, a királynak megmondani? hanem gyerünk fel a királyhoz, és mondjuk meg nekie, hogy mint lehetne ezt minekünk megmondani, amidőn soha semmit felőle nem hallottunk? hanem ne úgy cselekedjék azzal felséged, hanem ereszgessünk széjel kurrenseket az országokban, ahol csak van egy herceg avagy gróf, s bárónak fiai, és ahol csak királyságok is vagynak, hogy jöjének ide az anglus udvarba. A király csakugyan szavukat fogadta a tanácsosoknak, és a megjelent királyfiak és más úrfiak eljövetele után nagy pompát tartott, kik közt volt Leányszín Bálint is. Az anglus királynak tehát, amidőn legjobban áll az ebéd, mondják tanácsosai: tegye ki az asztal közepire azon képet, akkor majd meglátja a felséges király, ki tud e leány felől valamit, avagy ösmeri,

Digitized by Google

mert úgy megesik rajta a szíve, hogy a szemiből kiesik a könyü, és le kell nekie azt törülni; abból tehát megismerheti felséged aki afelől valamit tud; akkor csak menjen és szóljon nekie egyet, hogy várakozzék mindaddig, míg valamennyien széjel nem mentek és vége nem lesz a mulatságnak, hogy némely beszédit vele közölhesse.

Ezek után a király, amidőn már legjobban állt a déli ebéd, kitette a képet az asztal közepire, a királyfi meglátja a képet, s ezen meglátásra csakugyan úgy megesik rajta a szíve, hogy a szemiből kiesik a könyü, ki kellett a szemeit törülni. A király mindjárt gondolta magában, hogy Leányszín Bálint királyfinak kell felőle valamit tudni, és oda ment a hátához, és mondja nekie: Várakozzál utóljáig, míg vége lesz a mulatságnak, kevés beszédem fog veled lenni. Amidőn már vége lett a mulatságnak, valamennyien széjel mentek a királyfiak, csak épen a Leányszín Bálint királyfi maradott az anglus király udvaránál. Akkor mondja nekie a király: valld meg igaz lelkedre, hogy tudsz valamit a kép felől, ne félj, nem lesz semmi bajod; láttam, hogy senkinek egyébnek meg nem esett rajta a szíve, csak teneked. Ezekre mondja Leányszín Bálint királyfi az anglus

Digitized by Google

királynak: hogy ne tudnák én felőle, felséges király, midőn ezen képnek formája az én testvérem? No tehát hogyha teneked testvéred, hugod, nekem feleségem lesz. Akkor azonnal levelet küldöttek előre, hogy úgy készítse magát el Gyöngyszín Ilona, hogy az anglus király megy bátyjával érette, hogy feleségül elvegye. Volt pedig odahaza egy mennydörgős vén gazdasszony, akinek volt egy eladó leánya; ennek a fogai akkorák voltak, hogy, három röf fátyolt vett, és azzal takargatta fogait. Így a vén asszony mindjárt lement a pincébe, és a hordókat valamennyit méreggel tele ereszgetett, és úgy lecsalta Gyöngyszín Ilonát a pincébe, hogy majdan ott veszti, és a maga leányát adja az anglus királynak; de Gyöngyszín Ilona észre vette, és egy cseppet sem ivott a kínált borokból. A vén asszony látta már, hogy itten el nem veszejtheti s hogy egyszer majd haza is érkeznek, akkor zsebéből kikapta a nagy konyhakést, és Gyöngyszín Ilonát keresztül döfte, és a hordók közzé vetette, hogy meghalt; azután felment szobájába, s a nagyfogú leányát Gyöngyszín Ilona ágyára fektette. Amidőn már az anglus király Leányszín Bálint királyfival házokhoz értek, itt bemennek a szobába; amidőn meglátta az anglus király a

Digitized by Google

leányt: hohó Leányszín Bálint, mondta, ha én ezt tudtam volna, hogy ilyen a te húgod, nem hogy érette jöttem volna, de még csak meg sem mozdúltam volna. Akkor mondja a vén asszony: Ó felséges király, nem ilyen volt ám, amidőn a bátyja elment — hanem ha szép volt a kép, kin le volt rajzolva, maga még hétszerte szebb volt; de minthogy sokat sírt rítt bátyja után, nagyon elmásúlt a szine. Akkor mondja a király: hogyha úgy van, mégis elviszem, hogy hiába ne jöttem; de három esztendeig nem leszek vele. Itt a vén asszony megtanította leányát, hogy, ha hozzája áll az anglus király, kérje őtet, ezen öreg gazdasszonyunkat hadd vigyük magunkkal el, mivel itten is már régi szolgám volt, s hogy ott is jó lesz valami szakácsasszonynak; de a király nem akarta elvinni a maga udvarához, mivel ottan nem szükséges, minthogy ottan minden szolgálatban vagyon ember, mégis oztán a leánynak szavát nem akarta megvetni a király: hogyha tehát úgy vagyon, még is eljöhet velünk. Itten mindjárt befogtak hat bokrétás lovat hintóba, s amidőn már be volt fogva, beültek ők hárman a hintóba, a vén asszonynak pedig hátul volt a helye zsákon. A király és királyfi semmit sem tudtak afelől, hogy a vén asszony úgy elvesztette

Digitized by Google

Gyöngyszín Ilonát, és miben mesterkedik; mert a vén asszony leszaladt a pincébe, és Gyöngyszín Ilonát bedugta egy zsákba, és felvetette a bakra, és felült a teteibe, és úgy indúltak útnak Anglusországba. Amidön már a Veres tenger közepe felé értek volna, itten a vén asszony felvette a zsákot, és belehajította a tengerbe hogy szinte zuhant. Akkor kitekint az anglus király a hintóból: hallod-e te vén kutya, mit vetettél most a vízbe? Azt feleli a vén asszony: mit vetettem, felséges király, egy zsák korpát hoztam, de a lovakra nehezteltem, azért vetettem belé. Akkor mondja a király: hallod-e te vén kutya, minek hoztad te a korpát az én országomba, midön ottan több liszt van mint nálatok korpa?

No de már most hagyjuk a bevetett Gyöngyszín Ilonát a Veres tengerbe, és gyerünk velök haza. Amidön már haza értek, itthon áll a nagy mulatság és lakodalom, és ennek is már vége vagyon, a vén asszony pedig szakács lett az anglus király udvaránál, és Leányszín Bálint királyfi is csak ott lakott az anglus király udvaránál. Itt pedig az én vén asszonyom azt mondja alattomban leányának; Hallod-e te, édes leányom, hogy veszítsük mi el innét a királyfit? ha ez itten

Digitized by Google

marad veltünk az udvarnál, utóljára még kivégez bennünket a világból. Itten a vén asszony mit cselekedett? Reggel felmegy a királyhoz, és mondja nekie: hallod-e felséges király, hogyha a Leányszín Bálint királyfit el nem veszted udvarodtól, hát fejér személyeid nem jól járnak miatta, mert így meg amúgy cselekszik velök. A sok hazugságok által így elárúlta az anglus királynál őtet; ezen pedig az anglus király nagyon megharagudott, és mindjárt felhivatta a maga szobájába a királyfit: hallod-e, nagy panasz jött reád: ha te azt el nem hagyod, és még egy jön panasz reád, majd meglátod mit csinálok veled. Ezen a királyfi felette nagyon megszomorodott, mert nem érezte magát semmibe bünösnek, és még is ilyen bajba esett véletlenül, s az nap nem tudta hogy mit csináljon bújába; gondolkozott a királyfi, és mindég azon, micsoda erkölcstelenséget tehetett volna? Hanem itten a vén asszony nem hagyta abba; második reggel ismét felment a királyhoz: felséges király, hogyha el nem veszted őtet az udvartól, bizonyosan nem jól járnak fejér cselédjeid miatta, mert így meg így cselekszik. Ezekre az anglus király még jobban megharagudott, hogy ismét olyféle panasz jött reá: ha te még sem hagyod el, és

Digitized by Google

még egyszer panasz jön, mindjárt szobámba fogsz jönni, azonnal keresztül szúrlak kardommal. Itten a királyfi még jobban megijedt volt, mert nem érezte magát semmibe bünösnek, és hogy mely ártatlanul kell nekie a világból kimúlni. Itten második nap is abban maradt a dolog, ő pedig búsúl és gondolkozik: még is miesoda hibát követhetett volna el? Hanem az ördöngös vén asszony nem hagyta abba; harmadik reggel is felment a királyhoz: felséges király, bizonyomra mondom hogy, ha mai napnál tovább itten fogod ötet hagyni, még a feleséged sem jár jól miatta, minthogy így meg így cselekszik. Még jobban megharagudott a király; és itten a királyfit ismét felhivatja magához. Amidön belépett a szobába, nekie ugrik az anglus király, és önnön kardjával keresztül taszította; azzal a királyfi mindjárt meghalt. Azonban a király mégis nagyon megbánta tettét, hogy ilyen szép ifju királyfit kivégzett ezen világból; és azonnal egy zsákba dugta ötet, és a maga szobájába felállította ajtaja mellé. Eféleképen vesztette el a vén ördög mind a két ártatlan testvéreket a világból.

No már hagyjuk ezt itten, és fordúljunk a Gyöngyszín Ilona után. Itt pedig ezen nevezett leányból a Veres tengerbe lett egy

Digitized by Google

aranykígyó. Amidőn a deákok tíz órakor kijöttek az oskolából, és kimentek játszani a Veres tengernek partjára: itten tizenkét órakor, amidőn a nap legmelegebben sütött, az aranykígyó kiment a napra sütközni. A deákok ezt meglátták, és megfogták. Itten mindjárt azt mondja egyik a másikának: Vigyük mi ezt a királyhoz, majd sok pénzt ad nekünk érette. Azzal viszik haza felé. — Itt az aranykígyó megszólamlik a gyermekekhez: Halljátok-e? ha ti engemet a királyhoz visztek, akármennyi pénzt ajál érettem, ne vegyétek el, hanem azt mondjátok: felséges király, mi ezen aranykígyót nem hoztuk pénzért, hanem kenyérért és sajtért. Azzal a király mód nélkül megörült azon deákoktul hozott szép aranykígyónak, és kenyeret sajtot adott nekik érette. Itt a király bevitte a maga szobájába a kígyót, és egy aranykalitkát csináltatott számára, és felakasztotta egy szögre a feje fölé, és igen nagyon örült rajta hogy oly szép jószág van a szobájába. Azalatt a vén asszony kitanulta aztat, hogy azon aranykígyó lett volna Gyöngyszín Ilonából; itten elmegy a leányához, és megbeszélli nekie a vén asszony: Hallod-e, édes leányom, tedd magadat beteggé, és ha a király hozzád jönne, és kérdezi: micsoda bajod van? mondd

Digitized by Google

meg nekie, hogy ha azon aranykígyót el nem veszejti házától, hát te a szagától szörnyet halsz, és soha veled beszélni nem fog. Ezen a király igen megszomorodott, mely móddal veszejtse ő el ezen szép jószágát? Bújában nem tudta mitévő legyen? kapta végre az aranykígyót, s kétfele vágta, és a házának két szegire a földbe beásta. Itt az elásott aranykígyóból egy éjtszaka akkora két aranyfa nőtt, hogy még hétszerte nagyobb öröme volt rajta, mint a kígyón. Itten a király azon két fának örömire több királyokat is oda hivatott, és alatta igen nagy mulatságot tartatott. Azalatt pedig a vén asszony ismét kítanúlta, hogy azon két aranyfa lett volna Gyöngyszín Ilonából. Hallod-e, édes leányom, mikor legmelegebben süt a nap déltájba, és legjobban áll a mulatság a fa alatt, hallgass csak reá: az a két fa megszólamlik, és vigyázz: mit fog mondani. Nohát az a fa, ki alatt a király állott, megszólamlik, s mond: Ó felséges király, de szívesen tartom reád ezen szép hűvös árnyékot; amely ágam reád szolgál, olyan könnyen tartom, mintha csak nem is volna; a másik fa pedig megszólamlik, ki alatt a vén asszonynak leánya volt: én meg olyan nehezen tartom ezen nagyfogú bestiára, hogy amely ágam reá szolgál, majd csak le nem

Digitized by Google

szakad. Ezt a leány mind jól hallotta; elmegy az anyjához, és megmondja a fáknak szólásait; az anyja ezt mondja nekie: eredj az ágyba, és tedd magadat halálos beteggé amidön már vége lesz a mulatságnak, ha hozzád fog jönni a király, és kérdezni fogja mi bajod van? mondd nekie: ha azon két aranyfát ki nem vágatja onnand, annak a szagától meg kell halnod. Itten a király azon igen megszomorodott, hogy ezen két aranyfát felesége kedveért el kell veszíteni az udvarból; hanem mit volt mit tennie, kivágatta és csináltatott magának és a nagyfogú leánynak aranynyoszolyát. A király ezen ismét megörült: mely szép aranynyoszolyái hogy szobájába vannak, de a vén asszony megintlen kitanúlta hogy azon fákból lett volna azon két aranynyoszolya, és még azt is, hogy kellessék elveszteni; mondja tehát leányának: ne aludj ma éjtszaka, és csak hallgasd: megszólamlanak azok a nyoszolyák, hát mit fognak mondani? Itten a királynak beviszik a fürdőt; amidön már megfürösztötték, kezibe adtak egy pohár álomport; melyre úgy elaludt, hogy majd csak a lélek is alig maradt benne. Valami tizenkét óra felé megszólamlik a nyoszolya, kin a király feküdt, s azt mondja: Ó felséges király, de szívesen és

Digitized by Google

könnyen tartalak, mintha semmise volna ben ne, avagy rajta sem volnál; a leányé pedig megszólamlik alatta: én pedig ezen nagyfogú bestiát oly nehezen tartom, majdhogy le nem szakadok alatta. A leány azt mind jól hallotta, s azonnal elment az anyjához, és mind elbeszéllette, és a vén asszony tanácsából legott elmegy a királyhoz, felkölti álmából: hallod-e? ha azon két aranyas nyoszolyát széjel nem vágatod és öszve nem égeted, hát én a szagától meghalok. Ismét nagyon megszomorodott azon a király, hogy kéréseit be kell teljesíteni; de mit volt mit tennie? összevágta és tüzre rakatta, és hogy megégett volna már, bújában a pernyét egy szakajtóban öszveszedte, és levitte a rózsás kertibe, és rózsái közzé hintette, és egy éjtszaka azon elhintett pernyéből oly nagy szép aranyrózsabokor nőtt, hogy mikor kiment a király sétálni, igen nagyon megörült azon, és mindjárt a legszebbik rózsát leszakasztotta, és szobájába a feje fölött levő képre felszúrta, és szobája ettől felette szép lett. A király ennek igen megörült, hogy oly szépen tündöklik minden azon rózsától. Amidőn a fürdőt szokás szerént estve a királyhoz beviszik, és megfürösztötték őtet, ismét egy pohár álomport adtak neki, melytől úgy elaludt, hogy reggelig meg sem moz-

Digitized by Google

dúlt a nagy álom miatt. A kis gyermek, kit a király magánál örökbe tartott, lábához feküdt, és a rózsa valami tíz óra tájba leugrott a ház közepire a kép mellé, és egyet fordult, a ház földjén megfésülködött, megmosta magát, akkor oda állott a király fölé és úgy sírt, rítt, hogy a szoba térdig volt aranygyöngygyel teli. Ó felséges király, be hiába hoztad el bátyámat, nem különben engemet: még sem lehetek a tied! eztet mondotta: hogyha azonban röstelled álmodat érettem, eljövök még egyszer, de azontúl, nem tudom, jöhetek-e vagy soha! Azzal csak elfordult tőle, a szobát szépen kitisztította, és ismét felugrott a kép mellé, megintlen csak rózsa lett belőle. A kis gyermek mind ezeket jól látta, és mit beszéllett volt, azt is hallotta. A király reggel amidőn felkelt, nem tudott ugyan a dologból semmit sem, a gyermek pedig félt nekie megmondani. Második estve is következik az idő, megintlen csak beviszik a királynak mindennapi fürdőjét; amidőn már megfürösztötték, egy pohár álomport adtak a kezibe; amely minutában megitta volt, azonnal elaludt tőle, és feltették ágyára, és ismét rácsukták ajtaját, de a kis gyermek ugyanazon estve is ágyának lábaihoz feküdt volt. Valami tizenegy óratájkor a rózsa megintlen leugrik

Digitized by Google

a kép mellől a ház közepire, és egyet fordul, a ház közepin megfésülködik, és mosakodik, s olyanná változott mint életibe volt Gyöngyszín Ilona királyleány. Akkor megintlen oda megyen a király fölé, úgy sírt rítt, hogy a szoba térdig volt aranygyöngygyel teli. Ó felséges király! be hiába hoztad el bátyámat egyetemben országomból, elveszejtettek mind engemet és bátyámat, még sem lehetek a tied! — eztet mondotta — hogyha azonban röstelled álmodat érettem, még egyszer el fogok jönni, de azontúl soha! és azonnal elment tőle, és egyet fordúlt a ház közepin, es felugrott a kép mellé; megintlen csak rózsa lett belőle. Ezeket pedig a gyermek mind jól látta s hallgatta; a király pedig, amidőn reggel felkelt, nem tudott semmit a dologban, a kis gyermek pediglen félt nekie a felől valamit mondani. A király itten mindjárt parancsolja kocsisainak hogy egy paripát nyergeljenek meg, mert kimegyen vadászni; és ki is ment, a kis gyermek pedig maga maradt azonba a szobába. A vén asszony is bement a király szobájába, hol a kis gyermek volt, s rá támadt hogy mit akar itten, amidőn semmi dolga nincsen? Itt a vén asszony előlvette a gyermeket s jól megverte; azzal a gyermek megijedett és elszaladt, és ott hagyta az udvart.

Digitized by Google

Amint a király haza jön, keresi a gyermeket, de sehol sem találhatja; azonnal összehivatja cselédeit, és kérdezi, hol van avagy hová lett, ki bántotta a gyermeket? Itt a vén asszonynak, mit volt mit tennie, meg kellett nekie mondani: felséges király, ő lejött a szakácsasszonyok közzé, és valamit eltört, azért reá ijesztettem és elszaladt. Arra azt mondja a király: no várj te vén boszorkány, én azt jól tudom hogy a gyermek a szobából ki nem jött, hacsak te nem mentél oda, mert ő addig a szobát soha sem hagyta ottan. Erre a király igen megharagudott, és felült lovára, és az agarakat összehivatta, ismét visszament vadászni az erdőbe. Itt pedig az agarak elszaladtak előre, és a kis gyermeket megtanálták egy bokor alatt az erdő szélin: az agarak megismerték őtet, és mutatták örvendetességeket, a bokrot körülfogták, és csak a farkokat csóválgatták örömökbe. Eztet amidőn még messzirül látná a király, gondolja magában: Micsoda állat lehet ottan, hogy azok a kutyák olyan nagyon örülnek nekie? Amidőn már oda ért volt, hát látja a kis gyermeket a bokor alatt ülni. Kérdi ötet: Édes gyermekem, hogy merted ott hagyni a házamat és hogy jösz te ki? Felkelt a kisded, és kijött hozzája, és csak lova mellett jött min-

Digitized by Google

dig hazáig; és amidőn már haza értek volna, akkor mondja a kis gyermek: felséges király atyám, én nagy újságot mondanék neked. Szólj mi az? ne félj semmit. Ni az a rózsa, akit a kertből felhoztál, és a kép felett van, első estve tíz órakor leugrott a kép mellől, és elbeszéllette nekie, úgy amint valóban első estve volt; a második estve ismét eljött, de tizenegy órakor, és azt is szinte úgy elbeszéllette király atyjának, amint a dolog volt, és azt is megmondotta, hogy még utóljára el fog jönni ma, de soha többé, ha ma vele beszélleni nem fogsz. A gyermek továbbá azt mondja: Tudja-e, felséges királyatyám, mit csináljunk estvére? amidőn be fogják hozni a fürdőt, úgy is én tartom a gyertyát felette; amidőn már megfürösztik, kezébe adják azt az álomport: én akkor a gyertyát elejtem a fürdőbe, és elalszik; hanem azután azon pohár álomport meg ne igya, hanem lassan öntse le a fürdőbe, és vesse le magát az ágyba, mintha elaludt volna tőle, és azzal el fognak menni; azután így el nem fog aludni, mint most két éjtszaka, úgy is oda fekszem én a lábához; majd amidőn a rózsa lejön a kép mellől, megvakarom felséges királyatyámnak a talpát, de azért fel ne keljen addig, míg másodszor meg nem vakarom a talpát. Úgy kezd-

Digitized by Google

tek immár folyni a dolgok, mint a múlt éjtszakákon, de a király, bár nem aludt, fel nem kelt, csak amidön a gyermek másodszor megvakarta a talpát: akkor ugrik a leánynak nyakába; te az enyim, és én a tiéd. Volt pediglen akkor ott a gerenda felett egy aranyszál vessző, és a kis gyermek azt mindjárt a királynak kezébe adja, hogy vágja vele a királyfit a zsákba mind addig, míg csak belőle ki nem ugrik; amelyet meg is cselekedett, és szegény Leányszín Bálint egyszerre csak a szoba közepire ugrottki. Jaj, felséges király, de elaludtam! El bizony, te jó lélek, örökre is mind a ketten, hogyha ezen gyermek nem lett volna. Akkor mindnyájok elbeszélése után tudta csak a király melyféle csalárdsággal élt a vén asszony, csakhogy a maga leányát a királynak adhassa. Itten a gyermek mondja királyatyjának, hogy az a vén asszony leányostól együtt ördögséggel bir, amiért meg kell mind a kettőjöket égetni. És ezen gyermeknek javallására a király azonnal meg is köttette a vén asszonyt leányostúl, és egy szekér nádat kivitetett a város alá, be is rakatta azzal a náddal, meg is égettette a két csalárdot, és azután újra nagy mulatságot tartatott. Akkor vette elől az anglus király a portrét, de a leány sokkal szebb volt mint

Digitized by Google

lerajzolva látszott; és így éltek sok esztendőket örömmel és boldogságban. A király a deákokat is megkerestette, akik csakhamar meg is találtattak, és őket érdemes rangba tétette a neki hozott ajándékért; ki nélkül soha sem is juthatott volna ezen örömhöz: így tehát azoknak hálálhatta, amint úgy is lett, és így van a mesének vége.

Digitized by Google

XV.

CSONKA ÉS SÁNTA PAJTÁS.

Volt a világon egy király, annak volt egy gyönyörü felesége, kinek e világon szépségre párja nem volt. A király maga is szép volt. Egyszer a felesége lebetegedett, és azt hagyta nékie testamentomba, hogy ha meg találna halni, addig meg ne házasodjék, míg csak oly szépet nem kap mint ő. Ugyanazon betegségben a királyné csakugyan meg is halt, s a király őtet eltemettette, és özvegységben élt egy esztendeig; azután gondolkozásba esett, hogy meg kellene nékie házasodni, de nem tanál semmiféleképen olyan szép asszonyt mint a volt felesége. Itt tehát gondolkozásában és bújában a király nagyon megsoványodott és elment országokat összejárni, de mi haszna, hasonló szépségüt az ő feleségéhez nem tanálhatott, s így megintlen visszafordúlt a maga országába. Volt pedig nékie egy szakácsa, a ki úgy tudta a jövendőt mint az elmultat; ez kérdezte a királyt: ugyan

Digitized by Google

felséges király, mi okból most olyan sovány, és ennekelőtte olyan szép és kövér volt? A király azt felelte reá: mi haszna, édes szakácsom, hogyha meg is mondom, te arról nem segíthetsz. Felséges király, én sem vagyok már hálá az égnek gyermek, sokat láttam és hallottam, hát hogyha tudnék rajta segíteni? Akkor a király mondja: tudod-e mit hagyott a megholt feleségem a testamentomba? hogy mindaddig meg ne házasodjam, míg oly szép feleséget nem találok, mint ő volt; már pedig sok országokat bejártam, és még sem találtam olyat; a miatt epesztődik az én szívem. Itten a szakács azt mondja: vagyon egy még olyan szépségü, de nehéz lesz ahoz férni, t. i. vagyon az óriás királynak egy olyan leánya, mint az volt, de annak nagy vitéznek kell lenni aki ottan szerencsét akar próbálni, mert már sok vitézek ott hagyták életeket miatta. A király azt mondja: nem bánom hogyha életem oda lészen is, mindazonáltal azt a szerencsét még is megpróbálom, tehát adj énnekem igazi tanácsot, igazi útat, hogyha tudod. Itten a szakács mondja: Felséges király, vigyen magával katonaságot, egy batalion granátérost, egy svadron huszárt, és egy regement gyalogságot: amidőn már oda érkezik az óriás királynak

Digitized by Google

gránicára, ottan lógerozza le tulajdon népeit, és úgy maga menjen be az óriás rezidenciába, és azon rezidencia alatt vagyon három aranyoszlop, és úgy irányozza magát, hogy ha gondolja magát legjobb vitéznek, kösse az elsőhöz a lovát, de ha nem bízik vitézségéhez, úgy kösse a hátulsóhoz, úgy nem adnak oly nagy próbát. Ezen tanácsát a király mind jónak gondolta; elkészül tehát az ő népeivel, s egykor útnak indúlnak; és amire oda érkezett népeivel egyetemben, őket lelógerozta az óriás gránica előtt, maga pedig lóháton bement, a rezidencia előtt leszállott, és úgy gondolkozik magában, és úgy határozta magát: legjobb fog lenni nekie a lovát a hátulsó oszlophoz kötni, mert ő nem vélte magát a legjobb vitéznek lenni. Amidőn már lovát megkötötte volt, az aranyoszlop megzördült; itten az óriás király mondja leányához: ismét jött egy vitéz a házunkhoz. Az óriás királynak leánya kiszaladt a folyosóra, és visszaszaladt atyjához oly hírmondással, hogy még ez nem vitéz, mivel a hátulsó oszlophoz vagyon lova kötve. Itten az óriás királyhoz felment a király; amint a többi között egymásnak köszöntenek, mondja nekie: Isten hozott, barátom, mi járatban vagy? Én, barátom, a leányodhoz jöttem szerencsét próbálni, akarnám magam-

Digitized by Google

nak feleségül elvenni. Erre az óriás király azt mondja: hallod-e barátom, három próbán kell neked általmenni, ha azt megeselekszed, úgy örökösen a tiéd leszen, mert a leányom nagyon erős, és hatalmat vesz rajtad. Itt mindjárt is a legelső próbához állítják a királyt. Két óriás behozta a kardját és tarsolyát: Hogyha ezt a derekadra felkötöd, a fegyverit megtöltöd, és a lovát megnyergelvén feltülsz a lovára, vele együtt kimégy vadászni: de a király a végit sem tanálta a kardkötőnek, mivel olyan egy rakásból állott, mint egy petrence széna. Behoznak egy puskát mint egy ágyu; de a király a földről sem tudta megmozdítani; s így mondja az óriás király nekie: Látod, ennek sem vagy ura, hogy mertél a házamhoz jönni? És így bevezették őtet a lovához, és kihozzák nekie a leányának lovát, és itten, amint meglátja a ló őtet, kitátotta száját hogy befalja, de a király elszaladt előle úgy, hogy az utól nem érte, s bement egy szobába, magára csukta az ajtót, és így szabadította meg azon lótól az életét. Parancsolta tehát az óriás király kötözzétek meg, és vigyétek őtet a legerősebb tömlöcbe, hogy ily hitvány ember hogy mer a leányommal próbálkozni. Ezen parancsolatot véghez vitték, és letették a legalsóbb tömlöcbe, és

Digitized by Google

katonákat rendeltek mellé vigyázatul. Azon idő alatt, míg a király tömlöcbe volt, az óriás király a kocsisát hazugságban tanálván, háza előtt egy oszlopot csináltatott, s a kocsist fél lábánál fogva arra felakasztotta. Itten hamarjában az óriás király kocsist nem kapott a négy igás ló mellé, kihozatta tehát azon királyt, akit tömlöcbe tétetett, és kocsisnak tette melléje. Amidőn már hosszú ideig kocsiskodik, és búsúl azon ki volt ő, és mivé kellett magát tennie; az ő szakácsa az ő állapotját mind tudván, gondolja magában: el kellene nekem királyom után menni, és őtet kiszabadítani rabságából; és itten a szakács azonnal csináltatott magának egy királyi ruhát, és ő is annyi katonaságot vett magához, mint a király, és elindúlt utána. Amidőn már oda érkezett, a gránic előtt lelógerozta embereit és maga benyargalt a városba, és leszállott lováról a rezidencia előtt, az első oszlophoz kötötte lovát; azután felment az óriás királyhoz, köszönnek egymásnak, és kérdezi tőle az óriás király: Micsoda járatban volna? Ez is azt mondotta: leányodhoz jöttem szerencsét próbálni. Az óriás király mondja, hogyha te azt megteszed, amit az én leányom, úgy magadévá teszed; és itt az óriások behozzák a kardját tarsolyát a leánynak, és

Digitized by Google

nem késődött vele, hamarjában a végit megkapja, és a derekára köti; a puskát is behozzák nekie, egyik kezibe tartja, a másikkal pedig lőtt, és az ablakhoz megy, és látja, hogy azon felakasztott ember még is ottan kínlódik féllábon, akit az óriás király felakasztatott: nekie céloz a lábának, amelyet el is tanált, és így a felakasztott ember leesett, és elmászott bármely nehezen. Így tehát levezették a szakácsot királyi ruhában az udvar közepire, és kihozták nekie azon mérges erős lovat: gondolta a princeszné, hogy amely szempillantásban meglátja, azonnal el fogja nyelni, de a ló nem bántotta, hanem hozzája megy, és nyalogatja, ő pedig a lovat megnyergelte és felült, a kaput sem kereste, hanem csak a rezidencián felül ugratott; így a leány is felült a másikra, utána nyargalt, de hírét sem hallotta, és így a leány visszafordúlt, és mondja az atyjának: ez ám a nagy vitéz, kinek párját sohasem hallottam. Visszajön a szakács is egy kevés várattal, mondja az óriás királynak: no barátom, mit akarsz még adni próbául? Nem adok már többet semmit, hanem tied már a leányom: az is erős, de te még erősebb vagy, ki nem foghat rajtad. Amint a leány oda ment hozzája, megöleli a nagy vitézt adott csókjaival, és

Digitized by Google

mondja: enyém vagy, gyönge szerelmem: itten az édes atyám előtt fogd meg a jobb kezemet; és így felmennek a rezidenciába, és az atyja mondja: hallod-e barátom, soká ne halaszszad, hanem esküdjetek össze. Itten tíz napot vetett nekie az összeesküvésnek.

Ezen idő alatt lement a királyi ruhába felöltözött valóságos szakács a kocsishoz, aki királya volt, és mondja a kocsisnak: no felséges király, ösmér-e engem? Azt feleli nekie: felségedet ugyan nem ösmérem. A szakács azt feleli nekie: én vagyok a volt szakácsa, aki a tanácsot adta volt. Itten azt mondja a király: tehát, lelkem, mit keressz itten? Én jöttem felségedet rabságából kiváltani, megnyertem a leányt, tíz napokat adtak az esküvésre, ime felséges király, itt vagyon a ruhám, öltözzék belé, azután nem fogják vélni hogy az én személyem nem lenne, és leszek én azon ideig kocsis, míg innet elmegyünk. Felöltözött a király a szakács királyi ruhájába, és felment a maga szobájába. Amidőn már az idő elérkezett az esküvésre, a király esküdött meg, nem az erős vitéz; lakodalmat tartottak sok ideig; azután lement a megesküdött király szakácsához, ki most a kocsis helyett volt: Mitévő legyek? adj már most tanácsot. A szakácsa azt tanácsolta ne-

Digitized by Google

kie, hogy búsúljon, és ha az óriás király kérdezni fogja, miért búsúl, felelje: azért, minthogy ily messze vagyok eltávozva országomtól, és hogy régenten nem láttam. Az óriás király kérdezi őtet: miért búsúl? Azért, mivel haza szeretnék már menni a magam országába. Itten feleli nekie: azon ne búsúlj, ha hamarább szólottál volna, feleségeddel együtt már elmehettél volna. Itten mindjárt tizenöt napot vetnek az elkészülésre; és itt vannak az istállóba különbnél különb lovak, válaszsz magadnak. De a szakács azt javaslotta királyának: csak azon négy igás lovakat válaszsza, ahol ő vagyon. A király amidőn ezen lovakat kiválasztotta, mondja az óriás király: mely okból nem választott szebb lovakat, amidőn itten szebbnél szebbek vagynak? de erre aztat mondotta, hogy az útra úgy sem kell a parádés ló, hanem aki húzni bír, mivel messze földre kell menniink. Itten a király megengedte nekie mind ezeket, és az óriás király még azt mondja, adok egy olyan kocsist, aki már régen nálam szolgál; de ezt megköszönte a király, és azt mondja nekie: a kocsist ne szakaszsza meg a lovaktól, mivel a másik nem tudná a lovaknak szokását, s így az út-alkalmatossága alatt megsoványodhatnának az erős lovak, a melyekért nagy

Digitized by Google

kár volna. Ezt is megengedte az óriás király: látod, pedig az rabszolga, mindazonáltal még is elereszteni veled, hogyha a magad országában is erős őrizet alatt vigyáztatsz reá.

Amidőn már az idő eltölt, és el kellett nekiek menni; mondja a szakács a királynak: engemet többé máskép ne nevezzen, mint kocsisnak, különben észreveszi a felesége. Amidőn az óriás királytól a két összeesküdtek elbucsúztak, ezeknek utána lejöttek; itten, minthogy a király hamarébb lejött mint a felesége, azt mondja hamarjában neki a kocsis: a városon kivül vagyon az óriás király virágos kertje: ha mondani fogja feleséged: megállj kocsis, hadd szakaszszak három rózsát, amilyen szép vagyok, annál is hétszerte szebb leszek; csak parancsolja felséged: hajts kocsis, mivel attól nem hogy szebb lenne, hanem inkább hétszerte erősebb, nem bírunk oztán erejével. Amint már felültek, kiértek a város szélire, és akkor mondja a király felesége, amint a kocsis megjövendölte: Megállj kocsis, hadd szakajtsak legalább három rózsát; de a király azt felelte: hajts kocsis, ne töltsük hiába az időt. Onnet csakugyan jó hamar el is mentek. Amint már a gránicon által érkeztek, a magok népét, akit ott hagytak volt, visszavitték magokkal. Amidőn már saját ország-

Digitized by Google

gokba beérkeztek, nagy ágyuszólásoknak üdvözlésivel tisztelték, és harmadnap múlva a szent János templomába a király a feleségit megkoronáztatta, és így boldogul éltek hosszas ideig.

A királyné meg nem tudta, ki volt a vitéz, gondolta az urát annak lenni, de pedig a kocsis volt. Egykor estve, amidőn lefeküsznek, öszveperlekednek egymással: a király felkel az ágyából és elmegy a kocsishoz, és elölbeszélli az ő történeteket; a kocsis kéri tőle a ruháját: hadd menjek én fel; amelyet oda is adott; felöltözve felment, és magával vitt egy háromágu korbácsot. A királyné itten minthogy meg nem ösmerte, nem szüntette a pört; azonban a kocsis nekie megyen a korbácscsal, és úgy öszvevágta oldalait, hogy ötöd napig feküdt ágyában. Itten a kocsis kiment, és ismét oda adja a királynak ruháját, és elbeszéllette a vele tett történetet, és megmegtanította a királyt, hogy micsoda szavakkal jött ki a házból, minthogy a királyné ki nem tanúlta, hogy ki volna itten a mester.

Egykor a király elment diétára, és azon idő alatt egy vén asszony azt mondotta: Felséges királyné, nem a tulajdon hitvese olyan erős, hanem a kocsis, és az is verte meg a felséges királynét, mivel a király lement hoz-

Digitized by Google

zája, és a ruháját elcserélte. Itten azt mondja a királyné: lehetetlen az, vén banya, mert magam tapasztaltam hogy a király nagy erővel bír, és micsoda próbákat tett az atyám házánál. Hiszen ott is a kocsis volt a mester, mivel itten volt a királynál szakács, és ez adott nekie tanácsot is, és úgy csalták meg felségedet, ott is így cserélték ki ruhájokat. Itten a királyné azt mondja a vén banyának: már elhiszem a szavadat; hát hogy kellene nekem ezen kocsist elveszejteni? Azt mondja a vén asszony: Amidőn a király haza jön, tegye magát beteggé, és kívánjon a kocsis szivéből és bal keziből enni, azt a király majd megteszi, minthogy a felséges királynét nagyon szereti. Már amidőn a király levelet küldött haza, hogy ekkor meg ekkor megérkezik, már harmadnap előtt beteggé tette magát. Amint már a király haza érkezett, és feleségét tudakozta, mint vagyon, és itten mondja nekie: én, szivem, meghalok, ha nem segítesz rajtam. Hát lelkem mit kívánsz? mindezeknek eleget teszek. Énnekem más nem kellene, mint a kocsisnak a szíviből és bal keziből legalább csak egy harapást ehetném, mindjárt jobban lennék. Itten a király azt mondja: azt nem tehetem, hanem mást akármit kérsz, megadom. Nekem más nem

Digitized by Google

kell, és ha kívánságomat be nem teljesited, huszonnégy óra alatt meghalok. Itten még jobban elhagyta magát a királyné; és úgy a király lement a kocsishoz, de a király nem mer neki szólni, mert a vele tett sok jótéteményei eszébe jutottak, hanem a kocsis megszólítja: ugyan miért búsúl felséges király? Én nem búsulok, hanem azon gondolkozom, hogy a diétán nem jól ment a rendelés; de a kocsis azt feleli: jól tudom én miben mesterkedik felségednek felesége; és egyszersmind mondja a kocsis: felséges király én azt is megengedem, de nem eszik ő abból. Bal kezemet vágassa el, és a szivemet ne bántassa, hanem hozasson egy esztendős malacot, és vétesse ki a szivit, meg nem ösméri ő azt, és adjon énnekem egy levelet, úti költséget, hogy azon levélre mindenütt kaphassak enni és inni; én annyira el fogok menni, hogy még soha hirét se hallom ez országnak. Itten a király azt mondja: no, kedves feleségem bár kedves cselédem a kocsis, mindazonáltal kedvedért azt is meg cselekszem; itten melléje strázsát rendeltetett, és hogy holnap reggel kiviteti. Amidőn reggel kikisérték a kocsist, amidőn az akasztófához vitték, a hóhér melléje áll, és elvágta balkezét, úgy a disznót is előhozzák, és kivették a

Digitized by Google

szivit; a borbély pedig beköti a kocsisnak az elvágott kezit, és elbocsájtják; az itt való katonaságot mind megeskütdtette, hogy a királynénak senki ki ne vallja. Így a kezét és a disznónak a szivit, egy arany tányérra tették, és eleibe vitték. Amidön a királyné meglátta volna, mondja: nem kell énnekem, csakhogy elveszejtetted a csúnya orgazdát. Akkor nekie megy a királynak, és hétszertebb jobban megverte, mint őtet megverette, és még a rezidenciából is kihajtotta, annyira, hogy már kondásságra jutott, mert mindenütt kergették és üldözték; azt megfogadtaták vele hogy ő a királyt soha nem is ösmérte, hanem hogy mindig kondás volt gyermekségitől fogva. Azalatt a királyné princekkel dombérozott, és nem mertek nekie vèteni, mivel nagyon erös volt, úgy cselekedett az országban amint maga akarta.

Jól vagyon; lássuk már, hogy vagyon dolga az eleresztett kocsisnak. Elment ő már idegen országba, és egykor útjában öszvetanálkozik azon kocsissal, akit az óriás lábánál fogva felakasztott, és itten tudakozza tőle: Hallod-e pajtás, hová indultál? Azt mondja: én bizony országomból bújdosok. — Tudakozza tőle: ösmersz-e engem, pajtás? — Erre azt feleli: én nem ösmerlek. Én vagyok

Digitized by Google

azon ember, akit az óriás rezidencia előtt az akasztófáról lelövött. — Erre azt mondja nekie: Hát te hol jársz? Én az országomból bújdosok. No láted, a király a jótéteményemért mint fizetett: én váltottam ki őtet az óriás királytól rabságából, és még is a szivemet és balkezemet el akarta vétetni felesége kedveért; de még is köszönöm nekie, hogy a szivemet ki nem vétette, és adott uti költséget és olyan levelet, melyre széles e világon reá enni és inni kaphatok. No tehát, kedves pajtás, gyere menjünk együtt. Ők tehát sok ideig együtt utaztak, és egyszer beérnek egy nagy erdőbe; és ottan az estve is reájok érkezett: csináljunk édes pajtásom egy kis kunyhócskát; de mivel hosszas esős idő volt, kiszorúltak a kunyhóból; tehát beásták magokat a föld alá, annyira már, hogy ottan két hetekig tengelődnének, és minthogy ottan már megszokták volt, nem akartak onnet elmenni, és ott magoknak mindeneket megszereztek; és gondolták, hogy önekiek semmi sem hibázik. Akkor mondja a kocsis, akinek a keze el volt vágva: hallod-e, sánta pajtás, — az pedig úgy hítta: csonka pajtás; — vajon, mi volna itten nekünk még jó? édes pajtásom, minekünk jó volna egy leány, a kinek kötelessége lenne mireánk főzni és mosni; de azt mondja a

Digitized by Google

sánta a csonkának: hallod-e pajtás, hol veszünk mi itten egy leányt; azt mondja a csonka: hallod-e sánta pajtás, van ebben a városban egy özvegy királyné, és annak van egy fia, és három leánya, hozzuk el a legkissebbiket. Itten mondja a sánta: de pajtás, hogy hozzuk mi aztat el? Erre megint mondja a csonka pajtás: csináljunk mi egy szekeret, és majd te abba belé ülsz, mert nem jó a lábad; én pedig bele fogódzom, ha kezem hibázik is, de a lábam jó. Majd elhúzlak én téged ülve. Te is megfogod a ki kezedbe akad, úgy a templom eleibe megyünk; hát a királyné fiával elől jön, öregebbik leánya utána, és úgy a legkissebbik utóbbá; és amidőn neked alamizsnát akar adni, hát fogd meg a kezit és rántsd a taligába, és úgy elszaladok én veletek, hogy soha hírünket se hallják. Amidőn már a talyiga készen volt, beleült a sánta, a csonka belefogódzott, és úgy bementek a városba, a templom előtt megállottak, és mint a többi koldusok úgy várták a szerencsét. Egykor itten jön a királyné három leányival, és osztogat pénzt a koldusoknak, úgy azután a leányai, elsőbb az öregebbik, úgy a középső, s úgy legutóbb a legkissebbik. Mikor már nézte a csonka, hogy az adományokat a sánta elveszi, és hogy a leányt elkapja-e?

Digitized by Google

amidön a legkissebbik adott nekie adományt, általkapcsolta a kis királyleányt, és felvette a kocsiba, a csonka pedig úgy elszaladt velök, mintha az ördög vitte volna öket.

A királyné azalatt bement a templomba, anélkül hogy visszanézett volna, és leült a maga székibe, és úgy tanálta megnézni leányait: hát látta csak ketteit ottan lenni, s tudakozza a legöregebbtől: hát a legkissebb hol vagyon? Azt feleli: én nem tudom. Hiszen most jött utánunk. A királyné felkelt, és kiment a templom eleibe, s ottan tudakozta a koldusokat, hogy nem láttátok-e, hogy hova ment volna leányom? A koldusok azt mondották: igen is láttuk, hogy itt volt két koldus egy kocsival, az egyik benne ült, a másik pedig húzta; az egyik bekapta a kocsiba, a másik elszaladt velek, s egy szempillantás alatt még hirét sem hallottuk. Erre a királyné bement a templomba, és mondja a két leányának a dolgot hogy mint vagyon. Mind a hárman vissza mentek tehát a templomból haza, és küldöttek levelet mindenfelé, hogy a legkissebbik leányát a királynak ellopták, a ki tudja hogy merre van, avagy ki vitte el, nagy ajándékot fog kapni a királynétól; de itten öket sehol sem találja a levél, mert ök sem falun annál inkább városba nem

Digitized by Google

laknak, csak kivül a hegyek közt, a nagy erdőségbe.

De lássuk azokat is. A legkissebbik királyleány azalatt a kunyhóba érkezett; mondják neki a csonka és sánta pajtás: itten fogsz velünk együtt lakni; ne gondolkozz semmit, nem lesz teneked semmi bajod, itten lesz teneked enni és inni valód, ha mink meg nem halunk, te sem halsz meg; a lesz pedig a dolgod hogy főzöl és mosol reánk, mivel mi mindaketten kimegyünk mindennap az erdőbe vadászni. Így vannak ezek vagy két hétig; azalatt egy vén asszony oda szokott járni a leányhoz, és amidőn a vén asszony bejött a szobába, a leány magát azonnal hanyatt vetette, és úgy szopta a vén asszony a mellit. Itten a leány nagyon kezd soványkozni; ezt észreveszi a csonka; azért másnap, amidőn kimentek, kezdi elölbeszélleni a sántának: hogy a mi leányunk nagyon soványkozik, mi baja lehet annak? A sánta mondja: annak vagy szeretője volt odahaza, és azt sajnálja, vagy más belső nyavalyája van. Mondja a csonka: ha haza fogunk jönni, majd megkérdezzük, és ha meg nem vallja, meg fogjuk vizsgálni. Amidőn már haza mentek, tudakozzák a leányt: mi bajod van? mondd meg nekünk, mért vagy olyan sovány, hiszen éte

Digitized by Google

led italod nem hibázik; vagy a szeretődön búsúlsz? vagy másféle bajod vagyon? Itt ezekre a leány semmit sem szól, és csak azt adta feleletül, hogy semmi baja sem volna, és szeretőm odahaza nem is volt. A sánta azt mondja a csonkának: nézzük meg jól, mi baja lehet nekie; mire a sánta megfogta, a csonka pedig ruháját fel akarta oldani: de erre a leány kiáltja: bocsássatok el, megmondom mi bajom vagyon; kendtek mindennap hat órakor elmennek, — és itt hagynak engemet; akkor egy vén asssony jön hozzám hét órakor, és oly hatalma vagyon nekie, hogy ha engemet meglát, kell hanyatt feküdnöm hét órától egész nyolcig, és mellemet szopja: az emészt el engemet. Akkor a csonka azt mondja: no sánta, ezt holnap megvárjuk: én idebent elbújok, te pediglen odakint, és vedd a nagy fejszét kezedbe, és úgy várjad; ha bejön az ajtón, megkaparítom, és neked kiáltok. Így en ők másnap a szokott időre ki nem mentek, hanem amint elhatározták magokban, úgy el is végezték. A vén asszony amidőn gondolta már hogy ők kimentek volna vadászni, elment a leányhoz, és kinyitja az ajtót, a leány hanyatt esik, a vén asszony meglátja a csonkát hogy eleibe ugrik, vissza akar menni, de megfogja a csonka ötet erősen, s

Digitized by Google

elkiáltja magát: ide sánta pajtás! A sánta mindjárt beugrott a fejszével: fogd meg csak csonka pajtás, majd megrakom én: tartja a csonka a félkezivel, a sánta pedig jól megverte, még a csontjait is összeverték nekie; a vén asszony reménykedik: bocsássatok el, mindaketten nyomorúltak vagytok, épet csinálok belőletek, vezetlek olyan forrásra, hogy ha bele teszitek kezed és lábad, az hétszerte jobb lesz a másikánál. No gyere hát, vezess oda, úgy többé nem bántunk. Amidőn már a forráshoz értek, a sánta mindjárt be akarta dugni a lábát, de a csonka nem hagyta: várj, törj csak előbb le egy gallyat, és nyújtsd belé, hogy nem csal-e meg ez a vén boszorkány. Amidőn az én sánta pajtásom a gallyat szépen benyújtja, azonnal lángot vet; akkor mondja a csonka: tüssed, majd tartom én őtet; és nagyon megverte a vént egy nagy doronggal. Amint a többi között rimánkodott: ne verjetek többé, gyertek, már mostanában igazán oda vezetlek; a másik forráshoz is elvezette őket, és mondja nekie: nyújtsd bele csak, csonka, a kezedet; de a sánta bele vetette a vele hozott dorongot, és az is mindjárt lángot vetett; megint mást tört, s verte a vén banyát; ez pedig ismét rimánkodott, hogy minden bizonynyal már oda vezetlek benne-

Digitized by Google

teket. Itten megengedték nekie; vezeti őket a harmadikhoz is, és mondja a vén asszony: ez az a forrás, akivel biztattalak; belé vetettek egy száraz fát próbául, hát mindjárt kifakadt; a lábát belényujtja a sánta, és kiveszi belőle, és különb lett mint a másik. Akkor mondja a csonkának: No látod, nem vagyok már sánta. Gyere tehát, fogj meg engemet is, hadd nyújtsam belé én is a kezemet. A volt sánta addig tartotta a csonkát, míg ez a kezét benne tartotta. Már a csonkának is jó a keze, akkor mondja a volt sántának: no pajtás, már mostanába nincsen semmi bajunk, most verjük már meg ezen vén boszorkányt, hogy ne csigázhasson senkit; és ketten addig verték, míg csak szuszoghatott, s végre meghalt, akkor ott hagyták, és magok visszamentek a leányokhoz.

A szokott időben a két pajtás ismét kimegy vadászni, és a leányokat látják, hogy mindennap jobban s jobban hízik; kevés idő alatt egészen helyre jött. Egykor amidőn kimentek, azt mondják egymásnak: Jó volna egyikünknek a leányt elvenni, a melyikünket jobban szeret, tégedet, vagy engem: ha tégedet szeret jobban, én hozzája se nyúlok, de ha engemet, úgy te se nyúlj hozzája. Ha estve haza megyünk, majd megtudakozzuk tőle.

Digitized by Google

Amidőn jókor hazamentek, tudakozzák tőle: melyikünket szeretsz jobban? mondd meg azt. A leány azt mondotta, hogy én szeretem mindakettőt; de a csonka azt mondja: amelyikünket jobban szeretsz, az elvesz tégedet: úgy beszélj már mostan. A leány a csonkát választotta, és meg is esküdött vele; a sánta haragudott, hogy ő anélkül maradott. Azt mondja a csonka: ne haragudj pajtás, majd teneked is szerezzünk egyet. De kit vegyünk el nekem, hiszen senki sem lakik itten? Azt mondja a csonka: van még nekie két nénje, elvehetjük egyikét teneked, hiszen már nem vagyunk nyomorúltak; szerezhetünk penzt is; és valóban igen is sokat szereztek. Amidőn már pénzt jóformán szereztek, azután magoknak tisztességes ruhát csináltattak, és azután útnak indúltak az özvegy királynéhoz, és az útban kérdezi a csonka feleségitől, hogy mely móddal ösmerhetik meg a fiatalabbikat? Azt mondja: az öregebbik az asztalnál jobbról fog ülni, a fiatalabbik pedig balról, és így a leánynak megparancsolta hogy meg ne merje mondani, hogy ő a legkissebbik leány, míg ömaga ki nem fogja vallani. Mikor már most a királynéhoz beértek, és bevett szokás szerint köszöntek, az szivesen fogadta őket, és tudakozza hogy mi járatba vannak? Felelik: mi

Digitized by Google

szerencsét jöttünk próbálni a leányához, ha elsülne feltett szándékunk! A királyné szívesen ajánlotta: ime itten vagynak ketten: tetszesök szerint engedelmet adok választani, ha pedig úgy tetszik, magam is itt vagyok, anélkül is özvegyen élek, és máskülönben öreg sem vagyok még. Amidőn már az ebéd következett, a két leány leült a királyné mellé; a csonka tudakozza: vagyon felségednek még több leánya ennél a kettőnél? a királyné azt mondja, már több nincsen. A csonka tovább tudakozza: nem is volt soha több? feleli a királyné: volt még egy, de két gazemberek ellopták őtet. A sánta kérdezi: hát megösmerné-e felséged, ha még meglátnáhatná? Hogy ne ösmerném meg amidőn balkezén vagyon egy jegy, amely soha elmúlni nem fog. Amidőn már az ebédnek vége lett volna, a sántának odaadták a fiatalabbikat. Amidőn már a kézfogás is megvolt, és a lakodalmat a legnagyobb mulatság alatt szentelték, az özvegy királyné a lakodalom alatt mindég csak az elragadt leányát óhajtotta: akkor jelenti ki magát a legkissebbik leánya: hiszen, édes szülém, én vagyok a legkissebbik leány. Az anyja pedig addig nem hitte, míg csak a balkezét meg nem nézte; itten legna-

Digitized by Google

gyobb öröme volt a királynénak, hogy az ő kedves leánya elölkerült.

Amidőn már a lakodalomnak is vége lett, a királyné rövid idő alatt meghal, és így a csonkára és sántára maradt a királyság. Itten a csonkát mindjárt felkoronáztatta az ország királyának, a sánta pedig legfőbb generálissá tétetett, úgy hogy ha a csonka meghal, a sántára fog maradni a királyság, a csonka pedig a többi között a régi volt királyáról is gondolkozott, aki egykor kezét elvágatta, és ugyan tudta minden állapotját, hogy vagyon a királynak a dolga, és hogy ő kondás. Mondja tehát a sánta pajtásának: Gyere velem, látogassuk meg őtet! Az elkészülések után elmentek hozzája, és csak kívül a mezőn keresték őtet, s amidőn megtanálták, elszaladt volna tőlök, de nem bocsátották, és tudakozzák tőle, mint vagyon az országa? Feleli: én nem tudom, mivel csak kondás vagyok. A csonka tehát megszólamlik: hát felséged ösmer-e engemet? A kondás feleli: én nem, talán soha nem is láttam; feleli: én vagyok a volt szakácsa, akinek a kezét elvágatta; s tudakozzák tőle: mint vagyon a felesége? feleli: most is csak az udvarbeli főurakkal éli világát, engem nem is ösmer, és nem is tudja hollétemet. Itten felvették a hintóba magok-

Digitized by Google

kal, és felvezették. A királynétól tudakozzák: hol vagyon az ura: a királyné azt mondja: Énnekem uram nincsen, volt, de már régen meghalt. Akkor beviszik eleibe a kondást, és kérdik tőle, hogy ösmeri-e ezt az embert? A királyné feleli: soha sem is láttam. A csonka tudakozza: hát engemet? a királyné mondja: biz én nem tudom ki légyen; akkor mondja: én vagyok azon ember, akinek a sziviből enni és kezét elvágatni kívánta. A királyné itten megijedt, hogy még annak a vitéznek élete megvagyon, akkor mondja a csonka: hallod, rosz asszony, ez a te urad, ez a kondás, hogy merted a háztól a királyt elveretni? de m g-szenvedsz mindenekért. Erre a királyné letérdepölt előttök, és úgy kérte őket, hogy csak most engedjenek meg neki, soha többé azon cselekedetet tenni nem fogja Az asszonynak pityergető kéréseire megengedtek azon feltétel alatt, ha az urát még magához veszi és fogadja, hogy legkissebbé sem fog nekie véteni. A kondás uramat felöltöztetik királyi ruhába, és úgy ismét újra megkoronázták, és királylyá maradt a maga országába. A csonka mondja a királynénak: míg én élek, és legkevesebbet is fogsz véteni, és én megtudom, azonnal megjelenek. Így ezek után együtt istenesen éltek, és a csonka sánta pajtásával

Digitized by Google

megint visszamentek a magok országába. De a szegény csonka nem soká élt, a sántára maradt a királyság fiúról fiúra, azután azon országbéli urodalom is, és ha magzatja ki nem fogyott, még most is kormányozza azon királyságot.

Jól vagyon. Minthogy pedig a csonka király úgy reá ijesztett azon erős királynéra, nem mert legkissebbet sem véteni. Egykor még is kedvetlennek mutatta magát a királyné; kérdé tőle a király: mi bajod vagyon? feleli: semmi, és így tart valami egy hétig, egyik sem tudott semmit a csonka haláláról. A többi között mondja a király a feleségének: édes lelkem, teneked legkevesebb kedved sincsen, én ugyan nem akarlak szomoritani unalmas beszélgetésemmel, hanem minthogy csak a magánosságot kedvelled, én irok mostan a volt szakácsomnak, mostani királytársamnak, hogy látogasson meg engemet. Eztet meghallja a királyné, mondja nekie: hiszen édes lelkem, korán se gondoljad, hogy talántán rosz végett vagyon szomorú ábrázatom, hanem, mondja a királyné urának, lásd én igazán megvallom, azért szomorkodom úgy, hogy megbántam bűneimet; no csak gondold meg, a volt szakácsod segitett téged erre, hogy engem megkaphattál, és

Digitized by Google

mi oly kegyetlenül bántunk vele, ez bizony mind az én vétkem, és még is hogy jött rajtad segíteni! De ezt én soha nem tettem volna, ha a házunknál lévő vén boszorkány nem támasztott volna engem beszéddel; ezzel mondja: engedj meg édes uram, soha erőmet használni nem akarom. Akkor megbocsátott feleségének a király, és így éltek, míg meg nem holtak. A vén asszonynak pedig azt mondotta a király: no lásd, te vén lélek, hatalmamban vagy most, de én teneked semmit sem teszek büntetésül, mivel nincsen a világon nagyobb erkölcs, mint ellenségének megengedni. És így lett vége.

Digitized by Google

XVI.

A BUZOGÁNYOS GYERMEK.

Volt egy időben egy szegény ember, ki valamely városban ökörcsordás volt; nekie pedig egy fia. Ez a fiú egy időben odakint volt a marhával, és arra tizenkét furmányos szekér jött, és mind teli volt rakva sínvassal, és olyan helyre mentek, ahol iszonyú nagy sár volt, és elakadtak. Itt a lovakat mind eleibe fogdosták egy-egy kocsiba, még sem birták egyikét is kivontatni: a gyermek pedig nézi ezeket mint kínlódnak; egyszerre meggondolja magát, és oda megyen hozzájok, és azt mondja: Adtok-e nekem annyi vasat, a menynyit elbirok? én mindjárt kivontatlak innét titeket. Itten a furmányosok csak a szemibe tekintenek, hogy micsoda ember? hisz ez nem bír el csak két darabot se, de még is mondják nekie, mindegyik közülök javaslotta: hogy csak vontass bennünket mind ki, elvihetsz a mennyit elbírsz. A gyermek itten egyenként a kocsikat megfogja, és mind ki

Digitized by Google

rángatja a sárból; akkor nekie megy az elsőnek, és a többit is mind felvette a vállára. Hát megijednek a furmányosok, csak nézik csak nézik, a gyermek hogy elviszi a vasat mind, még se mertek nekie szólni, mert hogyha ezen sok vasat el bírta vinni, gondolták magokba, hát minket, ha még annyian lennénk is, mind összever. Itten a gyermek beviszi a vasat egyenesen a városba, a kovácshoz, és mondja nekie: hallod-e, kovács, ebből a vasból énnekem még ma csinálj egy buzogányt. A kovács azt feleli nekie: fiú, a bizony könnyü volna, csak volna oztán olyas valaki, aki azt forgatná is. Mondja a gyermek: ha tik nem birtok vele, itt leszek én és majd elforgatom. Akkor a kovács azon tizenkét szekér vasat mind összetette a tüzre és összecsinálta. Amidön már kész volt, a gyermek felvette vállára, és kivitte a marhához. Itten estve kimegy a gyermekhez az atyja, és megmutatja atyjának, mely jó botja vagyon! Feleli, jó biz a, de nem tudom hogy hol vetted? A gyermek azt mondja reá: akarhol vettem, csakhogy van, és most enyim a bot. Itten a gyermek szinte úgy hajigálta a marhákat azzal a buzogánynyal, mint az apja az ő botjával, pedig akit ért, mindjárt leesett azon marha; a város elei pedig eztet megtudta,

Digitized by Google

hogy eféleképen agyon veregeti a marháit, behivatják az apját a városházához, és azt mondják nekie: hogyha a fiadat el nem csapod, minden jószágodat elveszszük. Kimegy tehát a csordás a fiához, és megmondja nekie, hogy mit akar a város elei övele csinálni; akkor csak felvette a gyermek a buzogányt a vállára, és bemegy egyenesen a városházához: halljátok-e? hát ti engemet nem hagytok meg itt az atyámnál? én elmegyek, de ha megtudom hogy legkevesebbet is cselekedni fogtok az atyámmal míg visszajövök, úgy mindnyájatokat összeverlek ezen buzogánynyal. Ezek után elment a gyermek bújdosni; annyira ment már, hogy egyszer rátalál egy oroszlánra; kérdezi: hallod-e, oroszlán, hova mégy te? Én bizony bújdosni megyek. Hát gyere velem, én is azon feltételben vagyok. Itten már ketten voltak, s tovább mentek; ismét találnak egy medvére; a gyermek azt is felfogta magához; itten egyszersmind megörült ennek a gyermek, hogy jó két erős vadállatja vagyon önekie; hogyha még egyet találna, annál jobb lenne. Amint mennek, ismét talál a gyermek egy farkast, és azt is felfogta, s itten mondja magában: már nem félek, akármerre megyek a világban.

Itten találtak ők egy erdőt, és megállot-

Digitized by Google

tak az erdő alatt, a gyermek pedig bement az erdőbe, és fogott azonnal két szarvast, és széjelosztotta három vadjainak. Ebben az erdőben pedig volt egy ördöngös vénasszony, az pedig megleste volt hogy mit csinál a gyermek, de közel nem mert hozzája menni a boszorkány, minthogy félt tőlök. Itten a három vadak jól laktak, a gyermekre pedig már az álom is reá érkezvén, mondja vadjainak, hogy ő lefekszik, hanem hogy közületek egy mindig ébren legyen, kettő pedig mindig nyugodhatik velem együtt. Legelsőbb is az oroszlán maradt fen egy óráig; amidőn már az egy óra elmúlt, akkor felköltötte a medvét: hallod-e, jól vigyázz az óra alatt, hogy el ne aludjál; itten az oroszlán is lefeküdt. Amidőn ennek is az órája elmúlt, a medve felkölti a farkast: hallod-e, kelj fel, mivel elmúlt már egy óra, de jól vigyázz, el ne aludjál, avagy itt ne hadd a helyedet; ezek után a medve is lefeküdt. A farkas, minthogy úgyis hamis, eszébe jön: jó volna talán nekie az erdőbe menni, hát ha valamely vadat találna azon idő alatt mig pajtásai aludnának? Azzal ott hagyta őket, és bement az erdőbe. A vén asszony pedig ezt jól tudta volt, hogy ez elment, és a többi hogy alusznak, akkor oda megy, és a gyermeknek elvágja a nyakát. Itt a farkas

Digitized by Google

egyszer előjön, mindjárt megijed, hogy a gazdájának el volt a nyaka vágva; nem szólt ő a többinek, hanem csak lefeküdt a többi közzé, majd azt gondolják hogyha felkelnek, hogy ő csak elaludt volna.

Egyszer az oroszlán csak felkel, hát látja hogy a gyermeknek a nyaka el vagyon vágva, mindjárt felkölti a medvét, és mondja nekie: látod-e, elvágták a gazdánknak a nyakát; akkor a medve oda megyen a farkashoz, mivel a medvének úgy is jó nagy lábai vannak, s úgy megütötte a farkast, hogy fekvésiből jó nagy hajításnyira odább esett. Amidőn visszajött, kérdezik töle: hol voltál, s mért hagytad itten a helyedet, avagy minek feküdtél le? látod a gazdánkat már megöletted valaki által: itten más mód nincsen, hanem hozz olyan füvet, amelylyel a nyakát oda ragaszthatjuk, mert ha nem hozol, a te életednek is vége lesz. Itten a farkas ijedtében szalad, ordít hegyeken völgyeken keresztül, egyszer talál egy kis gyíkot, a kinek a szája teli volt azon füvel; a farkas reá ugrott, elvette szájából a füvet, s azzal szaladt a medve felé. Amidőn már oda érkezett, általadja a füvet az oroszlánnak, ez a medvével megkenték a nyakát a gyermeknek, és oda ragasztották nekie, de nézik hogy jól hagyták-e? hát egyszer

Digitized by Google

csak látják hogy biz az egész ábrázatját hátra hagyták; akkor megkapta az oroszlán és a medve, letörik vissza, és újonnan mássánt ismét oda ragasztották; akkor mondják a farkasnak: hozz az élesztő vízből, a csöngő szőllőből, és a mosolygó almából, akarhonnend veszed, de addig elől ne merészelj jönni, különben vége lesz életednek. Itten a farkas ugyan megint szaladásnak veszi magát hegyen völgyön egyaránt, s talál egy kígyóra: hallod-e, mutasd te énnekem meg: hol vagyon az élesztő víz, a csöngő szőllő és a mosolygó alma? vagy hozz magad, különben vége lesz életednek. Akkor a kígyó oda vezette a farkast; s a farkas hozta az élő vizet és a többit, azután visszaszaladt az oroszlánhoz, és odaérkezésekor oda adta nekie. Itten a gyermeket mindjárt megöntözi az oroszlán, és erre a gyermek megintlen fölelevenedett, mint régenten volt; de mindezekről ő semmit sem tudott, mivel, amidőn a nyakát elvágták, ő akkor épen aludt, s azon gondolatban volt, hogy csak épen most ébredt volna fel; és a három vadak az esetet meg nem mondták, mert nem akartak magoknak bajt csinálni, csakhogy feleleventhették, azon örültek.

Azzal útnak indulának, s annyira mennek, hogy találnak egy királyi várost, aki

Digitized by Google

egészen be volt húzva fekete szőnyeggel, úgy gyászoltak. A gyermek bemegy a kávéházba, és kérdezi az ottanlévő uraktól, hogy micsoda dolog lehet az, hogy ezen város úgy be vagyon gyászítva? Erre azt mondják nekie, hogy már több esztendeje hogy a tizenkétfejű sárkány elfogta a várostól a vizet, és máskép egy cseppet sem kaphattak, hanem minden reggel egy leányt kellett nekie adni, és úgy adott vizet; most pedig már a király leányára került a sor, és minthogy holnap után kiviszik, azt gyászolja az egész város. A gyermek azt is megkérdezte, hogy hány óratájban viszik ki, s hová? Azt felelték, hogy harmadnap múlva reggel 9 órakor ide s ide viszik, de találkozott egy veres vitéz, aki felállott mellette, hogy ő meg fogja menteni a princesznét a tizenkétfejű sárkánytól, és ki fog vele szembe menni. Akkor a gyermek csak egyenesen bement a király udvarába, és kínálkozik ottan hogy ő juhász volna, szeretne a király udvarába maradni. Volt pedig a királynak tizenkét selyembirkája, és őtet mindjárt megfogadta, és melléjök őrizetül tette.

Reggel, mikor a gyermek ki akarta hajtani a birkákat, reá parancsoltak, hogy a rézhídon által ne ereszsze a selyemmezőre, de a gyermek amidőn kihajtotta a juhokat, nem

Digitized by Google

kellett önekie híd, hanem a víz szélin megfogta a legnagyobbikat amely köztök volt, reá ült, és keresztül ment a selyemmezőre. Akkor nap ott vagyon ő a birkáival; amidőn már beestveledett, ismét reá ült, és úgyan visszaúszott vele a birka, és akkor haza hajtotta őket. Másnap hasonlóképen kihajtotta, és ismét általusztatta őket a selyemmezőre, és mikor már beestveledett, megintlen visszahozta őket azon módon; s ismét haza hajtotta. Harmadik napon ismét kihajtotta, hanem már akkor ömaga által nem ment csak a birkákat kergette által, ő pedig a három vadjaival oda ült a rézhídhoz; hát látja a tizenkétfejű sárkányt, hogyan jött ki a híd alól valamely nyolc óratájkor. Minthogy megéhezett, várta már hogy hozzák-e a princesznét; akkor felveszi a gyermek buzogányát, és megy felé. Itt a sárkány azt mondja nekie: gyere csak, úgy is éhes vagyok, teveled is több pecsenyém lesz. A gyermek feleli vissza: nem tudom, kutya, lesz-e belőle valami vagy semmi? akkor a sárkány a farkával egyet csavarít, s a gyermeket levágja a földre, de a gyermek se vette tréfára a dolgot, felugrik, s annyira hadakszik vele, hogy a gyermek már alig vagyon, az oroszlán pedig és a medve csak messziről nézték; de még is már három fejét

Digitized by Google

leütött a buzogánynyal; akkor az oroszlán neki ugrik, de, úgy elhajítja a sárkányt hogy alig győz visszajönni; az oroszlán sem veszi tréfára a dolgot, nekie megy nagy méreggel, és az is három fejét elszakasztott. Azután a medve ugrik neki, de a sárkány vagdalja a medvét a földhöz, hanem hogy a medvének jó nagy lába vagyon, nem akart semmiféleképen tőle félni; a medve is elszakasztott nekie három fejét. Itten minthogy jól megpihent a gyermek, de a farkast pedig nem merte nekie küldeni, maga neki ugrott még egyszer, és szerencsésen leütött két fejét. Hát már csak még egy feje vagyon: akkor mondja a sárkány: hallod-e fiú, csak a híriért is hadd meg ezen egy fejemet, hát megeresztem a vivet a városnak, mint ezelőtt volt. Akkor a gyermek hija, hogy mutassa meg hol legyen elfogva a víz, és oda is vezette őtet a rézhídnak a végihez, ahol a forrásra volt egy nagy malomkő leborítva, és ezek után ismét visszament a gyermek a sárkánynyal oda, ahol veszekedtek, és még azon egy fejét is leütötte nekie. Itten pedig a gyermek a tizenkét fejekből kivette a nyelveket, és bevetette a tarisznyába, azzal ott hagyta a fejét, épen csak a nyelvet vitte magával, és félre huzódott.

Egyszer, vagy kilenc óratájban, csak hoz-

Digitized by Google

zák a princesznét nagy bandaszóval. Amidőn már a kapun kiérnek, a kaput felhúzták, csak a veres vitéz ment ki a princesznével, és mennek egyenest a rézhídnak; oda érnek a vérpiacra, hát látja a veres vitéz, hogy mind le vagyon a feje vagdalva; akkor mindjárt letérdepeltette a princesznét, és hétszer megesküdteté hogy ő csak azt vallja minden embernek, hogy ő mentette volna meg a haláltól, és hogy ő verte le a sárkánynak tizenkét fejét; azután a veres vitéz valami fejeket felhúzott a kardjára, és a kezkenőit felkötötte fölibe, és úgy ment be a princesznével együtt a városba. Itten pedig már a gyermek a követ felszakasztotta, de oly forrás volt, hogy egy fertály idő alatt az egész várost körülfutta a víz. Itten az egész város Vívátot kiált, hogy a veres vitéz megmentette a princesznét a tizenkétfejű sárkánytól, és hogy a vizet is megeresztette, mint annakelőtte volt. Ezek után a veres vitéz felment a királyhoz, és összehívattak több királyokat is a lakodalomra. Ez alatt, nagy mulatság között, a gyermek estve írt egy cédulát, és az oroszlánnak a nyakába akasztotta egy kosárral, és beküldötte a királyi udvarba, hogy adja által a szakácsnak, és mondja meg, hogy adja által a princesznének. Itten a szakács, amint megkapta, által

Digitized by Google

is adatta a princesznének, ez bele nézett, és amidőn megértette kívánságát, parancsolatúl adta hogy a legjobb süteményekkel rakják teli a kosarat. Akkor az oroszlán úgyan visszavitte teli süteményekkel a gazdájához, és esznek isznak ők négyen jól. Második estve beküldötte a medvét, ugyanazon értelemmel, akitől is megint teli kosárral a legjobb étkek küldettek ki, és általadta a jó gazdájának. Harmadik nap pedig már ömaga ment be a gyermek személyesen vadjaival a királyi udvarba, és az oroszlánt felküldötte a mulatságba megnézni, hogy mint vagynak? Itt pedig a veres vitéz ott ült az asztal mellett tizenkét vánkuson; amidőn meglátta az oroszlánt, mindjárt kiugrott alóla három; akkor azt kiáltja: verjék ki azon csúnya állatot, és ne engedjék idebent az oroszlánt; s ugyan ki is verték. Másodszor bement a medve, meglátja a veres vitéz, mindjárt kiugrott alóla három vánkus; ugyan megintlen azt mondotta, hogy verjék ki azon csúnya állatot, és a medve uramat parancsolatjára ki is kergették. Harmadszor bement maga a gyermek: már akkor ottan csak hat vánkus volt, mivel a többi kiugrott. Amidőn a veres vitéz meglátja a gyermeket, mindjárt kiugrott a hat vánkus is alóla; erre nagyon megijedt a veres vitéz, s

Digitized by Google

mondja nekie: hallod-e te gyermek, mit keresel itten? Én tudom jól, hogy mit keresek, de te nem tudod. Itten feleli a veres vitéz: de én jól tudom, mivel én mentettem meg a princesznét a tizenkétfejű sárkánytól, és én vágtam le a tizenkét fejét. A gyermek azt mondja: hozd elő bizonyságúl a fejét. Erre valamennyit az asztalra teszik a gyermek eleibe; a gyermek azt mondja: királyok és úrfiak! láttatok-e olyan sárkányt, akinek nyelve nem lett volna? Erre felelik, mi legalább soha sem láttunk. A fiú azt mondja: én gondolom hogy annál kell lenni a nyelveknek, aki elvesztette őtet. Erre kiveszi tarisznyájából a nyelveket, és mondja: Elhiszed-e már, veres vitéz, hogy volt életében nyelve is, és hogy te nem vágtad le a sárkánynak a fejét? És a princeszné a gyermekhez ugrik, és azt mondja: Igaz, igaz, édes lelkem, hétszer megesküdtetett, csakhogy ki ne valljam. Erre a gyermek azt mondja a veres vitéznek: menj, szemtelen, ezen királyi házból, különben pórúl jársz. Erre megszégyenlette magát a veres vitéz, és szégyenében el kellett menni nekie. Volt eddig mulatság: de százszorta öröm közt voltak, mint annakelőtte, kivált a princeszné; a veres vitéz pedig azt írta a gyermeknek, hogy úgy készítse az atyja a népét,

Digitized by Google

hogy ő elők ezen cselekedetiért hét esztendőkig mindig háborút fog tartani. A fiú pedig azt írta vissza, hogy hallod-e, kár volna azon sok népet miérettünk veszteni, hanem, ha kedved vagyon, jöszte holnap kilenc órakor ki a csatapiacra egy szál kardra, hogy a melyikünk meggyőzi a másikat, azé fog lenni a princesznė. Itten a veres vitéz reá állt, és hogy kilenc órakor minden bizonnyal ottan legyen. Amint öszve is jöttek; akkor a köpönyegeket leterítették a földre, és három ízben öszveesküdtek, hogy, aki megretirál, azé nem fog lenni a princesznė. Erre öszvecsaptak, és már annyira voltak, hogy majd mind a ketten kifáradtak; akkor fordítja a gyermek a bal kezébe a kardját, és úgy eltalálta, hogy mindjárt leesett a feje veres csalárd vitéz uramnak, melyet is a kardjára húzott, és úgy bevitte a királyhoz. Most mindnyájan ezen cselekedetin örültek. Ezeknek elfolyása után a gyermeket megeskették a szép princesznével, akinek a híre messze kiterjedett országokba is elment, vadjait pedig a legnagyobb őrizet alatt tartotta, és nekik is nyugodalmas úrias életjök lett. Azután a fiatal házas, már mostani király, feleségével együtt, s több kísérő udvari urakkal, hazájába ment. Jóllehet ugyan ő megvallotta nemzetséginek eredetét, de

Digitized by Google

azonban szerették őtet nemes vitéz tettéért; és amidőn már a városba beértek, a város nekiek a legszebb alkalmatosságot készítette, és másnap valamennyi tanácsos urait összehivatta valamely szín alatt. Amidőn már mind együtt voltak, kérdezi a felesége tőlök: Esmerik-e tik ezen fiút, mostani férjemet? Amelyre nagy félékenyen feleltek: felséges királyné, hogy esmerhetnénk, amidőn soha sem láttuk? De hátha megmondom nektek, hogy honnan való? csak fogtok róla emlékezni, nemde? Igen is. No lássátok, él-e még a város ökörcsordása? Felelik: él. Ez pedig annak a fia. Ezen szóra valamennyien öröm közt azt sem tudták mint gratuláljanak nekie, és mondják: felséges királyné, ez az isten csodája, de mi legalább őtet soha meg nem esmertük volna. Az atyját is oda hivatták, ki is egy zsíros subába jelent meg; ugyanő nem tudta mi okból, de amint bedobbant a város palotájának szobájába, s amint meglátja a fiatal királyt, ő ugyan öreg volt, de azért megesmerte fiát, és egymást megcsókolták. Ez igen tetszett a feleségeinek, és maga is csókolta azon öreg atyját, és elbeszéllette nekiek az egész történetet, hogy csak nekie köszönheti életét, s így vitték magokkal az

Digitized by Google

öreget, és sok esztendőkig egymással szerencsésen éltek, és a bírák nevetséget is csináltak, hogy nem hiába ütötte marháinkat is agyon, de szerencséjét véressel tanálta, a város pedig igen megajándékozta.

Digitized by Google

XVII.

A SZERENCSÉS ÓRA.

Volt hajdan egy királyi városba egy kereskedő, ki atyjától reá maradt temérdek kincseit takarékossága s okossága által még temérdekebbekkel szaporítá. Mint a milliomosok szoktak, ő is nem csak a legnagyobb familiákkal, hanem még magával a királyi udvarral is barátságba élt. Már számos esztendőt töltött feleségével, midőn házasságuk elvégre egyetlenegy leánygyermekkel megáldatott. Volt azonban neki egy szegény sorsú, de hűségéről ismeretes gazdája, kinek számos férfi gyermekei levén, azok közül egyet, amelyik csaknem egyidős volt leányával, magához vett nevelés végett, azt ígérvén, hogy, ha magát jól viseli, idővel fiának s fele jószága örökösének választja. A két gyermeket együtt nevelték s tanították, és a mindenkori együttlét annyira összeszoktatta s annyira megszerettette őket egymással, hogy valóban testvéri vonzalommal viseltettek egymáshoz, s egymás nélkül

Digitized by Google

még feküdni sem akartak. A kereskedő, előre gyanítván hogy e két gyermek végtére összekerül — mit ő azonban nem akart, mivel leányát sokkal nagyobb familiájú gróf számára nevelte — föltevé magában hogy végkép elválasztja őket egymástól. Szégyenlette ugyan a fiút atyjához visszaküldeni, s azért azon fertelmes gondolatra vetemedett, hogy titkon elveszítse. Nem szólván azért senkinek semmit szándékáról, kihítta a fiút az erdőre, mintha ott valami nagy dolga volna, s még a a gyermeknek, hogy annál örömestebb elhagyja a kis leányt, egy kis madarat ígért ajándékba. Örülve hogy majd ezzel is kedveskedhetik a kis leánynak, kiment a fiú fogadott atyjával az erdőre, hol is midőn egy sűrűségbe értek volna, atyja hátra kötözte kezét, s egy lehúzott fagalyhoz kötte, mely őtet derekánál fogva felcsaptatta. Nem esett meg szíve a síránkozó gyermek jajgatásán és sikoltozásán, s örülve, hogy már ő el fog itt veszni, házához visszatért. A kérdezősködő kis leánynak s feleségének azt felelte, hogy eltévedt tőle s hiába kereste, sehol sem találta, s kérte feleségét, ne is kerestessék tovább, s nyugodjék meg halálán, mert ő sok embert fogadott már keresésére, de mind hiába. Azonban a király vadászai arra járván, meg-

Digitized by Google

hallották a már halállal küszködő gyermek sikoltásait, s megszabadítván kötéseiből, a királyi udvarba bevitték, s a történteket a királynak tudtára adták. A király neveltette a gyermeket, s midőn jeles tulajdonságait észrevette és szerencsétlenségét megtudta, tulajdon tizenhat esztendős fiának rendelte inasául. Már több év telt el, s a fiú tizennyolc esztendős lett, s bár nem merte kinyilatkoztatni, szeretett leánybarátjának emlékezete soha ki nem fogyott szivéből. A királyi udvarba gyakran bejáró kereskedő reá ismert a fiúra, s keményen elhatározta magában, hogy csak azért is el fogja veszteni. Feleségével tehát ezután még keményebben bánt mint eddig, megparancsolta neki, hogy amit ő ezután akár szavával akár írásával parancsoland neki, annak okát sohase kérdve, szentül teljesítse. Egy estve elmegy a királyi udvarba, s ott tetteti mintha hirtelen rosszul lett volna. Mindjárt orvost rendelnek mellé s külön szobát adnak számára. Reggelre viradva papirost és tintát kéret, hogy tudtára adja feleségének betegségét, s kéri hogy a királyfi tulajdon inasától küldje el levelét feleségéhez. A levélben pedig ez volt irva: hogy ezen ifjút egy hűséges cseléde által, mihelyt oda ér, ölesse meg, senkinek semmit ne szóljon s a holttes-

Digitized by Google

tet a pince legtitkosabb rejtekébe rejtse el míg ő haza mehet. E levelet kezéhez vévén az ifju, nem tudván hogy abban halála van parancsolva, nagy örömek közt siet vele az ő kedves leánya s anyja udvarába. Menet megéhezvén, betér egy vendégfogadóba, s ott rá esmer régi legjobb pajtásai egyikére, a fogadós fiára, ki akkor mint nagy tanuló oda haza volt, s az ő egész hajdani szeretetét jól tudta. Ez ebédre tartóztatta őtet, s a jóllakás után, minthogy az ifju, szokása ellen örömébe sokat ivott, jó ízűen elaludt, ekkor ezen barátja elveszi tőle a levelet mit eddig hasztalan kért, s midőn benne azon rettentő sorokat olvassa, papirost vett elő, egy hasonló levelet készít, s abban ezt írja: feleségem, az ifju ismét előkerült, s miután a királyi udvarba is nagy becsületet nyert, vőmnek választom s neked parancsolom, hogy levelem vételével papot hivatván, leányommal eskesd öszve, s jó barátimat összehivatván, nagy vendégséget készíttess, s a lakodalom mindaddig tartson, míg én haza nem megyek. — Ezzel a levelet a másik helyére oda teszi, s barátját felkölti hogy siessen a kereskedő udvarába. Az ifjú, semmit sem tudván a dologból, miután oda ért, átadja a levelet a kereskedő feleségének; ez, megolvasván azt, behivatja leányát, s mindkettőjök-

Digitized by Google

nek tudtára adja férje parancsolatját. Mint midőn a mennykövekkel megterhelt felhőket elválasztja a szél, s az aranyozott fellegek közt ragyogó pompában kitünik a fényes nap: olyan sugarai derültek az örömnek a két ifjú szívében, eloszolván abból a bánatnak zivatarai. Örök hüséget esküdtek mindjárt egymásnak, s a nagy pompával készült vendégségre s mulatságra a közellevők meghivattak.

Már öt nap tölt el, midőn az ifjú vissza nem téréséből halálát tökéletesen hivő kereskedő felgyógyult s haza menni kivánkozott; udvari kocsin vitték. Nagyon megütközött, midőn házához közeledve, meghallja a nagy muzsikaszót, s elérvén udvara kapujához, s az ott ki s be járó nép közül egyet megszólítván, kérdi ezen vigság okát. Majd megüté a guta, midőn elbeszélték, hogy leánya már az ifjú feleségévé lett; nem tudott magának tanácsot adni, mivel leányát sajnálván, annak kedvéért és már nyilván nem veszthette el az ifjút. Belépvén a mulatóházba, a vendégeknek eloszlást, a muzsikának bevégzést parancsol komor ábrázattal és szikrázó szemekkel. Ekkor hivatja feleségét, s mennydörgő hangon kérdi tőle, mit tett s hogy merte azt cselekedni? A felesége a maga mentségére előmutatja a levelet, mit a kereskedő látván, az if-

Digitized by Google

jára támad s őtet csalásáért mindenféle kínokkal fenyegeti. Hiába menti ártatlanságát az ifjú, s végre kimondja utolsó akaratját a kereskedő, mely is ez volt: Te gazfi, kitakarodjál udvaromból s fejed vesztesége alatt soha felém se jöj addig, míg meg nem tudod, melyik az a szerencsés óra; te pedig, becstelen leány, a legelvetettebb állapotban fogsz mint egy cudar udvaromban szolgálni, sepregetni s a legalábbvaló kötelességeket télen nyáron mezítláb véghez vinni mindaddig, míg férjed visszajő. Minden jószágomat idegeneknek fogom ajándékozni, soha egyitek se vesz legkissebb részt is belőle. — Kénytelen kelletlen, szót kellett fogadni; az ifjú elvándorlott síránkozva, felesége pedig a legutólsó s legpiszkosabb szolgálók közzé rendeltetett. Fájdalmas szívvel vettek egymástól búcsút, s az ifjú megkérte, hogy várja őtet, mert ha pokolig kell is vándorolni, mégis megtudja, melyik a szerencsés óra.

Búsan megy hetedhét ország ellen, senkinek semmit sem szólván bajáról egyebet, csakhogy a szerencsés órát keresi. Roppant utazásai után lát egy nagy várost, betér, minthogy királyi udvarban neveltetett, megkeresi a király inasait, akik szívesen fogadták s még a királynak is elbeszélték útja célját.

Digitized by Google

A király felhívatta, s megajándékozván, ezt mondta neki: no, fiam, ha te oly emberre akadsz aki neked megmondja melyik a szerencsés óra: kérd meg tőle, mi annak az oka, hogy az én kertemben van egy legfáinabb ízü s tiszta forrás, ez már két esztendeje úgy megromlott, hogy vize ihatatlan s vér foly belőle minden pénteken; ha ezt megtudod, akkor jöj vissza, nagyon megajándékozlak. — Ezt magára vállalván, megy tovább megint hetedhét ország ellen, s ér egy királyi várost, ide is betérvén, a királyi szolgák szívesen fogadták s itt is a királyhoz vezeték. Ez a király is, megtudván útazása okát, megbízta: Ha, fiam, úgymond, megtudod a szerencsés órát, kérdezd meg mi annak az oka hogy van nekem egy leányom, aki már három év óta szüntelen ágyban fekszik, és semmiféle tanult orvosok ki nem tudják gyógyítani? ha erre nekem visszajövet megfelelsz, nagyon megajándékozlak. Itt is nyervén útravalót megy hetedhét ország ellen, s ismét talál egy királyi várost, abba is betér s itt is szivesen fogadják a királyi szolgák, s a királyhoz vezetik. A király kéri őtet, hogy ha megtalálja a szerencsés óra megmondóját, kérdje meg tőle, hol van az ő egyetlenegy kedves leánya, aki ezelőtt tizenhét évvel elraboltatott s azóta

Digitized by Google

soha többé nyomába nem akadhat. Ha te, úgymond, fiam, ezt meg tudod mondani, igen nagy ajándékot fogsz kapni tőlem. — Ezzel megy tovább, s talál egy erdőben egy magányos kunyhót s abban egy ősz öreg embert. Kérdi tőle a köszönés után: ugyan, öreg apám, nem tudja-e hol találhatnék én oly embert, aki megmondaná, melyik e világon a szerencsés óra? — Én bizony, fiam, ezt az egyet nem tudom megmondani, nem is tudja e földi emberek közül senki; hanem van, nem messze ide, egy barlang, ahonnan az alsó világra eljuthatni, menj el oda, és, ha mersz, menj le az alvilágba, annak a királya, tudom, megmondja neked melyik a szerencsés óra. — Az ifju, nem gondolván semmi veszélylyel, egyenesen a barlangnak tart, s mikor eléri, a rettentő setétség közt lassan lassan halad, mig egyszer, a kénkő világánál szétnézvén, meglátja az alvilág kapuját. Odaérvén, látja hogy silbakon egy német áll, kit már a régiség moha ellepett; ősz haja, hószin szakálla végbetetlen időket ábrázoltak. Ehez elérvén, kéri, bocsássa be, mivel egyedül az alvilág királya tudja neki megmondani amiért ő fárad, tudnillik melyik a szerencsés óra. — No te más világ lakosa, mond a német, ha ezt meg tudja mondani, kérd meg tőle azt is,

Digitized by Google

hogy mivel én már sok száz év óta állok itt, mondja meg azt is, meddig fogok még állani? — Bebocsáttatván a kapun, egy szobába ér, melynek ajtaján kivül még két ajtót kinyitván, belép egy pompás terembe, melyben egy gyönyörü kisasszonyt pillantott meg. Ez, megismervén, hogy ez felsőbb világi ember, még maga szólítja meg: ugyan, atyámfia, úgymond, hol jársz s mit keressz itt, hol a madár sem jár, minden ember elvesz aki csak bejönne, de én, ámbár már tizenhét éve itt vagyok, soha semmi emberi teremtést még nem láttam. — Az ifju elbeszéli neki útazása okát és szomorú esetét, és sorjában mind elmondta mit az útjába eső királyok reá biztak. Beszédéből megérté hogy épen az ő atyjánál is volt, s kinyilatkoztatá hogy ő az, kit ezelőtt tizenhét évvel elrablott az atyja kis kertjében a dajka öléből ez az alvilág ura. Hanem, ugymond, ha lehet ne félj semmit, mert én tőle valahogy mind ezeket meg fogom kérdezni. Most ugyan várom, s tudom mindjárt itthon lesz, s téged, ha meglát, egyszerre elveszit; hanem ne félj, főzök én számodra oly fürdőt, melyben ha megfürdöl, meg nem érzi szagodat s igy észre sem vesz. — Megfüröszti hát, és megkeni még különös illatokkal, s igy bebújtatta az ágy alá, melyen ő az alvilág urával

Digitized by Google

feküdt. Ez haza érkezvén, nehány vaspogácsát megeszik, azután csakhamar lefeküsznek. Az alvilág ura elaludt, de sem az idegen sem a királykisasszony nem. Egyszer éjfélkor felkölti a kisasszony az alvilág urát, s mondja neki: no hallod, régóta kérsz már hogy legyek feleséged; megteszem s örökké foglak szeretni, ha álmomat mit most álmodtam, megmagyarázod. Ezen igéretre mindent teljesitett volna örömest a király, most is tehát kéri őtet, mondja el előtte álmát. A kisasszony tehát így kezdi: azt álmodtam hogy a mogol király kertjében járkálván, nagy vita történt azon, hogy ugyan melyik a szerencsés óra; a király hivatván bölcseit, mindegyiktől sorra kérdezte, de egy sem tudta megfejteni. — No hallod-e, úgy mint most üt tizenkettőt, az a legszerencsésebb óra. — Ismét láttam, úgymond, álmomban, hogy azon szép kertben volt egy kristályforrás, mely már három év óta ihatatlan vízzel csergedez s minden pénteken vér foly belőle. — Ennek az oka, úgymond, az, hogy a király leánya titkon házasságon kivül gyermeket szült, nehogy észrevegyék, e forrás mellé egy kriptába dugatta, aki még most is él s gyönyörü gyermek; ha azt onnan kivennék, azonnal kitisztulna a forrás. — No jól van, úgymond, ezt köszönöm

;

Digitized by Google

de még egyet kérdek. Álmomban mintha lettem volna egy király udvarában, kinek egy szép leánya már három év óta szüntelen ágyba fetreng, senki se tudja kigyógyítani; ugyan, hallod, mi lehet az ő betegségének az oka? — Ez a leány, úgymond az alvilág ura, hajdan szépségében s ifjuságában elbízván magát, annyira kevélykedett, hogy mikor áldozni ment husvétkor a templomba, a pap kezéből elvette ugyan a néki adatott ostyát, de szájába tenni s megenni nem akarván, a székek alá lökte; az ott levő varasbéka e szentséget szájába vette s az oltár alá bújt vele, ettől annyira meghízott már, hogy onnan többé ki nem jöhet hacsak az oltárt szét nem bontják. Ez a kevély leány tehát mindaddig ágyba sínlődik, míg azon szent ostyát, mely most is a varasbéka szájában van, ki nem veszi s meg nem eszi; mihelyt ezt megteszi, azonnal meg fog gyógyúlni. — Itten mindketten elhallgattak, az alvilág ura el is aludt ismét, de a királykisasszony a még hátralévő kérdéseket hozta emlékezetébe, hogy azokat ismét megfejtesse vele. Csakhamar tehát ismét nagyot sóhajt, mintha álmában tette volna, s felköltvén az alvilág urát, kéri, legyen oly jó, hogy még a mostani álmát magyarázza meg. — No, úgymond, csakhogy ne vonogasd

Digitized by Google

magad többé és házastársammá légy, megfejtem, csak mondd el hamarjába. — Azt álmodtam, mintha lettem volna egy ázsiai király udvarában, aki felette szomorún panaszolkodott hogy neki egy kedves kis leánya ezelőtt tizenhét esztendővel a kis kertben a dajka öléből hirtelen nem tudta miféle gonosz lélek által elraboltatott, azóta hiába keresteti hetedhét országok ellen, sehol nem tud reá akadni. — Erre elmosolyodván a lélek, így szól: ez a kedves gyermek, hallod, épen te vagy, kinek szépsége engem is már akkor szeretetre buzdított, sokat is jártam utánad; szerencsémre minthogy igen síró és nyüglös voltál, épen akkor találtam oda menni, midőn a dajkád mondta: bár csak elvinne az ördög, mert sohase tudja veled a sírást elhagyatni. Ekkor tehát elragadtalak, azóta itt vagy, s velem is maradsz már mindörökké. — No ez mind semmi, felele a királykisasszony, én már ezen nem búsúlok, csak ezt mondd meg még: ugy tetszik mintha álmomban ezen alvilágba jöttem volna, s a kapun őrt állt volna egy vén, már öszvetöpörödött német, kitől mikor kérdém, mióta, és meddig áll itt? ezt felelte: azt tudom hogy már sok száz esztendő elrepült fejem felett mióta itt vagyok, de én azt szeretném tudni, meddig leszek még itt? —

Digitized by Google

Erre megszólal az alvilág ura: különös álmaid vannak, édesem; de hiszen még ez egyet megmondom. Ez a felsőbb világban hajdan mint igazságtalan s minden vétkekbe ülő főpap erre van kárhoztatva, nem is hagyhatja el helyét mind addig, míg itt az én országomban két ártatlan lelkü emberi teremtés egymás kezét meg nem fogja s egymást meg nem csókolja. — Ekkor az ágy alatt eddig kushodó ifjú kibúvik onnan, s megfogván a királykisasszony kezét, hevesen megcsókolja őtet. Ezt meghallván az ördög: no, úgy mond, te hitetlen, bezzeg addig magyaráztattad velem álmaidat, hogy amit soha meg sem álmodtam, rajtam beteljesedett, s elértem a szerencsétlen órát, mivel hatalmam eddig tartott, s már most én fogok a vén német helyett silbakon állani mindörökké. Takarodjatok hát haza a felső világba, de vigyázzatok, mert ha még valaha kiszabadúlhatok, jaj nektek, még a maradékaitoknak is. — Nem gondoltak ezzel, se az ifjú ki célját tökéletesen elérte, se a királykisasszony, ki már az atyja udvarát mintegy képzelte maga előtt. Kivezette őket a szabadítást háladatosan köszönő vén silbak a felső világig, ott végbúcsút vett tőlök, mire egyenesen a királykisasszony atyjának városába tartottak. Odaérvén, miután az ifjú el-

Digitized by Google

beszélte, mi módon szabadította meg kedves leányát, a király, háladatos köszönések után, kinyilatkoztatta, hogy leányát egyedül neki adja mint akinek köszöni egyedül, hogy megkerült megint. E végre generálisi formaruhával ajándékozta meg s nagy tiszteletet kivánt iránta mindentől udvarában; de ő kijelentette, hogy már azt nem teheti, mert házas, sőt inkább kéri hogy minél hamarább elbocsássák. Nehezen esett ugyan ez, de mivel meg kellett lenni, elbocsátták, adván mellé háromszáz válogatott vitézt és három szekér pénzt ajándékba. Igy elindúlván, halad mindaddig, míg sok útazásai közben elér a másik királyi városba, hova beszáll, s igen kedvesen fogadtatott a királytól. Elbeszélte neki mily szerencsés utat tett, s hogy mit mondott a leánya betegsége felől az ördög. Ekkor az oltár egyszerre szét bontódott, s alatta csakugyan megtalálták a varasbékát és szájában a szent ostyát; a békát meglövén, szájából kivették az ostyát; s mineknutána a beteg királykisasszony megette, egyben meggyógyúlt; hajdani szépségét és deliségét visszanyerte. A király, érezvén mely sokkal tartozik ezen ifjunak, háladatossága jeléül leánya kezét ajánlotta, de amely kedvező feltételt a már generálisi méltóságra jutott ifjú el nem fogadott, kije-

Digitized by Google

lentvén, hogy mint már házas, tartozik minél előbb sietni régen elhagyott feleségéhez. Ekkor a király megajándékozta hat szekér pénzzel és hatszáz válogatott vitézt adott mellé. Itt is elvégezvén dolgát, tovább ment, s el is ért a harmadik királyi udvarba is, hol igen nyájasan fogadták, s elbeszélvén, mit mondott az ördög a forrás tisztává való tétele felől, ezt mindjárt megpróbálták. A forrást kitisztították s a mellette ásott sírboltból csakugyan kivették a már akkor meghalt kisdedet, mit látván a király leánya, nem tagadhatott, s vétkét megvallván, egy hercegfit mondott az egész szerencsétlenség okának.

A király az egész dolog felől hallgatást kért, s egyszersmind kérte a generálist, vegye el leányát feleségül, jegybe igérvén egész birodalmát. De az ifjú ezt sem fogadta el, megmondván itt is, hogy már házas. Igy, miután néhány napig mulatott, kapván ajándékba ismét hat szekér pénzt és hatszáz vitézt kisérőül, sietett egyenesen hazájába. Több napi útazása után odaért, s mint egy idegen országi generális maga a kereskedőnél kért szállást, s már másfél ezerre szaporodott kisérőit a városba szállásoltatta. Igen kedvesen fogadta a kereskedő nagy méltóságú vendégét s akkor estve őtet és katonáit gazdagon megvendé-

Digitized by Google

gelte. De a generális szeme minden ki és bejövőre vigyázott szüntelen, ha valahol kedvesét megláthatná, de minden szemessége hiába esett. Másnapra virradván, a gazdag fölöstökömölés után, a kereskedő meg akarván pompás udvarát s kertjét mutatni a generálisnak, lehítta a felső emeletből sétálni. Kész szívvel ment, gondolván, hogy talán az alsó cselédek között megláthatja hitvesét. Úgy is lett. Hogy az ismeretes szép alak a rongyok közt szemébe tünt, csak alig állhatta meg hogy mindjárt pompásan fel ne öltöztesse s magához ne vegye. De várakozott ebédig, hogy majd akkor csinosan előhozza dolgát. Katonáit tehát ebédre mind beparancsolja az udvarba, hogy fegyveresen jelenjenek meg, a legfelsőbb főtisztnek pedig szorosan meghagyja, hogy amit mondani fog, embereivel tüstént teljesítse.

Ebédhez ülvén, kérdi mindjárt a generális a kereskedőtől, ki legyen az a kellemes vonásokkal ékeskedő leány, kit odalen az udvarban oly alávaló öltözetben láttak; talán jobb sorsra tartja érdemesnek. Ekkor a kereskedő elbeszéllette hogy az különben saját leánya, miként vette feleségül az ő akarata s tudta nélkül egy koldus fiu; ő, azon megbosszankodván, miként küldötte el a

Digitized by Google

szerencsés órát keresni, tudván hogy sohatöbbé vissza nem jön; felesége pedig arra van általa büntetve, hogy mindaddig a legalábbvaló cselédek közt kénytelen szolgálatot tenni udvarában; már két holnap múlva hét eszt. lesz mióta ez történt, s ha ez kitelik, ismét kegyelmébe fogadja leányát. Ezt hallván a generális, kívánta a személyt látni; kit mindjárt egészen megfürösztve s régi ruháiba csinosan felöltözve, be is vittek hozzá. Maga mellé ültetvén, nyájas beszélgetésbe eredt vele; de a leány, egyformán szomorú lévén, valahányszor férjét kérdezte tőle, mindannyiszor sírt és sohajtozott. Tovább már nem állhatván, kérte a generális, nézzen reá, ha nem olyan volt-e? Azonnal rá ismert, nevéről szólította, s ezer csókjaival tetézte. A kőbálványnyá vált kereskedő, csak bámult eddig, mikor egyszer a generális ketté szakasztá a csendességet, s így szól: hallod-e te kereskedő, olvasd meg, hányat üt az óra. — Ez felel: tizenkettőt. — No, ugymond, elküldtél, a szerencsés órát keresni; mert én vagyok az az ifjú, ki e személy férjévé lettem, ámbár tudtod nélkül, mint mondod. Megtaláltam, melyik a szerencsés óra, tudnillik az, a melyik most ütött, a tizenkettedik. Hanem már most te szedd föl magad s keresd föl nekem

Digitized by Google

a szerencsétlen órát; takarodj a házból, parancsolom, azonnal. A katonák egyben kivezették a városból, s miután a király is helybehagyta cselekedetét, az egész jószágát elfoglalta, s újra feltalált kedves feleségével élték a viszontlátás édes örömei közt a legkedvezőbb esztendőket, s tán most is élnek ha meg nem haltak.

Digitized by Google

XVIII.

HAMUPEPEJKE.

Volt egyszer a világon egy nagy gazdag ember, annak az embernek volt három fia, ketteje igen szép ember volt, a harmadik pedig hamupepejke volt. Az ember nagyon elöregedett, s mondta a fiainak: kérlek, kedves fiaim, legyetek olyan jók, hogy én ha meghalok, három éjtszaka engem strázsáljatok a temetőbe, idővel hasznát fogjátok venni. Csakugyan az ember nem sokára meg is halálozott, és a fiai eltemettették. Legelső éjtszaka mondja a kissebbik: kedves bátyám, most terajtad vagyon a sor, eredj ki az atyámhoz. Feleli a bátyja: ha megholt, feküdjék ott, én csak nem megyek. Mondta a kissebbik: no édes bátyám, kimegyek én. Ki is ment a kissebbik, apja sírjára állott, s ott van tizenegy óráig. Tizenegy órakor megrázkódik vele a föld úgy, hogy neki még a haja szála is felállt; ekkor kijön az atyja: hol vagy te átkozott? Itt vagyok, atyám. Hát a nagyobbik bá-

Digitized by Google

tyád hol van? Odahaza. Mivel engem ki nem jött strázsálni, nem akarja magának szerencséjét, tehát a tied lesz, fiam, mind a háromnak a szerencséje: itt vagyon fiam, neked adom ezen rosz kantárt, rázd meg, mindenkor ott terem egy rézszőrü paripa; és most, fiam, a te jó hüségedért ezzel ember lehetsz. Akkor az atyja bement a sirjába, a legény pedig haza menvén, a nagyobbik bátyja kérdezi: no hát mit kaptál nagy hüségedért? Én, bátyám, nem kaptam semmit, hanem aztat megcselekszem amit az atyám testamentomba hagyott. A másik éjtszaka is hasonlóképen járt, akkor is kapott egy kantárt, amely csupa ezüst volt; akkor is hazament, a két bátyja ötet kinevette, hogy ő holtnak a szavára éjtszakánként strázsára jár. Harmadik éjtszaka is hasonlóképen kapott egy aranyos kantárt; akkor megmondta neki az atyja: itt van még, fiam, egy trombita, ha ebbe bele fújsz, amit csak kivánsz, mindenfele beteljesedik. Akkor ő haza ment, s bele ült a hamuba.

Volt egy hét országos király, melynek volt három szép eladó leánya, és a leányok mind a három férhez menni való volt, de soha senki nem akarta elvenni. Hét országába kikurrentáltatta hát, hogy aki lóhátrul aranykoszorúját és aranygyürőjét a bástya tetejé-

Digitized by Google

ről leveszi, annak adja egyik leányát és fele királyságát. Eztet ők is meghallották; felindúl a két bátya paripásan, mondván az öcscsöknek: gyere te, fertelmes, nézzed legalább, hogy ugratunk fel a bástya tetejébe, hogy ha megkaphatnánk azon aranykoszorút, tehát akkor fél királyok leszünk. Mondá neki a hamupepejke: csak tik eredjetek. Elment a két bátyja, ő pedig akkor kiment az istállóba, megrázta a rosz kantárt, ott terem a rézszőrü paripa: mit parancsolsz kedves gazdám? jól tudom szándékodat: itt van egy rézruha, öltözz fel bele. Felöltözik, körülnézi magát, látja hogy ő sohasem látott olyan szép vitézt mint jómaga. Mondja neki a lova: hogy menjek édes gazdám? úgy-e mint a szél, vagy mint a gondolat? Csak úgy, édes lovam, hogy se neked, se nekem káromra ne legyen. Megindúl akkor a ló, úgy megyen vele mint a madár; két óra alatt a királyi udvarhoz ért, de ő ott meg sem állott, csak felreppent a bástya tetejére, és elvitte a koszorút, és az aranygyürőt. A királykisasszony, a legnagyobbik, úgy örült, hogy örömibe a haját majd kitépte, hogy micsoda szép vitéz vitte el az ő koszorúját, hanem azt nem tudta hogy ki legyen az.

Akkor a vitéz haza ment, eleresztette a

Digitized by Google

lovát, beletült a hamuba, a koszorút pedig behajította a sutba. Itten haza jött a két bátyja, mondván neki: na te nemzetséggyalázó, nem láttál olyan szép vitézt, mint mi láttunk? Mondja nekik a hamupepejke: hamarább láttam én azt mint ti. Hogy láttad volna te azt hamarább, mikor mi ott voltunk? Ó te bolond, látod azt a nagy füzfát? arról néztem. Mondja a közbülsőnek a nagyobbik: eredj öcsém, vágd le azt a fát ahonnan ő nézi, ilyen-adta nemzetséggyalázója! melyet az öcscse le is vágott. Más nap ismét felnyergelte paripáját a két bátya, mondván: menjünk el tehát még most egyszer próbára; az öcsecsének pedig: gyere te is velünk, legalább meglátod azt a szép királyfit; melyre felelt neki: én nem megyek, meglátom én azt úgy is. Midőn a bátyja elment, akkor megrázza az ezüstös kantárt, ott terem az ezüstszőrű paripa, mondván neki a paripa: mit parancsolsz édes gazdám? Egyebet semmit, csakhogy azon ezüstruhába legyek felöltözve, hogy megnyerhessem a közbülső királykisasszonynak aranykoszoruját és gyürőjét. Midőn felült paripájára: édes gazdám, mond az: hogy menjek veled, mint a szél, vagy mint a gondolat? Édes lovam, csak úgy, hogy te! enned kár ne legyen, s énbennem. Akkor megindúl vele a

Digitized by Google

paripa, úgy megyen mint a madár; midőn felért a bástyára, elvitte a koszorút és az aranygyűrőt. Kinek volt nagyobb kedve, mint a közbülső királykisasszonynak? mondván a két testvérének: látjátok micsoda szép vitéz vitte el a koszorúmat? De az öreg király ezen vitézt látván szép öltözetibe, mondja leányainak: szép szerencse szállott reátok, melyet nem is reménylettem volna. Az öreg király kiáltja a vitéznek: megálljon felséges királyfi, hadd tudjam meg, ki legyen neve? De arra Hamupepejke szónak sem állott, elnyargalt haza. Az ő két testvére látta ezen vitézt, de meg nem esmerte.

Mikor ő haza ment, a kantárt a lónak a fejéből kihúzta, a ló elment a maga dolgára, ő pedig bele ült a hamuba. Hazajött a két bátyja, mondván neki: na te nemzetséggyalázó, nem láttad a mostani szép vitézt? Melyre felelt neki a hamupepejke: nekem az mindegy, elébb láttam én azt mint ti. Melyre mondván a bátyja, honnan láttad volna te azt? felelt neki: látod azt a nagy kéményt? arról néztem én. Mondja a nagyobbik az öcscsének: eredj öcsém, vágd le azt a kéményt, ne nézze többé róla; melyre a közbülső meg is cselekedte, a nagy kéményt mindjárt levágta. Eztet a hamupepejke igen

Digitized by Google

nevette; s mondá magába: nézd el milyen bolond ez a két bátyám, milyen károkat teszen. Harmadik nap pedig hasonlóképen lett mint ezen a két napon; akkor is a harmadik királykisasszonynak koszorúját és gyürőjét elvitte Hamupepejke, de hozzá is szaladt a lóval, és megcsókolta a kissebbik királykisasszonyt; annak pedig olyan esze volt, hogy egy kis ollót vett a kezébe, és a legénynek a félhuncutkáját levágta, hogy arról megesmerhesse.

Hamupepejke akkor is hazament, lovát eleresztette, s így hallgatásban vala. Tovább hogy már a király nem győzte várni ezen három vejét, mikor jönnek az ő három leányáért, mondá: kurrenst eresztek az országba. Midőn mindenfele küldött, hogy aki a gyürőjét és koszorúját elvitte, tehát hozza vissza, és jelentse magát; még is senki aztat vissza nem hozta; összehivatott tehát egész országából mindenféle férfiút: akik tizenöt esztendőn felül voltak hatvan esztendőkig, mind jelen legyenek, mert a kissebbik leány mondotta az atyjának: én, atyám, megesmerem, mert a hajából elvágtam, tehát arról mindenkor meg fogom esmerni. Melyre ez a sok nép ottan meg is jelent: a három princeszné sorba vizsgálta, de a sok nép közzül egyet sem es-

Digitized by Google

mert meg. Ekkor mondja a kissebbik princeszné: atyám, ezek között nincsen, kérdje meg atyám, hogy nincs-e még valakinek othonn valami testvére? Felelvén a két nagyobbik bátya: nekem még van egy testvérem, hanem az nem arra való, mert az most is a hamuba ül; melyre felelte a kisasszony: minél hamarább ide kell híni, hadd lássam ötet. El is hítták, abba a fertelmes ruhába oda is ment: meglátván a kisasszony, mondja az atyjának: atyám, ez az a vitéz, ki engemet megnyert. Feleli a király: eredj te haszontalan, nem hogy a házamba beereszteném, hanem még a tyúkólba se adok neki helyet. Feleli a kisasszony: édes atyám, vizsgáltasd meg csak ötet; melyre az atyja meg is vizsgáltatta; meg is tanálták nála mind a három jószágot, ekkor mindjárt papot, hóhért és vaskalapot hoztak; a pap eskette, hóhér seprőzte, olyan lakodalmat csináltak, hogy semmit sem volt mit enni. Akkor a király ötet beküldte egy külön szobába, kibe ennekelőtte cselédje lakott; a királykisasszony keservesen sírt, mondván neki: szívemnek szép szerelme, add ki magadat hogy te vagy az a vitéz, aki az aranyszőrű paripán a koszorúmat megnyerted; hogyha engemet nem szerettél, tehát minek jöttél hozzám? Azalatt az idő

Digitized by Google

alatt a királynak két nagyobbik leányát két hercegfi elvitte, és ez a két nagyobbik leány igen nevette a kissebbik testvérét, mondván neki: na hiszen igen szép urad van, mindig a hamuba ül; akkor feleli a kisasszony neki: amit az isten adott, be kell vele érni, legyen a tietek szép, megelégszem én a magaméval; melyre itt ez továbbra is így folyt.

Hogy egyszer a két nagyobbik sógora kimentek vadászni, mondják a hamupepejkének: gyere ki, sógor, te is; melyre felelt vissza: adjatok hát egy lovat, majd elmengyek. Megnyergeltek neki egy rosz lovat, akire ő felült, s megyen a sógorával kifelé; tanál egy sarat, melybe bele döjti a lovat, a két sógora igen neveti, hogy az ő sógorok a lóval a sárba kínlódik; elnyargal a két sógora, ő pedig megrázza a rézkantárt, ott terem a rézszőrű paripa: mit parancsolsz, édes gazdám? Egyebet nem parancsolok, csak hogy legyen tebelőled egy selyemsátor, énbelőlem pedig egy öreg ember, és valamennyi vad ebbe a határba van, mind előttem feküdjék, hogy abból egy se hibázzék. Mind ez meg is történt; a két sógora azalatt bejárta az egész határt, sehol egy vadat se kaptak; mikor jönnének haza felé, megtanálják ezt a selyem sátort, mondván egyik a má-

Digitized by Google

siknak: Nézd el pajtás, mind itt van a vad, azért nem tanáltunk mi semmit. Ekkor köszönnek, az öreg ember fogadja; mondják neki: hallja öreg úr, adjon nekünk egy pár vadat, adunk érette kétezer forintot. Feleli neki az öreg ember: az egész királyságtokért sem adok; hanem ha egy béjogot a farotokra hagytok sütni, akkor adok, de aztat sem elevenen, hanem dögölve. Ekkor mondják neki: itten van hát, süssön, nem bánjuk; melyre meg is cselekedte. A sógorok a pár vadat viszik hazafelé, Hamupepejke pedig egy pár őzet madzagra kötött, s vezeti haza fele; mikor megtanálja a sárba a lovat, megnyúzza, a bőrét a hátára veszi, s a két sógora igen nevette: nézd el a mi sógorunk a lóbőrt a hátán viszi haza, hanem különben milyen szép őzet viszen haza felé. Ez elviszi a bőrt, lelöki az udvarban, mondván a feleségének: itt van ez a bőr, vidd el atyádnak, jó lesz asztalkendőnek; ezt az őzet pedig vezesd be hozzá, add által neki, mondjad hogy én hoztam; melyet a kisasszony meg is cselekedett, s az eleven őzet atyjához vezette. Ekkor a király igen csodálkozott, hogy a másik veje döglött őzet hozott, ő pedig elevent; másnap kicsinynyel jobb früstököt kapott, mint annakelőtte, mert gondolta a király, hogy valami törik ki be-

Digitized by Google

löle, s ez más nap is, harmadik nap is hasonlóképen történt meg.

Itten továbbá a királyra Burkusországból ellenség jött, és csak akkor vette észre, mikor már neki országába bent volt; akkor megijedt a király, mondván magába: jaj istenem, mit csináljak most? rajtam az ellenség, nincs katonaságom, aki van is, nagyon messze vagyon. Erre a kissebbik princeszné mondja az urának: na szívem, végünk van, rajtunk az ellenség, hanem kérlek téged, mutasd ki még egyszer vitézségedet, hogy nyerhessünk teveled híres nevet; melyre mondá neki Hamupepejke: eridj hát, mondjad atyámnak: adjon egy rosz lovat, meg egy rosz kardot, majd talán szerencsések leszünk ebbe a háborúba. A király meg is cselekedte ezt, neki lovat, kardot, mindent adott; a kevés népével a király elindúlt, és a három vejével. Midön elhagyták a várost, tanáltak egy sarat, Hamupepejke a lovát a sárba dőjtötte; a király haragjában majd kitépte a hajját, hogy a veje a lóval kínlódik; a had mellette elmenvén, igen nagyon nevette; mondták: ez a vitéz elkergeti az ellenséget, ki a lovát most is a sárba nyúzza! Mikor Hamupepejke már jól látta, a nép elhaladt, megrázza az aranykantárt, ott terem az aranyszőrű paripa: mit pa-

Digitized by Google

rancsolsz, édes gazdám? Egyebet nem parancsolok, hanem abba az aranyöltözetbe legyek felöltözve, amelyikbe voltam a királykiasszonyt megnyerni. Akkor mindjárt az ő kívánsága beteljesedett; megfúj akkor egy trombitát; ott terem tizenkét óriás; mit parancsolsz felséges királyunk? Egyebet nem parancsolok, hanem csak legyen nekem tizenkét regementem, mind fekete lovon, szép bandával, komor nézése legyen az embereknek, nagy bajúszok, veres csákójok, szóval vitézek legyenek. Melyre ez mind be is teljesedett. Ment tehát nagy muzsikaszóval a hada után, melyet meghallván az atyja: jaj istenem, elől is ellenség, hátul is! ó most hova legyek? Mondja az ad utánsának: eridj el, kérdd meg tőle, hogy segítségemre jön-e, vagy ellenem? Az adjutáns meg is kérdezte, de itten mondja neki a vitéz: nem megyek ellene hanem segítségére, azon kérem a királyt hogy a maga népit hátráltassa meg, mert ő mengyen az ő népével az ellenséggel szembe. Ő tehát előre ment, és úgy megverte az ellenséget, hogy hírmondónak se maradt belőle; gondolá a burkus király, hogy ezek nem emberek hanem valóságos eleven ördögök; melyre pardont kért miudjárt, hogy soha többé vele háborút nem tart; és frigyet kötvén vele, vissza

Digitized by Google

fordítja népét. Elmegy Hamupepejke az atyjához, mondván: felséges király, soha többé a burkus király nem fog veled háborút tartani; de az atyja őtet nem esmerte, mondván: kérlek, szép vitéz, ezen jó tettedért gyere országomba, a katonádnak szállást tartást adok két hónapig. Melyre mond neki a vitéz: felséged, nem szükséges, mert nekem menni kell haza, az ellenség engem is körülfogott, attól kell magamat őrízni. Hogyha nem kell neked az én ajándékom, itt van: neked adom a tajtékpipámat, gyürőmet, aranyvirágos kendőmet: valaha meglátlak, megesmerlek róla.

Visszament tehát Hamupepejke a maga népével, elérte azt a sarat, hol a lova feküdt, az aranyszőrü paripát ott elereszteté, hozzáfogott a lóhoz, megnyúzta, egészen haza vitte a bőrt. Mikor arra ment a had, és meglátta a nyúzott lovat, mindjárt gondolták hogy itt a a király veje nyúzta meg a lovat; melyre haza ment a had, kiki a maga helyére. Meglátván a király a vejét otthon ülni: na te szép madár, bezzeg eljöttél háborúba, nem hogy még hasznot tettél volna, hanem kárt: megnyúztad a lovat, csak a bőrét hoztad haza nem vagy érdemes, hogy királyi udvaromba lakjál. Melyre feleli neki: tudom hogy felsé-

Digitized by Google

ged bizony meg nem nyerte azon háborút, meg nem engedi hogy udvarába lakjak. De hát adjon még három napot, hogy legyen itt megmaradásom. Melyre mondá neki a király maradj meg hát három nap itten, hanem nekem házamba be ne jöj, mert ha meglátlak, minden bűmat és bánatomat megemlítem.

Itt marad tehát Hamupepejke; folytatja pedig a király nagy szomorúságát; a királykisasszony azonban igen keservesen sírt, mondván az urának: kedves, szívemnek szép szerelme, add ki vitézségedet, és mutasd meg az én atyámnak, hogy te vagy az a vitéz, ki engemet aranyszőrü paripán megnyertél; melyre mondá Hamupepejke: hogyha engemet nem szerettél, minek esmertél el engemet uradnak? Mondá a királyi princeszné nekie: kérlek, szivem, mi lelte neked a kezedet? hiszen be vagyon kötve. Mondja Hamupepejke: mikor a lovat a sárba nyúztam, akkor a késsel megvágtam az újjamat; melyre mondja a királykisasszony: mutasd meg hát nekem, hogy micsoda seb van rajta; melyre megmutatja feleségének. Meglátván a felesége az aranyvirágos kendőt, melyet az öreg király neki a háborúba adott, mindjárt megesmeri a királykisasszony, mondván nekie: kérlek tégedet, szívem, hol vetted te ezen kendőt?

Digitized by Google

melylyel az öklöd be vagyon kötve? — Feleli nekie Hamupepejke: hallod-e, én akarhol vettem, csakhogy most nálam van. Mindjárt szalad a királykisasszony az atyjához, és bemegy az atyjához, nagy örömmel mondván: Felséges királyatyám, hol vagyon az az aranyvirágos kendője, a kit édes anyám jegyül felségednek adott? Mondá az öreg: kedves leányom, azt én jó barátomnak adtam, ki engemet és az országomat az ellenségtől megoltalmazta. Mondja arra a kisasszony: Felséges királyatyám, az én uramnál van azon kendő és az aranygyürü, kit felséges királyatyám azon jó barátjának ajándékozott. Mondja az öreg király két generálisának: Eridjetek, hozzátok fel ide, hadd kérdezzem ki ötet, hogy mi okon kapta ő azon ajándékot? Ekkor a két generális felvitte ötet a király szobájába; ez meghajtotta magát előtte: édes fiam, valld ki magadat, hogy világosodjék ki neked nagy vitézséged. Akkor mondja Hamupepejke: megálljon felséges királyatyám, egy félfertály múlva meg fogom mutatni. Akkor kiment a házból, megrázza az aranykantárt, ott terem az aranyszőrü paripa aranyos öltözettel; mikor felöltözik Hamupepejke, a király nem tudott örömébe hová lenni, mondván nekie: kérlek kedves fiam, ne neheztelj öreg fejemre,

Digitized by Google

mert én igen rût dolgot cselekedtem veled. Mondván nekie a veje: nem is haragszom felséges királyatyám. Akkor a király örömébe olyan nagy bált csináltatott, hogy az egész hét országát mind meghivatta: kinek volt nagyobb öröme, mint a királykisasszonynak! Mondja is az atyjának: látja felséges királyatyám, igaz az én szavam, mely be is teljesedett: az én két testvérnéném engemet kicsúfolt, de az isten az én szégyenségemet vidámra fordította, és az én két némémet földig legyalázta.

Mikor a legtöbb uraságok a szobában voltak, Hamupepejke így szólott: felséges királyok, hercegek, egy újságot mondok: ne sajnálják megnézni ezen két hercegfinek a farát, hogy micsoda béjog van rajta! Melyet meg is cselekedvén, meglátják a két nagy béjogot; mond Hamupepejke: lássa, felséges királyatyám, ezen két hercegfi mikor vadászni ment, vadat nem kaphattak, hogyha én nekiek nem adtam volna; én pedig úgy adtam, hogy a farokra két béjogot sütöttem; a béjogra pedig a volt írva: Én Hamupepejkének örökös jobbágya. Így oztán mondta Hamupepejke: felséges király, engedd meg nekem, egy kérésem vagyon; melyre mindnyájan feleltek: tessék megmondani; erre felelte Ha-

Digitized by Google

mupepejke: mink mindnyájan nagy rangból valók vagyunk, tehát mi egy tálból a mi jobbágyainkkal nem ehetünk, tehát a jobbágyok menjenek ki a cselédekhez. Ebbe mindnyájan megegyeztek, és a két hercegnek úgy mint jobbágyoknak feleségestől együtt a vendégségből ki kellett menni; ekkor a király a vejének általadta országát egész királyságával; a két hercegfinek pedig egy uraságot adott, és most is élnek, ha meg nem haltak

Digitized by Google

XIX.

AZ ARANYMADÁR.

Egyszer volt, hol nem volt, egy király, ki szélesen kiterjedő birodalmában nagy boldogan töltötte napjait. Ez valakitől hallván hírét valamely aranymadárnak, hogy több ritkaságai közt ez is feltaláltassék, megparancsolta a fővadászának, hogy neki azt akár élve, akár halva hozza házához, ellenkező esetbe őtet látni sem akarja. Kényteleníttetvén a király parancsolatjának engedelmeskedni a vadász, feleségével útravalót bőven készíttetvén, búcsút vett háza népétől, s elvándorlott hetedhét ország ellen, hogy talán valahol valami hírét fogja hallani az aranymadárnak. Sok összevissza való ŏgyelgései után is egész útja hasztalan volt, mivel senki sem tudott róla semmit, hogy hol lakna az aranymadár, s így félvén a király szeme eleibe kerülni, remetévé lett, s így a hűséges szolga magánosságba élte le hátramaradt szomorú napjait.

Digitized by Google

Volt azonban neki egy tátos fia, ki eljövetelekor még csak nyolc esztendős volt. Ez minekutána felnevelkedett, s megtudta az atyja történetét, elszánta magát, hogy ő fogja elhozni a király előtt annyira kedvelt aranymadarat. Nagy nehezen bocsátotta ugyan őtet útnak az ő szomorú édesanyja, de ő érezvén a maga természet felett való tulajdonságait, elindult hetedhét ország ellen. Járatlan utakon ment mendegélt ő mindenütt, míg egyszer beért egy rengeteg erdőbe, hol a zivataros idő ellen nem talált egyéb helyet hová bújhatott volna, mint egy köszikla hasadékát; de onnan is kiöblítette őtet a zuhanó zápor. Különös szerencséjére megpillant távolról egy kis kunyhó ablakában lassan pislákoló mécset; arra veszi tehát útját a sürüség között, s nagynehezen csakugyan ráakad a kis kunyhóra, melyben egy ősz öreg ember melegedett a tüz mellett. Köszöntvén az öreget, szállást kért tőle, aki is jó szivvel fogadta őtet, s nekie egy kis pusztai vacsorát feltett, hogy egyék. Vacsora végivel szól az öreg tudákos: fiam János, úgymond, jól tudom hol jársz, s mit keresel; szerencséd hogy lakásomra akadtál; innen három napi járó földre van egy ezüst erdő, melynek közepén egy tó mellett terül el egy roppant magas fa, amelyen

Digitized by Google

szokott tartózkodni az az aranymadár; menj el oda fiam János, s amit az a madár fog teneked mondani, mind azt beteljesítsd; ne félj, boldog leszel örökké. A tanácsot megfogadván, megindúl a vadász fia, és csakugyan harmadnapra a rézerdőn keresztül menvén, meglátta az ezüsterdőt, ahová mikor elért, vizsgálta mindenütt a nevezett fát, csakugyan rá is akadt végtére, s felnézvén a fára megpillantja az aranymadarat, s térdre esvén segítségül hivott minden bübájosokat, hogy neki most kedvezzenek. Ekkor felszólal az aranymadárhoz: szállj le, szállj le te gyönyörü madár az én karjaim közzé! szánj meg engemet, aki teérted ennyi országokat bekóborlottam. Az aranymadár azonnal lereptilt karjára, s megszólalván, mondja neki: ha már te engemet csakugyan szeretsz, ámbár már félig megváltottál, válts meg már egészen. Menj az aranyerdőbe, ahol egy vén asszony lakik, aki engem elátkozott, szolgáld azt három nap, s ha azon három nap alatt semmit sem eszel, sem iszol, és szüntelen imádkozol, úgy én az átok alól kiszabadúlok; csakhogy arra kérlek, légy mindenkor ébren, hogy mikor én téged meglátogatlak, beszélhessek veled. Ekkor az aranymadár kireptil karjai közzül, s int neki, hogy arra menjen amerre ő repül.

Digitized by Google

Kevés idő múlva elért az aranyerdőbe a bübájos asszony lakhelyéhez, s tőle szállást kérvén, kinálta magát, hogy őtet vegye be szolgálatjába. Az öreg asszony egyszerre elbeszélte neki, hogy ő régen várakozik olyan emberre, aki önála három napot s éjtszakát böjtölve s imádkozások közt ki tudna tölteni, s ha ő ezt megcselekszi, igen nagy jutalmat kap érte. Felvállalta ezt a mi Jánosunk, s minekutána az öreg bübájos, hogy senki be ne mehessen kunyhójába, őrtállót is tett az ajtó eleibe, maga kiment most a kunyhóból. Térdre esve könyörgött most János a szabadításért az alsó világ urának, hogy őtet fáradsága jutalmául tegye szerencséssé. De estve hazajövén az öreg, bezárta az ajtót, s álomszellőt fúván János szemére, őtet mély álomba meritette. Éjfelkor megrázkodik az aranymadár, s vált belőle egy remek szépségü angyali teremtés, s ekkor felrúgván egy csipkebokrot, szól hogy jöjön ki az alól hat szép fekete paripa, egy hintó, kocsis, és inas: Előttem, úgymond, világosság, hátul setétség! repülj velem a bübájos kunyhója eleibe, hadd beszélhessek az én szerelmesemmel. Egy pillantat alatt ott termett a kunyhó előtt a királykisasszony, s amidőn be nem akarta bocsátani az őrtálló, annak kezébe egy csomó aranyat

Digitized by Google

adván belép, s hát elszomorodva látja, hogy az ő Jánosa elaludt. Minden módokat elkövetett, hogy őtet felkölthesse, de mind hiába; végre eltelvén az egy óra, kénytelen volt elmenni, azt hagyván meg az őrtállónak, hogy adja tudtára Jánosnak az ő ottvoltát, s egyszersmind hagyott neki egy gyűrűt, hogy azt adja által neki. Másnap felébredvén János, hozzá fogott napi tisztéhez, s várta hogy eljő az aranymadár, de minden várakozása hasztalan lett, az őrtálló pedig semmit se szólott a történt dolgokról. Második éjtszaka hasonlóképen elment a királykisasszony fejér paripákon, s ismét megnyomván kezét az őrtállónak bement a kunyhóba, de ismét aluva találta, mivel már a bübájos szellő befogta szemei, azelőtt. Hasztalan igyekezett felébreszteni, s ismét eltelvén az egy óra, eltávozott, s hagyott az őrtállónak az általadás végett egy selyemkendőt; de amelyeket ez mind eltett magának. Harmadnap éjfélkor újra eljött a királykisasszony veres paripákon, és szokás szerint a bemenetelt pénzen megnyervén, Jánosát ismét aluva találta. Igyekezett ugyan őtet minden módon felkölteni, de az lehetetlen volt; sürü könnyeivel áztatta tehát az ő ruháját, s ott mellette hagyott egy kardot, amelyre a volt írva: minthogy elaludtál, en-

Digitized by Google

gem meg nem nyerhetsz, hanemha felkeresel az atyám udvarába. Elvárlak tíz esztendeig, igyekezz hogy minél hamarább megláthass. Felébredvén János, egyszersmind kitölt a három nap, melyet a bübájosnál tartozott szolgálni, s ez ekkor nyilatkoztatta nekie, hogy az az aranymadár a veres királynak egy elátkozott leánya, akit ő félig megváltott, minthogy már sok könyörgéseiért emberi ábrázatját visszanyerte; hanem most keresse fel őtet, talán még feltalálja. Szolgálatja jutalmául pedig adott nekie egy tátoslovat, és mind a gyürüt, mind a kendőt az őrállótól elvévén, kezéhez adta.

Útnak indúlván már Jánosunk amerre igazitották, elérte a fekete folyó vizet, hol ő, mutatván a gyürőt és kardot, mindjárt bátran általbocsáttatott. Szintén igy ment által a fejér és veres folyóvizeken, ahonnan nem messze egy pusztában álló vendégfogadó tünt szeme eleibe, s biztatván lovát csakhamar elérték az óhajtott kocsmát. Leszállván most paripájáról, beköti az állásba, s bemenvén a fogadóshoz, magának ebédet, lovának pedig jó abrakot parancsolt. Míg az ebéd elkészül, beszélget a korcsmárossal, hogy nem tudja hány mérföld lehet a veres király lakhelye? aki midőn megmondotta, hogy ide csak egy napi járó

Digitized by Google

föld, ami Jánosunk igen nagyon megörült. Tovább tudakozódott még a kocsmárostól, hogy mi újság lehet ottan? ez elbeszéllette hogy a veres királynak van egy hasonlíthatatlan szépségü leánya, kit, mióta haza került, igen sok princek és királyok kivántak volna elvenni feleségül; de ő készíttetett egy aranykoszorút, s azt mondta, hogy aki azt leveszi az ő kastélyok tornyának csillagáról lóháton, ahoz fog menni feleségül. Megörvendett ezen hírre János, s kiment mindjárt a lovához, s vitt nekie egy itce jóféle bort. Hallván a ló urának beszédjét, megszólal, s mondja: ne félj, csak egyél, igyál, egy óra múlva kezedben lesz az aranykoszorú. Végezvén az ebédet János, lovát megnyergeli, s rátülvén egy pillantat alatt a királyi kastélynál termett, s ott az udvaron kinn levő királyi familia szeme láttára lekapja az aranykoszorút, s vele elrepült. Szállj le, vitéz, szólt a király, akárki légy, mutasd meg magadat, mert te vagy érdemes leányom kezére. De ez erre nem hallgatván, visszatért a fogadóba, s a maga szobájába bevitte az aranykoszorút. De a király nyughatatlan lévén, mindjárt az udvari vitézeket utána küldötte, hogy mindenütt keressék fel. Senki sem akadt nyomába; de a legifjabb királyfi épen a kocsma felé találván menni, oda betért, és

Digitized by Google

kérdezősködött, ha nem láttak-e egy ilyen meg ilyen lovon ülő vitézt? A kocsmáros megmondotta, hogy épen nála van a vendégszobába. Ekkor bement hozzá a királyfi, s meglátván az ágyon lévő aranykoszorút, mindjárt megcsókolta őtet, s kérte hogy jöjön atyja udvarába. De János erre azt felelte, hogy addig nem megyen, míg a királykisasszony atyjával anyjával együtt hintón elibe nem megyen. Hallván ezen elhatározását, hirtelen haza ugratott a királyfi, s megjelentette atyjának a vitéz kívánságát. Ezek mindjárt hintóba fogatván, kimentek a vendégfogadóhoz, s ott a királykisasszony rá esmervén az ő szerelmesére, elbeszélte atyjának, hogy mimódon váltotta ez őtet ki az átok alól. Ekkor a király, hintóján nagy pompával bevitetvén, a király leányával öszveesküdtette, s nagy fényes vendégséget szerezvén a menyekző ineplésére, a szegény vadászfiu öszvekelt a király leányával, s háboruság nélkül boldog örömek között talán még most is élnek, ha meg nem haltak.

Digitized by Google

XX.

ESZTENDŐRE ILYENKOR.

Volt egyszer egy király, akinek volt három fia. A király nem igen nagy urodalommal bírt. Midőn már megöregedett, tehát mondja a fiainak: kedves gyermekim, hogyha én meg találok halni, tehát nekem semmi cerimóniát ne csináljatok, hanem fogjatok két szilaj ökröt egy szekerbe, és az én koporsómat testemmel együtt tegyétek reá; ahol pedig az ökrök meg fognak velem állni, ott temessétek el testemet, és az én testem sírjánál mindegyitek egy éjtszakát figyelmetesen strázsáljatok.

Kevés idő múlva meghalálozott a király, és a fiai az ő meghagyása szerént reá tették egy nagy szekerre, és befogtak egy pár szilaj ökröt, amelyeket útnak bocsátottak, és magok az ifjak lóra ülvén távolról kisérték a szekeret, melyet az ökrök egy nagy erdőbe vittek, és az erdőnek sürüsége miatt tovább nem mehetvén megállottak. Melyet látván a király-

Digitized by Google

fiak, levették az atyjokat a szekerről, és így sírt ásván neki, eltemették; ezután, a megmondott parancsolat szerént a legöregebb királyfi felállott strázsára, vigyázván az atyja sírja mellett. Éjtszakának idején, épen tizenkét óratáján, jön hozzá egy bozontos medve, és kezdi a sírhalmot ásni, melyet látván az ifju, fogta a puskáját, és meglötte a medvét; azután a tüzhöz húzta a medvét, és elvágta neki fülét és farkát, melyet eltett a tarsolyába, és így a medvét a sürübe húzta; azután megrakván jól a tüzet, húst húzott egy nyársra; melyet midőn megsütött, és már reggel volt, felkölti az öcscseit, és eleikbe teszi a húst. Midőn már jól laktak, felállott a közepső, és ő is huszonnégy óráig strázsálta a sírt; és őhozzá is jött egy nagy oroszlán, melyet szerencsésen meglött, és ő is, hasonlóképen ételt készitett a testvéreinek és a meglett dologról semmit nem szólott. A legifjabb pedig harmadik nap felállott a strázsára, és midőn már besetétedett és éjtszaka lett, jön hozzá egy nagy hiena, amely kezdi ásni az öregnek a sírját, amelytől megfettent a királyfi, és rá arányozta a puskáját, és elsütötte; de mivel nagyon kemény börü volt, tehát a golyóbis nem járta át, hanem neki ugrott a királyfinak, és kezdi rettenetesen mar-

Digitized by Google

dosni. Megijedvén a királyfi, fogja a kardját, és keményen kezd vagdalkozni a hienával, és egész egy óra folyásaig verekedvén, végre meg tudta győzni a fenevadat. Azalatt míg ő verekedett, egy nagy záporesső támadott, és a tüzet egészen eloltotta; midőn már a hienának szemit és nyelvét elvágta, tehát oda tekint a tüzre, és ime elaluva találta azt. Megfélemedett ezen, hogy ő a bátyjainak ételt nem készíthet, és majd szégyenbe marad; felmegy tehát egy nagy magas fára, ha távulról valahol tüzet láthatna? Midőn már szétnézett a fáról, tehát lát távulról egy nagy világosságot, melyet jól megjegyzett, és midőn lejött a fáról, ment a világosság felé, hogy tüzet hoz. Hát midőn már a világosság fele közelített volna, lát távulról a tüz mellett rettenetes nagy óriásokat. Nem bátorkodott hozzájok közelíteni, hanem felmászott egy nagy fára, és nézi hogy az óriások egy nagy ökröt sütöttek, és egy tíz akós hordót egymásra köszöngetvén ürítettek. Midőn igy ettek, fogja a királyfi a puskáját, és céloz, és úgy lötte ki az egyik kezéből a húst, hogy többé meg sem találta; a másiknak megint, mikor ivott volna, viszont lelötte a szája elől a poharat; melyet ezek látván, félni kezdettek, és mondja az óriások elöljárója fent szóval: hallod-e,

Digitized by Google

akárki légy, jöj el, és mutasd magadat, ne félj, mert semmi bántásod nem lesz. Ekkor lejött a királyfi a fáról, és megyen az óriások felé; midőn az óriások meglátták, magok közzé ültették, s étellel s itallal kínálták őtet. Midőn már jól laktak volt, mondják az ifjunak: jöjön velek; és mivel, úgymond, oly igen jó puskás vagy; tehát itt ebbe az erdőbe vagyon egy vár, és annak a kapujának a tetein vagyon egy kakas, melyet hogyha lelősz, tehát jól megajándékozunk, mert nem tudunk abba a várba bemenni, mivel ha meglát a kakas bennünket, szét vernek. Reáállott az ifju, és követi az óriásokat, és midőn már a várnak bástyáihoz értek, fogja az ifju a puskáját, és szerencsésen lelőtte a kakast. Ekkor az örök, semmit nem gyanítván, aludtak, az óriások pedig a falat általlyukasztván, a királyfit előre beküldötték, hogy vizsgálja meg a várnak minden részeit hogy és mint van, és hozna hírt, hogy lehetne-e bátorsággal menni a rablásra. Adtak pedig nekie egy gyertyát a kezibe, mondván: hogyha te akárhova ezzel a gyertyával mégy, tehát ott mind alusznak. Elvevé az ifju a gyertyát, és a legnagyobb bátorsággal járja a várnak minden részeit; midőn már a rezidenciához ért, melybe volt a királynak lakóhelye, itt is mind be-

Digitized by Google

járta, és csudálva szemlélte a sok drágaságokat, milyeket az atyja házában nem látott soha. Végre midőn már a királykisasszonynak szobájába ért volna, bámulva nézi azt a gyönyörű tündérséget, leginkább pedig hamiskodott magába, midőn eszébe jött, hogy az óriások ezért a gyönyörű szépségért iparkodtak idejönni; de elvégezte magában, hogy akárhogy, de meg fogja ótalmazni minden szerencsétlenségtől. Ezután hozzálátván a kisasszonyhoz, és egy forró csókot nyomván ajakára, levette a maga gyűrőjét, és a kisasszonynak ujjába tette, és a kisasszonyét viszont magához vette; végre pedig a maga leirott képét a kisasszonynak a mellire függesztette, és kivette a bugyillárisát és egynehány rend irást irt, hogy egy idegen királyfi itt volt, és tégedet megszabadított a haláltól, melyet reggel bővebben meg fogsz látni és hallani; már most élj békével: esztendő ilyenkor meg fogsz látni. Ezek után visszament a királyfi, és midőn már a lyukra ért, ahol bejött a várba, és hírt ad az óriásoknak hogy jönnének a lyukon befelé, mert minden békével nyugszik, itt az óriások egyenként másztak a lyukon befelé, és a királyfi mindegyiknek elvette a fejét, és elvágta mindegyiknek a nyelvét. Ezt megcselekedvén, azután ki akart maga bújni a

Digitized by Google

lyukon; de im jön neki szemközt egy rettenetes sárkány, melynek négy feje volt; ezt látván az ifju, kirántja a kardját, levágta szerencsésen a sárkányt, és nyelvének hegyeit elvagdalta; azután maga iparkodik kifelé, hogy még a bátyjaihoz érhessen reggelre. Midőn tehát az erdőbe ment, lát egy hófejérségü leányt, amely egy gombolyag cérnát tartott a kezibe, és azt lefele gombolitotta. Meglátja a királyfi, és kérdi tőle, hogy mit mivel a leányzó? Mond az, hogy ő volna a hajnal, mert a földön amerre járok, és ezt a cérnát tekergetem, tehát azon a helyeken megvilágosodik. Mondja nekie a királyfi, hogy meg ne virasztaná még az időt, mert nekem, úgy mond, még reggelig messze kell mennem. Mondja neki a leányzó: azt nem cselekedhetem, mivel nekem nagy a parancsolatom, és azt végbe kell vinnem. Melyet hallván az ifju, kirántotta a nadrágszíját és a leányzót egy fához csatolta vele, maga pedig elsietett. Elérkezvén pedig a nagy tüzhöz, ahol az óriások elébb vígan mulatoztak, veszen ott magának sült húst és bort, és egy jó darab üszköt, és avval szerencsésen a bátyjaihoz ér, és tüzet gerjesztvén a bátyjait felköltötte hogy ennének. Ezek pedig csudálkoztak, hogy oly sokáig meg nem virad, mert egészen három napig meg

Digitized by Google

nem viradt, mivel a királyfi a hajnalt megkötötte. Végre midőn már megviradt, felkerekedvén ők is, és egymásnak semmit nem szólván, mi történt rajtok, haza fele ballagtak.

Nézzük már most, vajon mi történt ott az erdei várban. Volt abban egy megélemedett generális, ki reggel felé kisétált. Látja hogy a bástya alatt feküsznek a nagy rettentő óriások, és egy nagy bálvány sárkány; melyet magának használni akarván, mindjárt megvérezte a testét, és szalad a királyi udvarba, és lármát indít, hogy keljenek fel, mert hogyha ő nem lett volna, tehát az egész udvar elveszett volna. Rémülve hallgatta a király a megtörtént dolgot, és nagy köszönettel fogadta a generálissától, és mondá neki: hogy bátor akármit kér tőle, tehát meg fogja adni neki. Ez pedig a királynak leányát kérte magának feleségül. Midőn azt meghallotta a kisasszony, nagyon elszomorodott, és kérte az atyját, hogy engedné őtet még egy esztendeig leánypártájába, azután szívesen cselekszem uramatyám parancsolatját; a király megigérvén ezt kedves gyermekinek, a generálist kérte hogy addig várakozna, míg leányának kedve leszen a férjhezmenetelre, azaz egy esztendeig. A generális is várakozván esztendeig, midőn már az esztendő eltelt volna, tehát kéri az

Digitized by Google

igért jutalmat, melyet a király teljesíteni akarván, nagy lakodalmat hirdetett, és a szomszéd királyokat a menyekző ünnepére összehívta. A többek között megjelentek azok a három ifjak is, melyek között volt a dolognak titka.

Midőn már a sok főrendek mind együtt voltak, tehát nagy pompával megesküdtették a kisasszonyt az öreg generálissal; a kisasszony nagy szomorúan várta az ő igazi megszabadítóját, de sehonnan sem érkezett az. Midőn már a nagy fényességü asztalhoz mind letültek, tehát a király nagy fent szóval kezdette a generálist, mint élete megszabadítóját dicsérni, melyet a kisasszony nagyon szomorúan hallgatott. A királyfi, akit feljebb említettünk, épen szemközt ült a kisasszonynyal, kire a kisasszony nagyon figyelmezett, mivel a képe az ifjunak nagyon hasonlított az ereklyéhez, melyet a múlt esztendőben nála hagyott; végre megsajdította a maga gyürőjét is a királyifjunak az ujjába, melyen eltelt örömmel, és nagy figyelemmel volt az ifju szavaira. Midőn már az ételből megelégedtek, tehát mindegyik vendéget kérte a menyasszony, hogy az életeknek folytáról mindenik valamit beszélne; melyet elkezdvén, sorba mind elbeszéllették ki mit próbált, és rajta mi történt

Digitized by Google

legyen. Végre pedig ezekre a három ifjakra kerül a sor. Ezek közzül is az öregebbik beszélli életének sorát, és végre atyjának halálát, hogyan strázsálta annak a sírhalmát, hogy lötte meg azon nagy medvét. Azután a másik kezdett beszélleni; midőn már ez is elvégezte, tehát elkezdi a legkissebb életének folyását, hogy és mint lötte meg a nagy hienát az atyja sírhalmán, azután hogy aludt el a tüze a nagy záportól, hogy keresett végre tüzet az óriásnál, egy várkapuról mint lötte le a kakast, mint ment a várba be, és hogy ölte meg végre a tizenkét óriásokat. Ezt hallván a vén generális: nem hallgathatom, úgymond, már tovább hazug csevegéseidet, hanem hallgass. Mond erre az ifju: én nem hazudok, mert ím itt vannak nálam az óriásoknak nyelvei és fülhegyei. Ezen még jobban megharagszik a generális, és mondja viszont, hogy hallgatna; de a kisasszony bátorítván hogy csak tovább beszélje a dolgot, ezek után mindent elölbeszéllett, a sárkány felöl, és hogy ölte meg, ezek után hogy kötötte meg a hajnalt, és hogy nem lett világos három napokig. Végre a kisasszony mondja, hogy a várba nem látott-e még valamit? Mond az ifju: Ó igen is láttam egy hasonlíthatatlan képet, melytől gyürőt is elhoztam, és a magamét nekie az ujjára húz-

Digitized by Google

tam, és nyakába akasztottam saját képemet, egynehány rend írást is hagyván nála. Ekkor lehúzta az ujjából a gyűrőt, és odadta az öreg királynak. A király megesmeri a gyűrőbe saját leányának a nevét; ekkor mondá a király: leányom, nem kétségeskedem hogy a dologból te is valamit ne tudnál, mert a dolog téged érdekel. Mondja a kisasszony, hogy igen is, és előlvette a leírott képet, melyet mindeddig a mellébe viselt. Ezt látván a király, nem tudja mitevő legyen; a generális megmutatta, mert kegyelemért esedezett; de őneki azért a gonoszságáért életével kellett fizetni. Ekkor az öröm megkettőztetett, és a kisasszony nagy örömmel összeesküdt a szép ifjuval, és bátyjainak és a más vendégeknek legnagyobb örvendezései közt lakták el a nagy örömnapot. Végre a király általadta nekie birodalmát, ő pedig békességbe és örömbe élt az ő szép feleségével, míg csak életeknek el nem jött végső vége.

Digitized by Google

XXI.

A HŰSÉGES PRINCESZNÉ.

Volt egy kereskedő a világon, akinek nem volt egynél több gyermeke, akit is neveztek Károlynak; — és Amsterdam városába laktak, ahol lakott maga a király is. Amidőn már kitanúlta volt oskoláit ez a Károly, kérdezte apja: micsoda mesterségre adja magát? és ő azt felelte: minthogy ő is már a kereskedést jóformán érti, szeretné maga is azt folytatni. Minthogy pedig az atyjának tizenkét boltja volt, tehát egyik boltjába csakugyan beadta őtet, hogy még jobban bele tanúljon a kereskedésbe; és minthogy más tudományokra is anélkül jó esze volt, ezt is hamarjában kitanúlta volt: ekkor aztán az atyja általaadta neki valamennyi tizenkét boltját. Amidőn már a portékák boltjaiból kifogytak, mondotta az atyja: eridj már most portékákat vásárolni; és mondotta nekie: elfogsz menni Törökországba, és ottan vásárolj mindeneket; megrakott nekie tizenkét társzekeret

Digitized by Google

pénzzel, és elindúltak. Amidőn már szárazon továbbá nem mehettek, kénytelenítettek vizen hajón menni; és amidőn már tengeren mentek volna, egyszer kiszállottak a szárazra, ismét egy roppant városba, még pedig szombati nap; ők az ottan való szokást nem tudták ugyan, hogy akik szombaton oda jönnek, vasárnap a városból ki nem mehetnek; azon kocsmáros azonban, ahol be voltak szállva, megmondotta mindezeket nekie, és egyszersmind azt is, hogy itt az a szokás hogy vasárnap minden ember a maga templomába isteni szolgálatot megyen hallgatni. Ezekre Károly megparancsolta cselédjeinek, hogy vasárnap hat órakor valamennyien menjenek templomba, ő pedig maga kilenc órakor fog menni. Amidőn cselédjei elmentek volt már templomba, és az ajtón bementek, ottan volt egy holttest, akit minden embernek meg kellett köpni, és reá ütni. Az ottan fölállított őrállók mondották tehát: üssenek reá, és köpjék meg, amelyet meg is cselekedtek. Amidőn már visszatértek a templomból, haza érkezvén mondották az uroknak: soha ily gyalázatot nem láttunk amilyen itt szokásban vagyon: egy holttesttel mely csúfot tesznek! ha ki bemegy és azt meg nem köpi, tehát befogják. Itten a Károly is elment a templomba; de ő se meg

Digitized by Google

nem köpte, annál inkább reá nem ütött a holttestre; az őr tehát megszólította őtet, hogy ha nem cselekszi, mindjárt megfogják és árestomba teszik; és a Károly azt felelte: mindaddig nem cselekszem, míg csak meg nem tudom, mely okból teszik azt a szégyent a holtemberen. Ezt azonnal megmondották a város bírájának, hogy itten vagyon egy ember, aki ezen itt szokásba bevett köpést tenni nem akarja mindaddig, míg csak meg nem mondjuk, mely okból teszik azon szégyent rajta. A város elöljárói tehát a sok adósságokkal és könyvekkel oda mentek hozzája, és azt mondják a Károly kereskedőnek: hogyha te ezt megakarod tudni, sok pénzt készíts elő. Uram, nem bánom, ha minden vagyonomat odadom is, de én ezen gyalázatos szokást nem cselekszem, mivel életében, annál inkább holta után nekem ez az árva nem vétett semmit is. Itten a bíró Károlynak azt mondja: hozasd el a pénzedet, hadd lássuk, elég lesz-e az adósság-kifizetésre. Ezzel mindjárt írt egy kis levelet, és elküldötte a kocsmába, hogy hat társzekér pénzt hozzanak ide. Amidőn már megérkezett a pénz, s a bíró megvizsgálta volna számát, mondja: hallod-e, ez mind kevés; Károly tehát azonnal parancsolta, hogy azon másik hat társzekeret is hozzák el.

Digitized by Google

Amidőn már elérkezett azon megparancsolt pénz is, látták a bírák hogy bizonyosan elég lesz: itten mondják Károlynak: Látod-e, te ember, mert te megakartad tudni, mely okból vagyon ezen szégyen rajta, teneked ezért most meg kell fizetned adósságait. Az éltében igen nagy gazdag ember volt, és kevély, és senkivel jót nem tett, és aki reá is szorult, azt nem hogy segítette volna, hanem kinevette őtet. Egyszer az isten ezen cselekedetiért megbüntette őtet, és megszegényedett úgyannyira, hogy semmie sem lett, és ezen adósságokat tette; ezért vagyon tehát ezen szégyen rajta. Amidőn már elbeszélleték nekie az okát, mindjárt összehivatták akiknek adóssa volt életében, és minden kocsin két ember olvasta a mondott summákat, hogy kinek mennyit adjanak, de ez mind kevés volt; hanem a tizenkét társzekeret lovastul egyetembe eladta, és abból kielégítette valamennyiőket, úgyannyira, hogy amidőn a temetését is kifizette volna, és eltemettetett, épen csak egy polturája maradt volt.

Amidőn így Károly már haza akart menni, egy öreg koldus jött eleibe, s azt mondja nekie: uram, nekem is tartozik egy polturával; ő hát azt is odaadta nekie; cselédjeit ott hagyta, és maga búbánattal hazája felé ment

Digitized by Google

nagy szegénységgel úgyannyira, hogy már csak koldulással jöhetett haza, minthogy máskép nem élhetett. Az édesszüléi is igen nagyon várták már, mert a portékára nagy szükség volt. Amidőn már közelgetett városa felé, épen akkor az atyja ki tanált sétálni, és összeakadt a fiával; a fiú mindjárt megesmerte az édes atyját, és megszólítja: édes atyám, hol jár itten? Erre mondja az atyja: te vagy Károly fiam? Igen is. No tehát örülök, hogy vagy te? Én ugyan nem jól vagyok, mivel nagy hajótörést kellett szenvednem; a tengeren a zsiványok ránk ütöttek, és mivelhogy fegyverünk nem volt, nem védelmezhettük magunkat, hajóinkat összelövöldözték; engemet a szerencse egy deszkára rá vetett, és azon a deszkán a sziget egyik részére kivetett, és három holnapig ott voltam, és várnom kelletett míg más hajó arra nem jött. — Károlynak atyja, amidőn ezen kigondolt hazugsággal teljes panaszát megértette, sajnálta őtet; és mivelhogy már itten kibeszéllették magokat, az anyjához mentek, és ennek is mindeneket elbeszéllettek. Mondja az anyja: semmi az, csak hogy te magad itthon vagy. A fia megintlen mondja szüléinek: minthogy a portéka igen szükséges, elmegyek én mostanában; erre az atyja megrakott tizenkét gályát

Digitized by Google

pénzzel, és mondja nekie: menj már mostanában Angliába; minden rendeléseket megtettek, és elindúltak Anglia felé. Ott nem vásárolhattak, hanem tovább kellett nekiek menni; és annyira mentek, hogy Angliába a királyi városhoz közelgettek; de a város emberei azt gondolták hogy ellenség jönne, mindjárt rá ágyúztak, hogy majd összetörték hajóikat. Itten, amidőn már gondolkozott Károly, mit tegyen, vissza menjen-e vagy előbbre: mindenkép rosszúl van: egyszer azt tanálja mondani azon káplárnak, aki a hajón főgondviselő volt: mitévő legyünk? Erre az feleli: ez legkevesebb; de hogy mindegyik tudja mint teszen a katonaság, azért hattam. Erre kitett egy fejér zászlót, és úgy a városból követet küldöttek hozzá, és Károly nekiek elbeszélli, hogy ő kereskedő, és vásárolni akarna itten. Erre a követ visszament, s elbeszéllette a város eleinek; ezek után a tenger kapuit megnyitották, és úgy a város alá szálltak.

Ennekutána Károly elmegyen a város commendánsához azon kérésivel, hogy tizenöt napig engedtessék meg nekie itten maradni és bevásárolni: amelyet meg is engedtek. Azalatt kiment Károly a kaplárjával a városba. Amidőn már mindeneket megnézett, a város szélire is kiment a királyi rezidenciát meg-

Digitized by Google

látni. Ott tehát három fejér személyt lát kikötve egy kőoszlopnál; és itt is látja mely csúfságokat tesznek rajta; hogy ők ketten megköpni nem akarták, megfogták és felvitték a királyhoz. Hallod-e, mondja a király, látod-e, már kilenczvenkilenc fej van ottan felakasztva, és ha nem cselekszed, tied lesz a századik. A Károly itt is csak azt mondta: felséges király, addig azt nem cselekszem, míg csak az okát meg nem tudom, mivel énnekem soha semmit se vétettek. Akkor azt mondta nekie a király: ha te azt meg akarod tudni, tehát, ha vagyon sok pénzed, megtudhatod, és életed is megmaradhat. Erre a Károly azt feleli: felséges király! tizenkét gályám teli vagyon pénzzel. Erre a király azt feleli: hogyha vagyon annyi pénzed, hogy az én óriásom be ne birja, úgy tehát megmaradhat pénzed is életed is; de ha be bírja hozni, akkor mind pénzedet, mind életedet elveszted. Károly itten elküldötte a káplárját a gályára, hogy mondja meg a többieknek: a pénzt mind aranyra váltsák fel. Károlyt azalatt a király el nem eresztette, hanem itten elbeszéllette nekie mi okból hogy szenvednek ezen kikötött leányok; az óriásnak pedig huszonnégy bivalbőrből egy zsacskót varratott. No már mostanában elmondom, Ká-

Digitized by Google

roly, hallgasd. Az egyik princeszné, a Franciaországnak leánya; a kettő pedig szobaleány; az apja, amidőn vele háborút tartottam volna, engemet elfogott, és erős helyre tétetett; de minthogy ezen erős óriásom találkozott, így tehát őtet meggyőztem, és minthogy atyján bosszúmat nem tölthettem, azért tehát ezen leányán kellett e szégyent elkövetnem.

Amidőn már a pénzeket felváltották volna, az aranyakat ismét berakták a Károly hajóiba. Erre Károly, a király, és a magokkal vitt óriás, aki a zsacskót hóna alatt vitte, oda mentek. Amint már odaértek, az óriás csak rakta a zsacskóba az aranyakat, és valami tíz gályából már bele rakta volt, de látta hogy bizony belé nem fér; akkor az óriás felvette a zsacskót, és megrázta, azután a tizenegyediknek aranyait is bele rakta, de ismét látván hogy már több bele nem férhet, lábával is csömöszölte, és úgy a tizenkettediknek a felét is be-berakta; — de egészen már nem rakhatta, mivel tele volt, s így felkapta az óriás a zsacskót, és a király elölment, Károly pedig hátul. Amidőn már Károly látta, hogy az óriás elfárad, minthogy az inai igen reszketnek, akkor fohászkodik az egekhez, hogy el ne hagyja őtet itten, és ne engedje hogy ezen mérges király bosszút állhasson rajta;

Digitized by Google

a pogány király pedig örült magában; de amidőn a rezidencia grádicsain nagy erőssen vitte az óriás a zsákot tele aranynyal, az utolsóra midőn fellépni akart volna, visszaesett, és kimúlt a világból. A zsacskó is kilyukadt, amelyen az aranyok egész a kapu ajtajáig lefolytak. Erre azt mondja a király: no Károly, vesztél volna országodba pénzeddel, princesznéddel egyetemben, csak az én erős óriásom élne! Erre mindjárt takarították Károly sok cselédjei a gályába pénzöket, és minthogy azt parancsolta nekik a király hogy siessenek, mert ha huszonnégy óra alatt ki nem mennek országából, mind felakasztatja öket, bezzeg siettek, csak hogy menttül hamarébb berakhassák; Károly pedig káplárjával együtt azalatt az idő alatt a princesznét és a két szobaleányt föleresztették a kikötő-oszloptól, és magokkal a hajóra vitték; melyekkel, amidőn már berakták a pénzt, nagy hamarjában elindúltak. A király újra parancsolta nekiek, hogy úgy evedzzenek, hogy huszonnégy óra alatt országából kimehessenek, különben úgy fognak járni valamint mondotta; ök pedig szerencsésen ki is mentek; így tehát bosszúját a király rajtok nem tölthette.

Hát egyszer találnak egy kis várost, ahol

Digitized by Google

megállottak tizenöt napra, és Károly minden cselédjeinek azt mondotta: vegyetek pénzt a mennyire szükségetek vagyon, és vacsoráljatok magatoknak, mert oly derekasan igyekeztetek. Azalatt a fejér személyek ruhát csináltattak magoknak és régenti szép színöket visszanyerték, kivált a princeszné, ki felette szép volt. Károly pedig a városban csináltatott két gyürőt, egyet magának, másikat pedig William princesznének. No már tizenöt napok elfolyása után elutaztak Amsterdám városa felé, ahonnan volt. Amidőn már közelgettek, a cselédjeinek azt parancsolta, hogy három ágyút süssenek el, hogy tudhassa az atyja az ő eljövetelét. A városba nem tudták mire vélni ezen lövést; a király tehát megijedt, és minthogy katonasága nem volt épen otthon, kiüttetett egy fejér zászlót, hogy szabadon bejöjön a városba. Amidőn már bementek a városba, látta a király hogy ez nem ellenség volna; kivált amidőn azon szép hozott princesznét meglátta, és hogy az aranyokat is látta hogyan hordják háza felé, azt gondolta hogy ez valami nagy vitéz, azért is nagy lövésekkel tisztelte. Az atyja nem bánta hogy portékát nem hozott, sőt megörült, hogy oly külső országbeli szép pénzeket hozott; kiváltképen pedig mikor Károly azt mondotta az

Digitized by Google

atyjának, hogy ezen megszabadított princesznét feleségül fogja venni. Ezen főkép a princeszné örvendezett, s azt mondotta nekie, úgymint Károlynak: hallod-e, el kellene már minekünk az én atyám országába menni; hanem minekelőtte elmennénk, lásd, íme ezen fakó lovat én festettem: menj el, és akarhol találsz efélét, hozd haza. El is ment itten a Károly fel s alá az országba, de sehol sem látott olyanformát. Egyszer, amidőn már visszajönne, lát egy öreg embert egy kocsival, és azt két befogott lovak ki nem tudták húzni a sárból. Azzal leszáll Károly a maga lováról, és befogta a kocsiába, s így kihúzta azt. Azon idő alatt azon szegény embernek a hátramaradt csikaja elérkezett; Károly ezt meglátta, gondolja magába: efélét még nem láttam; ezzel kiveszi a lefestett lovat, és egész hasonlatossága megvolt, és azon embernek száz aranyat adott érette anyjostól együtt; de minthogy az ember sajnálta csikaját, és ezt észrevette Károly, ugyanazért adott nekie még kétszáz aranyakat; azután hazament a vett csikóval, és megmutatta a princesznének, aki is ugyanaztat mondotta, hogy a csikó épen olyan mint az én atyámé volt. Hanem — mondja a princeszné — édes Károlyom, add jó cselédnek keze alá, s hadd pihenje ki ma-

Digitized by Google

gát; azután el fogsz menni Párisba az én atyámhoz, és adok magaddal egy levelet, amelyben meg lesz írva hogy ki szabadított meg és hol, és az is meg lesz írva, hogy jöjön ő ide hozzám: különben ha én megyek elébb oda, szerencsés nem leszek.

Amidőn már a csikó valami fél esztendeig nyugodott, elindúlt Károly, és egy dereglyén a vizen ment egész Franciaországig, de lovacskáját is magával elvitte, és a királyi ruhát. A szárazra ottan kiment, kikötötte dereglyéjét, és felöltözködött királyi ruhájába, avval felült a lovára: aki ezt meglátta, mind azt mondották, hogy ő lenne a párisi király. Amidőn beért a városba, s már a rezidencia alatt leszállott volna, a lovát meg sem kötötte, csak úgy hagyta, hogy lejövetelekor annál hamarébb elindúlhasson, mivel nem akarta magát megismertetni. Felment tehát a királyhoz, és általadja neki a levelet, és köszön nekie, amelyet nagy örömmutatással viszonozott a király; Károly pedig ezzel lejött, és elnyargalt. Amidőn a király felnyitotta a levelet, mindjárt olvasta az elein, hogy ez az ifju az, ki engem azon szégyentől megszabadított; hanem jöjön érettem, és keressen meg: itt vagyok Amsterdám városába. Amidőn már megértették a levelet, azonnal utána küldött

Digitized by Google

a király, a Károly után, és minthogy még tengerre nem szállhatott, magokkal elvitték a király eleibe, s ez azt mondotta nekie: mint mertél a házamtól oly hamar elindúlni? minthogy oly nagy érdemet tettél, és azt megjutalmaznom tartozom. Én mostanába el nem mehetek oda, hanem hat gyalog regementet adok egy generálissal, és úgy hozzátok fel leányomat. Itten mindjárt gályára ültek, és amint közelgettek már Amsterdám városához, kéri Károly a commandírozó generálist, hogy parancsolja - vele jött katonáknak, lőjenek el három ágyúkat, amelyet el is lőttek. Itten a király ismét azt gondolta hogy a Károly megint nyert volna valamely országot; ő pedig újonnan az atyjához jön, s amint már a szárazra kiszálltak valamennyire, a William princesznė elejekbe jött, és azt mondotta nekie: édes Károlyom, most már nem voltál szerencsés, mivel az atyám nem jöhetett el. Itten a generális a kereskedő házába bekvártélyoztatott, a többi katonaságok pedig a városba, és míg itt voltak, mindég ingyen éltek, semmit nem fizettek ételökért; de minthogy a princesznének nem volt már maradása, egyszer csak rábeszéllette Károlyt, és elindúltak Franciaországba az atyjához; a király pedig legnagyobb pompával városából kikisértette,

Digitized by Google

és szüléinek azt mondotta elmenetele előtt hogy majd eljönnek meglátogatni.

A princeszné, Károly és a generális egy gályán mentek. A többi között, amidön a tengeren mennének, belé szeret a generális a princesznébe, és gondolja magába: ha én Károlyt el nem veszejtem, úgy tehát el nem érhetem kívánságomat. Így amidön már jó messze voltak Amsterdám városától, egyszerre találtak egy szigetre, ahol szép sétáló hely volt; a Károly itten kiment sétálni, ezt meglátta a generális, azonnal parancsolta legényeinek, hogy onnan tovább menjenek, minthogy sok vadállatok vagynak itten, és még valami kárt tehetnek a gályán; azt pedig senki sem vette észre, mint aki akkor strázsán állt, de azt a generális megeskütdtette, és megajándékozta hogy csak senkinek se szóljon, és ha hazánkba érünk azonnal feljebb viszlek. Úgy onnan elindúltak, anélkül hogy Károly észre vette volna; a leány pedig az útnak alkalmatossága alatt elaludt; amidön már felkelt, és kereste Károlyt, és kérdezte a többieket hogy hol volna, senki róla legkissebbet sem szólhatott: abban a gondolkozásban volt a princeszné, hogy a tengerbe ugrott volna; de feltette magába hogy ő Károlyról soha megfelejtkezni nem fog.

Digitized by Google

Amidőn már haza értek volna, a királynak kérdése legelőször is a Károlynak hollétele volt; de a generális azt felelte: nem tudom; a leánytól amidőn kérdezte, a sem tudott felőle semmit. Amint a többi közt jó ideig otthon lett volna, szomorkodik szerette Károlya után, minthogy ő szabadította meg anélkül is azon szégyentől; a generális egykor kérette őtet, de ő azt felelte: ő nem megy férjhez, mivel Károlyát várja; az atyjának pedig mondotta: hogy adjon neki egy esztendőt, egy hónapot és egy napot, hogy utána várakozhasson, és a város végire csináltatott egy kocsmát Károly nevire, hogy akárki jön, mindeneket kívánsága szerént és ingyen adjanak nekie, és a princeszné mindennap oda kiment, és a maga szobájába siratta őtet, és a gyűrőit csókolta, akin a Károly neve rajta volt.

Károly már egy esztendeje hogy ottan azon a magányos szigeten csak gyükerekkel élt, és soha senkit arra menni nem látott; hanem egyszer csak lát egy öreg embert jönni, akinek is int, hogy jönne feléje. Amidőn oda ment volt, az öreg azt mondja: Károly, szállj be csónakomba. Erre szinte megváltozott Károly, és kérdi tőle: hogy tudod jó öreg, hogy engem úgy neveznek? ki vagy? Engemet jól

Digitized by Google

esmersz, csak a nevemet megmondjam. Ezzel általvitte ötet az öreg, és Károlynak három aranyat adott, és mondotta nekie: Én vagyok azon ember, a kit Törökországba magad költségén a templomajtó mellett felállított halott testben megszabadítottál: én neked köszönhetem ezt, azért már most eridj Páris városába; a szeretőd még sem ment férjhez, hanem a város végin csináltatott nevedre egy kocsmát, s ottan ingyen minden ember akármit akar kaphat, aki csak nevedet tudja említeni. A princeszné mindennap kijár: így tehát eridj oda, szerencsés leszel. Ezzel elbucsúztak egymástól, Károly köszönte az öregnek jó akaratját, és elindúlt Páris felé.

Mikor már Párisba beért, míg pénzben tartott, addig beszállott a kocsmába, és kért magának egy különös szobát; amidőn már harmadnapja hogy ottan a maga pénzin éldegél, épen akkor eresztette el obsital katonáit a francia király. A többi közt egy arra ment, és egyik kezébe az obsit, a másikba pedig négy krajcár; és itten káromkodik: ilyenadta teremtette! huszonnégy esztendeje hogy már szolgálom királyomat, és csak négy krajcárral fizetett ki. Ezt a Károly meglátta, s felhítta magához, és kérdi tőle: mi bajod? az mindeneket elbeszélt nekie; erre usmdja ne

Digitized by Google

kie Károly: miért nem kér kend tőle többet? kértem én, de többet nem adott. No várjon kend, adja ide mundúrját, és elmegyek én a kend személyébe, és addig maradjon itten. S elment katona ruhába a kocsmába, és mondotta nekiek: adjatok enni s inni, pénzt is, mivel nagy szükségem vagyon reá, a Károly nevére. — A kocsmáros kérdi: mennyi kell? feleli: három tucat arany, adjon. Amelyet megis kapott, s úgy visszament kvártélyára, s az öreg obsitosnak azt mondotta: lássa kend, itten kaptam három tucatot; de várjon kend holnapig, még egyszer el fogok menni, talántán jól el fog sülni a puska.

Azon a napon kiment a princeszné a kocsmába, és kérdi tőlök volt-e itten valaki, aki Károlyról említést tett volna? Igen is volt egy obsitos katona, akinek kívánságát és kérését be is teljesítettük. Másnap ismét elmegyen oda, és újonnan Károly nevére enni, inni és hat tucat aranyat kér, és azt is megadták nekie; mondja hát Károly az öreg katonának: no lássa kend, a király megint adott hat tucatot, de várjon kend még egy napig, mivel engemet biztattak. A princeszné ismét amidőn kiment a kocsmába, kérdezte: nem kért-e valaki Károly nevire valamit? felelik megintlen: a katona itt volt, és annak meg-

Digitized by Google

adtuk amit kért. A princeszné sirt ritt, és kérte istenét hogy, ha még életben volna, hozná eleibe, mivel már az idő vége felé jár, s így férjhez kell mennem. Harmadik nap is elment oda Károly katonaruhába, és kér ismét Károly nevére enni és inni, és tizenkét tucat aranyat, máskülönben azon aranyos pohárból kivánkozott inni, amelyből a princeszné szokott ivogatni. Eleintén ugyan nem akartak nekie belőle hagyni, de minthogy a katona azt felelte: senki kérését meg nem vethetik ha Károly nevére kérnek, így tehát tele töltötték borral, és félig kiitta, a gyürőit pedig bele tette, és így szólt: mondjátok meg a princesznének, hogy a Károly nevére kérem, igya meg ezen bort. Amidőn elment a katona, nézik nem él-e valamely huncutsággal? hát amint nézik, a pohárba látják az arany gyürőt, örülnek hogy meg nem itta mind, már mostanába, ha megitta volna, elvitte volna magával a gyürőt is, melyet tegnap, amidőn ivott belőle a princeszné, tehát benne hagyott. Már most Károly a katonai ruhába haza ment kvártélyába, és általadja az öreg valóságos katonának azt, és mondja nekie: no öreg, itt van, kifizették kendet, többet nem kap, menjen isten hirével. Erre azt mondja az öreg katona: ha már ezt nekem ki-

Digitized by Google

dolgozta, legyen fele magáé; de ezt megkösznönte Károly, és el nem vette, és mondotta nekie: van énnekem amiből megéljek; és így elment a katona, ő pedig felöltözködött a maga ruhájába.

A princeszné amidőn megintlen a kocsmába menne kérdezösködni: nem volt-e itten valaki Károly nevére kérni, mondják: volt megintlen az öreg katona; de a felséges princeszné poharából kívánkozott inni; amelyet oda is adtunk, de azt mondotta, hogy a Károly nevére kéreti, igya meg ezen fél pohár bort; jó hogy egészen meg sem is itta, felséged gyürője benne volt. Erre azt mondja a princeszné: micsoda gyürö? az enyim a kezemen vagyon; de ez is olyan épen, mutassátok. Hát akkor látja hogy a Károlynak adott gyürője az; ezen igen nagyon megörült, és megitta hagyott borát, és tudakozta tölök: micsoda katona volt az? Huszonnégy esztendös szolga volt, és elment haza, és hogy többé már nem is fog jönni.

Ezzel a princeszné elmén haza atyjához, és mondja nekie hogy Károly életben vagyon még; hanem az eleresztett katonákat húzassa be, hogy megnézhesse öket. Amelyek nem is sokára megérkeztek. Amidön már együtt voltak, mind rendre nézegette öket; de egyik se

Digitized by Google

volt közülök; erre azt mondja a princeszné: halljátok-e, öregek, nem volt-e valamelyitek ruhája máson? Itten fél az öreg katona megmondani, de minthogy másodszor is kérdezte, és emberségire fogadta, hogy semmi bántása nem lesz: csak mondják meg; erre az öreg katona azt kiáltja: felséges princeszné, én nem bánom akár micsoda bántásom lenne is, én ruhámat egyszer odadtam egy fiatal úrnak, aki itten a város szélin a kocsmába vagyon. És mit adott neked? Azt sem tudom hogy honnan hozta, annyi meg annyi aranyokat adott. Ezen embert már most jól megajándékozta a princeszné, s a többit is, hogy visszafáradoztak, és úgy elmentek ezzel mindjárt. A király befogat a hintóba négy lovat, és nagy pompával oda mentek egy óbesterrel; de amidőn a kocsmárost megkérdezték, hogy volna-e itten egy vidéki, megmutatta, de már akkor becsukta magát. Mondják nekie, hogy nyitná fel az ajtót, és zörgetnek, erre azt mondja: menjetek, tolvaj nem vagyok, sem rosz ember, tehát hagyjatok békét. Nem, nem, a király küldött érette. De minthogy semmit nem vehettek rajta, visszamentek megjelenteni, hogy mint vagyon a dolog. A princeszné azonnal maga elment egy fökulcscsal. Amidőn oda ért, kinyitotta azzal, és mihent beért a szo-

Digitized by Google

bába, Károly kirántotta a kardját, és egynehányat reá vert, és mondja nekie: ha ki nem mégy, mindjárt keresztül szúrlak. Erre azt feleli a princeszné: édes Károlyom, nem bánom, én szívesen meghalok kezed által, úgy is te szabadítottál meg. Ezen szavaira felemelte őtet Károly, és megcsókolta őtet, és mondja: ne gondold te azt, kedvesem, hogy azért vertelek volna, talán méregből, de csak hogy mely szeretettel légy erántam, tapasztaljam. Ezzel haza mentek, és elbeszélte a generális cselekedetit; azonnal életét elvétette a király, és így nagy lakodalmat tartottak, mulatoztak, örültek a megszabadított leányon, valamint a Károly visszakerülésin is; így azután elmentek Károly szüléihez is mindnyájan, és ezek kereskedést többé nem folytattak, hanem velők együtt Párisba lakni mentek, és ottan éltek nagy megegyezéssel több jó esztendőket, míg meg nem haltak. Így van tehát az irígyeknek a dolgok mint generális urunknak járt ki: vegyen kiki magának példát.

Digitized by Google

XXII.

A SZALMAKIRÁLY.

Volt egyszer egy király, akinek három gyermeke és három leánya vala. Ezen három gyermek gyakorta ki szokott járni sétálni, és látták több fényes születésüeknek fiait testvéreikkel sétálni; ők azt fájlalták azon okból, hogy nekiek az ő testvéreikkel sétálni szabad nem volt; azért is öszvebeszélgettek mind a hárman, hogy ők testvéreiket ki fogják kérni az ő atyjoktól. Haza is mentek, és atyjokat kérték. Legelsőben is a legöregebbik ment be, és kérte atyját, hogy engedné meg néha hogy testvéreikkel kimehessenek sétálni; ezért a király igen megharagudott, kihúzta a kardját, és utána hajította; a fia nem kíméllette lábait, hanem elszaladt. Másnap ismét a közepső megyen el, de amidőn fölfedezte, hasonlóképen úgy járt mint a bátyja. A legfiatalabb kérdi a két testvérét: hát édes testvéreim, megnyertétek-e a kérésteket, avagy mit szólt az atyánk? Felelik nekie: mi, édes öcsénk, meg

Digitized by Google

nem nyerhettük azon szabadságot, és nem is ígérte meg. Így tehát majd megpróbálom én is a szerencsémet. Elment a legkissebbik az atyjához és beköszön mély alázatossággal, és kéri, hogy engedje meg édes uram atyám, hogy testvér nénéinkkel szabad legyen sétálni. A királyatya épen akkor ebédelt, és a két bátyja már anélkül is felindította őtet haragra, és mostanába még hathatósabban neheztelte kérését: felkapja a kést, és utána hajította nagy méreggel, mely is köntösinek szélin keresztül ütődött, és a szobaajtóba megállott. Erre a gyermek kihúzza a kést az ajtóból, és visszament vele atyjához: ha uram atyámnak úgy tetszik, én kész vagyok érettek áldozatúl lenni. Az atyja mint okos ember látja hogy olyan bátor, s valaha jó vitéz lehet belőle; mindazonáltal mondja fiának: nemde tudjátok, hogy meg vagyon jövendölve, hogy ha azon három testvéreiteket kieresztem, el fognak ragadtatni, ami igen nagy fájdalmamra lenne. Feleli a gyermek: kedves atyám, azok még nem tudják ezen világba mi a jó avagy rosz, holott a tömlöcnél is erősebb helyen vagynak; azért kérem, legalább némely időre engedje meg, hogy szabad legyen velünk nekiek kijönni! A király sok könyörgések után megengedte, de csak két órára, és úgy, hogy

Digitized by Google

ha elragadtatnak a testvérid, teneked is meg kell halni — azért mostanában szabadon kimehettek velek. Megköszönte édes atyjának a szivességét, és nagy örömmel elment két bátyjához, és tudtokra adta nekik a megnyert engedelmet.

Csakugyan ebéd után el is mentek azon bezárt helyre, ahol testvéreik voltak, és úgy megfogott mindegyik egyet — és azután kimentek a rózsás kertbe sétálni. Amidőn kinyitották az ajtaját, azonnal a legöregebbiket a Nap elkapta, a közepsőt a Hold kapta el, és a legkissebbiket a Szél. Ezen a rettenetes eseten bezzeg megijedt a három férfi testvér, de legfőképen a legkissebbik, minthogy fogadta, hogy ő vissza fogja ismét hozni őket. Kénytelenittetett tehát a legkissebbik atyjának az egész dolgot megjelenteni; és amidőn ez megértette leányainak elragadtatását, mindjárt siralomházba parancsolta őtet tenni, és összehivatta a tanácsosait a király, és kérdezi tőlök, hogy micsoda büntetést érdemel meg a fia ezen elbeszéllett cselekedetiért? A tanácsosok, kik közzülök akasztófára, kik pedig agyonlövetésre szentenciázták. Ezen tanácsban volt egy öreg király, mely is még mindég a kimondott szentencián hallgatott: amidőn már a megérdemlett büntetésit kimondották,

Digitized by Google

felszólal az öreg király: érdemes uraimék, azért a gyermek nem méltó a halálra, mivelhogy ha ő tudta volna minden bizonnyal hogy elragadtatnak, nem vitte volna őket ki sétálni, de minthogy meg volt jövendölve az ő elragadtatások, lehet hogy jobb helyütt vannak, mint voltak, azért csak azt ítélem én felőle hogy csapják ki őtet a királynak országából, és soha ne legyen szabad nekie visszajönni és ezen javaslásra reá is állottak, és leírva a szentenciát, elküldötték az édes atyjának, aki is, amidőn elolvasta, aláírta amit végeztek; és csakugyan országából ki is csapták a legfiatalabbat.

Azonban a királyné sajnálta a legkissebb fiát; de mit tehetett felőle? jobban sopánkodott még utána, mint a három leánya után, mivel gondolta magában: szegény! idegen országokba mely nehezen fog ő tengelődni, és, ami még több, a vadak is megehetik őtet! Az anyja tehát egy szolgájától örök emlékezettül egy aranyórát és jó nagy summa pénzt küldött utána azon parancsolattal, hogy ha ő valahol megszorúl, avagy édes anyját látni kívánja, tehát csak nyissa fel óráját, azzal mindég megvigasztalhatja magát. És azon óra egy kis tarisznyába be is pakoltatott a pénzzel együtt, és úgy kezéhez szolgáltatták.

Digitized by Google

Már most a legkissebbik királyfi megy a maga útján, megy bújdosik mezőkön erdőkön, nincsen maradása sem hegyen sem völgyön, és ha eszébe jutott nevelése, akkor bánkódásába majd hogy meg nem halt. Azon utazásába tanált egy hegynek oldalában egy barlangot, amely igen mélyen beszolgált, s végit nem láthatta. Gondolta magába: akar ily szomorúan élek, akar kimúljak, de még is ezen barlangba bemegyek, és mindaddig, míg csak végit nem érem, megyek. Ment is valami tizenkét napokig; itten jó messziről hát látja egyszer hogy valami lent világít; azt gondolta, hogy mire oda ér, ki is ér a lyukból. Amint közelebb jut, hát látja, hogy egy kősziklából ház vagyon kivágva, benéz az ablakján, hát lát tizenkét szál gyertyát égni, a mely mellett egy szakállas öreg asszony imádkozott, amelyen nagyon bámult, holott a homlokán csak egy szemét látta. Még is bement hozzá, és mindjárt anyjának nevezi. Feleli az öreg asszony: isten hozott királyfi, már két hete hogy várlak, és fenem a fogamat reád: majd megeszlek. Mondja a királyfi: édes öreg anyám, ugyan mit tudna rajtam enni, holott nincsen rajtam annyi hús, mint a bőregeren. Köszönd, gyermek, hogy így feleltél, mondá az anyók: mivel tizenkét fiam van nehéz ke-

Digitized by Google

reskedők: különben azoknak lettél volna vacsoráúl elkészítve; de így már ne félj, megmarad az életed; és valami jó vacsorát ad nekie is, és lefekűdt aludni, a királyfi is vele együtt. Azon idő alatt, míg ők aludtak, előjött a tizenkét zsiványok, és felköltik az anyjokat. A legkissebbik még be se jött az ajtón, már megérezte, hogy vagyon valami idegen a szobába; mondja: édes anyám, micsoda nyers szag vagyon a szobába? biszen régen meg kelletett volna már azt sütni? Feleli az öreg anyjok: ő igen helyesen megfelelt szavaimnak, s más különben is szerencsétlenségén sajnálkoztam, azért fiaim, titeket is arra kérlek, engedjetek meg nekie. Azután a tizenkét zsiványnak vacsorájokat eleikbe adta az öreg anyjok, és azon királyfit is fel akarják költeni, de minthogy nagyon álmos volt, nem is lehetett felköltení. Vacsora után megparancsolták az öreg anyjoknak, hogy jó módon igazítsa el a háztól a királyfit, mivel különben el kell nekie veszni azon lyukba. Amidőn felébredt a királyfi, fölöstökömöt adott nekie az öreg asszony, és útnak készül; megállítja őtet az anyók, és mondá: hallod-e édes királyfim, ezen tanácsadásomat kövesd, melyet fogok mondani: most hét esztendeje volt itten egy királynak a kertészfia, ki is oly termetü s áb-

Digitized by Google

rázatú volt mint magad, s Péternek hítták. Azért menj te is azon városba, amely a lyuk végin látszik, és igyenest menj a királynak kertészihez, és valljad magadat kertészfiának lenni. Most pedig adok egy halállovat, és egy széllámpást: erre a lóra ülj fel, és menj isten hírivel, mert te innen sok ideig ki nem érnél gyalog. Amidőn pedig a lyuk szájához érsz, akaszd fel a széllámpást a lónak nyakába, és balra ne térj, hanem jobbra. Úgy is esett a dolog, felállt a lóra, és veszi a lámpást a kezibe, egy gondolat alatt kiér, akkor leszáll a lóról, és felakasztja a lámpást a lónak nyakába, és visszaereszti; maga pedig gyalog továbbá ment. Meg is tartotta az anyók javaslását, és jobbra tért, de az útja igen homokos volt, amennyit előre ment, annyit hátra is csúszott; nem külömben a nagy melegség nagyon megizzasztotta úgy, hogy nem győzte már kitartani szomjuságát; a földre esett, azután felveti szemeit az ég felé, hogy miesoda kegyetlen pusztán kell nekie szomjúságtól meghalnia, gondolatjában búcsút vett minden rokonától is: ekkor jut eszibe anyjától kapott adománya: kiveszi az aranyórát, felhúzza, és gondolja, hogy mikor múlik ki a világból. Amint már most kinyitja az órát, kiugrik belőle egy inas, és mondja: fel-

Digitized by Google

séges királyfi: mit parancsol? Itten ez szinte megijedt, hogy mint egy idegen embert látott; csak azt feleli: mostanába semmit sem parancsolok, és ismét becsukja az óráját és az inas eltünt. Gondolja magába a királyfi: talán jó volna még egyszer kinyitni az órát, és valósággal ki is nyitotta, és az inas megint kiugrott, s kérdezte: mit parancsol a királyfi? feleli: nem egyebet, hanem legyen itt étel ital elég egy három lábú aranyasztalon. Alig hogy kimondotta, hát már minden készen volt; a királyfi elsöbb is ivott, és úgy aztán kedve szerént jól is lakott, becsukta óráját, és tovább ment.

Már most beért tulajdon azon városba melyről neki az öreg beszélt, s ott a király felől tudakozódott; meg is mutatták nekie. Bemegy a kertészhez, és ez nagy örömmel fogadja ötet: Isten hozott fiam Péter, azt gondoltam már hogy oda vesztél. A nagy öröm közt bevezeti a házba, egyről másról tudakozódik, a melyekre is a királyfi igen alkalmatosan megfelelt. Csak arra kérem, egy különös szobát adjon nekem uramatyám, monda, mivel az én kitanúlt mesterségemhez ez illik. Amelyet is megkapott; s minthogy már ideje volt a nyugvásnak, lefeküdt ő is, és mintegy éjféltájban ismét kinyitja az óráját, ahonnend

Digitized by Google

az inas kiugrott, és kérdezi: mit parancsol felséges királyfi? Azt hogy nekem olyan virágot készíts, akinek párját nem lehet tanálni, és azt tedd aztán az asztalra. Amidőn már megviradt, kivánta Péter fiát meglátni az öreg; be tanált hát nézni az ablakán, de a nagy világosság majdhogy a szemefényit el nem vette. Tüzbe gondolta lenni Péter fiát, reá kiált: gyere ki Péter. Péter feleli: ne tartson semmitől, mivel semmi bajom sincsen. Az öreg kinyitja az ajtót, és bemegy hozzája; hát akkor látja az elkészített virágot, amilyennek párját soha sem látott. Mondja fiának: valóban, szép, és jól kitanúltad mesterségedet, nem hiába hét esztendeig vándorlottál. Arra azt feleli atyjának: ezen virágot, édes atyám, nevembe adja a legöregebbik királyleánynak; amelyet által is adott, akinek nagy öröme volt benne, s kérdi, hogy hol vette volna azon virágot? Mondotta, hogy az ő tulajdon Péter fia csinálta azt. Itt jól megnézte azon virágot a király leánya; hát látja, hogy igen mesterségesen reá van írva: aki ezen virágot meg akarja venni, egy országot adjon érette. Ebből észre vette ő azt, mely okból nyújtja nekie ajándékúl, holott másnak ily drágán adná; de még is abba hagyta a kérdésit. Következő nap ismét olyan virágot

Digitized by Google

csináltatott a királyfi, ez még kecsegtetőbb volt mint az első, amelyre reá volt írva, hogy két országot ér; azt a testvérinek adta ajándékúl. Szinte harmadik nap még gyönyörűbbet csináltatott, amely negyedfél országot ért, és a harmadik testvérinek adta.

Történt egykor, hogy bált tartott a király, s arra a külső országokból is összehivatta a fő fejedelmeket. Azon idő alatt a legöregebbik mutatja virágját a hugainak, és azt gondolta hogy csak magának vagyon az; de a két testvére is amidőn a magokét megmutatta, csak akkor bámúlt a virágoknak szépségén; és egymás közt megegyeztek, hogy azon virágokat parádénak felteszik fejökre, hogy mint fognak rajta csodálkozni a bálba. Amelyet fel is tettek, és a nagy világosság úgy elvette a gyertyáknak világát, hogy csak épen ezen virágoknak volt erejek. Amidőn ezeket meglátták a vendégek, azt gondolták, hogy az egész szoba tűzben vagyon; némelyek közzülök megijedtek, némelyek pediglen csudálkoztak szépségeken, és azután amint már vége lett a bálnak, hazájokba ment mindegyik.

Kévés idő múlva kedvek lett volna a király leányainak férjhez menni; az atyjok ki is publikáltatta, hogy mindenféle embereknek

Digitized by Google

szabad megjelenni. Amidőn már összejöttek mindnyájan, a két testvér hamar választott magának társat; de a legfiatalabb nem talált magának; ezek után az udvari népet is kihivatta, amely megis jelentetett, hogy itt volna már; de a szobaleány azt mondja: felséges kisasszony a jelentés nem igaz, mivel Péter a kertész fia még a kertbe dolgozik. Erre mindjárt Péter után küldték, aki is azonnal megjelent. Amint a kis királyleány valamennyieket megnézett volna, hát a többi közzül Pétert választotta magának; ezek után összeesküdtek valamennyien, és lakodalmat nagyot tartottak, és úgy mulatták örvendetesen magokat, míg tartott.

Mind ezeknek elmúlása után, egy minister találkozott, aki haragudott Péterre, hogy a kis királyleányt férjül vette, holott ő jobban megérdemlette volna; ugyanazon okból is gondolkozott, hogy mint veszthetné ki a világból. A többi között volt a királynak egy nagy kösziklája a rezidencia előtt, amelyre sem gyalog, annál inkább kocsin fel nem lehetett menni. A minister gondolta, hogy ha ő el fogja valamely ravaszság által a király előtt árulni, úgy tehát elvesztik, és majd feleségül megkapja a kis királyleányt: tehát azt fogta rá, hogy ő a feleségit tegnap gyalá-

Digitized by Google

zatosan kiszidta volna a kertbe, és hogy a felesége azt mondotta volna: én nem is tudom mint szerethettem beléd, talán mesterségedért? amelyre felelte volna Péter, hogy nem csak tégedet, hanem aki az atyád háza előtt kőszikla vagyon, egy éjtszaka elhordatnám, és a helyét felszántatnám, és buzával bevettetném, és learattatnám: végtére még kalácsot is ehetne az atyád belőle. Amidőn ezeket kihallgatta volna a király, magához hivatja a Pétert, és mondja neki: mit cselekedtél tegnap, és mit mondottál? ha mindazokat el nem végzed, úgy oda lesz az életed. Péter, minthogy efelől nem tudott semmit, egy kevés hallgatás múlva kérdezi a királytól: mi lehet az? Feleli vissza nagy haraggal: jól tudod te a tegnapi cselekedetedet feleségeddel, és hogy mit mondottál, és elbeszéllette nekie, amint feljebb említettük. Ezek után a Péter nagy szomorúan elment, és gondolkozott arról, hogy ki lehetett az a csalárd, aki őtet így elárulta. A többi között felnyitotta óráját, és az inasát kérdezi: hogy meglehetne-e ezt cselekedni? amelyre is feleli: igenis? Azután szomorúan mutatta magát, és amidőn a felesége kérdezte volna: mi bajod, elbeszéllette nekie; aki is nem győzött rajta eleget csudálkozni. Azonban éjtszaka idején eztet mind

Digitized by Google

megcsinálta az inas, és azt mondotta nekie: aki tereád eztet fogta, háromszor ki fogja lelni a hideg: arról megismerheted azon ravasz embert, és úgy, aki neked vermet ásni igyekezett, maga esik bele. Amidön már megvirradt volna, hát látják hogy a parancsolt dolog véghez vitetett; jelentették a királynak, aki is lehetetlennek állította; de amidön kijött megnézni, mondja: csudálatos csinálmány! és Péter az elvesztett becsületit kettősen visszakapta.

Itten ezen a minister igen mérgelödött, hogy gondolatjában megcsalatkozott, de ismét nagyobb hazugságot formált reá, hogy a Péter tegnap veszekedett volna feleségivel, és megintlen elárúlta a király előtt még rútabbúl mint elsöben: tudniillik hogy kiszidta ötet, és azt mondotta felesége: nem hiszem hogy ördögi mesterséggel nem birnál, de Péter felelte volna, hogy nem csak tégedet nem tudtalak volna elvenni, hanem azon köszíklát is vissza tudnám tenni, amely a rezidencia előtt volt, és a tetein egy szalmaszálon rezidenciát épiteni, és a rezidenciától fogva egész a király házaig aranyhidat csinálni. A király ezek után behivatta Pétert, és elbeszéllette nagy haragosan nekie, és ha azt nem teljesíted, halál fia leszel. Itten a Péter igen nagyon

Digitized by Google

megijedt, és nagy szomorúan hazament. A felesége amint kérdezte volna: mi bajod vagyon? feleli: mi haszna lehet annak, ha én azt nekem megmondom, te arról nem segíthetsz. Azonnal félre ment, és óráját kinyitotta azzal a kérdéssel, hogy lehet-e ezt csinálni? a melyre is felelte: Igen is, csak te ne búsúlj édes gazdám: aki ezt reád fogta, két holnapokig mindég fogja rázni a hideg. Más napra kelve a dolog, jelentik a királynak, hogy a parancsolt dolog kész volna. Eztet nem hitte el, hanem azon szolgát, aki azon jelentést tette, nagyon megsebesítette; ismét a másik is bement hozzá, és jelenti: még annak sem hitte el; hanem mindazonáltal még is kiment maga is megnézni hogy igaz-e? hát látja hogy valósággal úgy vagyon. Nagyon csudálkozott ezen a király, a Péter pedig a felségével együtt fent volt a szalmarezidenciába. Amidőn felébredtek, szét tekintenek, hát az egész tartományt belátják, hogy magok is csudálkoztak ezen a szépségen. Itten tehát karon fogva elmentek az atyjához, aki is épen akkor kint állott, és az aranyhidon csudálkozott. Már most Péter feleségivel együtt felhítták a rezidenciába; amint már mentek a garádicsokon, nem győzött a fortélyos mesterségeken eleget csudálkozni; az ebéden is ott

Digitized by Google

megmaradtak, és ebéd után a király a Péterrel elment vadászni, és csak épen abba találták kedveket.

Több időknek elfolyása után sétálni megy Péter. A minister betegségéből felgyógyúlt, s észrevette, hogy Péter nem volna odahaza; elment tehát a feleségihez, és mondja nekie: felséges királyné, azon sohonnaiból lett király nem érdemlett volna királyságot hanem akasztófát, mivel, ha meggondoljátok, tik szalmakirályok vagytok, és már a városban is úgy foly a híretek, mivel a rezidenciátok is szalmán áll, ezt pedig ate urad mind ördögi mesterséggel teszi: azért nem is illik hogy vele élj, mert téged is ördöggé tesz. Vedd be tanácsomat, felséges királyné; és ha haza jön az urad, mondd meg nekie bátran hogy: te avagy magad vagy ördög, avagy az ördögökkel határos. Alig hogy elvégezte beszédjét, hát ime jön Péter; itten a minister elbújt az ajtó megé. Péter belépett a házba, és a felesége eleibe ugrott: no te átkozott, most tanúltam ki az ördögi mesterségedet, avagy talán magad is a vagy, mivel mindenütt szalmakirálynak csúfolnak, minthogy ezen dolgot nem más mint az ördögöknek kellett csinálni. Azonban kinyitja Péter előtte az óráját, és inasát bizonyságra híja: már mostanában

Digitized by Google

mondd meg feleségemnek, ördögi mesterség-e ez? feleli ez: nem, hanem egyedül isten segítsége által vagyon. Azonba az órát felakasztja a szegre; ezt pedig jól látta a minister, és csak azon gondolkozott, hogy mint lophatná el ő aztat; egész éjtszaka idején ottan maradt az ajtó megett, és várt mind addig, míg csak el nem aludtak; amidőn hallotta őket hortyogni, lassan oda ment, és levette a szegről az órát, és elmegy ki a rezidencia elibe, kinyitja az órát: hát kiugrik belőle az inas: mit parancsolsz, te ravasz, uramnak elárulója? Én semmit egyebet, mint hogy ezen rezidenciát az aranyhíddal úgy elvedd, mintha soha itt se lett volna; és ezen királyt, aki az ágyban fekszik, hadd itten a kősziklán, és engemet a királynéval együtt vígy el. Már innét elmult a rezidencia; másnap felkel Péter; hát látja magát a kősziklán feküdni; ezen nagyon megszomorodott, feleségét, rezidenciáját, nem különben az óráját felette nagyon sajnálta. Péternek királyi atyja is felkél, hát látja hogy se aranyhíd, se rezidencia nincsen, és ezt nagyon sajnálta. Felküldi tehát a cselédjit a kősziklára lajtorján, hogy amit tanálnak ottan, hozzák le; tehát látják Péter uramat ottan lenni: azonnal lehozták. Ez a királylyal még csak szólni sem tudott szomorú-

Digitized by Google

ságában, csakhogy a minister elvitte, oda van mindene. Akkor mondja az atyja: ne búsúlj fiam Péter, viszek én még teneked házas társul valakit, csak ne epeszd magadat; de Péter feleli, hogy nekem nem kell, ha azok oda vagynak akik voltak; magam is addig búsúlok, míg reájok nem akadok. A király meg nem tarthatta ötet; útra valót adott nekie négy társzeker pénzt, és amellé őrizetül katonaságot, és így elment.

Amidőn már a városból kiért volna, nem messze egy kápolnát tanált; mindjárt azon a helyen három társzeker pénzzel göbölyöket vett, az ó törvény szerint megégette áldozatúl, a negyedik társzeker pénzt pediglen a katonaságnak kiosztotta, s maga útnak eredett. Amint már sokáig ment volna éjjel és nappal, sok idő múlva elérkezett a Nap anyjához, s már messziről meglátta az elragadott öregebb nénjét; de ő nem ismerte, hanem az megismerte öcscsit, aki is eleibe kijött, és megcsókolta, s kérdi tőle: hol jársz édes öcsém, amidőn itten még csak a madarak se laknak? Feleli a testvére: engemet a nyomorúság hozott ide. Ezt meglátván a Nap anyja, fenyegeti leányát, hogy minek adja magát az idegen emberhez? Mondá a leány, hogy soha sem látott volna a kend fia engemet, ha ez az

Digitized by Google

öcsém nem lett volna, mivel ez kért ki bennünket sétálni, és így az akkori alkalmatosságnál kapott el a kend fia Ő szegény azért is lett bújdosóvá. Mondja az anyja: adj nekie enni és inni, és mondd hogy várja meg sógorát, míg hazajönne. Estve felé lett az idő, hát haza jön a Nap fia; még messziről meglátta hogy itt vagyon a sógora, egymásnak köszönésit szívesen fogadták, s kérdi tőle: miért fáradsz ilyen messze, sógor! Feleli a Péter: kedves sógor uram, tudom hogy eleget jár-kel a világba: ha látta valahol a rezidenciámat és aranyhidamat: azért fáradozok Mondá a Nap fia: sógor, láttam amidőn felépült, és magam is csudálkoztam szépségén, de már többet nem tudok semmit felőle hogy hová lett; azért, sógor, elkísérlek egész a Holdvilágig, ahol a közepső testvérhúgodat megtanálod: talán ő többet fog róla mondani, minthogy éjtszaka is jár. Elmentek tehát a Holdvilághoz; ott is meglátta a húga, hogy jön a testvérbátyja, örömmel kiszaladott eleibe, s megölelte, s kérdi: hogy mi vetett enynyire tégedet? Meglátta ezt a Hold anyja, kezdi pírongatni a leányt, hogy nem elégszik be az én fiammal, hanem még jövevényhez adod magadat? Feleli: hiszen ez az én testvérbátyám, ki miérettünk bújdosik, mivel ha ő

Digitized by Google

nem lett volna, a kend fia engemet soha se látott volna. Akkor a Hold anyja is sziviből fogadta és marasztotta ötet, csak hogy várja meg a sógorát. Csakugyan kevés idő múlva elől is jött az, meglátja a feleségének bátyját, szivesen fogadta, és megtudván hogy miért fáradoz, ő is mondja hogy látta, de már nem tudja, hogy mostan hol lehetne? Azért, sógor, menj el a Szél anyjához, az talán többet mondhat felőle. Amidőn már odaért, ismét meglátja a testvérhúga hogy jön, kiszalad eleibe, és szánakozott fáradozásán, mivel látta hogy övégette fáradoz; ezt meglátja a Szél anyja, reá kiált: mit akarsz te idegen emberekkel, nem éred te be az én fiammal? Mondja a leány: hiszen ez az én testvérbátyám, ennek köszönheti a kend fia is hogy engemet megkapott, mivel ha ez nem lett volna, bizonnyal soha nem is látott volna a férjem. Az anyja is sajnálta ötet, amidőn tudta, hogy testvérbátyja lenne, mindenekkel kedveskedett nekie, s marasztotta, míg a fia haza jönne. Nem sokára haza is jött a Szél, s látja a sógorát házánál lenni: nagy örömmel egymásnak köszöntésit elfogadták, és a bújdosásáról kérdezősködik: keservesen elölszámlálta Péter minden esetit, nem különben ékes rezidenciájáról is: kedves édes sógorom, még benned

Digitized by Google

vagyon minden reménységem, azért igazíts az én elszámlált történeteimnek megtanálására, mivel nem csak nyilván való jószágokat, hanem még rejtek helyeket is megjársz: mondd meg, láttad-e valahol rezidenciámat? Mondja a Szél: tiszta szivemből megmondanám, és segítenék rajtad, de én bizony azon időtől fogva nem láttam, amióta onnét elvitték. Ezen szavakra majdhogy el nem ájult: hogyha már ő sem tud felőle, ki fog hát valamit tudni? Minthogy így epesztette magát a Péter, összehíja a Szél, cselédjeit, hogy körülbelül a világot összenézzék, és ha megláthatnák valahol azon rezidenciát, mindenütt mindeneket jól megvizsgáljanak, ezek pedig addig végh hez menjenek míg a vacsora elkészül. Csakugyan elindúltak a Szelek, várakat, kastélyokat összerontottak, amelyben gondolták volna elrejtve lenni azon rezidenciát, és csakugyan hamarsággal visszatértenek, de sem egyik sem másik valamely legkissebb hírt sem hozhatott felőle. Így még jobban elszomorodott a Péter mint elébb, hozzá ülnek a vacsorához, esznek, de a Péternek bánatjába enni sem volt kedve, hanem csak a halálról gondolkodott. Vígasztalására mondja Péternek a Szél: kedves sógorkám, már hét esztendőtől fogva egy Szél nevezetü ló neveltetett

Digitized by Google

itten fel számodra, hacsak azon rá nem találsz, különben nem tudom hogy mint teszel reá szert. Itten megszólítja a legkedvesebb fiát a Szél, hogy menne fel az egeknek urához, és azt kérdezné meg, nem tudna-e valamit az ékes rezidencia felöl? Nagy hamarsággal véghez is vitte ezen parancsolatot, de feleletül szinte csak azt hozta, hogy az egek ura sem tud felőle legkissebbet is; de minthogy a Péter onnét hazulról elindúlván, azon göbölyöket áldozatul felajánlotta, tehát érette azon kegyelmet kapta, hogy akar földet avagy kősziklát azon vesszővel megvág, mindegyik megnyílik előtte, és parancsolá a Szél fiának: add Péternek. Még vége se volt a vacsorának, már ime gyön a Szélnek fia nagy zúgással, és azon aranyvesszőnek erejét elbeszéllette a mondott mód szerint. Más napra kelvén a dolog, a Péter király felserken álmából, húgától és rokonaitól elbucsúzik, s fel-ül a Szél lóra, viszi az aranyvesszőt a kezibe, és úgy megeresztette a Szél lovat, hogy egy gondolat alatt a tengernek hetvenötödik szigetébe tanálta magát, mely oly magas volt, hogy a szemnek világossága sem szolgált annyira, és az oldalain láncformán gyémántok csüggtek. Itten már tovább nem mehetett, és vissza sem akart menni: tehát megvágja

Digitized by Google

ezen aranyvesszővel ezt a rettenetes kösziklát, és mindjárt előtte megnyillott a köszikla, és utját befele vette. Alig hogy két három pillantatok alatt, már az egerek országába ért, azaz, a harmincadik világba. Látván messziről egy bástyát, avagy várat, oda igyekezett; tehát látja mind falai, mind teteje csak szalonnából volt és disznólábból, körülötte pedig az őrállók mind egerekből volnának. A többiek közül, egyet kérdezvén, hogy mit csinálnak itten, avagy kié ezen vár, feleli ezen egér őrálló, hogy az ő királyok rezidenciája volna. Péter meggondolta magát, és bement egyenesen a királyhoz, megfogja az ajtó kilincsének madzagját, amely kolbászból volt, s ki akarja nyitni: hát csak a kezibe maradt. Itten az ajtón csak kaparász, és be nem tudott menni. Az egerek királya ezt meghallotta, ministerjét küldi, hogy nézze meg ki zörög az ajtón: látja a minister hogy egy rettenetes nagy ember volt, s az ajtó madzagja kezibe csüng. Szalad tehát a királyhoz, és jelenti, hogy valami nagy állat akarna bejönni; azonban Péter bement, és meghajtotta magát az egerek királya előtt, aki is őtet szívesen fogadta. Péter mondja: hallod-e felséges király, ha a rezidenciámat megtéríted, tehát öt esztendőre való gabonát adok számotokra. Feleli az ege-

Digitized by Google

rek királya: barátom, én többet ennél nem hallottam a rezidenciának hollétéről, hanem légy várakozással, míg a népemet öszvecsődítem: ha azok közzül valamelyik tudja, úgy kezed közé kerítem. Az egerek királya csakhamarsággal népeit öszvecsődíti: annyian voltak az egerek, hogy amennyire csak látott, mind egerek voltak. Akkor kiadja parancsolatba, hogy ha valaki csak hírit avagy hollételit tudná a rezidenciának, nagy tisztséget és ajándékot kap. Itten az egerek közt nagy zúgás történt, mind azt kiáltja: nem láttam, és nem tudom; már itten sem maradhatott tehát Péter, hanem tovább ment. Azon idő alatt érkezik egy kopasz egér, aki is jelenti magát királyának, hogy tudna valamit a rezidencia felől. Akkor a király megharagudott, hogy mi okból nem jelentette előbb? Feleli az egér, hogy igen szoros helyen vagyon, ő is életivel játszott, hogy kiszabadúlhatott onnat: csak erről is felgondolhatja felséged, minthogy a ruhám is elrongyosodott, és már hét esztendeje mióta felségednek parancsolatját nem hallottam. Tudniillik a kvártély ajtajára hozták azon rezidenciát, és azon időtől fogva mindég kínlódtam, és épen mostanában ástam ki magamat. Erre az egerek királya mindjárt Péter után küldött, aki is nagy örön-

Digitized by Google

mel visszajött; mondá nekie az egerek királya: ezzel az öreg katonámmal fogsz elmenni, mivel ez tudja rezidenciádnak hollételit. Az egér reá tekint, s mondja: Felséges király, ez lehetetlen hogy velem oda bejöjön; de a király reá rivankodott, hogy ha oda nem vezeted ezen jámbort, mindjárt agyon lövetlek; és csakugyan el is ment Péter az egérrel. Kérdezi már most Péter az egértől: hogy mimódon volna azon rezidencia, avagy hogy állna? nem különben az órájáról is tudakozódott, meg a feleségéről? Az egér azt mondja, hogy egy szalmaszálon van a rezidencia, abban egy férfi és egy asszony lakik, az órát pedig az mindég a nyakába hordozza: de lehetetlen hogy te énvelem oda jöhess, holott magamnak is szorúltságot kellett szenvednem. Mondá Péter: én nem is kívánok oda menni csakhogy az órámat megkaphassam. Az egér mondja: csak legyen békével, elhozom én azt az aranyóráját.

Amint oda érkezett éjféltájon az egér, feküdve tanálta mind a kettőt, lerágja nyakából az aranyláncot, és kiviszi. Az óra petyegésit hallotta, s mondja: ne lármázz, a régi gazdádnak viszlek, és hamarjában Péterhez érkezvén, általadja nekie, a Péter legelsőbb is óráját megcsókolta, és úgy kinyitotta: ki is ugrott belőle mindjárt az inas, és kérdi: mit

Digitized by Google

parancsolsz régi jó gazdám? Azt, édes szolgám, hogy ezen egereknek öt esztendőre való gabonát készíts, és adjad királyoknak által; máskülömben azon ministert, aki eddig is feleségemmel élt, vidd fel oly kősziklára, hogy ha megfordúl, mindjárt lebukjék, és kitörje a nyakát; a rezidenciát pedig feleségemmel együtt a régi helyre vitesd. Mindezeket megcselekedte Péter hív inassa, és azután, amidőn megreggeledett, maga a csalárd minister egy magos irtóztató kősziklán maradott; amint felébredt volt, ijedtében megfordúlt, és lebukott a földre, ahol is ravasz lelkét mindjárt kiadta, s így lett vége az irigy ministernek.

Már mostanában, minthogy reggelre mindenek a maga régi helyén voltak, amidőn felkelt a király, kinézett az ablakon az időt nézni: hát látja a rezidenciát és az aranyhidat ott lenni; örömiben azt se tudta hogy mitévő legyen; de ő mindjárt felöltözködött, és elment azon rezidenciába, és kérdezi hogy ki vagyon idehaza? Mondják, hogy valamenynyien. Nagy örömkiáltással szalad a Péter szobaajtajáig, és nagyon zörgetett, csakhogy nyissa fel: itten felnyitotta: hát látja Péter hogy a királyatyja, aki is előtte leborúlt, és csókolta kezeit; felesége hasonlóképen az ágyból kiugrott, és úgy örültek, csakhogy az

Digitized by Google

isten őket még egyszer együve vezérelhette: bizonnyal soha többé senki megcsalni nem fogja.

Itten elbeszéllették a királynak egész történeteket, hogy mint és hol voltak, megmondották azt is, hogy minister uramat fent hagyták, aki is már valósággal agyon is ütötte magát; arra mondja a király: hamindjárt el sem veszett volna is, majd megmutattam volna én nekie hamissága büntetését; de jobb is, ha kezembe nem kerül többé. Péternek fájdalmára esett ezen útazás, de azonban az istennek még sem tudott elegendő hálát adni, csakhogy ő ezen alkalmatossággal elragadott testvéreit láthatta. Itten már ők csendesen és istenesen együtt éltenek. Péter nagyobb gondviseléssel volt órájára, és az öreg király sem hitt ezek után minden hiábavaló csevegéseknek, s így éltek mindnyájan a legjobb békességben. Azután Péter is elbeszéllette a maga történetét, hogy micsoda nemzetségből való, s miért lett ily szerencsétlen, amelyet valóban elegendőkép megmutattak az ő szép magaviseleti. Akkor csudálkozott a király és a felesége a szegénynek szerencsétlenségén, s így ő soha többé atyja házához vissza nem ment, s testvérjei sem; a két bátyja pediglen atyjok házánál ha élnek, még most is együtt vannak.

Digitized by Google

XXIII.

EGY SZEGÉNY HALÁSZRÓL.

Volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, még az óperenciás tengeren is túl. Kidült bedült kemencének egy csepp oldala se volt, még is ezt a mesét sütötték benne. Volt egy halász, amely szegénységét két kezi keresményiből táplálta, a tengerbe naponként halászott, és amit tudott fogni, azt elvitte a királynak az udvarába és ott eladta.

Egyszer a király nagy vendégséget tartván, sok főrendeket meghívott; hívatta a halászt, és mondja neki, hogy menjen, és fogjon most neki valami különös halat, mert én, úgymond, most nagy vendégséget adok, tehát kívánom hogy nekem valami szép hallal szolgálj asztalomra, hogyha pedig nem hozol, tehát ezután ne várd többé semmi kegyelmemet. Elment ezzel a szegény halász, és jókor reggel megvetette a hállóját a tengerbe, és dolgozik, dolgozik, de nem hogy valami különös halat hozott volna, de még csak nem is fogha-

Digitized by Google

tott. Midőn így szomorúan már egy egész napot töltött volna a tengeren minden haszon nélkül, estve felé kihúzta a hállóját, és nagy szomorúan a parton szárogatta. Mi lett a dologból? nem egyéb egy nagy fortélyos hazugságnál. Jön hozzája végre egy vadász, és mondá neki: hallod-e te szegény ember, mit búsúlsz oly nagyon? Kinek mondá a szegény halász, hogy mely parancsolatot vett a királytól, és nem teljesítheti. Melyre mondja a vadász: hallod-e jó ember, én téged megsegítlek, hogyha nekem megígéred amit tőled fogok kérni. Kinek mondja emez: kérj ami szegénységemtől kitelik, mindent adok. Mondja neki a vadász: hogyha te nekem ide adod azt, amit te még a házadnál nem tudsz lenni, tehát megsegítlek. Elgondolja magát a szegény, amie otthon volt mindenét számba vette, végre mondja hogy: nem bánom legyen a tiéd. Ekkor a vadász hoz elő egy kis kutyabört, és megírja a contractust az embernek vérivel melyet a kis ujjából eresztett volt; a szegény ember maga keze írásával nevét is végre alája írván: midőn ezt elvégezték, ekkor mondja a vadász, hogy vesse meg most a hállóját a tengerbe; melyet emez bevetett, és ím oly csudálatos nagy halat fogott és húzott ki a partra, melyet ő még annakelőtte sohase

Digitized by Google

hallott, se nem látott. A vadász végre eltávozván, a halász a rendelt szekerire felrakta a csudahalakat, és viszi nagy örömmel a király udvarába. Melyet a király látván, nagyon örvendett, és jól megajándékozta a halászt, még további nagy kegyelmét is ígérte a szegény embernek. Ekkor haza megy nagy gazdag ajándékával a szegény halász, megbeszélli a feleségének a dolgot, hogy mint járt a vadászszal, akin az asszony elhalványodva mondja, hogy: az első szülött gyermekedet, úgymond, az ördögnek adtad, melyet csak ezelőtt három nappal érzék a méhembe. A szegény ember is nagyon elbúsúlván magát, haját tépte bújába, de már, mondja, hogy a meglett dolgot nem lehet megmásolni.

Végre eljön az idő, melybe megszületik a gyermek; volt pedig egy szép fiú gyermek. Már most mit csináljanak? a gyermeket nevelni kell, vagy akarják vagy se. A gyermek tehát nevelkedik, oskolába is kezd járni, és nagyon elmésen tanúlt; úgy hogy a tanítói is az ifjat nagyon kedvelték. Már a gyermek a nagyobb oskolákban tanúl, mivel idejével esze is nevelkedett; látja az ifjú hogy az ő atyja, midőn ebédhez ülnek, hogyha rátekint, mindig könnyes szemekkel másfele fordítja ábrázatját; számtalanszor kérdi atyja szomo-

Digitized by Google

rúságát; de atyja semmiféleképp meg nem mondja neki, mért legyen oly igen bús. Megpanaszolja végre az ifju, hogy van az ő atyjával, a tanitómesterinek, ez pedig javasolta nekie, úgymond: végy egy hólyagot, és töltsd meg vérrel a mészárszékbe, és hogyha haza mégy, tehát tedd a ruhád alá, és kérd az atyádat, hogy miért oly szomorú? Hogyha nem akarja megmondani, tehát üsd a kést a hónod alá, azután majd meglátod hogy mit fog szólani. Melyett meg is cselekedett. Midőn aztán kérdezte: miért oly nagyon szomorú, és az atyja elfordúlván nem szólott, fogja az ifju a kést az asztalról, és magába szúrta, és tetteté magát, hogy eldűlt, és a hólyagból nagyon folyt a vér; melyet látván az atyja, mondja nagy szóval: legalább nem látom hogy éltedben elvészsz, anélkül is már most magad magadat adád neki. Melyet hallván az ifju, felugrott, és elhagyja az atyját, és ment a tanitójához, és megpanaszolta az atyjának az ő dolgát, hogy ötet az ördögnek adta legyen; melyet hallván az okos tanító, bátorította az ifjat, hogy ezen ne búsúljon. Nem sok idő múlva a papi rendbe helyheztetik az ifjat, és midőn már eljött a huszonnegyedik esztendő melybe meg volt határozva, hogy ötet az ördög elvigye, már három esztendős pap volt,

Digitized by Google

midőn eljött az elrendelt idő, megrakták a papok őtet sokféle szentelt eszközökkel, és általadták az atyjának hogy vigye el, és várja azon a helyen, ahol általadta őtet. Az öreg elvezette a fiát nagy búval, és midőn kiértek volt, a vadász már készen várta, és minden várakozás nélkül elkapta a keziből, és felvette a hátára, és szél módjára vele eltünt. Igy repült a szegény baráttal az ördög huszonnégy óra folyásáig, de mivel meg volt rakva szentelt eszközökkel, tovább nem vihette, mert egészen a földre nyomta őtet a papi teher: megharagudott tehát, a földre vetette, és a contractusát a szeme közé hajította, mondván: nekem nem kellesz, és maga elnyargalt.

Itt körülnézte magát az ifju, és sehol sem látott mást mint a nagy síván homokot. Megy mendegél igy a nagy pusztába, végre besetétedett, és fáradtan egy homokdombnak az oldalába lefeküdt, és elaludt. Midőn igy aludt volna, hozzája jön egy vén asszony, és felköltötte őtet, és mondja neki, hogy ne feküdjön ott, hanem jöjön utána, és elvezeti a maga szállására. Ezen megörült a pap, hogy még is egy emberi teremtést lát: felkel, és követi az öreg banyát. Midőn vagy két minutáig minden szózat nélkül vezette, megnyílt előttök

Digitized by Google

egy kis domb, és mondja az öreg asszony, hogy követné őtet és ne félne, mert itt vagyon, úgymond, az én szállásom. Midőn már mindaketten bementek volna, bámészkodva nézi az ifju pap, mely rendesen munkált épület legyen itt a föld alatt. Bevezette őtet a banya egy kis rendes szobába, melybe nem volt egyéb egy asztal és egy ágynál, és nehány ócska székek; letilteti az öreg az ifjat, és kérdi hogy enne-e valamit, aki is mond, hogy igen, mert éhes legyen a gyomra. Elment a vén asszony, és hozott neki jó erősítő italt, és meleg fáin ételt, melyhez ülvén, bátran evett és ivott. Midőn már jóllakott volt, mondja a vén asszony: hallod-e, fiam, te mind magadat, mind engemet szerencséssé tehetnél, hogyha te szavamat fogadnád. Kérdi az ifju, hogy csak mondja, bátor akármi legyen is, szívesen fogja teljesiteni. Kinek monda az öreg: no hát hallgasd meg szavamat: Hogyha te három éjtszakát itt ebbe a kis szobába el tudsz tölteni, tehát magadat nagy állapotba fogod emelni, hanem úgy, hogy akarmit csinálnak veled, te minden szó nélkül álljad, akik akarmit beszéljenek is hozzád, te ne szólj egy szót is, csak hallgass; de kérlek végre, mond az öreg, hogyha gondolod hogy állhatatlan fogsz lenni, tehát inkább mondd meg hogy nem, mert

Digitized by Google

bizonyomra mondom, hogy mind magadat, mind pedig engemet nagyobb szerencsétlenségbe ejtesz szóllásoddal. Az ifju gondolván, hogy már mindegy, úgy is csak ebben kell elveszni, ebbe a cakók nélkül való nagy pusztába; ígéri az asszonynak állhatatosságát. Ezzel hoz neki még az asszony egy butelia bort hogy igyék, és semmitől ne féljen, és eltávozván magába hagyja az ifjat. Midőn már tizenegy óra lett volna, jön egy sereg cimbora nagy dorbézolással a szobába, ő pedig feküdt már az ágyába; és ezek nagy kurjongással ettek ittak, és hitták az ifju jövevényt is, hogy jöjön, velök mulasson és ne búsúljon: de ő csak hallgatással volt, egy szót sem szóllott. Végre megfogják ötet, és mint valamely haramiák lerántották ötet az ágyáról, és jól megagyalták, azzal ott hagyták. Másnap reggel jött a vén asszony, akinek már nem oly ráncos volt az arculatja mint tegnap, és kérdi tőle, hogy mint aludt? aki is elpanaszolja az egész dolgot, de az öreg bátorítván hogy ne félne, még azt a hátralevő két éjtszakát is csak töltse oly állhatatosan, ne szóljon, mert meg nem bánja cselekedetit; egész nap hordatott neki, süttetett főzetett, és bátorította hogy ne félne. Végre bekövetkezett a második éjtszaka, és viszont lefeküdt ágyára, és eljöttek a gono-

Digitized by Google

szok, és még jobban megverték ötet, mint az első éjtszaka. Reggel eljött a vén asszony, aki még fiatalabb volt, mint a más napokba, úgy hogy mintegy harminc esztendős asszonynak látszatott; kérdvén tőle: hogy és mint aludt? ki is viszont elpanaszolta a baját, hogy mely kegyetlenül verték és hurcolták ötet mint a dögöt a földön; az öreg újra bátorítván hogy ne félne, mert már csak egy éjtszaka vagyon még hátra, azután szerencsés lészsz. Itt fel akart öltözni, de a papi ruháját már nem találta, hanem ahelyett volt már egy generálisi ruha, kard és minden, melyet ő magára vett, és körülnézi magát, és tetszik ez a nagy tiszti ruha nekie; azután ételéhez ült, melyet midőn elköltött volna, kimegy a szobájából, hogy a föld alatt való boltozatot megnézze; s bámészkodva látja, hogy ő egy királyi palotába vagyon; kimegy az udvarra, látja a strázsán álló katonákat, kiknek csak fejek mozgott, egyéb testek kő volt; mindeneket körülnézett, de csak kőnek találta. Ezzel visszamegy a szobájába, ahol készen várta ötet már az asszonya egy szép női barna ruhába. Egészen más érzések találtattak az ifjuba, midőn meglátta asszonyának óránként ifjodó szépségét; végre besetétedik, és bátorította viszont az asszony hogy még ezen az egy éjt-

Digitized by Google

szakán vigyázzon magára. Ezzel elhagyván őtet, viszont tizenegy órakor eljöttek a kegyetlenkedők, és most már nem úgy mint a más éjtszaka bántak vele, hanem ízenként kezdték széjelszedni az ifju testét, de ő mindezekre is semmit sem szólt; egészen elhalva, szétroncsolva hagyták őtet a ház közepén feküdve. Éjféltájban eljött az asszony, és összeszedé a testét, megkente holmi olajjal, és összeforrott, viszont helyre állott mint azelőtt volt. Midőn felnyitotta a szemeit, látta maga előtt a régi asszonyát állani, de már ő nem volt vén asszony, hanem egy legszebb fiatal személy volt, kinek is királyi méltóság ragyogott a homlokán. Ezt látván az ifju, minden fájdalmait elfelejtette, és az asszonynak kezét nyújtván reá mosolygott. Mondá az asszony: tartóztasd, fiam, forró kívánságaidat, mert nem olyat érdemlesz te meg mint én vagyok, hanem különb személy nyújtja neked holnap a kezét, szivével együtt. Lefeküdvén végre az asszonynak kérésére, minthogy nyugvásra volna szüksége, ott hagyta őtet az asszony, és az ifju elaludt.

Reggelre viradván az idő, felébredt az ifju, és hallja hogy kivül harangoznak, dobolnak, trombitálnak, lövöldöznek: nem tudta mire vélni a dolgot, mert ezt még nem hallotta.

Digitized by Google

Bejöttek hét óratájban hét cifrán öltözött szolgák, akik a legszebb öltöző ruhákat hozták nekie, és midőn felöltöztették volna őtet rendesen, nagy számmal jöttek hozzá az urak, és köszöntötték mint új királyjokat: végre jöttek két püspökök, akik vezettek egy hasonlíthatatlan szép szüzet, és üdvözletöket elvégezvén, kérték, hogy méltóztatnék velek a templomba jönni. Midőn kivezették, felültek egy legdrágább hintóba, és mentek a templomba a megkoronázásnak cerimóniájára; azután megesküdött a legszebb hívével, és haza vitetett. Ottan azután elbeszélették nekie, hogy micsoda átokból szabadította meg háromszáz mérföldnyire tartó országokat. Ezek után élt az ő legszebb feleségével legszebb életet.

Egyszer azonban eszébe jutottak nekie a szülei, és mondja feleséginek, hogy még egyszer szeretné látni kedves szüléit. Mondja neki a felesége, hogy azt teheted, bátor nagyon messze vagyon ide; de még is az én anyám tégedet haza tétet huszonnégy óra alatt; hanem, kérlek kedvesem, hogyha egyszer haza találsz érni, vigyázz magadra, az én szépségem felöl senkinek egy szót se szólj, mert ha szóllasz, tehát az én szépségemet többé meg nem látod. Ezt hallván, fogadást tett a feleséginek, hogy

Digitized by Google

ő senkinek semmit nem szól az ő szépsége felől; azután hintóba fogtak, és királyhoz illő készülettel, inasokkal elindúl. Kevés idő múlva meglátta hazájának tornyait, bátor ezer mérföldek voltak. Midőn már haza ért, nagy csudálkozás fogja el szüléit, hogy az ő fiok oly rövid idő alatt oly szörnyü nagy uraságra kapott; kérdezték tőle: hogy és miként kapta azt a nagy uraságot, melyet mind elbeszéllett; végre még azt is, hogy önekie mely tündér szép felesége vagyon. Az estve is elérkezik, és fekűdni mentek mindnyájan; és reggelre felköltek, hát a Rózsakirály is öltözködni akar, és im fájdalom! az ő drága ruhája helyett a régi papi köntösét találta, egy pár vas saruval, melyeken ez volt írva, egyiken: nem tudtál hallgatni; a másikon: akkor látod meg az én szépségemet, mikor ezeket el fogod nyöni. Ezen nagyon megkeseredvén, az atyjára átkokat hagyván, csak magában elbűjdosott.

Ily nagy szomorúságába járt hetedhét országon, hegyeken, völgyeken; egész három fertály esztendeig járkált; végre ért egy nagy erdőbe, melybe szomorúan bűjdosván, egy kis házhoz jutott az erdőbe, mely ház előtt sepregetett egy vén asszony. Köszön a vén asszonynak, aki is fogadta; kéri az ifju, hogy egy

Digitized by Google

éjtszaka szállást adnának nekie, melyre mondá a vén asszony nekie, hogy én, kedves fiam, neked szállást adhatnék; de az én uram a levegői szél, és oly rettenetes erős ember, hogy hozzá foghatóbb nincsen az emberi nemzet között; és ő az embereket, a tiféléteket épen nem szenvedheti; azonban megállj, hogyha lehetséges, még is segítek rajtad, mert sajnálom szörnyű megcsalattatásodat. Ezzel bedugta őtet az ágy alá, és reá tolt egy teknőt, hogy az ura meg ne találja. Egyszer este felé jön nagy zúgással a Szél haza, és még távolról kiáltozott, hogy ki van a házamnál? add elő; az asszony kéri az öreget, hogy ne bántsa, mert egy szerencsétlen útas; mondja az ura: hozd elő, úgymond, hadd beszéllek a fejével; melyet midőn előhozott az asszony, kérdi tőle: hogy honnan való legyen, amire ez egészen elbeszéllette hogy és mint járt, miként nyerte a szép örökséget, és mint csalattatott meg; amely szavait a Szél elhitte, és nagyon sajnállotta, és bevitte a konyhába, és adván neki holmi madárhúst és bort, ezek után lefektette. Reggelig csakugyan aludt; ekkor felkelvén a Szél megkente vassarúját valami repülő zsirral, és adván neki valami csekély írást, mondá: ezt vidd el, az öcsémnek add által, és mondd meg hogy én kérem,

Digitized by Google

ha lehet, segítsen rajtad. Még máma könnyen oda érsz, mert úgy mégy mint a gondolat ezekkel a sarukkal. Úgy is lett. Mert alig indúlt el, már nem látta többé az erdőnek hírét se.

Este felé már távulról meglátta a másik ifju Szelet, mert ez már sokkal fiatalabb volt mint a másik; midőn hozzája érkezett, megtekintvén, haragos szemekkel mondja: hogy honnan jön és hová megyen? kinek ez megmondotta az egész dolgot, végre általadta neki a bátyjától hozott levelet; melyet nagy örömmel olvasván, mondja az ifjunak: hallod-e, én tudom a te új országodat, épen tegnap is az udvarodba voltam, és ott fújtam a nagy rezidenciádnak a teteiről, és tudom is hogy mi újság vagyon az udvarodba; melyet tudom hogyha meg fogsz hallani, nem igen fogsz rajta örülni. Kérvén az ifju hogy beszéllené el neki az udvarban lévő újságot, erre mond a Szél: no hallod-e: ate feleséged hozzád hűségtelen lett, és másnap, azaz holnap, fognak esküdni; de te ne félj, mert én attól téged megszabadítlak, hogy te is a feleségednek a lakodalmán jelen légy. Ezek után bevitte házába, és étellel kínálta, azután nyugvásra fektette. Reggelre kelvén, jó idején felkölti, és ad reá egy füstszínű inget, és

Digitized by Google

mondja neki: már most ebbe senki tégedet nem lát: és ad kezébe egy kardot, mondván, hogy ebbe a kardba vagyon háromszáz embererő; ezzel felvette a hátára, és rettenetesen repült vele úgy, hogy midőn a nap reggel felsütött, már a város falai alatt letette; ekkor mondá: eredj most a városba, és várd mikor esküdni mennek; azután tégy amint akarsz és neked fog tetszeni, hanem, hogyha a dolgodat elvégezted, nekem az inget és a kardot ide hozd. Ezzel elindúl, és a városban mindenhol kiabálta hogy az elveszett királytok megérkezett, amelyen a nép nagyon megzendült, és mindenhol a híre elfutamodott, maga pedig megyen a palotába, ahol a legszebb szobába látja a feleségét egy fiatal úrnak karjai között; mire nagyon megboszankodott, és nagy szóval mondja: hát vajon te érdemletted-e meg ezt a helyet, hogy itten magadat múlatod? Ezen nagyon megijedtek mind a ketten, és a felesége térdre esik előtte, és mondja: engedj meg, én megszabadítóm, mert talán már csak a lelked jár itt. Hidd el, úgymond, még én nem is tudtam effelől semmit, mind az anyámnak a ravasz mestersége, hogy te ennyit szenvedtél. Ezek után a herceget a felesége mellől elküldötte. Ezekre a nagy lármákra bejött a vén anyók; ennek egy szikrát sem irgalma-

Digitized by Google

zott, hanem minden irgalom nélkül ketté vágta; ezek után hivatja minden úri rendeit, és megmutatta nekiek magát; és mondá a feleségének hogy: nézd, a vassaruidat még nem nyöttem el, melyeket nekem küldöttél; ezek után elbeszéllette minden nagy fáradságait; azután a feleségivel még egyszer a templomba ment, és megesküdött újra, és békességben birta az országát, míg életének el nem jött boldog vége.

Digitized by Google

XXIV.

AZ AKASZTÓFÁRA RENDELT KIRÁLYFI.

Volt egy király, és valának neki három fiai. Amidőn már a fiúk annyira felnevelkedtek, hogy már mindenik oskolába járt; egykor kérdezte a király a maga jövendőmondóját, hogy mondaná meg neki, mi fog ezután ebből a három fiából lenni; melyre felel a jövendőmondó: felséges király, hogyha megmondom, tudom hogy életemet el fogja venni; és ha meg nem mondom, tehát akkor gondolja hogy nem tudok semmit, és fel fog akasztatni; tehát már mostan megmondom. Hallod-e felséges király! a nagyobbik fiad víz által fog elveszni; a közepső háborúban golyóbis által fog elveszni; a harmadik pedig — gráciát fejemnek hogy megmondom — akasztófán fog meghalni. Ekkor a király az ő jövendőmondóját mindjárt felakasztatta, hogy miért mondotta hogy egy királyfi az akasztófán fog megszáradni. Annakutána várta

Digitized by Google

már a király az jövendőbeli esetet, amit a jövendőmondó nekie megjövendölt.

Mikoron már a királyfiak igen megnőttek, és kívánkozott a nagyobbik hogy ki akarna menni sétálni; amidőn a király a fiát kibocsátotta, oly feltétellel élt, hogy egy biztos generálissal menjen, akiben legjobban bízott, és melléjek adott egy svadron huszárt, hogy a kocsit valami víz felé ne bocsássák. El is érték ők a meghatározott várost, akibe igyekeztek, szerencsésen; de mikoron visszafordúltak, és már atyjoknak a rezidenciájához nem messze voltak, tehát jött egy nagy felleg, és úgy ömlött belőle az eső, hogy minden huszárostól kocsisostól a királyfit a víz elmosta, és meghalt. A generális is csak egy dombnak tetején maradt meg, és elment a királyhoz, a hírt megvitte fiának eseti felől, hogy a királyfival hogy járt; ekkor mondá a király: mostan vétettem, mert a jó jövendőmondómat felakasztattam: beteljesedett azon mondása, amit a nagyobbik fiamról mondott! hiába féltettem és őriztem, mostan már bizonyosan tudom hogy a többi kettőn is meg fog történni a jövendölés.

És csakugyan midőn egykor csakhamarosan a királynak egy más király háborút üzent, hogy minden késedelem nélkül készül-

Digitized by Google

jön és készen legyen akkorára, amely időre azt rendelte, már a szegény királynak minden hite abban volt, hogy most a másik fiának is élete nélkül fog maradni, és csak azon gonosztevő kissebbik fia fog megmaradni. Ezen dolog pedig épen úgy ment végbe; mert midőn a háborút elkezdették, a fia az atyjával elment, és az atyja őtet mindég egy rettentő erős hadnak közepette hagyta, hogy onnan ki ne tudjon jönni, és egyszersmind meg is parancsolta hogy semmi esetre onnan ki ne ereszszék. Mely feltétele a királynak nagyon helyes volt. Amidőn már a király a háborút megnyerte, és sietett a fiának meglátására hogy él-e vagy hal, a háború után jött egy ágyugolyóbics azon had közzé, és honnan? aztat nem tudhatja senki sem, mert semmi ágyuszó nem hallatott, még is a királynak fiát ott tüstént elseperte, és mikoron atyja odaért, már akkor a fia halva volt. Igy a király nagy bánatnak adta magát, hogy elvesztette a jó jövendőmondóját. Igy nagy búval keserüséggel öszveszedte tehát seregét, és haza fele indúlt, és mikor haza ment, a kissebbik fiát mindjárt magához hivatta, és megparancsolta neki, hogy mentül hamarább szedje össze minden ruháját, és takarodjék a házától, soha ne is mondja sehol hogy ő ki-

Digitized by Google

rályi ágyból származott, és hogyha már ő abban a planétában született, hogy neki tolvajnak kell lenni, tehát olyast cselekedjék, hogy az akasztófát bizonyosan megérdemelje, és maga után a hírét felhagyja,

Erre a királynak fia mindjárt összepakolta mindenét, és felült egy igen kedves paripájára, és elindúlt.

Amidőn egykor egy vendégfogadóba megszállott, és mind addig múlatott ottan, míg mindenét elpazérlotta, úgy indúlt el a vendégfogadóból, és mindaddig ment, míg csak nem talált egy más országi királynak városát. Amint ő abba a városba jutott, és egy susztermesternek ablaka alatt elment, tehát megállt, és beköszöntött azon suszterhez, és magának ottan munkát kért, mintha ő is suszterlegény volna. Tehát ottan mindjárt dologba állott, és a mesternek a munkája nagyon megtetszett, és ő már ottan dolgozott egy vagy két hétig, amidőn egykor a városba mentek a mesterrel, és mindeneket mutogatott neki mint idegen ifjunak, hogy lássa az odavaló szépségeket. És midőn egyszer a királynak a kincses tárháza felé vezette, mondá a fiúnak, hogy látott-e valaha olyan sok kincset egy rakáson? melyre mondja: sohasem; hanem, mesteruram, mi annak az oka, hogy

Digitized by Google

ezt nem strázsálják? Melyre felel a mester: hó fiam, nem eshetik olyan tolvajság, hogy ki ne tudódjék, és akit rajta kapnak, hogy csak egy vagy két krajcárt ellop, annak halál a büntetése; tehát ezért nincsen senkinek olyan bátorsága, hogy valami olyashoz nyúljon. Ekkor ők onnat elmentek mulatni, s tovább hagyta a próbát a király fia, hogy majdan még lesz idő a kincsen pecséklást tenni, gondolta magában. És ekkor mindent elhagyott. Máskor mikor elmentek a kocsmába borozni, tehát ő azon volt hogy a mestert mi módon tudná lerészegíteni; és mikor már a mester leittasodott, mondotta hogy jöjön övele, és majdan meg fogja a többit odakint mondani. Mikor már elmentek, azt mondja, hogy már mostan a királynak a kincseiből raboljunk: úgy is szegények vagyunk, és nem tudja meg senki se, mert semmiféle strázsák nem állanak mellette. Legényének e beszédére reá állott a szegény suszter, és el is mentek mind a ketten rabolni. Amidőn oda értek, tehát a legénye mindjárt bemászott az ablakon, és a királynak számtalan sok kincsét elrabolta, és úgy annyit kiadogatott a mesterurának, hogy már ketten alig birták el; azon esetben pedig megtalálta a királynak arany pecsétnyomóját, azt is kihozta magával; és haza mentek.

Digitized by Google

Midőn a király reggel felkelt, megtanálta a sok kincsnek a híát ; mindjárt elment, a jövendőmondóját magához hivatta, hogy mondaná meg azon tolvajt, hogy hol vagyon, mert énnekem rettentő kárt fog még idővel cselekedni ; melyre felel neki a jövendőmondó : hallod-e, felséges király ! a városba vagyon, hanem idegen országból való, és nincsen rajta hatalmam hogy megmutassam ; de fogok tanácsot adni felségednek, hogy azon tolvajt hogyan foghassa meg. Már ha mostan merészelt azon kincsből lopni, bizonyosan el fog jönni másszor is ; tehát azon ablak alá belől egy nagy kád szurkot gyenge melegen ott kell hagyni, hogy majdan mikor be fog menni lopni, belé essék, és többet ki se jöhessen mert a szurok nem fogja engedni. A király a jövendőmondójának szavát be is teljesítette, és így várta a tolvajnak megfogatását ; hanem itten a tolvaj okosabb volt, mint a jövendőmondó, mert mikor más napon elmentek rabolni, tehát mondá a legény a mesternek : hallod-e, tegnap én voltam bent, most tehát rajtad a sor. Igazságod van abba, mondá a legénynek ; ekkor a suszter bátorsággal az ablakon bement, és a szurkos kádba nyakig bele esett. Mondja tehát a suszter a kádban : Jaj oda vagyok ; melyet hallván a legény,

Digitized by Google

tüstént maga is bement. Amidőn látta hogy a mestert onnan meg nem tudja szabadítani, mondotta neki: hallod, úgy is véged fog lenni, jól tudom, mert ha itt hagylak fel fognak akasztani; — de mostan hogyha a fejedet elvágom, úgy senki se fogja megtudni hogy ki voltál. Igaz, mondá a mester, tehát csak hamar, ne késedelmezz vele. Ekkor a legény csakhamar a fejét levágta, és sok kincseket magával elvitt, a mesterjének fejével együtt. Midőn a pénzt hazavitte volt, a fejét eltemette, s így akkor is szerencsésen megmenekedett, mondván a mester feleségének: Hallod, uradat többet házadhoz ne várd, mert így járt, és kénytelen voltam vele azon módon cselekedni, hanem ne búsúlj semmit se, mert én el foglak tégedet jobban tartani mint az urad. Ekkor ismét mondotta a király a jövendőmondónak, hogy add ki énnekem azon tolvajt, mert látom hogy nagy káromra vagyon, és látod hogy már ezen embert is megölte; melyre felel a jövendőmondó: nem lehet semmi esetre megmondanom, mert nem tudom, más országra nem terjed jövendölésem; de ismét adok tanácsot felségednek: hordassa azon holttestet körül a városban, minden utcákon, és majdan meg tudod arról, hogy amely háznál ki fog valaki jönni sírva,

Digitized by Google

tehát bizonyosan ott fog a tolvaj lenni. Mikor tehát épen a suszternek háza előtt vitték el a holttestet, akkor a felesége kijött sírva; ezen újságot a legény mindjárt észrevette, és tüstént megvágja a kezét egy nagy késsel, és kiszaladt az utcára, mondván a feleségének: mit sírsz, talán hogy a kezemet megvágtam, még tudok én azért dolgozni. Ekkor ismét el tudta a dolgot csinálni ezen fortélylyal, mivel látták hogy volt az asszonynak miért sírni, mert úgy lehet, hogy esztendeig se fog azzal a kezével dolgozni, akit megvágott. A király tehát ismét magához hivatja, a jövendőmondót, hogy adjon neki újra tanácsot, mivel ezen tolvaj nagy kárt fog nekie okozni ha meg nem tanálja. Mondá tehát, hogy végy tizenkét szamarat, aki úgy is jeles a városba, mert nem szabad azt másoknak tartani, tölts teli mindeniknek egy általvetőt aranynyal, és bocsásd el az utcán: aki azon pénzt ellopta, azokat a szamarakat is majdan be fogja hajtani, és rendelj utánok vagy harminc katonát, aki vigyázzon reájok távolról, hogy megláthassák kinek az udvarára hajtják be. Amidőn tehát elküldötte a király azon szamarakat, épen akkor a városban vásár volt, tehát amidőn a suszter ablaka alatt a szamarak elmentek volna, meglátta a legény, és tüstént nagy lár-

Digitized by Google

mát csinált a városba, amidőn a katonák is odamentek; a legény ezt látta hogy a katonák mind ottan vagynak, a lármás népet tehát ott hagyta, és ment a szamarak után, és azokat behajtotta udvarára, minden kincset rólok lepakolt, és a szamarakat az istállóba mind agyonverte, és szalmával betakarta. Mikoron a lármának már vége volt, a katonák tovább akarták útjokat folytatni; hát látják hogy a szamarak minden kincsestől elölök eltünték, keresték ők azokat ugyan, de azoknak semmi nyomát nem tanálták. Ekkor kénytelenittettek visszamenni, és a királynak megjelenteni hogy a dolog hogyan vagyon. A király tehát ismét elpanaszolta a jövendőmondónak ez állapotját, hogy nincs annak semmi haszna; hát az ismét mást javasolt nekie, mondván hogy: hallod-e felséges király! huszonnégy vén asszonyt küldj el a városba, és mindeniknek adass húsz aranyat, hogy menjenek be ők minden házhoz, és kérjenek mindenütt szamárhust, fontját egy aranyért. Azon tanácsát is fogadta a király a jövendőmondónak, és elküldötte, mondván nekik, hogy ahol majdan fognak kapni, tehát hozzák el ide, és a házát azon embernek megnemerjék, hogy én megtudhassam hol ölték meg a drága jószágaimat. A vén asszonyok elin-

Digitized by Google

dúltak tehát, és keresték mindenfele hogy hol kapnák meg a tolvajt; amidőn már a susztornek a háza volt hátra, és abba is bementek, és mondották, hogy: hallja mesteruram, nem tudna-e minekünk pénzünkért szamárhúst adni? egy arany volna fontjának a díja, mert orvosságra volna szükségünk reája. Ó ti vén bolondok, mondá a legény, adjátok ide a pénzeteket, nem egy fontot, hanem egész egy szamarat is adok annyi pénzért. Kaptak a vén boszorkányok rajta, de midőn már a vén asszonyok mind felpakolták magokat szamárhússal, észre és gondolóra vette magát a legény, hogy majdan ki fogják tudni hogy bizonyosan ő hajtotta be a szamarakat, és így az istállónak ajtaját bezárta, és mind a kilenczennégy vén asszonyt megölte, és a hidlás alá temette. Már mostan mondja a király mint este fele: hol vannak azok a vén boszorkányok? talán mind elszöktek azon pénzzel? Ekkor ismét hivatta a jövendőmondót, hogy mondaná meg neki hogy hol vannak azok az asszonyok? melyre felel a jövendőmondó: uram felséged! a tolvaj mindnyájokat megölte, azokat többé nem látod; hanem most a tánácsadásom helyesebb fog lenni; hozass be a városba negyven ezer katonaságot, és minden házhoz tízet, vagy aki szegé-

Digitized by Google

nyebb ötöt kvártélyoztass be, hogy egy ház se maradjon el a városba, akár gróf, akár báró, akár miféle titkos tanácsos legyen az, annak is kelljen katonát tartani. A király ekkor gondolkodván hogy mitévő legyen; megfogadja-e a jövendőmondó szavát, avagy ne? mondja magába: már mindegy, ezt is meg fogom tenni; és amidőn azok a katonaságok mind bejöttek a városba, a király mindeniknek kiadta parancsolatban, hogy minden katona a maga kvártélyán próbáljon szamárhúst kérni, és aztat főzzön a gazdája, hogyha vagyon; és mikoron megebédeltek, mind a kapitányánál legyen raporton, hogy én azt megtudhassam, hogy melyik kompániából vagy svadronból volt az; aki megjelentette, az bizonyos fog benne lenni hogy ajándékot kap. És a katonákat eleresztette kvártélyra, mondván, hogy minden ember próbát tegyen a gazdájával. Itten a katonák a próbát meg is tették; és azon suszterlegénynek a házánál amint mondották hogy főzzön szamárhúst számokra, mert ahonnan eljöttünk, mindég azzal éltünk, azt felelte a szamár legény: bizony épen mostan is aztat főzök a katona uraknak számára. Ekkor a legény még nagy örömnek tartotta, hogy a katonáinak tud kedveskedni, amit tőle kérnek. De még is okoskodik a le-

Digitized by Google

gény, mert azt gondolta hogy bizony valami tapasztalás végett hozattak ezek a katonák ide, hogy majdan engemet ki fognak tapasztalni, hogy én vagyok a tolvaj. Ekkor hallgatódzott az ajtón, meghallotta hogy a katonák beszélték, hogy majdan a parancsolatnál jelentést fognak tenni felőle, de midőn a legény meghallotta, mondá: megálljatok csak, nem úgy van az. Ekkor elment a kocsmába, és mindeniknek a számára elvitt négy itce bort, és őket mind az ötöket lerészegítette, és mikoron mindnyájan elaludtak, kihordta az istállóba a szamarak közzé, és mindet megölte; annakutána elment, és vett magának egy olyan ruhát, mint a milyenbe a királynak az adjutánsa járt, és abba felöltözött, azután írt olyan írással, mint a milyennel a király szokott írni, egy oly levelet, amelyben az volt írva, hogy minden ember, aki csak házi gazda, a maga katonáját mind lerészegítse, és ma estvére mindenik megölje; akkor mikor már mindenik ember megölte, hordja a királyi rezidenciának elébe, arra a tágas piacra; és amellett a levelet megerősítette a királynak arany pecsétnyomójával; úgy elvitte a policájra, és azon írást helyesnek találták. Akkor minden házhoz megjelentették a királynak parancsolatját; a köznépek által

Digitized by Google

nem hágták a parancsolatot, minden követte a maga dolgát, és a katonákat mind meg részegítette és megölte. Amidőn már mindjárt besetétedett, mindenik hordta a király rezidenciájának piacára a rémítő sok holttestet, a suszterlegény pedig csak mind kacagta ezen királynak szamárságát. Mostan tehát a király felkel ágyából, és néz ki az ablakból: hát látja hogy a sok ezer emberek mind egy rakásra vagynak hordva, és mind meg vagynak ölve; amidőn a király magába sopánkodik, megyen a policájdirektióról a főember, kopogtat az ajtón, a király mondja: herájn; bemegyen azon írással; mikor a király elolvasta, majd csak hogy el nem ájúlt, mondván: nagy szerencsétlenségem vagyon ezen tolvaj által! és hivatja ismét a jövendőmondót, és mondja neki, hogy mentől hamarább adná ki, mivel mostan is olyan nagy kárt tett. De erre azt mondotta: más országba való az ember, és oda nem tudok jövendölni. Hanem még egy tanácsot adok felségednek; monda a király: mi legyen? Az nem egyéb mint hogy megannyi katonát hozass be a városba, mint amennyit mostan, és szállítsd őket mind lógerba, és a királyi princeszné leányodnak a lóger közepén készíttess egy sátort hogy abban legyen, és magát hagyja, akár miféle me-

Digitized by Google

gyen a sátorba; amellett azonba sok sirbak legyen felállítva, hogy, ha valami újság esik, mindenik segitségére legyen a princesznének: mert a sátorba, tudja felséges király, egyéb be nem fog menni mint a tolvaj. A király tehát tüstént megcselekedte, és behozatott ismét annyi katonaságot, és a leányát oda vitte. Amidön eztet meghallotta a legény, kommendírozó ruhát csináltatott, és abba felöltözött, és elment a lógerba, és mondotta a sirbakoknak hogy vigyázzanak, mert különös egy huncutnak kell annak lenni, aki azon sok újságokat kicsinálta. Ekkor, mikor az egész lógert feljárta, és minden tiszturak tisztelték annak módja szerint mint kommendírozót; mikor már mindeneket megvizsgált, bement a királykisasszonyhoz, és ötet annak módja szerint összeölelte; azalatt pedig a princesznė veres festékkel egy keresztet irt a homlokára, hogy megtudhassák, hogy ki volt azon tolvaj. Mikor a legény reggel felébred a sátorba, észrevette a hamisságot, és az egész lógerba való népet többnyire mind megbéjogozta azon festékkel; legföképen a tiszturakat; s igy ekkor se tudták meg a tolvajt, hogy kicsoda legyen. Mondá pedig a király: Jézus Mária! hát ez mind összeölelte volna az én leányomat? mert több mint ezernek van a homlokán azon

Digitized by Google

kereszt; ekkor sem tudhatta hát ki a király hogy kicsoda a tolvaj. Mondotta tehát a jövendőmondónak: hallod, mondj valami tanácsot, mert már látom hogy nem csak az országomat, hanem magamat is ki fog végezni. Akkor mondja: no már most utólsót mondok, várj míg a princeszné leányodnak gyermeke fog születni; és mikor már négy esztendős fog lenni, akkor az egész városba való népet mind ki fogod állíttatni, és azon gyermek majdan reá fog esmerni atyjára: egy aranyalmát fogsz a kezibe adni, és akinek azon almát fogja adni, az a tolvaj. Úgy is lett, mert mikor már a gyermek felnőtt annyira, hogy már járni tudott, a városba való népet mind kiállitották, a kis fiút kieresztették közéjek, és az utolsót megesmerte, hogy az, aki a sok csínokat tette, és az atyja neki; akkor odadta neki az aranyalmát. Ekkor a tolvajt megfogták, és mindjárt fel is akarták akasztani; de erre mondja a királyfi a királynak: nem úgy van az, amint te elrendeléd, mert én is királynak fia vagyok, még pedig hét országos királyfi, hanem én mind azokért teneked eleget fogok tenni, s nem érdemlem az akasztófát, mivel az atyám azt vissza tudja adni, amit én elpocsékoltam; és azon suszterért, akit megöltem, másikat fog állítani; a szama-

Digitized by Google

rat hogy mind megöltem? nálunk minden juhásznak van öt-hat: azt is visszaadja; azon huszonnégy vén asszonyt, akit teneked megöltem, azon negyvenezer katonát: azt is visszaadja, mert vagyon elég nép az országába: — hanem amit a leányoddal tettem, azért talán megérdemleném: de ötet megint el tudom venni magamnak feleségül. Ekkor a király írt egy levelet a suszterlegény atyjának, és ez eljött oda, mondván hogy: Ember vagy fiam: igazán megérdemelted volna az akasztófát, de mostan, én fiam, meg foglak hagyni; mindezekért pedig eleget teszek; most gyere haza. Ekkor mondja a király a másik királynak: jaj barátom, nem úgy van az, hanem még a leányomat is el kell hogy vegye, és maradjon itten: én általadok neki mindent, bírja az országomat, csakhogy a leányomat elvegye feleségül. Ekkor ottan maradt a királyfi és megházasodott, s mai nap is él, ha meg nem halt.

Digitized by Google

XXV.

A ROSZ VÉGRE JÓRA FORDÚLT.

Volt egyszer egy király, akinek is vala három fia; és amidőn már őket jó nagyra felneveltette, magok szárnyaira akarta ereszteni. Egykor tehát az atyjok behivatta őket, hogy mik akarnának lenni? ketten azt mondották hogy katonák akarunk lenni, a harmadik pedig papságra kivánkozott. Ezután az atyjok őket elbocsátotta, de a két testvér baragudott a legfiatalabb öcscsökre, és mondják nekie: hogyha mi katonák lehetünk, mi okból te nem? és miért sanyaríttatnád magad a becsukott klastromba? Jól vagyon; az öcscsöket is reá beszélték, és másnap ismét be voltak hiva, s mondják hogy mind a hárman katonák akarunk lenni. Erre a király azt rendelte, hogy senki se tudja meg: beadom őket katonának, és szolgáljanak úgy mint más ifjak, hogy ne tudhassák az ő kilételeket; ezzel a fiait behivatta megint, és úti költséget adott mindnyájának; ezek után elbúcsúztak, és men-

Digitized by Google

tek úgy annyira, hogy már idegen országba érkeztek.

Amidőn egykor egy kocsmába bementek, és épen abban a vendégfogadóban lett volna egy óbester is jelen, ebéd közt kérdezi az óbester: kik lennének öcsém uraimék, avagy honnan jönnek? Erre feleli egyik köztülök: mi csak országot világot megyünk próbálni. Az óbester kérdi tőlök: nem volna-e kedvök katonává lenni? Feleli az egyik: épen azért bújdosunk az országba. Ezzel az óbester megfogadta őket katonának, és igen örült nekiek, minthogy magoktól jött azon kedv reájok. Ezek után kettejét elosztotta a bataliomhoz, a legkissebbiket pedig az első kompániához, a kinek is nevek volt József, Fridrik és János. Már mostanában katonáskodnak mind a hárman; de ugyan a két testvér jól viselték magokat, a legkissebbnek pedig csak a pénzibe volt gyönyörüsége, és míg a pénzibe tartott, addig az öreg katonák szerették őtet, és ki is tisztították a jószágát, de amidőn már pénze végképen kifogyott, az én szegény János uram sok káplárbotot is megevett. Ennekutána meggondolta magát, és írt az atyjának azon hamissággal, hogy ő már zászlótartó volna, és hogy küldjön költségrevalót. Az atyja amidőn a levelet megkapta, igen nagyon megörült, és

Digitized by Google

nagy summa pénzt küldött nekie. Ismét míg a pénz tartott, kedves volt mindegyik előtt, de amidőn a pénzi megintlen elfogyott, újra haza írt mintha ő kapitányságra emeltetett volna. Az atyja ezen örömre még nagyobb summa költséget küldött nekie; akkor is csak úgy viselte magát mint régenten; és amidőn már a pénze megintlen elfogyott, újra írt hogy már óbester; az atyja ezen fő örömre egy társzekeret küldött utána teli pénzzel sekretáriusának őrizete alatt Franciaországnak roppant Lyon városába. Amidőn már azon városba oda érkezett a sekretárius, a katonaságnak kaszárnyáját ugyan nem tudta, de amidőn egykor épen arra talált körösztül menni, ahol fekütdek, megszólítja a poszton álló katonát, hogy hol volna az óbester ettől meg ettől a regementtől; és pedig János állott épen akkor a poszton. Erre a János azt feleli: miokból kérdezné az úr azt? aki e feleletet adta, hogy a királyának a fia óbester lenne, és sok pénzt hozott volna nekie. Ezek után János magát leváltotta a posztról, és elszökött. Amidőn a valóságos óbester megtudta ezen történetet, a sekretáriust ismét útjának eresztette, és az elszökött János után katonaságot küldött, kik nem sokára utól is érték, és a katonai tömlöcbe tétetett. Ezen történe-

Digitized by Google

téért az óbester igen nagyon megneheztelt volt, megvesszőztette őtet, és János uramat a regementtől szégyengyalázattal eleresztették.

Útnak ered tehát most János, ruhái megrongyosodtak, nyomorúságában nem tudta maga se hogy mitévő legyen. Haza menni nem mert, katonának be nem vették, és így gondolta magába: jó lenne hogyha bolondnak tetteti magát, és többi útazásai közt egész Alexandriáig tévelygett. És valóba úgy látszott csakugyan, mintha bolond volna. Egykor vasárnap, amidőn egy gazdag kereskedőnek a leánya templomba ment volna, János épen ezen leányt jegyzette meg, és utána ment egész a templom ajtajáig, aki is a templom ajtaja előtt megállott, és nekie egy aranyat adott; ez pedig köszönettel elvette, és felváltotta az aranyat réz pénzre; dél után pedig épen azon kereskedőnek háza előtt talált leülni, és azon rézpénzt mind kirakta, és négy részre elosztotta, és ezen pénzt mindenféleképen exercíroztatta: hol a jobb szárnyát előre hítta, hol a bal szárnyát; ezt a leány meglátván, megsajnálta őtet, s mindjárt kéri szüléit, hogy engedjék meg azon szegény esztelent legalább a háznál megmaradni. A szülei a leánynak kérésére végre engedtek, és a kazalba egy helyet adtak nekie. — It-

Digitized by Google

ten János már egykét napokig ottan volt, és mindég csak a pénzeit exercíroztatta; a leány csak nevetség végett is odament nézni; a többi között épen olyankor talált oda menni, amidőn az ő szeretője is ottan volt, és így beszéllgettek a többi közt egymással: hogyhogy jöhetnék én tehozzád ma estvére, amidön holnap reggel elmegyek a gályával a tengerre? Ezzel a leány jó tanácsadásával eligazította szeretőjét, és hogy estve kilenc órakor jöjön el. János ezt meghallotta, és szépen megmosdott, és két fertály kilencre a leány szobája felé indúlt, kinek az ajtaját a leány be nem csukta, hogy a szülei észre ne vegyék szeretőjének eljövetelit. János tehát a zsinórt lassan húzza, és a legnagyobb csendesség alatt bement, és hirtelen a leány mellé ült; ez majd hogy ijedtében el nem kiáltotta magát, de eszibe jutván hogy a szeretője, megtartóztatta magát; az pedig kezdi: ugyan te kedvesem, hogyha mostanában az a bolond be tanálna jönni, avagy kint lármázni, mit csinálnál? Feleli: nem egyebet, mint hogy kiszidnám, és ezzel a mocskos vízzel leönteném. Alig hogy kimondotta, hát a valóságos szeretője zörget sok ideig; egyszer azt tanálja mondani a János: hallod, édes lelkem, mint lármáz a bolond odakint? Erre kimegy a le-

Digitized by Google

ány és semmit sem is szól a kintállónak, hanem szeme közé önti a mocskos vizet, ezzel a leány becsapta nagy frisseséggel az ajtót és bement; a szeretője pedig nagy szomorúan haza ballagott. Jól vagyon; a János meghasználta az alkalmatosságot, és azon idő alatt míg ők ketten ottan szerelmeteskedtek, a többi között azt mondja a János a leánynak: tudod-e édes lelkem, én holnap reggel elmegyek, add ide az aranygyürődet, hogy addig is, míg előljövök, helyetted azt csókolhassam. A leány örömmel általadta, de ő is kérte tőle az övét; erre azt mondja: édes szivem, én odahaza felejtettem a nagy sietségbe, hanem mindjárt haza megyek és elküldöm az inas által. Jól vagyon, itten ők egymást megcsókolgatták, és elbúcsúzott János a leánytól, és elment a kunyhajába. Másnap reggel, minthogy az igazi szeretője méreggel teli volt, azért nem is ment el a szándékozott útjára. Itten a leány meglátta reggel az ambituson a szeretőjét sétálni, és köszön nekie, de a szeretője köpdösött előtte, és mondja nekie: ha te énrajtam nem átallottad a tegnapi szégyent elkövetni, ezek után ne is merészelj reám nézni, vagy csak azt is mondani, hogy valaha szeretőd voltam. Ezzel elfordúlt tőle, és ottan hagyta. Itten a leány nagy szomorú-

Digitized by Google

ságba esett, és búsúlt az ő kedves szeretőjén; s már gondolta magába a leány: ugyan ki lehetett azon csalárd ifju, aki őtet úgy megcsaltá szeretője képiben?!

Egykor amidőn így búsúlt, el talált ismét menni a bolondhoz; ez akkor is a pénzét exercíroztatta, és lármázott mellette; a leány bármely nagyon szomorkodott is, mindazonáltal még sem tarthatta meg magát a nevetéstől; amidőn ezt látja János hogy őneki szomorúságában is tetszik, kihúzta a kardját, és kiabált: hej, jobb szárnya előre, s a többit; itten látja a leány az ujján az ő saját gyürőit; hát azt tanálja magában gondolni: ez biz az én gyürőm; megszólítja: hallod-e te, nem vagy te bolond, hanem másokat tartasz annak; hol vetted a gyürőmet? nemde te voltál tegnap estve énnálam? Eleintén mondja János: mit beszélsz? és mentegette erőssen magát, de minthogy a leány megölelte, és kérte hogy ne tetesse magát bolonddá, úgy nagy nehezen okosan megszólamlott. Itten kérdi a leány Jánostól: No édes lelkem, már mostanába mondd meg hogy hívnak, és miféle dolgodban jársz? Ez ugyan megmondotta a rajta esett szerencsétlenséget, de azt még se mondotta meg, hogy ő királyfi volna; itten a leány, minthogy János szép gyenge orcájú,

Digitized by Google

máskülönben a szemiből is valami különös nemesi erkölcs látszatott ki, azt mondja nekie: tudod-e mit, János, délután várj meg engemet itten ilyenkor, és egy zacskó aranyat hozok számodra. Ő valóban meg is várta őtet, és a leány szavát is megtartotta. Amidőn a zacskó aranyat általadja Jánosnak, mondja már mostanába: menj be a városba abba a kocsmába aki az apjáé volt, és végy magadnak egy különös szobát, és csináltass magadnak a legjobb szabó által szép gavalléros ruhákat, és úgy jöj be vasárnap a templomba, és ülj az első székbe; ottan lesz az én atyám is, ez pedig igen kedvelli az ifjakat, és magához fog híni ebédre, köszönd meg és jöj el. Jól vagyon; amint már mindezeket a János jól megértette, szinte úgy is cselekedett; az élkészített szép ruháját felvette, és még elébb ment be a templomba mint a leánynak atyja, és beült az első székbe. Amidőn a leány az atyjával bement, és leültek, szinte csudálkozott rajta, hogy ilyen külsőországbeli gavallér itten tanálkozik. Kinek örült itten a szíve jobban mint a leányé; az atyja pedig bátran megszólítja, kérdi: hogyha meg nem bántaná az urat a kérésem, mint esmeretlent bátorkodom egy barátságos ebédre mára meghíni; amelyet János megköszönt. Amidőn már a

Digitized by Google

templomból haza mentek Jánossal egyetemben, mindenekben kedvét keresték a vidékinek; beszéd közt kérdi a leány atyja: ugyan nem volna-e kedve megházasodni? amelyre mondotta: még nem, mivel több országokon is szeretnék keresztülmenni, és mindeneket megpróbálni; de mintbogy sokat beszéltek János fülibe, meggondolta magába aztat, bogy ő atyját meghazudtoltatta, és mi lesz őbelőle? már úgy se mer többé visszamenni: jobb lesz őneki még is megházasodni, legalább békével fog élni. Itten kérdi a János: hát kedves úr, kit szerezne nekem feleségül? feleli: akit akar itten ebbe a városba, mindegyiket. No tehát nem bánom, hogyha leánya hozzám jön, én elveszem. Kiki gondolhatja a leánynak örömit: itten harmadnap mindjárt öszveesküdtenek, és gazdaságokat a lakodalom elvégzése után szerencsésen folytatták, és a két ifju házasok igen csendesen éltek egymással.

Egykor eszébe jön Jánosnak: bizony még is haza kellene az én atyámhoz menni, és engedelmet tőle kérni; de még is féltette a börit, hanem elhatározta magába, minekelőtte haza menne, irni fog édes atyjának egy alázatos levelet, amelyet meg is cselekedett. Egykor leül délután az asztalhoz, és ir, hát

Digitized by Google

amidőn egy két rendeket írt volna, bejött a felesége, ő pedig elkapta írott levelét; eztet észre vette a felesége, nem tudta ezen cselekedetit mire vélni, kérte őtet sokáig csakhogy mutassa meg a levelet, de mind hiába volt, hanem annyit mondott nekie, hogy az atyjának ír. Akkor csudálkozott el a felesége, mivel aztat mondotta hogy szüléi nem volnának. Kérte feleségét, hogy most távozna tőle, rövid idő alatt úgy is mindeneket meg fog mondani. Így eltávozott, és folytatta kezdett írott levelét, és megírta atyjának egész volt szomorú esetjeit, és hogy meg is házasodott, egy gazdag kereskedőnek leányát vette el, bocsánatot is kért: ha megvetette is őtet, legalább halála után ne átkozza, minthogy olyan cselekedeteket vitt véghez. Itten amidőn már az atyja megkapta levelét, és felszakasztotta, örült csak azon okból is, hogy János fiától levelet kaphatott, annál inkább hogy az ő ártatlansága még sziviben lakott; ezekre meglágyúlt az atyjának a szíve, hogy az ő fia oly szépen kéri őtet, és bánja tett cselekedetét, azért az atyja mindjárt visszaírt, amelyben volt: Édes fiam János, megkaptam írott leveledet, és tudom hollételedet is, azért el sem is mulaszthattam a levélírást; azon különösen örülök, hogy az isten még éltet, és hogy jó

Digitized by Google

egészségbe vagy; és hogy megházasodtál, azon épen nem haragszom, és kívánom is látni feleségedet; amire kértél, mindeneket megengedek, csak gyere mentől elébb hozzám feleségeddel egyetembe, hogy megláthassalak benneteket; máskülömben rosszúl is vagyok. Ezt amidőn János felnyitotta, örömkönyhullatások közt ment feleségihez, és az ő szüléihez, hogy mit ír az ő édes atyja; akkor hültek el itten valamennyien, hogy az ő leányokat királyfi vette el; és bezzeg még százszortább nagyobb tisztelettel voltak eránta, mint régenten. A rendelés más napra megtétetett, és feleségestől és szüléivel egyetemben elmentek János atyjához.

Amidőn már odaérkeztek, bemennek hozzája, térdre esik a János, és mégcsokolja atyjának a lábát, és mutat a feleségire, akit az atyja jól megnézett, és meg is csókolt, és mondotta: no édes fiam, isten áldjon benneteket; és mint más napra megkoronáztatta, és még éltiben a birodalmat általadta neki, az atyja pedig nem sokára meghalt. Ekkor a két bátyjai elöljöttek ugyan mint főtisztek, de ellenben egész invalidusok voltak, úgy meg voltak sebesítve: ezek örültek az öcscsöknek szerencséjén, hogy van egy ép közöttök, aki kormányozhatja az országot; és itten elbe-

Digitized by Google

széllették egymásnak sorait, de bizony akinek a világon pátrónusa nincsen, avagy pénze, bizony nem szolgál annak a szerencse se, mint a két királyfinak, akik egész főhadnagyságig hozhaták annyi idő alatt. Így a Jánost, mint amely legszerencsétlenebb volt, jóllehet hátát megszellőztették, a felesége szerette, és szülei is ott maradtak nála, míg meg nem haltak. És így rövid idő alatt elment az egész történetnek a híre az országba, hogy mint szolgált a szerencse a kereskedő leánynak. Igaz hogy ő, amidőn bolondnak tette magát, akkor is segített rajta: így tehát valóban megérdemlette ezen szerencsét, s így lett véges vége.

Digitized by Google

GAAL GYÖRGY

MAGYAR NÉPMESE-

GYŰJTEMÉNYE.

KIADTÁK

KAZINCZY GÁBOR ÉS TOLDY FERENC.

HARMADIK KÖTET.

PESTEN.
EMICH GUSZTÁV SAJÁTJA.
M. DCCC. LX.

Digitized by Google

Pest, 1859. Emich Gusztáv könyvnyomdája

Digitized by Google

ELŐSZÓ.

E harmadik kötettel bérekesztjük a nemzet érzékeny köszönetére jogosúlt gyüjtő készletének kiadását, amennyiben az közlésre méltó, vagy egyébként alkalmatos volt.

Öt van ezen mesék közt, miket Gaal György, német kidolgozásában, utánbeszélt, (XXXIII. XXXV. XLIII. XLVII. LIII), egy mely et együjtemény kéziratából Erdélyi adott (L); azonfelül egy (XXVIII), mely ettől függetlenül, más gyüjtő által leírva, ugyan Erdélyi által a Kisfaludy-Társaság Magyar Népköltési Gyüjteménye III. kötetéből ismeretes, s mely az összehasonlításnak tanulságos momentumokot nyújt; végre egy (LII.), mely a Romai Gestákból népkönyveinkbe átmenvén, itt szájhagyomány után,

Digitized by Google

jóformán elváltozva, s egy népembere által, elég választékos nyelven leírva, szinte felveendőnek látszott.

Tehát húsz merőben újat, sőt magyarban huszonötöt, hoz e harmadik s utolsó kötet. Felveendőnek hittük a Halászmesét is LIII. sz. alatt, mert ámbár a XXIII. számúnak (a II. kötetben) eszmében s mintegy rámájában csak változata, sok részletben tőle különbözik, s érdekesen mutatja, mikép vegyítik a népi elbeszélők a mesetőke mindenféle elemeit, s egyszersmind mily helyes érzékkel szerkesztenek azokból újakat meg újakat. Azt is látjuk ezekből, mily mesteri kézzel tudta Gaal a nép igénytelen s egy és más részben tökéletlen összeállításaiból — mert a népi elbe-

Digitized by Google

szélök hol feledve holmit, hol toldva: majd egy előzmény, majd következmények hiányzanak nálok, s így a compositio ritkán mutatja azon épséget és kerekdedséget, mely után a müköltészet öntudatosan törekszik — mint tudott, mondom — elhagyás, kiegészités által oly kerek egészeket összeállítani, melyek aztán a müvészi eszme követelményeinek is megfelelnek. A müvészi átdolgozó fő feladása, hogy a feltalálás, melyhez gyakran folyamodnia kell, a népmesészet szellemében történjék: az előadásban, nézetünk szerint, ép azon szabadsága, sőt kötelessége van, melylyel más tárgyak kezelésében bír. Nem a népnek dolgozván, hanem költői míveltséggel biró olvasónak, tárgyának érdekét mind

Digitized by Google

azon eszközökkel igyekszik emelni, melyek nélkül a mesének végre is csak ethnologiai becse van. S így vajmi rosszúl fogná fel például Homer hirdetett „népköltöségét“ az, ki úgy gondolkodnék, hogy midőn a görög összes nép mondáit éneklé, compositióban és előadásban az alnép álláspontján maradt, vagy arra szállt le. Müköltö ő is, és népies csak amennyiben eszme és tárgy a néptől vétetett: előadása a herosokat, nem a földmívelőt és rabszolgát tartotta szem előtt. Ezek legyenek itt érintve azon óhajtás indokolására, hogy bár átültetve nyernök meg a Gaal valóban költői s a népmesei naiv felfogástól el nem távozó kidolgozásait; bár valahára a Mailáthéit is, melyek Kazinczy Ferenc kezétől több

Digitized by Google

mint harminc év óta készen hevernek kéziratban. De azért is, hogy szünnénk meg a népies költönek, ki mindig müköltö — mint Kisfaludy K. és Czuczor „Népdalaik és népmondáikban," Vörösmarty a Tündérvölgyben stb — jogait a népköltöéire szállítani le, s oly irodalmi faj felállitására törekedni, mely épen a valódi népköltészetnek nem csak szépségeit, mik a naiv felfogásban vannak, hanem gyengéit is, melyek a nép szellemi fejletlenségéből származnak, tehát alkotási hiányait, nyerseségeit, ürességeit, nyelv és verselési tökéletlenségeit szentesíteni törekszik, s így költészetünket, versben és prózában, elsülyesztéssel fenyegeti.

A népmesék, melyeket a jelen gyüjteményben adtunk, s melyek az Erdélyi

Digitized by Google

által négy helyt adottak felett (kevés kivétellel) épen a népi kifejezés megőrzése által is jeleskednek, kedvesek lehetnek a lélektani vizsgáló előtt mint ethosi és mythosi adattár, kedvesek a mivelt olvasó előtt, ki koronként szivesen leszáll a néphez, meghallgatni ennek a müvészettől még illetetlen, primitiv nyelvét; kedvesek a költő előtt, mint müvészi tárgyalás anyagja: de nem teszik feleslegessé a költő átdolgozásait, mik a természet e nyers adományaiból igazi müéldeletet nyújtó irodalmi müveket alkothatnak.

Pest, october 31. 1859.

A kiadók.

Digitized by Google

TARTALOM.

		Lap.
XXVI.	A Venus madara	1
XXVII.	Egy Tátosról	15
XXVIII.	A pelikán király	23
XXIX.	Ördög leánya	34
XXX.	Három királyleány	46
XXXI.	Zöldike	52
XXXII.	A szegény ember, ki az ördögöt megcsalta	66
XXXIII.	A szalonnavár	72
XXXIV.	Babszem Jankó	81
XXXV.	A kigyó-királyfi	86
XXXVI.	A bübájos lakat	94
XXXVII.	Kökény Matyi	112
XXXVIII.	A tündérgyürü	116
XXXIX.	A színváltozó királyné	127
XL.	Kincskeresők	133
XLI.	Jóért jó	137
XLII.	Az ostobán isten is csak bajjal segít	142
XLIII.	Az aranyhajú hármasok	148
XLIV.	A hatalmas síp	155
XLV.	A szerencsés vándorlegény . . .	169
XLVI.	A kérkedés jutalma	174
XLVII.	A szerencsétlenség jól esett . .	176

Digitized by Google

Lap
XLVIII. Az irástudó szegény fia 180
XLIX. Könykeresztség 186
L. A három vándorló legény . . . 191
LI. Kalmár fia 200
LII. Apollónius királyfi 223
LIII. Halászmese 234

Digitized by Google

MAGYAR MESÉK

A NÉP SZÁJÁBÓL.

XXVI—LIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

XXVI.

A VÉNUS MADARA.

A régi világ lefolyásiba volt egy igen nagyon elöregedett király, aki már mintegy lassu lépésekkel láttatott közelíteni koporsójához. Ezen király a természet fő urától oly különös testbeli állatással vala alkotva, hogy az egyik szeme mindenkor mosolygott, a másik pedig szüntelen sírt. Az urodalmába lévő mindenféle okosságú és bölcseségű emberek ezen csudán szörnyüképpen tünödtek és nyughatatlankodtak, nem tudván kitalálni, vagy csak gyanítani is a dolog valóságos okát. De senkinek sem ada ezen dolog nagyobb gondolkodásra és tünödésre való okot, mint az ő igen jeles három fiainak. Ezek szüntelen tudakozták egymás között, hogy: ugyan mi lenne annak oka, hogy felséges atyánk szeme, egyike szüntelen mosolyog, a másik pedig örökké sír. Egyik egyet, másik mást monda, de egy sem tudta bizonyosan megmondani okát. Meghatározták tehát

Digitized by Google

egymás között, hogy a reájok jövő reggel ennek oka megtudása végett be fognak menni atyjokat megtudakozni.

Másnap reggel tehát legelsőbben is bement a születés rendje szerint a legnagyobik fia. Aki amint bement, mindjárt így szólítá meg atyja: No, kedves szerető fiam, mi ok indított tégedet arra, hogy engemet ily szokatlan időbe korán megkeressz? Ezen szavaira a királynak így szóla a fia: Felséges atyám, kétségtink és tünődésünk rengeteg csoportja késztetett elődbe jönnöm, hogy megtudhassam, mind én, mind a tégedet hiven szerető fiaid, hogy mi legyen annak oka, hogy neked az egyik szemed szüntelen mosolyog, a másik pedig örökké sir? Kérlek szerelmes atyám, mondd meg az okát. A király ekkor vidor ábrázatját egyszerre a legkomorabb tekintetre változtatta, s mindjárt egy mellette lévő nyilakkal teljes tegezhez kapott, ebből kivont egy nyilat, és egyenesen fiára lötte. De elhibázván lövését az ajtóba állott meg a nyil. Ekkor megrémülvén a fia, hirtelen kiszaladott, nehogy még nagyobb szerencsétlenség kövesse. A két kissebbik testvérek nagy buzgóan várták bátyjok szerencsés megjövetelét. Akit mihelyt meglátták, egyszerre a legnagyobb serénységgel siettek eleibe járása szerencsés vagy szerencsétlen kimenetelének

Digitized by Google

megtudása végett. De csak megnémúltak, midőn semmi feleletet bátyjoktól nem hallottak mondván, hogy atyjok, középső fiának kivánja minden titkát kijelenteni.

Égvén a középső fiu minél hamarább való megtudása eránt a dolognak, siet legnagyobb gyorsasággal atyjához: amint bement és kérdését előterjesztette, hogy minek a megtudása végett ment legyen: hasonlóképpen bánt az öreg király második fiával is. Aki amint kijött, csak annyit monda, hogy: kedves öcsém, mint legkedvesebb és legmeghittebb fiának neked kivánná megmondani a dolog mivoltát atyánk. Ekkor a legkissebbik fiu nagy bugón szalada atyja rezidenciájába: aki amint bement, mindjárt igy szóla: Nagy és különös szerencsémnek tartom, hogy engemet választál három fiaid között titkaid megtudására. Légy is szerelmes atyám oly nemes indulattal, hogy ne tagadd meg tőlem titkaidat, hacsak lehet: ha életemet kelletik is feláldoznom éretted, kész vagyok, csak tudjak valamit rajtad segélleni. A király fiához nagy tüzessen szaladott egy kivont törrel, de elmellőzvén a szúrást, a falat találta; fia meg nem rémült, bátran állott, sőt igy szólott: Kedves atyám, előtted állok, szabad vagy életemmel, úgy bánjál velem, amint neked tetszik. De hidd meg, addig előled ki

Digitized by Google

nem megyek, mig meg nem mondod szemeid különös voltok változásait. Amelyre a király mondá: no szerelmes fiam, látom, hogy te vagy erántam a legnagyobb szivü és hüségü, és tebenned helyheztetem minden reménységemet; bátyáidba semmi bizodalmam nincsen, mivel csupa félelemből állanak. Kedves fiam, az én egyik szemem mosolygásainak oka: hogy gyönyörü és kellemes három fiaim vagynak, akiket legfőbb örömömnek tartok, noha mostan úgy tapasztaltam', hogy kettejébe semmi örömöt nem fogok nyerni. A másik szemem szüntelen való sirását okozza, még törzsökös királyi familiámtól reám maradott Vénus madarának siratása, amelyet tőlem valami rabló ellopa; ettől függ pedig az én életemnek vidor állapotja, mert ha eztet még egyszer visszaszerezhetném, minden kincseimmel királyságomat annak adnám, aki ezt nekem meghozná, mivel akkor még egyszer olyan ifju lennék mint a huszonnégy esztendős ifju legény. Ekkor a királyfi megkéri édesatyját, hogy legyen erántok annyi szerettel és hüséggel, hogy nékick üti költséget rendeltetni ne terheltessék, mivel ők, hacsak a felső és alsó világba fog lenni azon madár, bizonyosan meg fogják hozni. Az atyja megköszönte szives igyekezetét, sok szerencsét kivánt mind a hármaknak

Digitized by Google

hogyha a bátyjai is meg fognának benne egyezni.

Az egyesség tökélletességre ment. Megindúltak tehát mind a hárman egy úton, és útaztak ők számos mérföldekig együtt. Egyszer elérnek egy rengeteg és nagy sürü erdő aljára, a hol az út kétfelé ment, egyik ment egyenesen a nagy erdőségbe, a másik ága pedig az erdő mellett mene el. Itt tanácskozának, hogy mitévők lennének e két út felől, hogy ki melyik úton menne? A kissebbik királyfi látja, hogy bátyjainak éppen semmi kedvek nincsen befelé menni: én elmenek magamba, ti pedig, bátyáim, menjetek együtt ahová akartok. De még minekelőtte megindúlnának, az útfélen vala egy nagy élőfa, a két út elágazásának közepébe. Ekkor a kissebbik királyfi kiveszi zsebbeli késit, és belé szúrja a nagy fába ezt mondván: Kedves bátyáim! ha valamelyikünk ezen úton hamarább megfordúl, ezen kést ezen fából kihúzni ne sajnálja: hogyha a kihúzás alkalmatosságával a fából vér fog folyni, úgy meg lehettek felőle győződve, hogy bizonyosan valamelyikünk e földi életből egy más világba hivattatott által: hogyha pedig víz fog belőle folyni, jelenten fogja mindnyájunknak egészséges állapotba való lételét. Ezek után egymást forró atyafi-

Digitized by Google

ságos ölelgetések között öszve meg öszvecsókolták, és sok szerencse kívánása után útnak indúltak, a kissebbik királyfi befele az erdőbe, ketteje pedig mellette.

A kis királyfi nagy és terhes utazásai után eljuta az erdőbe egy kisded kunyhóhoz, a mibe bemenvén, szerencse és jó estve kívánásával idvezlé a benne lakó szörnyü formájú bübájos vén asszonyt, fogadván ötet anyjának. Melyre a vén asszony: Ugyan felséges királyfi, mi hozott tégedet e messze és idegen földre, holott itten még madarat sem lehetne azon föld tájékáról találni, embert pedig még annyival inkább nem? Erre a királyfi így szólt: Jószívü öreg anyám, légy erántam annyi szívvel és szeretettel, hogy ha tudsz valamit a Venus madaráról hogy hol lehet, nyilatkoztasd ki. Szivességed jutalom nélkül nem fog maradni. Felséges királyfi, valóban hidd el nekem, hogy semmit sem tudok felőle, hanem van nekem még egy néném, még ide valami 50 mérföld, nálamnál száz esztendővel vénebb; ha csak e nem fog felőle tudni, én semmit sem tudok. Ide is elverekedett szerencsésen a mi királyfiúnk, ahol a vén sibillát megköszöntvén, ez kérdi útja oda való menetelét a királyfitól; aki midőn megmondotta, mindjárt így szóla: Jaj kedves királyfi, én tudom hogy hol van

Digitized by Google

azon madár, de minek is mondom, haszna semmi sem lesz benne, sőt még életedet fogod ottan veszteni, mivel igen nagyon erős helyen vagyon; annál fogva jobb ha szándékodról leteszel, és szerencsésen visszamégy hazádba, mert ha akármi nagy erővel birnál is, ottan meg kelletik halnod. A királyfi így szól: Szerelmes öreg anyám, nekem az élet annyi mint semmi, sőt dicsőségnek tartom azt, ha gyenge csecsemőkoromtól fogva mindenkor híven ápolgató édes atyámért feláldozhatom; akkor tudom, hogy atyámnak is bennem helyheztetett bizodalma meg fog valóságosodni, hogy nem csak szóval emlegettem, hogy hív szívvel viseltettem eránta, és buzgó voltam életem feláldozásával is megpecsételni az eránta való hív szeretetet. Melyre a sibilla: Jó királyfi, látom és tapasztalom atyád eránt való hívségedet és szeretetedet; megmondom hát, hogy miképpen cselekedjél hogy se magadnak károdra ne légy, atyádnak is örömét és kívánságát beteljesítsed. Ide már nem messze van, napkeletre, egy kimondhatatlanságú nagy gazdagsággal bíró előregedett király: ennek a várába van a te familiád madara. Ezt ha meg akarod fogni, amidőn be fogsz bocsáttatni azon szobába, ahol a madár egy óráig való éneklését szokta követni, tehát vágj először,

Digitized by Google

minekelőtte bemennél, egy bokor töviset, aztat magad mellé rakosgasd ahol fogsz ülni, hogy ha el fogsz aludni bájoló hangjától a madárnak, a székről a tövis közzé bukván, minthogy ingedet is le kelletik vetni, fel fogsz ébredni, és megfoghatod a madarat: de különben nem, sőt életedet elveszted. Itt a királyfi megköszönvén nagy szivességét a vén sibillának mind a szállás, mind pedig a hasznos tanácsadásért, azzal útnak indúla. Kevés napok lefolyásai után beért ő a régen kivánt és óhajtott királyi rezidenciába, ahol az öreg király egy széken könyökle. A királyfi módja szerént idvezlé a vén királyt. A király igy szóla hozzá: Mi járatba vagy, vagy mit akarsz? Mely szavaira a királyfi említé, hogy őtet atyja familiájának díszes madaráért küldötte volna, hogy ha méltóztatnék olyan kegyes lenni, hogy ismét régi birtokosának visszaengedné. Az öreg király: Fiam, nem bánom úgy, hogyha meg tudod fogni, vigyed; különben három napok engedése után, melyeket a megfogásra adok, hogyha munkád sikeretlen fog lenni: nézzed azon kétszáz kilencvenkilenc karóba húzott embereknek fejeiket, a tiéd fogja a summát közöttök háromszázra szaporitani. Ezek után kimene a királyfi, tusakodván a dolog szerencsésen való megnyerése felől. Bement első nap

Digitized by Google

a próbaházba, de minden haszon nélkül töltötte ottan idejét, elnyomattatván a Vénus madara bájoló hangjától. Második nap is hasonló szerencséje vala. Utólsó napjára viradóra egész éjjel nyughatatlanságba és álmatlanságba töltötte idejét, félvén a következendő szerencsétlen esettől, hogyha tudniillik nem tudja megfogni a madarat, úgy kénytelen lesz életét a reá kimondott szentencia szerént végezni. Egyszer eszébe jön neki, hogy talán, amint a vén sibilla javaslotta nekie, hogy tövisbokrot vigyen be magával, és ingét vesse le, és úgy üljön a tövissel környülvett székre, talán nem lenne ro[illegible]. Úgy cselekedett: lett is haszna, mivel a madár megfogására csakugyan szerencsésen eljuta. Mihelyt a madarat megfogta, a vén király azon minutumba életét végezte.

Ekkor három gyönyörű természet adományai, a király leányai, egyszerre idvezlésére és köszöntésére előállának az ifju királyfinak, ajánlván hármok közül szabad tetszése szerint való választást, azzal együtt a királyi birodalmat. De ő nemes szívvel és indulattal bírván, mind a három leányait a királynak elválasztá ily feltétel alatt, hogy ők is hárman volnának testvérek, és így mindeniknek jutna egy feleség, és amelyiknek majd kedve lenne a megholt király birodalmába jönni uralkodni, hát a lenne ottan

Digitized by Google

a király: addig gondviselőre bízván az országot. Annakutánna magokhoz szedének kincsből és egyéb szükséges holmikból annyit, amennyit elegendőnek lenni ítéltek, azzal útnak indúltak. Szerencsésen el is jutának azon pontra ahol a három királyfiak egymástól az erdőszélen elváltak: itt ismét úgy öszvetalálkoztak, mintha öszvesúgtak volna. Nagy örömmel fogadta a testvérbátyjait, akiknek kimutatta idejek és rendjek szerént a jövendőbéli hitves társakat, akik nem a legnagyobb szívvel nézték öcscsöket, minthogy fogadása szerént ő hozta meg az atyjoknak fő ör ömét szerző Vénus madarát. Útaztak ők egy darab ideig színmutató testvéri barátságba; de egykor azt mondja a nagyobbik testvér a középsőnek: Hallod-e, nekünk még jobb volna haza sem meni, mivelhogy minden pénzeinket a bordélyházakba egyáltaljába elköltöttük, rongyosak is vagyunk, és még feleségről is öcsénk gondoskodott helyettünk: meglásd eddig is kevés becset ada rajtunk atyánk, mostan még annyit sem. Öcsénk fog lenni az örökös, vagy öljük meg inkább, különben haza sem megyek. Mondá a közepső a nagyobbnak: Kár volna megölnünk, inkább vessük ezen kútba, hadd haljon meg magába. Ezzel leszedvén róla minden ruhát, meztelen beve'téK egy kútba, a melybe

Digitized by Google

szerencsére semmi víz nem volt, itt maradt a szegény királyfi nagy sírás és zokogás között: hasztalan reménykedvén köszivü bátyjai előtt. Azok pedig nagy vígsággal folytatták útjokat a három királyleányok társaságába, akiket keményen megeskettek, hogy egy szó nem sok, de annyit se merészeljenek előhozni, különben halál leszen a jutalma nem hallgatásoknak.

Mindnyájan szerencsésen haza érkeztek, az egész udvar örömünnepet tarta, mindnyájan vígan valának, csak a kissebbik királyfi cserbe maradt hitvese szomorú, aki szüntelen szeretője után búsonga. Az öreg király is száma nélkül emlegeté legkedvesebb fiát. Megegyezett a király hogy fiai elvehetik a hozott királyleányokat; készültek a pompás és felséges menyekzőhöz, remélvén hogy a míg halad, addig kissebbik fia is megérkeznék. De hagyjuk őket a menyegzőhöz készülni, nézzük a kissebbik királyfi mit csinál a kútba? Amint ő ottan sír és tünödik magába, arra megyen egy csoport rabló; egy közülök nagyon megszomjúhozott, vízkeresés végett a kúthoz mene, a melybe egyebet mint egy meztelen embert nem lát; ez kéri a rablót hogy segéljen rajta: e szólítja a többit, de azt felelték, mi hasznunk ha kihúzzuk! semmit tőle el nem vehetünk. No de még is vegyük ki, és mindenik üssön rajta egyet. Így sze-

Digitized by Google

gény ártatlan királyfit megvervén ereszték útjára. Ekkor a szenvedések között lévő királyfi kezeit öszvekócsolván, szemeit az ég fele veté, és így szóla: Óh! mostoha sors! minek engedted meg hogy lételemmel csak épen a nyomorúltaknak számát szaporítsam? Minek is tanultam meg mely jó legyen szemeimmel néznem a napot, jobb lett volna ha örökös setétség zárolta volna. Minek ragadott szívem barátimhoz, ha egy örökös elválást kelletik mostan szenvednem? Nyílj meg föld, vagy szakadjatok reám, hadd veszszek el, mert ez élet reám nézve kész itélet. Míg így ment a sivatag pusztán, talált ő a varráshoz megkivántató eszközöket, ollót, cérnát, és imitt-amott egy-egy ruhadarabot. Így gondolkodik magába: Ugyan felvegyem-e? veszem-e én ennek valami hasznát? No de csak felszedé a rongydarabokat, és azokból készíte magának olyas ruhát, amivel mezitelenségét legalább eltakará; annakutánna eljuta egy korcsmába, ahol ő magát szabómesterembernek adta ki; a korcsmáros maga is a volt, és így szóla: Soha jobb időbe nem jöhetett volna hozzám segítő: három leányaim férjhez mentek; azoknak ruhát kell mindeniknek varrnom: más az hogy királyfiak mostan házasodnak meg, és azoknak a feleségei számára is ime itten vannak a munkák. Kinek

Digitized by Google

van mostan nagyobb aggódása és búsulása, mint a szegény királyfinak, aki soha 'még egy öltést se tett, csak éppen mostan, amidőn a szükség reá készteté, adtak neki enni, és innya; de búsulásába se enni, se innya nem merészlett, félvén a dolog igen veszedelmes kimenetelétől. A korcsmárosból való szabó kiadja a leányai számára való matériákat, azzal kimutatnak egy különös szobát is. Estve bemegyen, lefekszik; de aludni sem mer, sőt úgy gondolkodik magába: hogy reggelre el fog szökni, különben a gyalázattól megmenekedni másképpen nem fog. Egyszer felveti szemeit, hát látja, hogy mindenféle szabósághoz megkivántató eszközök magokban dolgoznak; ezen ő nagyon elcsudálkozék, és ismét elaludt. Mikor felébredett reggel, minden ruhák a fogason készen állának. Ezen a mester igen nagyon csudálkozott, és a királyleányok ruháit is így varratta. Mikor megtudta hogy bátyjainak lakodalma másnap fogna tartatni, ő is bement a maga koldusruhájában a rezidencia kapuja eleibe bámulni, semmi fizetést nem vévén mesterétől, sőt igérte, hogy szívességét, amiért befogadta, rövid idő múlva vissza fogja fizetni. Itt a nagy lakodalom tartatott, az egész birodalmából a királynak ott lévén boldog boldogtalan. De még is annak a híával volt az öreg ki-

Digitized by Google

rály, hogy fia meg nem érkezett, és hogy a Vénus madara is szüntelen búsongott, és nem éneklett. Egyszer a rongyos királyfi, amint a rezidencia kapuja előtt kéregetne a ki és bemenő emberektől, egy kapus jól reá üt hogy miért nem menne be? ottan kapna elegendő ételt: melyre ő azt felelé: Hogy menne oda egy nyomorult szegény a nagy rangúak közzé? Erővel behajták tehát a többi koldusok közzé enni, ahová amint bement: egyszerre az ajtó nyitva lévén, reá szállott a Vénus madara, és felségesen éneklett, mindjárt bevitték a koldust, akire egyszerre a bátyjai és szeretője reá esmertek. Abba a minutumba megíjodott az öreg király is, és ötet királyi öltözetben felöltöztetvén a birodalmat atyja is szabad tetszésére bizta, hogy úgy bánjon velek amint neki tetszenék. Akiknek minden jelenvalók halált itélének. De ő így szólott: No ti háládatlan és kőkemény szivet viselő bátyáim, akik nekem jóért gonoszszal fizettetek, én most megbüntethetnélek benneteket halállal is; de érezzétek, hogy öcséteknek igaz atyafiságos szive van, aki bármely gyalázatnak és szenvedésnek voltam is kitétetve, mindazonáltal megfelejtkezem gonosz cselekedeteitekről, remélvén hogy ennekutánna elkövetett hibáitokat dupla szeretettel és hűséggel fogjátok bebizonyitani

Digitized by Google

és megpecsételni. Így mindnyájan öszveesküvének, és számos boldog esztendőket szemléltek víg örömök között.

XXVII.

EGY TÁTOSRÓL.

Hajdanában volt a világon egy szegény és sok nyomorúságokkal küzdő ember, akinek voltak tizenkét fiai. Ezen tizenkét fiai, amidőn azon időt elérték, hogy valami szolgálatra alkalmatosak lennének, elmentek egy királyhoz szolgálatba, és mindenik szolgált magának egy lovat. A legkissebbik fiú, aki magát bátyjai előtt legtunyábbnak és restebbnek mutatta, de alattomba a legnagyobb okosságú és serénységü volt, egy lovat, amely a király istállójába leghitvá nyabb és restebb volt, magának elválasztott. A király nem igen örömest adá neki mondván, hogy száma nélkül sok szép lovak lennének istállójába, miért nem választana ő is mint a többi bátyjai, olyan szép lovat? de ő minden módon megelégedvén a hitvány lóval, megköszönvén a királynak nagy

Digitized by Google

kegyelmét, haza felé indultak. Itt a több testvérei nem is kívántak vele menni, minthogy maga sem volt gavallér, a lova is rútúl nézett ki. Egyszer egy nagy sáron kelletett általmenni: a hitvány ló bele maradt a sárba. A kis fiu kérte tehát a bátyjait, hogy segítenék ki: de azok azt felelték: Ha jobban szeretéd a hitvány lovat mint a jót, mostan úgy vegyed hasznát: vess magadra, mi veled nem bajlódunk; azzal ottan hagyták. Alighogy testvérei elmenének, megrázkodott a ló, egyszerre egy aranyszőrü paripa vált belőle, és így szólt a kis gazdájának: Ime itten van a fülembe egy pár arany öltözet, vedd fel magadra; és azzal, szárnyas ló formáját vevén magára, azt kérdezte, hogy milyen sebességgel menjen? úgy-e mint a szél vagy mint a gondolat? amelyre úgy felel a lovagló Kelf (így neveztetett): Úgy menj, hogy se magadba se pedig bennem semmi kár ne essék. Azzal amint széllelnézett, már hazájába volt. A bátyjai még sok időre kerültek haza, amelyen igen elcsudálkoztak, hogy öcsecsök odahaza volt.

Annakutánna hogy bátyjai megjöttek, elindultak házasodni, oly feltétel alatt, hogy mind addig meg nem házasodnának, míg olyan emberre nem találnának, akinek tizenkét leányai volnának. Egykor sok utazásaik

Digitized by Google

után egy a mezőségbe magába szántogató ember megszólítja őket, hogy hová szándékoznának? Amelyre a szántóvetőnek így szólának: hogyha hallott volna valahol olyan embert, akinek tizenkét leányai volnának, férjhez menendők, megmondani ne sajnállaná! A szántó ember azt mondá hogy ebben a legközelebb lévő városban lakna egy bübájos asszony, annak tud tizenkét eladó leányait, de többet sehol sem hallott. Bementek tehát a városba lakó bübájos asszonyhoz, ahol nagy szivességgel fogadtattak, s mind magok, mind pedig lovaik jó kvártélyt kaptak. De egyszer amidőn az istállóba bement a legkissebbik fiú Kelf; így szól hozzá lova: Kedves kis gazdám, vigyázzatok magatokra, mert ezen az éjtszakán a bübájos boszorkány mindeniktünket meg fog ölni; hanem én azt javaslom, hogy majd valami tizenegy óra tájban légy ébren, én elmegyek az ablakra, és álmot lehellek mindenikre, akkor te a bátyáidat fektesd a bübájos asszony leányainak helyekre, leányokat pedig bátyáid ágyokra; minden lovaitokat az asszony lovainak helyekre.

Ez meglévén, éjjel tizenkét órakor a vén boszorkány felébredvén, egy nagy bárdot fogva kezébe, minden leányainak és lovainak elvagdalta fejeket, azzal bement ismét házába, s

Digitized by Google

mint aki igen nagy hasznot cselekedett, lefeküdt ágyába, és a Kelf tátosa ismét belehelvén az ablakon, újra elaludt a vén asszony. Ekkor Kelf felköltötte bátyjait, hogy minél hamarább siessenek ki a vén asszony határából, mert különben meg kelletik halniok, ha fel fog ébredni. Elsiettek minél hamarább, Kelf pedig megvárta a vén asszony felébredését, aki, mikor megtudta hogy leányait ölte meg, nagy méreggel felugra egy még életbe lévő tátosára, kergette Kelfet; de aminthogy a Kelf lova gyorsabb volt mint a vén asszonyé, utól nem érhette, hanem így kiáltott hozzá: Várd el, kutya, majd reá jösz máskor. Ekkor a Kelf lova így szólt: Mostan sehová se nézz, hanem egyenesen. Azzal megindúlván mint a sebes szélvész, egykor csak elkiáltja magát Kelf: Megállj lovam; melyre ez azt kérdezte: Hát mit láttál? Felelt Kelf: Egy aranyhajszálat. A tátos ismét így szólott: Ha felveszed, úgy is baj, ha nem veszed, még nagyobb baj; no de csak vedd fel. Annakutánna azon mód szerint talált ő még egy aranylópatkót, és aranykacsatollat; mind felszedte őket. Annakutánna nem ment ő haza, hanem egy királynál beállott szolgálni.

Itten Kelf a leghűségesebb és tisztább lovász volt mindenek felett. Ő a tisztogatáshoz soha gyertyát nem kért, még is lovai minden-

Digitized by Google

kor a legtisztábbak voltak: ezért a többi kocsisok nagyon gyülölték, hogy mi lenne annak az oka hogy gyertyát sem kér, és még is olyan tiszták a lovai? Egykor meglesték: hát látják, hogy egy aranylópatkó világánál tisztogat. A királyt a többi cselédek odahívták, és midőn maga is a király személyesen látta volna, bement Kelfhez, akitől megkérdezte, hogy hol vette volna ezen lópatkót? melyre Kelf így szólott: Ezen lópatkót, aranyhajszálat és aranykacsatollat találtam az úton. Ezeket a király elvette Kelftől, és bevitte. Másnap reggel behívatta a király Kelfet, így szólván neki: Hallod-e: azt parancsolom neked, hogyha azon leányt, aminek a hajából való ezen hajszál, nekem ide nem hozod, úgy tudd meg, hogy halál a fejeden. Ekkor nagyon szomorúan kimegyen az istállóba, egész napját sírással búsongással töltötte. Hát csak megszólal a tátos: Kedves Kelfem, miért vagy olyan bús és szomorú, és miért siránkozol? nekem semmi bajodat nem mondod? Könnyes szemeit Kelf felemelvén így szól: Halál a fejemen ha azon leányt, akinek a hajából való azon hajszál, a királynak meg nem hozom. A tátos mond: Jól tudtam, azért mondtam hogy ha felveszed, úgy is baj, ha nem veszed, még nagyobb baj. No de légy jó reménységbe; kérj mind nekem, mind magadnak útravalót.

Digitized by Google

Megnyervén az útravalót, elindulának mint a villámlás. Az úton így szóla a tátos az ő gazdájához Kelfhez: Mostan oda kelletik menntünk, ahol a bübájos vén asszony kergetett bennünket: az ő házába van azon aranyhajú leány egy bölcsőbe, a maga ágya mellett rengeti szüntelen; hanem arra kérlek, hogy mikor én belehellem az álmat a vén asszonyra az ablakon, sebesen menj be, és ragadd meg minden bölcsőstül, de hozzá ne nyúlj, mert különben életedet veszted. Úgy is cselekedett Kelf; megragadta minden bölcsőstül; de minthogy a bölcsőbe lévő aranyhajú leány nagyon szép és kellemetes formájú volt, Kelf meg nem állhatta hogy meg ne csókolja, amidőn az ablakon keresztülvitte: mindjárt felserkent a vén asszony, és a maga tátosára hágván, kevésbe múlt hogy Kelfet el nem fogta, nagy fenyegetésekkel ijesztvén a jövendő oda meneteltől.

Nagy örömmel vette a király a gyöngy teremtés megjövetelét. Akinek a király ajánlván szivét lelkét, holtig való szerelmét: de erre így szóla a leány: Nem leszek addig birtokodba, míg azon aranykacsát, amelynek a tollából való ezen toll, ide nem hozatod. Ezt is Kelfre bízta a király. Egy száz öles mélységü kútba volt a kacsa; ide leereszteté Kelfet lova; de minthogy egyszerre meg nem kaphatta a kacsát, elkiáltá magát, és a vén asszony meg-

Digitized by Google

ragadta Kelfet. Itt a vén asszony megköttetvén Kelfet, befütetett egy vas kemencét hétszer jobban mint máskor. De minthogy a szolgáló maga maradt, mondotta Kelfnek, hogyan üljön azon targoncába, amivel be akarta a kemencébe taszítani. Kelf mindig úgy ült, hogy be ne tudja taszítani; a leány hiába magyarázta, Kelf nem akarta érteni, mondván a leánynak, hogy mutassa meg, hogy miként kellessen ülni: akkor a leány mutatás végett bele ugrik a targoncába, Kelf pedig serény volt, betaszitotta a kemencébe, maga pedig a kacsát megfogván, hazament. Ekkor a király a szép leányt késztette házassági élet elfogadására, de a leány azt mondotta, hogy addig nem, míg azon ménest, amibe azon ménló van, aminek a lábáról való ezen patkó, ide nem hajtatod. Ezt is Kelfre bízta a király, akinek lova igy szóla, hogy kérjen bőven zabot, egy ásót, és egy bialbőrt; ezeket megkapván, mentek ők egy nagy tenger mellé, ahol egy szigetbe megmutatta a ló a ménest; annakutánna egy gödröt ásatott Kelffel, abba bele feküdt maga Kelf és a tátos is abba volt betakarván a bialbőrrel. Megtanitotta a tátos Kelfet, hogy mikor ő vívni fog, a veres lángot locsolja, úgy a tátos meg fog mentődni. Ezután elnyeríté magát a Kelf lova. A szigetbeli ménló mindjárt meghallotta,

Digitized by Google

és félig a tengerbe bejött; de minthogy a Kelf lova a gödörbe bújt, nem látta, visszament; második nyeritésre általjött, kereste, mindenütt nyerített; ekkor a Kelf lova kiugrott a gödörből, és addig viaskodtak, hogy a Kelf lova meggyőzte; annakutánna az egész ménes magába általjött, és haza hajták. A király készteté ismét az aranyhajú leányt az házassági életre; de a leány azt mondta, hogy addig nem, míg maga azon lovaknak tejébe meg nem fürdik, amit azoktól fognak fejni. Ekkor a Kelf lova megrugdosván sorba mindenik lovat, magoktól leadták a tejet; a tej úgy forrott, mintha a legnagyobb tüz lett volna alatta. A fürdést is Kelfre bízta a király, aki lovát kivivén, ez reá lehellett, és csak lágymeleg lett a tej; Kelf pedig hétszer szebb volt mint annakelőtte. De a leány azt kivánta, hogy a király személyesen megfürödjék. Kivitette tehát a király is a Kelf lovát, de amint ez reá lehellett a forró tejre, még sokkal jobban forrott, amibe a bele lehellés után becsreszkedvén, mindjárt szörnyü halált szenvedett a király. Ekkor az aranyhajú leány így szóla Kelfhez: No kincsem, én a tiéd, te pedig az enyim vagy, éljünk számos boldog esztendőket. Így lett a szegény Kelfből király, aki élt és uralkodott vég nélkül való időkig.

Digitized by Google

XXVIII.

A PELIKÁN KIRÁLY.

Volt hol nem volt, még az árabs tengereken is túl volt, hegyen völgyön, még pedig a rongyos levelü erdön is túl volt, volt egykor egy szegény ember, kinek a gazdasága csak egy rongyos kunyhóból állott; életét pedig csak úgy táplálgatta, az erdőből naponként száraz gallyakat hordott, és a piacon eladta, magát és feleségét abból táplálta. Míg fiatalok voltak mind a ketten, magzatjok nem volt. Egyszer az asszony teherbe esvén, már közelgetett a szülésnek az ideje. — Azon estve oda érkezett Krisztus Péterrel, és kéri, hogy adna a szegény ember nekie szállást; melyre mond a szegény ember hogy: nem adhatok, úgymond, mivel a feleségem ilyen s ilyen állapotban vagyon: azért hát nem lehet magoknak, jó barátim, a szobába feküdni. Kire monda Péter: Hiszen lefekszünk miuk a pitvarba is, csakhogy a levegő alatt ne feküdjünk. Ekkor csinált a szegény gazda a pitvarba ágyat; azon éjtszaka pe

Digitized by Google

dig nagy fájdalmakkal kinoztatván a szegény asszony, monda Péter az urának: Uram szabadítsd meg szegényt, mert nagyon kinlódik. Monda az úr: Eredj Péter, nézd meg mit látsz az égen? Péter kiment és nézi: hát látott az égen két kardot, és három halálfejet. Mondván Péter az urának hogy mit látott, monda az úr: Hogyha ebbe a szempillantásba megszületik a fiú, tehát el kell neki vesznie vagy háborúba, vagy pedig döghalál által. Megint kezdi az asszony jajgatását, és kéri Péter az urát, hogy szabadítaná meg: az ura pedig mondja, hogy nézze meg viszont mit lát az égen. Péter pedig kimegy, és látja hogy vagyon az égen egy szép kinyílt rózsabokor. Melyet mondván az urának, no akkor legyen meg! monda ez, és az asszony megszülte a gyermeket.

Reggel felvirradtak szerencsésen, és kéri a szegény ember a két szállóját, hogy vigyék el a kis fiút a templomba, és kereszteltessék meg; melyet el is vittek, és épen akkor értek a királynak a magzatjával a templomba, de mivel ez leány volt, tehát mondja az úr hogy ezt kereszteljék meg, mivel ez fiu. Ezt nem akarván a pap cselekedni, tehát veszi Krisztus a gyermeket, és maga megkereszteli, azután megáldotta, és általadta az atyjának.

Digitized by Google

Hogyha, úgy mond, egyszer a gyermek felnő és el fog valahova utazni, tehát add neki ezt a botot; és a maga botját általadta a szegény embernek. A királynak a leánya épen egy idős volt ezzel a szegény ember gyermekével. Már mind a ketten felserdültek, és már a leány az ő legszebb virágzó ideiben volt, és oly gyönyörü tekintete volt nekie, hogy hozzá hasonló nem volt körülbelül szépségére, amelyben is nagyon elbízván magát, gyülésben kihirdettette, hogy ő máshoz nem megyen férhez, csak ahoz, aki neki a Pelikán királynak az tollából hoz egyet. Erre a hirdetésre sok bárók, grófok, hercegek, válogatott cigánylegények indúltak a Pelikán királynak a keresésére, de senki nem tudta feltalálni. Végre mondja a feljebb emlitett szegény embernek a fia: Atyám én is elmegyek, és talán én leszek szerencsés hogy rá találok arra a drága kincsre. Kinek mondja az atyja: Eredj fiam, járj békével segitsen az isten. És az atyja készit nekie útravalót, hogy elmehessen; végre adja a fiának a keresztatyjától kapott botot, és ez elbucsúzik az atyjától, és útnak indúl, maga se tudja hogy merre menjen. Egy helyett megéhezett, és leül a földre, és a botját maga alá tette, és mely nagyon elbámult, midőn a botja maga alatt lóvá változott, és kérdi tőle a lova: Hogy aka-

Digitized by Google

rod, édes gazdám, hogy most menjünk, mint a szél, vagy mint a gondolat? Mondá neki: Csak úgy menj édes lovam, hogy se énbennem, se tebenned semminemü kár ne essék. Ezzel megindúl szélmódjára, és viszi egész estvelig; estvére érkeztek egy nagy városba, ahol mondotta a lova, hogy itt meg fogunk hálni; és bementek mind a ketten a vendégfogadóba. Midőn a lovát az istállóba bekötötte, maga pedig a vendégszobába ment és bort kért magának, és bora mellett falatozta kedves pogácsát, melyet még az atyja tett a tarisznyájába; egy kevés idő múlván szemléli a korcsmáros, hogy messzéről való és külső országokból volna (mivel vele a lova repült) és hozzája mengyen, asztalánál leülvén, előre köszönti, azután kérdi, hogy honnan, és micsoda országból származott, és hogy hová utazik? Midőn ezt meghallotta, mondá hogy én, úgy mond, az Meltáfó országából való vagyok, és útazok a Pelikán királyhoz. Midőn ezt meghallotta a korcsmáros, hogy ezeknek a hatalmas madaraknak a királyához útazik, gondolván hogy ezt jó lenne a királynak megjelenteni, azzal felkészül és szalad a királyhoz. Midőn jelentése után beeresztették a király elébe, mindjárt elbeszéllette hogy micsoda ember vagyon nála. Mondá a király, hogy

Digitized by Google

mindjárt hozzák hozzám az embert. A korcsmáros nagy sietséggel vezeti a királyhoz, és midőn a király mindeneket kikérdett volna tőle, kérdi végre, hogy valóban a Pelikán királyhoz utazik-é? kinek mondá emez, hogy oda. Mondja neki a király: hogyha egyszer a Pelikán királylyal beszélsz, úgymond, tehát kérdezd meg, hogy az én harmincket kerekü malmomra folyó forrás miért száradt ki, és hogyan lehetne megint a forrást folyóvá tenni? hogyha ezt neked megmondaná a Pelikán király, és nekem hírül hoznád, tehát tégedet nagy embernek tennélek.

Elmegyen a királytól, előb jó ajándékot vévén ötőle; azután reggelre kelve tovább indúlt. Midőn már egész nap útazott volna, tehát estvére viszont egy nagy városba megszálltak. Midőn a lovát jó karban helyheztette, maga pedig a korcsmába bement, hát kérdik hogy honnan való; erre megmondotta, és hogy hovámenne. Kit midőn hallott volna a király, hivatja magához, és mond neki: Hogyha te a Pelikán királyhoz mégy, tehát kérdezd meg hogy miért nem terem az én körtvefám a kertembe, aki ezelőtt ezüstvirágokat virágzott, és aranykörtvéket termett? Ezt is hogy eszébe vette volna, midőn a király jó ajándékka magától elbocsátotta, ő útnak indult, és kérdez-

Digitized by Google

vén őtet, hogy mikor jönne vissza, feleli hogy nem tudja.

És utazván, harmadnap múlva rettenetes vadonba érkezett, s egy városban talált, a melybe bement, hogy valami eleséget vegyen magának. Midőn a városban járna, kérdék tőle a király cselédjei, hogy hová utazik? ő pedig mondotta hogy a Pelikán királyhoz. Kit mindjárt vezettek a királyhoz, és midőn a király mindent tőle kitudakozott, mondja neki a király Hogyha egyszer oda érsz, tehát kérdezd meg hogy azon leányomat, aki már hét esztendeje hogy beteg, hogy lehetne kigyógyítani? Ezzel megajándékozta a király, és ő tovább útazott.

Az útjában monda az lova neki: Hallod-e látod amoda azt az erdőt; ott énrólam szállj le' és viszont én egy bot leszek, és engemet az erdőbe valami nagy fának a tetejében köss fel, magad pedig a tengernek partjára ballagj el, ahonnan nem messze leszen a te szándékodnak elérése. Melyet midőn hallott volna, tehát leszáll a lováról, és ebből bot lett; kit midőn már felkötött a fára, és a fát jól megjelelte, maga a tenger felé vette az útját. És midőn a tenger partjához érkezett, lát ott egy hidegvette vén asszonyt, melynek az orra két öles volt, és az orrán hordta által a tengeren az embereket. Midőn hozzá ért volna az ifju, kérdi

Digitized by Google

töle a vasorrú, hogy hova útazik? Melyet elmondott nekie. Midőn meghallotta a vén asszony, azt mondja neki: Hallod-e fiam, hogyha vissza jösz, tehát azt is kérdd meg, hogy énnekem meddig kell szolgálni itt a tengeren ötet? és tovább útazik a vén asszonynak javaslása után. Végre elérkezett egy erdőhöz, melynek a szélin egy gyönyörü fényességü ház volt, melyet körülfogott egy legdrágább virágokkal teljes szép kert. Midőn hozzá érkezett, kint volt egy igen vén asszony, és midőn hozzá érkezett, köszönti a vén asszonyt; ez fogadja, és kérdi töle, hogy hol járna ebben a vidékben, holott töletek még a madár sem jöhet ide? Melyet midőn elbeszéllett volna, hogy miért jár, és legkiváltképen miért jött, és elbeszéllette az útjába hogy a három királyságok még mire is kérték, legjobban kérte hogy, ha lehet, csak egy szál tollat is szerezzen neki: a melyet meg is igért a vén asszony, hogy minden bizonnyal az Pelikánok királyának tollából fog nekie szakitani, mert ő az felesége Behívja annakutánna a szobájába, ételt és italt ad nékie és azután bedugta ötet egy ágy alá, és betakarta egy teknővel, és mondotta neki, hogy: az éjtszaka ne aludjál, hanem mindég figyelmezz arra, amit én és az uram beszéllünk.

Végre eljött a Pelikán, nagy fényesség-

Digitized by Google

gel megtöltötte a szobát, és nagyon perelt hogy micsoda más országból való ember vagyon itt? és add elő nekem mindjárt, bátor akárhol vagyon; de az asszony tagadta, hogy ő a felől semmit nem tud, hanem máma kenyeret sütöttem, és nagyon megizzadtam, és az ingemet levetettem, és annak van olyan nagy szaga. Melyet a felség elhitt, és az öreg kifüstölte a szobát, és mind a ketten feküdni mentek. Midőn fél éjtszaka az asszony a Pelikán királynak a tollai között vakarászott, kiszakajt egy tollat az gyémántfényességü hátából; melyen nagyon megharagudott a Pelikán, hogy miért szaggatja a tollait. Kinek mond a vén asszony: hogy neked én ezt nem készakarva cselekedtem, mert a tollaid nagyon öszve vannak ragadva; viszont még két tollat kiszakajtott, a kin még jobban megharagszik az Pelikán, és többet nem hagyott a feleségének az tollai között vakarászni, azután tetette magát az asszony hogy alszik. Egyszer csak felébred álmából, és beszélli az álmát, hogy még soha többé oly álmat nem látott mint most. Kinek mond a Pelikán király, hogy mit álmodott? Beszélli a vén asszony s úgy mond: Jöttek hozzánk három királyok, és mindegyiknek tőlünk egy-egy kérése volt; az első úgy mond: Vagyon nekem egy harminckét kerekü malmom,

Digitized by Google

és most már a forrás, amely reá folyt, kiszáradt, s kérdezi, hogy miként lehetne megeresztení a forrást? A második viszont, hogy vagyon a kertiben egy körtvefája, s hogy miért az most nem terem, holott ezelőtt aranykörtvéket termett, és ezüst virágokat virágzott? Az harmadik pedig mondá, hogy nekie volt egy nagyon szép leánya, de már hét esztendeje beteg, és nem tudják meggyógyítani; kérdi miképpen lehetne meggyógyítani.

Ezekre mond a Pelikán király, hogy nem hiába, közel vagy háromszáz esztendőhöz, tehát azért álmodozol oly igen igazat; csak hallgass. Az első király, akinek a malma nem forog mivel nincsen vize: tehát ha valaki a forrás gödribe lévő malomkövet, amit leeresztett egy molnár legény, kihúzná, tehát elindúlna mindjárt a malom, és az előbbi nagy hasznot viszont hajtaná. A második, aki azt mondá, hogy drága körtvefája volt, és már többet nem terem: minek is teremne, gondolja ez magába, odafent, mikor a töve alatt vagyon huszonnégy kád pénz? míg azt onnan ki nem ássák, addig a fa nem terem. A harmadik pedig, akinek van egy beteg leánya, tehát az addig meg nem gyógyúl, míg azt az áldozatot, amit most hét esztendeje egy pap nekie adott, és mivel a papra haragudott, ő azt kiköpte, és egy béka

Digitized by Google

azt hirtelen elkapta, és az oltár alá bevitte: míg onnan ki nem veszik, és a leánynak be nem adják, addig meg nem egészségesedik.

A beszélgetés között reggel lett, és a Pelikán onnan házól elment; a vén asszony pedig kivette az ágya alól az ifjat, és általadta nekie a nagy drágaságú szép tollakat, és monja neki: A többit, a mit kérdeztél, már hallottad; de végre mondá az, hogy még itt is egy vasorrú bába mit mondott neki, hogy meddig kell szolgálni neki a tengerparton? Mondá az öreg, hogy önékie addig kell nekie szolgálni, amíg a századik embert nem veszti a tengerbe, s hogy kilencven kilencet már befojtott. Ezzel megköszöni az ifju az asszonynak jó akaratját, és útazik vissza.

Midőn már a tengerpartra ért, és a vasorrú bába általvitte a tengeren, kérdi tőle ez, hogy meddig kell nekie még szolgálni? Mondá az ifju, hogy: Jöj ide velem az erdőbe, és ott megmondom. Midőn a vasorrú bába elkisérte volna a kis erdőbe, ott felmegy az ifju a fára, és leveszi a fárul a botját, és viszont megint ló lett belőle, és reája ül; akkor mondá a banyának, hogy már kilencven kilencet befojtottál a tengerbe, még egyet kell befojtanod, akkor elszabadúlsz. Mondá az: Köszönd, kutya anyáju, mert te lettél volna a századik.

Digitized by Google

Ezután útnak indult, és elért az első városba, akibe utóljára volt mondva, hogy őtet a királyhoz vezették. Midőn már a királynál lett volna, megmondotta a királynak, hogy a leánya miért oly nagyon beteg: Ekkor az áldozatot az ifju mondása szerint az oltár alól kivették, és a leánynak beadták, amely után a leány mindjárt jobban érzette magát, és három hét alatt meggyógyult. A király ezért a cselekedetiért sok kincscsel és katonasággal megajándékozta. Innen osztán ért a második királysághoz. Midőn már a király eleibe ment volna, és az ifju mondá hogy a körtefája miért nem terem, mindjárt felásatta a fát, az alatt pedig a nagy kincset meglátta, melyet onnan felvettek, és a fát újra elültették, aki mindjárt bimbózni kezdett, és virágozni. Ezt nagy örömmel látta a király, és a kincset szekerekre rakta és az ifjunak adta, és melléje nagyszámú katonaságot, és már mint egy nagy kincsekkel bíró nagy hatalommal ment az utolsó királysághoz. És midőn már mint egy generális elejére ment volna, megmondja neki, hogy mi az oka hogy a forrásod elszáradt, és nem őröl a malmod: a forrásod lyukába egy molnárlegény, akinek nem fizettél, egy malomkövet eresztett a forrásba: míg ki nem húzod, addig nem jár a malmod. Amelyet a király mindjárt mesterséggel

Digitized by Google

kihúzatott, és a forrás nagy zúgással el kezdett folyni. Ezt látván a király, nagyon örvendett, és az ifjunak nagy sok pénzt és katonát adott. Már most az ifju mint egy nagy fejedelem ment haza felé, kinek már kincse és sok katonasága volt. Az atyja házához menvén, az ő atyja nagyon csudálkozott, hogy az ő fia nem csak gazdagságot, hanem még egy királyhoz illő sok katonaságot is hozott magával; de végre midőn megmutatta az atyjának, hogy még a Pelikán királynak a tolláből is hozott magával, jelenti végre a királynak, hogy ő legyen az az ember aki a Pelikán király tolláből hozott, a mit a kissasszony kivánt. Melyet midőn megmutatott, a kisasszony nem annyira a tollnak, mint a szép ifjunak megörült, s mivel hallotta és látta, hogy mely rettentő kincset hozott magával. Itt csakhamar kezet fogott a király leányával, és végre megesküdött a szép kisasszonynyal, és az öreg király halála után ő lett a király, s a királyságot bölcsen feltartotta, míg életét be nem zárta.

Digitized by Google

XXIX.

ÖRDÖG LEÁNYA.

Volt hol nem volt, még az óperenciás tengereken is túl volt, volt egyszer egy szegény ember, ennek a szegény embernek volt egy fia, akinek nagyon kevés gazdasága volt úgy, hogy már maga is alig tudott élni. Mondja a fiának: Látod-e kedves gyermekem, hogy már magamnak nincsen semmim, hanem eredj és keress magadnak valami szolgálatot, talán minket is tudsz boldogitani. Ezzel a fia felkészül, és elútazik, és jár kel, heted hét ország ellen bújdosik szegény mindenfelé. Egyszer ért egy rettenetes nagy hegyet, melyen felül volt egy nagy vár: felmegyen a várnak a kapujához, és kérdi a kapun állótól, hogy kié legyen a vár? emez pedig felelt, hogy a nagyságos Plútóé. Itt az ifju bemegy a várba, és jelenti magát hogy szolgálatot kapna. Midőn már felvitték a vár urához mondja ez magába: Jó lesz ez nekünk, mert bizony mondom hogy ily hamar embert nem kapha-

Digitized by Google

tunk. Befogadák hát őtet, és mondják: Hallod-e, itt nálunk csak három nap az esztendő, és hogyha te azt ki tudod szolgálni, tehát akkor háromszáz forintot kapsz. Adnak nekie enni, és mondják: Nálunk oly szokás vagyon, hogy csak éjtszaka kell szolgálatját az embernek tenni; tehát most feküdjél le, az éjtszaka pedig fogsz dolgozni. Lefekszik a fáradt fiú, és estve felé felkölt, és kérdi, hogy mi lesz a dolga? melyet megmutattak nekie: látod-e, úgy mond, amoda a vár alján azt a nagy erdőt? tehát azt neked az éjtszaka ki kell vágni, és a fát ölbe rakni; és adnak neki egy fejszét, és mondják, hogy ha ezt meg nem fogod cselekedni, tehát holnap beviszünk a pokol szolgálatjába. Nagy szomorúan kifelé indúl az erdő felé, és mikor elérte az erdőt, és nem tudta hogy miképpen fogjon a dologhoz: míg így szomorkodik, hozzája jött egy nagyon szép fiatal leányzó, és köszönti őtet, és mondja neki: Ugyan hogy jöttél te ide te szerencsétlen ifju? ki is könnyes szemekkel panaszkodik hogy nekie miket parancsoltak. Mondá a leányzó: Te csak ülj le, és itt, amit neked hoztam, edd meg, és azután feküdjél le: ne félj mert én neked mindent elvégezek. Ezek után feküdni ment, és a Rozália kezdett a dologhoz, oly serényen letakarította a fát, és ölbe rakta, hogy már mi-

Digitized by Google

dön hajnallott, tehát már akkor az egész dolog készen volt.

Reggel hát felköltötte az ifjut, és mondja neki: No egyél most, tudom hogy nagy ebéd lesz már akkor mikor te fogsz früstökölni. Hazament tehát az ifju, és jelentette az urának, hogy amit parancsolt, már elvégezte. A Plútó kétfelé nézett, és mondá a feleségének: Hallod-e ez nagyobb ördög mint én vagyok, mert ez oly dolgot vitt végbe, melyet én magam se tudtam elvégezni: hanem majd parancsolok én neki holnap oly dolgot, melyet tudom hogy el nem tud végezni. Ezek után adnak az ifjunak egy kevés kenyeret és egy pohár bort, amely után parancsolják, hogy az éjjel azt a földet, amit a múlt éjjel irtottál, azt felszántsad, és kölessel bevessed, és reggelre a kölest meg is éreszszed, hogy az én asztalomon holnap kását a terméséből ehessenek; ezeket pedig hogyha el nem végzed, holnap a pokol dolgához küldelek. Ezek után nagy szomorúan eltávozik az ifju, és kimenvén jókor a földre, ott nagyon szomorkodván egy fa alatt leül: hát ime jön a tegnapi szép Rozália, kit midőn meglátott az ifju bágyadt szemeit reá vetette. Mond neki Rozália: No hogyan vagy szivemnek szerelme? Kinek mondá az ifju, hogy tegnap amit mondottak csak még álom volt a mai dologhoz, mert csak

Digitized by Google

gondold meg, gyönyörü virágszál! hogy nekem most lehetetlen dolgot parancsoltak, mert a szántása a földnek csak meg lehetne még, de a köles megnyövesztése előttem lehetetlennek látszik. Mondá neki Rozália: Hallod-e, ne búsúlj semmit, mert én rajtad segítek, és helyetted mindent elvégzek, csakhogy majd egyszer hajdanába el ne felejtkezzél rólam, hanem légy hivem; melyet az ifju meg is igért nekie: Hogyha egyszer innen kiszabadúlhatok, tehát örökös hived fogok maradni, csak most, kedves angyalom, segíts rajtam. Ekkor mond Rozália: Feküdjél le, és aludjál reggelig: majd én elvégzek mindeneket helyetted. Ekkor az ifju lefeküdött, és Rozália mindent elvégzett helyette.

Reggelre felkelvén, mond neki a leány: No lelkem, gyere velem, és szedj a kölcsből, és vidd el az atyámnak, hogy teljék be a kedve. Ezek után szedvén kölest, viszi Plútónak eleibe és mondja: No uram, elvégeztem a parancsolatodat. Ezen Plútó nagyon elcsodálkozott, hogy ő ezt a nagy dolgot nekie elvégezte; melyet midőn meghallott az ördög felesége, monda Plútónak: Hallod-e, te nem tudsz parancsolni; majd meglátod, hogy én holnap oly dolgot parancsolok neki, melyet tudom hogy el nem végezhet. Ezek után adtak nekie viszont egy kevés kenyeret, és egy pohár bort, melyet

Digitized by Google

midön megett, monda Plûtó: Hallod-e, már most én neked nem parancsolok, hanem eredj, a feleségem fog neked valamit parancsolni. Midön bement volna az asszonyhoz, kérdi tőle, hogy mit méltóztatik parancsolni; s mond neki az asszony: Én most neked nem parancsolok oly sok dolgot, hanem csak azt, hogy azt az egy lovat, mely az istállóba vagyon, vidd el sétálni, és midön már megjártattad, azután elvidd a kovácshoz hogy patkólja meg; de tudod, nem kötőfékszáron fogod vezetni, hanem reá fogsz ülni, és úgy fogod jártatni. Ne félj, mert szelid ló, és nem bánt az tégedet. Ezek után elmehetsz, hogyha a parancsolatot elvégezted. Ezzel elmenvén a fiú, viszont kiment sétálni az erdő mellé, ahol ennekelőtte dolgozott; és im már a szép Rozália ott várta ötet; és midön hozzája ért, nyakába borúlt és megcsókolván mondá: Szerelmes gyönyörü galambom, mit parancsoltak? add elé, mert a balorcám nagyon fájt ma éjtszaka, netalán az anyám valamely oly dolgot parancsolt, melyet még én sem vihetek vegbe. Monda az ifju: Oh kedves ártatlan kisasszony, a te szíved látom nagyon kegyes, és szánakozó; ne félj már rajtam, mert a holnapi parancsolat nem oly igen nagy, mint a többi volt, mert csak egy lovat kell jártatnom és megpatkóltatnom. Melyet

Digitized by Google

hallván Rozália, nagyon elfejéredett, és monda: No most nem tudom hogy fogsz szabadúlni, mert az anyám lesz az a ló, melyet te fogsz jártatni, és megpatkóltatni; de még is, ne félj, mert az anyámat is éretted megtagadom, és inkább elvesztem, csak hogy te légy hív énhozzám. Hanem hallgass a szavamra, és eredj még ma a kovácshoz, és parancsold meg nekie hogy csináljon neked egy másfél arasztos sarkantyút és egy huszonnégy ágú taréjt bele; azok pedig oly erősen legyenek kiköszörülve, hogy hegyesek legyenek mint a fullánk, és élesek mint a borotva; azután hogy, ha reá ülsz, hanem még az istállóba ülj reá, úgy jöj ki vele az istállóból: végre, majd ha az ég alatt leszel, tehát szorítsd meg jól, hogy a sarkantyúnak taréja megjárja a bélit; ne kíméld semmit, azután majd repül egészen a levegőig veled, de te ne tágíts semmit, hanem egyformán szorítsd: úgy nem vethet le. Azután vidd a kovácshoz, és veress rá oly nagy patkókat a milyet te kívánsz, mert ő azt gondolja, hogy téged e sétálás közben majd elveszejt. Már most fogd ezt a kis italt, melyet mostan neked adok, és idd meg, mert hogyha eztet megiszod, tehát nem fogsz félni tizenkét ördögtől se. Mikor az ifju megitta az italt, monda Rozá-

Digitized by Google

lia, hogy: amit én neked megmondottam, el ne felejtkezzél arról.

Ezek után haza fele vette az útját az ifju, és elment parancsolat szerint a kovácshoz, a ki is nekie parancsolatja szerint megcsinálta a nagy sarkantyút, és a csizmájára fel is üttette. Másnap korán még hajnalba felkelt, és bemegy az istállóba, és körülnézte a lovat, és látja hogy mely tüzes szemekkel néz reája. Felnyergelte tehát, s még az istállóba reá ült, és úgy szorongatta a lovat sarkantyújával, hogy csak alig szuszogott. Midőn már kiért volna a várból vele, a ló szél módjára kezdi szaladását, a levegő felé kezde ugrálni, de emez mindég a sarkantyújával ösztönözte, úgy hogy már a sarkantyújának a két taréja összeért a bélibe; ezt nem állhatván már utóbb az ördögi ló, csendesedni kezdett és akaratja szerint vele ballagott. Midőn már a kovácshoz ért volt, tehát a ló alig állott a lábán, és amidőn már mind a négy lábát megpatkólták, haza vitte, és az istállóba bekötötte. Azután bemegy Plútóhoz és mond: Uram, én már kiszolgáltam az időmet, hanem, fizess már most ki, és én elmegyek. Ekkor elcsodálkozik Plútó, és nagy hamarsággal kifizeti, és kéri ötet, hogy távozzék el tőle, mert már félt Plútó tőle.

*

Digitized by Google

Az ifju tehát elmegy serénységgel, és midőn már ment volna az úton, tehát eleibe állott a szép Rozália, és monda neki: No kedves galambom, most mindjárt rosszúl lesz a dolgod, mert az anyámat jól megkínoztad. Hanem most én leszek mindjárt ló minden hozzá valóval, és te ülj reám. Ezzel megrázkodik, és ló lett belőle, és az ifju reá ült, és szél módjára repült vele Rozália. Amint szaladtak, mondja Rozália: Nagyon eg a jobb orcám, és aligha nem az atyám jön utánnunk; csak nézz hátra, hogy nem látsz-e valamit? Visszatekint emez, és lát egy nagy fekete felhőt utánnok jönni; mondja az ifju, hogy egy nagy fekete felhő jön. Mond a leány: Vessed az általvetőben lévő kefét a fejeden által; és amint levetette, tehát egy nagy felettébb sürü erdő lett belőle, amelyen míg általmászott a fekete felhő, addig messze haladtak. — Viszont mond Rozália: Nem látsz-e valamit, kedvesem? Emez mondá, hogy már nem messze jön egy nagy tüzes felhő. Monda Rozália: Vessed a vakaródat a fejeden által; melyet midőn elvetett volna, tehát lett belőle egy egekig érő nagy köszikla; míg a tüzes felhő azon általmászott, addig ezek messze haladtak. Újra monda Rozália: No most én egy föld köles leszek, te pedig leszel vén ember; s ha kérdik tőled, hogy nem lát-

Digitized by Google

tál-e valamit hogy erre ment, mondd hogy akkor láttál, mikor ezt a kölest vetetted. Azzal úgy történt. Plútó arra megy és kérdi az öreget hogy nem láttál-e erre menni két fiatalt, egy ifju legényt és egy leányt? Mond az öreg, hogy akkor láttam, midőn ezt a kölest vetettem. Visszamegyen hát az ördög, és mondja a feleségének hogy mint járt a köles-őrzővel. Mond a felesége: Eredj hamar vissza, ez az öreg ember volt az az átkozott fattyu, a köles pedig a leányunk, ő ez után iparkodik. Az ördög viszont indul, és mint egy füst utánnok ereszkedik. Mond Rozália: Nézz vissza, nem látsz-e valamit? kinek monda az ifju, hogy lát egy nagy veres füstöt. Mond Rozália: Én kápolna leszek, te pedig pap, és ha kérdi töled hogy nem láttál-e minket, mondd te: hogy akkor láttál, mikor ezt a kápolnát épitették. Oda érkezett tehát a Plútó, és kérdi, hogy nem láttál-e egy valami ifju legényt és egy leányt erre menni? igen is mondá emez, akkor láttam mikor ezt a kápolnát épitették. Megharagszik Plútó és viszamegy, mondá feleségének hogy mit látott; mire mond a felesége: Mit tudsz te, hiszen téged a gyermekek is bolonddá tudnak tenni; megállj, mert majd elmegyek én, és tudom hogy visszahozom őket, és megmutatom, hogy őket meg fogom tanitani Utánnok indúl

Digitized by Google

tehát Plútó asszony, és amint Rozália mondja: nem látsz-e valamit kedvesem? mondá amaz: Látok egy igen nagy tüzes kereket nagy sebességgel utánnunk forogva jönni. Kinek mondá Rozália, hogy most én kácsa leszek, tebelőled lesz egy nagy tó, és én a tóba fogok úszkálni; a mely is mindjárt megtörtént, és hozzá jut a tüzes kerék, és változott nagy kányává, mely a kácsát meg akarta fogni, de a kácsa, míg hozzá kapott, addig mindig lebukott a vízbe; és midőn sokáig így vesződtek egymással, és semmiképen el nem tudta ragadni, tehát kimegy a vízből, monda a vén asszony, hogy ha már te úgy vagy az ifjuval, tudd meg Rozália, hogy ha téged az ifju szeret, tehát téged úgy elfelejtsen, hogy többé soha ne is nézzen, mert te engemet megcsaltál: az én anyai átkom rajtad! Ezek után a vén asszony haza ment.

Midőn még egy mérföldnyire voltak az ifju atyjának a házához, monda: Rozália, kedves Rozáliám, én most elmenek haza, és teutánnad jövök kocsival, mivel nem illik hogy én a te szép személyedet gyalog vigyem be. Ezzel jó rendbe hagyta Rozáliát, maga pedig haza ment; és midőn már haza ment volna, tehát egészen elfelejtkezett róla, és eszibe se jutott többé. A pénzen, mit a szolgálatból hozott,

Digitized by Google

ökröket vett, így gazdálkodott vagy esztendeig és Rozáliáról meg sem emlékezett. Rozália béresét kedvesinek magához hívta és mondá neki: Hallod-e barátom, mikor haza érsz, tehát mondd mindig ez ta szózatot az ökreidnek, hogy talán te is úgy elfelejtkeztél a páradról, mint az én uram Rozáliáról? Melyre a béres, midőn az udvarba ment volna, mindig a csás ökörre lármázott: Miért nem húzol? talán te is úgy elfelejtkezel el a párodról, mint az én gazdám Rozáliáról? Midőn a béres a kapun behajtott volna, az ifju gazda éppen ott állott, és magában gondolkozván, hogy mire menne ez a dolog, mintegy homályban eszibe jutott, hogy valamikor egy Rozáliát szeretett, és kérdezte a béresit, hogy miről mondja ő azon szavakat az ökröknek? Emez mondá, hogy egy szép kisasszony mondotta ezt neki, hogy ha az ökröket a kapuba behajtom, tehát ezt mondjam. Melyet hallván az ifju, egészen eszébe jutott az ő kedves Rozáliája, kit aztán haza hozott, és megesküdött vele, és nagy gazdagságban és gyönyörüségben éltek mind végig.

Digitized by Google

XXX.

HÁROM KIRÁLYLEÁNY.

Egy királynak volt három leánya, akik már nagyra felnőftek, és még sem eresztette az atyjok a napvilágra. Egyszer az öregbik a királyhoz ment, és azt mondja neki: Fölséges király, szerelmes atyám, már én tizennyolc esztendös vagyok, és a napfényt még sem láttam, azért könyörgök felségednek, hogy hadd mehessek sétálni. Felel a király: Édes leányom, az meglehet, hanem hogyha kimégy, többet vissza nem jöhetsz. A leány nem gondolt azzal, hanem elment egy tó mellé sétálni. Egy nagy sárkány kijött a vízből, s a leányt elvitte. A király várta a leányát, de az csak ott maradt. Azután a középső is mikor tizennyolc esztendös volt, az atyjához ment, és mondá neki: Fölséges király, édes atyám, azért könyörgök, hogy hadd mehessek sétálni. Az atyja azt mondotta: Édes leányom, hogyha elmégy is nem bánom, de majd te is oda veszel. A leány nem gondolt vele, csak elment az is ahoz a tó-

Digitized by Google

hoz, amelynél a nénje elveszett: tehát mikor oda ért, egy nagy irtóztató sárkány a vízből kijött, s a leányt elvitte. A király ezen igen nagy búban esett. Azután nem sokára a kissebbik is az atyjához ment, és monda: Fölséges király, szerelmes atyám, könyörgök, eresszen sétálni: én már tizennyolc esztendős vagyok, mégis a napot nem láttam: akarnék sétálni. A király megengedte. Az is elment ahoz a tóhoz, a kinél a nénjei elvesztek. Mikor oda ért, azt is egy sárkány elvitte. Már itt a király oly nagy búban esett, hogy magán nem tudott segíteni, csak búsúlt.

Abban a városban volt egy vén asszony, akinek három fia volt, az egyik volt Estve, a másik Éjfél, a harmadik Hajnal. A király kurrentáltatta, hogy aki a leányainak hireket tudja mondani, fele királyságát neki adja. A vén asszony, hogy azt meghallotta, mindjárt gondolta magában: az én fiaim sokat járnak, talán valamelyik tud hírt mondani felőlök. Mikor aztán az Este haza ment, annak enni adott, azután mondá neki: Fiam, már régen nem voltál ide haza, azért maradj, feküdj le, s aludjál. De az Estve azt mondta, hogy ha az Éjfél ide haza ér, nem jól lesz; de még is az anyja szavára megmaradt. Az anyja elbujtatta, és elaludt; azután az Éjfél is haza jött: annak is

Digitized by Google

enni adott, és annak is azt mondotta: Fiam, már régen nem voltál ide haza, feküdj le és aludjál. De az is azt mondotta, hogy ha a Hajnál haza ér, rosszul lesz a dolgom. Felel az anyja: Majd elbujtatlak. Az is lefeküdt, és elaludt. Végre a Hajnal is haza jött, az is evett, és lefeküdt. Mikor már kialudták magokat, mind a hárman fölkeltek, és hogy egymást meglátták, mind a hárman megijedtek. Az anyjok pedig azt mondotta nekik: Látjátok fiaim, mind a hárman az én fiaim vagytok, azért mit féltek egymástól? hanem azt kérdem, hogy nem láttátok-e a király leányait? mert azt mondotta, hogy annak ki hireket hozza a leányoknak, fele királyságát adja. Felel az Estve: Én nem láttam; az Éjfél: Én sem láttam sehol. Azután felel a Hajnal: Én láttam, és nem hogy hirt nem tudnék felölök mondani, de még haza is hozom őket. Hanem menjen kend a királyhoz, és mondja meg neki, hogy csináltasson egy háromszáz öles láncot, és a végiben hét mázsás karikát. Az anyjok elment a királyhoz, és megbeszélte, hogy az ő Hajnal fia mit mondott. A király nagy hamarsággal valamennyi kovács és lakatos volt mind összehivatta, is megbarancsolta nekik, hogy mentül előbb lehet, a láncot megcsinálják; meg is lett. Azután elmentek az erdőbe mind a hárman. A Hajnal

Digitized by Google

az Estének azt mondja: Eredj, vidd fel a fára ezt a láncot, s kösd meg. Este nem birta felvinni a láncot. Azután az Éjfélnek is mondá, hogy vigye fel s kösse meg. Az Éjfél felvitte s meg is kötötte, azután lejött a fáról. Végre mind a hárman összeesküdtek, hogy míg egy csöpp vér lesz bennök, addig egymást el nem hagyják. Azután az Estének mondja a Hajnal, hogy menjen le a lyukba; az Estve azt mondta hogy ő nem mer lemenni, azután az Éjfélnek mondta, hogy menjen le, de az is csak azt mondta, hogy ő sem megy le: ismét összeesküdtek, hogy míg ő fel nem jön a lyukból, addig ott legyenek.

Végre a Hajnal lement a föld alá, és ott egy rézvárra bukkant, abban bement, és a király leánya ott volt. Mondá a leány: Jaj kedves Hajnalom! mi hozott ide? menj hamar, mert ha a sárkány haza jön, ezer lelked lesz is, öszveszaggat. Felel a Hajnal: Ő engem öszve nem szaggat, hanem mondd meg azt nekem, hogy micsoda erős az a sárkány? Felel a leány, hogy ha haza jön, egy buzogányt bevet a várba: hogyha az udvarban veti, akkor oda vagy, de ha be nem tudja vetni, akkor nem lesz oly erős; és pedig egy-egy itce pálinka az itala és egy kenyér az étele. Monda a legény: Add nekem a pálinkát és a kenyeret. A leány

Digitized by Google

oda adta, a Hajnal megette. A sárkány mikor ment, egy nagy buzogányt vetett a vár felé nagy haraggal, hanem be nem tudta a várba vetni; a legény kimegy eleibe a sárkánynak, a sárkány nagy haraggal neki, és összementek, de a Hajnal a földhöz vágta, és hat fejét levágta, s igy megölte; azután a leányhoz bement, a leány nagy örömmel a nyakába esett és megcsókolta, s azt mondta: Már édes Hajnalom, én a tied vagyok, te pedig az enyim. Azután a Hajnal kérdi: Hát ezt a rézvárat nem lehetne-e elvinni velünk? Felel a leány: Itt van egy rézvessző, azzal vágd meg a várat, és olyan lesz mint a rézalma lett belőle. Azután elmentek a másik várhoz, az meg mind csupa ezüst volt; abba bementek; ott volt a közepső leány; az is megijedt, hogy mi hozta oda őket, mondá: Menj el édes Hajnalom, mert ha ezer lelked lesz is, megöl az uram. A Hajnal kérdi, hogy mit eszik? felel a leány: egy itce pálinkát és két kenyeret. Mondá a Hajnal: Add nekem azt a pálinkát. A leány neki adta és a kenyeret megette, a pálinkát megitta. Egyszer a sárkány a ház falához hajitotta a buzogányt, a Hajnal pedig kiment, és azt is megölte. Azután ezt a várat is az ezüstveszszővel megütötte, és mindjárt egy ezüstalma lett. Végre a harmadikhoz mentek, az is na-

Digitized by Google

gyon megijedt, és monda: Menj el édes Hajnalom, mert az én uram oly erős mint a másik kettő, az téged megöl, ha ezer lelked lesz is. Kérdi a Hajnal: Mit eszik a te urad? Felel a leány: Egy itce pálinkát és három kenyeret. Monda a Hajnal: Add ide a pálinkát és a három kenyeret; ezt megette, amazt megitta, azután a sárkányt várta nagy haraggal. Egyszer látja hogy jön egy iszonyú sárkány, akinek tizenkét feje volt; még messzirül megérezte, hogy valaki van a házánál. Azért nagy haraggal haza megy, és a Hajnal nem volt rest, fölugrik, és úgy a földhöz vágja a sárkányt, hogy csak nem egészen elbukott a földben, a kardját kirántotta, és mind a tizenkét fejét levagdalta; azután nagy örömmel ment a várba. A leányok örömmel fogadták, végre az aranyveszszővel megcsapta a várat és mindjárt aranyalma lett: Azután elmentek a lyukhoz, elsőben a leányokat felküldötte, utóljára maga ment föl; a király vára mellett feldobta az almákat, és három vár lett, úgymint arany, ezüst, és réz; azután mindenik a maga várába ment lakni. Reggel hogy a király fölkölt csak elálmélkodott rajta, hogy micsoda szép várak épültek az ő vára mellett, mindjárt oda ment, és hogy látta leányait, nagy örömmel készültek a lakodalomhoz, annak megtörténte után most is élnek, ha meg nem holtak.

Digitized by Google

XXXI.

ZÖLDIKE.

Volt hol nem volt, még a hetedhét tengereken is túl volt egyszer egy vitéz, melyet Zöldikének hívtak. Ez oly rettenetes erővel birt, hogy magához hasonlót e világon nem tartott. Midőn már minden vitézeken kifogott a maga királyának országában, tehát elvégezte magában, hogy elmegyen világgá, és egy olyan vitézt keres, ki az ő társaságára méltó lenne. Lovat nyergel tehát és kardját felköti, és azzal útnak indúl. Járkál, útazik, rettenetes messze földre, végre egy magos hegyre érkezik, melyről bámészkodva széttekint, és egy felséges gyönyörü rétet lát, melynek közepében egy szép sátor volt, mely drága mesterséggel ki volt cifrázva, a rét pedig arany virágokat virágzott, és gyémánt gyöngyöket termett. Midőn így szemlélné ezt a szép rétet, lefelé ballagott, és amint a szélibe ért volna, tehát lát egy patakot vérrel teljesen folyni. Csodálkozott ezen Zöldike, hogy honnan eredt az

Digitized by Google

a sok vér? Ezek után iparkodik a sátorhoz. Midőn már a sátor mellett lett volna, látja hogy a sátort egy mezítelen kard sétálta körül melyen is ő megrettent, és szemlélvén a kardot, hát látja, ez volt reá írva: Csak egytől félek, nézegetvén a kardot, hát épen olyan mint az övé; erre kihúzza a maga kardját, és tekinti, s ezen viszont ez az irás termett: Én senkitől sem félek. Midőn ezt elolvassa, letette a maga kardját, és ez is hasonlóképen sétált; ezután felhajtá a sátor kárpitját és lát bent egy derék embert feküdni; ő is tehát nagy bátorsággal bement, és egy nyoszolyára leheveredett, és szerencsésen elaludt. Ezután kevés idő múlva felébredett a sátornak birtokosa, és látja hogy a sátorban egy idegen aluszik, melyen megbosszankodik, és meg akarta ölni, de viszont eszébe jutott: Hiszen ő is megölhetett volna engemet, mikor ide bejött hozzám, és engemet alva talált. És a hogy kiment, látta odaki hogy még egy kard sétál az övé mellett, és hozzá közelít a kard felé, és nem bátorkodott hozzá nyúlni, hanem nyughatatlanúl várta míg Zöldike felkél, mely is, midőn már kialudta magát, tehát felébred, és látja hogy már a sátor birtokossa mellette sétál, és mondá: Hallod-e, jó barátom, miképen bátorkodtál az én engedelmem nélkül itt a sátor-

Digitized by Google

ban lefekűdni? Kinek mond Zöldike: Barátom, én mint egy vitéz bátorkodom akárkinek is a szállásán lefekűdni. Monda viszont a birtokos: No ha már úgy van, tehát jer, és tedd meg velem vitézi próbádat. Ezek után mind a ketten kimentek a sátorból, és felkapták kardjaikat, és rettenetes csattogással öszvekapván, vitéz erejeket kiki mutatta! végre Zöldike meggyőzvén a birtokost, összecsókolkoztak, és egymásnak örökös hűséget esküdtek, hogy egymást soha el nem hagyják semmi nyomorúságokban. Ezek után bemennek a sátorba, és egymás egészségeért poharakat ürítettek; végre mond a fekete vitéz (mivel így hívták a sátor birtokossát): Látod, édes jó barátom, ez a drága szép rét énnekem minden nap megvirágzik és a drága gyöngyöket meg is termi; de mi haszna, én nem tudom hogy honnan, de csak elég az hozzá hogy mindennap katonaság jön annyi mint a füszál, és elrabolják azt a drágaságot tőlem; de bátor én eleget vágom őket mint a kaszás a füvet, még sem segíthetek, mert ámbár a vér mindig patakmódra folyt de én is csak bele fáradok, s végre fel kell hagynom velek, és a jószágomat nekik általengedni; mert hogyha három nap mindig vagdalnám is úgy mint a kaszás a füvet, még sem fogyna el. Monda neki Zöldike: No barátom,

Digitized by Google

majd meglátjuk reggel a dolgot hogy hanyan vannak, vagy hogy honnan szaporodnak. Ez ilyen beszélgetés közben megvirradt, és látták távulról hogy füszálként szaporodnak a kis katonák. Itt a két hatalmas vitéz előfogta őket, és úgy vágták mint a jó kaszás a füvet; végre Zöldike nagyon hatalmasan közibök vágott a buzogányával, és behatott a táborokba; végre lát egy kis kunyhót vászon ponyvából összegalabítva: hozzá közelít hát, és látja hogy egy vén asszony vászont szö, és valahányszor vet, annyiszor egy csapat katonaság ugrik ki a kunyhóból. Megharagszik ekkor Zöldike, és a buzogányával úgy oda vág a vén asszony felé, hogy a három arasztos állát, mindjárt letörte. Megijedt ezen a vasorrú bába, ki is hirtelen sátorát az ölibe fogta, és szaladásba kereste életinek megtartását. Ezek után a hátra lévő katonaságot hamar lekaszálták, és mind a ketten egy akarattal a vasorrú után indúltak, hogy valahol őtet megfoghassák.

Midőn a vérnyomon igy mendegéltek, tehát látták hogy a vérnyom egy nagy kösziklába vezetett, mert a vasorrúnak az álla bőven vérzett. Midőn a kösziklának a nyilásához közel értek, kardot húzván nagy bátorsággal bementek. Midőn a barlangban már nagyon messze mentek volna, tehát láttak egy nagyon

Digitized by Google

szép tágas márvány garádicsot, és ezen befelé indultak mindég a vérnyomon, és midőn már egész három napig mentek, tehát végre egy szép gyepet értek, melyen megindulván, és mindég szüntelen a vérnyomon menvén, végre távulról meglátnak egy nagyon szép házat, melyhez midőn közelítettek, eleikben jön egy szép leány ki is midőn köszöntötte, nyájas ajakkal mondja hogy jönnének be egy kevés nyugodalomra. Ezek pedig kérdezték, hogy nem látta-e a vasorrú bábát erre menni? aki is mondá, hogy már nem igen messze vagyon ide lakása, nem soká oda értek. Ezek után bementek a leány kérésére, és ez eleikbe hozott ételt és italt, és barátságosan megkínálta őket; ezek pedig kérdezvén hogy miképen vagyon hogy épen maga lakik ebben az épületben? mondá a leány: Az én atyám ennek az országnak királya volt: de midőn ez az átkozott vasorrú ide jött, tehát a népünket mind elvesztette, az atyámat szolgájává tette, magamat pedig itt hagy tt; nem tudom, hogy még engemet is nem fog-e elveszíteni: bár csak az isten adná, hogy valamikép ezt az átkozott vassorrút valaki elveszítené: akkor én is boldognak mondhatnám magamat.

Monda ekkor Zöldike: tudod barátom, én most elmegyek, és a vasorrút kivégzem hogy

Digitized by Google

ha lehet; hanem elébb itt hagyom a fejér kendőmet, és hogyha vércseppeket fogsz egyszer rajta látni, tehát indulj utánnam, és keress fel, mert akkor tudhatod hogy nagy szerencsétlenségben járok, és ha lehet, segíts rajtam.

Ezek után megcsókolván a barátját, tőle elbucsuzott.

Elindult most a zöld vitéz, és nem sok idő múlva meglátja távolrúl a vasorrúnak fényes rezidenciáját. Midőn haza ért, lát kint szomorúan üldögelni egy tisztes öreg embert; köszön neki, a ki is fogadja könnyes szemekkel, és megöleli a zöld vitézt és monda: Oh csakhogy láthatok még is embert, aki is oly igen régtől fogva kivántam már látni. Monda Zöldike: Hallod-e barátom, mondd meg énnekem, itthon vagyon-e az a vasorrú? Emez pedig mondá, hogy elment a Veres tengereken túl gyógyító füvet szedni magának, mivel az állát valaki levágta a más világon. Kinek mond a Zöldike: Hallod-e jó öreg, azt én cselekedtem, hanem még az életit is akarom venni; csak mondd meg hogy mikor jön ő haza, hogy bizonnyal tudhassam. Monda az öreg: Hallod-e hatalmas vitéz, figyelmezz szavaimra, akkor szerencsés leszel. Majd ha ő haza jön, tehát marasztani fog ebédre, és te bátorságosan megmaradhatsz, és ehetel bátran minden ételéből! de ha

Digitized by Google

egyszer ebéd után a szobából ki fog menni, te mindjárt utána indulj, mert ha mindjárt utána nem indulsz, tehát szerencsétlen leszel, minutum alatt annyi katonát hoz rád fegyverrel, hogy ha még oly erővel birsz is, meg nem szabadúlhatsz. Bevitte azután a vitézt a szobába, és italt ad nekie. Ezennközben haza ért a vasorrú bába is, és meglátja a zöldvitézt, és nyájasan köszöntvén, marasztalja őtet ebédre; midőn ebédeltek, kérdi a vasorrú, hogy miért utazik, holott már tudta, de még is tudakozta tőle. Ebéd után kifordúlván a szobából, tetteti magát hogy neki különös dolga volna, de a vitéz utána indúl hirtelen, és midőn a szobát rányitotta volna, a vasorrú már a szövéshez akart fogni, akit is azon a helyen mind székestül együtt összeaprított. Ezzel kiment az öreghez s monda neki: No jó öreg, én már kivégeztem a te ellenségedet a világból, nem fog már az többé neked ártani; kinek azután elbeszélte az öreg az ő sok bújait, és hogyan pusztitotta el a vasorrú az ő egész birodalmát Ezek után estve lett, és mind a ketten nyugvásra mentek.

Reggelre kelvén, kimegy Zöldike a fris levegőre, és midőn a tágas mezőségen sétált, meglát távuról egy gyönyörü sétáló helyet, amely csupa cédrusfából volt, és egy szép fris forrás hüvösittette, a forrásnak feneke pedig

Digitized by Google

aranyfövenyt termett. Ezt látván Zöldike, nagyon csodálkozott ennek a szép helynek a környékén: ilyen andalgásaiban leült egy sürü bokorba a szép pázsitra. Nem sok idő múlva lát hét fejér hattyút a forrás mellé leszállani, és megrázkodván lett mindegyikből egy-egy hajnali szépségü leány, de egyik koronát viselt fejébe: ez szebb vold mindegyiknél; ezek után megfürdvén, viszont hattyúképekben elrepültek. Ezt hogy meglátta Zöldike, nem tudta mire vélni ezt a tündéri látományt. Ily képzelődései között tehát visszafelé ment, és feltette magában, hogy akarmint teszi szerit, de öneki ezt a kimondhatatlan szépséget meg kell nyerni és magáévá tenni. Ilyen gondolkozásában haza ért az öreghez, kinek elbeszéllette, hogy és miként járt, kinek monda az öreg: Bár ne láttad volna, jó fiam, ezt, mert az leszen neked végső veszedelmed, mert nincsen olyan erő, hogy azt megfoghassa, hanem ha te az én szavamat megfogadod, akor szerencsés lehetsz még, és őtet elfoghatod, és magadévá teheted, Zöldike mindenre igéri magát, csak hogy tanácsoljon neki az öreg olyast, amikép azt a leírhatatlan szépséget magaévá tehesse. Mondá az öreg: No hát figyelmezz szavaimra. Eredj holnap reggel viszont a forráshoz, és ott ahol fürdöttek, vagyon egy nagy kő, és mellette

Digitized by Google

egy bokor, rejtsd magad a bokorba, és midőn látod, hogy az akit te óhajtasz, a koronáját leteszi fejéről a kőre, tehát ragadd el a koronát, és szaladj vele ide; de azt mondom, hogy ha szaladásban fogsz lenni, akarmit mond és igér, tehát vissza ne tekints, mert hogyha visszatekintesz, ha ezer lelked lesz is, meg kell halnod: hanem csak te jöj: majd eljön ő is te veled egész ide hozzám, azután bánjál vele amint tetszik.

Megköszöni Zöldike az öregnek jó akaratját, és nagy nehezen várja a naplementét; s még hajnal előtt kimenvén elrejtette magát a megmondott helyen, és várta a szerencsés kimenetelt. Végre eljöttek a tündérek, és viszont levetkeztek; Zöldike pedig kiugorván a bokorból, elragadá a koronát a sziklárol, és szalad vele nagy sebességgel. Ezt észre vevén a szép tündér, utána indúl, és monda: Hallod-e kedves Zöldikém, ne szaladj tőlem, úgy is tereád várakoztam már régen mint leghatalmasabb vitézre; nézzed csak a te kedvesedet! ne hadd magad után szaladni. Ezen szép szavakra visszatekint Zöldike, a szép tündér pedig már sarkában volt, és a koronát elkapta tőle, és őtet arcúl csapta, és monda: No te szemtelen! miérthogy így bántál velem, tehát légy az én forrástavam mellett egy vak arany-

Digitized by Google

szarvú szarvas; aki is mindjárt egy szép aranyszarvú szarvas lett, de mind a két szemére megvakúlt, és a tündérek onnand eltávoztak mindjárt.

Ezek így történvén, a fekete vitéznél pedig a fejér kendőből vércseppek látszottak csepegni; ez mindjárt megnyergelte paripáját, és indúl kedves barátjának felkeresésére. Végre el is ért a vasorrúnak a házához, kit is az öreg ősz ember nagy nyájassággal fogadott. Kérdi az öreget, hogy nem látott-e itt egy ily meg ily formájú vitézt? akinek az öreg mindent szórul szóra elbeszéllett; mondá hogy: már őtet máskép meg nem látod, míg te is a tóhoz nem mégy, és ott a forrás mellett őtet le nem vágod, és hogyha levágtad, tehát a testit vessed a forrásvízbe, amelyből is ő ép és egészségesen fel fog támadni. Megköszönte az öregnek a jó akaratját a fekete vitéz és elindúlt, és reá talált a forrásra; épen akkor is az ő barátja mint szarvas ott futkosott; hozzá közelítvén úgy vágta a szarvast a kardjával, hogy a nyaka mindjárt elszakadt a testiből, és megfürösztötte a forrásba, és még szebb ember lett belőle mint azelőtt volt. Ez köszöni a jó barátjának jó akaratját, hogy őtet ebből a szörnyűségből kiszabadította. Ezek után haza mentek mind a ketten az öreghez, aki is

Digitized by Google

örvendezett, hogy még viszont láthatja az ő megszabadítóját.

Másnap viszont mondja Zöldike az öregnek, hogy ő még el fog menni, és még egyszer meg fogja próbálni a szerencsét. Kérte az öreg hogy ne menjen, mert viszont szerencsétlenül fog járni, de ő nem maradhatott, hanem más nap barátjának ellenére is elment, és viszont midőn elrejtése után a koronát elkapta volna, szalad vele, de a szép kisasszony megint utána, és kéri, hogy ne vinné el a koronáját, mert úgy mond, a te szerelmed térden állva könyörög; sajnáld meg a te jövendőbeli kedvesedet, és add ide a sajátomát: már a nélkül is csak a tiéd vagyok. Megsajnálván ötet Zöldike, visszanézett, és a tündér elkapta a koronát, és monda: Mivel oly édes a te gondolatod, tehát legyen belőled a Bakhus erdeiben egy kas, és belőled a méz szüntelen folyjon, és soha meg ne álljon; és Zöldike elragadtatott, és úgy lett amint a szép tündér megátkozta.

Viszont a fekete vitéznek a kendőjén vérceppek voltak; és mindjárt észre vette, hogy a barátja megint bajba van, de már most az öreg sem tudta, hol és merre lenné? Itt felkészül, és elbúcsúzik az öregtől, és elútazott. Azt meg tudta mondani az öreg hogy mivé változott, de hogy merre légyen az a tartomány,

Digitized by Google

azt meg nem mondhatta. Így útazott a vitéz keresni barátját hegy volgyön egyiránt, kérdezi a városokba a Bakhus erdeit, de senki neki arról hírt nem tudott mondani. Midőn már így útazna sok ideig, végre talál egy nagy vadon pusztára, melynek közepibe volt egy kunyhó, és a kunyhó előtt ült egy rettenetes ember, kinek három rőf volt a szakálla, és a homlokán egy szeme volt; aki is meglátván a vitézt, még távulról mondja: Mit keresel itt te fekete vitéz? Kinek monda a fekete vitéz: Én barátomat keresem, aki is el van átkozva, és mint egy kasból foly a méz belőle a Bakhus erdeibe. Hogyha nekem azt meg tudnád mondani, örökös köszönetemet tenném. Kinek monda az egyszemü: Én barátom azt nem tudom, de várj, majd jobbágyaimait összehivom, és megkérdezem őket; talán tud valamelyik róla valamit mondani neked. Ezek után elővett egy nagy vadászkürtöt, és oly hathatósan kezdett a világ négy részei felé fúni, hogy még a föld is megindult alatta; ezzel annyi méhcsoportok jöttek, hogy már nem volt füszál, a hova leszállhattak volna a méhek. Kezdi tehát egyenként számlálni a méheket, de még egy méh hibázott, melyet nem várhatván be, azt gondolták hogy megszökött, kiadta tehát a parancsolatatot az egyszemü, és mondá nekik

Digitized by Google

nagy felhangon: Halljátok, ti már az egész világ részeit bejártátok, nem tudjátok-e hogy merre vagyon Bakhus erdeje? Ott kell lenni egy kasnak, melyből a méz patakmódra foly ki. Hogyha valamelyitek nekem azt megmondaná, annak nagy kegyelme lenne előttem. De itt senki sem tanálkozott, aki megmondaná neki. Végre előljött az az egy hátra maradott méh, és nagyon meg volt terhelve és nem jöhetett, tehát kérdi tőle az egyszemü: Hát te hol maradtál? Monda a méh: Kegyelmes uram, hallgasd meg szavamat: én most egy nagy erdőbe voltam, és ott nagy kasra találtam, amelyből magából foly a méz és ott megterheltem magamat nagyon, tehát azért nem jöhettem. Ezt hallván a vitéz, monda: No uram, én épen azért járok, hogy azt megtalálhassam Ezzel parancsolá a méhek királya, hogy ezt az embert, úgy mond, mindjárt vezesd a legközelebb való úton oda. Ezt megköszönvén a vitéz az egyszeműnek, elment a méhecske után amely is kevés napok alatt elvezette őtet. Midőn már oda ért, elbocsátotta a méhecskét. maga pedig közelít a kashoz, és fogta a kardját és keresztül vágta a kast, és azonnal felkölt Zöldike, es monda? Óh kedves barátom, hogy szolgálhassam meg én neked ezeket a sok fáradságaidat?

Digitized by Google

Midőn már sok idő múlva elértek a vasorrúnak a házához, az öreg a legnagyobb barátsággal fogadá őket, és a legjobb ízű étkeket hozta elejekbe, és ételközben monda: Nem-e megmondottam, édes jó barátom, hogy, ha szómat nem fogadod, mely szerencsétlenül fogsz járni? Monda neki Zöldike: De bár már két szer megpróbáltam, még harmadszor is megpróbálom. Másnapra kelvén, viszont elrejtette magát a megmondott helyen; és midőn a szép tündér megjelent, és koronáját viszont elragadta, a szép kisasszony utána eredett; de bármint könyörgött és mit igért, még sem nézett Zöldike vissza; így szerencsésen egészen haza vitte a koronát; a leány pedig mindenhol nyomába volt, és otthon a koronát az öreg kezibe adá, aki azt nagy hirtelen a tűzbe vetette, hogy többé vissza ne vehesse. Ekkor monda a szép leányzó: No már most, kedves Zöldikém, én a tiéd, te az enyém. Így Zöldike a nyert szépet elvette, és vele megesküdött; a fekete vitéz pedig a másik előbbeni királykisasszonyt vette el, és a más világon nem félvén többé a vasorrú bábától, a legboldogabb életet élték.

Digitized by Google

XXXII.

A SZEGÉNY EMBER, KI AZ ÖRDÖGÖT MEGCSALTA.

Volt egyszer egy szegény ember, kinek egész gazdasága egy kaszából állott, és egy fenkőből. Midőn egyszer egy erdőben egy tó mellett kaszált volna, tehát egyszer amint már a kaszája nagyon eléletlenedett volna, tehát elment a közel lévő tóhoz, és megmártotta a követ, és kezdette a kaszáját köszörülni. Amint itt a dolgát végezte volna, tehát kijön a tóból egy sánta ördög, és kérdi tőle hogy mit mível? A szegény ember megrettent az ördögnek szavára, és az fenkövet a tóba ejtette; és megharagszik, és mondja: No ilyen adta ördögje, már most hogyha ezt a kincset, melyet én most beejtettem, ki nem hozod, tehát ezt a vizet most mindjárt kihordom a helyiből; melyen nagyon megijedvén az ördög, mondá: Hallod-e barátom, ne hordd ki ezt a tavat, mert ez a pokol ajtaja; inkább adok neked egy véka aranyat. Ezt hallván a szegény ember, mondá:

Digitized by Google

No csak hozd elő te a mit igértél, mert hogyha nem hozod, tehát mindjárt kihordom ezt a tavat; melyen még jobban megijedett az ördög, és mondá hogy: no mindjárt kihozom; és azzal lement a víz fenekére, és kihozta nagyhamar a véka aranyat, melyet nagy örömmel elvett a szegény ember; az ördög pedig elment a Belzebughoz, és mond: Hallod-e uram, most megmentettem az egész pokolt az nagy veszedelemtől, amiért is adtam egy véka aranyat. Melyet hallván a Belzebug, monda: Hallod-e, tégedet nagyon megcsalt az a szegény ember; hanem hogyha azt a kincset mindjárt vissza nem hozod, tehát megbotoztatlak, mivel úgy mond, az a jószág amit neked mondott hogy elvesztett, az csak egy fenköből állott, melyet a pokol drabantjai már visszahoztak.

Ezek után elindúl nagy szomorúan a sánta ördög, és elment a szegény emberhez, s monda: Hallod-e barátom, add vissza nekem a pénzt, melyet neked adtam. Monda a szegény ember: Én neked azt vissza nem adhatom, hanemha te oly nagy szelet eresztesz, mint én. Monda az ördög: No hát megállj, megpróbálom, s elkezdi az ördög a dolgát annyira, hogy a szegény embert a szél felemelte, melyet midőn látott az ördög, monda a szegény embernek: Hallod-e, miért emelke-

Digitized by Google

del oly magassan? Melyre monda a szegény ember hogy: a lyukakat, melyek a ház fölében vagynak, be akarom dugni, hogy te itt fúlj meg. Ezt hallván, elmégy az ördög, és monda a Plútónak: Uram, azt az embert nem győzhettem meg, mert így és így bánt velem, még a szobába meg akart fojtani. Megharagudván az ördög; monda, Eredj vissza, és a te átkod szerint kezdd ötet átkozni. S elment ezek után az ördög a szegény emberhez, és monda: No te szegény ember, már most tégedet úgy megátkozlak, hogy a ruha sem marad rajtad, hanem hogyha te is engemet meg nem átkozol, tehát én elviszem az egész kincset töled. Melyet látván az ember, egészen elnémult, és monda: No tehát átkozz ha tudsz. Ezzel elkezdette az ördög az átkát, és úgy szidta a szegény embert, hogy a ruha mind lehullott róla. Monda az ördög: No már én nem tudok többé átkozni, hanem add elő amit már most te tudsz. Ezek után bemegy a szegény ember az ördöggel egy kis szobába, ahol volt egy kendergereben felakasztva, levette a gerebent a szegről, és az ördögöt a falhoz állitotta, és monda neki: No már te engem oly nagyon megátkoztál, tehát már most én kezdek átkozni. Melyet látván az ördög, monda: No kezdd el, tudom hogy úgy csak meg nem tudsz át-

Digitized by Google

kozni, mint én megátkoztalak. A szegény ember tehát veszi a gerebent, közelít az ördöghöz és monda: Verjen meg téged a Péntek, és bele vágta az ördögbe a gerebent irgalmatlanúl. Mond ekkor az ördög: Hallod-e barátom, a második átkod is oly kegyetlen fog lenni? Monda a szegény ember: No csak hallgasd az átkomat; viszont a gerebent bele vágja az ördögnek a melyibe, és monda: Verjen meg a Szombat is. Melyet már az ördög nem állhatott hanem mondá a szegény embernek: Hallod-e barátom, én a te átkodat ki nem állhatom, hanem ereszsz ki, és én elmenek dolgomra. Monda a szegény ember: Nem úgy van az mert, te is háromszor átkoztál, és én is háromszor átkoztak; ezzel viszont, elófogja a gerebent, és mond: Verjen meg téged a Vasárnap is, és újra bele vágta a gerebent, és az ördög kezde kiabálni: Óh mely nagyon kemény átkod van barátom; ereszsz el, én többé hozzád nem jövök. Ezek után az ördög eltávozik, és mond a Plútónak: Hallod-e barátom és uram! nincs oly átok aki azon kifogjon, mert én úgy megátkoztam, hogy már a ruha is lehullott róla: de ellenben ő is úgy megátkozott engemet, hogy már énrólam a hús is le kezdett potyogni, Megharagudván a Plútó, mondja: Eredj és verd agyon mindjárt, mert hogyha nem teszed

Digitized by Google

ezt, tehát majd segítek én rajtad. Ezek után megyen az ördög a szegény emberhez, és mond: Hallod-e barátom, hogyha te nekem a pénzt vissza nem adod, én ezzel a nagy póznával agyon verlek, amit most velem hoztam. Monda a szegény ember: No hallod, nem bánom, gyere verj agyon azon szobába, ahol megátkoztalak. Monda az ördög: Én nem bánom. Midőn már elindultak, tehát az ördög bedugta előre a hosszú póznát az ablakon, és midőn bementek a kis szobába, tehát bezárja a szegény ember az ajtót, és veszi a bunkós botját, és monda az ördögnek: No kutya-fitta ördögje, már most, hogyha nem takarodol tőlem, tehát agyon verlek. Melyet hallván az ördög, monda: Majd megtanítlak, csak a pénzemet vissza ne add. Ezek után veszi a szegény ember a bunkósbotot, és kezdi a ördögöt abrakolni: az ördög is kapkod a nagy póznájához, de nem ért vele semmit, mivel az ablakon kivül volt a fele a dorongjának; így a szegény ember jól megverte bunkós botjával az ördögöt, és az ördög elszaladván, monda a Plútónak: Uram könyörülj, mert már Belzebug nem akar könyörögni dolgomon. Melyet egész törvénybe felvettek az ördögi társaságok, és a sánta ördögöt hat esztendei sáncra irták, hogy pokol tornácába egész hat esztendeig dolgozzék. Így lett végi

Digitized by Google

az ördögi törvénynek, es az égig magasztalta a törvény a szegény embernek az okosságát; így a szegény ember nagy boldogságban élt, egész életének esztendeiben.

Digitized by Google

XXXIII.

A SZALONNAVÁR.

Egy királynak három fiai voltak; és a király oly gazdag volt, hogy egy várat csináltatott szalonnából. Egyszer a szalonnát meglopták. A király nagyon megharagudott hogy ki lopja az ő szalonnáját? azért strázsát rendelt oda hogy őrizzék, de senki meg nem mert közölök maradni a helyén. A király nagyon búcsúlt, hogy senki meg nem őrizhette várát; hát az öregebbik fia azt mondá: Fölséges király, én elmegyek, és megpróbálom ha megőrizhetem azt? és elment a strázsahelyre. Amint ott állott, hát látja éjféltájban, hogy egy szörnyü nagy sárkány ment oda és fölkap egy darab szalonnát, s elmegy vele. A királyfi haza szalad ijedségében, és semmit sem tudott mondani felőle Másnap a közepső is elment, az is szintén úgy járt mint a bátyja; az is haza futott. Harmadik éjtszakára a fiatalabbik ment a szalonnát őrizni: az is ott várakozik hogy mi történik vele hát látja hogy egy ször-

Digitized by Google

nyü nagy sárkány megy a szalonnát lopni. A sárkány el megy a szalonnával, az ifju pedig mindenütt utána, hogy hová viszi: hát látja hogy egy lyukba beereszkedik, ő pedig haza megy, s az atyjának megbeszélli, hogy mit látott.

Más nap elmegy a kovácshoz, és csináltat magának egy negyven mázsás botot; azzal haza megy, s a bátyjainak mondja: No most gyertek velem, eresszetek engem abba a lyukba, majd megkeresem a mi tolvajunkat. Hát csakugyan el is mentek mind a hárman a lyukhoz, s a fiatalabbik öcscsöket leeresztik. Mikor már jó messzi lement volna a föld alatt, oly szép világosságot látott, mint a napfény, és lát egy szép várat, a mely egész a földig rézbül volt csinálva; bemegy abba a várba, és lát egy gyönyörü szép leányt a várba, a leány mondá neki: Jaj szegény ifju, mit keressz itt? menj hamar oda, ahonnét jöttél, mert az uram egy nagy irtóztató sárkány, hogyha haza jön, megöl, ha ezer lelked legyen is. Az ifju azt mondja: Én nem megyek nálad nélkül, ha meg kell is halnom. Akkor a leány egy üveget ad neki, s azt mondja: No hát igyál ebbül, ha iszol, hétezer ember erejével birsz. Akkor a királyfi az italt megitta. Hát a sárkány nagy haraggal jön, és megütköznek egymással; de

Digitized by Google

az ifju csakhamar megölte; azután bemegy a leányhoz, és mond neki: Én megöltem az uradat, már most enyém vagy, jöj velem. A leány azt mondá: Jaj! nekem még két öcsém van, azokat is oly átkozott sárkány birja: szabadítsd ki azokat is körmei közül. Kérdi az ifju: Hát hol vannak ezek, mutasd meg. Akkor mutat neki két várat, oly szépek voltak, hogy messzéről is tündököltek. És csakhamar elmegy s egy ezüst várat talál, és bemegy a várba, s lát egy szép leányt, aki sokkal szebb volt mint az első; akkor a leány azt mondja neki: Jaj szerencsétlen ifju, mit keressz itt? menj hamar oda honnat jöttél, mert ha az uram haza jön, megöl ha ezer lelked legyen is. Mond az ifju: A nénédet már megszabadítottam: téged is meg akarlak szabadítani. Akkor a leány egy üveget adott neki, és azt mondá: Igyál ebből, nyolc ezer ember erejével birsz. A királyfi az italt megitta. Hát jön a sárkány nagy haraggal, mert megérezte, hogy idegen ember van a várában; az ifju csakhamar eleibe megy, összetüköznek, azt is csakhamar megölte. A leány, mikor látta hogy győzedelmes lett, nagyon örvendett rajta, eleibe futott, és nyakába borúlt, s azt mondá: Az isten hozott tégedet ide, jó ifju, hogy minket megszabadíts; mind a hárman király leányai vagyunk, és atyánktúl ezek

Digitized by Google

az átkozott állatok elragadtak: hanem még az öcsénk abban a másik várban vagyon: ha lehet, azt is szabadítsd, de az a legsúlyosabb lesz, mert annak az ura legerősebb, kilenc feje vagyon neki; hanem kérlek csak menj, és szabadítsd meg azt is. És nagy sietséggel elmegy az ifju a harmadik várhoz, s látja hogy ez aranybúl van, bemegy abba, s látja a leányt, és mindjárt fölgerjedt szerelmire; a leány pedig azt mondá: Jaj mit keressz szerencsétlen ifju itt ezen az elátkozott földön? Menj hamar innen, mert meghalok ha az uram téged megöl, mert téged a szívem szeretni kezd. Az uram egy erős sárkány, ha haza jön, megöl. Mond az ifju: Inkább meghalok, mint nálad nélkül éljek; a nénéidet már megszabadítottam, már most nálad nélkül el nem megyek. Akkor monda a leány: Fogd ezen gyürüt, mert ennek több ereje vagyon, mint amit az én néném adtak neked; hogyha elfáradsz, fordítsd meg az ujjodban, és mintha csak akkor kezdenéd el a verekedést, úgy tetszik. Akkor hozzá készült az ütközethez, és a sárkány oly mérgesen jött, hogy haragjába ordított, és csak összecsaptak, s úgyannyira verekedtek, hogy mind a kettő a földre esett, s ott hogy eszibe jutott a királyfinak, hogy a gyürüt meg kellenék fordítani, csakhamar meg is

Digitized by Google

fordítá az ujjában, és mindjárt erős lett, hogy az erő a földről felemelte, s fölugrott; de a sárkány is mérgesen fölemelkedett, újra összecsaptak: a sárkánynak mind a kilenc fejéből úgy jött a láng, hogy szegényt majd megfojtotta, de ő is megharagudott ám, s ime nyolc fejét levágta a sárkánynak, és magát is megölte; azután bement a várba, és összeölelték és csokolták egymást az ifju s a leány.

Akkor mondá ez: Ne most ez az arany vesszö, vágd meg vele a várat; és megvágá a várat a vesszővel, és aranyalma lett belőle, kit a tarisznyájába tett; a leány azt mondá: Látod, most alma, de ha akarod hogy vár legyen, vesd fel az ég felé, mindjárt vár lesz belőle. Azután az ezüst várhoz mentek, és ott is úgy cselekedett, és a harmadiknál szinte úgy. Azután mind a hármat a lyukhoz vezette, és legelsöben az öregbiket a kötélre ültette, azt felhúzták a bátyjai, és hogy látták hogy oly szép, mindenik akarta feleségének elvenni: azután a közepsöt húzták fel, az még sokkal szebb volt mint az első, azon is veszekedtek; azután harmadszor a fiatalabbikat húzták föl: az még sokkal szebb volt mint az elsök; akkor mindenik ezt akarta; végre összebeszéltek, s mondák: most húzzuk fel az öcsénket, de azután ereszszük vissza, hadd haljon meg,

Digitized by Google

mert ha egészen fölhúzzuk, elveszi tőlünk a szebbiket. Leeresztik tehát a kötelet, az ifju pedig igy gondolkozott oda len: hogyha botját magával együtt a kötélre köti, nem tudják fölhúzni, azért csak a botot kötötte a kötélre; mikor egy darabig fölhúzták, visszaeresztették: akkor vette cziben a bátyjai álnokságát. A bátyjai azt gondolták hogy meghalt, azért haza vitték a leányokat, és mindenik a kisebbiket akarta elvenni, hanem a leány azt mondotta: Várakozzatok három esztendeig, akkor meglátom. Azok nagy szomorúsággal várakoztak három esztendeig. Az öcscsök pedig járkált a föld alatt.

Egyszer akadt egy vén asszonyra, a kitől kérdezte, mondván: Öreg anyám, nem tudna kend rajtam segiteni, hogy én innét hazámba mehetnék? A vén asszony azt mondá: Fiam, én rajtad nem segithetek másként, hanem itt van egy griffmadár, akinek tojásai vannak; és minden esztendőben a záporeső agyon verte; és most nem sokára lesz a zápor; azért menj föl és ülj rájok, hogyha megtarthatod, az majd elvisz a hazádba. Ő csakhamar fölment a fára, és a griffmadár tojásaira ült, és mikor a zápor jött, nem verhette agyon őket: a griff nagy sikoltással röpült, mert azt gondolta hogy a tojásait az eső agyonverte.

Digitized by Google

És mikor oda ért, látta hogy az ifju a tojásain ült, és monda: Amit akarsz, én megcselekszem. Akkor azt mondá az ifju: Én mást nem kívánok, hanem engem az én váramba vigyél az atyámhoz. Erre a griff egy ökrötkészített, ezt a körme közé fogta, azt meg hátára ültette: úgy elröpült a tengeren keresztül egész a határig, és ott letette; ez pedig megköszönte neki; azzal egymástul elváltak.

Akkor bement a királyfi a városba mint egy mesterlegény, s mindjárt akadt egy szabóhoz. A szabó kérdezte, hogy tudna-e menyasszonynak való szép ruhát varrni? mert épen akkor akart a lakodalom lenni, de a leány azt mondotta hogy előbb oly ruhát csináltasson a király neki, mint a milyet ő az ő várában viselt. Azért sok mesterembert kerestek, de senki sem akadt, aki végbe tudta volna kívánságát vinni, és oly ruhát csinálni neki. Az a szabó nagyon örült, hogy az ifju magára vállalta a munkát; ez pedig egész nap aludt, hanem mikor az ura már lefeküdt, akkor kiment, az arany almát feldobta, mindjárt vár lett belőle, bemegy a várba, a legszebbik ruháját kihozta belőle, azután a vesszővel megcsapta, megint csak alma lett a várbul, megint bemegy s lefekszik. Reggel felkel az ura, és hozzá megy, hogy ha kész-e a ruha? adja elől a ruhát. A szabó

Digitized by Google

csak elcsudálkozott rajta, mely szép, beviszi a királyhoz, a leány mindjárt rá ismert, az mindjárt tetszett neki, mert tudta hogy már nem messzi van az ő mátkája. A legény azután vargához ment, ott beállott, és ott is szinte úgy cselekedett. A leány azt mondá: már most ruhám is van, cipőm is van, de gyürümnek is kell lenni, amit felváltok a mátkámmal. A király a várban aranykovácsot tartott, akkor pedig ahoz mene mint ötvös legény, és munkát keresett. A gazda azt mondta: Nekem ugyan most legény nem kell, hanem ha olyant találnék, aki a királykissaszonynak kedve szerint való gyürüt csinálna, azt megfogadnám. Ő azt mondá: Ne búsúljon az úr, mert amit én csinálok, az, bizony tudom, hogy tetszeni fog. Akkor megfogadta, és a királykisasszonynak megjelentette, hogy most kapott oly legényt, aki kedve szerint való gyürüt tud csinálni. A leány megörült. Mikor már az éjtszaka eljött, akkor a királyfi kiment, és az almát feldobta, s vár lett belőle, onnan a legszebbik gyürüt kivette, azután lefeküdt. Más nap korán a királyleány a mühelybe ment, a gyürüt megnézni ha kész-e? a legényt megösmerte, és a nyakába borúlt, és megcsókolta, és mindjárt be akarta vezetni, hanem azt mondotta: Én holnap reggelig nem jelentem magamat:

Digitized by Google

hanem akkor igen, és te se szólj senkinek addig: s úgy elváltak egymástúl. És másnap reggel az almákat feldobta, és három vár lett: akkor felöltözött királyi ruhába, és úgy ment be a várba a bátyjaihoz. Ezek bezzeg megijedtek, de ő szépen mondá nekik: Látjátok bátyáim, ti rosz atyafiak vagytok, engem meg akartatok ölni, hanem az isten nem engedte: most pedig én mindeneket megbocsátok nektek. A bátyjai is megkövették, hogy bocsásson meg nekik, és tegyen rendelést köztök, hogy hogyan lesznek. Akkor azt mondá az öregbiknek: Te vagy az öregbik, fogd az öregbik leányt, s vidd a rézvárba, a másik a közepsőt vigye az ezüstvárba: én megyek a kissebbikkel az aranyvárba. Így megegyezvén szépen, most is úgy gazdálkodnak, ha még meg nem haltak.

Digitized by Google

XXXIV.

BABSZEM JANKÓ.

Volt egyszer egy szegény ember, akinek közönséges gazdasága volt, de semmi magzatja még nem volt. És mondja egyszer az asszony, hogy az isten bár csak önekik akkora gyermeket adna is, mint egy babszem, azt is jó neven venné, és nagy örömet találna abban is. Kevés idő múlván megszólítja az asszony az urát, hogy őtet az isten meghallgatta. Eljárván az idő, megszületett egy kis fickó, aki is midőn megszületett, akkora volt mint egy öreg bab, és egyet ugorván, mondá az anyjának: Adjatok kenyeret, mert már régen éhezem. Ezek megrémültek, mondván, hogy ez nem tiszta dolog; de a kis fickó csak hajtotta hogy ehetnék; kit mindjárt azután megkeresztéltek, és Jankónak hívtak. Azután adtak nekie kenyeret, s monda az atyjának: Atyám, én elmegyek a kukoricaföldre, és ott fogok szántani. Mondja neki az atyja: Hallod-e, fiam, gyenge vagy te még ahoz. Mondja a kis Jan-

Digitized by Google

kó: Atyám, te fogod az eke szarvát, én pedig majd hajtogatom az ökröket. Másnap az öreg befogja ökreit, a kis Jankó pedig bele ült az ökörnek a fülibe, és onnan kiabált az ökröknek. Midőn már kiértek a szántóföldre, és ott hallgat az ökörnek a fülibe, és az ostorával pattogatott, arra megyen hintóval egy úr. Épen az országút mellett szántogattak. Akkor hallván az úr hogy kiabál valaki; és nem lát senkit az ökrök körül, oda megyen és kiált: Hallod-e hol vagy, aki az ökröket hajtogatod? Mond a kis Jankó: Itt vagyok; mi bajod ilyenadta? gyere ide az ökör fülihez. Az úr leszállván, oda megyen az ökrökhöz, és nézi a kis Jankót; hát nagyon megtetszik neki a Jankónak nagyon furcsa termete, és kérdi hogy az atyja hol vagyon? Azt mondja nagy haraggal Jankó: Nem látod-e hogy az ekénél amott forog? Oda menvén az uraság, mondja a paraszt gazdának: Hallod-e jó ember, nem adnád nekem el ezt a kis gyermeket? én neked jó pénzt adok. Mondá a szegény ember hogy: addig nem adhatom, míg a feleségemmel nem beszéllek. Mondá az uraság: Majd elmegyek hozzád, és felkereslek.

Hát haza megyen a szegény ember, és mondja a feleségének, kinek mond a feleség: Hallod uram, azt ne cselekedd, mert tudod

Digitized by Google

hogy az a mi gyermekünk. Épen akkor ott járt Jankó és mondá az atyjának: Atyám csak adjon el engemet, mert itten leszek én három nap múlván, akarhova zár. Ezen megegyeztek és eladták a szegény Jankót az uraságnak. Ez mint legdrágább kincset a többi aranyai közzé a pénzes ládába zárta. Midőn aztán onnat elutaztak tehát Jankó belülről kinyitotta a zárt, és a ládából hányta kifelé az aranyokat, és midőn már maga is kiugrott volna, haza szalad az atyjához, mondván: Csak gyere hamar, mert így van a dolog, hanem hozz magaddal egy zsákot. A szegény ember pedig siet a fia után, és bámészkodva nézi, és szedi a sok aranyokat, és haza vitték, és nagy gazdák lettek a sok pénzből.

Egyszer midőn disznót öltek volna, és az atyja Jankónak a vágószéken kolbászt töltött, mondja neki: Fiam eredj el innét, mert a kolbász közé keveredel és betöltelek a kolbászba. Jankó nem fogadott szót, és a vágótőkén amint ült, elaludt, és a kezével az atyja bele keverte a hús közé, és a kolbászba töltötte. Jön épen akkor oda egy koldus és kéreget alamizsnát: és épen azt a kolbászt adták neki, a melyikbe Jankó volt. A koldus megköszöni, és elmegy. Midőn a falun kivül ment, Jankó felfázott a kolbászba, mivel nagyon hideg volt;

Digitized by Google

kiásta tehát magát nagy hirtelen, de a tarisznyából nem tudott kijönni. Észre veszi hogy őtet valaki veszi, kiabál hát hogy ereszsze ki a koldus; a szegény koldus körülnézi magát, hogy honnan kiáltoznak neki, de semmit sem látott. Midőn ismét tovább ment volna, megint kiáltoz a kis Jankó hogy ereszsze ki; de ez mivel sehol semmit nem látott, azt gondolta, hogy valami gyerek valami gödörből kiáltoz utána. Végre mondá Jankó: Hallod-e, itt vagyok a tarisznyádba: hanem ereszsz ki, mert, ha ki nem eresztesz, mindjárt rosszúl járasz. A koldus levette a tarisznyáját a hátáról, és kifordítja; megharagszik Jankó, hogy őtet a nagy hóba rázta ki, fogta a koldusnak a botját, és úgy vágta a koldushoz, hogy a szegény koldus csak úgy szédelgett; azután haza megy, és megpanaszolja az atyjának hogy és mikép járt, melyet az atyja nagyon sajnállott.

Egyszer viszont Jankó a kamrába egy puha gyapjas juhbőrön ült. Épen akkor ért oda egy bőrrel kereskedő zsidó, és kérdi hogy nem volna-e valami bőr eladó; ezek pedig mondották hogy vagyon, melyeket mind egyig meg is vett a zsidó. Midőn már a zsidó elvitte volna a bőrüket, egyszer éjtszaka a kocsin felérez a kis Jankó, és észre veszi hogy őtet kocsin viszik: megharagszik hogy ki tette őtet a

Digitized by Google

kocsira? és kiabált, hogy őtet ne vigye, hanem: állj meg, úgymond, hadd szálljak le. A zsidó körülnézi magát, és senkit sem látott; és viszont Jankó kezd kiáltozni, hogy álljon meg. A zsidó egészen elrémült és megijedt, hogy valóba ördög, leugrott a kocsiról, és elszalad magába; Jankó pedig a lovakat maga haza hajtotta, és többé nem ment aludni oly helyekre, mert félt, hogy talán egyszer majd a vízbe vetik, és el kell neki veszni.

Digitized by Google

XXXV.

A KIGYÓ-KIRÁLYFI.

A hajdan idők lefolyásiba volt egy igen nagyon megöregedett király és királyné. Már ezek nem messze voltak életek végétől, és semmi gyönyörüséget már nem éreztek, mivelhogy életek napjait szüntelen azon való búsongásban töltötték, hogy nekiek semmi gyermekek nem volna, akire a birodalmat hagyhatnák. Egyszer ezen való búsúltába a vén királyné így gondolkodik magába: hogy nem bánná ha akármicsoda rút formájú gyermeke lenne is, csak épen hogy maga után örököst tudna hagyni: akkor megnyúgodott szívvel végezné élete folyását. Mikor így aggódik magába a királyné, bemegyen hozzá egy bübájos asszony, egy csomó virágot megszagoltat az öreg királynéval, s ez abba a minutumba teherbe esett. Kevés idő múlva szül oztán egy kigyót fiu helyett. Itt minden tanácsosokat és bübájosokat behivata a király, hogy mitevő legyen a kígyóval? Jobbnak itélték hogy meghagyják, és vé-

Digitized by Google

gére várjanak a dolognak inkább, mint hogy megöljék. A kigyó napról napra jobban nevekedett.

Egyszer, mikor a kigyó már valami hét esztendős volt, szüntelen egy nagy fára járt fütyölni. A király mindenektől tudakozta hogy mi lenne annak oka, hogy az ő kigyója szüntelen fütyölne, de még csak gyanítani se tudta senki, hanem azon bübájos asszony, aki a virágot a királynéval megszagoltatta, azt mondá, hogy a kigyó házasodni akarna. Itt a királynak nagy gond támadt a fejébe, hogy hol lelnének ennek feleséget. Egy igen vén, és leányságába maradott királyleányt adának neki feleségül, de ezt a kigyó mindjárt a legelső éjtszaka megölte. Nem tudták hát mitevők legyenek; hanem egy abban a városban levő szegény embernek egy szép és jó erkölcsü leányát vevék meg szüleitől a kigyó feleségének. Ezen személyhez a kigyó a legszelídebb és nyájasabb volt: együtt voltak egy darab ideig, soha a kigyó nem tágított a feleségitől, hanem mindenkor vele volt. Néhány napok eltelése után észre vette a kigyó felesége, hogy a férje éjtszakára kigyóbőrét mindég leteszi, és a legszebb királyfi leszen belőle, milyennél szebbet még csak nem is lehet képzelni. Ezt a kigyó felesége megmondá az öreg királynénak;

Digitized by Google

ez mindjárt azon mesterkedett, hogy miképen tudná tőle azt ellopni. Egy éjtszaka igen erősen befűttetett egy vas kemencét, és alattomba az öreg királyné belopódzott éjtszaka a fiu szobájába, és a feje mellől ellopta a kigyó bőrruháját. Felébredvén a kigyóbőrt viselő királyfi, s nem találván sehol a ruháját, minthogy már az anyja megégette, akkor így szól feleségének: Engem soha nem láttok többé, ha nem tudtál még egy keveset hallgatni, míg az idő eltelt volna. Most maradj magadnak, és azt kívánom hogy míg engem fel nem keresel, és én reád kezemet nem teszem, soha addig magzatod, melyet mostan viselsz, meg ne szülhesse d.

Annakutánna elbújdosott a királyfi; ment sok országokon keresztül mind addig, míg a tündérek országába nem ért. Itt a tündérkirálynéval megesmerkedvén, elvette feleségül; az ide haza maradott felesége pedig szüntelen búsongott. A szülés ideje is megjöve, de minthogy megátkozta férje, nem tudta megszülni magzatját. Elhatározta tehát magában, hogy addig soha meg nem áll, míg a férjét fel nem találja. Elindult, és sok útazásai után eljuta a szelek királyához. Kérdezte a szelek királynéját, ha nem tudná-e hogy merre lenne egy országát oda hagyó, és magát is bujdosásra elszánt királyfi? Amire a szelek kir álynéja így szóla:

Digitized by Google

A világnak nagyobb részét egy óra alatt befutám, de sehol járásomba észre nem vettem. Innét hát vég búcsút vett a bujdosó királyfi felesége, és útjára ment: de minekelőtte a szelek királyának lakhelyét elhagyta volna, a szelek királynéja megajándékozta egy arany orsóval, ezt mondván, hogy ha feltalálja párját, használja az ajándékot, ahogy tudhatja. Innen folytatá útját a holdvilág felé, ahova eljutván, ismét kérdezte a férje hollételét: de itten csak anyit hallott hogy sehol sem vették észre járásába. Amint itten a jó szállásadást megköszönte, egy arany fonó rokkát. kapott ajándékba. Azután eljutott a nap kastélyához, ahol hasonlóképen kérdezte, hogy nem vett-e észre valahol valamely vándorló királyfit? Melyre a nap így szóla: láttam bizony én, és tudom is hogy hol van a te urad, a kigyóformát viselő királyfi. Tündérországba lakik ő, és már a tündérkirálynénak hitves párja. Nem sok idők lefolyása után oda fogsz érni; hanem ime egy arany karszéket adok neked, és mikor oda fogsz érni, ülj a király kapujába, és ott áruljad ezen eszközöket, amelyeket ajándékba kaptál; de akarmennyi pénzzel kínálnak, ne vedd el, hanem csak azt mondjad, hogy ha megengedi a királyné hogy az éjtszaka a királylyal legyek, úgy oda adom az arany orsót,

Digitized by Google

Másnap eljuta az utazó királyné a tündérek királynéja városába, ahol épen a királyi udvarba lévő leányok a király és királyné fejér ruháit mosták. Egy leány a mosás közben mindég sírt. Kérdi az utazó királyné, hogy miért sírna? Azt feleli, hogy a királynak van ime egy kendője, ami átokkal adatott neki, hogy azt addig soha ki ne tudhassa mosatni úgy, hogy a benne lévő vér kimenjen, míg a maga kedvese, akit elhagyott, keze között ki nem mossa. Ezen kendő ki nem mosásáért sokan életeket vesztették, és tudom hogy más nap engem is el fog a királyné veszteni mivel hiába mosom, nincsen semmi haszna. Ekkor az útazó királyné mindjárt megesmerte tulajdon kendőjét, és megbizonyosodott a felől, hogy a királya ottan légyen. Mindjárt elvevé a királyné a leánytól a kendőt, és egy keves mosás után egészen kiment belőle minden pecsét. Ekkor csak szemébe néztek minden szolgálók, nem győzték csodálni hogy olyan jó mosó lenne, megköszönték szivességét hogy annyit megmentett közülök a haláltól. Annakutánna szegény útazó királyné az ajándékba nyert arany orsóval a király kapujába leült, és ottan árulta. Ezt a királynénak hírül vitték; mire is a királyné egy szolgálót küldött ki hogy tudakozná meg, mennyiért adná el a királynénak? Amire

Digitized by Google

az így szóla, hogy ő pénzért nem adná, hanem ha megengedi hogy egy éjtszakát a királylyal legyek, úgy általadom. Nem örömest engedte meg a tündérkirályné, de minthogy az újság megszerzése szerelmétől nagyon égett, még is megengedte, így gondolkodván magába, hogy majd álomhozó port fogna a király borába estve tölteni, hogy mélyen aludjék, és semmit se tudjon felőle a király hogy ki volt vele. Úgy is lett; beteljesítette kívánságát az idegennek a tündérkirályné, de semmi haszna és sikere nem lett, mivel az álomporral kevert borból bőven ivott, és még az asztalnál jókor elaludván, elaludva vitték a hálószobájába is, hol már feküdött előbbeni felesége. Ez egész éjjel csak azt mondá urának: Kelj fel, szivemnek szép szerelme, ereszd kezeidet reám, hadd szüljem el aranyhajú fiadat! de minden sirása és epekedése semmibe ment: a király fel nem ébredett. Eltelt így az éjtszaka; és mindjárt hajnalba kiutasították a rezidenciából a szegény asszonyt. Másnap megint a rokkával ült a király kapujába: azt ismét úgy adá által, hogy ha a királyné, a királylyal való lételt meg fogja engedni. Megnyerte másodszor is, és akkor is csak annyi haszna lett, mint az előbbeni hálásának: de a királynak egy oldalszobájába levő inasa egész éjtszaka hallgatta mind a

Digitized by Google

kétszer, hogy valami siránkozó asszony mindég azon kéri, hogy bocsássa reá kezeit, hadd szülje el aranyhajú fiát. A király mondotta inassának: Én nem is tudom, hogy mi lehet az oka, hogy már két éjtszaka annyira álmos voltam, hogy a lételemet sem tudtam, és mindég még az asztalnál elalszom. Amire az inas azt mondotta, hogy hát álmosbort adnak Felségednek innya, és azért aluszik olyan mélyen; hanem ennekutánna jobban vigyázzon magára és tetesse alvását. Úgy is lett. Harmadik és utolsó napra virradt a szegény útazó királyné, szüntelen sírt, hogy minden igyekezete füstbe megyen; úgy gondolkodott, hogy talán megvetésből nem szólott hozzá a férje. Harmadik éjtszaka is megengedte a királyné a hálást, tudván hogy férje semmit sem tudna felőle, mivel soha csak egy szót sem említ. Jól van; a harmadik estveli vacsoránál a király magára vigyázott, és az álmosbort másféle borral felcserélte, és mintha attól volna álmos, elaludt tettetésből. Levevék róla ruháját, és egyenesen vitték a már reá várakozó szerencsétlen királyné mellé, ahol a király a legnagyobb csendességbe volt, tetetvén mintha aludna. Egyszer így szól a régi felesége: Mostan harmadszor és utóljára jöttem hozzád, ne légy oly kegyetlen, hogy siránkozásaim előtt bedugjad

Digitized by Google

füleidet. Szánj meg engemet, sok nyomorúságokat és fájdalmakat szenvedő feleségedet, és bocsássad reám kezeidet: hadd szüljem el nagy reménységü fiadat. Ezt hallván a király, megindúlt szívvel megcsókolá, és minden előbb történt dolgokról egymástól engedelmet kértek, és örök hüséget esküvének. És reggel a király a hüségtelen tündérkirálynét öszvevagdalta és úgy előbbeni hitves feleségével tulajdon országába nagy pompával visszament, és uralkodott kedves feleivel sok számos esztendőkig csendes békességben.

Digitized by Google

XXXVI.

A BŰBÁJOS LAKAT.

Volt Amszterdam városába egy ördöngös praktikájú zsidó, aki nem csak a földi emberek előtt tudta magát hatalmasnak mutatni, hanem még a levegői és tüzi lelkeknek is tudott hatalmasan parancsolni, úgy, hogy ha előhivta őket, tehát akármely parancsolatokat adott nekik, szivesen és a legnagyobb serénységgel teljesitették. Az ő hatalmas egyik ereje egy könyvbe volt, melyet ha balra megnyitott tehát a tüzi lelkek jöttek elő és engedelmeskedtek neki; más ereje pedig egy gyürübe volt, melyet ha a kövivel megfordított az ujjába, tehát a levegői lelkek jöttek szolgálatjára. Az ördöngös varázslót Matadájnak nevezték. Ez evvel a nagy praktikájával és erejével annyi kincset gyüjtött már magának, hogy sem gazdagságra sem erőre hozzá fogható ember nem találtatott. Egykor szobájában üldegelvén, az ő varázsló könyvét elővette, és némely különös dolgokat a könyvből nézvén, magát ke-

Digitized by Google

csegtette. Többi között azt is feltalálta, hogy vagyon az indiai setét tengereken túl egy hegy mely alatt fekszik egy megbecsülhetetlen kincs melynek drágaságát és szépségét emberi elme meg nem foghatja, és hogyha ki annak a kincsnek birtokához juthat, az magát az egész világon leghatalmasabbá teheti. Ezt hogy a Matadáj megtudta, örömibe székiről felugorván, és már a halhatatlan kincs birtokosának gondolva magát, örömiben tapsolt. Csak nagy hamarsággal paripát nyergeltetett, és kisétált a városon kivül lévő téres mezőre, és midőn a könyvit megnyitotta volna, tehát a tüzi lelkek megjelentek rémesztő nagy sokasággal; kevés vártatva pedig megfordítván közép ujjában lévő gyűrüjét, ennek erejével a levegői lelkeket mind előlcitálta. Midőn a nagy sokaság már mind együtt lett volna, és füszálként reszketve várták a hatalmas Matadájnak parancsolatját, egyszer megnyitván száját, mennydörgő parancsolatját mindjárt teljesíték, és nekie a föld alatt elrejtett kincsét, azaz megbecsülhetetlen Szaksza várát, mindjárt előlhozzák. Matadájnak erős parancsolatjára a lelkek morgolódó szavakkal sopánkodva mondották, hogy önekik az nem állana hatalmokban, hogy azt elhozhatnák, mivel az a föld alatt levő lelkeknek vagyon hatalmába, és azok tizszer annyi

Digitized by Google

erővel birnak, mint ők; hanem ha el akarod hozni, mondották, tehát ennek megszerzéséhez szükséges egy árta tlan zsidó gyermek, melynek Lámek a neve; azután ha a gyermeket megtalálod, tehát m ij d akkor mit mivelj és miként bánjál velo, megtanítunk, mert nincs olyan erő aki azt a kincset onnan felhozná, egyéb az oly ártatlan gyermek, melyet Lámeknek hívnak. Erre a nagyra vágyó öreg Matadáj, megvakarván a fejét, a lelkeket magától elbocsátotta, maga pedig haza ballagott, de nyug tát sehol sem találta. Így harmad napig magában tünödvén, végtére magában elvégezte azt, hogy elmegy és felkeresi a világban akárhol azt a Lámek nevü gyermeket.

Így tehát lovat fogat a hintajába, és megindúl Ázsiának részeiben keresvén az Izráel népei között a Lámek nevü gyermeket. De sehol nem tudtak ily nevüt találni. Végre sok fáradságai után elkedvetlenedve és a dolog felől egészen kétségbe esve, elérkezik Konstantinápolyba. Amint tehát Konstantinápol utcáin alá s fel járna, és a gyermekeket, akik az utcán játszottak, egyenként kérdezné, hogy melyiket hogy neveznék? és amely gyermek a maga nevét neki megmondotta, tehát megajándékozta azt: ezt látván a gyermekek egymást nevekről kiáltozván, hogy jönének ide

Digitized by Google

mert ez az ő-reg úr pénzeket osztogat; végre egy hét esztendős gyermek felszóval kiálta pajtására: Lámek, jöszte ide, kapsz te is ettől az úrtól pénzt. Ezt hallván Matadáj, jobban szemlélte a gyermeket, ki végre hozzá jutván, kérdi tőle: hogyan hiják, és az atyja hol lakik? Ki is mondja, hogy őtet Lámeknek hívják, és az atyja ide nem messze (ujjával mutatván) ebbe a házba lakik. Matadáj örömiben egészen magán kivül ragadtatván, megfogja a gyermek kezét, és kényszeríti hogy vezetné őtet atyjához. A gyermek megörülvén az ajándéknak melyet nekie Matadáj adott, egyenesen az atyjához vezeti, ki szegény sorsú ember lévén nem tudta mire vélni a dolgot hogy kit tisztel-jen Matadájban, mivel látta uri személyét és gazdag öltözetit. Kérdezvén tehát nagy alázatosan Matadájt, hogy kihez legyen szerencséje? mondja neki ez, hogy ő idegen országban lévő kereskedő légyen, és mivel most erre járok, tehát semmiképpen el nem mulaszthattam hogy tégedet mint régi őseimről maradott atyámfiát meg ne lássalak, kit már régen feltaláltam irásaimban hogy te nekem atyámfia vagy. Tégedet is, úgymond, boldogitani akarlak mivel nekem az egek eleget adtak: de tudod-e, kedves atyámfia, add ide nekem a fiadat, hadd nevelhessem és taníthassam őtet; hidd el, de-

Digitized by Google

rék embert építtek a fiadból, melyet magad is meg nem fogsz bánni. Az öreg Lámek örvendett, hogy szegény ember létére ily nagy úr neveli fel a fiát: így nagy hamar meglett az egyesség, mivel a szegény sok ajándékokat kapott, a melyen nagyon örvendett.

Egy kevés ideig nagy kecsegtetéssel volt az öreg Matadáj a kis ártatlan Lámekhez, de valami négy hét múlva eszébe jut, hogy már egyszer a dologhoz kellene fogni, és a megmagyarázhatatlan kincset a kezihez venni. Egykor kilovagolván az öreg Matadáj a mezőre, kivitte magával Lámeket is: itt előcitálja a lelkeket, melyeket meglátván Lámek, szörnyűképpen megijedett: de az öreg Matadáj bátorítván őtet, hogy ne féljen, mert csak mind az ő jó barátjai; parancsolja a lelkeknek hogy őtet vigyék és ragadják egész ahoz a hegyhez, melyben Szakszavára el vagyon rejtve. A lelkek fogván őtet Lámekkel együtt letették egészen a hegyoldalba. Ekkor Lámek körülnézi magát, és látván ezt a szörnyü vidéket, igen kezdett félni, de Matadáj újra bátorította őtet hogy ne félne, mert semmi bántása nem lesz ahol őtet látja. Míg ezek így beszéltek, addig a tüzi lelkek lóganajt szedvén, azzal tüzet gerjesztettek, melyre aztán lókörmöket hánytak; mire a tüznek rettenetes nagy

Digitized by Google

füstje kerekedvén, ez a levegőben egy nagy felhőé vált, mely nagy feketeséggel elterjedt az égen, s oly mennydörgés támadt abban, hogy rettentő ropogásával Matadájt is csakhogy le nem ejtette lábáról. A zengés után megnyilt a felhő, és nagy suhanással egy mennykő a kősziklába vágott; a kőszikla nagy ropogással megnyílt, és irtóztató gőz jött belőle, melynek eltávozása után egy szép márványkő garádics termett előttök, mely a kősziklában alá vezetett. Ekkor Matadáj a lelkeknek ösztönözése után a gyermeket kérte, hogy menjen a kősziklának nyílásába alá: melyet a gyermek látván, nagyon megrettent, és félt, szabadkozott, hogy ő nem megyen alá; de Matadáj bátorítván őtet hogy ne féljen, csakhogy a kősziklába menjen le, és a bent levő folyosón midőn keresztülmész, egy kertet érsz, abban egy karbunkulus oszlop áll melyre egy lakat vagyon felakasztva; és csak azt a lakatot hozd ki fiam; és ha azt a lakatot kihozod nekem, akkor haza viszlek atyádhoz, és nagy sorban és jó állapotban helyeztetlek. Ezekre a beszédekre nagyon keveset hallgatott Lámek, mert nagyon félt; akkor odaadja a gyürüjét Lámek kezibe, és mondja neki: Fiam, hogyha valami bajod leszen, akkor csak fordítsd meg az ujjadba e gyürüt; tehát

Digitized by Google

ezek az óriások, akiket itt látsz, neked mindjárt segítségedre fognak lenni. Erre is keveset hallgatott; akkor aztán azzal ijesztette Lámeket, hogy ha el nem megy a kősziklába, őtet itt hagyja, és a vadak őtet megeszik. Ezen beszédtől megrémülvén, reá állott szegény Lámek, és bement a kősziklába, hol reszkető félelem fogta el, és egész testiben remegett és fázott. Így ballagván a kősziklának garádicsán, midőn már általment volna a folyosón, kinyílt előtte egy fényességü szép kert, melynek gyümölcsfái csupa gyémánt, karbunkulus, smaragd, és más drágakövekből lévő gyümölcsöt termettek, a kertnek pedig a közepiben egy nagy karbunkulus oszlop állott, melynek magossága hatodfél könyöknit mért, vastagsága pedig egy tíz ákós hordóhoz hasonló volt. Ezen kimondhatatlan drágaságon volt függesztve a lakat, melyért Lámeket a vén Matadáj beküldötte. Midőn ezt meglátta, egy kissé örvendett, s minden várakozás nélkül hozzája közelít, és amint hozzá nyúlt, és a nagy fényességü oszlopról levette, egyszerre nagy szélzúgás, rettentő mennydörgés és villámlás fogta el a kertet úgy, hogy szegény Lámek megfélemedett és a nagy rettentő földindulástól a földre esett; de míg ő itt magán kivül a földön hevert, addig a szélvész elcsen-

Digitized by Google

desedett; ő pedig lábra állván, a lakatot, mely egy arany láncon függött, a nyakába akasztotta és tántorogva visszafelé indúlt a kertből Midőn így menvén szemlélné a kertnek drága terméseit, és megkivánván őket, minden zsebjeit velők jól megrakná: amint az első gyümölcsöt leszakasztotta, tehát a kőszíklának a nyílása, melyen Lámek bement volt, rettentő csattanással becsukódott. Midőn Lámek jól megrakodván visszament a folyosón, a folyosó már nem volt oly világos mint azelőtt: megfélemedett tehát, és szörnyü jajgatásra fakadott, mivel a kimenetelt meg nem találta. Matadáj, aki a kőszíklának nyílásánál odafent állott, látta hogy a kőszikla összecsukódott: rettenetes volt tehát a bánatja, mivel nem csak Lámeket minden kincsestől elvesztette, hanem a gyürő is, melyben egyik ereje lakozott, Lámekkel együtt a hegyben bezáródott. Matadáj tehát, semmi reménysége többé nem levén, s maga szerencsétlenségén bánkódván, magát a tüzi lelkek által, melyeken a könyvinek erejénél fogva még hatalma volt, haza vitette, és elvégezte magában hogy szomorú életét hazájában töltse.

Lámek azalatt a barlangban nagy sínlődéssel jajgatván, számtalanszor Matadájt kiáltozta, de sehonnan semmi segítsége nem

Digitized by Google

jött. Midőn így két napig a setétben alá s feljárkálna, kezeit egybe kúcsolván és fejére emelvén szörnyen sírt. Egyszer valamikép a gyürü az ujjában megfordúlt, s előtte huszonnégy óriások állottak meg azzal a kérdéssel, hogy a felséges princ mit parancsolna? Lámek e látásokon még jobban megrezzent: de midőn a gyürűnek ereje eszében jutott, tehát megbátorodott és kéré őket, hogy őtet vigyék ki erről a helyről. Erre a parancsolatra felkapják őtet a lelkek, és kivivén a hegynek oldalába letették, és megint megkérdezték tőle, hogy parancsol-e még valamit? Ő pedig, haza vágyódván, kérte a lelkeket, hogy vinnék őtet Konstantinápolba, ezek pedig, minekelőtte haza vitték volna, tehát meggondolták, mely hatalmas ember lenne ő, mivel, úgy mond, hogyha a lakatot, melyet a kőszikláből hoztál haza, felnyitod, tehát ami lelkek a föld alatt vannak, mind királyostól neked engedelmeskednek. Ezek után Lámeket haza vitték, és Konstantinápolon kivül letették.

Lámek nagy örömmel haza ment az atyjához, és elpanaszolta neki, mely rengetegbe vitte őtet a vén Matadáj: melyet hallván az atyja, nagyon sajnálta a fiát, de máskép örült, hogy az ő fia mennyit próbált és nyert legyen. Másnap Lámeket a föld alatt lévő lelkek ki-

Digitized by Google

vitték az erdőbe, és ott egy kivésett fából csinált váluban egy különös erejü fürdőbe tették, melyből midőn kijött volna, mind nagyságára mind ideire és szépségére megváltozott; de még a mi több, minden förendekhez illő tudományokkal bővelkedett, s minden idegen országokban lévő nyelveket tudott úgy, hogy hozzá fogható ember sem szépségre, sem tudományra nem volt. Ekkor visszament Lámek az atyjához; de mivel formájából egészen megváltozott, tehát ez meg nem ismerte. Ekkor mondja Lámek az atyjának: Kedves atyám, hallottam hogy Szolimánnak van egy nagyon szép leánya, én őtet megnézem, hogy érdemes-e hozzám vagy sem? Ekkor megindúlt, és a merre a kisasszony sétálni szokott, magát az út mellett egy odvas fába rejtette, mivel a királykisasszony mikor sétálni szokott, akkor senkinek sem volt szabad magát az útfélen mutatni. Így várta Lámek a szép kisasszonyt az odvas fába; és amint a kisasszony nagyon sebesen lovagolt volna, az orra vére megindúlt, és kénytelenittetett a lováról leszállani, és Lámeknek legnagyobb szerencséire azon fához, a melyikbe Lámek volt, támaszkodott, és várta míg az orra vére el fog állani. Lámek az odvas fából nagyon kedvére nézte a szép Florentinát, mivel ez volt a neve a királykis-

Digitized by Google

asszonynak; és nyakig bele szeretett. Midőn pedig elment volna a fátul, Lámek is kibújt az odvasból, és haza menvén megbeszéllette az atyjának, mely móddal látta meg a szép kisasszonyt.

Ezek után elővette a drága gyümölcsöket, melyeket magával hozott a hegyből, és beletette egy szép tányérba, és adta az atyjának ilyen szókkal: Mondd hogy én ezeket a szép drágaságokat küldöm a kisasszonynak jegybérül, hogyha a felséges szultán nekem a leányát ide adná. Az atyja megszomorodván fiának e kérésén, nem akart elmenni a felséghez, de a fia bátorítván őtet hogy csak menjen, és nem lesz semmi bántása, elmegy végre az atyja a szultánhoz, és mondja, hogy ezt az ajándéko az ő fia küldi a felséges kisasszonynak, hogy felséged nekie a leányát feleségül adná. A császár elbámúlt ezen a véletlen kérésen, de a drágaságot szemlelvén, nagyon elbámult rajta, és meg nem foghatta, hogy honnan kapta volna azt a szegény ember? Összehivatja tehát a tanácsbeli urait; kik is látván a drága kincseket, egy-egy országra becsülték darabját; de mivel a kisasszony már el volt másnak jegyezve, és a lakodalom is már harmadnapra el volt rendelve: így tehát, hogy az öreget a nyakáról elküldhesse, és a drága ajándék is

Digitized by Google

nála maradhasson, azt mondották neki, hogy ha a fiad ily drága ajándékot hoz holnap ily renddel: hogy huszonnégy leányok egy-egy kosárral bozzanak, és maga a fiad tizenkét inasoktól kísértetve a legszebb ízlésü ruhába jön, megkapja a kisasszonyt. Ezt csak azért mondották a szegény embernek, mivel gondolták, hogy az lehetetlenség oly szegény ember fiától. Az öreg haza menvén, mondja a fiának, hogy mi légyen az újság, Lámek azt figyelmetesen meghallgatta; estve eljötte után pedig, midőn már mind letakarodtak, tehát Lámek kimegy a mezőre, és megnyitván a lakatját, imhol a lelkek sokasága őtet környülvette, és óhajtva várták megszabadító urcknak parancsolatját. Ekkor mondja, hogy neki Szaksza vára kinces kertjiből hozzanak huszonnégy kosár drága gyümölcsöket, és ezeknek vitelére szerezzenek huszonnégy szép leányokat, a kik alkalmasak legyenek a királykisasszony szolgálatjára; öneki pedig huszonnégy szolgákat a legdrágább öltözetbe, és magamnak oly köntöst, amelyet még emberi szem nem látott; magatok pedig öltözzetek a legdrágább katonai ruhába, és magatokból formáljatok egy nagy ármádát; azonkivül a muzsika legszebb zengése is közöttetek legyen. Ezeket igy parancsolván, nyugvásra ment.

Digitized by Google

Reggelre kelvén, Lámeket kivitték a város falain a lelkek, és felöltöztették a legszebb hercegi ruhába, mely az ő szépségit hétszerezte; akkor elölhozták neki a huszonnégy szüzeket, mindegyik kezébe tartotta a kivánt kincset, az ármáda nagyságának vége hossza nem volt, a bandák harsogtak mindenféle szép nótákat: így ment ő legnagyobb pompával a városba Kinek midőn hírit megvitték volna a szultánnak, nagyon elcsudálkozott és megfélemlett. Ekkor fogván leányának kezét, mengyen Lámek eleibe; de midőn meglátta volna Florentína a szép Lámeket, egészen elfelejtkezett régi szerető hercegiről, hanem Lámeknek hódolt szívéből, és kezét nyújtotta; a szultán is Lámeknek barátságos csókot nyomott homlokára, és leányát néki tüstént általadta. Másnapra hagyatott a pompás menyegző.

Estve nagy vacsora után a törökök módja szerint ment Lámek a szép Florentinával egy szobába, ahol midőn Florentina elaludt, Lámek kiment szobájából, és megnyitván a lakatot, eljöttek a föld alatt való lelkek, a kiknek parancsolta, hogy Szakszavárát mind hegyestől neki lakásúl ide hozzák. Ezen parancsolatját mindjárt teljesítvén, a drága épületet mindenestől elhozták, Konstantinápol egyik nagy piacára helyheztették, a hegynek teteire

Digitized by Google

tették a huszonnégy contignációs rezidenciát, amelynek még az ajtóragasztója is mind aranyból volt; s ebbe a drága épületbe tették Lámeket szerelmes párjával együtt. Reggel midőn a szultán felkelt, és kinézett az ablakon, tehát látja ezt a drága fényes épületet; nagy sietséggel megyen a palotának meglátására; de midőn ő felfele ment volna, már akkor a legszebb cédruslugasokon alá s felsétált Lámek a szép Florentinával. Felvezették tehát a szultánt is, és mindeneket megmutogattak neki, ahol azután egy hosszas lakodalmat és ünnepet ültek.

Míg ezek még folytak Konstantinápolba, addig mindenfelé elterjedett a híre ennek a hatalmas Lámeknek, hogy hozzá fogható sem gazdaságra, sem tündérségre nincsen. Végre meghallotta a vén Matadáj is, mindjárt észre vette, hogy nem más, hanem az ő fogadott fia légyen az; azért megnyitja a könyvet, és a tüzi lelkek eljöttek, és parancsolta nekik, hogy ötet Konstantinápolba vigyék: akik is megfogván, ragadták ötet Konstantinápolba. Midőn oda ért, bámúlva csudálta a nagy gazdag épületet, kinek még alatta való kösziklái is mind aranyból voltak, felmegy Matadáj a hegyre, hogy körülnézze a palotát, és legnagyobb szerencséjére Lámek otthon nem volt, mert vadászni ment az öreg szultánnal. Nagy hamar-

Digitized by Google

sággal parancsolja a tüzi lelkeknek hogy az épületet gyújtsák meg, de úgy hogy egyik oltsa, másik gyújtsa, hogy nagy kár ne legyen. Hogy a tüz kigyúlladott az épületben, nagy lárma támadott, és a jószágot kezdték kihordani: akor Matadáj is a tüzi lelkek igazitása után berohan a kilencedik szobába, ahol egy vas almáriomban volt a lakat bezárva. A zárokat tehát leverte, és a legdrágább lakatot magához vette. Ekkorára a tüz elaludt, ő pedig alig várta a besetétedést; megnyitotta tehát a lakatot, és nagy morgással előjöttek a föld alatt való lelkek, kiknek parancsolta, hogy a drága palotát mindenestől vigyék a tulsó óperenciás tengereken túl, csak Lámeket hagyják ott. Ezek fogván a várat, mindenestől nagy messze elvitték, csak szegény Lámeket magát hagyták a földön. Reggel Lámek felébredett, és nagyon megijedett, hogy a jószága kedves feleségével együtt elveszett. A szultánnak is fülibe ment ez a nagy hir, mire Lámeket megfogatta és vasba verette. Másnap hát csak viszik szegény Lámeket a vesztőhelyre, hogy mint gonosztévőt megzsinórozzák. Amint már kisérték őtet kifelé, eszébe jutott neki az ujjában lévő gyürünek ereje; nagy hirtelen megfordítja az ujjába, és azonnal mellette támad negyvennyolc rettenetes óriás, és a kisérő katonákat mind szét-

Digitized by Google

hordják, és kérdezik uroktól, hogy mit parancsolna? az pedig mondja hogy őtet vigyék egyenesen az ő elrablott épületjéhez és az ő kedves feleségéhez. Ezek felkapják, és viszik őtet egyenesen az óperenciás tengereken túl, amely oly erősen be volt kerítve, hogy még a madarak sem tudtak egyenesen hozzá berepülni.

Ekkor a levegői lelkek hoztak némely füveket, és megkenték Lámek ábrázatját, és oly öreg képet mutatott, hogy senki őtet meg nem esmerhette volna, és adtak neki két paképa porokat hogy, ha beszélhet Florentinával, tehát adja azt a port neki oly feltétellel, hogy első alkalmatossággal adja be Matadájnak, melytől az majd elaluszik, és hogyha elaludt, mondják a lelkek, hogy a nyakába lévő lakatot és könyvet hozza el: ha ezt, úgy mondd feleségednek, megteszed, tüstént meglátod Lámekedet. Lámek tehát mint egy öreg szarándok felmegy; amint a várnak udvarába bement volna, a cselédek tudtára adták Florentinának hogy egy csudálatos ajtatos öreg szarándok volna itt a várban. Florentina nagy sietséggel megyen az udvarba, és örvendve könnyes szemekkel köszönti a szarándokot, és panaszolja neki az ő rettenetes baját; mondja neki Lámek: Hogyha megfogadod szavamat, tehát szerencséssé teszed mind magadat, mind

Digitized by Google

Lámekedet. Mondja neki Florcotina, hogy bár akármit parancsol, tehát szivesen fogja teljesíteni. Lámek tehát elbeszéllette az egész dolgot mint neki a lelkektől meghagyattatott; Florentina, kezéhez vette a porokat, és a keblibe tette, az öreget pedig megajándékozta böven.

Midőn már az asztalhoz leültek mind a ketten, ő és Matadáj, tehát nyájasan kezdehez beszélni, akin Matadáj szörnyen örvendett, és végre, midőn felvett Florentina egy pohár bort és Matadájra köszönti, és kiitta, Matadáj ezen nagyon örvendett. Egykor leejtette Florentina a villáját, mely után Matadáj lenyúlt, és felvette; addig Florentina az elrendelt port a Matadáj poharába egyvelítette, melyet az csakhamar kihörpölt, és mind megitta. Ez után mindjárt nagy álomba merült; melyet látván Florentina, nagy hamar hozzája ment, és a lakatot meg a könyvet, mely a nyakában volt, tőle elvette, és szél módjára levitte az öreg szarándoknak. Midőn Lámek meglátta, csakhamar megkente magát a lelkektől adatott zsirral, kitől megifjodott, és az előbbi szép ábrázatja helyre jött: melyen nagyon megörvendett hív felesége, és nyakába borúlt. Ekkor Lámek megnyitotta a lakatot, és a lelkek előljöttek, és parancsolatját várták, ő pedig meg-

Digitized by Google

hagyta nekik, hogy mentül előbb vigyék őtet mindenestől Konstantinápolban, melyet mindjárt teljesítettek is. Reggelre látván a szultán az ő vejének rettentő ereit visszajönni, hozzája megy, és lábaihoz borúl, kegyelemért esedezik, hogy ne ölné meg őtet azért a gonosz cselekedetiért, melyet vele cselekedett: Lámek felemelte a földről, és megbocsátott neki mindeneket; azután a vén Matadájt hozatta elő, akit álmából feltámasztván, nyársba húzatott, és így ő kegyetlenül végzé életét. Lámek pedig számos esztendeig élt kedves párjával, a lakatra pedig azután nagyobb gondja volt, mint ennekelőtte, mert ő is mindég mint valamely órát egy arany láncon a nyakába hordozta. Midőn pedig Lámek feleségivel boldogúl végezte volna életét, az arany Szakszavára is a lakattal együtt eltünt.

Digitized by Google

XXXVII.

KÖKÉNY MATYI.

Egy embernek volt két fia és egy leánya. Az apjok csakhamar elhalt, csak anyjok viselte gondjokat. Egyszer a kissebbik elment szántani, és azt mondá a húgának, hogy ebédet vigyen neki. A húga azt mondá: Hogyan akadok reád? A legény azt mondá: Majd hogyha ki megyek szántani, itt a ház előtt a földnek vetem az ekét, és odáig szántok; azon eljöhetsz. Aval elment szántani, és szántott.

Mikor az ebéddel a húga utána akart menni, hát az ördög is szántott másfelé, tudniillik a legénynek a szántásától fogva a maga házáig. Mikor a leány oda érkezett, azon ment amit az ördög szántott, és csak egyszer az ördög házához érkezett. Látván az ördögöt, kérdi, hogy nem látott-e egy legényt erre szántani? Az ördög mondja, hogy ő nem látott ott senkit szántani, de jöj be a házamba. A leány bemegy, s az ördög elvette feleségének a leányt s ez ott maradt.

Digitized by Google

Azalatt a bátyja nehezen várta az ebédet, haza ment haragosan, mondja az anyjának, hogy miért nem küldött ebédet neki? Az anyja mondja: Hát a húgod nem vitt ebédet? hiszen már régen elküldtem utánad. A legény evett, aztán elment a húgát keresni, és ment a szántáson: hát látja hogy másfelé is vagyon szántás; elmegy a szántáson egész az ördög házáig, és kérdi, hogy nem látott-e egy leányt? Az ördög azt mondá, hogy ottben van, csak menjen be. Bemegy, hát látja a húgát; ez mondja neki: Jaj csak menj ki hamar, mert ha az uram bejön, összeszaggat; de a legény nem ment ki. Bemegy az ördög és parancsol harminc akó bort magának, és a sógorának is hasonlóképen annyit, és egy-egy ökröt, és összeültek enni, de a legény nem tudta megenni, az ördög megette, azután mondja: No sógor, most birkozzunk, amelyik előbb földhöz tudja a másikat vágni, az lesz a nyertes. Összemennek hát birkozni; az ördög földhöz vágta a legényt: mindjárt pokolba esett. Azután a másik testvér is elment keresni őket; az is oda talált, s az is úgy járt mint a bátyja.

Az édes anyjok azalatt oda haza siránkozott, hogy már se fia se leánya nincsen; aztán mindig imádkozott, hogy az isten csak egy gyermeket adna neki, ha csak akkora lesz is

Digitized by Google

maradnod. Akkor bemegy az ördög is, és annak is parancsol harminc akó bort és egy ökröt, s leültek és ettek, és még az ördög hozzá sem kezdett jól az evéshez, már Kökény Matyi megette az ökröt s a bort is megitta. Az ördög azt mondja neki: Na sógor, most ettél s ittál is, menjünk birkozni, aki a másikat előbb földhöz vágja, az lesz a nyertes. Kimennek hát, de Kökény Matyi úgy a földhöz vágta ördög uramat, hogy majd a szeme is kiugrott. És kapja a kalapácsát, az ördögöt agyon verte, a két bátyját és a nénjét az anyjához haza vitte, azután együtt éltek, és mai nap is együtt élnek, ha meg nem haltak.

Digitized by Google

mint egy babszem. Egyszer egy babot talált kint az utcán; amint megette, mindjárt nagy változást érezett. Hát nagyon szégyenlette az asszony, hogy ura nincs, és mégis teherbe van; és nem sokára meg is lett a gyermek, és ép oly kicsi volt mint más gyermek, de mindjárt futott és beszélt. És mert olyan kicsi volt, Kökény Matyinak hítták a faluba. Egyszer az asszony szomorú volt, és kérdezte a kis fiu, hogy mért oly szomorú? az asszony mondá: Nekem három gyermekem volt, és mind a három elveszett, nem tudom hogy hová lettek. — A fia azt mondá: majd elmegyek én, és megkeresem őket. Akkor elmegy a kovácshoz, mondja neki, hogy csináljon egy negyvennyolc mázsás kalapácsot. A kovács nem tudott kedve szerint valót csinálni, kapja a kalapácsot és a kovácsot agyon üti vele, és megy a másik kovácshoz, az csinált neki kedve szerint való kalapácsot, azt mindjárt a gatya pártázatjába dugta, és elmegy a bátyjait keresni, és épen oda talált menni az ördög házához. Az ördög odakint sétált, és kérdi hogy mit keres? Azt mondja, hogy nem látott-e valahol két legényt és egy leányt? Felel neki az ördög: láttam, odaben vannak, csak menj be. Ez bemegy, és látja a nénje, és mondja: Jaj szegény! miért jöttél ide, majd neked is itt kell

Digitized by Google

maradnod. Akkor bemegy az ördög is, és annak is parancsol harminc akó bort és egy ökröt, s leültek és ettek, és még az ördög hozzá sem kezdett jól az evéshez, már Kökény Matyi megette az ökröt s a bort is megitta. Az ördög azt mondja neki: Na sógor, most ettél s ittál is, menjünk birkozni, aki a másikat előbb földhöz vágja, az lesz a nyertes. Kimennek hát, de Kökény Matyi úgy a földhöz vágta ördög uramat, hogy majd a szeme is kiugrott. És kapja a kalapácsát, az ördögöt agyon verte, a két bátyját és a nénjét az anyjához haza vitte, azután együtt éltek, és mai nap is együtt élnek, ha meg nem haltak.

Digitized by Google

XXXVIII.

A TÜNDÉR GYŰRŰ.

Volt egy király, és annak egy jobbágya, akinek egy szép fia nevelkedett, kit a király úgy megszeretett, hogy fölvette komorniknak. A legény egyszer azt gondolta magában: Jó volna a király leányát megpróbálnom: hogyha hozzám jönne, elvenném feleségemnek. A legény haza ment az apjához, és a király az udvarmestert oda küldte, hogy kérdje meg: miért nem akar haza menni? A legény azt feleli hogy ha a király a leányát neki adja, úgy bemegy szolgálni. Az udvarmester megmondja a királynak; akkor a király a komornyikhoz visszaküldött: hogyha annyi pénze van mint a királynak, úgy neki adják a királyleányt.

Elment hát a legény egy nagy erdőbe; ott egy zöld ruhás ember hozzá megy és kérdi, hogy mit keres? A legény azt mondá neki: Én szolgálatot keresek. A zöld ember mondja: Jöj hozzám, nálam jó szolgálatot kapsz; és elment vele. Akkor mondja a zöld ember: Hal-

Digitized by Google

od-e, ezt a helyet jól megjegyezd magadnak, hogy ha visszahozlak, megismerd; akkor fölkapta, és úgy elrepült vele, mintha a szél vitte volna őket. És egy házba vitte, és mindent megmutatott neki, hogy melyik lesz a szobája, hanem egy ajtót mutatott neki, és azt mondá: Ebbe a szobába, azt megmondom, be ne menj, mert ha bemégy, onnan soha ki nem jöhetsz. Azután az istállóba vezette, és a lovait megmutatta neki; két nagy fekete ló volt az istállóban; azután egy ládát fölnyitott neki, és a ládában szén volt; a zöld ember azt mondá ezt etesd a lovakkal, és tisztogasd őket, mert én elmegyek, és három fertály esztendeig nem jövök haza. Azután elment.

A legény jól forgatta otthon a gazdaságot. Egyszer azt az ajtót vizsgálta, amelyet az ura megtiltott neki, fel is nyitotta, be is ment a szobába: hát ott lát egy szép leányt, aki épen az ő falujából való volt. Elrémül a leány, ahogy meglátja, mert megismerte, és mondá neki: Jaj miért jöttél ide, többé el nem mehetsz, itt kell örökre maradnod mint énnekem. De én segítek rajtad, ha te is segítesz rajtam; és egy kést adott neki, és mondá: Majd ha téged elvisz vissza, csak vigyázz, hogy megösmerd azon helyet ahol téged fölvett, mert másként itt kell ma-

Digitized by Google

radnod, és ha egyszer ott lesztek, akkor ott neked pénzt hord, és mikor már elég pénzed lesz, akkor ezzel a késsel kerítsd be, azután nem jöhet ki, hanem az ujjában lévő gyürüjét kérjed tőle, és ha az ujjodat kéri, azt be ne nyújtsd neki, mert elszakasztja, hanem ezt a kést nyújtsd neki, hadd tegye arra; azután még se ereszd ki, hanem kérd meg hogy mi hasznát lehet annak venni, azután ha megmondja, a késsel húzd keresztül; akkor elmehet. Hanem azt mondom, hogy ha karácson böjtje lesz, akkor tedd magadat beteggé, és majd mindent hord, kávét, ételt és pálinkát, te pedig semmit se egyél egész hét óráig, akkor ehetel és ihatol; és most láss hozzá, hogy kimehess. A legény mindenkép próbálta, hogy ha kimehetne, de épen semmiképen sem mehetett ki; azután látta hogy a gerenda alatt három könyv vagyon; leveszi a könyvet, látja hogy semmi sincs benne; a másikat nézi, abban sem volt semmi; azután a harmadikat nézi, abban sokféle irás volt irva, és olvassa; mikor a vége felé olvasott, látja hogy az ajtó magától megnyillott. Fölteszi hát a könyvet, és kimegy a szobából nagy sietve a lovaihoz, azokat éteti és tisztogatja, s úgy várja az urát; mikor pedig enni akart, mindig ott volt az étel. Az ura haza ment, és mindenét tisztán alálta, amin nagyon örült.

Digitized by Google

Eljött azután karácson böjtje is. A legény előtte való nap beteggé tette magát; az ura mindent hordott neki, valamit kivánt tőle, kávét, szilvapálinkát, hogy csak egy kicsint igyék mindjárt jobban lesz, de ő semmiből sem ivott sem evett: csak mikor hét óra eljött, akkor evett. Az ura bemegy a szobába, hát már a leány nem volt benn, mivel kiszabadúlt, mert a legény kibőjtölte érte azon napot. Kimegy hát az ura nagy haraggal hozzá, és mondja neki: Most látom, hogy te nagyon okos ember vagy, mert engem megcsaltál: ha én azt tudtam volna, másként vigyáztam volna reád; de ő semmit sem tartott, gondolván hogy azon egynehány napot még kitölti nála; és hogy az ideje eljött, mondja neki: Én az én időmet, kiszolgáltam, most vígy engem oda a-honnan elhoztál. Ekkor az ördög fölkapta, és vitte mint a szél; ő pedig mindég vigyázott azon helyre, ahonnan elvitte; és mikor már ott voltak, kiáltott neki hogy megálljon, ott van az a hely, hol beszegődött hozzá. Az ördög tehát etette, és adott neki egy zsák pénzt, s azt mondá neki: Elég-e? Ő pedig azt mondá: Nem elég, csak hozz még többet; akkor elment az ördög és még két annyit vitt neki; de akkor is csak azt mondta, hogy még nem elég: és harmadszor három annyit adott neki, és mikor kitöl-

Digitized by Google

tötte volna a pénzt, a legény azon késsel bekeritette ötet s az ördög nem mehetett ki a keritésbül. Akkor mondja neki: Már engem még jobban meg akarsz csalni? csak ereszsz ki ezen várból, annyi pénzt hozok neked valamennyi kell; a legény pedig mondá: Én ki nem eresztelek addig, míg a gyürüt az ujjadból nekem nem adod; az ördög mondá: Úgy is tudtam, hogy még attól is megfosztasz, nyújtsd ide az ujjodat, ha illik-e belé? Mondá a legény: Az ujjamat nem adom, hanem tedd erre a késre, úgy elveszem. Az ördög rá tette a gyürüt, és a legény az ujjában dugta, s az ördög mondá neki: No most ereszsz ki, a gyürüt is megkaptad. A legény azt mondá: No most még azt mondd meg, hogy mi haszna vagyon ennek a gyürünek? Az ördög mondá: Ha az a leány nem mondta, én sem mondom. Monda a legény: Én ugyan, ha nem mondod is, megtalálom a hasznát, hanem teneked örökre itt kell maradnod. Azzal elment. Az ördög kiáltott utána mondván: Jöj vissza, megmondom. Akkor visszament, s az ördög monda neki: Ennek a gyürünek oly ereje vagyon, hogy ha megszoritod, mindnyájunknak neked kell szolgálni. Akkor a legény a késsel keresztülmetszette a várat, az ördög mindjárt kijöhetett belőle. Akkor azt mondá a legény: Hát ezen pén-

Digitized by Google

zemet hogy tudom haza vinni? Az ördög azt mondá: Ne féltsd, megőrzöm én azt, te csak menj haza. Ő pedig haza ment az apjához, és kérdi tőle, vannak-e erős ökrei? Az apja azt mondá: Vannak erősek, mért kérded? Ő pedig azt mondá: Keressen kend vagy tizenkét szekeret holnapra, az erdőre megyek. Az apja keresett huszonnégy szekeret, és elment a huszonnégy szekér, s ugyan annyi pénzt vittek haza.

Ezek így lévén, más nap elküldi a szerencsés legény a királyhoz hogy pénze elég van, most adja neki a leányát. A király egy tanácsosát küldi oda, hogy vizsgálja meg, ha igaz-e az? Ez elment, és azt mondta a királynak: Felséges király! pénze több van mint fölségednek. A király gondolkozott, hogy hol vette azt a sok pénzt? aztán azt üzente neki, hogy csináltasson olyan várat mint a királyé. A legény csak azt várta hogy beestveledjék, akkor kiment, és a gyürüt megszorította, s az ördögök mindjárt ott voltak, és azt kérdték: Mit parancsol az ifju úr? Ő pedig megparancsolta hogy reggelre még szebb várat csináljanak mint a királyé volt; akkor bekülde az apját a királyhoz, hogy megvan a vár, most adja neki a leányát. A király ismét azt üzente neki, hogy most olyan hidat csináltas-

Digitized by Google

son, hogy egyik várbul a másikba összejárhassanak. Más napra az is meglett. A legény újolag beküldte az apját hogy a leányt adják neki. Akkor a király azt mondá: Még egy kert szükséges, azt is csináltasson; más napra a kert is készen volt, még sokkal szebb mint a királyé, pedig oly csunya helyen csinálták, hogy egyebet nem láttak, csak a sok követ; de az ördögök mind elhordták és földet hoztak helyébe és oly szép kertet csináltak, hogy a király kertje még csak árnyékában sem állott. Akkor megint beküldte az apját a királyhoz, hogy a leányát adja neki. A király tehát neki adta a leányát. Azonban a leány a török basa fiát szerette, de úgy hogy senki sem tudta, csak maga a leány. A legény tehát elvette a király leányát, és nagy lakodalmat csináltak, nyolcan az ördögök közől voltak a muzsikusok. Mikor a vacsorának már vége volt, akkor lefeküdtek; azt kérdi a menyasszony: Ugyan szivem, mondd meg nekem, hogyan tudtad te azt a sokat oly kevés idö alatt megcsináltatni? Ő pedig mindjárt kivallotta, és ezután elaludt, a felesége pedig a gyürüt lehúzta az ujjáról, és a maga ujjába dugta; azután kiment, és a gyürüt megszorította, s az ördögök mindjárt ott voltak, és kérdezték tüle, hogy mit parancsol nekik? Ő pedig mondá nekik: Most en-

Digitized by Google

gem vigyetek Törökországba a szeretőmhöz. Az ördögök felfogták, s nagy sebesen Törökországba vitték a basa fiához; a szegény vőlegény pedig az ágyba aludt. Jókor reggel felkél; hát látja hogy a felesége elszökött, a gyűrűjét is ellopta, el is vitte, amin ő nagyon búsúlt. A muzsikusok muzsikaszóval mentek az ajtóra, de ő bújában az ajtót sem nyitotta meg; azután a király bement a szobába, és nem látja a leányát; kérdi, hogy hová tette; ő pedig azt feleli, hogy elszökött, és engemet is meglopott, mert a gyűrűmet is ellopta. De a király azt mondta: Nem szökött el, hanem megölted, és eltemetted, de holnap felakasztatlak, ha elő nem állítod a leányomat. Mindjárt megfogatta aztán, és tömlöcre vettette; azután a muzsikusok oda mentek, és a királynak azt mondták: Ereszsze el fölséged, mink nyolcan itt maradunk helyette, ő pedig hadd keresse, és meg is találja. A király tehát elereszti, és a nyolc muzsikust rekesztette be helyette. Az egyik pedig hozzá megy, és azt mondja neki: Tudod-e most mit csinálj? Öltözzél fel vadásznak, és csak menj Törökország felé; hanem azt nem mondták neki hogy hol van, pedig magoknak kellett elvinni. Akkor megindúlt nagy sietve, és ment Törökország felé; az úton lát egy szép fekete macs-

Digitized by Google

kát, kapja a puskát és agyon akarja lőni; a macska azt mondja neki: Ne lőj agyon, majd segítek rajtad; és elment vele. Azután lát egy szép rókát, azt is agyon akarta lőni, az is megszólamlott hozzá, s monda: Ne lőj agyon, még segíthetek rajtad; azt sem lőtte agyon, az is elment vele. Azután meg tovább megy, és lát egy csúnya egeret, azt is agyon akarja lőni, az is azt mondja neki: ne lőj agyon, még segítek rajtad; az is elment velek. Akkor már negyed magával volt: a macska, a róka, és az egér; mind a hárman az ördögök közül valók voltak. Azután a tengerparton megállottak; a róka azt mondja neki: Te maradj itt, rakj tüzet, majd mink beúszunk a tengeren a várba, mert ott lesz a gyürü; a róka mondja a macskának: te fogd a farkamat, a te farkadat fogja az egér, úszszunk csakhamar. És csakhamar beúsztak a várhoz. A róka azt mondja: Menj be macska az egérrel, hozzátok ki a gyürüt. A macska az egeret a hasa alá fogta, úgy ment az ablakban, ott ritt, sirt; meglátta a török, beeresztette, s nagyon örült neki, mert sok egér volt a szobában; a macska az egeret elejtette, utána futott és kergette, a török és a király leánya épen akkor a gyürüt vizsgálták az asztalnál, az egér futkos, a macska utána, ezek is a gyürüt ott hagyták,

Digitized by Google

szaladtak, hogy meg segítik fogni; az egér fölszalad az asztalra, a gyürüt felkapja, a macska meg a gyertyát eloltotta, sötét lett, s az ablakot kitörték, és a gyürüt elvitték. A király leánya mindjárt nagyon búsúlt a gyürüért; a macska és egér pedig nagy örömmel futottak a rókához. A róka azt mondja nekik: No most melyik fogja a gyürüt? Én nehéz vagyok, elmerülök, az egér el nem birja: fogd te macska, hanem vigyázz, hogy el ne veszítsd. Akkor megindúltak, és sietve úsztak, de a macska szájába víz ment, a gyürüt elejtette a vízbe, azután búsúltak, hogy hogyan találják meg: az urokhoz nem mertek menni, a parton bújdostak tehát, és látnak iszonyú sok rákot. A macska kérdi, hogy minn versengenek? azt mondja a rák: királyt akarunk tenni, de nem tudunk: A macska fölszalad egy fára, s azt mondja nekik: Az ki ide tud jönni, az lesz a királytok; a rákok próbáltak felmenni, hanem egy sem tudott; utóljára egy fiatal próbált, fel is ment, a macska megkapta, és a többi rák kiáltott hogy a királyokat ereszsze el. Én pedig el nem eresztem, mondá a macska, míg egy gyürüt, melyet a tengerbe ejtettem, fel nem hoztok. A rákok az egész tengert elfogták, a gyürüt előhozták, a macska a királyokat szépen levitte, és nekik adta; azok a

Digitized by Google

gyürüt a macskának adták, a macska nagy örömmel vitte a gyürüt a rókához, és együtt mind a hárman nagy örömmel az urokhoz vitték a gyürüt. Az csakhamar az ujjában dugta és megszoritotta, és mindjárt ott termett tizenkét ördög, és az mondák: Mit parancsol az ifju úr? ő pedig azt mondá: Fogjatok fel engem és vigyetek az ipamhoz. Akkor felfogták, nagy hirtelenséggel a királyhoz vitték, ő bemegy az ipájához, és kérdi tőle a király: hát a feleséged hol van? Törökországban, monda, most is a török basa fiával van. A király megharagudt, mondá: Mért nem hoztad el mind a kettőt? Felel az ifju: Majd reggelre itt lesznek, és pedig együtt fekve megláthatd. Másnap reggel oda vitette mind a kettőt, a király megfogatta mind kettőjöket, de még is a törököt eleresztette, hanem a leányát kivitette, és fejét vétette, az ifjat pedig magához vette, s mint saját gyermekét s örökösit mai napig is tartja.

Digitized by Google

XXXIX.

A SZÍNVÁLTOZÓ KIRÁLYNÉ.

Volt egy királyné, aki minden órában más színben változott, egy órában fejér, másikban sárga, harmadikban zöld, és így másmás színt mutatott a képe. Annak pediglen volt egy igen szép fia, aki az anyjának egyszer azt mondá: Asszonyanyám, én már azon szép időt elértem, melyben meg kell házasodnom; azért adjon nekem pénzt, és egy regement huszárt mellém, akik engem kisérjenek. Felel neki az anyja: Kedves fiam, azt tűled meg nem fogom, csak menj el, és végy pénzt magaddal a mennyit akarsz, hanem azt megmondom, hogy addig haza ne jöj, míg oly feleséget nem kapsz, aki minden órában változik a színiben mint én is. A fia megfogadta a szavát az anyjának, és magához vett tizenkét szeker pénzt, és egy regement katonát, úgy oztán megindúlt, országokat járt; már messzi országokba elérkezett, de sohul olyant nem talált, mint az ő anyja volt. Már pénzek is el-

Digitized by Google

fogyott. hogy nem élhettek; és nem mehettek tovább; azért vissza kellett nekik fordúlni haza felé. Mikor haza érkeztek, elbeszélte az anyjának, hogy sehol oly személyre nem találhat mint az anyja, azért haza kellętett jönnie. Az anyja azt mondja neki: Kedves fiam, még egyszer menj el, és vígy több pénzt magaddal, talán még is akadsz olyan személyre mint én vagyok. A királyfi nagy bújában huszonnégy szeker pénzt vitt magával és egy regement huszárt, s nagy búban ment messzi országba.

Egyszer talált egy városba menni, ahol egy halottat akartak eltemetni, és mikor a tetőhöz érkeztek vele, a holttestet letették és nagy durungokkal verték. Ezt a királyfi hogy meglátta, nagyon sajnálkodott rajta, oda ment, és kérdezte, hogy miért verik azt a holttestet azok pedig felelének neki, hogy éltében sok adósságot tett, és senkinek meg nem fizetett, azért verik holta után a testet. Mond a királyfi: Csak ne verjétek, a mi adósságot tett, inkább mind megfizetem. Hogy ezt mondta, a testet mindjárt eltemették. Azután kifizette minden adósságát úgy, hogy a huszonnégy szeker pénz mind rá ment, és a katonái lovait is mind oda adta az adósoknak, hogy csak békével maradjanak; azután az városba ment szállásra, más nap pedigien a katonáit mind visz-

Digitized by Google

szaküldötte, és maga útnak indúlt. Mikor a temetőhöz érkezett, a temetőből egy ember fölkelt, és hozzá megy, s mondja neki: Uram, tudom hogy szolgád nincsen, azért fogadj meg engem, én híven szolgállak. Felel a királyfi: Barátom, én meg nem fogadhatlak téged, mert pénzem nincsen, és most haza megyek. Felel az ember: Nekem fizetés nem kell, hanem én még is felkeresem azt a személyt, akit az anyád kíván. A királyfi nagy álmélkodva megfogadja, és elmegy vele más uton.

Egyszer az urának mondja: Uram, csak jöj utánam, majd én elmegyek szállást csinálni. Akkor elmegy egy elátkozott várba, aki tele volt ördöggel, és mondja: Halljátok ördögök: most jön az én uram, aki titeket el akar ebbül a várbul üzni; hanem fogadjátok számát majd titeket én egy kamarába elzárlak, úgy megmaradtok. Az ördögök engedtek neki, és az urát oda bekvártélyozta; ott hált a királyfi azon éjjel. Más nap megmutatta neki az útat hogy merre menjen; az urát útnak ereszti, maga pedig ott maradt. Akkor az ördögöket kiereszti, az ördögök pedig nagyon megörültek, hogy öket megtartotta; azért azt kérdezték tüle, hogy mit kíván tülök? mindent megtesznek neki, hogy üket megtartotta. Volt pedig abban a várban egy rozsdás puska és egy

Digitized by Google

köpönyeg melyet az ördögök őriztek; azt kérte tülök, mert már tudta hogy mire valók; az ördögök pedig örömest neki adták. A köpönyeget magára vette, a puskát pedig a vállára vetette, azzal az ura után ment mint a szél. Mikor az urát elérte, beszélt vele! de az ura őtet nem látta; azért kérdezte az ura: Hol vagy én szolgám, hogy nem látlak? és velem beszélsz. Akkor a köpönyeget magárul levetette, és látható lett. Akkor az urának monda: Uram, itt vagyon az város, amelyben a te feleségedet föltaláljuk, azért vigyázz magadra; abban a városban pedig egy ördöngös király van, akinek ördögök szolgáltak volt; annak egy szép leánya van; azért oda mentek, és a királyt köszöntötték, és megmondták neki, hogy mit akarnak; a király leánya pedig nagyon örült, mert igen szép legény volt a királyfi. Azért a király azt mondja: Na nem bánom, hanem három próbát tegyünk, hogyha azt meg tudod tenni, a leányom a tiéd; hogyha pedig meg nem tudod tenni, az ördögökkel összeszaggattatlak. Azért elsöben egy pár arany papucsot vett elöl a király, és mondja az ördögöknek: Ezt vigyétek a tenger szigetiben, és abban a ládában csukjátok. A szolgája pedig mindenütt az ördögök után ment a köpönyegben, az ördögök nem láthaták, mert a köpö-

Digitized by Google

nyeg rajta volt, azért a papucsot a ládába tették, a királyfi szolgája pedig kivette a ládából, és haza vitte, s az urának odaadta. Másnap az ifju király az ördöngös királyhoz vitte a papucsot; ez monda neki: Felséges király, tetszésed szerint a papucs itt van. Felel a király: No itt van egy pár arany kés, azt vigyétek a tenger szigetébe, és jól becsukjátok. Az ördögök kapták a pár kést, és elvitték a tenger szigetébe, de mind hiába, mert az ifju király szolgája mindenütt a nyomokban volt, és alighogy a ládába tették, már ez kivette és az urának haza vitte. Más nap azt is az öreg királynak általadta. Harmadszor a leánynak az ujjáról egy gyürüt húzott le, azt adta az ördögnek, azzal is az ördögök nagy hamarsággal a tenger szigetibe mentek, ládába vetették, hanem azt is csakhamar az urának visszahozta a szolga, az ifju király pedig nagy örömmel az ördöngös királynak adta; akkor monda neki: Én ördögi erővel bírok, de te meg egész ördög vagy, mert azt mind megcselekedted, amit semmiféle ember sem tudott volna megcselekedni: azért legyen a leányom a tied.

Más nap a leányt elvitték, és mikor az uton mentek, egy temetőhöz érkeztek; hát azt mondja a szolga az urának: Uram, már most én itt maradok, hanem azt tudod hogy a leányt

Digitized by Google

ketten nyertük; már most fele az enyim, fele a tied; azért most kétfelé szakasztom. A királyfi könyörgött neki, hogy azt ne mívelje, de ő arra nem engedett; csak kétfelé szakasztá: tehát kigyó s béka esett ki belőle, és akkor megint összetette, és sokkal szebb lett mint előbb volt, és azt mondá: Uram, már most elviheted, ez lesz olyan mint az édes anyád; ez is minden órában változik a színiben. Már most élhetsz vele. Én ezt azért cselekedtem veled, hogy azt a jót cselekedted velem, mert én voltam az az ember, akit holtom után vertek. Már elkárhoztam volna, hanem te megváltottál engem. Akkor eltünt előle: az ifju király pedig elment a házájába, és elvette feleségének; igy lett vége mindennek.

Digitized by Google

XL.

KINCSKERESŐK.

Volt egy juhásznak egy kutyája, aki egy kösziklás hegy alatt egy lyukban megkölykezett. A juhász egy párt örömest meghagyott volna kölykeiből, ugyanazért mindig lesték hogy hova jár a kutya, míg egyszer csak megtalálták, de senki sem mert hozzá menni: mindjárt morgott az emberre. Azért, mikor haza ment a kutya enni, akkor a gazdája megfogta és megkötözte, azután egy bojtárjával, a ki kilenc esztendős volt, elment a lyukhoz. Mivel pedig a lyuk szük volt, maga nem mehetett be, hanem a bojtárját küld ötte be, hogy a kis kutyákat hozza ki a lyukbul. A gyermek bebújt a lyukba, de a kis kölykek mind beljebb mentek abba úgy annyira, hogy egy pincébe lepotyogtak. A gyermek kimegy, és beszéli a gazdájának, hogy egy pincébe lepotyogtak, a gazdája egy kötelen leereszttette a gyermeket a pincébe, tüzi szerszá-

Digitized by Google

mot is adott magával. Mikor a bojtár a pincében tüzet ütött és gyertyát gyújtott, hát látja hogy sok hordó bor van a pincében, de már az hordók fája el volt rothadva, csak a bőribe volt a bor; a gyermek a késit a hordóba lökte, tehát bor folyt belőle; a gyermek ivott, azután megborosúlt, jobb kedve lett neki, s összejárta a pincét: hát sok pénzre talált, a mely éllel volt hordóba rakva. Erre a gyermek a kutyákat csakhamar fölhuzatta, azután az ingét levetette, és teli rakta pénzzel, azt is fölhuzatta gazdájával; utóljára magát húzatá föl, s beszéli a gazdájának hogy mit látott. Míg így beszélnének, a lyukbul egy fekete ember jött ki, és mondja neki: Na! köszönd istenednek, hogy odabe nem értelek, mert ha ezer lelked lett volna is, még is összeszaggattalak volna. Ezzel a lyukba visszament; ezek pedig a pénzzel haza mentek: a juhász valami keveset adott a gyermeknek, a többet magának tartotta.

A juhász még nyolc esztendeig élt, azután megholt; a legény azután is csak juhászmesterségében maradt. Egyszer a pénze elfogyott, hát a pajtásával a korcsmába mentek: mindkettő nagyon búsúlt, hogy a korcsmárosnak már igen sokkal adósok, azért ez az ifju mondá pajtásának: Pajtás, hogyha neked bá-

Digitized by Google

torságod volna, én tudok sok pénzt, az nekünk jó volna. A pajtása azt mondá neki: Nekem van bátorságom, csak menjünk! El is mentek mind a ketten a lyukhoz, s egy kötelet megkötöttek a kőhöz, azon leereszkedtek mind a ketten; legelsőben a borbul jól ittak, azután beszélgettek együtt. Egyszer csak jött a fekete ember, és nagy haraggal azt mondja: Na te fickó, nemde megmondtam, hogy többet ide ne jöj? most összeszaggatlak. E pedig a borbul jól bevett, mely nagy bátorságot adott neki, azt mondja a fekete embernek: No ilyen teremtette! gyere, szaggass össze, majd megtanítlak ne búsúlj, úgy összeváglak, hogy pornak is apró leszel. Mivelhogy a juhászlegény oly nagy bátorságot mutatott, mondja a fekete ember neki: Na fiam, mivel oly bátor vagy, menj le az alsó pincébe, ott van az én uram: hogyha jó kedvibe találod, ez a kincs mind a tied: ha pedig haragszik, oda az életed. Felel az ifju neki: Vagy haragszik vagy nem, elmegyek; hogyha valamit akar, összevagdalom mint a répát. Le is ment a pincébe; ott ült az öreg, monda az öregnek: Jó napot apó; felel az öreg: Isten hozott fiam, te vagy az én nagy szerencsém, hogy ily nagy bátorsággal biró ember vagy: most megváltottál, azért legyen a tied minden ami itt vagyon, és fogd a baltá-

Digitized by Google

dat, és üsd meg itt a falat. És megüti a legény: hát mindjárt egy világos garádics volt előtte, akin fölmehettek; az öreg pedig eltünt, és senkit sem találtak; akkor feljöttek a pincéből, és a királyhoz mentek, s megbeszélték neki, hogy hogyan jártak. A király a kincset általvette, és a két juhászlegénynek adott annyit amennyit kivántak egész életekre, s így szabadúlt meg a szegény szenvedő lélek, és az a kincs is fölszabadúlt.

Digitized by Google

XLI.

JÓÉRT JÓ.

Volt egy szegény embernek egy fia, aki az apjának azt mondta: Apám, látom hogy szegény módon kell élnünk, azért én elmegyek szerencsét próbálni, majd talán jobb lesz dolgom. Az apja elbocsátotta, s a legény elmegy, és nagy darab országot bejár, de sehol magának való szolgálatot nem talált. Egyszer egy juhászhoz megy, és attul kérdi, ha nem volna-e szolgálatra szüksége? Felel a juhász: Én téged megfogadlak, hogyha esztendeig kitartod, hogy a kárvallástul megmaradsz; én adok kilenc birkát, de azt megmondom, hogy a tóba ne ereszd a birkákat, mert a szőrök megaranyosúl, úgy oztán hasznát nem vehetem a szőröknek — mert abban a városban az arany nem volt kelendő, hanem csak a szőr. A legény kihajtja a birkákat, és egész kilenc hónapig megőrizte a juhokat, s a tóba nem eresztette; hanem hogy kilenc hónap kitelt, egyszer elaludt; a birkák mindjárt a tóba

Digitized by Google

szaladtak, s a szőrök megaranyosúlt. A legény fölebred, s nagyon megijedt, hogy az birkák mind aranyszőrüek. Félt haza hajtani őket, hogy a gazdája megveri, hogy oly nagy kárt tett; sokat gondolkodott, de végtére még is csak haza hajtotta. Hogy a gazdája meglátta a birkákat, nagyon haragudott, hogy már mit csináljon? végtére három juhot neki adott, és azt mondá: Mivel te nem tudtál vigyázni a juhokra, azért csak három juhot kapsz; most elmehetsz amerre akarsz.

A legény elmegy, s a három juhot maga előtt hajtotta. Mikor egy erdőbe ért volna, eleibe ment egy öreg ősz ember, s monda neki: Édes fiam, ugyan hol vetted ezt a szép három juhot? Felel a legény: Édes öreg bátyám, azért én egész esztendeig szolgáltam, ez lett a bérem. Felel az öreg ember: Édes fiam, adj nekem is egyet, neked kettő marad, nekem is hadd legyen egy, neked az isten megfizeti. A legény oda ad egyet, azután a kettőt odébb hajtja. Az öreg megint eleibe kerül, kéri az egyiket tüle, hogy az isten megfizeti neki; a legény azt mondá: Na édes bátyám, már egy öreg embernek egyet adtam, ezt pedig neked adom; s neki adta; azután az egyet tovább hajtotta. Az öreg megint csak eleibe megy, s azt mondja neki: Édes fiam, micsoda szép ju-

Digitized by Google

hod vagyon, hol vetted? Felel a legény: Édes öreg bátyám; én esztendeig szolgáltam, a bérem három ilyen birka volt, hanem kettőt már elajándékoztam, most már csak egy van. Felel az öreg: Édes fiam, add nekem a birkádat, azzal neked sokat kell vesződnöd, azután könnyebben mehetsz magad, neked az isten megfizet. Felel a legény: Bátyám, én a juhot neked adom, hanem azt megmondom, hogy az isten most mindjárt fizesse meg, mert nem várakozhatok. Felel az öreg: No fiam, kérj amit akarsz, én mindent megadok a mit kérsz. Felel a legény: Adj nekem egy olyan hegedüt, melyet ha meghúzok, még a madár is táncoljon; és egy puskát, hogy ha én akármire lövök, ne durranjon, de még is agyon lőhessem amit akarok. Az öreg mindent megadott neki amit kért, azután egymástul elváltak.

A legény amint egy erdön megyen, lát egy zsidót, s elölveszi a hegedüjét, és hegedül. A szegény zsidónak nagy bütyora volt a hátán, még is úgy kellett táncolnia, hogy a nyelvét is kivetette, és könyörgött hogy ne muzsikáljon. Azután elhagyta a hegedülést, s azt mondá a zsidónak: Eredj a sürübe, ott sok madár van, szedd fel, majd én lelövöm. A puskáját rá fogja, és lött; a madarak mind ott maradtak, a zsidó beszalad a sürübe, szedi a madarakat

Digitized by Google

a legény pedig veszi a hegedüt, s a zsidónak táncolni kellett, hogy a bokrok a ruháját mind leszaggatták; azután elhagyta a hegedülést. A zsidó vérbe maradt, úgy ment a városba, és az uraknak mondá: Uraim, itt az erdőn egy legény van, fogassák meg, mert azt cselekedte, hogy én oly véres lettem; de ne hagyják hegedülni, mert mindig kell táncolni hogyha az hegedül, azért az urak mindjárt paripára ültek, és a zsidóval együtt az erdőre mentek. A legény hát látja hogy jönnek, előlveszi a hegedüt, s hegedül, az uraknak pedig lovaikkal együtt kellett táncolni; végre könyörögtek hogy hagyja el, semmi baja sem lesz. A zsidó pedig magát egy törzsökhöz kötözte, hogy ne táncolhasscn, de az mind hiában volt, mert a kötelet is elszaggatta, még is kellett neki táncolni; de mivel az urak könyörögtek hogy ne muzsikáljon, azért elhagyta: úgy az urak haza mentek.

A legény pedig elment más országba egy királynál szolgálatot keresni. Hogy magát bejelentette a királynak, a király azt mondá neki: Fiam, nekem egy leányom vagyon, hogyha azt meg tudod nevettetni, úgy megfogadlak szolgám nak. Felel a legény: Fölséges király, hogyha én akarom, nem hogy nevet, de még táncolni is fog. Felel a király: Az én leányom még soha sem nevetett, hanem hogy-

Digitized by Google

ha meg tudod nevettetni és megtáncoltatni is, fele királyságom és a leányom a tied. A legény nem volt rest, a király szavaira előveszi hegedüjét, s hegedül: a leány pedig elsőben elkezd nevetni, azután kapja az atyját, úgy táncolnak hogy majd megződülnek: a legény a muzsikálást elhagyja, a király pedig mindjárt papot hivat, s a leányával összeadja. A legény első nap vele jól összeegyezett, de más nap hát megint csak olyan szomorú volt mint azelőtt; a legény hogy látta szomorúságát, előveszi hegedüjét, mindjárt nevetett és táncolt, azután valahányszor szomorú volt, mindjárt csak muzsikált, hogy kedve legyen, s azután így vígan éltek.

Digitized by Google

XLII.

AZ OSTOBÁN ISTEN IS CSAK BAJJAL SEGÍT.

Volt egy faluban egy szegény ember, aki semmimódon sem szedhette föl magát, csak mindig szegény maradt; gyermekei voltak, de még kenyeret sem tudott nekik adni. Egyszer nagy bújában elmegy hogy koldul; bemegy egy ven dégfogadóba; könyörög hogy adjanak neki szállást és enni valót; a korcsmáros pedig megverte, úgy oztán kidobta a szobából; az asszony pedig egy kevéssé jobb volt mint maga, azért mikor a korcsmáros lefeküdt, az asszony kenyeret és egy kis bort is adott neki, úgy oztán lefeküdt. Más nap felkel, elmegy az erdőre, és egy favágó öreg ősz embert talál ott; az öreg ember hogy látta, mindjárt elhagyta a favágást, hozzá megy, és kenyeret ad neki, azután azt mondja neki: Tudom hogy szegény ember vagy, azért adok neked egy abroszt: hogyha azt leteríted, enni és inni elég lesz rajta, hanem vigyázz rá, hogy

Digitized by Google

el ne csalják tüled. A szegény ember elmegy haza felé, és azon korcsmába bemegy, az asztalt megteríti, mindjárt elég enni és inni való volt rajta; a korcsmáros gondolja magába: majd elcsalom tüle hogyha lehet; hát éjtszakára szállást adott neki: Add nekem ezt az abroszt; majd elteszem, mert ellopják tüled. Az szegény odaadja neki az abroszt, és más nap, mikor kéri tüle, a korcsmárosné egy más abroszt adott neki, avval haza ment. A gyermekei ríttak hogy nagyon, mondá a feleségínek: Na édes feleségem, ne busúlj, most hoztam eleget enni és inni; akkor előveszi az abroszt, az asztalt megteríti, de semmi sem lett rajta, mert a korcsmárosné kicserélte. Akkor az ember elszomorodott, a felesége pedig káromkodott, hogy miért tartja bolondnak. Felel neki az ura: Édes feleségem, engem megcsaltak, hanem majd elmegyek, talán még mást kapok. Elmegy hát abba a korcsmába, gondolta hogy a korcsmáros majd jól tartja, de megcsalódott, mert a korcsmáros hogy meglátta, nem hogy megkinálta valamivel, inkább kiverte, a szobába se szenvedte meg; hanem mikor a korcsmáros lefeküdt, az asszony behívta, kenyeret és egy kis bort adott neki, azután lefeküdt.

Digitized by Google

Másnap elmegy az erdőre ahoz az öreg emberhez, kérdi az öreg: Na fiam, mi bajod? Felel neki: Tegnap bementem a korcsmába, a korcsmáros elcsalta tülem az abroszt hogy elteszi mert ellopják, más nap pedig elcserélte, mást adott, az enyimet pedig megtartotta. Akkor az öreg ember egy bárányt adott neki, és monda: Ez a bárány olyan, hogy ha megrázod, a szőri közül sok arany foly ki, menj el, próbáld meg, és menj abba a korcsmába, hanem vigyázz hogy meg ne csaljon a korcsmáros. Elmegy a szegény ember, a bárányt megpróbálta, hogyha igaz-e? megrázta, és annyi arany folyt ki belőle, hogy a szegény ember csudálkozott rajta; azután felszedte az aranyat; avval elmegy a korcsmába; mindjárt kér hogy adjanak neki enni és inni, a korcsmáros adott neki amit kért, azután kifizette mind aranynyal. Kérdi a korcsmáros: Hol vetted azt a sok aranyat? Felel a szegény: Az isten adta nekem, hanem egy bárányt is adott, a kibül arany foly, ha megrázzák; ha nem hiszed, nézd. Akkor előlveszi a bárányt, megrázza, és sok arany folyt ki a szőribül. A korcsmáros hogy ezt látta, gondolta: hohó! ez jó lesz nekem, majd elcsalom tüle; akkor azt mondá neki: Atyámfia, a bárányod megdöglik a szobában, hanem rekeszszük az istállóba az én bárányim közibe, holnap elvi-

Digitized by Google

hetedt. A szegény ember ráállott. Más nap a korcsmáros, nem azt, hanem más bárányt adott neki, azzal elmegy haza. A feleséginek mondja: Ne félj most feleségem, elég pénzt hoztam. A felesége alig várhatta hogy lássa, és mikor meg akarta próbálni, tehát semmit sem kapott. Akor látta, hogy megint meg van csalódva; a felesége pedig szidta s mocskolta, hogy miért játszik vele? Az embernek pedig még volt aranya, azt a feleségének adja, maga pedig elmegy.

Mikor a korcsmába megy, szint azon módon cselekedett vele a korcsmáros mint előbb, kiverte a szobából. De ismét a korcsmárosné valami kicsint adott neki enni inni. Más nap megint az erdőre megy a szegény ember az öreghez, az öreg ember azt mondja neki: No mi az újság? megint meg vagy csalódva? Felel a szegény: Megcsalt a korcsmáros. Felel az öreg: Most már látom hogy szerencsétlen ember vagy, hanem még egyet próbálok: adok egy tarisznyát, hogyha mondod: ki muzsika; mindjárt muzsika jön ki belőle, és mindennek kell táncolni rajta. Másodszor azt mondd: ki kalapács! és mindjárt két kalapács jön ki, és azkit akarsz, azt megverethetd velek; hanem a korcsmároson kezdd el. Elmegy a szegény

Digitized by Google

ember a korcsmához. Hogy meglátta a korcsmáros, mindjárt gondolta, hogy megint hozott valami újságot: hát kérdi: No mit hoztál most? Felel a szegény ember: Most muzsikát hoztam. Kérdi a korcsmáros: Hát hol van? Mondja az ember: Ki muzsika! azonnal nagy muzsika lett, a korcsmáros mindjárt táncolni kezdett a feleségivel; mikor eleget táncoltak, akkor a szegény azt mondja: Ki kalapács! és üssétek a korcsmárost feleségével együtt. A két kalapács úgy megveri a korcsmárost és a feleségit, hogy majd meghaltak, és addig ütötték, míg az abroszt és a bárányt vissza nem adták neki. Mikor visszakapta mindenét, akkor a tarisznyába küldötte a muzsikát és a kalapácsokat, és haza ment. A felesége kérdi: No hát mit hoztál? Felel ő: Muzsikát hoztam. A felesége szidja, hogy: hogyha mást nem hoztál, az ördög vigyen el azzal is. Kapja tehát a szegény ember a tarisznyát, s mondja: Ki muzsika; és oly muzsika lett, hogy minden zengett, s a felesége és gyermekei táncolni kezdtek. Mikor már eleget táncoltak, akkor a muzsikát leparancsolta, az asztalt megteríti: tehát minden elég lett rajta. Hát szegények örömmel ettek s ittak, azután mondja a feleségének: Édes feleségem, még mást is hoztam; a felesége kérdi,

Digitized by Google

hogy: mit hoztál édes férjem? ¡Felel a férj: egy bárányt, és beviszi a bárányt, és megráz za, mindjárt sok arany folyt ki a szőri közül, akkor hát örült a felesége, s igy lett a szegény emberből nagy gazda: igy megsegítette az öreg ember őket.

Digitized by Google

XLIII.

AZ ARANYHAJU HÁRMASOK.

Egy városban volt egy pék, kinek három szép leánya volt. És a péknek egy szép kertje is volt a király kertje mellett, a király pedig ifju volt. Egyszer kimegy a kertjébe sétálni, hát a pék leányai is épen a kertjekben voltak, s az öregebbik leány azt mondá: Ej édes öcsém, én szeretnék a király kocsisa felesége lenni. Felel a közepső: Én is szeretném hogyha a király inasa felesége lehetnék. Felel a kissebbik: Én pedig szeretném hogyha a király felesége lehetnék, én egyszerre három gyermeket szülnék neki, két princet és egy princesznét, akik mind hármoknak aranyhajok és a homlokokon aranycsillagok lennének. Ezt a király meghallotta, mindjárt haza ment, és a leányokat magához hivatta, és kérdi tülök hogy a kertben mit beszéltek? Az öregebbik azt mondá: Felséges király, én azt mondtam: szeretnék a felséged kocsisa felesége lenni. Felel a király: Jól van. Azután a közepsőtől

Digitized by Google

kérdezi hogy mit beszélt? az is felel: Én, úgymond, azt mondtam, hogy szeretnék a fölséged inasa felesége lenni. Felel a király: Az is meglehet. Hát te kissebbik, mit beszéltél? a kissebbik pedig nagyon félt, nem mert semmit se mondani, hanem a király reá parancsolt, hogy mindent megmondjon amit beszélt. Akkor mond a leány: Én azt mondtam, hogy ha én Fölséged felesége lehetnék, én egyszerre három gyermeket szülnék, két princet és egy princesznét, akiknek aranyhajok és a homlokokon aranycsillag lenne. Felel a király: Hogyha úgy vagyon, tehát legyen úgy. Mindjárt papot hívatott, a kocsissal az öregebbiket, a közepsőt az inassal elvetette, maga pedig a kissebbiket feleségül elvette, és így egy füst alatt mind a háromnak a lakodalma elkészült, azután szépen éltek egymással.

Volt pedig a királynak egy vén anyja, az mindig haragudt a fiára és a menyire. Az ifju asszony teherbe esik, és szült később három gyermekeket: két fiat és egy leányt. A bába hogy meglátta a gyermekeket, csak elijedt, hogy aranyszál hajok és homlokokon aranycsillagok ragyognak; befut az öreg asszonyhoz, nagy álmélkodással beszéli neki, a vén királyné pedig a gyermekeket egy szatyorba teteti, és a tengerbe veti, az asszony alá pedig

Digitized by Google

három kutyakölyköt tétetett. Az ifju asszony tudta hogy gyermekeket szült, de nagy álmából felébredvén, látta hogy kutyák vannak mellette ; hát nagyon el kezdett siránkozni, hogy mi történt vele ; a király pedig háborúban volt, azért a vén asszony levelet küldött a királynak, hogy a felesége három kutyát szült a világra. Mikor a király ezt meghallotta, nagyon megbosszankodott, és levelet küldött az anyjának, hogy tömlöcre vettesse a feleségit míg haza fog menni. Mikor már a háborúnak végi lett, haza ment a király, és kérdezte hogy s miként vagynak ? akkor a vén királyné még jobban elárulta a szegény menyecskét, úgy hogy a király azt parancsolta, hogy az asszony míg él, tömlöcben fog szenvedni. Így aztán a király mindig csak szomorkodott.

Már most a gyermekekhez fordúljunk. Azokat a tenger elvetette egy nagy sziget mellé, ott egy halász kifogta őket, és látja hogy a szatyorban három szép gyermek vagyon, haza viszi tehát, és a feleségének mutatja hogy micsoda szép gyermekeket talált ; a felesége nagyon haragudott, mondván : Minek hozod a más gyermekit, mikor magadnak is elég vagyon ? Felel az ura : Hogyan édes feleségem ? ha gyermekink vagynak, ezeket is velek együtt felnevelhetjük, mert valami nagy nemzetbül valók

Digitized by Google

ezek a gyermekek, mert látod hogy aranyszál hajok vagyon, és az homlokokon aranycsillag. Azután csak nevelték a gyermekeket, hanem a halász jobban szerette azt a hármat akit talált, mint a maga saját gyermekit, melyért az asszony még nagyobban haragudott reájok; azért egyszer egy hajóba hányta mind a hármat, s a tengernek eresztette, a víz pedig messzi elvitte, míg egy malomhoz értek. A molnár meglátta őket, és kifogta, és mivelhogy gyermekei nem voltak, igen nagy örömmel fogadta őket, és megnyíratta mind a hármat, és a parokás hat száz forintot adott neki a hajért; azért a molnár még nagyobban örült nekik, és gyakorta megnyíratta őket, és a hajokat eladta. Egyszer a leány észben vette, hogy az ő hajokbul annyi pénzt vásárlanak, azért a bátyjainak ezt mondá: A mi hajunkbul sok pénzt vesznek be, azért én azt mondom: szökjünk el, mi magunk egymást megnyírhatjuk, és adjuk el, vegyünk magunknak egy házat, én majd főzök, ti pedig vadászni járjatok, így elélhetünk mind a hárman. El is szöktek mind a hárman, elmentek egy városban, egy házat vettek, abban laktak, a princek vadászni jártak, a húgok pedig főzött.

Egyszer az erdőn összeakadtak a királylyal, úgymint az atyjokkal; hogy a király meglátta a

Digitized by Google

princeket, elcsudálkozott rajta, hogy micsoda szép íjak, és mindjárt invitálta ebédre mind a kettőt; az íjak magokat ajánlották hogy elmennek, a király pedig haza ment, s az anyjának megbeszéli hogy mely szép íjakra talált az erdőben, kiknek aranyhajok, és aranycsillag vagyon az homlokokon. A vén királyné hogy azt hallotta, elijedett mindjárt, azt gondolta, hogy azok lesznek azok a gyermekek, akiket ő a vízben vettetett, azért csakhamar egy pulykát megöletett, azt megtöltette, és a tölteléket méreggel megkeverte, azután elküldötte a szolgálótul abba a városba ahol voltak a princek, hogy azt megegyék. A princeszné csak maga volt oda haza, a szolgálónak hát megköszönte a pulykát, és a királynénak; azonban bemegy a szobába, és a szobába lévén, egy kis kutyája a pulykát megkezdette, és mire kiment, a kutya meg volt dögölve. Azon elijedt, s a bátyjai hogy haza mentek, mindjárt megbeszélte nekik, hogy micsoda ajándékot küldött a király anyja nekik. Ezen az eseten megharagudtak a princek, és nem mentek el a királyhoz ebédre, hanem másnap megint az erdőre vadászni mentek. Megint összveakadtak a királylyal; kérdi tülök, hogy miért nem mentek el hozzá ebédre? Ezek pedig felelnek neki: Fölséges király, nekünk igen szorgos dolgunk volt, az

Digitized by Google

hátráltatott bennünket. Felel a király: Nohát ma eljőjenek hozzám ebédre; azok pedig magokat ajánlották, hogy elmennek. A király haza ment, és az anyjának mondta, hogy: no ma eljön az a szép két princ, jó ebéd készüljön. A vén királyné pedig egy itce bort küldött, azt is méreggel megcsinálta, a leány elvitte a princeszhez, az pedig megköszönte, azután kikísérte; a szoba teli volt madarakkal, még oda ki volt, a borbul ittak, s mind megdöglöttek. És hogy a princek haza mentek, megbeszélte nekik hogy: nagy ellenségünk van, mondá, el akarnak veszteni; azért a princek akkor sem mentek ebédre. Harmadik nap megint kimentek vadászni, és a királylyal megint összeakadtak; mond a király nekik: Ugyan nem tudom hogy miért tartotok engem bolondnak, hogy el nem jöttetek ebédre? Felelnek a princek: Mi azért nem mentünk, hogy felséged anyja minket meg akar öletni. Akkor megbeszéltek mindent, hogy mit küldött nekik, a király megharagudott, és haza ment, az anyját tömlöcre vettette, azután kocsira ült, és elment, mind a hármat magával a várba vitte, ettek ittak, azután kérdi a király, hogy ki gyermeki volnának? Felelnek ezek: Mi nem tudjuk hogy ki az atyánk, és ki szült e világra bennünket. Ekkor a király már tudta hogy az

Digitized by Google

ő fiai. Akkor a vén banya már nem] tudott mit mivelni, meg kellett mondani, és mond a fiának: Kedves fiam mivel oly alacsony rendből házasodtál, azért haragudtam reád, és én cselekedtem mind valami rosz történt a házadnál. Akkor a király haraggal mondá az anyjának: Tehát mit érdemel az, ki a házasokat egymástul elválasztja ily hamissággal, és ily szép gyermekeket úgy el akar veszteni? Felel a vén királyné: Én már magam a sententiát kimondom: azért te engem egy hordóban fenekeltess, és a hordót szögekkel veresd meg, s vitess föl egy nagy hegyre, onnét eresztess a tengerig, ez lesz a bérem. A király nem is késett, csakhamar megcselekedte, végire járt a vén anyjának amint maga kivánta, azután a feleségét fölhozatta a tömlöcből, megkövette, és bocsánatot kért tüle; az asszony megbocsátott neki, és nagy öröm lett az egész országban. De mivel a bánat megölte az ifju királynét, azért nem sokáig tartott az öröm, s harmadnapra megholt. Ezért a király nagy búba esett, de mivel az ő kedves gyermekeit megtalálta, szomorúságát avval elfelejtette. Igy aztán örömmel élt gyermekeivel, s él mind maig, ha meg nem halt.

Digitized by Google

XLIV.
A HATALMAS SÍP.

Volt hol nem volt, hegyen völgyön túl volt, erdőn köszikláкon innen volt, de az óperenciás meg a grönlándiai tengereken is túl volt; volt Flandriában egy rongyos ringyes város mellett egy nagy szegénységü embernek egy kis házacskája, meg egy szőlleje, mely csak kilenc rendben lévő útból állott, és három cseresnyefából. Midőn az öreg megélemedett létire már érzette gyengeségét, fiainak általadta a csekély gazdaságot. Három gyermeke volt, tehát hárman el nem osztozkodhattak, hanem a szőllőt magok között felosztották; jutott egynek-egynek három rendbeli út szőllő, és egy cseresnye fa.

Elközelgetett már a tavasz, mindenek a szőllőbe munkálkodtak, és a három fiu is elment nem annyira a dologért, minthogy a cseresnyét valaki tőlök el ne lopja, így amint őrzötték a cseresnyét, oda ment hozzájok egy vén koldus, a ki is kérte, hogy adnának neki egy kevés cseresnyét

Digitized by Google

isten nevébe. Ezek egymásra igazították a vén koldust. Végre a legkissebbik, kit Palkónak hittak, mondja neki, hogy ha akar cseresnyét enni, tehát menjen fel a fára, és egyen amennyit akar. Az öreg leveti a szűrit, és felmegy a fára, és eszik amennyit kivánt. Míg ő oda fent ett volna, addig az ifju akié volt a cseresnyefa, kikutatta mi van az öregnek a szür-ujjába, és talált benne egy gyönyörü sárgaréz sipot; megörül a vén koldusnak a sipján, és eltette. Lejön az öreg a fáról, és felveszi a szürit, és mondja a fiúnak: Hogyha volna pénzem, most ugyan megfizetnék a cseresnyéért, hogy magad sem gondolnád. Ekkor mondja az ifju hogy, ha olyan jószivü volna, tehát adnád nekem, úgymond, azt a sipot, amely a szürödnek ujjába vagyon. Azt mondja a koldus: azt fiam nem adhatom neked, mert az tartogatja fel életemet. Mondja neki az ifju: De öreg, vagy akarod vagy nem, a sip nálam van. Már ezen elkezdte a koldus kérni az ifjut, hogy adná vissza, de ez nem akarja semmiféleképpen neki vissza adni; akkor mondja neki a koldus: Már ha úgy vagyon, legyen a tied, de tudd meg, hogy annak a sipnak az ereje oly nagy, hogy akármely nótát gondolsz magadba, tehát ha a sipot fújod, az oly nótával fog hangzani, s ami több: aki a sipnak hangját fogja

Digitized by Google

hallani, tehát annak kell táncolni. Evvel elmegy az öreg, szerencsét kiván az ifju neki, azután elmegy a bátyjaihoz, és mutatja nekik hogy mit kapott; ezek pedig kinevették hogy miért adja ő a tavaszi termését. Ez pedig mondja nekik: Oh de csak hallgassátok mely gyönyörüen szól, és elkezdi fújni, melyet emezek hallván, felugrándoztak, és a legnagyobb táncot járták. Ezt látván az ifju paraszt, hogy az ő bátyjai mely szépen táncolnak, nagyon nevette őket, és elhagyván a sípolást, mondja bátyjainak: Kedves bátyáim, bírjátok ezt az én részemet is, és én elmenek a világba, és próbálok más szerencsét.

Ezzel elbucsúzik bátyjaitól, és elmegy, heted hét országon bújdosik, hegyeken völgyeken, erdőkön, kősziklákon, még a jeges óperenciás tengeren is túl ment, ment, ment. Érkezvén egy nagy városba, mely városnak nincsen neve, és nagyon megéhezvén, bement egy nagy traktérba, ahol sok uraságok ebédeltek, és a szép muzsika hangjára némelyek pipáztak, némelyek pedig boroztak. Megáll ő is közöttök, és kéri a fogadóst hogy nyújtson neki is valami kevés eledelt, mert igen ehetnék; ezt hallván a fogadás, rútúl kezdi őtet pirongatni; mondván hogy inkább dolgozni menne, mint így csalja a világot De ő keveset hajtott a korcsmáros

Digitized by Google

szavára, hanem csak ott állott és kunyorált a vendégektől. Ezt látván a kelner, megharagszik, veszi a bikacsököt, és kezdi Palkót fenyegetni hogy, ha el nem távozik, tehát jól megrakja őtet. De ő erre sem hallgatott; hanem midőn látván hogy már több kettőnél, és a kelner veszi a bikacsököt; tehát veszi ő a sípját, és gondol egy stájer nótát, és azon nótán szólt a síp. Ezt hallván a vendégek, egybe fogódzván a fogadóssal együtt stájeres táncot jártak; mivel pedig az asztalok nagyon sürün voltak, tehát nem fértek, az asztalokat mindenestől felforgatták, és a sok drága edény mind összetört. Annyira fújta pedig a sípját Palkó, hogy már a vendégek egészen kifáradtak a táncolásban. Kérvén végre a fogadós a Palkót hogy ne fúja a sípját, nem csak hogy ételt ad neki de még máskép is megajándékozza, csak hogy ne sipoljon: ezt hallván Palkó, felhágy a sípolással, és a fáradt vendégek erre amarra eldűledeztek. Ekkor a fogadós Palkónak jól megrakta a tarisznyáját hússal, kenyérrel, és egy nagy üveg bort is adott nekie, csak hogy távozzon a házától.

Így megrakodva jól, tovább ballagott. Palkó elhagyván a várost, megy mendegél hát egész estig, be is setétedik reája, s amint egy nagy erdőben érkezik, rettenetes éjtszaka következett;

Digitized by Google

a szél igen nagy zuhogással fújt, az ég mendörgött, és nagyon villámlott. Így botorkázott szegény Palkó, s az útat egészen elvesztvén, tébolygott; aztán távolról lát egy kevés világosságot, s a felé igyekezvén végre ugyan csak eléri, és csodálkozván örömibe, hogy egy kisded házacskát talált, benéz az ablakon, és lát bent egy igen vén asszonyt hogy a házban foglalatoskodik, kopogtat hát az ablakon, és kéri az öreget, nyitná meg neki az ajtót. Az öreg asszony nagy-hamar megnyitván az ajtót, beereszti őtet hajlékába. Midőn már leültette volna, kérdi hogy és merre, és miért utazik? Palkó pedig mondja a vén banyának, hogy ő szolgálatot keresne; melyet hallván az öreg, mondja: Hogyha szolgálni akarsz, fiam, maradj meg nálam, én is adok neked szolgálatot: három napból fog az esztendőd állani, és csak három kecskebakom vagyon, azokat fogod őrzeni, ha pedig kitelik az időd, tehát a három bak a tied leszen; ha azonban ez idő alatt a bakok tőled el találnak veszni, akkor leveszem a fejedet, és karóba húzom, a beledből és csontjaidból pedig sövényt fogok csinálni. Ezt hallván Palkó, egy kevessé megbátorodott, és mondja magában: Hiszen vagyon nekem oly eszközöm, hogy az ördög sem tudna éppen három nap alatt tőlem elszökni; kezit nyújtja hát a vén anyóknak,

Digitized by Google

és mondja hogy ő megmarad nála. Ekkor ki megy a vén szatyor, és hoz be a fiának egy kevés madárhúst sülve, melyet eleibe tett egy fejér cipóval. Midőn már jól lakott volna, tehát lefekszik Palkó, és békével aluszik egész reggelig; reggelre viradván pedig felöltözik, és az öreg asszony átadja neki a három kecskebakokat. De mely csodálkozása volt Palkónak, midőn látta hogy a bakoknak aranyszarvai és körmei vannak; de még a szőre is csupa arany volt; kezibe vett Palkó egy ostort, és egy botot, és hajtotta maga előtt a kecskéket; de alig távozott el vagy háromszáz lépésnyire a háztól, tehát a bakok vissza akartak menni; fogja hát Palkó az ostorát, és verte a kecskéket, de ez nem használt nekie semmit; végre fogja Palkó a sípját, és kezdett sípolni, melyet hallván a kecskék, rettentő ugrálásokat kezdettek. Így egész estig nem hagyta a kecskéket legelni, hanem mindig táncolni kellett nekik. Estve felé haza hajtotta, és a vén asszony csodálkozott nagyon, hogy a kecskék napközbe haza nem jöttek, és behajtotta végre maga az istállóba, és rettenetesen megverte. Midőn így kinozná a bakokat, tehát elkezdette az egyik, hogy háromszor nagyobb ördög ez mint te, mivel egész napkéntelenek voltunk táncolni. Mondja a vén asszony, hogy ha holnap haza nem jöttök, tehát a vas do-

Digitized by Google

ronggal szétverem a fejeteket. Másnap reggel viszont kihajtotta Palkó a kecskéket, és viszont szerencsésen haza, mikor az estve elérkezett. A vén asszonyt majd megette a méreg, hogy a kecskék haza nem jöttek. Harmadik nap viszont kihajtotta Palkó a kecskéket, és viszont visszza akartak jönni, de ő is megfúja a sípját, és a kecskék ugráltak még a fák tetején is. Déltájban pedig kocsik mentek arra, melyek fával meg voltak terhelve, melyet egy pap az erdőn vágatott. Midőn meghallották a sípnak a hangját, tehát leugráltak a kocsikról és táncoltak; az utolsó kocsin ült pedig a pap, ez egy nagy vastag fösvény ember volt: ez is hogy meghallotta a síp hangját, leugrott a kocsiról és táncolt, de mivel nagyon vastag ember lévén hamar elfáradt, kérte Palkót az istenért hagyná el; de ez nem is hallgatott reá, mivel féltette a kecskéit, hogy majd elszöknek ha nem sipol. Végre a pap kérte a kocsisát, hogy kötné a kocsi oldalához; a kocsis fogván a saroglyaláncot, az oldalhoz láncolta a papot, de ott is nyughatatlan volt, mindig mozgott, és a bőrit mind ledörgölte a hátárul. Ez így eltelvén egész estig, estve haza hajtott Palkó a vén banya kvártélyára, és a kocsisok is úgy tovább ballagtak. A vén asszony nem tudott mit mivelni mérgibe, hanem csak hallgatott, mivel

Digitized by Google

már hatalma nem volt Palkón, ez pedig reggel eleibe vette a kecskéket mint saját jószágát, és elhajtotta a vén asszonynak legnagyobb átkai között.

Elment most Palkó, és beért egy nagy városba, ahol midőn hajtotta volna a kecskéit, meglátja az a pap aki az erdőben táncolt; hirtelen becsapja szobájának ablakát, hogy netalán megint táncolnia kellene, Palkó tudakozta hogy hol lakna a bíró, amelyet midőn megmutattak neki, bemegy, és szállást kér, magának és kecskéinek. A bíró mivel látta ezeket a drága jószágokat, tehát kérdi, hogy hová hajtaná azt a szép jószágot? Palkó mondotta, hogy ő a királynak hajtaná, mivel annak juhásza. Ezt a bíró hallván, mindjárt a kecskéknek egy tiszta szobát adott. Ebbe a szobába háltak a bírónak három leányai is. Ezek már mind a hárman eladó sorban voltak, és nagy-kényesek. Ezek amint már estve feküdni mentek; hát mondja a legöregebb, hogy nagyon szép volna azoknak a bakoknak a szőreiből nekik bokrétákat csinálni, majd úgy mond, hogyha holnap a templomba elmegyünk, tehát senkinek nem lesz a keblibe oly drága bokrétája, mint nekünk. Így megegyezvén mind a hárman, egy akarattal leszállnak az ágyaikról, és mindegyik egy-egy baknak szőriben ragaszkodván, húzzák a bakok szőreit,

Digitized by Google

de amint megfogták marékban, úgy a kezeik mind ott maradtak, és többé el nem vehették kezeiket rólok. Így ültek mind a hárman oda ragadva egész éjtszaka. Reggel Palkó felkelvén, nevette a leányokat, de mivel, úgy mond, a királyi jószágokat meg akartátok lopni, tehát el kell vele együtt nektek is menni. Így a leányokat a bakokkal együtt elhajtotta. Midőn már a városban egy templom mellett hajtotta, jön egy fiatal szép legény, és oda megy a leányokhoz, az egyiknek a farára üt kezivel mondván: Nem szégyenled magadat egyingbe járni? Ekkor legnagyobb bámulására a legénynek is a keze a leány farán ragadt. Így tovább hajtotta. Midőn meglátta egy vén asszony ezt a gyalázatos legényt, szalad az udvarba, és hoz egy lapátot, melylyel úgy rá vágott a legény farára, hogy a lapát azon ragadt, a nyele pedig a vén asszony kezibe; a vén asszony nem akart utánok menni, tehát Palkó kénytelen volt az ő korbácsával ösztönözni. Midőn már a városból kiment volna, meglátja a kanász, hogy az a vén banya hogy szurkálja azt a legényt, hát megharagszik az öreg szatyorra, és úgy vág a korbácsával az asszony farára, hogy a korbács az asszonyon, a nyele pedig a kanász kezibe maradt; ezzel így történvén, Palkó mind elhajtotta őket, és így ért be egy királyi

Digitized by Google

városban. Behajtja tehát furcsa jószágát a vendégfogadósnak istállójába, maga pedig bement a fogadóba, bort kért, és kérdi hogy micsoda újság vagyon itt a királyi városba? Akik ott ültek, mondják neki, hogy a királynak vagyon egy leánya, ki azt adta kihirdetni, hogy ő csak ahoz megy férhez aki őtet meg tudja nevettetni. Ezt hallván Palkó, mindjárt mondja magába, hogy ő megpróbálja a szerencsét hogy megnevetteti-e vagy sem; másnap tehát jelentette magát a királyi udvarban, ahol mondották nekie, hogy meg lehet próbálni, de oly feltétel alatt, hogy ha meg nem nevetteted, akkor fejeddel fizetsz. Mondja Palkó hogy nem bánja, ha ennek embere nem lesz.

Más napra volt az idő kirendelve hogy jöjön. Ekkor sok urak és főrendek összejöttek, hogy megláthassák ennek az embernek a rettenetes mesterségit, melylyel a királyi kisasszonyt megnevetteti. Palkó tehát eleibe viszi a bakjait, melynek szőrin három leány, a leány farán az ifju legény, a legényen a vén asszony lapátja a vén asszony farán a kanász korbácsa. Ily móddal felhajtotta a cúgot a királyi palotába. Itt midőn a nagy szálába behajtotta volna, mindenek mosolyognak ezen a csoda történeten, de a kisasszony nem is pillantott szemeivel; fogja tehát Palkó a sípját, és kezdi fújni;

Digitized by Google

és fúj rajta egy kalamajkát, melyen el kezdettek mind a bakok mind a hozzá valók táncolni: ezt látván a királykisasszony, nagyon el kezdett kacagni, melyet látván Palkó, eleibe megy, és mélyen meghajtotta magát. Ezt látván a király, nagyon megszomorodott, hogy az ő leánya egy paraszttul nyerettetett meg; tehát válaszoltak Palkónak, hogy holnap jöjön el. Palkó jó ajándékkal eltávozott, s már magáénak tartotta a kisasszonyt, a kecskékhez ragaszkodott személyeket elbocsátotta, a három leánynak ami a markába szőr volt, azt akkor kihúzhatták, és ezzel elmentek. Más nap megjelent Palkó a királyi udvarba, de már akkor azt valaszolták neki, hogy ha a kisasszonyt akarja, tehát vagyon itt a királynak egy medvéje, hogy háljon azzal egy éjtszaka. Palkó erre is reá állott, és elmegy a piacra, és vesz magának egynéhány száz diót és mogyorót, és egy hegedűt; azután haza ment, és megnézi a szállást; tehát a szoba egy asztalos műhely volt, melybe a medve már be volt zárva. Palkó előbb még sok kissebb nagyobb köveket tett a tarisznyájába, azután bement a medvéhez a szobába: ekkor azonban reá lakatolták az ajtót, hogy onnan többé ki ne jöhessen. Leült tehát Palkó, és kezdi a diót törni, melyet látván a medve, megkivánta tőle, kéri hogy adna neki

Digitized by Google

is; Palkó bele nyúl a tarisznyába, és veszen egy vagy két követ, és adja a medvének; ez foga alá vette, de nem tudta megtörni, mivelhogy kő volt; kérte hát Palkót, úgy mond: látom, te erősebb vagy, törd meg; így csalogotta Palkó a medvét annyira hogy már kifogyott a dióból: ekkor elővette a nála lévő hegedűt, és kezd hegedülni. Mondja a medve: Hallod-e Palkó, nagyon tetszik nekem a muzsika, taníts meg engem: Palkó pedig mondja, hogy nagyon görbe körmeid vannak, azért neked nem lehet. Mond emez: Tehát egyenesítsd meg, úgymond, a körmeimet, csak hogy taníts meg; mondja Palkó: Hallod-e koma, tedd csak ide ebbe az asztalos présbe a kezedet, mindjárt megegyenesedik. A medve koma belé tette a két kezeit a présbe, eme pedig ráhajtotta a srófot; a medve rimánkodik hogy már elég volna, de ez annál jobban szorítja; ekkor elővette a korbácsát, és nagyon megverte a medvét, úgy hogy már pisszenni sem mert; aztán kivette a borotváját, megborotválta a medve alfelit, és egy sort vert a medve borotvált részire, és így Palkó lefekszik, és aluszik minden félelem nélkül. Reggel egy szolga megy az ajtóra, hogy megnézi el van-e szaggatva Palkó; de e helyett inkább elcsodálkozott, midőn hallotta a medvét pisszegni, és könyörögni, hogy ott ne járkálná-

Digitized by Google

nak, mert ha Pál úr felkél, megint megborotvál és megver. Ezt hallotta az inas, egyenesen szalad a királyhoz hogy neki megmondhassa; a király maga megy a dolgot megvizsgálni, de ő is csak úgy találta mint előlmondották; ekkor felnyitották az ajtót, és Pál kijött egésségesen. Pált tehát úri ruhába öltöztették, és a király ebédre marasztotta. Ebéd felett mondja a király: Fiam, a leányom csak az éjjel választja meg melyiteké lesz, tiéd-e, vagy a melletted levő hercegé; mert a melyitekhez lesz reggel a kisasszony fordúlva, azé lészen. Elmegy Palkó a boltban, és veszen ott mindenféle drága füszerszámokat, és a szakácsot megkérte hogy őneki külön főzzön vacsorára mézes mákos tésztát, melyet midőn megfőzött, és vacsora alatt eleibe tettek Palkónak, azt nagyon megkivánta a mellette lévő herceg is, és kéri hogy engedne neki is belőle valamit kóstolni. Melyet Palkó által is engedett nékie, a herceg pedig mind megette; azután bevitték mind a hármat egy szobába; a kisasszony lefekszik előre, azután a herceg mondja hogy átkozott nagy szorultságban van, pedig ki nem mehet, mivel az ajtó be van zárva; mondja Palkó: Eredj az ajtó megé. Ezt megfogadván a herceg, mivel kénytelen volt vele, Palkó is megy, és a hercegéhez teszi a maga terhét, és egy kis idő

Digitized by Google

múlva leszáll az ágyáról, és megy a ruhájához, és azokat a fűszerszámokat kezdette enni, miket vett volt a boltba. Kérdi tőle a herceg hogy mit eszik? ez pedig mondja hogy amit ide letettem, mert reggel majd szégyen lesz rajtam ha ezt meglátják. A herceg is felkél, és megeszi az egész rakást. Hajnal felé a kisasszony a herceg felé fordúlván, nem állhatja a rettentő büzt; elfordúl tehát a Pál felé: ennek pedig a legdrágább illat jött ki a szájából, és így elaludt a kisasszony Pál felé fordúlva. Mikor reggel a király nézte, kérdezte egyszersmind a leányát, hogy miért cselekedte legyen? mondja a kisasszony, hogy rettenetes büdös a szája a hercegnek, neki nem is kell soha más Palkónál egyéb, mert ennek a szájából a legdrágább illat jött ki. Így megnyerte Pál a királyi kisasszonyt, és megeskűdött vele, végre az öreg király halála után őtet koronázták meg.

Digitized by Google

XLV.

A SZERENCSÉS VÁNDORLEGÉNY.

Volt egy mesterlegény, a ki sok országokat bejárkált, hanem sehol dolgot magának nem talált. A pénze tehát elfogyott, és dohánya sem volt több mint három pipára való, pedig ökeme igen nagyon szerette a dohányt, úgy hogy mindég dohányozni akart. Egyszer egy erdőbe jutott, de mivel az erdő igen nagy volt, sokáig ment, hanem ki nem érhetett; gondolkozott magában, hogy mitévő legyen: ha lefekszik, vagy megfagy, vagy a vadak megeszik; soká gondolkozott, végtére még is csak lefeküdt, és hamar elaludt. De sokáig nem alhatott, mivel igen hideg volt; felkel tehát, s lám messzi lát egy tüzet: gondolá magában, hogy én oda megyek, talán csak nem ölnek meg; s fogta magát, a tüz felé sietett, és mikor a tüzhöz ért, látja hogy három csúnya fekete ember fekszik a tüz mellett; mondja nekik: jó napot bátyáim! felelnek: Néked is jó

Digitized by Google

napod legyen. Mondja nekik a vándorló: Szépen kérlek barátim, engedjétek meg, hadd melegedhessek meg a tüzeteknél; felelnek neki a három fekete emberek: csak melegedjél meg. Ez lefekszik a tüz melle, és megmelegszik jól; és egyszer egyik ember fölkél a tüztől, elővesz egy nagy pipát, és kér egy pipa dohányt; a vándorló legény ad neki egy pipával, az lefekszik. A másik is fölkél, az is kér egy pipával, akkor már megijedett a legény, hogy magának se marad, de azért még is csak ád neki, az is reá gyújt; azután a harmadik is fölkél, és hozzá megy, hogy adjon neki is egy pipával, akkor azt mondja neki: Csak add ide a mi van, majd lesz neked dohányod a mennyi kell; akkor az utolsót odadja neki. Azután fölkél ketteje, és elmegy, egyik pedig ott marad a tüznél; egyszer jönnek, és két szekér dohányt hoznak, azt a tüz mellé ledöntik, és azt mondják neki: Na te, hogyha ezt a dohányt holnap reggelig meg nem dohányzod, tehát oda lészsz; majd mind elmegyünk, de reggelre vissza jövünk. El is ment mind a három, ez pedig a bokrokba ment, és egy hosszu póznát levágott, abból pipaszárat csinált, azután a dohányt a tüzre rakta, a pipa szárat bele dugta, úgy dohányzott. Reggel, mikor a három fekete ember hozzá jött, már a dohányt mind

Digitized by Google

megdohányozta: hogy látták, a vállát megveregették, hogy végbe tudta vinni. Azután elvitték, s egy várost mutattak neki, és azt mondák: Látod ezt a várost, abban lakik egy gróf, annak van három leánya, hanem mind egész háza népével oly istenfélők, hogy mi sokszor próbáltuk, még sem tudtuk megkapni őket, mi pedig ördögök vagyunk; már most próbáld te, hogy ha egyet megkaphatsz közülök. Menj be a városba, végy egy házat, mi annyi pénzt adunk hogy teljes életedbe nem szükölködöl pénzbül, hanem egész esztendőn által nem lesz szabad magadat megtörülni, sem pedig megmosni. A legény elmegy, s mindent úgy cselekszik amint az ördögök parancsolták: a városba egy szép házat vett, abba lakott, és a pénze kád számra állott, úgy élt sokáig. Egyszer a gróf minden jószágát elvesztette a játékon, igen szegény módon kellett neki élni, azonban egy ember megmondta a grófnak, hogy itt a városba volna egy ember, az kinek igen sok pénze van, menjen ahoz, az majd ád neki valamennyi kell. Elmegy a gróf hozzá, már akkor ő igen piszkos és szurkos szőrös volt, és könyörgött neki, hogy adjon neki egynehány ezer forintot, majd a jószágát kiváltja, azután megfizet neki becsületesen. A piszkos, úgy mint az ördögök jobbágya, adott neki

Digitized by Google

pénzt valamennyi tetszett neki, avval a gróf haza megy, és azt gondolta, hogy majd elmegy, és a mit a játékon elvesztett, majd vissza fogja nyerni. El is ment, és azt is mind elvesztette, azután haza ment nagy bújában, senkinek sem szólt, hanem egyszer azt gondolta magában, hogy elmegy ahoz a piszkoshoz, majd az megint ád neki pénzt, és el is ment, könyörgött hozzá, hogy adjon neki pénzt, inkább a három leányai közzül akármelyiket akarod, feleségednek veheted. Akkor a legény annyi pénzt adott neki, hogy egész jószágát kiválthatta a gróf, azután hogy mindent kiváltott, szépen élt oda haza a leányival.

Egyszer a piszkos elmegy a grófhoz, és mondja neki: Az úr nekem a leányai közül egyet ajánlott, már most adja meg. A gróf az öregebbik leányát behívja, s azt mondja neki: Édes leányom, nekem ez az úr sok pénzt adott, hogy a jószágomat kiválthattam, azért én közületek egyet neki feleségnek igértem, azért elmégy-e hozzá? Felel a leány: Én ehez a taknyoshoz menné k-e? elszaladt, és reá köpött. Azután a közepsőt hivatta, annak is megbeszélte szándékát, de az is azon szerint reá köpött, és elszaladt. A harmadikat is behivatja, annak is megbeszéli akaratját. Az felel az atyjának: Mivel, atyám, parancsolod, én hozzá megyek, és mindjárt kezet adtak egy-

Digitized by Google

másnak. A legény napot tett, hogy mikorra várják. Akkor elment az erdőre a tűzhöz, és a három ördög már várta; a tűz mellett egy kád meleg víz volt, és egy fél mázsa szappan. Mindjárt megkapták és a kádba vetették, megszappanozták és megmosták, azután kivették, és egy szép inget adtak reá, azután megborotválták, és igen szép ruhát adtak reá. A kocsik már ott álltak, minden kocsiba hat hat lovak, az elsőbe fölültették, elől két vadász ült, és hátul két huszár állt, úgy a többi azon szerint, pedig mind ördögök voltak. Így nagy parádéval a gróf udvarába mentek, a gróf es leányai nagyon csudálkoztak rajta, hogy ki legyen az a nagy gavallér. Tehát hogy megállottak, a huszárok mindjárt leugráltak, és karjánál fogva fölvitték a garádicson. A menyasszony eleibe jött, megölelték egymást, és megcsókolták. Ezt hogy a nénjei meglátták, kiszaladtak a kerten. És mivel hozzá nem mentek, mind a kettő felakasztotta magát. A három ördög a völegényhez mentek, a vállát megveregették, és mondák: Ember vagy, mert nekünk is hármunknak kettőt szereztél, magadnak pedig egyet, de meg is érdemled. Akkor nagy lakodalom lett. Azután egymástul elváltak. A házasok most is élnek ha meg nem haltak A két öregbik pedig az ördögöké lett

---

Digitized by Google

XLVI.

A KÉRKEDÉS JUTALMA.

Egy parasztnak volt három fia, és azokat mesterségre megtaníttatta; az egyik barbél lett, a másik kovács, a harmadik vitéz. Elmentek vándorolni; egynéhány esztendőkig oda voltak, azután haza mentek az atyjokhoz. Az atyjok nagyon megbetegedett és magához hivatta mind a három fiait, és azt mondá nekik: No most melyitek tanulta ki legjobban a mesterségit? beszéljétek meg nekem hogy mit próbáltatok: a melyik legjobban kitanulta mesterségit, az legjobban jár. A barbély azt mondá: Atyám, én úgy kitanultam a mesterségemet, hogy mikor a nyúl legjobban futott, akkor borotváltam meg. Az apja azt mondá: Fiam, te ugyan kitanultad a mesterségedet, magam is szeretem azt. A másik, a ki kovács volt, azt mondá: Én az én mesterségemet úgy kitanultam, hogy mikor a ló legjobban futott, a patkót felütöttem, é; megint le is szedtem. Az apja azt mondá: Fiam, te is ugyan jól kita-

Digitized by Google

nultad a mesterségedet. A vitéz gondolkozott hogy mit mondjon az apjának, hát azt mondja: Atyám, hogyan jártam: egyszer kimentem sétálni a mezőre, oly nagy zápor jött hogy iszonyatos volt, rajtam volt a legszebb ruhám, mind oda lett volna, hanem a volt a szerencsém, hogy a kardom velem volt, azt kirántottam, és úgy hadarásztam magam körül, hogy egy csöpp essö sem esett rám hazáig, szárazon mentem haza, a tisztek csak úgy csudálkoztak rajtam, hogy megláttak, hogy úgy tudok fektérozni; annyi ajándékot kaptam, hogy alig tudtam elvinni. Erre az apjok azt mondá: Ugyancsak jól kitanultátok mesterségteket, fiaim, már most az én pénzemre nem szorúltatok, azt a szegényeknek adom. Hát oda hivatta a papot, és minden pénzit a papnak adta, hogy a szegényeknek osztogossa; a pap elvitte, és a szegényeknek osztogatta; a paraszt azután megholt, a fiai nagy haraggal elmentek vándorolni, és akkor bánták, hogy mesterségekkel annyira kérkedtek. Így csalatkoztak meg szegények a kérkedés miatt.

Digitized by Google

XLVII.

A SZERENCSÉTLENSÉG JÓL ESETT.

Egy parasztnak három fia volt, azok elmentek szolgálatot keresni. Mikor mentek, a kissebbik kenyeret kért, mert nagyon megéhezett; a bátyjai azt mondák neki, hogy ha az egyik szemét ki hagyja szúrni, kap kenyeret; a szegény gyermek ki hagyta szúrni az egyik szemét, és érte kenyeret kapott. Azt csakhamar megette, de csakhamar megint megéhezett, és újra kenyeret kért. A bátyjai azt mondák, hogy ha a másik szemét is kitolatja, úgy adnak neki; ő hát minthogy nagyon éhezett a másik szemét is kitolatta, azután egy akasztófa alá vezették; és azt mondák neki: Maradj itt, ez város, majd mi bemegyünk a városba; és elmentek, és szegényt ott hagyták az akasztófa alatt. Ők pedig azért cselekedték azt, mivelhogy az öcscsök szép legény lévén, gondolták, hogy majd minden ember azt szereti meg, ők pedig szolgálatot nem kaphatnak, aminthogy nem is kaptak, hanem végtére ka-

Digitized by Google

tonáknak kellett lenniök. A szegény vak pedig az akasztófa alatt ült, azt gondolta hogy valami város; éjtszaka éjfél tájban, az akasztott emberek az akasztófáról leszállottak, és azt mondta az egyik: Az éjtszaka oly harmat fog esni, hogy ha a vakok a szemeket megmosnák benne, mindjárt látnának, és más betegségre is igen jó. A másik azt mondá: Látod, a városban a király leánya már régen beteg, és senki sem tudja meggyógyítani, pedig könnyü volna, mert a feje alatt egy varas béka van, azt meg kellene égetni, és azután mindjárt meggyógyúlna. Azután fölmentek megint az akasztófára. A szegény vak mindjárt elmászott a fübe, harmattal megmosta a szemit, és mindjárt látott mint azelőtt. Akkor fölkelt, és bement a városba; amint bemegy egy házhoz, éppen annak az embernek a fia vak volt, mert úgy született erre a világra. Kérdi, hogy miért nem gyógyíttatják azt a gyermeket? felel az anyja: Oh már sokat költöttem rá, még se használt. Felel a legény: Én meggyógyítom. Mond az asszony: Csak gyógyítsa meg az úr, a mit kíván, megfizetem. Mindjárt megkente a gyermek szemeit, és látott a gyermek; kiáltozott, mondván: Édes anyám, látok mindeneket. Az anyja nem tudta mit csináljon örömében. Haza jött a gazda; amint látta hogy a fia lát, azt mondta:

Digitized by Google

Barátom, ezt nem tudom megköszönni, hanem maradj a házamnál mintha gyermekem volnál; és ott is maradt. Hát elfutott a híre, s így sok vakokat hordtak hozzá gyógyítani. Azután a király fülébe is ment a hír, hogy olyan nagy doktor ért a városba, hogy a született vakot is meggyógyítja, kiküldött egy szép szót hogy menjen hozzá; fölült és bement a királyhoz. Monda neki a király: Nekem vagyon egy beteg leányom, hogyha meggyógyítod, mindjárt neked adom feleségednek, fele királyságommal együtt. Felel a legény: Hadd lássam én azt a beteget! és bemegy a beteghez, a pulsusát megtapintja, s azt mondja: Csak hamar fütsétek be a kemencét, és jól befütöttek, ő pedig fölemelte a királyleányt az ágybul, és a másik ágyba vitte, a békát titkon kivette, és a kemencébe vetette, és ott állott míg el nem égett. Mihelyt a béka elégett, mindjárt fölkelt az ágybul a leány, és egészséges lett. A király mindjárt papot hivatott, és összeesküdtette őket, és vicekirály lett belőle. Ez aztán a bátyjait magához hivatta, mert az ő regementjében voltak, és kérdezte hogy vagyon-e több atyjokfia oda haza? Felelnek: Fölséges király, egy öcsénk van még oda haza, hanem szegény vak, vakon született. Mondá nekik: Megösmernétek-e, hogyha itt volna? Felelnek: Mi

Digitized by Google

megösmernénk, mert jegy van a mejjén. Felel a király veje: Látjátok, én vagyok az öcsétek, itt van a jel a mejjemen. Ti azt gondoltátok, hogy a ti gonoszságtok rejtekben fog maradni, holott egy falat kenyérért a szemeimet kiszúrtátok. A bátyjai térdte estek, és könyörögtek, hogy csak az életeket hagyja meg, akarhogy megbünteti is őket. De ő azt mondá: Én megbocsátok mindeneket, hanem a regementtől el kell mennetek, s el is mentek.

Digitized by Google

XLVIII.

AZ IRÁSTUDÓ SZEGÉNY FIU.

Volt egy szegény ember, kinek sok gyermekei voltak, és kenyere kevés. Az öregbik fia oskolába járt; már jól tudott olvasni, és okosabb is volt mint a többi, azért hogy látta a nyomorúságokat, azt mondá az apjának: Édes apám, mink igen szegény módon élünk, azért én azt gondoltam, hogy elmegyek szolgálni, majd a mit keresek, haza hozom, hogy könnyebben élhessünk. Az apja mondá neki: No fiam, csak menj el, és keress szolgálatot. A legényke elmegy egy nagy erdőbe, eleibe jön egy zöld vadász, és mondá neki: Mit fáradozol szegény legény? Felel neki a gyermek: Én szolgálatot keresek, ha valaki megfogadna. Kérdi a vadász: Tudsz-e olvasni? Felel a gyermek: Nem tudok, mert szegény szüléktül való vagyok, nem taníttathattak. Felel a vadász, ki az ördög volt: No épen ilyen kell nekem, megfogadlak szolgának és jó bért adok. És akkor elvitte a házához, és a szobájában

Digitized by Google

az ágyat megmutatta, és mondá neki: Most az lesz a dolgod, hogy az én ágyamat mindennap föl kell vetned, és a szemetet kisöpröd mindennap. A legény híven szolgált, amit neki az ura mondott, azt mind végben vitte; az ura csak ritkán volt oda haza, s mivel a legénynek dolga sok nem volt, azért a könyveit forgatta, hanem egy sem tetszett neki; végtére egy rongyost legalól kihúzott, és olvasta, az megtetszett neki, mert minden ördöngösség benne megtaláltatott. Azért hogyha az ura odahaza nem volt, mindig abbul tanult, és végtére jobban megtanulta, mint az ördög maga tudta; vigyázott is jól, hogy el ne felejtse az ördögi tudományt. Mikor az esztendeje kitelt volna, az ördög kifizette amiben megegyezett vele, aztán elvitte oda vissza, ahol megfogadta. Aztán egymástul elváltak, s a legény haza ment az apjához.

Míg a pénziben tartott, addig jól éltek, de mikor elfogyott, akkor megint csak szegény módon kellett nekik élni. Mivel pedig már tudott magán segíteni, az apjának mondá: Tudod édes apjám, hogy megint szegénységgel kell élnünk; azért én majd egy nagy ökör leszek, akkor te hajts el engem a vásárra, és adj el száz forintért, hanem a kötelet oda ne add, hamindjárt száz forintot adnak is érte. Az

Digitized by Google

apja más nap a fiát elhajtotta a vásárra, egy nagy szép kövér ökör lett belőle. Mikor már a vásárba értek, mindjárt sok kérői voltak, hanem hogy száz forinton alul nem adta, nem vehette meg senki is, utóljára egy fiatal mészáros jött hozzá, aki remekelni akart, az megfogta, el akarta vezetni; az ember pedig mondá: Uram, a kötelet el nem adtam, mert az nekem oda haza kell. A mészáros egy forintot akart neki adni, de az ember mondá: Uram, száz forintért sem adom a kötelet. A mészáros megharagudt, visszavetette neki és újat vett, s rá kötötte, és haza vezette, az istállóba bekötötte, maga pedig a szobába ment enni. A legényeinek azt mondá: Menjetek, adjatok szénát annak az ökörnek. A legények szénát vittek neki, hát az ökör megszólamlott hozzájok, és mond: Nekem széna nem kell, hanem pecsenye és jó bor. A legények megijedtek hogy az ökör szól, és kiszaladtak, a gazdának megbeszélték, hogy az ökör emberi nyelven szól. Erre a gazda szalad, kapja a fejszét és kést, le akarja vágni, de mire a mészáros oda ment, az ökör elszaladt, és mire az apja haza ment, már a fia a szobába fütyölt, min az apja mód nélkül megörült.

Azután megint jól éltek míg a pénzben tartott; és mikor a pénz elfogyott, az apjának

Digitized by Google

azt mondá: No most egy szép paripa leszek, aztán ülj rám, és alább ne adj mint három száz forinton. Az apja úgy cselekedett mint a fia parancsolta. Más nap egy igen szép paripa lett belőle, az apja reá ült, s a vásárba vezette. Az ördög, akinél tanulta a mesterséget, megtudta, hogy oly igen megtanulta, az is elment a vásárra, és az emberhez megy, és kérdi, hogy mire tartja a lovát? Felel az ember: Három száz forinton. Az ördög mindjárt ezüst pénzzel kifizette, az ember pedig elfelejtette a kantárt kivenni a fejibül, mivel a pénz igen szép volt, azért elment haza; az ördög pedig felült a legénybül lett paripára, és hegyeken völgyeken ment mint a szél. Egyszer egy korcsmába teként be, tehát sok részeg ember volt ott, s káromkodtak. Ez megtetszett az ördögnek, a lovat megkötötte egy fához, maga pedig bement a korcsmába, a szegény legény ló képibe búsült, de el nem szabadulhatott; arra megy egy gyermek, mondja neki a legénybül lett ló: Te gyermek! gyere szabadíts meg, ezt az állam alatt való szíjat kapcsold ki; a gyermek megijedt, elszaladt tüle. Azután egy leányka ment arra, annak is mondta, az oda ment és kihúzta a kantárt a fejibül, és az én paripám vissza szalad nagy messzi. Az ördög ezt észre vette, utána szaladt, már el is érte volna, hanem a

Digitized by Google

legény egérré lett, és egy lyukba bújt; az ördög pedig macskává vált, és a lyuknál leste, hanem hogy sokáig elől nem jött, a macska elaludt; az egér a lyukbul kijött, és galambbá változott, és elröpült nagy messzi, úgy hogy mikor az ördög felébredt, és észbe vette, már jó messzi volt. Akkor csakhamar tikölő kányává változott az ördög, utána röpült, már el is kapta volna, de a galamb egy király udvarába röpült, és a király leánya épen a folyosón sétált, eleibe röpült, és aranygyürővé vált; a királyleány látta a galambot és a gyürőt, azt gondolta, hogy a szentlélek hozta neki, s az ujjába dugta a gyürőt. Erre az ördög a királyba bújt, és annyira kinozta, hogy majd csaknem meghalt, az ágyban meg sem tudott mozdúlni. Orvosokat hivatott tehát, hanem senki sem tudta meggyógyitani; hát az ördög kiment belőle, és doktornak adta ki magát, s a királyhoz ment. Azt mondta neki, hogy mit fizet neki? ő meggyógyitja; felel a király: Én neked adom valamit a világon kivánsz; felel a doktor: Én csak azt a gyürőt kivánom a mely a leányod ujján vagyon. A király megigérte. Akkor egy kis üvegből adott neki inni, mindjárt meggyógyult. Azonközben a gyürö megszólamlott a leányhoz, és monda: Lásd az a doktor nem más, hanem az ördög, engem el akar vinni,

Digitized by Google

azért hogyha az atyád parancsolja, adj oda, de a kezibe ne adj, hanem ejts a földre, majd én köles leszek. Mikor a király fölkelt az ágybul, a doktorral együtt a leányhoz megy, és mondja a leányának: Édes leányom, ez az úr engem meggyógyított, hanem a gyürödet kivánja, add neki. Felel a leány: Én a gyürömet neki nem adom; és siránkozott; az atyja pedig parancsolta, hogy adja neki; a leány tehát oda dobta neki a földre, és a gyürő kölessé vált, a doktor pedig egy csunya kakas lett, a kölest ette, hanem azt, aki a padlás közé szorult, nem ehette meg, a kakas pedig azt gondolta, hogy mind megette, azzal elröpült pokolba, a köles pedig, aki a padlás közé szorult, fölemelkedett, s egy szép legény lett belöle. A királyleány elcsudálkozott rajta, és hogy igen szép legény volt, megszerette, és az atyjának könyörgött hogy legyen az a legény az ő ura, a király megengedte, és összeházasodtak, igy a szegény legénybül király lett, még pedig most is élnek, hogyha meg nem haltak.

Digitized by Google

XLIX.

KÖNNY-KERESZTSÉG.

Volt egy ember, akinek semmi gyereke nem volt. A felesége mindig könyörgött az istennek, hogy adjon neki egy gyermeket, ha malac lenne is; és lám az az asszony teherbe esett, és szült egy malacot. A malac mindjárt tudott beszélni, de az anyja sírt kesergett, hogy malacca lett. Látta a malac, hogy az anyja örökké sírt, kérdezte hát az anyjától, hogy miért sír örökké? Felel az anyja: Hogy ne sírnék, mikor gyermeket vártam az istentől, és malacot adott. Felel a malac az asszonynak: Lásd édes anyám, nekem hasznomat vehetd, majd a disznókat kihajtom és őrzöm a makkon.

Egyszer hogy kihajtotta a disznókat, és az erdőn őrizte, arra megy egy király, és azon az erdőn eltévedt, nem tudott semmiképpen elmenni az erdőbül. Hát a malachoz megy, s azt mondja a malacnak: Segélj ki engem ezen erdőbül, a leányom a tied lesz. A malac mindjárt kivezette a királyt az erdőbül, de aztán

Digitized by Google

megint vissza ment az disznókhoz. Azután megint más király ment arra; az is eltévedt az erdőben, az is hozzá ment a malachoz, s mond neki a király: Te malac, vezess ki engem ezen erdőbül, a leányomat neked adom. A malac azt is kivezette az erdőbül, azután megint a disznókhoz ment. Harmadszor is jött egy harmadik király, az is eltévedt az erdőben, azt is szinte azon szerint kivezette az erdőbül. Azután haza hajtotta a disznókat. Az anyja és apja nagyon örült rajta, hogy oly szorgalmatos a fiok malac képiben.

Volt pedig az anyjának egy kakassa, kit a malac megszeretett, azért monda az anyjának: Anyám asszony, a kakasnak adjon ki kukoricát, hadd hizzék meg jól. Mikor a kakas jól meghizott, akkor megnyergelte, felült a kakasra, és elment az első királyhoz, és mondá neki: Király, tudod-e hogy mit igértél, hogy a leányodat nekem adod? A király a leányát neki adta igéreti szerint, és vele egy komornikot is felültetett a hintóba, és mikor az erdőbe mentek, a kocsisnak azt mondta a malac: Megállj kocsis, hadd szállok le; és mikor leszállott, a komornik a leánynak azt mondta: Menjünk más uton, hogy a malac ne jöhessen utánunk; mit csinálsz vele? inkább én veszlek el, légy az én feleségem, kár leszesz annak a

Digitized by Google

csúnya malacnak. Azután más uton elmentek. A malac pedig mind tudta hogy mit beszélnek; mikor más uton akartak elmenni, utánok szaladt a malac, és fölugrott a kocsiba, mind a leányt, mind a komornikot leh nyta a kocsibul és mondá nekik: Mivel engem megcsúfoltál, most már nekem nem kellesz. Akkor a kocsival pénzzel haza ment az atyjához, hol is az atyja megörült annak, hogy a fia oly sok érő jótzágot kocsit lovat vitt nekik. Akkor megbeszélte hogy hogyan járt.

Más nap a kakast megint megnyergelte, fölült, és elment a másik királyhoz, és monda neki: Fölséges király, eljöttem az igéretért, most adja meg nekem a leányát. A király a szavát nem akarta vissza vonni, neki adta a leányát, és az is befogatott hat lovat, a leányát fölültette, és egy komornikot adott vele. A malac a kakast a kocsi teteibe tette fel, és maga a kocsiba beült, és elmentek az erdőig. Mikor az erdőbe értek, leszállott a kocsibul, és elmaradt tülök; mikor egy darabig mentek, mond a komornik: Hagyjuk el ezt a csúnya malacot, majd én elveszlek. A leány reáállott, monda: Nem bánom, hogyha elhagyjuk ezen csúnya malacot; a kocsisnak mondják, hogy nyargaljon; de a kocsis nem akart, mert félt hogy a malac valami rosszat tesz neki. A komornik te-

Digitized by Google

hát levetette a kocsist, és maga hajtotta a lovakat, és nyargalt amint lehetett, de a malac utána futamodott, és elérte őket, és a kocsirul lehányta mind a leányt, mind pedig a komornikot, és minden ruhájokat lehúzta nekik, azután a kocsist megvárta, és együtt az atyjához mentek, mind kocsival s pénzzel.

Harmadszor is elment a harmadik királyhoz, és annak három leánya volt; monda a malac: Fölséges király, emlékezik-e arra, hogy mit igért az erdőben, mikor eltévedt, hogy a leányát nekem adja? Felel a király: Igen is, emlékezem. Három leányom van, amelyiket szereted, az legyen a tied. Felel a malac: Én nem bánom, amelyik szeret, azt add nekem. Bemegy a király a leányaihoz; az öregbiknek mondja: Menj el vele, édes leányom, lásd az engem kivezetett az erdőbül; akkor igértem neki, hogy egyet közületek neki adok. Felel a leány: Kedves atyám, én el nem megyek azzal a malaccal. Azután a király a másik leányának mondá, de az is azon szerint felelt az atyjának. A kissebbik pedig, ki a legszebbik volt, sírva megy az atyjához, s mondá: Szerelmes atyám, egyik néném sem akar parancsolatodnak engedni, azért én engedek, és elmegyek vele, akármit ád az isten; és el is ment vele, és egy komornik. Az erdőben megint leszállott

Digitized by Google

a malac, és elmaradt, a komornik ezzel is úgy akart; hanem a leány azt mondta: Isten adta nekem ezt, el is megyek vele. Erre eléjön a malac, a komornikot levetette, azután a kocsiba ült, és a leány ölibe tette a fejét, úgy aludt. A leány sírt, és egy csöpp könyü a malacra potytyant; erre a malac böre lepattant, és a legszebb ifju lett belöle. Bezzeg megörült a leány, ölelte, csókolta; azután haza mentek, apja anyja nem ismerték meg, azt gondolták hogy királyfi: akkor mondá nekik: Lásd-e édes anyám, hogyha megkereszteltek volna, mindjárt emberi szinben lettem volna; most csak egy keresztyén könnycsepp emberré tett. Azután nagy öröm lett a háznál, a lakodalmat is ellakták, most is zeng fülembe a muzsikája, pedig már vége van.

Digitized by Google

L.

A HÁROM VÁNDORLÓ LEGÉNY.

Egy időben árván maradtak három vándorló legények, akiknek nevek volt Sándor, Lőrinc és János. Amidőn már sok ideig vándorlottak volna az országban, egykor útazások közben egész a török gránicig jöttenek, ugymint Belgrád városáig. Midőn ezen három vándorlókat az törökök meglátták, azonnal megfogatták, és az legelső urodalom kezébe adták, hol is mint foglyok egy esztendeig voltak, és dolgok jól ment, ámbátor rabok voltak is. De esztendőnek elfolyása után vásárra vitték és háromszáz forintért egy más urodalomnak eladták, ahol is szinte jó dolgok volt; de ellenben minden héten kétszer az talpokat megverték erőssen azon okból, hogy el ne szökjenek. Ezen szegény vándorlók alig várták az esztendőnek elfolyását; amidőn kitölt ezen rabságok, ismét vásárra kihajtották, és Holofernes nevezetü basának adták el szinte háromszáz forintért, aki is ugyan hét esztendőnek elfolyása

Digitized by Google

előtt az napkeleti királynak leányát elfogta, de minthogy szüzességét azon esztendők alatt is el nem vehette, azért is a legerősebb tömlöcbe tétette. Azon három rabokat egy időben kiküldötte volt a szőllők hegyére puttonnal kigyókat fogdosni; de minthogy ők azon vastag nagy mérges kígyókat megfogni nem merészlették, azért a basa önnön kezeivel a puttonokba berakta, és így övelek haza vitette. Már annakelőtte készíttetett ő két koporsót, aki az egyik nagyobb volt a másiknál, a kissebb pedig ki volt jóforma nagyságú lyukakkal furkálva, aztán a princesznét a koporsóba egy ingbe befektette, és úgy a kígyókat reá öntötte, az két koporsót pediglen jó erőssen reá szegezte, és így, amidőn a kígyók a leány testiből jól laktak, a másik koporcsóba a lyukakon heverni általmentek. Így hagyta ő a szegény leányt az erős tömlöcbe negyven napokig, és azon idő alatt úgy megették a kígyók, hogy a legkissebb csontját sem lelhették. Ezen fájdalmat, gondolhatja mindenki, mely erős volt kiállani. Negyven napoknak elfolyása után felhozatta Holofernes a tömlöcből a koporsót, de a kígyók is mind döglöttek voltak; és azon kígyókat egy nagy kazánba belé rakatta, és belőlök mérget szándékozott főzni. Amint már két napig főttek, próba gyanánt egy kanállal

Digitized by Google

az kutya szájába bele öntött, aki is tőle mindjárt megdöglött. A többi között, midőn ezen cselekedetet látták ezen három ottan lévő foglyok, csak egymás szemibe tekingettek. Mond a János a többieknek: Barátim, mi annál inkább úgy is rabok vagyunk, tehát majd én is egy kanállal az basa szájába bevágok; a melyre mindnyájan reá álltak. Az főzés mellett minthogy már elfáradt a basa, és nagy melegség által kevessé rosszúl is lett, Jánosnak két baráti megkapták basa uramat, és a szájába jó nagy dózsist öntöttek a méregből, a kitől mindjárt meghalt ökeme. Ezen cselekedet után a három barátok öszvebeszéllettek, és elvitték basa uramnak három aranyszőrű lovait is magokkal; de minthogy egy hídon a gránicon által nem mehettek, azért a lovakat egy rejtek helyre lekötötték, és úgy magok a setét éjtszaka idején, legnagyobb mennydörgések villámlások között hason az hídon általmentek szerencsésen. Amidőn így általmentek volt már a gránicon, nem messzi volt egy magas hegy, a melyet akaskányi hegynek neveztek, és az a hegy akkora volt, hogy ha egy ember fent volt, idelent akkorának látszott mint a legkissebb madár. Már pediglen ezen elszökött barátok egy lészát csináltak, hogy az tengeren annál könnyebben kereszttül mehessenek. A-

Digitized by Google

mint ők jól messzi mentek volt már az hegyen, és a legfelsőbb parton állottak, következendő nap a hír elszélledett, hogy azon három foglyok elszöktek, és a basát ölve hagyták; azonnal utánnok küldöttek tehát, és egy török más rabbal éppen azon az úton találtak menni, amerre ők vették útjokat; a hegynek tetején látja az kopasz török a három állatot, és valóban azt gondolta, hogy azon elszökött foglyok volnának, amelyek ugyanazok is voltak, de minthogy azon vele volt keresztyén gondolta azoknak lenni, azzal ámította őtet el, hogy valamely sasok volnának; és így ők lészára felültek, és a tengeren elereszkedtek. Mentek mentek, hét nap hét éjtszaka annyira mentek, hogy nem is tudták merre volnának; de minthogy az éhség kénytelenítette őket szárazra kimenni, azon igyekezetöket reá is fordították, és úgy a szárazföldre kevés idő múlva ki is szálltak. Amint így az erdőben járkálgattak, birkanyomot találtak, a kin is addig mentek, míg egy helyütt az erdőben egy akolra találtak, és amidőn bementek volt az akolba, hát látnak egy nagy óriást, akinek csak egy szeme volt, és az is a homlokán, és kérdezi őket mi járatba vannak? akinek is dolgokat azonnal elbeszéllették. Az óriás azután nekik enni adott, és minthogy nem sokára beestvéledett, a bir-

Digitized by Google

kákat behajtotta az akolba, akik akkorák voltak mint minálunk a szamár, és más zárja nem volt mint egy kő, de eztet olyan közönséges emberek tizenketten sem emelhették volna helyből el. Már most amidőn bezárta volt ajtaját, maga is a tűzhöz jött beszélgetés okáért az óriás; többi között mindegyiknek a nyakát megtapogatta, melyiké volna legvastagabb; hát a szegény Sándorét legvastagabbnak találta, azonnal megfogja hát a késit, és a nyakát levágta, és birkáinak enni oda vetette. Itten a két barátok néznek egymás szemibe, összebeszélgetnek, s amidőn látták volt hogy óriás uram a tűznél hanyatt lefeküdt, egy üszkös fával János a szemét kitolta, és így semmit sem látott. Már reggeledett s amidőn a madarak megszólamlottak, ő elvette a követ ajtaja elől, de ily fortélysággal eresztette ki birkáit, t. i. keresztül vetette két lábát, és azokközt egyenként eresztette ki őket, de minthogy János valaha csizmadia a legény volt, az tüje és hegyes árra még akkor is nála volt, egyetemben megtanitotta Lőrinc barátját is, és adott néki is egy árrat a kezébe, hogy egy birkának a farkába akaszkodjon, és amidőn az ajtó mellett lészen, szúrja a hasába, aki őtet hamarsággal ki fogja húzni. János maga is így cselekedett, és szerencsésen mind a ket-

Digitized by Google

ten kijöttek, de amidőn már az birkák kimentek volt, megintlen betette kövivel az ajtaját a vak óriás uram, és tapogatott mindenfelé, de minthogy semmit sem talált, akkorát kiáltott, hogy ők a tengerparton arra a kiáltásra hanra estek, és ennek az ordításnak meghallása után azonnal maga formájú tizenkét óriások jelentek meg, és látták az ő szerencsétlenségit. Mindjárt összeszaggatták ötet, azután a tengerhez szaladtak mind a tizenketten; de már a két elszökött rab barátok tizenkét ölnyire a tengerbe voltak, azért, hogy ők bosszút nem állhattak, mindnyájan együtt el kezdtek bőgni, ordítani, és sikoltozni úgy, hogy ezen nagy sikoltozások után a tenger felháborodott, és habjaival szegényeket majd eltemette.

De még is isten őket szerencsésen megtartotta; továbbá is mentek ők, miglen egy erdőre találtak, ahol az ő lészáikat kikötötték, és bementek sétálás képest az erdőbe. A többi között találtak itt egy szép folyóvizet, ahol is megszemlélték hogy itten embernyomás volt, és ezen nyomás után addig mentek mentek, míg egyszerre tanáltak egy remetének a házára, ahová be is mentek, és tanáltak tulajdon egy öreg remetét, kit szent Antalnak hittak. Ez a jövevényeket szívesen fogadta, és minthogy ezek magokat ajánlották hogy itten máradhas-

Digitized by Google

sanak; akarnák ők is ezen szent életet viselni, minthogy úgy is se hazájok se egyebök nincsen, a remete szívesen megtartotta őket. Következendő nap a remete szokását az én János és Lőrinc szőkött uraimnak is be kellett venni, mely ebből állott, úgymint reggel a háztól fogva a vizig térgyen kellett menni imádkozni, és ott megmosogatták magokat, és onnan ismét térgyen vissza. Amidőn a szobába bementek, már itten volt az asztalon három cipó hozzá tartozandó étellel elkészítve, és mindegyik magáét megette. Más nap, amidőn elvégezték szolgálatjokat, az erdőbe sétálgattak, és azt tanálta mondani Lőrinc: Te János, üssük agyon ezen vén remetét, van ennek talán sok elrejtett kincse. Felelt János: Mit beszélsz, látad hogy isten szegénye, és csak jobban élne mint most. No tehát hagyjuk abba. Következendő nap, amidőn kötelességekről együtt haza jöttek, hát az asztalon csak két cipó volt, akkoron azt mondja a remete: Valamelyitek nekem rosszat kívánt, ezért a házamtól mindjárt távozzatok, és haljon meg olyan halállal, minőt énnekem akart tenni.

Ezzel útnak vették sátorfájokat, és az erdőkön bújdostak mint a rossz cigányok. Akkor egy éjtszaka nagy tüzet láttak, oda mentek, s lám haramiák voltak, huszonnégyen. Hát oda

Digitized by Google

köszönnek; kérdezik: kik légyenek; olyanok vagyunk mint tik. Erre a haramiabasa oda vet egy aranyat, és János felvette, Lőrinc eleibe is oda vetett, aki eztet fel nem vette, amelyen a basa megharagudott, és mindjárt nyársra huzatta mint valami kis malacot, és megsüttette ötet, és így maga maradt János. Hát egy időbe, mikor ötet vigyázóhelyre küldötték, arra a falunak az utjára tanált menni, amerre legközelebbi falukból malomba búzával és egymással jártak; azon egy szegény ember vitt volt egy kocsin hat zsák búzát, melyet János tőle elvett, és magok lakóhelyekre vitt. Ezen első cselekedetin nagyon megörültek a több haramiák, és megintlen visszament valami szín alatt, és felállt a paraszt kocsiára, és bementek együtt a faluba, és onnét a város bírájához egy közelebbi városba mentek, és János a károkat megösmerte, és kérte öket hogy ma tíz órakor estve sok emberekkel jöjenek oda, és fogják öket meg, amelyet bíró uram meg is cselekedett; de mindazonáltal jegyokúl aztat hagyta nekiek, hogy engemet arról megismerhettek, hogy az én kalapom keresztbe fog lenni. Azzal a János visszament, és vacsoráltak együtt. Kevés idő múlva a sok emberek körülfogták az elárult haramiákat, és egyenként megkötöztették öket, de csak épen a basa maradt együtt Jánossal,

Digitized by Google

kibe minden bizodalma és reménysége volt, de éppen megcsalatkozott, mivel amidőn leült, ez hátra taszította őtet, és erőssen megsebezte; akkoron aztat is megkötözték, és feltették a kocsira mind mint valamely mangalica disznót, de még is csak arra kérte Jánost, hogy ne azon halállal mulaszsza ki a világból, mint ő a barátját Lőrincet. De midőn a legelső városba bevitték, mindenekre a legerőssebb szentencia szállott, és a kövér haramiabasát megsütötték mint ő a János barátját. Kinek volt itt nagyobb becsületi mint Jánosnak? szerették is őtet méltán, s ezen tett érdemiért az király az gyermekek mellé udvari mesternek tétette. Több időknek elfolyása után, minthogy János jól viselte magát, és jámbor életü volt, különben szép gyermek is volt, és tudományokkal is bővelkedett, az egész udvar őtet kedvelte; de ami még több, az ő kellemetessége miatt az király leánya bele szeretett, amelyet idővel atyjának megjelentett azzal a kéréssel, hogy engedné meg, hogy János őtet feleségül vehesse. Ezen a császár, azaz a király megörült, és meg is engedte nekie a kérését, és tudtára adta Jánosnak ezen édes érzeményt, aki örömiben majd meghalt. És egynehány napoknak elfolyása után megházasodtak, és nagy mulatságot tartottak, és sok esztendőket éltek szerencsésen, és többé

Digitized by Google

János nem is kivánkozott hazájába menni, és itten mint uralkodó király meghalt. A ki el nem hiszi, menjen és kérdezze meg az agyon ütött vak óriástul.

LI.

KALMÁR FIA.

Volt a világon, Csehországban, egy nagy gazdag kereskedő, kinek egyetlenegy fia volt. Amidőn ez már annyira felnőtt, hogy oskolába járt, és mindenféle irásokat és könyveket tanult, mondotta a fiának: Hallod-e, kedves fiam, már mostan tanuld a pénzre való játékokat, hogy te is a többi urakkal egy társaságban lehess. Erre mondotta a fia: Jaj édes atyám, én azt nem javasolom magamnak, mert úgy lehet, hogy minden kincset el találnék pazérolni, és aztán mindnyájan koldusok maradnánk és utóljára is engem fognának kedves szülèim okolni, hogy énmiattam szegényedtek el. Mondá az atyja: Fiam, ne félj semmit, mert vagyon ne-

Digitized by Google

kem annyi, hogy ha mindig költöd, sem fogod elkölteni. Azért neked javaslom ezen játékokat, mivel te másképpen nem fogsz a városban való néppel esmeretségben lenni. Mostantól kezdve tehát oly embert fogadok neked, ki téged mindenféle játékokra, kártyára, kockára, biliárdozásra meg fog tanítani. Újra mondta a fia: Én, atyám, soha se, mert tudom mi fog abból következni utóljára is, s az éppen semmi becsületemre sem fog válni, mivel ha én valamelyiknek a pénzit vagy úgy lehet a jószágát elnyerném, bizony nem mondaná, hogy isten áldjon meg, hanem inkább átkozna; ha pedig mindég vesztenék, akkor, tudom bizonyosan, hogy volna becsületem míg a pénzemben tartana, de mikor elfogyna, épen senki sem nézne reám. Azért atyám, ne is ingereljen engem arra, mert nekem semmi kedvem reá. Atyja elhagyta a fiút egy darabig; de sok ízben még is csak mindig emlegette neki a játékokat; amidőn egykor a fiú csak elment az alnáriomhoz, és kihúzta a fiókot, és kivett valami 10,000 forintot, mondván: Atyám, én most elmegyek a kávéházba játszani, megpróbálom. Mondotta az atyja: Most, fiam, szeretem dolgodat, mert ezután fogsz majdan kipallérozódni, hogyha urakkal társalkodol.

Elment tehát a fiú, és a kávéházba mindjárt letült, és először is kártyát kért hogy adja-

Digitized by Google

nak neki is az urak, akik ottan játszottak; melyre mondván neki azok: szívesen adunk, el kezdett mindjárt kártyázni. De csakhamar mind elvesztette azon pénzt, akit elvitt magával, és ismét kért még 5000 forintot a kocsmárostól; amidőn azt is elvesztette, akkor elment haza, leült atyja szobájába, és úgy szomorkodott. Amidőn az atyja kérdezte tőle, hogy miért szomorkodol? mondá a fia: Látod atyám, te engem mindig ingereltél a kártyára, és mostan is már ezen a napon elvesztettem 15,000 forintot. Melyre az atyja feleli: Azért ne búsúlj semmit is; hogyha mostan annyit vesztettél, máskor vissza fog jönni duplán. Ekkor a fiú mondá: Hogyha te úgy beszélsz atyám, lásd meg majd utolsó következését, hogy mi lesz majd belőlünk. Ismét monda az atyja: Annyi pénzem vagyon fiam, hogy ha mindennap vesztesz annyit a mennyit tegnap elvesztettél, még sem fogod elkölteni soha. Jaj atyám, folytatta a fiú, addig kellene a pénzt megbecsülni, míg van, mert mikor már nincsen, késő lesz utána bánkódni. De atyja nem hagyott neki békét, s a fiú hozzá fogott ismét a nagy kártyázásnak, kockának és a biliárdozásnak; folytatta is mindig, és többnyire mindig ott lakott. Amidőn már atyjának sok pénzit elpocsékolt, hogy már nagyon megtetszett a jószágokon is, más-

Digitized by Google

kép kezdett a fiú gondolkozni, és elment az aranyműveshez, és mondotta neki, hogy csináljon neki egy oly sisakot, hogy annak sehol se legyen párja, meg fogja érette a legbecsületesebben fizetni, meg is mondotta, hogy kinek a fia légyen. Kérdezte az aranyműves: mikorára legyen készen; monda a kereskedőnek a fia: mentül hamarább, hogyha lehet, mert nagy szüksége volna reája. Ekkor az aranyműves ígérte, hogy egy hétre készen fog lenni minden késedelem nélkül. És mikor eltölt az egy hét, oda ment hozzá a kereskedő fia, vitt magával ötszáz ezer forintot, hogy majdan meg fog érette fizetni; de midőn kérdezte tőle, hogy mivel tartozik, mondá az aranyműves: két millió fttal; a kereskedő fia azt felelte, hogy itten vagyon; én ugyan annyit mostan magammal nem hoztam, hanem majd meg fogom fizetni: ötszáz ezer forintot mostan megadok. Az aranyműves megnyugodott benne, mert, úgy mond, tudom, hogy nem fog elveszni; contractust csináltak tehát, és elvitte magával a szép sisakot, egy selyemzsacskóba bele takarta, és mondotta atyjának estve, hogy: Hallod atyám, én most elmegyek, mert már sok jószágodat elpocsékoltam, és mind addig vissza sem jövök, míg a te elpazérlott pénzedet vissza nem fordítom. Felelt az atyja: Kedves fiam, azt ne cselekedd,

Digitized by Google

mert hogyha elmégy, bizony életemet megrövidited. Mondotta a fiú: Már atyám, énnálam fel vagyon téve, tehát ne is hátráltasson tőle senki se. Így az atyja elbocsátotta, mivelhogy a fiának kedvét nem akarta szegni, mondván: Fiam legyen úgy, mint ahogy teneked tetszik, csakhogy azon kérlek, ne örökösen, hanem bizonyos ideig maradj csak oda. Mire a fiú: Hét esztendő múlván, atyám, haza fogok jönni, de előbb nem.

Ekkor reggel a fiú elindúlt, és ment egyenesen Konstáncinápolyba a tengeren mindenütt, és mikor oda ért, kiszállott a hajóból, és bement a török császárnak a fővendégfogadójába. A fogadós csak mindjárt majdhogy elnem ájúlt, mikor meglátta, gondolván hogy azon török császárnak az inassa volna, akit tegnap délután eltemettek. A fogadós mindjárt oda ment hozzája, és kérdezte tőle, hogy mit tetszik neki parancsolni? mondá a legény: Egy itce bort hozzon nekie, és letült ottan a vendégfogadóban, és múlatott. Tüstént elment erre a fogadós a császárhoz, és megjelentette hogy azon kedves inassa, kit tegnap eltemettetett, feltámadt, és ottan vagyon nála, bort iszik, melyre felel a császár: Lehetetlen hogy az igaz volna. Monda a kocsmáros: Nincs különben, felséges császár. Ekkor mindjárt a kocsiba fo-

Digitized by Google

gatott a császár, és elment ezen ifjúnak a nézésére; és mikor meglátta, kérdé az ifjút hogy ki volna; melyre felel az ifjú: Én vagyok egy csehországi nagykereskedőnek a fia, akinek is mint atyámnak a sok kincsét elpazérlottam, mivel ő engemet mindig kártyára ingerelt; tehát sokat elvesztettem, és most eljöttem, atyámat odahaza hagytam, hogy addig fogok szolgálni, míg csaknem minden pénzét helyre szerzem. Ekkor kérdezvén az ifjút, hogy ki volna a neve, felel: Én Kis János, ez meg ez vagyok. Erre a török viszont kérdezte, hogy nem volna-e nekie kedve inasnak hozzá jönni? Felelt az ifjú: Mindenkor, felséges uram, egy császár udvarába, és megköszönöm hozzám való szivességét. Ekkor elmentek haza, és mint utólsó inassának tette, mivelhogy még szokatlan volt udvarában; hanem nem telt bele mint egy hét, mindjárt második inassának tette udvarába; harmadik héten tette mint első inassának, mivelhogy jól forgatta magát. Elég az, a mi aztat nézi, hogy mivel ő magát mindenek felett kimutatta, a török császár gondolta, hogy bizony nem bolond ifjunak kell ennek lenni, de mostan azért is megajándékozom egy majorsággal, hanem azért, mint első inasom meg fog maradni a házamnál.

Lassan-lassan annyira vitte itt a keres-

Digitized by Google

kedő fia, hogy mint brigadéros generális lett, és mind azok felett még is megmaradt mint inassa az udvarnál, és mind a két gázsit szedte. Amidőn már eztet megkapta, mondá a török császárnak, hogy valami kevés ajándékkal meg akarná ajándékozni, hogyha jó néven venné, a császár ő felségét. Kérdezte ez: hogy mi lenne az? Nem sok: grácia fejemnek. Mondá a török császár: Ha épen egy pipájából álló volna is, jó néven venném tőled. Ekkor kivette azon sisakot, akit csináltatott az aranyművessel, és mikor kitette, mondá a török császár, mikor a fejébe tette: Nem hogy kicsiny ajándékot adtál volna, hanem mondhatom hogy országomba nem találom fel ezen ajándékot; amelyért is mostan mint commendírozó generálisságot fogok ezen ajándékért adni, de még sem bocsátlak el udvaromból, sőt fogsz maradni nálam. És igy töltötte el majdan a hét esztendőt; de mikoron ez eltölt, szólt a császár: Én tégedet elbocsájtalak, mivel szándékod vagyon haza menni; de mint hüséges szolgámtól nehezen tudok megválni; esküdjélmeg hát az én kardmarkolatomnál fogva, hogy ismét visszajösz. Amelyre is ő tüstént megesküdött hétszer, az a császár pedig megtöltött tele három hajót aranynyal és ezüsttel, úgy bocsátotta útjára.

Amidőn már a hazájába ért, tehát nem

Digitized by Google

is úgy mint becsületes ember szokott a hajóval beköszönni a városban, hát nem három, hanem tizenkét ágyút süttetett el; s mikor azt a városban meghallották, gondolták hogy valami ellenséges hajók; tehát a városból mind kiszaladtak, és meglátták hogy ezen kereskedőnek a fia érkezett haza; az atyja alig esmert reája, de ő atyját mindjárt megesmervén, mondá: Atyám, itten vagyon az ajándék akit neked hoztam. Ekkor csakhamarosan a hajóból mindeneket kitakarítottak, számtalan sok kincseket találtak benne, és így első alkalmatossággal atyját mindjárt felgazdagította a fia. De már most esküvésének eleget kellett tenni, és visszamenni, mondá atyjának: Még hét esztendőt fogok eltölteni a török császárnál, akkor visszajövök, s többet, atyám, úgy lehet, hogy el sem megyek; de mostan kell.

Ottan volt egy darabig, és mint első kommendirozó, mivelhogy a nagy anglus háború elkövetkezett, tehát el kellett nekie menni; hanem itten szerencsétlenek voltak, mert az anglustól megverettetett a török, és szégyenszemre vissza kellett menni Törökországban. Minekutánna ezek megtörténtek, már csakhamar eltölt a második hat esztendő is, és ismét eljött az ideje, hogy haza kellett menni a kalmár fiának; és mondá a fiú a császárnak:

Digitized by Google

Hallod-e, én mostan atyámat ismét meg akarom látogatni, mert ismét eljött az idő; mond a török császár: Hallod-e fiam, hogyha mostan elmégy az országomból, vissza, tudom, többet nem fogsz jönni. Melyre felel: Én ismét esküvésemmel fogadom, hogy visszajövök; de, már mostanában az isten előtt sok imádságot tett, hogy az ő esküvését hiában vegye, mivel ő többet a törökhöz vissza nem akar menni. Tehát ismét megesküdött, de olyformán, hogy isten bűnre ne vegye ezen esküvését. Gondolván ekkor a török császár, hogy bizonyos fog lenni abban, hogy ismét visszajön; ekkor is mint három hajót megterhelt sokféle portékával és drága kincsekkel; de minekutánna ő esedező köszönetekkel elindúlt a török császártól, mondotta a kereskedő fia: Hallod-e uram felséged, nincsen-e valami titok elrejtve éntőlem, akit én nem tudok? Mondván: Nincsen, ekkor elindúlt; és amint útazott ismét haza felé, talált egy szerencsétlent, akit is két halálra való török egy szigetben cipeltek mint a búzát; monda ekkor a kalmár fia kommendírozó generális: Micsoda dolog volna ez? ő ezek felől semmit sem tud; ekkor felel a török rab: Minékünk ezt kell cselekedni, míg csaknem porrá fog lenni, mert ennek a gazdája nagy bosszút tett a császáron. Ez pedig volt az anglus király inassa;

Digitized by Google

akit is a tenger mellett találtak, a török rablók elragadtak, és elvittek mint fogságban. A török mintbogy bosszankodott, tehát őtet azon halálra ítélte, hogy itten mind addig kinozzuk, mignem egészen porrá fog lenni. Mondá a kalmár fia: Adjátok nekem által ezen holttestet, hogy temettessem el. Mondván ekkor a két török: Nem lehet, mert minékünk kötelességünknek meg kell felelni hanem hogyha a török császártól valami irást fog hozni, hogy mink adjuk által, akkor szivesen általadjuk, hogy csináljon vele amit akar. Tüstént mindjárt a hajót kikötötte, hogy visszamenjen Törökországban, és a császártól ki fogja kérni, hogy majdan eltemeti; és csakugyan meg is nyerte nagy kérésére az töröktől, hogy neki megengedte, és azon irást megmutatta azon kínzó törököknek: akkor neki általengedték, és eltemettette ottan nagy pompával a szigetbe.

Úgy folytatá ismét útját továbbra a kereskedő fia a tengeren; s lám egyszerre megtalálja azon anglus princcsnéket, akit azon boldogtalan inassal együtt elraboltak, és ottan egy török azon második szigetben szántatta velők anyaszült meztelen a kősziklás hegyet, és utánok egy szörnyütelen drótból font korbáccsal ment ezen pogány török; és mikor ő mint keresztyén ember ezt meglátta, csaknem elá-

Digitized by Google

jült, hogy miként kínozza ezen ártatlan személyeket, akik tudom hogy neki semmit sem vétettek, mert csupa egy ártatlansággal vagynak tele, és nem nézem ki belölök hogy valami nagy csínyt tettek volna. Ekkor ismét visszament a török császárhoz, és ismét nagy kéréssel hozzá folyamodott, mondván: Add által még mostan énnekem azon szerencsétlen két leányt, akik a második szigetben kínlódnak. Mondá a török császár: Aztat én semmi módon nem cselekedhetem, mivel annak atyja tudod hogy nagyon megszégyenített engemet, és egyszersmind nagy borsot tört az orrom alá. Hanem mondá a kereskedő fia: Hallod-e felséges uram, hogyha istent esmersz, add által énnekem, mert tudod hogy én szörnyen megsajnáltam azon ártatlan leányokat. Ekkor mondván: Itten vagyon az írás, add által azon töröknek, hogy adja által neked azon erős láncokkal megtörettetett szűz két princesznét, és csináljad vélek amit a te tetszésed szerént jónak látsz. Ekkor ismét vissza elindúlt, hogy őket a haláltól megszabadítja, és majdan mostani alkalmatossággal el fogja haza vinni; aminthogy úgy is volt. Hanem mivelhogy már a ruháik nagyon leszakadoztak rólok, mondotta a kereskedő fia, hogy csinálnának magoknak ruhát az hajóban lévő portékákból,

Digitized by Google

amelyik nekiek tetszeni fog; de mivelhogy ők nagyon meg voltak törődve, tehát inkább csak a nyúgovást kívánták meg, a ruhával semmit sem gondoltak. Látván osztán a kereskedő fia, hogy mentül hamarább egy város alatt kiköt, a legszebb princesznéknek való ruhát csináltatott, és úgy vitte be Csehországban: és amidőn atyjának házában bevitte, a legszebb szobákat választotta számokra, és a hajókból minden drágaságot kitakarított, s úgy bocsátotta vissza Konstantinápolba a török hajósokat, mondván hogy ő mostan velek nem megyen, mivel foglalatossága volna oda haza. Ekkor azok visszamentek, ő pedig ottan maradt atyjánál, mivel többet nem is volt szándéka visszamenni a törökhez. És ekkor istennek segítségével az atyjának azelőtt elprédált jószágát visszaadta, és azon aranymüvesnek is, akinek a sisakért még adós maradt ötszáz ezer forinttal, annak is még interesül annyit adott, amelyért annyi időt várt utánna. Így élte boldogúl egy darabig világi életét.

Amidőn így egykor elment a két leányhoz, és kérdezte tőlök, hogy kinek a leányai volnának, azt felelé a két leány: Hallod én édes megváltónk szent János! mert te mentettél meg a haláltól, tehát teneked szívünkből megmondanánk, hanem ne legyen neheztelésedre,

Digitized by Google

mivel mink aztat nem akarjuk kinyilatkoztatni, míg csak ki nem fog tudódni idővel hogy kik vagyunk. Ekkor mondá a kereskedő fia: Én nem is erőltetem azon a princesznéket, hogy épen nekem kelljen megmondani, csakhogy legyenek mostan atyám házánál, mintha oda haza volnának, minden dolog nélkül, míg ki nem fog tudódni hogy kik volnának. Így múlatának a két szüzek a kereskedő fiának házánál. De mostan a kereskedő fia, aki kommandírozó volt a töröknél, elment Angliában portékákért, hogy majdan fog onnan portékákat hozni; de midőn oda ért Angliában, bement a vendégfogadóban, és kérdezte, hogy mi volna annak az oka, hogy az egész városban csaknem minden házon egy fekete zászló, némelyeken pedig hat vagy hét is vagyon: mondá a fogadós: szerencsétlen a királyi ház nagyon, mert a királynak két leányát és inassát elrabolták a török tengeri rablók, és mai napig sem tudják hogy hol vagyon, él vagy hal? és aki valamit tudna felőle mondani, tehát a király egyik leányát, és fele királyságát annak adná. Melyre mondá a kereskedő fia: Én voltam a töröknél kommandírozó generális, és mikor eljöttem onnan, én találtam egy szigetben egy holt embert, akit a törökök ottan vertek, mint a búzát szokták csépelni; de én aztat

Digitized by Google

a török császártól kinyertem, hogy énnekem általengedte hogy eltemessem; és mikor ezen holtat eltemettem, elindúltam ismét útamra. Hasonlóképpen a második szigetbe tanáltam két ártatlan szüzleányt, akit szinte úgy nagy nagy kérésemre a töröktől megnyertem, hogy énnekem általadta; de már annakelőtte ottan szántották a nagy vas ekével a kösziklás hegyet, hanem mostan nagy boldogságban vagynak atyámnak udvarában Csehországba. Mikoron meghallotta ezen tudósítást a vendégfogadós, tüstént a királynál szaladt, és tudósítást tett ezen ifju felől, akit is a király még bővebben kikérdezett, és mikoron szavából észre vette hogy bizonyosan az ő két leánya fog lenni, mondá a király: Hallod-e én kedves fiam, mostan nem fogsz portékát vinni városomból, hanem a leányomat hozasd haza, és mint királyfi úgy fogsz lenni az énországomban; mostan tehát egy generálisommal elbocsátlak egy batalion granátérossal, hogy szerencsésen haza jőjetek. Akkor el kellett jönni Angliából a kereskedő fiának minden portéka nélkül, amelyre neki ugyan több szüksége csakugyan nem is volt, mivel már olyan volt mint királyfi; és úgy elmentek Csehországban; de amidőn ottan kiszállottak, és bementek; a királyi princesznék meglátták azon jeles generálisát atyjoknak, és mindjárt

Digitized by Google

leszaladtak eleibe, és mondották hogy: hol jár ezen az idegen földön? mondá ekkor a generális: Én hol járok? hanem a princesznék hol járnak itten? melyre mondá a két leány: Jaj hogyha ezen megváltónk szent János nem lett volna, régen megholtunk volna abban a kegyetlen szigetben, amelyért is mostan őtet megtartjuk mint örök megváltónkat. Nemde, mondá a generális, hogy akarnak-e mostan haza jönni atyjoknak országában? Melyre a leányok mondották, hogy csak atyánkat és anyánkat láthassuk még meg, mindjárt készek vagyunk a halálra menni. Ekkor elindúltak a tengeren és mentek Anglia felé. De midőn már nem messze voltak Angliától, megirígylette a generális a kereskedő fiának a két princesznéket, tehát abban mesterkedett hogy elveszítse; amely szándékában csakugyan végben ment, mert csináltatott egy olyan sétáló helyet, hogy aki a vége fele ment, minden bizonnyal a tengerben esett; és mikor készen volt, akkor kihívta őtet sétálni; de midőn ki akartak menni, nem akart a kereskedő fia elölmenni, hanem mondván a generális: Mostan magának elöl kell mindenkor menni, mivel ne úgy gondolja magát mint kereskedő fia volna, hanem mint princ. Ekkor ő ment elöl, és mikor a vége felé ment, belé esett a tengerben. Mondá ekkor a

Digitized by Google

két leány: Jaj oda a megváltónk. Ekkor a generális két pisztolt kirántott, és a két leánynak szegezte, mondván: Mind egy, akár úgy meghaltatok volna, akár itten, hogyha meg nem esküdtök hogy én találtalak meg benneteket. Ekkor kénytelen kelletlen meg kellett nékiek esküdni, hogy aztat mondják, hogy a generális találta meg őket a szigetben. Így tovább folytatta az útját az generális.

De a megváltó szent Jánost azon holt lélek, akit eltemettetett, minden sérelem nélkül megragadta, és a tenger fenekéről Anglia alá vitte és ottan letette, mondván neki, hogy nem esmerné ötet hogy ki volna? melyre mondá: Én nem esmerem; ekkor felel ezen ártatlan inasnak a holt lelke: Én annak a lelke vagyok, akit te eltemettettél abban a szigetben; hanem mostan csak fogadd meg amit én neked mondok: nem fog neked az rosszadra lenni: itten van a pénz, csináltassál ma gadnak három öltő ruhát, egy közönséges, egy kömíves, és egy ácsruhát, és menj be a városba abban a fogadóban, aholott legelébb voltál, és múlass ottan, míg én majdan el fogok oda menni, és meg foglak tanítani, hogy mit cselekedjél továbbad. Majdan mikor a generális haza jön, te csak hallgass magadba, ne szólj semmit se, majdan kivilágosodik hogy te voltál az aki engemet, és a

Digitized by Google

princeszkéket megszabadítottad. Alig hogy ők kibeszélték magokat, mindjárt elérkezett a generális a princesznékkel, amidön nagy ágyú- és muzsikaszó alatt őket behozták, de mikoron a király kérdezte, hogy hol vagyon a kereskedő fia, akkor mondotta a generális: Még mikoron menttünk Csehország felé, akkor a tengerben esett, és nem is ő találta meg leányodat, hanem én, amint oda járkáltam; a mely jótettért mostan én a kissebbik leányodat kívánom magamnak feleségül. De erre a királyi princesznék aztat mondották: Atyám, én és a másik testvérem férjhez nem megyünk addig, míg minékünk nem fogsz csináltatni egy kápolnát, aki huszonnégy óra alatt elkészüljön, mind a kőrakása, mind a famunkája, és az oltár is benne másik huszonnégy óra alatt készen legyen, és mindenféle történetünk, akik csak rajtunk estek, mind le legyen a templomnak belső részén pingálva, ez pedig a másik huszonnégy óra alatt megtörténjen, másképlömben mink soha férjhez nem megyünk. Mely kívánságaikra a király atyjok tüstént mindenfelé kipublikáltatta, hogy ilyen s ilyen kápolnát ki vállalna fel, akit is ennyi idő alatt el kelljen minden késedelem nélkül készíteni. Hanem senki sem vállalta fel; még is a többek között volt egy korhely kőmíves mester, aki felvállalta hogy el fogja készíteni

Digitized by Google

huszonnégy óra alatt a kőrakását. Mondá a király: Hallod-e: hogyha el nem fogod készíteni, tehát halál a fejeden; más pedig, ha meg fogod csinálni, rémítő kincset kapsz. Ekkor elment a kőmíves, és mindenfelé legényeket keresett; amidőn épen abban a vendégfogadóban ment, ahol a kereskedő fia volt kőmíves ruhában, mondotta a mester, hogy nem volna-e kedve jó fizetésért eljönni munkára? mondá a legény, a kereskedő fia: Szívesen, miért nem? hanem a mester úrnak valamit akarok mondani, nevezetesen hogy az pallérságot adja által nekem a munkának elkészítésében. Mondá: Fiam, én általadhatom, de hogyha majdan el nem találod készíteni, én fogok halállal adózni. Mondá amaz: Ne búsúljon semmit sem, és a mellett aztat is kikérem, hogy én estveli tíz óráig hozzá se fogjak; melyre felel a mester: Már én, fiam, csak terád bízom, csináld, ahogy tenéked tetszik. Hozzá fogott tehát a legény mint estveli tíz órakor, és a többi legényeket mind lerészegítette, és midőn már látta hogy elaludtak, elment őhozzá azon holttestnek a lelke, és a fundamentomnak a négy szegletiben egy csáklyával bele vágott, mindjárt készen volt a kőrakása a kápolnának; így szintén a másik napon is cselekedett az ácsmunkával; ekkor a mesterek rettentő köszönettel voltak őhozzá,

Digitized by Google

amidön elkészítette a kápolnát, a legényeket mind ki fizettette a mesterekkel, mintha csak annyit dolgoztak volna, bárha ugyan hozzá sem nyúltak, és nem is tudtak felőle semmit sem. Hanem lássuk mostan itt a harmadik esetet, azaz a pingálást: hogy ki fog lenni aki majdan fel fogja vállalni! Nem egyéb senki sem, hanem csak a szegény kereskedő fia; de ötet nem esmerték meg, mivel azon holttestnek a lelke, akit eltemetett azon szigetben, egészen elváltoztatta, és a leányok sem esmerték meg. Történt tehát, mikor már csak az oltárnak pingálása hibázott a kápolnában, nem akadt senki aki felvállalta volna, mivel számtalan sok bajból került ki annak pingálása, és még, ami nagyobb, az hogy a leányoknak mindenféle történetét, aki csak rajtok esett, míg oda voltak, mind úgy legyenek belül a kápolna falain lerajzolva, anélkül hogy a princesznék valamit szólanak felőle. Nincsen már senki, búsúl a király szörnyen, hogy már eztet nincsen kinek felvállalni. Elmegyen tehát ekkor a kereskedő fia, és a királynak jelentést teszen, mondván: Itten vagyok felséges király, abban a kápolnában oltárt csinálni, és mind azokat a történeteket, akik a leányokon estek, belül kipingálni. Ekkor kinek volt nagyobb öröme, mint a királynak, hogy már leányainak minden kedveket

Digitized by Google

be fogja tölteni. Ekkor elment a piktor, a kereskedő fia, és a pingáláshoz hozzá fogott mint tíz órakor estve, amint a holtlélek mondotta, és ekkor a holtlélek oda ment, és mindenféle eseteket kipingált, nevezetesen először hogy mikor a tengerparton sétáltak, mimódon fogattattak el a töröktől; annakutánna micsoda állapotban voltak azon kegyetlen szigetben, mikor elküldötték; micsoda nagy kínok alá voltak ott vettetve; és mikor az ő megváltójok Szent János megtalálta elsőben is az inast, hogy micsoda nagy kínok alá volt az inas vetve; és hogy ment a kereskedő fia vissza Konstancinápolyba, hogy az ő megholt testét továbbra ne kínozzák, és mikoron mindent megnyert a török császártól, hogy általadta nékie, mely nagy pompával eltemette; de már mostan, minekutánna az inast eltemettette, továbbra is akarta útját folytatni, amidőn el is ment útjának továbbra való folytatására, el is érte ugyan a rémítő második kegyetlen szigetet, amelyben megtalálta a két anglus princesznéket, és hogyan mondá: Ó te kegyetlen pogány török, hogy nem szánod ezen ártatlanokat? és hogyan ment a törökhöz, és mondotta hogy adja által neki, aki is a császárhoz visszaigazította, és elment a szánakozó kereskedő fia, és ezeket is megszabadította, és miként vitte be a hajóban,

Digitized by Google

mint esedeztek a leányok nékie a megszabaditásért, és úgy bementek a hajóban, és útaztak Csehország felé; amidőn oda értek, hogy micsoda boldogságban tartotta a leányokat, és annakutánna mikor elérkezett a kereskedő Angliában, hogy majdan portékát hoz, mi módon tudta meg a király nekiek jólléteket, és hogy küldötte vissza portéka nélkül Csehországban, hogy két leányát haza hozná; a generálist is, hogy miként küldötte egy batalion granatérossal el, hogy ők majdan szerencsésebben haza jönnek; s amidőn már oda értek Csehországban, akkor mimódon szállottak ki a hajóból, és hogy mentek be a városba, hogy és miként látta meg a két leány a generálist az ablakon, és mikoron megesmerte, micsoda sietséggel szaladt oda hozzája, és hogy csókolták az ő megváltójokat Szent Jánost; annak utánna a generálissal folytaták beszédjeket, és úgy felültek a hajóra, tovább utaztak a tengeren; miként és mimódon annakutánna csináltatta azon sétálóhelyet, ahol a kereskedő fia a tengerbe esett, és hogyan tartotta a pisztolt a két leányra: egy szóval minden történeteket lerajzolt a holttestnek a lelke. Midőn már minden készen volt, a lélek mondotta, hogy mostan minden színedet elváltoztatom, és majdan midőn a generálissal a király és felesége,

Digitized by Google

leányaival, el fognak menni, és meg fogják ezen szörnyü történeteknek képeit látni: akkor hát széljel néz a király, és kérdezi a generálistól hogy beszélje el a leányainak történetét, hogy miképpen volt? Ekkor mondja a generális: Éppen úgy volt, mint ahogy le vagyon pingálva. Jaj, mond a király, tehát maga még az én leányaimat is meg akarta szántszándékkal ölni? Én nem, felel a generális, az éppen hamis pingálás. Nézi a király továbbra is, tehát megtalálja a kereskedő fiát, akit a tengerben öletett, hogy miként vesztette el, aki bizonyos igaz volt, hogy az ő leányait az találta meg. És ekkor a holttestnek a lelke elváltoztatta a színét a megváltójának, vagy is a piktornak, és úgy ment mindenütt ötánnok. Amidőn egyszer a kissebbik leány hátra nézett, mindjárt a kereskedőnek fiát megesmerte, és a nyakában borúlt, úgy csókolta és örvendezett mondván: Felséges király atyám, ez az aki minket megváltott a haláltól, nem a generális, hanem a generális, amint ottan vagyon, a tengerbe ölte. Tüstént a generálist megfogták, és négy felé vágták, mondván akkor a király, beszélné el a történetet, amelyre mondja a kereskedő fia: Beszélni el tudom, hanem a pingálást nem én tettem, hanem azon szerencsétlen inasod, akit abban a szigetben eltemettem, abol

Digitized by Google

ötet megváltottam. Legelőször is tehát annak a lelke csinálta mind ezen épületet, amit csak látsz itten, és rajzolva; melyre felel a király: lehetetlen volna az; akkor a holtlélek megszólalt nagy fényességben, és mondotta a királynak: Igaz, felséges császár, én voltam a te hűséges inasod, és ilyen kínos halál nemivel kellett meghalnom, és ez volt a mi megváltónk Szent János. Ekkor megköszönte a királynak hozzá való jóságát, és a megvaltójának, és kiment, többet nem is látták.

Ezeknek utánna haza mentek, és mindjárt papot és hóhért hoztak, a pap eskette, a hóhér seprözte, még mostan is foly a lakadalom. Annakutánna az atyját is oda szállította az édes anyjával együtt Csehországból, mindeneket pénzzé tétetett velek odahaza, és úgy általvette a királyságot az anglus királytól. Ő volt annakutánna a király, de csakhamar megholt az anglus király atyja és anyja. Akkor a töröknek üzent, hogy készüljön, mert mostan vagyok anglus király, aki voltam mint kommandírozó generálisod; hanem meg kell lakolnod azon két ártatlan princesznéért, akit az anglus királytól elraboltál egy inassával együtt. Annakutánna nagy haddal reá ment, és szörnyen megverte a törököt úgy, hogy a török császár maga is letérdelt előtte, és úgy kérte a békes-

Digitized by Google

ségre, fogadván, hogy többet nem fog olyan kegyetlenséggel a keresztyénhez lenni. Így ő is mondá: No grácia! mert te is engedtél énnekem. Így holtig való békességet kötöttek egymás között, és mai nap is élnek, ha meg nem holtak.

LII.

APOLLÓNIUS KIRÁLYFI.

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy király, kinek neve volt Antiochus. Ennek volt egy szép s minden asszonyi ritka remek tulajdonságokkal ékeskedő felesége, ki őtet házasságoknak második esztendejébe egy kellemetes leánygyermekkel ajándékozta meg. Eleonórának nevezték a leányt. Ez szüléinek különös gondjok alatt, minden asszonyi tudományokban a festésben s muzsikálásban oly nagy előmenetelt tett, hogy a vele egy idejüket sokkal feljül haladta; ezenkivül a természet minden kellemetességekkel annyira felékesitette őtet, hogy

Digitized by Google

még gyenge korába imádásából a tisztelők már kifáradtak, s a liliomi deliséggel pompásan felnyúló rózsaszál számtalan ifjakat fűzött rabláncaira még korán. De az ő szerető anyja, kinek éjjeli nappali gondja ő volt egyedül, örömét benne nem láthatta, mivel a leánynak tizenöt esztendős korába megholt. Fájdalommal hordozta ezt a sebet a király Antiochus, de még talám keservesebben érte a halálos csapás Eleonórát, kinek még édes anyai ápolásra volt szüksége.

Történt azomba, hogy minekelőtte szétẗépte volna a halál a szeretetnek rózsakötelét; Antiochus haldokló feleségétől azt kérdezte, hogy adna néki tanácsot jövendőbéli házasodása felől, melyre a haldokló azt válaszolta, hogy azt vegye el jövendőbéli feleségül, kinek lábára az ő cipője felmegyen. Több jeles asszonyságok s fő familiájú leányok próbálták a megholt királyné cipőjét lábaikra, de egy sem találta alkalmatosnak, tulajdon leányán Eleonórán kivül. Borzadt ezen szerencsétlen próbának következésétől a természeti irtódzást érző Eleonóra; de atyja magát szeretett feleségének végrendeléséhez tartván, elhatározta tulajdon leányát feleségül elvenni, s bármint vonakodott az ezen irtóztató cselekedettől, kénytelen volt megigérni, hogy igyeke-

Digitized by Google

zik magát meggyőzni, s atyja parancsolatjához engedelmes lenni. — Hogy tehát a király annyival inkább elidegenítse fejedelmi házától, azokat az ifjakat, kik leánya kezét megnyerni óhajtották: azt hirdettette ki hogy aki az ő találós meséjét kitalálja, annak adja leányát, aki pedig nem találja, életét veszti azonnal. Sok ifjak lettek szerencsétlen áldozatjai a király kihirdetett parancsolatjának, mivel a rejtett mesét ki nem találhatták, mely is e volt: „ördögszekeren járok, anyai hússal élek." De volt azomba egy Apollónius nevű, mind testi, mind lelki kellemekkel a természettől a pazérlásig felruházott jeles hercegfi, ki nem irtódzván a reája várakozó haláltól, elszánt bátorsággal ment a leány kezét atyjától megkérni. Hajókat készítvén fel minden szükséges dolgokkal, csakhamar elérte a tengeren Apollónius a királyi várost, s megköttetvén hajóit a kikötőbe, maga elindúlt a királyi várba, kísérőinek azt parancsolván meg, hogy ha harmad napig vissza nem érkezik, csak menjenek vissza hazájokba, s az ő részére csak egy kis ladikot hagyjanak. Fényes rangjához illő hercegi ruhába felöltözvén, méltóságos lépésekkel közelgetett a királyi lakhelyhez, mely imádott tárgyát tőlle elzárta, s őtet bizonytalan jövendőkkel kecsegtette. Alig hogy belépett Apolló-

Digitized by Google

nius a királyhoz, midőn az ő jöveteléről és szándékáról kérdeztetett meg, melyre ő kinyilatkoztatta, hogy Eleonórával gyürüt ohajtana váltani. Megborzadt ennek hallására, az ifju deli testalkotását, s szép formáját andalogva szemlélő Eleonóra, és sajnálta ezen hosszú életre érdemes ifjút, a hirtelen halál által megöletni; sőt még maga a király is, ki különben a leánya bírásába kevélykedett, megsajnálta Apollóniust, különösen midőn ebéd felett látta, hogy szeretett leányának gyöngy szemeiből, a vele általellenbe ülő ifjú látására szüntelen hullottak a szánakodás könnyei. De minekutánna elhatározott akaratját hallotta volna Apollóniusnak, elbeszélte nékie a találós mesét, hagyván a gondolkodásra három napokat, a melyek elmúltával hogyha meg nem fejti a mesét, tudtára adta a király, hogy a több szerencsétlen ifjak sorába felfog akasztatni.

Hogy ez ne történhessen, Eleonóra, midőn egyszer magát találta Apollóniust, megfejtette neki a mesét, s ez által a királynak fertelmes tettét felfedezte nékie. Dúlt mérgébe a király, s pokolbéli kínokat készített az Apollónius számára, midőn a három nap eltölte után megfejtette a találós mesét a királynak nagy megütközésére, s ámbár jól tudta hogy igazán el van találva, meghazudtolta Apollóniust, s

Digitized by Google

kinyilatkoztatta, hogy mivel a találós mese valóságos értelmét ki nem tudta fejteni, próbáját életével köti be. E végre Eleonórát kérdezte meg, hogy micsoda halál nemével kivánná ezen ifjút kivégeztetni; aki megörülvén ezen, térden állva huszonnégy óráig való gondolkozásért könyörgött. Megengedte ezt a király, s megelégedve hallotta leánya büntetését, mely Apollóniust kő közzé való rakatásra ítélte. De a különben szelíd lelkü Eleonóra előre beszélt az épitő mesterrel, hogy hagyjon egy titkos rejtek ajtót ezen kő épületen, hol valami kevés ennivalót be lehessen nyújtani. A kirendelt nap csakugyan kő közzé rakák Apollóniust, úgy mindazáltal hogy őrölla Eleonóra három hétig való eledellel s itallal gondoskodott.

Ez által a király meg lévén engesztelődve, elhatározta magába, hogy leányát nyilvánságosan feleségül elveszi. E végre heted nap mulva pompás ebédet, s ebéd után vidám mulatságot parancsolt, s számos vendégeket hivatott, hogy ezek részt vegyenek az ő örömében. De az Apollónius szépségétől a bódulásig elfogott Eleonóra a hét napokat arra szánta, hogy magát az ifjuval való elszökéshez jó móddal elkészíthesse. E végre egy meghitt dajkája által hajót bérelvén a tengerparton, arra min-

Digitized by Google

den asszonyi drága ékességeit felhordatta titkon, ezenkivül igen sok kincset és mindenféle enni és inni valót rakatott a hajóra nagy bőséggel, s az esküvésre rendelt nap előtt való estve, kibontván tulajdon maga a kőrakást, szeretett Apollóniussával együtt sebes lépésekkel a tengerpart felé tartott. El is érkeztek szerencsésen, úgy hogy őket senki észre nem vette, s kedvező szél hajtván vitorlájokat, a két szerelmes pár már reggelre a tenger sík hátán roppant mérföldeket tett, s atyjok várától már számtalan messziségre eltávoztak. Ellankadván a hosszas útazásba különösen Eleonóra, kérte szeretett férjét Apollóniust, hogy valahol szálljanak ki szárazra, s pihenjék ki magokat egy kevéssé. Engedett ez helyes kérésnek Apollónius, s minthogy általlátta, hogy az Antiochus ellenek való haragja nem tanácsolja, hogy az ő herceg atyjához menjenek, elhatározta magába, hogy akármely esmeretlen tájékon örömestebb lakik a maganosságba Eleonórával, mintsem mind a kettőjök életét szerencséltesse. Egy kis szigetbe, hol kikötöttek, s hol semmi emberi teremtés nem lakott, csendesen töltek el egynehány szerelmes hónapok, de minthogy már részszerént az enni s inni való fogyott, s mind Eleonóra minden nap várandós volt, elhatározták magokat, hogy olyan helyre

Digitized by Google

menjenek által, hol emberi társaságba részesülhetnek. Ismét hajóra rakván azért mindeneket, útnak indúltak, s szerencsés útazást tettek, míg végre a harmadik napon Eleonóra szült egy leánygyermeket, kinek szülése oly nagy fájdalmakkal esett meg, hogy Eleonóra elájulván, holtnak látszott, s bár sürüen hullottak a fájdalmak könnyei a fájdalmas szivü Apollónius szeméből, őtet mint megholtat kéntelen volt koporsóba tenni. Maga készítvén azért koporsót, melybe ezt az előtte kedves testet zárja, feje alá tesz 200 darab aranyat, s mellé egy irást, melyben a megholtnak élete s familiája volt megírva, s egyszersmind kérte benne a megtalálót, hogy ezen pénzből rangjához illő módon temesse el. A tenger hátára bízván tehát e kedves kincsét, maga tovább folytatta útját, ahol valami városra találá, s csakugyan három nap múlva ért egy régi kikötőhelyet, hol megállapodott, s kikötvén hajóját, maga a szárazra kiment, és egy hegynek tetejéről észre is vett egy várost, hová való menetelét azonnal elhatározta.

Azalatt az Eleonóra koporsóját a tengerből kifogta egy halász, s felbontván azt, észrevette csakhamar Eleonórán az életnek még némely jeleit, s testét dörgölgetvén, csakhamar mozgását vette észre. Kettős szorgalmatosság-

Digitized by Google

gal ápolván a jólelkű halász feleségével együtt Eleonórát, csakhamar visszanyeré életét, csakhogy már most ez a mellétett irásokból megértvén a rajta esett szerencsétlenséget, szüntelen zokogta szeretett férjének s gyermekének elveszését, s bár semmit sem mulattak el a halász és a felesége, hogy őtet vigasztalhassák, s megelégedést szerezzenek nekie, ő mindazáltal vigasztalhatatlan volt, s gyakran leült a tenger partjára, s vigyázott kisirt szemekkel, hogy nem láthatna-e valamely közelgető hajót, melyen férje után tovább útazhatna.

De hogy vissza térjünk Apollóniusra, ez, minekutánna bémegy a városba, egy legszélső háznál szállást bérel, s ezen város szokásairól s lehető újságról tudakozódik. Hol minekutánna meghallotta, hogy van ott egy özvegy királyné, ki a tengeri rablóktól most legközelebb annyira megrongáltatott, hogy hajója s népe széljel verettetvén, királyi városa is nagy summa pénz letétele mellett menekedett csak meg a végső pusztulástól; elszánta magat Apollónius, hogy ezen királynét megszabadítja azon semmirevaló emberek kegyetlenségétől. E végre felmegy a királynéhoz, és magát kinyilatkoztatván hogy kicsoda, vezérnek ajánlotta magát. Kegyesen fogadta a gyászos királyné ezen ajánlását Apollóniusnak; őtet teljes hatalmú

Digitized by Google

vezérnek kinevezte, s a győzedelem esetére, még kezével is megkínálta őtet. Apollónius tehát hajókat készíttetvén; katonáit a katonai gyakorlatokra mindennap taníttatta, s nem sok idő múlva annyira ment, hogy a tengeri tolvajokkal szembe mert szállani kevés de válogatott embereivel. — Ezen szándékát midőn a királynénak kinyilatkoztatta, ez őtet minden szükséges dolgokkal felkészítvén, tulajdon személyébe elkísérte a hajókhoz; s néki sok szerencsét kívánt. Apollónius megindúlván tizenkét hajóival, csakugyan nem sokára észrevette a tengeri rablókat, s vitézeit felszólítván, hogy ezen gazemberek ellen kiki vitézi módon tegye meg kötelességét; maga oroszláni bátorsággal ment mindenütt a veszedelemre, s a tengeri tolvajokat széljelvervén, vezéreket is kézre kerítette s tizenöt hajójok, igen sok kincsekkel megrakva, az Apollónius birtokába esett. — Kibeszélhetetlen örömmel fogadta Apollónius győzedelmét a nép, messziről eleibe ment nékie, aranypárnákon vitték nékie a királyi koronát, s a várnak kulcsait. Mindezeket szívesen fogadta Apollónius, sőt a királyné kezét is bizonyosan meg nem vetette volna, ha kedves leánya, kit az Eleonóra halála után ő a nevelés végett ezen királynéra bízott, meg nem halt volna. Ezen való mély fájdalmában részt vett ugyan

Digitized by Google

azokba a mulatságokba, melyek az ő kedvéért tartattak, de kedves felesége és leánya képei szomorúan lebegvén előtte, szivéből a víg kedvet csaknem egészen kizárták.

Ilyen szomorú gondolatok közt küszködött éppen, midőn magát egy idegen országból való drága portékás nálla béjelenti. Apollónius, nem annyira vásárolni, mint valami újságot kivánván hallani, bébocsátotta magához, s minekutánna tulajdon hazájából valónak titkon kiesmérte, az ő atyja felől is, de csak alattomba kezdett tudakozódni, akitől midőn meghallotta, hogy Antiochus király már ezelőtt három esztendővel meghalt, az ő országát pedig a főrendek Apollóniusnak ajánlották, mint aki a találós mesét megfejtvén, az által a leánya kezére magát érdemessé tette; és hogy őtet az atyja különös leveleibe mindenféle országokba kerestette; elhatározta magába hogy hazájába visszatér. Midőn ezt ő a királynénak kinyilatkoztatta, hát ott lát egy gyászos öltözetbe hárfázó személyt, akit midőn közelebbről kivánt volna meglátni, esméretes orcavonásaiból csakhamar reá esmert megholtnak vélt Eleonórájára. Ráborúlván szive legkedvessebb birtokára; az sokáig tartó néma ölelések után kérdezte, hogy mi módon nyerte vissza életét. Eleonóra elbeszéllette, hogy a halász és felesége ápolásai ál-

Digitized by Google

tal miképpen éledett fel, s hogy most már, megúnván a pusztában lévő unalmas lakást, elindúlt ezen királyi városba, hogy valami nagy méltóságú hercegi leányokat tanítván a muzsikára, abból magát jobban el tudja táplálni. Apollónius elbeszélvén mindazt ami őrajta esett azolta, miolta egymást nem látták, tudtára adta mind azt amit a drágaportékástól hazája s atyja felől hallott. A királyné látván ezt a ritka öszvejövetelt, s megtudván sorsát ezen királyi párnak, számokra különös gazdagon aranyozott hajót készíttetvén, azt esztendei eleséggel, sok kincscsel, és mindenféle drágaságokkal megrakván, őket áldások közt útnak bocsátotta. Az Apollónius és Eleonóra határtalan örömét, csak az ő kedves leánykájoknak jókori halála zavarta meg, egyébaránt pedig kedvező szél hajtvan hajójokat, három hónapi utazások után szerencsésen elértek abba a kikötőbe, mely az Antiochus városa alatt volt. Itt hajójokról mindent kiszállítván a szárazra, mentek egyenesen a királyi kastélyba, hol hét esztendei távolléte után is a gyönyörü Eleonóra az udvari tisztektől megesmértetvén, nagy tisztelettel fogadtatott. Apollónius magához hivatván az ország főrendeit, elbeszélte nékiek rövideden mind azt, amit ő kénytelen volt szenvedni feleségével együtt, az Antiochus dühös-

Digitized by Google

ségét akarván kikerülni, s minekutánna törvényesen öszvecsküdtek volna, mind a fő rendektől, mind a néptől törvényes uralkodóknak esmertettek el, és ekképpen még most is boldogúl élnek, ha talám meg nem haltak.

LIII.

HALÁSZMESE.

Volt egy király, és annak a királynak egy halásza, akit a király egyszer elküldött, hogy fogjon nehány font halat, mert egy kis vendégséget akar indítani. A király özvegy volt. Elmegy a halász, egész nap mindig iparkodott hogy foghasson, de semmiképpen sem foghatott, mely miatt igen búsúlt. Egy zöld ruhás ember arra megy, és kérdi tőle hogy miért búsúl oly igen? A halász azt mondja: A király azt parancsolta, hogy fogjak egynéhány font halat, de épen egyet sem foghatok, akkor a zöld ember azt mondja neki: Add nekem amit a házadnál nem tudsz, én elég halat fogok neked. Az ember gondolkodik, hogy mi volna az,

Digitized by Google

amit ő a házánál nem tudna? hát mikor semmit sem gondolhatott, azt mondá: Na legyen a tied azkit nem tudok az házamnál. Akkor mondá a zöld ember: Most ereszsz egy kis vért a kisujjadbul; és adott egy kis vért a kisujjábul, a zöld ember cédulát írt azzal, azután annyi halat fogott neki, hogy szekérrel kellett hordani. A vendégség meglett, azután látta az ember hogy a felesége teherben vagyon: akkor ijedt meg hogy mit cselekedett, hanem ő senkinek sem mondta, csak magában tartotta. És mikor már a szülésnek az ideje eljött, szült a felesége egy szép férfi gyermeket, kit hogy meglátott az apja, majd hogy meg nem halt bújában.

A gyermek szépen nevekedett, azután oskolába járatták, ott jól tanult, úgy hogy a tanítója nagyon örvendett rajta. Hanem mikor a gyermek haza ment az oskolábul, az apja nagyon siránkozott: kérdi a gyermek, hogy miért sír oly nagyon mikor haza jön? Azt mondta: Talán az ördögnek eladott kend? Akkor az apja kivallotta, és megmondta, hogy hogyan járt. A fia azt mondá az apjának: Apám, semmit se busúljon kend, megsegít az isten engem az ördög kezibül. Akkor elment a pap-hoz, megbeszélte neki hogy mi baja volna, a papok minden szentelt jószágokkal megrakták, hogy az ördög hozzá ne férne, és mikor eljött

Digitized by Google

az idő, elvitte az ember a fiát a tenger mellé, s ott várta az ördögöt fiastul. Hát egyszer csak látja hogy nagy szélvészszel jön az ördög a vizen hajóban; hogy oda érkezett, megfogja a gyermeket és a hajójába bele veti, és elmegy nagy sebesen; az ember meg haza megy nagy keserves sírással. Az ördög már három országon általvitte a gyermeket, hanem a szentelt eszközök által úgy megerőtlenedett, hogy már tovább nem vihette, el kellett a gyermeket hagyni, maga pedig elment nagy haraggal, és a cédulát is visszavetette neki.

A fiu hát most bujdosik mindenfelé, de semmit sem látott csak eget, és földet, és vizet, és már besötétedett, akkor egy nagy köszikla alatt látott egy kis lyukat, és abbul a lyukbul nagy világosság jött ki; és nagy kiáltást hallott, mondván: Segélj ki engem ebbül a lyukbul, szerencsés ember lészsz a világon. Erre fut, és egy durungot talált, avval a követ felfeszítette, és egy undok varasbéka jött ki alóla; a legény megundorodott tüle, azután a béka megrázta magát, s egy szép leány lett belőle, hogy a legény nagyon csudálkozott rajta, és látta hogy a köszikláhul egy nagy aranyos vár lett, és körülte szép aranyos kert terjedt el; a leány pedig megszólamlott hozzá, mondván: Látod, engem megszabadítottál egész vá-

Digitized by Google

rammal együtt, hanem most végy el engem, és légy az én uram. Én el voltam átkozva, én király leánya vagyok. Ekkor elvette, és más városba mentek, megesküdtek, hanem azután is csak abban a várban laktak.

Egyszer a fiu nagyon szomorú volt; a felesége észrevette a szomorúságát, és kérdezte hogy miért oly szomorú? Akkor mondá: Szeretném a szüléimet még egyszer meglátni. Mondá a felesége: Szüléidet ha akarod meglátni, megláthatod, hanem megbánod, mert nagy bujdosásodra fog esni. Mondja az ura Csak még is szeretném meglátni a szüléimet. Akkor egy almáriomot nyitott fel neki, és abban az apját és anyját meglátta, hanem szörnyü messzi voltak hozzá; mondja hát: Még is csak elmegyek én, meglátogatom őket. Akkor a felesége egy gyürüt adott neki, és azt mondá: Vedd el ezen gyürüt, ennek oly ereje vagyon, hogy ahol akarod, mindjárt ott lehetsz, és hogyha valami szükséged lesz, szoritsd meg a gyürüt, én mindjárt ott leszek segitségedre; hanem a király ha kérdezi tüled, hogy ha van-e feleséged, és ha szép vagyok-e, azt ne mondd hogy szép vagyok, mert megbánod. Akkor gondolta hogy az apjánál legyen, és mindjárt ott termett.

Ahogy a király meghallotta, hogy a ha-

Digitized by Google

lász fia megjött, mindjárt magához hivatta, és mindent kérdezett tüle, hogyan és miket kellett neki próbálni; ő pedig mindent elbeszélt, hogy hol járt, és miket próbált. Akkor a király mondá: Van-e szép feleséged? Ő pedig mondá: Van bizony, olyan, hogy egész országában olyant fölséged nem talál. A királyné szép, de csak árnyékában sem állhat ennek. Akkor a király azt mondá: Na ha oly szép, hozd el, hadd lássam, mert ha el nem hozod, vagy el nem hozatod, én tégedet fölakasztatlak, mert a király azt gondolta magában: ha egyszer itt lesz, akkor majd elveszem tüle feleségemnek. A tömlöcbe vettette tehát, hogy, ha el nem hozatja a feleségét, fölakasztatja. Hát szegény a tömlöcben szomorkodván eszibe jutott a feleségének mondása; akkor gondolta magában, ha elhívom a feleségemet, talán csak nem veszi el tülem; azért a gyürüt megszoritja, s a felesége mindjárt ott termett. A király hogy meglátta, elcsudálkozott rajta, hogy micsoda szép asszony az! és jó ebédet készittetett, és ebédeltek. Ebéd után az asszony a királytul kikéredzett, hogy hadd sétáljon egy kicsint az urával; a király azt mondá, hogy kimehetnek, hanem soká odakint ne maradjanak, kimentek hát a kertbe, sétáltak, azután letültek egy pázsitra, ott a fiu a felesége ölibe tette a fejét, és elaludt;

Digitized by Google

a felesége lehúzta a gyűrűt az ujjáról, és egy pár vassarut hagyott neki, és a talpára azt írta: Ezen vassarukat húzd a lábadra, és addig menj a világon, míg egy darabjában tart, még sem találsz engem föl. És mikor fölébredt, senkit sem látott mást, hanem egy pár vassarut. Mikor a talpán lévő írást elolvasta, csak elájúlt, ijedtében a földre dűlt, soká ott feküdt; azután bement a királyhoz, sírva mondotta neki: Felséges király, ime mely szerencsétlenül jártam, a feleségem itt hagyott, elment tőlem, egy pár vassarut hagyott itt, azt írta a talpára, hogy ha addig megyek széles ez világban, míg a sarukban egy kis darab lesz, még sem találom fel többet soha. A király kiment, s vizsgálta, ő is csak úgy találta amint hallotta, azután azt mondta neki: Na csak menj, keresd fel, adok költséget az útra, valamennyit csak kívánsz. Azután elbujdosott; az apja eleget siratta és az anyja, de éppen semmi sem használt, csak elment, és már nagy messzi ment és mindenkitől kérdezte, hogy ki tudna az aranyos vár felől valamit mondani, de senki sem tudott felőle hírt mondani. Azután elment a Naphoz, és a Naptul kérdezte, hogy nem látta-e az aranyos várat? a Nap azt mondta, hogy ő nem látta, hanem menjen a Holdhoz, az talán meg tudja mondani. Elment, s a Holdtul is kérdezi,

Digitized by Google

a Hold azt mondta én ugyan nem láttam, hanem menj a Szélhez, talán az meg tudja mondani. Elmegy a Szélhez is; a Szélnek az anyja volt oda haza, bemegy, és jó napot mond a Szél anyjának; azt mondja a Szél anyja: Isten hozott fiam, mit keresel? monda a legény: Öreg anyám, adjon nekem az éjtszakára szállást. Az asszony azt mondá: Jaj fiam, bizony örömest adnék, hanem a fiam majd nagy haragosan haza jön, és téged összeszaggat; de ő sem hagyott békét, hanem előlbeszélte minden baját neki, hogy miért fárad, akkor adott szállást neki, és estve, hogy a fia haza ment, kérdezte: Micsoda idegen ember van a háznál? érzem a szagát. Az anyja megbeszélte hogy mi járatban volna, azután behívta, és kérdezte a Szél, hogy mit keres? A legény elbeszélte hogy hogyan járt, és mit keres; azután a Szél mondá neki: Én hallottam és láttam is hol van az a vár, hanem a feleséged férjhez megy, épen holnap lesz a lakodalma; nekem holnap oda kell mennem tüzet fúni, velem eljöhetsz ha bízol hogy velem érsz. Azután vacsoráltak, és lefeküdtek. A legény nem alhatott, hanem kiment és járkált, s egy erdőbe ment, és lát három ördögfiiat, hogy azok egymással pöröltek. Oda megy és kérdezi, hogy mi bajok nekik? azok mondák: Az atyánktul maradt ezen há-

Digitized by Google

rom hasznos jószág: bocskor, köpönyeg, és erszény, és mindenik a jobbikat akarja választani. Akkor mondja nekik: Mi hasznát lehet azoknak venni? mondák az ördögök: A köpönyeget aki reá veszi, azt senki se látja, a bocskort ha felköti, minden lépésre három száz mérföldnyire léphet, az erszényben pedig mindig pénz van. Azután mondja nekik a legény No hát adjátok ide azon jószágokat, elosztom köztetek; és egy nagy hegyet mutat nekik, hogy a melyik leghamarébb oda fut, amelyiket akarja azt veheti el magának. Hát megindúlnak, a legény pedig azalatt a bocskort felköti, a köpönyeget ráveszi, az erszényt a zsebibe dugja; azután az egyik ördögfi oda érkezett, akkor kérdi: Látsz-e engem? a másik is oda ér, attul is kérdi, ha látja-e, az is azt mondta hogy nem látja; a harmadiktul is kérdezi, hogy látja-e? az is úgy felel hogy nem látja. Akkor azt mondja: Na, ha nem láttok, ne is lássatok soha. Akkor elvitte a jószágot, s a Szélhez visszament, és lefeküdt; hanem igen elaludtak, a Szél fölébred, azt mondja neki: No most ugyan elaludtunk, hanem én még is elmegyek; ha te velem érsz, eljöhetsz. Ő pedig mondja hogy vele ér; akkor megharagudtak, és útnak indúltak; a Szél ment amint csak mehetett, ez pedig mindig a sarkában volt, úgy hogy a bőrt

Digitized by Google

is letiporta a lábárul, és oda érkeztek, és bementek. A vendégek éppen akkor ebédeltek. A legény bemegy a vendégek közzé, hanem senki sem látta, ő pedig az ételt elvette elöllök és a másik szobába vitte, s a Széllel megették; azután a Szél elment, ő pedig lefeküdt az ágyba, és a köpönyeget letakarta magárul; a szobaleány bemegy, és megösmerte; csakhamar befutott, s az asszonyának megmondta, hogy az első ura itt van. Az asszony kimegy, ő pedig betakarta magát a köpönyeggel, az asszony nem láthatta; tehát visszament. A szobaleány megint csak bemegy a szobába, s hogy látja ott fekszik, akkor megint mondja az asszonyának, hogy ott van; az asszonya pedig nyakon üti, hogy miért hazud elötte; de a leány könyörgött neki, hogy csak menjen ki, mert ott van; az asszony kimegy, és látja hogy ott fekszik, akkor a nyakába esett, és csókolták egymást, azután az asszony kérdezte, hogy hogyan tudott oda menni? ő pedig elbeszélte minden esetét és fáradságát a feleségének. Ekkor az asszony bemegy a vendégek közzé, és azt mondja nekik: Urak, nekem egy almáriomom vagyon, akinek a kulcsa elveszett, és én újat vettem helyette, most pedig a régi kulcsot is megtaláltam: már most itéljenek: hogy melyi-

Digitized by Google

ket tartsam meg. Az urak azt mondták, hogy mindig jobb a régit megtartani, az újat eltenni. Akkor mondá: Hát legyen úgy, én a régi mellett maradok; mert én az én előbbeni férjemet elvesztettem, és most megtaláltam. Akkor bevezette karjánál fogva, s az urak látták, hogy oly derék ember, hogy abban az országban nem volt olyan. Azután mind elmentek, ők pedig most is uralkodnak, ha életben vannak.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

A FINE IS INCURRED IF THIS BOOK IS NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED BELOW.

APR 1 1 1977

CANCELLED

CANCELLED

BOOK DUE

MAY 2

67 41688

27252.35.5
Magyar nepmesegyujtemenye:
Widener Library
003218075
3 2044 089 110 068